Mötesbok: Kommunfullmäktige (2026-10-26)

Kommunfullmäktige

Datum: 2026-10-26

Plats: Fullmäktigesalen, Rådhusesplanaden 6

Kommentar:

Dagordning

Ärenden

1/26 Kommunfullmäktige: Sammanträdets öppnande 3

2/26 Val av kommunfullmäktiges valberedning samt ordförande och vice ordförande i valberedningen 4

3/26 Val av kommunfullmäktiges ordförande, 1:e vice och 2:e vice ordförande i kommunfullmäktige 5

4/26 Svar på Motion 21/2025: Det behövs fler ställplatser för husvagnar och husbilar i Umeå 6

5/26 Delårsrapport januari-augusti 2026 20

6/26 Fastställande av Planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028–2030 157

7/26 Hemställan från Vakin om revidering av föreskrifter om avfallshantering för Umeå kommun 334

8/26 Antagande: Detaljplan för Ön 1:96 m.fl. (broetapp) 574

9/26 Tillägg: Kommunalråd 4 i ”Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda” 788

10/26 Redovisning av motionerunder beredning 2026 818

Interpellationer och frågor

11/26 Interpellation: Hur många av de som blivit kvalitetsundersköterskor har helt slutat arbeta ”på golvet”? Davis Kaza (AP) och Patrik Brännberg (AP) 825

12/26 Interpellation: Från topplacering till plats 79 – hur ska Umeå bli en bättre kommun att leva, arbeta och åldras i? Hanna Lundin Jernberg (L) 829

13/26 Interpellation: Hur går det med införandet av kommunal hyresgaranti? Liv Zetterberg (V) 831

14/26 Interpellation: Varför tar Umeå kommun inte bättre tillvara på döva och teckenspråkigas kompetens? Hanna Lundin Jernberg (L) 833

15/26 Interpellation: Hur ska kommunen behandla idrottsföreningar som selekterar barn? Lennart Arvidsson (V) 835

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse

2026-10-16

Kommunfullmäktige

Diarienr: KS-2026/00976

Kommunfullmäktige: Sammanträdets öppnande

Förslag till beslut

Ärendebeskrivning

Ålderspresident (d.v.s. den som varit ledamot längst tid i fullmäktige) Marie-Louise Rönnmark (S) öppnar sammanträdet.

Beslutsunderlag

Beredningsansvariga

Beslutet ska skickas till

Tomas Jakobsson
kommunsekreterare

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-10-13
Kommunfullmäktige

Diarienr: KS-2026/00954

Val av kommunfullmäktiges valberedning samt ordförande och vice ordförande i valberedningen

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar

att till ledamöter i kommunfullmäktiges valberedning utse:

att till ersättare utse

att mandattiden är 2026-10-31 – 2030-10-14

att paragrafen förklaras omedelbart justerad

att ajournera sig för valberedningens arbete.

Ärendebeskrivning
Kommunfullmäktige har att utse kommunfullmäktiges valberedning efter nominering av partierna.

Beredningsansvariga
Sofia Gustafsson

Beslutet ska skickas till
Valberedningens ledamöter och ersättare
Lönesupport, Troman

Förnamn, Efternamn	Sofia Gustafsson
Befattning	Nämndsekreterare

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-10-13

Kommunfullmäktiges valberedning

Diarienr: KS-2026/00955

Val av kommunfullmäktiges ordförande, 1:e vice och 2:e vice ordförande i kommunfullmäktige

Förslag till beslut
Efter förslag från kommunfullmäktiges valberedning beslutar kommunfullmäktige

att till kommunfullmäktiges ordförande utse

att till kommunfullmäktiges 1:e vice ordförande utse

att till kommunfullmäktiges 2:e vice ordförande utse

att valen gäller 2026-10-31 och tills vidare

att protokollet justeras omedelbart.

Ärendebeskrivning
Kommunfullmäktige har, bland sig, att välja ordförande, 1:e vice ordförande och 2:e vice ordförande (kommunfullmäktiges presidium).

Kommunfullmäktiges nyvalda valberedning föreslår att till kommunfullmäktiges ordförande utse XX, att till kommunfullmäktiges 1:e vice ordförande utse XX samt att till kommunfullmäktiges 2:e vice ordförande utse XX.

Beredningsansvariga
Sofia Gustafsson

Beslutet ska skickas till
Lönesupport
Troman

Förnamn, Efternamn	Sofia Gustafsson
Befattning	Nämndsekreterare

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-09-23
Kommunfullmäktige

Diarienr: KS-2025/00705

Motion 21/2025: Det behövs fler ställplatser för husvagnar och husbilar i Umeå; Anders Ågren (M), Mattias Larsson (C), Hanna Lundin Jernberg (L), Veronica Kerr (KD)

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar

att avslå motionen i enlighet med tekniska nämndens yttrande.

Ärendebeskrivning
I en motion till kommunfullmäktige föreslås att kommunstyrelsen ska ordna fler centrala ställplatser för husvagnar och husbilar, antingen på kommunens egen mark eller genom avtal med privata fastighetsägare. Syftet är att öka Umeås attraktivitet för husbils- och husvagnsturister, vilket i sin tur kan gynna lokala företag och besöksnäringen.

Då kommunens prioritering är förtätning av staden och bostadsbebyggelse minskar detta möjligheten med tillgänglig mark för den här typen av anläggningar. Bedömningen är därmed att det i praktiken inte är möjligt att skapa ställplatser i centrala Umeå.

Ställplats eller husbilsparkeringsplats:

- Definitionen av en ställplats är att det ska vara en särskilt iordningställd yta i huvudsak avsedd för övernattning med husbil under en begränsad tid, men den kan även i vissa fall även gälla för husvagn. Den är planerad och anpassad för ändamålet och erbjuder vanligtvis viss service, såsom möjlighet till tömning av latrin och gråvatten, tillgång till färskvatten, avfallshantering och ibland el. Ställplatser är ofta tydligt skyltade, kan vara avgiftsbelagda, bör vara tillgänglig året om och gärna bokningsbara.
- Definitionen av en husbilsparkeringsplats är i grunden en vanlig parkeringsplats där husbilar tillåts parkera, ibland även under en längre tid beroende på lokala bestämmelser. Dessa platser saknar

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/00705

normalt särskild service och är inte specifikt utformade för övernattning men kan i vissa fall ändå vara tillåtet.

Intresset för husbilar och husvagnar är stort i Sverige. Vi ligger bland de länder i Europa med flest fordon per capita. Att det finns tillgång till ställplatser i centralorten kan därmed anses vara en viktig faktor för att attrahera denna målgrupp samt att också kunna hämta hem effekter från den typen av resande. I Umeå är dock utbudet av centrala ställplatser ytterst begränsat, den tillgång till service som behövs för ändamålet är svårt att uppfylla. Däremot finns idag ett antal husbilsparkeringar på några platser i staden. Dessutom har staden en stor och väl utrustad camping som inkluderar ställplatser för husbilar, samt ett stort antal andra campingar i hela Umeåregionen. Förutom de husbilsparkeringsplatser som finns på kommunal mark idag så förekommer även privata initiativ i staden och i kommunen där man erbjuder olika typer av ställplatser/husbilsplatser.

Frågan om att tillskapa centrala ställplatser i Umeå har utretts vid flera tillfällen, men utan att hittills leda till genomförbara lösningar. Vi vet att det hade varit bra för Umeå som besöksdestination men möjligheten begränsas främst på grund av det trånga allmänna utrymmet som vi har i staden samt det konkurrerande behovet av markanvändning. Bedömningen har varit att det i praktiken inte är möjligt att skapa ställplatser i centrala Umeå.

Centrala husbilsparkeringar är dock ett alternativ till ställplatser och kan vara nyckeln för Umeå för att uppnå önskad effekt. Då vi har bra cykelavstånd inom staden så finns det goda förutsättningar och möjligheter med plats att investera i genomtänkta, kvalitativa och genomförbara lösningar som stärker besöksupplevelsen och stadens attraktivitet över tid.

Beslutsunderlag

Tekniska nämndens yttrande 2025-12-18

Beredningsansvariga

Helen Nilsson. Jenny Vindegard

Beslutet ska skickas till

Tekniska nämnden
Mark och exploatering

Helen Nilsson
Mark och exploateringsdirektör

Jenny Vindegard
Mark och exploateringsingenjör

Umeå kommun
Tekniska nämnden

Protokollsutdrag
2025-12-18

§ 123
Diarienr: TN-2025/00894

Yttrande Motion 21/2025: Det behövs fler ställplatser för husvagnar och husbilar i Umeå

Beslut
Tekniska nämnden beslutar

att föreslå Kommunfullmäktige att avslå motionen med nedan motivering.

Reservation
Stefan Nordström (M) reserverar sig till förmån för eget förslag.
Maria Edblom Tauson (KD) reserverar sig till förmån för eget förslag.

Ärendebeskrivning
Det har inkommit en motion som föreslår att Umeå kommun ska ordna fler centrala ställplatser för husvagnar och husbilar, antingen på kommunens egen mark eller genom avtal med privata fastighetsägare. Syftet är att öka Umeås attraktivitet för husbils- och husvagnsturister, vilket i sin tur kan gynna lokala företag och besöksnäringen.

Yttrande
I dagsläget finns ett mycket begränsat antal centrala ställplatser i Umeå. UPAB har iordningsställt ett fåtal platser vid Godsbangården, men dessa erbjuder endast uppställningsyta och saknar servicefunktioner såsom el, vatten och avfallshantering. UPAB tillhandahåller även ett mindre antal platser vid Tegelbruksvägen, cirka 5 km från centrum.
Det finns dessutom pågående privata initiativ för att tillskapa fler ställplatser inom kommunen.
För den som önskar full service finns möjlighet att parkera husbil eller husvagn vid First Camp vid Nydalasjön, där det erbjuds elström, dusch, latrintömning och annan nödvändig service.
Frågan om att tillskapa centrala ställplatser har utretts vid flera tillfällen, men utan att leda till genomförbara lösningar. Möjligheten att anlägga ställplatser i centrumnära lägen är mycket begränsad, främst på grund av

det begränsade allmänna utrymmet och konkurrerande behov av markanvändning. Kommunens prioritering är förtätning av staden och bostadsbebyggelse, vilket ytterligare minskar tillgänglig mark för denna typ av anläggningar. Bedömningen är att det i praktiken inte är möjligt att skapa fler ställplatser i centrala Umeå.

Förslag på nämnden
Stefan Nordström (M) yrkar på bifall till motionen.
Fredrik Rönns (C) ställer sig bakom Stefan Nordström (M) yrkande.
Maria Edblom Tauson (KD) ställer sig bakom Stefan Nordström (M) yrkande.
Thomas Liljedahl (L) ställer sig bakom Stefan Nordström (M) yrkande.

Johan Stål (V) yrkar på avslag till Stefan Nordström (M) yrkande och bifall till tjänsteskrivelsen.
Christina Bernhardsson (S) yrkar på avslag till Stefan Nordström (M) yrkande och bifall till tjänsteskrivelsen.
Rebecka Dejby (MP) ställer sig bakom tjänsteskrivelsen.

Tekniska nämndens beslutsordning
Ordföranden frågar om nämnden kan besluta i enlighet med tjänsteskrivelsen och konstaterar att så är fallet.

Votering begärd
Ja-röst för beslut i enlighet med tjänsteskrivelsen
Nej-röst för beslut i enlighet med Stefan Nordströms (M) yrkande

Namn och parti	Ja	Nej	Avstår
Christina Bernhardsson (S)	x		
Stefan Nordström (M)		x	
Håkan Johansson (S)	x		
Lina Farhat (S)	x		
Tommy Stark (S)	x		
Lina Vänglund (S)	x		
Johan Stål (V)	x		
Fredrik Rönn (C)		x	
Rebecka Dejby (MP)	x		
Thomas Liljedahl (L)		x	
Maria Edblom Tauson (KD)		x	
Summa:	7	4	

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Tekniska nämnden 2025-12-18

Omröstningsresultat
Med 7 ja-röster mot 4 nej-röster beslutar nämnden i enlighet med tjänsteskrivelsen.

Reservation
Stefan Nordström (M) reserverar sig till förmån för eget förslag.
Maria Edblom Tauson (KD) reserverar sig till förmån för eget förslag.

Beslutsunderlag
Motion 21/2025: Det behövs fler ställplatser för husvagnar och husbilar i Umeå. Bifogas.
Checklista för handläggning av ärenden inför politiska beslut bedöms inte tillämpbar.

Beredningsansvariga
Fredrik Öhrner, trafikingenjör

Beslutet ska skickas till
Ksdiarium, märk ämnesraden med diarienummer: KS-2025/00705.
VISIT Umeå
UPAB
Näringsliv, Fredrik Lönneborg

Motion till Umeå kommunfullmäktige

Det behövs fler ställplatser för husvagnar och husbilar i Umeå

Att resa med husvagn och husbil är populärt i Sverige. Sverige är det land i Europa där antalet husvagnar och husbilar är störst per capita. Det har skett en ökning av antalet registrerade husbilar och husvagnar under de senaste åren. I december 2024 fanns det totalt cirka 300 000 registrerade husvagnar och cirka 120 000 registrerade husbilar.

Friheten och flexibiliteten är det som lockar många till att köpa husbil och husvagn. Att semestra i ett mobilt boende ger möjligheten att resa mer spontant och uppleva naturen, samtidigt som man har allt med sig. Det är inte bara svenskar som gillar att åka på semester med husbil eller husvagn. Turister som kommer till Sverige väljer också ofta ett mobilt boende. Antalet gästnätter på svenska campingplatser uppgick till 16,7 miljoner under 2024 och många europeiska turister väljer att bo på camping.

Något som är viktigt för att få turister att stanna i en kommun är tillgången till ställplatser. En ställplats är en iordningställd plats, där husbilar och husvagnar kan övernatta en kortare period. I Umeå finns det få centrala ställplatser, något som är en konkurrensnackdel för Umeå som turiststad. Många turister väljer bort Umeå på grund av bristen på ställplatser. I ett inslag i P4 Västerbotten menar Umeå kommun att det är det begränsade allmänna utrymmet som anledningen till att det bara finns två ställplatser i centrala Umeå.

Husvagns- och husbilsturister är en stor och viktig turistgrupp. Med fler ställplatser skulle Umeå vara mer attraktivt för dessa att stanna i. Fler ställplatser och övernattningar skulle gynna lokala företag när fler turister äter på restauranger eller handlar i butiker i staden.

Umeå har mycket att erbjuda besökare. Låt oss göra det möjligt för fler turister att uppleva Umeå.

Med anledning av ovanstående föreslår vi att kommunfullmäktige beslutar

att uppdra till kommunstyrelsen att ordna fler centrala ställplatser på kommunens egen mark, eller göra avtal med privata fastighetsägare

Umeå 2025-08-15

Anders Ågren, kommunalråd (M)

Mattias Larsson, gruppledare (C)

Hanna Lundin Jernberg, gruppledare (L)

Veronica Kerr, gruppledare (KD)

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-10-13

§ 170

Diarienr: KS-2025/00705

Svar på Motion 21/2025: Det behövs fler ställplatser för husvagnar och husbilar i Umeå

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att avslå motionen i enlighet med tekniska nämndens yttrande.

Reservation
Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Lars Forsgren (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Anders Sellström (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Ärendebeskrivning

I en motion till kommunfullmäktige föreslås att kommunstyrelsen ska ordna fler centrala ställplatser för husvagnar och husbilar, antingen på kommunens egen mark eller genom avtal med privata fastighetsägare. Syftet är att öka Umeås attraktivitet för husbils- och husvagnsturister, vilket i sin tur kan gynna lokala företag och besöksnäringen.

Då kommunens prioritering är förtätning av staden och bostadsbebyggelse minskar detta möjligheten med tillgänglig mark för den här typen av anläggningar. Bedömningen är därmed att det i praktiken inte är möjligt att skapa ställplatser i centrala Umeå.

Ställplats eller husbilsparkeringsplats:

- Definitionen av en ställplats är att det ska vara en särskilt iordningställd yta i huvudsak avsedd för övernattning med husbil under en begränsad tid, men den kan även i vissa fall även gälla för husvagn. Den är planerad och anpassad för ändamålet och erbjuder vanligtvis viss service, såsom möjlighet till tömning av latrin och gråvatten, tillgång till färskvatten, avfallshantering och ibland el. Ställplatser är ofta tydligt skyltade, kan vara avgiftsbelagda, bör vara tillgänglig året om och gärna bokningsbara.
- Definitionen av en husbilsparkeringsplats är i grunden en vanlig parkeringsplats där husbilar tillåts parkera, ibland även under en längre tid beroende på lokala bestämmelser. Dessa platser saknar normalt särskild service och är inte specifikt utformade för övernattning men kan i vissa fall ändå vara tillåtet.

Intresset för husbilar och husvagnar är stort i Sverige. Vi ligger bland de länder i Europa med flest fordon per capita. Att det finns tillgång till ställplatser i centralorten kan därmed anses vara en viktig faktor för att attrahera denna målgrupp samt att också kunna hämta hem effekter från den typen av resande. I Umeå är dock utbudet av centrala ställplatser ytterst begränsat, den tillgång till service som behövs för ändamålet är svårt att uppfylla. Däremot finns idag ett antal husbilsparkeringar på några platser i staden. Dessutom har staden en stor och väl utrustad camping som inkluderar ställplatser för husbilar, samt ett stort antal andra campingar i hela Umeåregionen. Förutom de husbilsparkeringsplatser som finns på kommunal mark idag så förekommer även privata initiativ i staden och i kommunen där man erbjuder olika typer av ställplatser/husbilsplatser.

Frågan om att tillskapa centrala ställplatser i Umeå har utretts vid flera tillfällen, men utan att hittills leda till genomförbara lösningar. Vi vet att det hade varit bra för Umeå som besöksdestination men möjligheten begränsas främst på grund av det trånga allmänna utrymmet som vi har i staden samt det konkurrerande behovet av markanvändning. Bedömningen har varit att det i praktiken inte är möjligt att skapa ställplatser i centrala Umeå.

Centrala husbilsparkeringar är dock ett alternativ till ställplatser och kan vara nyckeln för Umeå för att uppnå önskad effekt. Då vi har bra cykelavstånd inom staden så finns det goda förutsättningar och möjligheter med plats att investera i genomtänkta, kvalitativa och genomförbara lösningar som stärker besöksupplevelsen och stadens attraktivitet över tid.

Beslutsunderlag

Tekniska nämndens yttrande 2025-12-18

Beredningsansvariga

Helen Nilsson. Jenny Vindegard

Planeringsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Maja Westling Palmberg (C) med instämmande av Ulrik Berg (M) och Igor Hell (M) – bifall till motionen.
Janet Ågren (S) – avslag till motionen i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag.

Propositionsordning som godkänns

Ordföranden ställer avslag till motionen (tjänsteskrivelsens förslag) mot bifall till motionen. Planeringsutskottet föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen.

Reservation

Mot Planeringsutskottets beslut i ärendet anmäls reservation av Maja Westling Palmberg (C), Ulrik Berg (M) och Igor Hell (M) till förmån för eget bifallsyrkande.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till planeringsutskottets förslag (avslå motionen).

Anders Ågren (M), Mattias Larsson (C), Lars Forsgren (SD), Anders Sellström (KD) och **Maria Lindvall (-)(L)** – Bifall till motionen.

Umeå kommun | **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsen | 2026-10-13

Propositionsordning som godkänns
Bifall till planeringsutskottets förslag (avslå motionen) *mot* bifall till motionen. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla planeringsutskottets förslag att avslå motionen.

Reservation
Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Lars Forsgren (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Anders Sellström (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om bifall till motionen.

Beslutet ska skickas till
Tekniska nämnden
Mark och exploatering

Umeå kommun
Kommunstyrelsens planeringsutskott

Protokollsutdrag
2026-10-06

§ 81

Diarienr: KS-2025/00705

Motion 21/2025: Det behövs fler ställplatser för husvagnar och husbilar i Umeå

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att avslå motionen i enlighet med tekniska nämndens yttrande.

Reservation: Maja Westling Palmberg (C), Ulrik Berg (M) och Igor Hell (M)

Ärendebeskrivning

I en motion till kommunfullmäktige föreslås att kommunstyrelsen ska ordna fler centrala ställplatser för husvagnar och husbilar, antingen på kommunens egen mark eller genom avtal med privata fastighetsägare. Syftet är att öka Umeås attraktivitet för husbils- och husvagnsturister, vilket i sin tur kan gynna lokala företag och besöksnäringen.

Då kommunens prioritering är förtätning av staden och bostadsbebyggelse minskar detta möjligheten med tillgänglig mark för den här typen av anläggningar. Bedömningen är därmed att det i praktiken inte är möjligt att skapa ställplatser i centrala Umeå.

Ställplats eller husbilsparkeringsplats:

- Definitionen av en ställplats är att det ska vara en särskilt iordningställd yta i huvudsak avsedd för övernattning med husbil under en begränsad tid, men den kan även i vissa fall även gälla för husvagn. Den är planerad och anpassad för ändamålet och erbjuder vanligtvis viss service, såsom möjlighet till tömning av latrin och gråvatten, tillgång till färskvatten, avfallshantering och ibland el. Ställplatser är ofta tydligt skyltade, kan vara

avgiftsbelagda, bör vara tillgänglig året om och gärna bokningsbara.
- Definitionen av en husbilsparkeringsplats är i grunden en vanlig parkeringsplats där husbilar tillåts parkera, ibland även under en längre tid beroende på lokala bestämmelser. Dessa platser saknar normalt särskild service och är inte specifikt utformade för övernattning men kan i vissa fall ändå vara tillåtet.

Intresset för husbilar och husvagnar är stort i Sverige. Vi ligger bland de länder i Europa med flest fordon per capita. Att det finns tillgång till ställplatser i centralorten kan därmed anses vara en viktig faktor för att attrahera denna målgrupp samt att också kunna hämta hem effekter från den typen av resande. I Umeå är dock utbudet av centrala ställplatser ytterst begränsat, den tillgång till service som behövs för ändamålet är svårt att uppfylla. Däremot finns idag ett antal husbilsparkeringar på några platser i staden. Dessutom har staden en stor och väl utrustad camping som inkluderar ställplatser för husbilar, samt ett stort antal andra campingar i hela Umeåregionen. Förutom de husbilsparkeringsplatser som finns på kommunal mark idag så förekommer även privata initiativ i staden och i kommunen där man erbjuder olika typer av ställplatser/husbilsplatser.

Frågan om att tillskapa centrala ställplatser i Umeå har utretts vid flera tillfällen, men utan att hittills leda till genomförbara lösningar. Vi vet att det hade varit bra för Umeå som besöksdestination men möjligheten begränsas främst på grund av det trånga allmänna utrymmet som vi har i staden samt det konkurrerande behovet av markanvändning. Bedömningen har varit att det i praktiken inte är möjligt att skapa ställplatser i centrala Umeå.

Centrala husbilsparkeringar är dock ett alternativ till ställplatser och kan vara nyckeln för Umeå för att uppnå önskad effekt. Då vi har bra cykelavstånd inom staden så finns det goda förutsättningar och möjligheter med plats att investera i genomtänkta, kvalitativa och genomförbara lösningar som stärker besöksupplevelsen och stadens attraktivitet över tid.

Beslutsunderlag

Tekniska nämndens yttrande 2025-12-18

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsens planeringsutskott 2026-10-06

Beredningsansvariga

Helen Nilsson. Jenny Vindegard

Planeringsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Maja Westling Palmberg (C) med instämmande av Ulrik Berg (M) och Igor Hell (M) – bifall till motionen.
Janet Ågren (S) – avslag till motionen i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag

Propositionsordning som godkänns

Ordföranden ställer avslag till motionen (tjänsteskrivelsens förslag) mot bifall till motionen. Planeringsutskottet föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen.

Reservation

Mot Planeringsutskottets beslut i ärendet anmäls reservation av Maja Westling Palmberg (C), Ulrik Berg (M) och Igor Hell (M) till förmån för eget bifallsyrkande.

Beslutet ska skickas till

Tekniska nämnden
Mark och exploatering

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-10-14

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diarienr: KS-2026/00542

Delårsrapport januari-augusti 2026

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar:

att fastställa Umeå kommunkoncerns resultat till 1 000 mnkr

att fastställa Umeå kommuns resultat till 534 mnkr

att fastställa styrelse och nämnders budgetavvikelse till 285 mnkr

att fastställa Umeå kommuns delårsrapport för perioden januari – augusti 2026

att ärendet hanteras med omedelbar justering

Ärendebeskrivning

Resultat - utfall, budgetavvikelse och prognos
I kommunstyrelsens delårsrapport för perioden januari till augusti redovisas ett positivt resultat för kommunkoncernen som uppgår till 1 000 mnkr (miljoner kronor), vilket är en ökning med 253 mnkr i jämförelse med samma period föregående år. Förändringen beror främst på värmeverksamheten i energibolaget, där ökade volymer och högre elpriser har bidragit till resultatförbättringen. Även kommunens kraftverksamhet har påverkat resultatet positivt. Försäljningen av färjetrafikens driftbolag i början av året har gett en positiv engångseffekt på resultatet i kommunkoncernen.

Kommunens resultat uppgår till 534 mnkr, vilket är en ökning med 77 mnkr jämfört med samma period föregående år. Förändringen består främst i ökade intäkter från kraftverksamheten.

Kommunens resultat innebär en positiv budgetavvikelse på 220 mnkr för perioden. Från år 2025 har resultatkravet höjts till 2 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning, vilket speglar sig i budgeten. Budgetavvikelsen beror främst på högre intäkter från kraftverksamheten, högre statliga bidrag samt lägre verksamhetskostnader än förväntat, bland annat på grund av personalrekryteringar inom omsorgs-

och utbildningsverksamheterna, som tagit längre tid än beräknat men som planeras att genomföras under hösten. Samtidigt är kommunens skatteintäkter lägre än budgeterat, vilket förklaras av att konjunkturåterhämtningen gått långsammare än förväntat.

Styrelse och nämnder redovisar en positiv budgetavvikelse efter årets åtta första månader på 285 mnkr i förhållande till de budgetramar som fullmäktige fastställt.

Helårsprognosen för kommunkoncernens resultat beräknas till 918 mnkr (708 mnkr) och påverkas främst av att utvecklingen kring värmeverksamheten och kraftverksamheten fortsätter i samma takt. Kommunens prognosticerade resultat uppgår till 387 mnkr, vilket är 43 mnkr lägre än resultatet föregående år. Det prognosticerade resultatet innebär en positiv budgetavvikelse på 182 mnkr och förklaras främst av:

- högre intäkter från kraftverksamheten
- lägre verksamhetskostnader än förväntat
- bättre finansnetto än förväntat på grund av lägre upplåning
- lägre kostnader kopplat till vintervägh̊llning

Den prognosticerade budgetavvikelsen för kommunen motsvarar knappt två procent i förhållande till skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

Styrelse och nämnder prognosticerar sammantaget en positiv budgetavvikelse för helåret på 276 mnkr i förhållande till de budgetramar som fullmäktige fastställt. Per sista augusti är det en nämnd som prognosticerar ett underskott på mer än en procent och mer än 1 mnkr för 2026. Det är IT-kapacitetsnämnden som har en prognos på underskott om 3 mnkr för helåret.

Investeringar - utfall, budgetavvikelse och prognos
Kommunkoncernens nettoinvesteringar uppgår per 31 augusti 2026 till 1 771 mnkr (1 446 mnkr). Kommunkoncernens investeringar är på en högre nivå jämfört med föregående år. Både kommunkoncernen och kommunen har högre investeringsnivå jämfört med samma period föregående år.

Kommunens nettoinvesteringar för årets åtta första månader uppgår per 31 augusti 2026 till 835 mnkr (692 mnkr), vilket är 447 mnkr lägre än beslutad investeringsram. Avvikelsen beror framför allt på att fastighetsinvesteringar, investeringar i gator och vägar samt investeringar i kommunens exploateringsverksamhet har blivit försenade eller framflyttade. Budgetavvikelsen är främst bland investeringsprojekt inom

gator och vägar, fastigheter inom utbildningsverksamheten, förvärv av fastigheter och bostadsrätter samt inom mark och exploatering.

Prognosen för kommunkoncernens investeringar för innevarande år beräknas till 3 318 mnkr (2 790 mnkr). Prognosen för kommunens investeringar beräknas till 1 555 mnkr (1 524 mnkr). Prognosen motsvarar 78 procent av årets ramanslag, vilket är 3 procentenheter högre jämfört med föregående år. Prognosen baseras på en högre investeringstakt de sista fyra månaderna under året.

Balanskravsresultat

Kommunens balanskravsresultat för årets åtta första månader, dvs periodens resultat justerat för realisationsvinster från försäljning av anläggningstillgångar, uppgår till 510 mnkr. Kommunstyrelsen prognostiserar i delårsrapporten att kommunen kommer att redovisa ett positivt balanskravsresultat om 359 mnkr för helåret 2026 och bedömningen är utifrån det att kommunallagens balanskrav uppnås.

God ekonomisk hushållning och måluppfyllelse

I riktlinjen anges att ”för att uppnå god ekonomisk hushållning ska respektive nämnds och bolags ändamål (grunduppdrag) vara tillgodosett inom de finansiella och ekonomiska ramar som kommunfullmäktige angett samt att kommunens finansiella ställning ska vara god”

I delårsrapporten görs en uppföljning av nämndernas och bolagens grunduppdrag samt uppfyllelsen för ett finansiellt mål, fyra inriktningsmål, tre personalpolitiska mål och 14 tilläggsuppdrag som kommunfullmäktige har fastställt i ”Planeringsförutsättningar, budget och investeringar för 2025”. Uppföljningen görs genom en sammanvägd bedömning utifrån nämndernas och styrelsens rapportering per 2026-08-31.

Uppföljningen visar att:

- Kommunfullmäktiges finansiella mål uppnås per sista augusti.
- 15 nämnder gör bedömningen att grunduppdraget uppfylls i hög grad för perioden. En nämnd bedömer att det uppfylls i viss grad.
- 12 av 15 bolag gör bedömningen att grunduppdraget uppfylls i hög grad. Två bedömer att det uppfylls i viss grad och för ett saknas bedömning.

Prognosen för helåret är att:

- Det finansiella målet uppnås vid årets slut.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2026/00542

- 15 nämnder bedömer att grunduppdraget kommer att uppfyllas i hög grad vid årets slut. En nämnd bedömer att det kommer att uppfyllas i viss grad.
- 12 av 15 bolag gör bedömningen att grunduppdraget kommer att uppfyllas i hög grad. Två bedömer att det kommer att uppfyllas i viss grad och för ett saknas bedömning.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer kommunstyrelsen att god ekonomisk hushållning delvis nås för kommunen och kommunkoncernen för perioden januari till augusti 2026.

Kommunstyrelsen bedömer mot bakgrund av ovanstående prognos att god ekonomisk hushållning delvis nås för kommunen och kommunkoncernen för helåret 2026.

Beslutsunderlag

Delårsrapport januari-augusti 2026

Beredningsansvariga

Malin Blom, redovisningschef
Maria Edlund, controller
Johan Holmberg Eriksson, controller
Lina Renfors, koordinator
Urban Blomdahl, budgetchef

Beslutet ska skickas till

Beredningsansvariga

Elin Pietroni
Stadsdirektör

Lena Höök Gustafsson
Ekonomidirektör

Delårsrapport januari–augusti 2026

UMEÅ KOMMUN

Innehåll

Innehåll 2

Förenklad förvaltningsberättelse 5

Händelser av väsentlig betydelse under delårsperioden och efter dess slut 5

Väsentliga personalförhållanden 6

Den kommunala koncernen 10

Förväntad utveckling av ekonomi och verksamhet utifrån mål om god ekonomisk hushållning 12

Ekonomisk uppföljning 17

Helårsprognos i förhållande till budget 24

Balanskravsresultat 26

Resultaträkning 27

Balansräkning 28

Översiktlig beskrivning av kommunens driftverksamhet 29

Översiktlig beskrivning av kommunens investeringsverksamhet 31

Noter 34

Not 1. Tillämpade redovisningsprinciper 34

Not 2. Säsongsvariationer eller cykliska effekter som har påverkat verksamheten 36

Not 3. Jämförelsestörande poster 37

Not 4. Effekter av ändrade uppskattningar och bedömningar 37

Not 5. Erhållna men ännu inte intäktsredovisade generella statsbidrag 37

Not 6. Förändringar i väsentliga ansvarsförbindelser 38

Bilaga 1. Sammanställd rapportering av nämndernas grunduppdrag 39

Kommunstyrelsen 39

Byggnadsnämnden 41

Fritidsnämnden 42

För- och grundskolenämnden 43

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 45

Individ- och familjenämnden 49

Kulturnämnden 53

Miljö- och hälsoskyddsnämnden 57

Personalnämnden 57
Tekniska nämnden 62
Valnämnden 67
Äldrenämnden 70
Brand- och räddningsnämnden (gemensam nämnd) 72
IT-kapacitetsnämnden (gemensam nämnd) 74
PA-nämnden (gemensam nämnd) 75
Överförmyndarnämnden (gemensam nämnd) 76
Bilaga 2. Sammanställd rapportering av bolagens grunduppdrag 79
Umeå Kommunföretag AB 79
Umeå Energi AB 80
AB Bostaden i Umeå 81
Umeå Vatten och Avfall AB (Umeva) 81
Umeå Parkerings AB (Upab) 82
Umeå Deponi och Avfallscenter AB 83
Infrastruktur i Umeå AB (Inab) 84
Umeå Hamn AB 85
Visit Umeå AB 85
Västerbottens Museum AB 86
Kvarken Link OY 87
Väven i Umeå AB 87
Norrlandsoperan AB 87
Nolia AB 89
Uminova Innovation AB 89
Bilaga 3. Sammanställd rapportering av inriktningsmål 91
Bedömning av inriktningsmål 91
Sammanfattning 92
Övergripande analys 93
Inriktningsmål 95
Bilaga 4. Sammanställd rapportering av personalpolitiska mål 104
Kommunstyrelsen 104

Byggnadsnämnden....105
Fritidsnämnden....106
För- och grundskolenämnden....108
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden....110
Individ- och familjenämnden....112
Kulturnämnden....113
Miljö- och hälsoskyddsnämnden....115
Personalnämnden....116
Tekniska nämnden....118
Valnämnden....120
Äldrenämnden....121
Brand- och räddningsnämnden....123
IT-kapacitetsnämnden....124
PA-nämnden....124
Överförmyndarnämnden....124
Bilaga 5. Sammanställd rapport av tilläggsuppdrag....126
Bilaga 6. Tilläggsanslag eller resultatöverföringar mellan nämnder januari−augusti 2026, drift respektive investeringar....130
Bilaga 7. Avstämning av utfall mot kommunfullmäktiges budget för styrelse och nämnder....132
Bilaga 8. Nyckeltal inrapporterade från kommunens bolag per 2026-08-31....133

Förenklad förvaltningsberättelse

Den förenklade förvaltningsberättelsen omfattar information om förvaltning av den kommunala koncernen och kommunen. Den förenklade förvaltningsberättelsen är en av delårsrapportens delar. Övriga delar i delårsrapporten är resultat- och balansräkningar, översiktlig beskrivning av kommunens drift- och investeringsverksamhet samt noter. LKBR och god redovisningssed som det tolkas av Rådet för kommunal redovisning i rekommendationen RKR R17 reglerar vilka rubriker och vilket innehåll som ska finnas med i den förenklade förvaltningsberättelsen.

Delårsrapporten ska läsas som en helhet och tillsammans med fjolårets årsredovisning. Den ska ge en överskådlig och rättvisande bild av verksamhetens resultat och ekonomiska ställning för perioden och jämförelseperioden för både den kommunala koncernen och kommunen.

Händelser av väsentlig betydelse under delårsperioden och efter dess slut

Avsnittet beskriver händelser av väsentlig betydelse för kommunkoncernen och kommunen som har inträffat under delårsperioden januari—augusti 2026 eller efter periodens slut men innan delårsrapporten upprättas[1].

Händelser av väsentlig betydelse under perioden

- 1 januari 2026 delades utbildningsförvaltningen i två förvaltningar; för- och grundskoleförvaltningen respektive gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen, efter beslut i kommunfullmäktige i april 2025 (Dnr: KS-2024-00468).
- 5 februari 2026 såldes samtliga aktier i driftbolaget NLC Ferry AB OY, som ansvarar för färjetrafiken mellan Umeå och Vasa, till Stena Line Scandinavia AB.

Kommunkoncernen och kommunen har inga pågående betydande rättstvister.

Händelser av väsentlig betydelse efter periodens slut

Några händelser av väsentlig betydelse efter periodens slut har inte identifierats.

Om delårsrapporten
Delårsrapporten är en del av kommunens ekonomiska redovisning och avser perioden januari–augusti. Rapporten innehåller en översikt över ekonomi och verksamhet under perioden, förutom kommunens egen verksamhet också verksamhet som bedrivs i bolag. Rapporten beskriver händelser som har haft väsentlig ekonomisk påverkan.

[1] Delårsrapporten är upprättad när den har beslutats av kommunstyrelsen och lämnats över till kommunfullmäktige.

Väsentliga personalförhållanden

I avsnittet redovisas väsentliga personalförhållanden med utgångspunkt i uppföljning av kommunfullmäktiges personalpolitiska mål samt personalstatistik.

Personalpolitiska mål

Kommunfullmäktige har fastställt tre kommunövergripande personalpolitiska mål för 2026. Bedömningen av de personalpolitiska målen baseras på om arbetet går enligt plan eller om mer arbete krävs.

Tabell 1. Bedömning av arbete för att uppnå personalpolitiska mål

Personalpolitiska mål	Bedömning för januari–augusti	Prognos för januari–december
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	enligt plan	enligt plan
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	enligt plan	enligt plan
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	enligt plan	enligt plan

De personalpolitiska målen följs också upp via nyckeltal som anges både för kommunen som helhet och per nämnd (se mer utförligt i bilaga 4).

Tabell 2. Nyckeltal, kommunen som helhet

Nyckeltal	Utfall januari–augusti 2026			Utfall januari–augusti 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Heltidsanställda, procent	93	94	93	92	94	93
Långtidsfriska, procent	60	70	63	56	66	59
Sjukdagar per årsarbetare, antal	17,2	10,1	15,1	18,3	11,4	16,2
Sjukfrånvaro, procent [2]	7,3	4,3	6,4	7,7	4,8	6,8
Sysselsättningsgrad, genomsnittlig	98	98	98	97	98	98
Tillsvidareanställda, procent	86	81	84	86	81	84
Utomnordisk bakgrund, procent	18	24	20	17	24	19

Övergripande bedömning och motivering

I kommunen som helhet håller trenden med minskande sjuktal i sig. Av nyckeltalen framgår minskade sjukdagar, fler långtidsfriska och lägre sjukfrånvaro för både män och kvinnor med bibehållen hög sysselsättningsgrad och hög andel heltidsanställda. Samtliga är viktiga faktorer för att stärka verksamhetens förutsättningar för kompetensförsörjning. Det kan även noteras att andelen medarbetare med utomnordisk bakgrund är fortsatt hög, i linje med målsättningen om att spegla mångfalden i samhället.

[2] Totalt i procent av de anställdas sammanlagda ordinarie arbetstid.

För merparten av nämnderna har arbetet med de personalpolitiska målen fortlöpt enligt plan och nämnderna gör samma bedömning för helåret. Fyra nämnder bedömer att mer arbete krävs inom olika mål. Kulturnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att mer arbete krävs inom målet om sjukfrånvaro och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden bedömer att mer långsiktigt arbete krävs inom målet om kompetensförsörjning. I äldrenämndens verksamhet krävs mer arbete när det gäller samtliga personalpolitiska mål, främst på grund av ett utmanande rekryteringsläge.

Kompetensförsörjning

Alla nämnder utom två bedömer att arbetet med kompetensförsörjning går enligt plan. Inom äldrenämnden har arbetet med att stärka äldreomsorgens långsiktiga kompetensförsörjning fortsatt. Beslut har tagits om förstärkningar i bemanning både inom vård- och omsorgsboende och hälso- och sjukvårdsverksamheten. Det utmanande rekryteringsläget medför dock att förstärkningar inte kommer på plats i den tid som nämnden önskar. För gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden handlar det om att möta långsiktiga utmaningar gällande brist på främst examinerade yrkeslärare och lärare inom naturvetenskapliga områden.

För- och grundskolenämnden rapporterar att arbetet går enligt plan men att omställningsarbetet som genomförs på grund av den demografiska förändringen med minskande barnantal ställer stora krav på flexibilitet i organisationen. Anpassningar har genomförts under perioden och 125 medarbetare var övertaliga. Samtliga medarbetare som var i behov av ny placering har fått det inom förvaltningen.

Ledarskap

De flesta nämnder beskriver att arbetet med ledarskap löper enligt plan. Äldrenämnden bedömer att mer arbete krävs. Under våren har 34 kvalitetsundersköterskor anställts inom vård- och omsorgsboenden samt två inom hemtjänsten. De fungerar som stöd till enhetschefer i det arbetsplatsnära lärandet och bidrar till att stärka kvaliteten i det dagliga arbetet.

Friskfaktorer

Nämnderna rapporterar att det systematiska arbetsmiljöarbetet i stort genomförs enligt plan och i de flesta nämnder minskar sjukfrånvaron i jämförelse med samma period föregående år.

Kulturnämnden, äldrenämnden samt miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att mer arbete krävs då sjukfrånvaron har varit högre än beräknat eller högre än motsvarande period 2025. För kulturnämnden beror det främst på mer korttidsfrånvaro under våren orsakat av virussjukdomar. Inom äldrenämndens verksamheter har andelen långtidsfriska ökat från 50 till 55 procent jämfört med motsvarande period föregående år. Samtidigt är sjukfrånvaron fortsatt hög (8,4 procent), vilket

innebär att fortsatta insatser krävs för att nå målet om minskad sjukfrånvaro. I miljö- och hälsoskyddsnämnden minskar sjukfrånvaron men mer arbete krävs för att nå uppsatta mål.

Personalstatistik

Medelantalet anställda[3] i kommunen har ökat med 1,4 procent (minskat med 0,9 procent) jämfört med samma period föregående år. Variationen är stor mellan nämnderna och störst ökningar i procent förekommer i valnämnden och brand- och räddningsnämnden. För valnämnden är det en konsekvens av förstärkningar under valåret och för brand- och räddningsnämnden ligger det i linje med planering inför driftsättning av en ny brandstation i Umeå. För- och grundskolenämnden tillhör de nämnder som minskar, vilket är en konsekvens av anpassningar till minskade volymer/minskat antal barn i förskolan.

Tabell 3. Medelantal anställda och arbetad tid

	2026 januari–augusti	2025 januari–augusti	Förändring	Förändring (%)
Medelantal anställda[4]	9 839	9 704	135	1,4
varav kvinnor	6 676	6 638	38	0,6
varav män	3 163	3 066	97	3,1
Arbetad tid (timmar)[5]	11 151 310	10 998 167	153 143	1,4

Tabell 4. Medelantal anställda och arbetad tid per nämnd

Nämnd	2026 januari–augusti		2025 januari–augusti		Förändring		
	Medel-antal	Arbetad tid (timmar)	Medel-antal	Arbetad tid (timmar)	Medel-antal	Arbetad tid (timmar)	Arbetad tid (%)
Överförmyndarnämnden	21	23 429	22	24 619	−1	−1 190	−5
Kommunstyrelsen	266	301 136	261	295 801	5	5 335	2
Valnämnden	6	7 260	4	4 217	3	3 043	42
Tekniska nämnden	1 002	1 135 690	970	1 099 396	32	36 294	3
Byggnadsnämnden	91	103 018	92	103 703	−1	−685	−1
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	69	78 562	64	72 621	5	5 941	8
Brand- och räddningsnämnden	97	109 953	87	98 884	10	11 069	10
Äldrenämnden	1 997	2 263 566	1 902	2 155 352	95	108 214	5
Individ- och familjenämnden	1 795	2 034 072	1 715	1 943 417	80	90 654	4
Fritidsnämnden	173	195 904	162	183 588	11	12 315	6
Kulturnämnden	189	214 147	193	218 381	−4	−4 235	−2
För- och grundskolenämnden	3 227	3 656 931	3 332	3 776 462	−105	−119 531	−3
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	907	1 027 644	902	1 021 725	5	5 919	1
Umeå kommun totalt	**9 839**	**11 151 310**	**9 704**	**10 998 167**	**135**	**153 143**	**1**

[3] Medeltal anställda årsarbetare och arbetad tid definieras i nedanstående noter. Förväxla inte medelantal anställda med fysiskt antal anställda personer.
[4] I Umeå kommun mäts medeltal anställda utifrån begreppet årsarbetare som beräknas: arbetad tid dividerat med 1 700 timmar, multiplicerat med 12 dividerat med antal månader i perioden.
[5] Arbetad tid: arbetstid enligt sysselsättningsgrad inklusive mer- och övertid, reducerat med all frånvaro.

Tabell 5. Sjukfrånvaro i kommunen[6]

Sjukfrånvaro (procent)	2026 jan–aug	2025 jan–aug	2025 jan–dec
Total sjukfrånvaro i procent av sammanlagd ordinarie arbetstid	6,4	6,8	6,9
varav frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer	56	59	63
Kvinnor	7,3	7,7	7,8
Män	4,3	4,8	4,8
29 år eller yngre	6,9	6,3	6,9
30–49 år	6,1	6,6	6,7
50 år eller äldre	6,9	7,3	7,3

[6] Sjukfrånvaron för varje grupp anges i procent av gruppens sammanlagda ordinarie arbetstid. Uppgiften lämnas inte när antalet anställda i gruppen är högst tio eller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ.

Den kommunala koncernen

Avsnittet är en översiktlig beskrivning av den kommunala koncernen och de enheter som ingår. Den kommunala koncernen i Umeå omfattar kommunstyrelsen, nämnder och kommunens hel- och delägda företag, se bild 1. Vilka principer för ägande som gäller när kommunala företag konsolideras i den sammanställda redovisningen framgår av not 1, redovisningsprinciper.

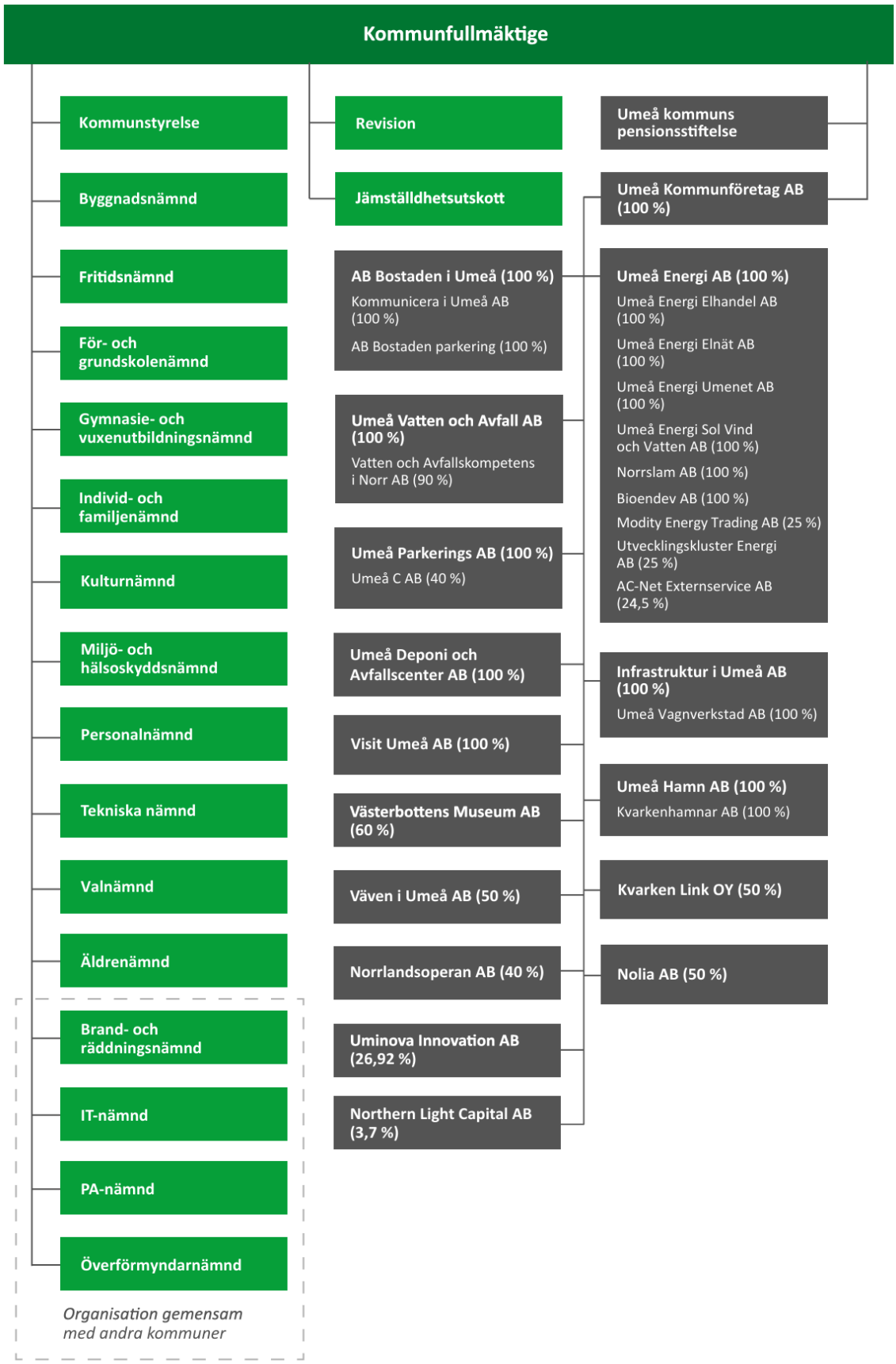
Under 2026 har följande förändringar skett i den kommunala koncernen:

- Bolagen Science Park i Umeå AB, Umeå Biotech Incubator AB och Uminova Expression AB har fusionerats med Uminova Innovation AB per 2026-02-01. I samband med fusionen har också ägarandelen i Uminova Innovation AB justerats till 26,92 procent (tidigare 25,15 procent).
- Driftbolaget NLC Ferry AB OY, som ansvarar för färjetrafiken mellan Umeå och Vasa, har sålts till Stena Line Scandinavia AB per 2026-02-05.
- Bolaget Visit Umeå AB ägs från och med 2026-01-01 till 100 procent (tidigare 28 procent).

Även privata utförare[7] som inte är kommunala koncernföretag får uppdrag av kommunen, det är utifrån kommunallagens regler att lämna över kommunala angelägenheter. I kommunfullmäktiges riktlinje för styrning och uppföljning av privata utförare framgår nämndernas ansvar för styrning och uppföljning av privata utförare.

[7] En privat utförare är en juridisk person eller en enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet (kommunallagen 10:7).

Bild 1. Den kommunala koncernen, organisation och ägande

Förväntad utveckling av ekonomi och verksamhet utifrån mål om god ekonomisk hushållning

Avsnittet ger en uppföljning av utfall för perioden och förväntad utveckling för helåret när det gäller ekonomi och verksamhet utifrån kommunfullmäktiges mål med betydelse för god ekonomisk hushållning.

I kommunfullmäktiges riktlinje för god ekonomisk hushållning (KF 2024-12-16, § 220) definieras god ekonomisk hushållning som att respektive nämnds och bolags ändamål (grunduppdrag) är tillgodosett inom de finansiella och ekonomiska ramar som kommunfullmäktige har angett och att kommunens finansiella ställning är god.

I delårsrapporten görs en uppföljning av det finansiella målet för kommunen samt nämndernas och bolagens grunduppdrag som kommunfullmäktige har fastställt i reglemente respektive bolagsordning och specifika ägardirektiv. Uppföljningen görs genom en sammanvägd bedömning utifrån nämndernas, bolagens och kommunstyrelsens rapportering per 31 augusti 2026.

I avsnittet ingår även uppföljning av fyra inriktningsmål och 14 tilläggsuppdrag som kommunfullmäktige har fastställt i ”Planeringsförutsättningar, budget och investeringar för 2026”. De tre personalpolitiska målen följs upp i avsnittet Väsentliga personalförhållanden. Inriktningsmål, tilläggsuppdrag och personalpolitiska mål ingår inte i bedömningen av god ekonomisk hushållning enligt kommunfullmäktiges definition.

Utöver grunduppdrag, inriktningsmål, personalpolitiska mål och tilläggsuppdrag har kommunfullmäktige också fastställt ett stort antal mål, uppdrag och aktiviteter i anslutning till fristående planer, program och strategier. Kontinuerligt arbete pågår för att se över och minska antalet mål.

Grunduppdrag

Grunduppdraget förtydligar det kommunala ändamålet för respektive nämnd/bolag och nämndens/bolagets roll och ansvar. Uppföljning sker genom att respektive nämnd/bolag lämnar rapport med bedömning av hur väl de uppfyller sitt grunduppdrag.

För perioden har 15 av 16 nämnder gjort bedömningen att uppdraget uppfylls i hög grad. En nämnd bedömer att det uppfylls i viss grad. Överförmyndarnämnden bedömer att ytterligare åtgärder behöver vidtas för att säkerställa en rättssäker handläggning samt minska väntetiderna för personer i behov av god man eller förvaltare. Se mer utförlig redovisning i bilaga 1.

Tabell 6. Nämndernas bedömning av grunduppdraget januari–augusti 2026

Nämnd	Bedömning för januari–augusti	Prognos för januari–december
Kommunstyrelsen	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Byggnadsnämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Fritidsnämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
För- och grundskolenämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Individ- och familjenämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Kulturnämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Personalnämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Tekniska nämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Valnämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Äldrenämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Brand- och räddningsnämnden (gemensam nämnd)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
IT-kapacitetsnämnden (gemensam nämnd)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
PA-nämnden (gemensam nämnd)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Överförmyndarnämnden (gemensam nämnd)	i viss grad uppfyllt	i viss grad uppfyllt

För perioden har 12 av 15 bolag gjort bedömningen att uppdraget uppfylls i hög grad. Två bolag bedömer att det uppfylls i viss grad och för ett bolag saknas bedömning. Se mer utförlig redovisning i bilaga 2.

Tabell 7. Bolagens bedömning av grunduppdraget januari–augusti 2026

Bolag (kommunens ägarandel i procent)	Bedömning för januari–augusti	Prognos för januari–december
Umeå Kommunföretag AB (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Umeå Energi AB (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
AB Bostaden i Umeå (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Umeå Vatten och Avfall AB (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Umeå Parkerings AB (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Umeå Deponi och Avfallscenter AB (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Infrastruktur i Umeå AB (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Umeå Hamn AB (100)	i viss grad uppfyllt	i viss grad uppfyllt
Visit Umeå AB (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Västerbottens museum AB (60)	i viss grad uppfyllt	i viss grad uppfyllt
Kvarken Link OY (50)	saknas	saknas
Väven i Umeå AB (50)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Norrlandsoperan AB (40)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Nolia AB (50)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Uminova Innovation AB (26,92)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Finansiellt mål

Kommunfullmäktige har satt upp ett finansiellt mål för 2026. Måluppfyllelse för det finansiella målet efter årets åtta första månader och prognosen för helåret beskrivs nedan.

Tabell 8. Uppföljning av finansiellt mål

Nr	Mål	Måluppfyllelse januari–augusti 2026	Motivering/ kommentar	Måluppfyllelse prognos helår 2026	Motivering/ kommentar
8	Resultatet i förhållande till skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning ska uppgå till 2 procent 2026–2029.	helt uppfyllt	Resultatet per 31 augusti uppgår till 534 mnkr och skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning uppgår till 6 761 mnkr. Detta ger ett utfall per 31 augusti om 8 procent. Målet är uppnått per sista augusti.	helt uppfyllt	Resultatet per 31 december prognostiseras till 383 mnkr och skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning till 10 136 mnkr. Det ger en prognos för helåret om cirka 4 procent, vilket gör att målet prognostiseras uppnås.

Målet uppnås Målet uppnås inte Målet uppnås delvis

Inriktningsmål

Kommunfullmäktige använder inriktningsmål för att skapa riktning och förändring inom ett område som är gemensamt för flera kommunala aktörer. Styrningen för att nå inriktningsmålen samlas i tre program. Inriktningsmålen följs upp genom rapportering av utveckling i programmen. Bedömningen avser om insatserna bedöms vara tillräckliga, om mer arbete krävs eller om mycket mer arbete behövs.

Programrapporteringen visar att för två av kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål bedöms att det görs tillräckligt, för ett är bedömningen att mer arbete krävs och för ett att mycket mer behöver göras. Se mer utförlig redovisning i bilaga 3.

Tabell 9. Bedömning av arbete för att uppnå inriktningsmål från kommunfullmäktige

Inriktningsmål	Bedömning för januari–augusti
Mål 1: Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.	mer arbete krävs
Mål 2: Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden.	det görs tillräckligt
Mål 3: Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.	det görs tillräckligt
Mål 4: Umeå ska vara klimatneutralt till 2040.	det behöver göras mycket mer[8]

[8] Bedömning avser avståndet mellan den faktiska utsläppsutvecklingen och den minskningstakt som krävs för att nå målet. En omfattande omställning pågår men behöver accelereras. Effekterna av åtgärderna tar tid och utsläppsutvecklingen påverkas samtidigt av faktorer utanför kommunens direkta rådighet.

Tilläggsuppdrag

Tre av 14 tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige till kommunens nämnder och bolag är genomförda och elva delvis genomförda. Prognosen för årets slut är att åtta uppdrag kommer att vara genomförda och sex uppdrag delvis genomförda. Se mer utförlig redovisning i bilaga 5.

Tabell 10. Utfall och prognos för kommunfullmäktiges tilläggsuppdrag till nämnder och bolag

Tilläggsuppdrag	Bedömning för januari–augusti	Prognos för januari–december
Tilläggsuppdrag 2025:1 Analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar.	delvis genomfört	genomfört
Tilläggsuppdrag 2025:2 Effektivt lokalnyttjande	delvis genomfört	genomfört
Tilläggsuppdrag 2025:3 Analysera behovet och utreda förutsättningarna för annan boendeform.	delvis genomfört	delvis genomfört
Tilläggsuppdrag 2025:4 Samverkan kring anläggningar för djurhållning.	delvis genomfört	genomfört
Tilläggsuppdrag 2025:5 Utreda förutsättningarna för idrottshall samt se över framtida programstruktur på gymnasieskolor.	delvis genomfört	delvis genomfört
Tilläggsuppdrag 2025:6 Utveckla idrottsanläggningarna Gammlia Arena, Visionite Arena och Nolia Arena.	genomfört	genomfört
Tilläggsuppdrag 2025:7 Översyn kommunens arbete med antidiskriminering	delvis genomfört	genomfört
Tilläggsuppdrag 2025:8 Utreda förutsättningarna för att införa ett sommarlovskort i kollektivtrafiken för barn och unga 7–19 år	genomfört	genomfört
Tilläggsuppdrag 2025:9 Utreda förutsättningarna för ett införande av arbetsskor.	delvis genomfört	genomfört
Tilläggsuppdrag 2025:10 Nytt avtal med Fritidsbanken och ytterligare en fritidsbank.	genomfört	genomfört
Tilläggsuppdrag: 2025:11 Samarbete med föreningslivet och studieförbunden utifrån civil beredskap.	delvis genomfört	delvis genomfört
Tilläggsuppdrag: 2023:1 Omställning	delvis genomfört	delvis genomfört
Tilläggsuppdrag 2023:2 Samarbete över nämndsgränser	delvis genomfört	delvis genomfört
Tilläggsuppdrag 2021:8 Välfärdskriminalitet	delvis genomfört	delvis genomfört

Bedömning av god ekonomisk hushållning

Uppföljning av nämndernas grunduppdrag för perioden januari−augusti visar att 15 av 16 nämnder bedömer att grunduppdraget uppfylls i hög grad och en nämnd att det uppfylls till viss grad. I uppföljning av bolagens grunduppdrag för perioden bedömer 12 av 15 bolag att grunduppdraget uppfylls i hög grad, två bolag att det uppfylls till viss grad och för ett bolag saknas bedömning. Prognosen för helåret är densamma.

Kommunfullmäktiges finansiella mål uppnås per sista augusti. Prognosen för utfallet vid årets slut är att kommunens finansiella mål uppnås.

För att uppnå god ekonomisk hushållning enligt kommunfullmäktiges fastställda definition ska nämndernas/bolagens grunduppdrag tillgodoses inom de finansiella och ekonomiska ramar som kommunfullmäktige har angett och kommunens finansiella ställning ska vara god.

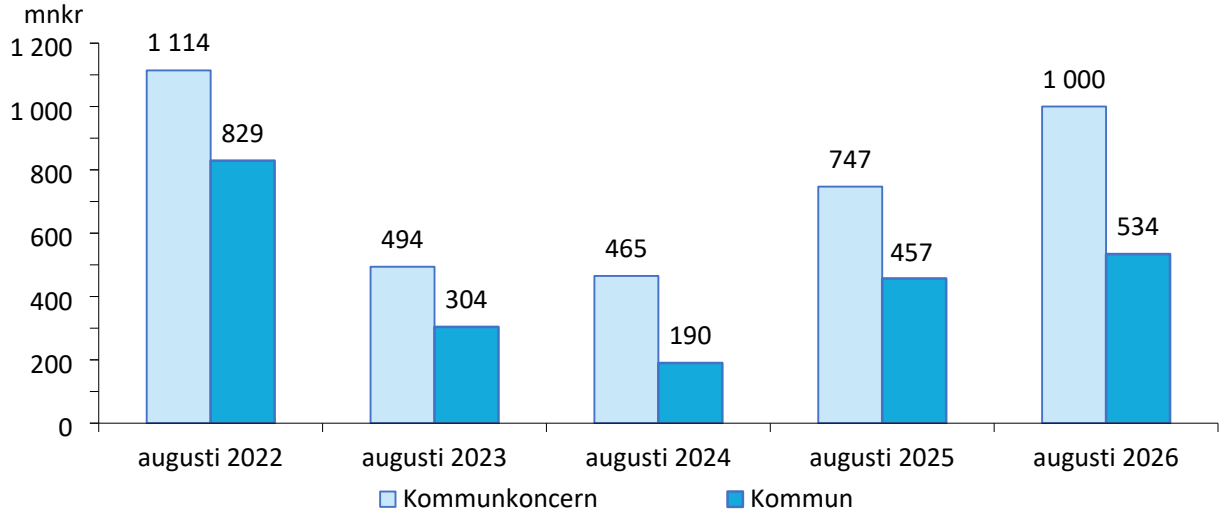
Kommunstyrelsen bedömer mot bakgrund av ovanstående att god ekonomisk hushållning delvis nås för kommunen och kommunkoncernen för perioden januari till augusti 2026.

Kommunstyrelsen bedömer mot bakgrund av ovanstående prognos att god ekonomisk hushållning delvis kommer att nås för kommunen och kommunkoncernen för helåret 2026.

Ekonomisk uppföljning

Avsnittet innehåller en utvärdering av ekonomiskt resultat och ställning. Utvärdering av Umeå kommuns resultat och ställning utgår från koncernperspektivet och bryts ner till Umeå kommun.

Diagram 1. Kommunkoncernens och kommunens resultat jämfört med föregående år

Kommunkoncernens resultat jämfört med föregående år

Kommunkoncernens resultat per 31 augusti 2026 blev 1 000 mnkr (747 mnkr), vilket är 253 mnkr högre än samma period föregående år. Förändringen beror främst på värmeverksamheten i energibolaget, där ökade volymer och högre elpriser har bidragit till resultatförbättringen. Ökade intäkter från kommunens kraftverksamhet har också påverkat resultatet positivt. Även försäljningen av färjetrafikens driftbolag som skedde i början av året har bidragit till det förbättrade resultatet i kommunkoncernen.

Kommunens resultat jämfört med föregående år

Kommunens redovisade resultat för årets åtta första månader uppgår till 534 mnkr (457 mnkr) och har därmed ökat med 77 mnkr jämfört med samma period föregående år.

Verksamhetens intäkter är 65 mnkr högre jämfört med samma period föregående år och uppgår till 1 346 mnkr (1 281 mnkr). Ökningen beror främst på ökade intäkter från kraftverksamheten.

Verksamhetens kostnader har ökat med 274 mnkr jämfört med motsvarande period föregående år och uppgår till 7 039 mnkr (6 765 mnkr). Ökningen beror främst på ökade lönekostnader på grund av fler anställda och ordinarie löneökningar.

Kostnader för avskrivningar är 27 mnkr högre än samma period föregående år och uppgår till 491 mnkr och ökningen avser främst avskrivningar på fastigheter.

Kommunens skatteintäkter uppgår till 5 723 mnkr och har efter årets åtta första månader ökat med 191 mnkr jämfört med motsvarande period föregående år. Inför 2026 var förväntad ökning av skatteintäkter 318 mnkr för perioden. Avvikelsen förklaras av att konjunkturåterhämtningen gått långsammare än förväntat.

Generella statsbidrag och utjämning uppgår till 1 039 mnkr, vilket är 73 mnkr högre än motsvarande period föregående år. I utfallet per 31 augusti 2026 ingår generella statsbidrag som har klassificerats om från riktade statsbidrag med cirka 4 mnkr.

Umeå kommuns finansnetto har förbättrats med cirka 48 mnkr jämfört med samma period föregående år. Det beror på högre ränteintäkter för utlåning till kommunens bolag och lägre räntekostnader på pensionsavsättning.

Kommunens resultat jämfört med budget[9]

Kommunens resultat efter årets åtta första månader om 534 mnkr innebär en positiv budgetavvikelse på 220 mnkr.

Verksamhetens intäkter är 235 mnkr högre än budget för perioden. Det beror främst på ökade intäkter från kraftverksamheten samt bidrag från Socialstyrelsen, Skolverket och Arbetsförmedlingen.

Verksamhetens kostnader är 35 mnkr lägre än budget för årets första åtta månader. Det förklaras av personalrekryteringar inom omsorgs- och utbildningsverksamheterna, som tagit längre tid än beräknat men som planeras att genomföras under hösten.

Redovisade kostnader för avskrivningar är i paritet med budget.

Kommunens skatteintäkter är efter årets åtta första månader 127 mnkr lägre än budget och förklaras av att konjunkturåterhämtningen gått långsammare än förväntat.

För årets åtta första månader redovisas generella statsbidrag och utjämning med ett belopp som är 51 mnkr högre än budget. Det förklaras främst av högre regleringsbidrag än förväntat.

Umeå kommuns finansnetto är sammantaget cirka 30 mnkr bättre än budget. Det beror främst på lägre upplåning i kommunen, lägre ränta samt lägre ränteintäkter på grund av lägre utlåning till kommunens bolag.

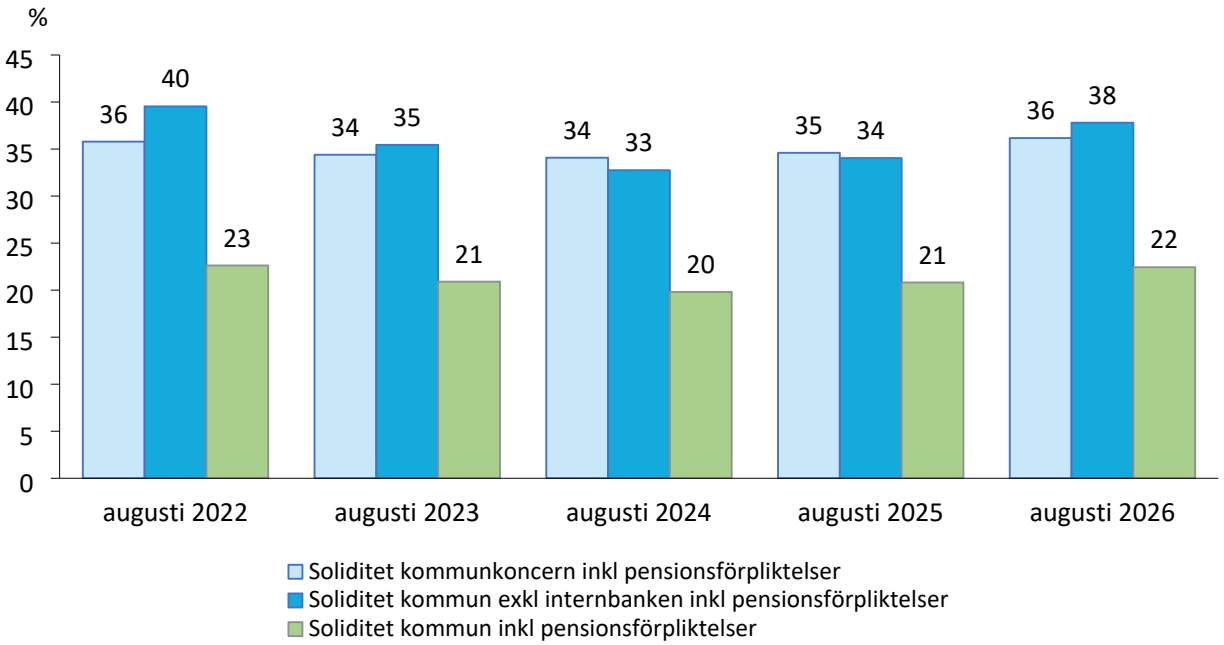
Kommunkoncernens och kommunens ekonomiska ställning

Den ekonomiska ställningen i kommunkoncernen och kommunen kommenteras nedan utifrån olika parametrar och nyckeltal.

[9] Någon budget har inte upprättats för den kommunala koncernen som helhet. Därför redovisas budgetavvikelse enbart för Umeå kommun.

Nyckeltalet *soliditet* visar den procentuella andelen av tillgångarna som är finansierade med eget kapital (egna medel) och nyckeltalet mäter den finansiella styrkan. Soliditeten beskriver den långsiktiga betalningsförmågan och en hög soliditet medför en lägre finansiell risk.

Diagram 2. Soliditet i kommunkoncern och kommun över fem år[10]

Kommunkoncernens soliditet beräknad med kommunens pensionsförpliktelser i ansvarsförbindelsen uppgår till 36 procent per 31 augusti 2026 (35 procent). Vid årsskiftet var den 34 procent. Under den senaste femårsperioden var soliditeten i koncernen på årsbasis i snitt cirka 32 procent. Soliditeten inklusive pensionsförpliktelser i kommunkoncerner i Umeås storlek[11] var i snitt de senaste fem åren 33 procent.

Kommunens soliditet beräknad med pensionsförpliktelser i ansvarsförbindelsen uppgick 31 augusti till 22 procent (21 procent). Vid årsskiftet var den 20 procent. I genomsnitt för den senaste femårsperioden var soliditeten i kommunen vid årsskiftet cirka 18 procent. Soliditeten inklusive pensionsförpliktelser i kommuner i Umeås storlek[12] var i snitt de senaste fem åren 31 procent.

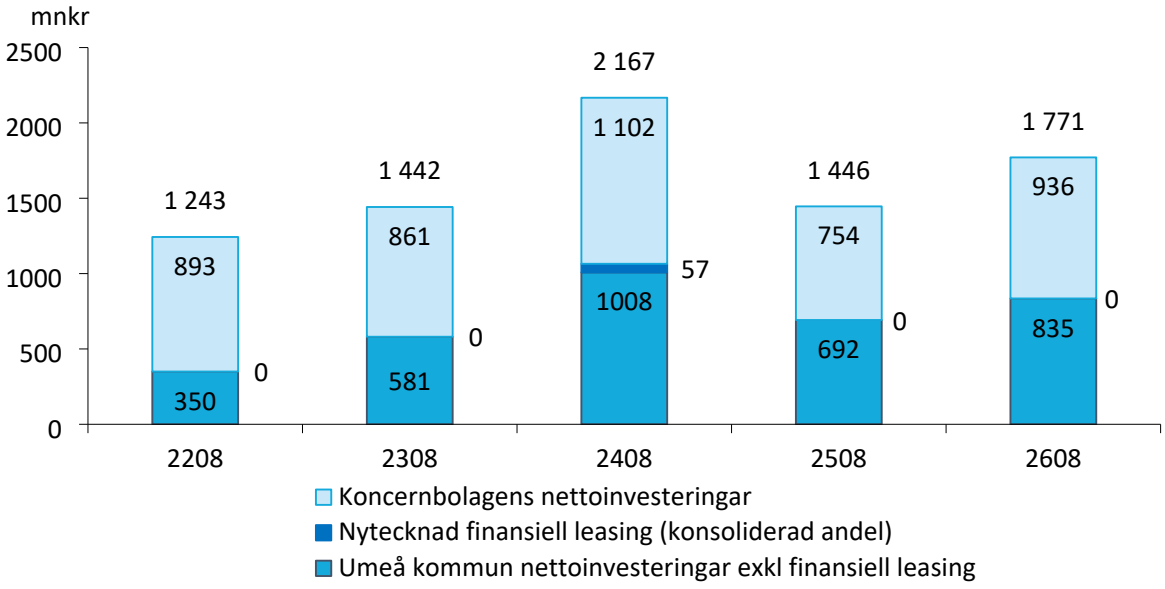
Kommunens soliditet[13] beräknad med pensionsförpliktelser i ansvarsförbindelsen, men utan koncernbolagens upplåning via kommunens internbank, uppgick 31 augusti till 38 procent (34 procent). Vid årsskiftet var den 33 procent. Under den senaste femårsperioden (helår) har soliditeten enligt denna beräkning varit cirka 31 procent i genomsnitt.

[10] För Umeå kommuns siffror har internbanken eliminerats. I Kolada-statistiken görs ingen sådan eliminering.
[11] Kommuner med 100 000–199 000 invånare. Källa: Kolada.
[12] Kommuner med 100 000–199 000 invånare. Källa: Kolada.
[13] Soliditet exklusive internbanken, inklusive pensionsförpliktelser.

Under perioden har pensionsförpliktelser inklusive löneskatt minskat med 57 mnkr till 2 019 mnkr sedan årsskiftet (2 076 mnkr). Kommunens skulder och avsättningar har under samma period minskat med 253 mnkr. Skulderna har minskat samtidigt som resultatet har ökat jämfört med årsskiftet, detta bidrar till en stärkt soliditet för perioden.

Investeringar och självfinansieringsgrad

Diagram 3. Kommunkoncernens och kommunens nettoinvesteringar[14]

Kommunkoncernens nettoinvesteringar uppgår per 31 augusti 2026 till 1 771 mnkr (1 446 mnkr).

Kommunkoncernens investeringar är på en högre nivå jämfört med föregående år, både kommunens och koncernbolagens investeringsnivå har ökat jämfört med samma period föregående år.

Under perioden har det investerats i ny-, till- och ombyggnader av bostäder. På kvarteret Professorn (Ålidhem) pågår sista etappen med ombyggnation av 96 enkelrum till lägenheter. På kvarteret Preceptorn 2 (Ålidhem) pågår ombyggnationen av 436 enkelrum och ett antal gemensamhetsutrymmen till totalt 470 lägenheter. På kvarteret Sandåkern (Hemgården) pågår en ombyggnation av tidigare vårdlokaler till vanliga lägenheter och seniorboende med tillhörande gemensamhetslokaler.

Inom energiområdet pågår investeringar i ledningsnät samt region- och fördelningsstationer och även investeringar i värme- och kyladistribution, fjärrvärmecentraler och produktionsanläggningar.

[14] Från och med 2022 har kommunen ändrat redovisningsprincip för mark- och exploateringsprojekt för att efterfölja god redovisningssed för redovisning av kommunal markexploatering. Förändringen innebär att pågående exploateringsprojekt har klassificerats om från att redovisas från omsättningstillgång till anläggningstillgång. Det gör att bland årets investeringar redovisas utfall för exploateringsprojekt med cirka 62 mnkr. Någon motsvarande investering finns inte för åren före 2022.

Ett nytt reningsverk kommer att byggas i Djäkneböle för att möta det behov som etablering av fler bostäder kräver och förbättra reningseffektiviteten.

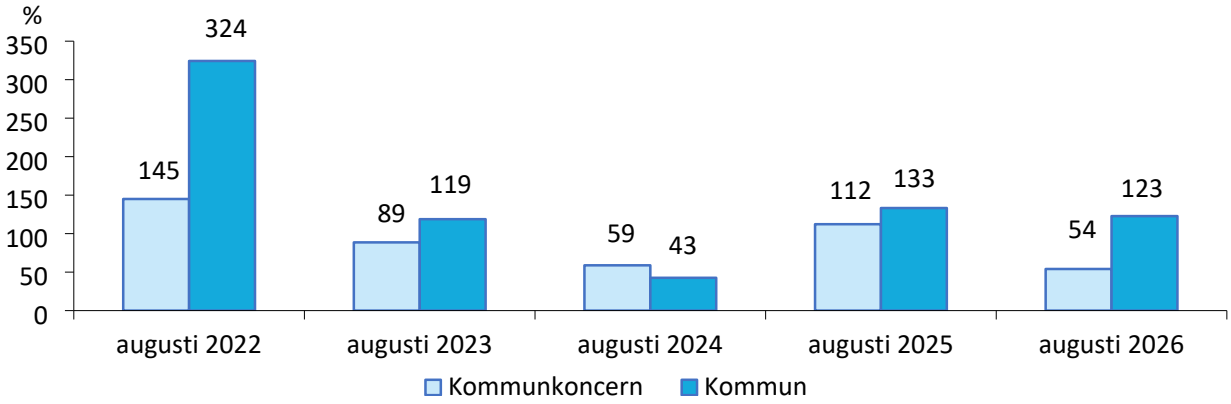
I hamnen pågår renovering av färjepiren, som går in i sitt slutskede och förväntas klart senhöst 2026.

Kommunens nettoinvesteringar[15] för årets åtta första månader uppgår till 835 mnkr (692 mnkr). Periodens utfall är 143 mnkr högre än samma period föregående år vilket är i linje med en högre investeringsbudget för innevarande period.

Periodens utfall utgör 65 procent av budget vilket beror på att investeringar i kommunens fastigheter, gator och vägar samt i exploateringsprojekt har blivit försenade eller framflyttade.

Nyckeltalet *självfinansieringsgrad*[16] mäter hur mycket av årets investeringar som är finansierade med medel tillförda internt från verksamheten. Ju större internfinansiering desto lägre är behovet att låna externt. Diagram 4 visar självfinansieringsgraden för kommunkoncernen och kommunen per den sista augusti de senaste fem åren.

Diagram 4. Självfinansieringsgrad för kommunkoncern och kommun

Kommunkoncernens självfinansieringsgrad uppgick per 31 augusti 2026 till 54 procent (112 procent). Vid årsskiftet uppgick självfinansieringsgraden till 75 procent. För den senaste femårsperioden var självfinansieringsgraden i genomsnitt 80 procent, mätt vid årsskiftet.

Kommunens självfinansieringsgrad uppgick per 31 augusti 2026 till 123 procent, jämfört med 133 procent samma period året innan. Vid årsskiftet uppgick självfinansieringsgraden till 75 procent. Kommuner i Umeås storlek[17] hade den sista december i genomsnitt de senaste fem åren en

[15] Nettoinvesteringar = investeringar efter avdrag för erhållna investeringsbidrag.

[16] Nyckeltalet självfinansieringsgrad visar i vilken utsträckning kommunen har kunnat finansiera årets investeringar med medel som har uppstått internt i verksamheten. Självfinansieringsgraden beräknas enligt följande: (resultat + avskrivningar och nedskrivningar)/nettoinvesteringar.

[17] Kommuner med 100 000−199 000 invånare. Källa: Kolada.

självfinansieringsgrad på 99 procent. Umeå kommuns självfinansieringsgrad var i genomsnitt under samma femårsperiod 110 procent.

Internbankens skuldförvaltning

Kommunkoncernens finansverksamhet hanteras inom Umeå kommuns internbank. I enlighet med kommunens finanspolicy samlas i huvudsak de majoritetsägda bolagens och kommunens betalflöden i en gemensam koncernkontostruktur. Kommunkoncernens strategi är att reducera lånebehovet med inkommande och tillgänglig likviditet så att eventuell överskottslikviditet hos någon part används till att minska koncernens totala skuld. Internbanken försörjer den koncerngemensamma skuldportföljen med externa krediter på kapitalmarknaden.

Tabell 11. Förändring av internbankens låneskuld

mnkr	2026-08-31	2025-12-31	2024-12-31	2023-12-31	2022-12-31
Internbankens låneskuld	−10 602	−10 937	−10 408	−9 756	−8 918
Nettoutlåning till kommunkoncernen	8 608	8 731	8 534	8 310	7 594
Nettoskuld Umeå kommun	**−1 995**	**−2 206**	**−1 874**	**−1 446**	**−1 323**
Finansiella intäkter och kostnader					
Ränteintäkter från lån	160	228	239	200	144
Borgensintäkter	3	4	4	4	4
Räntekostnader för lån	−165	−222	−233	−92	−129
Internbankens räntenetto	**−3**	**10**	**9**	**112**	**19**
Övriga finansiella intäkter	24	6	6	3	12
Övriga finansiella kostnader	−64	−114	−174	−252	−92
Finansnetto	**−43**	**−98**	**−158**	**−249**	**−61**

Internbankens upplåning uppgår till 10 602 mnkr (10 937 mnkr), en nettominskning med 335 mnkr jämfört med vid årsskiftet.

Utöver lån via internbanken lånar kommunkoncernen 1 040 mnkr (1 101 mnkr vid årsskiftet) direkt från externa kreditgivare. I det ingår ett lån på 35 miljoner euro[18] upptaget hos Europeiska investeringsbanken (EIB) för finansiering av färja (Aurora Botnia) som trafikerar sträckan Umeå−Vasa.

Kommunkoncernens totala låneskuld minskade under årets åtta första månader med 396 mnkr till 11 642 mnkr (12 038 mnkr). Umeå kommun minskade sin upplåning med 211 mnkr medan bolagen tillsammans minskade upplåningen med 124 mnkr. Kommunens skuld uppgick vid utgången av augusti månad till 1 995 mnkr (2 206 mnkr) och utgör 17 procent (18 procent) av den totala låneskulden för kommunkoncernen.

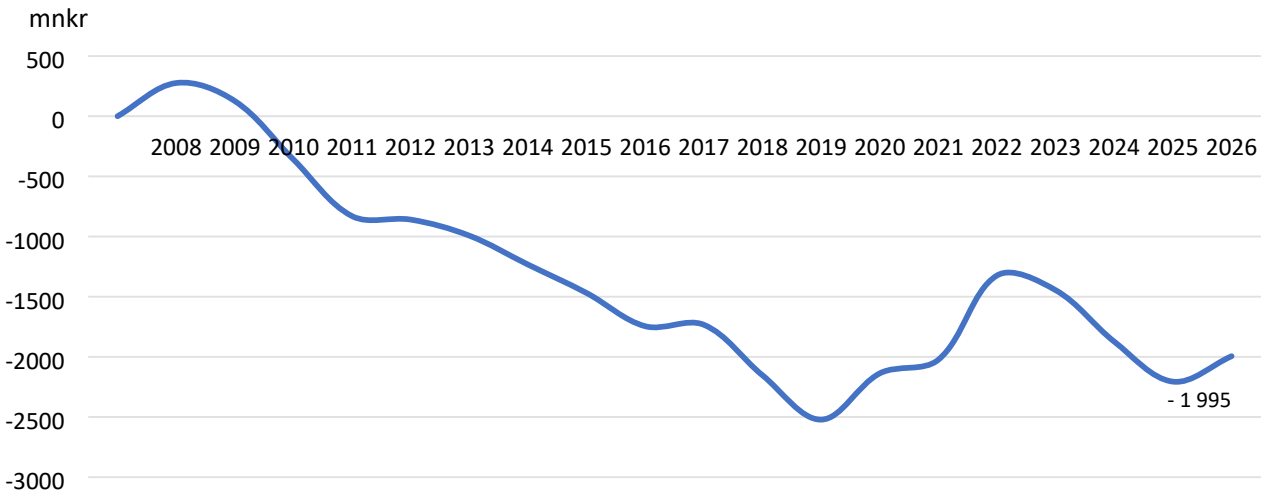
[18] Omräknat till balansdagens valutakurs.

Tabell 12. Kommunkoncernens låneskuld[19]

mnkr	2026-08-31	2025-12-31	+/–
Kommunkoncernens låneskuld	**11 642**	**12 038**	**–396**
varav internbanken			
Umeå kommun	1 995	2 206	–212
AB Bostaden i Umeå	4 026	3 974	52
Umeå Energi AB	1 578	1 600	–22
Umeå Vatten och Avfall AB	1 838	1 791	47
Umeå Kommunföretag AB	–257	–79	–177
Infrastruktur i Umeå AB	667	688	–21
Umeå Hamn AB	811	791	20
Umeå Folkets Husförening	75	81	–5
Västerbottens Museum AB	12	18	–5
Övriga bolag plussaldo	–143	–131	–13
Internbankens låneskuld	**10 602**	**10 937**	**–335**
varav upplåning utanför internbanken			
Umeå Kommunföretag AB	300	360	–60
Umeå Energi AB	351	363	–12
Kvarken Link OY, 35 miljoner EUR	389	379	10
Total låneskuld	**11 642**	**12 038**	**–396**

Internbankens genomsnittliga upplåningsränta under årets åtta första månader var 2,25 procent jämfört med 2,08 procent för samma period föregående år. Enligt beslut i kommunfullmäktige lägger internbanken på ett marknadsmässigt påslag om 0,45 procentenheter vid utlåning till de kommunala bolagen.

Diagram 5. Utveckling av kommunens låneskuld

[19] I uppgifterna ingår inte lån i Väven i Umeå AB. Se även not 1, redovisningsprinciper, om hur den sammanställda redovisningen upprättas.

Helårsprognos i förhållande till budget

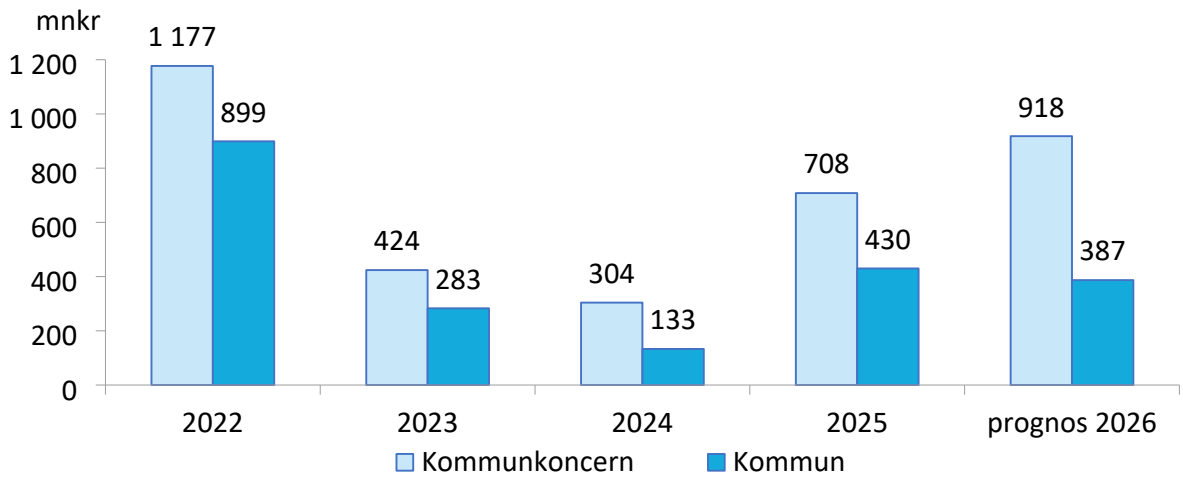
Avsnittet innehåller en redovisning av hur helårsprognosen förhåller sig till kommunfullmäktiges budget. För kommunfullmäktiges budget, se bilaga 6 Tilläggsanslag eller resultatöverföringar mellan nämnder januari–augusti 2026, avsnitt för driftbudget.

Helårsprognosen för kommunkoncernens resultat beräknas till 918 mnkr (708 mnkr), vilket är 210 mnkr högre än resultatet föregående år. Det prognosticerade resultatet innebär en positiv budgetavvikelse på 352 mnkr. Förändringen i resultatprognosen för koncernbolagen förklaras främst av värmeverksamheten i energibolaget där ökade volymer och högre elpriser ger högre intäkter än budgeterat samt försäljningen av färjetrafikens driftbolag som inte fanns med i budget.

Kommunens prognosticerade resultat uppgår till 387 mnkr (430 mnkr), vilket är 43 mnkr lägre än resultatet föregående år. Det prognosticerade resultatet innebär en positiv budgetavvikelse på 182 mnkr och förklaras främst av:

- högre intäkter från kraftverksamheten
- lägre verksamhetskostnader än förväntat
- bättre finansnetto än förväntat på grund av lägre upplåning
- lägre kostnader kopplat till vinterväghållning

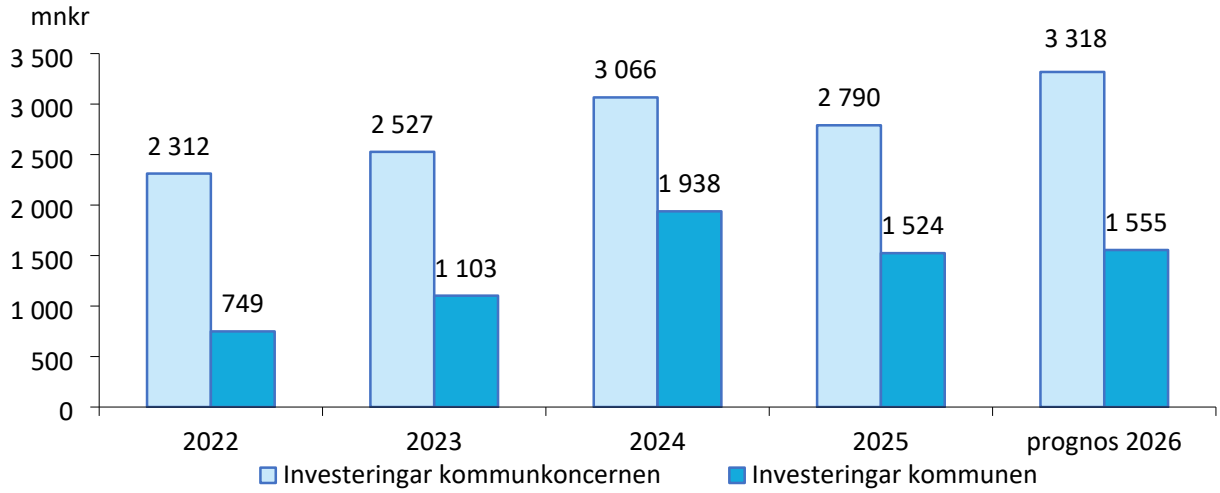
Diagram 6. Kommunkoncernens och kommunens resultat och prognos helår

Prognosen för kommunkoncernens investeringar för innevarande år beräknas till 3 318 mnkr (2 790 mnkr).

Prognosen för kommunens investeringar beräknas för helåret till 1 555 mnkr (1 524 mnkr). Prognosen motsvarar 78 procent av årets ramanslag på 2 005 mnkr, vilket är 3 procentenheter högre jämfört med utfallet föregående år. Avvikelsen beror på förseningar och framflyttade investeringsprojekt. Prognosen baseras på en högre investeringstakt de sista fyra månaderna under året.

Diagram 7. Nettoinvesteringar för helår och prognos för innevarande år

Balanskravsresultat

I detta avsnitt redovisas resultat efter balanskravsjusteringar, balanskravsresultat samt resultatutjämningsreserv (RUR) och resultatreserv (RER) för perioden. Bedömning av balanskravet görs utifrån lämnad prognos för helåret 2026 och utifrån krav som LKBR ställer på redovisningen[20]. Även fjolårets utfall redovisas.

Balanskravsresultatet är periodens/årets resultat efter avdrag för realisationsvinster som har uppstått vid försäljning av anläggningstillgångar, justering för orealiserade vinster och förluster i värdepapper[21], nyttjande av resultatutjämningsreserv och reservering till resultatreserv. Kommunallagen föreskriver att om ett negativt balanskravsresultat uppstår för ett räkenskapsår ska underskottet återställas de kommande tre åren.

Umeå kommun redovisar ett positivt balanskravsresultat efter årets åtta första månader. Kommunstyrelsen prognostiserar att Umeå kommun kommer att redovisa ett positivt balanskravsresultat för 2026.

Tabell 13. Balanskravsutredning

mnkr	Utfall 2026-08-31	Prognos 2026-12-31	Utfall 2025-12-31
Periodens/årets resultat enligt resultaträkningen	**534**	**383**	**430**
− Samtliga realisationsvinster	–	–	−7
+ Realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	–	–	–
+ Realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	–	–	–
−/+ orealiserade vinster och förluster i värdepapper	−24	−24	−4
+/− Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	–	–	–
= Periodens/årets resultat efter balanskravsjusteringar	**510**	**359**	**419**
− Reservering av medel till resultatreserv[22]	–	–	–
+ Användning av medel från resultatreserv	–	–	–
+ Användning av medel från resultatutjämningsreserv[23]	–	–	–
= Periodens/årets balanskravsresultat	**510**	**359**	**419**

[20] Sedan 2024 är reservering till RUR inte längre möjlig utifrån nya regler i kommunallagen. Medel som är reserverade i RUR till och med 2023 kommer att kunna nyttjas till och med 2033, utifrån de förutsättningar som finns i kommunfullmäktiges regelverk för RUR. Från 2024 finns möjlighet att reservera medel till resultatreserv (RER), förutsatt att kommunfullmäktige, innan reservering görs, har beslutat om ett regelverk för det. Vid denna rapports upprättande har kommunfullmäktige inte fattat beslut om ett regelverk för RER.

[21] Avser värdeförändring placeringar Umeå kommuns pensionsstiftelse.

[22] Från 2024 finns möjlighet att reservera medel till resultatreserv (RER), förutsatt att kommunfullmäktige, innan avsättning görs, har beslutat om ett regelverk för det. Vid denna rapports upprättande har kommunfullmäktige inte fattat beslut om ett regelverk för RER.

[23] Sedan 2024 är reservering till RUR inte längre möjlig utifrån nya regler i kommunallagen. Kommunfullmäktige har tidigare år beslutat att reservera medel till RUR år 2017 (163 mnkr), 2019 (116 mnkr) 2020 (283 mnkr) 2021 (251 mnkr), 2022 (47 mnkr) och 2023 (43 mnkr); sammantaget 903 mnkr.

Resultaträkning

mnkr	Not	Umeå kommunkoncern		Umeå kommun		Umeå kommun				
		2026-01-01–2026-08-31	2025-01-01–2025-08-31	2026-01-01–2026-08-31	2025-01-01–2025-08-31	Budget jan–aug 2026	Budget-avvikelse jan–aug 2026	Budget 2026	Prognos 2026	Prognos budget-avvikelse 2026
Verksamhetens intäkter	2,3	3 882	3 532	1 346	1 281	1 110	236	1 706	2 023	317
Verksamhetens kostnader	2,3	−8 529	−8 187	−7 039	−6 765	−7 075	36	−10 909	−10 963	−54
Avskrivningar		−915	−876	−491	−465	−487	−4	−735	−741	−6
Verksamhetens nettokostnader		**−5 561**	**−5 530**	**−6 184**	**−5 949**	**−6 452**	**267**	**−9 938**	**−9 681**	**257**
Skatteintäkter	3	5 723	5 531	5 723	5 531	5 850	−127	8 775	8 584	−190
Generella statsbidrag och utjämning	3, 6	1 039	965	1 039	965	987	51	1 479	1 555	77
Verksamhetens resultat		**1 200**	**966**	**577**	**547**	**385**	**191**	**316**	**459**	**144**
Finansiella intäkter		33	14	187	157	197	−10	307	271	−36
Finansiella kostnader		−233	−233	−229	−247	−268	39	−417	−343	75
Resultat efter finansiella poster		**1 000**	**747**	**534**	**457**	**314**	**220**	**205**	**387**	**182**
Extraordinära poster		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Periodens /årets resultat		**1 000**	**747**	**534**	**457**	**314**	**220**	**205**	**387**	**182**

Balansräkning

mnkr	Not	Umeå kommunkoncern		Umeå kommun	
		2026-08-31	2025-12-31	2026-08-31	2025-12-31
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar					
Programvaror och licenser		34	36	0	1
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader och tekniska anläggningar		19 658	19 585	10 109	9 991
Pågående anläggningar		4 112	3 221	1 978	1 717
Maskiner och inventarier		5 644	5 757	589	613
Finansiella anläggningstillgångar					
Aktier, andelar, bostadsrätter		362	353	401	401
Långfristiga fordringar		144	202	8 613	8 737
Summa anläggningstillgångar		**29 953**	**29 153**	**21 691**	**21 459**
Omsättningstillgångar					
Förråd och lager		227	234	54	54
Kortfristiga fordringar	5	1 380	1 560	942	916
Kortfristiga placeringar		212	194	162	138
Likvida medel		208	180	1	1
Summa omsättningstillgångar		**2 026**	**2 168**	**1 159**	**1 109**
SUMMA TILLGÅNGAR		**31 979**	**31 322**	**22 850**	**22 568**
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Eget kapital vid årets början		12 585	11 892	6 611	6 188
varav resultatreserv		0	0	0	0
varav resultatutjämningsreserv		903	903	903	903
Årets resultat		1 000	708	534	430
Eget kapital vid periodens slut		13 585	12 573	7 146	6 611
varav resultatreserv		0	0	0	0
varav resultatutjämningsreserv		903	903	903	903
Avsättningar					
Pensioner och liknande förpliktelser		1 224	1 215	1 224	1 215
Andra avsättningar		1 030	1 037	122	126
Summa avsättningar		**2 254**	**2 251**	**1 345**	**1 340**
Skulder					
Långfristiga skulder		13 037	13 465	12 144	12 553
Skuld investeringsbidrag		141	126	141	126
Kortfristiga skulder		2 963	2 907	2 074	1 938
Summa skulder		**16 141**	**16 498**	**14 359**	**14 617**
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		**31 979**	**31 322**	**22 850**	**22 568**
Panter och ansvarsförbindelser	6				
Panter och därmed jämförliga säkerheter		103	103	1 269	1 269
Ansvarsförbindelser					
a) Pensionsförpliktelser som inte har upptagits bland skulderna eller avsättningarna		2 019	2 076	2 019	2 076
b) Övriga ansvarsförbindelser		12	73	12	73

Översiktlig beskrivning av kommunens driftverksamhet

I avsnittet redovisas en översiktlig beskrivning av kommunens driftverksamhet. I driftredovisningen redovisas budgetavvikelse på nivån för verksamhetens nettokostnad. Där redovisas inte skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning eller finansiella intäkter och kostnader. En avstämning av utfall mot kommunfullmäktiges budget för verksamhet som bedrivs i styrelser och nämnder finns i bilaga 6.

Tabell 14. Driftredovisning per nämnd

Driftredovisning per nämnd, mnkr [24]	2026			2025	2026			2025	
	Budget jan–aug	Utfall jan–aug	Budget-avvikelse jan–aug	Utfall jan–aug	Budget jan–dec	Prognos årsresultat	Prognos budget-avvikelse jan–dec	Utfall jan–dec	Budget-avvikelse jan-dec
Kommunfullmäktige (revision)	−3	−3	0	−1	−4	−4	0	−3	1
Kommunstyrelsen[25]	−840	−734	107	−737	−1 269	−1 144	124	−1 103	93
Valnämnden[26]	−5	−4	1	−2	−24	−24	−1	−3	0
För- och grundskolenämnden	−1 503	−1 456	47	−1 445	−2 374	−2 324	50	−2 286	52
Äldrenämnden	−1 006	−960	46	−875	−1 512	−1 452	60	−1 329	68
Tekniska nämnden	−1 091	−1 042	49	−1 002	−1 669	−1 662	7	−1 564	−9
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	−428	−413	15	−389	−690	−676	14	−632	20
Individ- och familjenämnden	−1 237	−1 238	−1	−1 182	−1 872	−1 878	−6	−1 791	−17
Fritidsnämnden	−86	−88	−1	−103	−129	−129	−1	−158	1
Kulturnämnden	−113	−114	−1	−109	−178	−177	0	−169	0
Byggnadsnämnden	−41	−37	4	−27	−66	−61	5	−50	13
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	−13	−13	0	−13	−23	−23	0	−21	1
Personalnämnden	−1	−1	0	−1	−1	−1	0	−1	0
Överförmyndarnämnden	−11	−12	−1	−8	−17	−17	0	−15	1
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	−69	−64	5	−54	−104	−98	6	−83	3
Gemensam IT-kapacitetsnämnd, Umeå/Skellefteå	−1	−3	−2	0	−2	−5	−3	0	0
Gemensam PA-nämnd, Umeåregionen	−3	−3	0	0	−5	−5	0	0	0
Summa verksamhetens nettokostnader	**−6 451**	**−6 184**	**267**	**−5 949**	**−9 938**	**−9 681**	**257**	**−9 208**	**228**

[24] Beloppen i tabellen är avrundade till närmaste miljontal kronor.
[25] I kommunfullmäktiges budgetbeslut för kommunstyrelsen ingår finansiell kostnad (ränta) för pensioner i anslaget. De redovisas inte i ovan nämnda sammanställning, då de redovisas bland finansiella intäkter och kostnader och inte ingår i verksamhetens nettokostnader.
[26] 2025-12-31 redovisades Utökad bemanning sjuksköterskor, Inställda digitala nationella prov och För skolor mot brott som generella statsbidrag.
Per 2025-08-31 redovisades Utökad bemanning sjuksköterskor som generellt statsbidrag i likhet med tidigare år. Under 2025 tillkom statsbidraget Digiexam.
I driftredovisningen per 2026-08-31 ingår därmed inte generella statsbidrag med följande belopp: valnämnden: (4 mnkr). I prognosen för helåret 2026 ingår inte generella statsbidrag med följande belopp: valnämnden (4 mnkr).

Styrelsens och nämndernas sammantagna utfall som framkommer i verksamhetens nettokostnader är 6 184 mnkr (5 949 mnkr) per 31 augusti 2026, vilket är i paritet med samma period föregående år.

Styrelsen och nämndernas sammantagna utfall per 31 augusti 2026 är 267 mnkr lägre än budget. Det förklaras främst av att verksamhetens intäkter är betydligt högre än budget för perioden samt att kostnaderna för vinterväghållning varit lägre.

Att intäkterna är betydligt högre än budget beror på

- högre intäkter från kraftverksamheten
- ökade bidrag från Socialstyrelsen, Skolverket, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen.

Redovisade kostnader för avskrivningar är i paritet med budget.

De största budgetavvikelserna inom verksamhetens nettokostnader för årets åtta första månader har kommunstyrelsen (107 mnkr), tekniska nämnden (49 mnkr), för- och grundskolenämnden (47 mnkr), äldrenämnden (46 mnkr) samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden (15 mnkr).

Prognosen för helåret är att verksamhetens nettokostnader beräknas uppgå till 9 681 mnkr. Det medför en prognostiserad budgetavvikelse på 257 mnkr i lägre utfall än budget. Prognosen för styrelse och nämnder bygger på att pågående positiva trender stannar av, en högre kostnadsnivå i och med nytt avtal för färdtjänst då tidigare leverantör gått i konkurs samt att kostnader för vinterväghållning prognostiseras falla ut i linje med budget.

Nämnder som prognostiserar störst budgetavvikelse är kommunstyrelsen (124 mnkr), äldrenämnden (60 mnkr), för- och grundskolenämnden (50 mnkr) och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden (14 mnkr). I prognosen ingår inte generella statsbidrag enligt tabell 14.

Kommunstyrelsens budgetavvikelse förklaras främst av högre intäkter från kraftverksamheten. Prognosen för helåret är 124 mnkr i budgetavvikelse.

Tekniska nämndens budgetavvikelse förklaras främst av lägre kostnader för vinterväghållning på grund av snöfattig vinter. Prognosen för helåret är 7 mnkr i budgetavvikelse.

Äldrenämndens budgetavvikelse förklaras främst av lägre kostnader på grund av lägre volymer än budgeterat inom vård- och omsorgsboenden och hemtjänst samt ej utnyttjade medel då rekryteringar tagit längre tid än beräknat. Den prognostiserade budgetavvikelsen uppgår till 60 mnkr.

För- och grundskolenämndens budgetavvikelse förklaras främst av lägre verksamhetskostnader då rekryteringar tar längre tid än beräknat, högre statsbidrag från Skolverket än budgeterat samt ökade avgiftsintäkter inom förskola och fritidshem efter genomförd inkomstjämförelse. Prognosen för helåret är 50 mnkr i budgetavvikelse.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens budgetavvikelse förklaras främst av erhållna bidrag från Skolverket, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. Prognosen för helåret är 14 mnkr i budgetavvikelse.

Översiktlig beskrivning av kommunens investeringsverksamhet

I avsnittet redovisas en översikt av kommunens investeringsverksamhet. Utfall och prognos för investeringar som redovisas i denna rapport utgår ifrån beslutad investeringsbudget, se bilaga 6.

Kommunens nettoinvesteringar[27] i materiella och immateriella anläggningstillgångar under årets åtta första månader uppgår till 835 mnkr (692 mnkr). Periodens utfall är 143 mnkr högre än samma period föregående år vilket är i linje med en högre investeringsbudget för innevarande period.

Utfallet är 65 procent av periodens budget på 1 281 mnkr vilket är 447 mnkr lägre än beslutad investeringsram. Det beror på att investeringar i fastigheter, gator och vägar samt i exploateringsprojekt har blivit försenade eller framflyttade.

På verksamhetsnivå finns största avvikelserna mot budget inom *Infrastruktur, skydd med mera* 174 mnkr, *Pedagogisk verksamhet* 94 mnkr och Kommunövergripande verksamheter 93 mnkr.

Avvikelsen för verksamheter inom *Infrastruktur, skydd med mera* beror främst på investeringar i verksamheten Gator och parker som redovisar en avvikelse mot budget på 95 mnkr för perioden. Avvikelsen förklaras huvudsakligen av förskjutningar i genomförandet av större investeringsprojekt. Ombyggnation av Renmarkstorget har senarelagts i avvaktan på åtgärder för dagvattenanläggningen. Större åtgärder inom projektet Stadsutveckling innanför ringen samt klimatanpassningsprojekten Tvärån och Djupbäcken genomförs under nästa år. Projekten prognostiserar därför betydande budgetöverskott även för helåret.

Verksamheten Mark och exploatering redovisar en budgetavvikelse på 40 mnkr. Det beror på att många projekt är förskjutna i tiden. Det beror främst på förseningar i planeringsprocessen, en process som har blivit svårare i och med att staden har blivit tätare, ökade lagkrav och påverkan från klimatförändringar. Störst påverkan har förseningarna i projektet Klockarbäcken (35 mnkr).

För *Pedagogisk verksamhet* är budgetavvikelsen 94 mnkr och består främst av projekt i för- och grundskoleverksamheten som har blivit förskjutna i tid. Om- och tillbyggnaden av Vasaskolan, framtida Vasagymnasiet, utgör en stor del av periodens avvikelse och är kommunens största pågående investeringsprojekt. Projektets bedömda slutkostnad är 266 mnkr vilket motsvarar ett överskott mot budget på 90 mnkr. Den väntade positiva budgetavvikelsen beror främst på att den tidigare planerade idrottshallen har utgått ur projektet. Tidplanen har förskjutits till följd av omfattande asbestsanering och hantering av sulfidjord. Slutbesiktning planeras till mars 2027 för Vasaskolan och flyglarna samt början av juni 2027 för Rosa huset.

Inom *Kommunövergripande verksamheter* är avvikelsen 93 mnkr mot budget och beror huvudsakligen på ej nyttjade medel för förvärv av fastigheter och bostadsrätter samt investeringsreserver.

[27] Nettoinvesteringar = investeringar efter avdrag för erhållna investeringsbidrag

Prognosen för kommunens investeringar för helåret är en nettoutgift på 1 555 mnkr, vilket motsvarar 78 procent av årets ramanslag (2 005 mnkr). Prognosen baseras på en högre investeringstakt de sista fyra månaderna under året.

Tabell 15. Investeringsredovisning per verksamhet[28]

Investeringar per verksamhet (mnkr)	Budget januari–augusti 2026	Utfall januari–augusti 2026	Budgetavvikelse januari–augusti 2026
Affärsverksamhet	18	13	4
Infrastruktur, skydd med mera	480	307	174
Kommunövergripande verksamheter	156	63	93
Kultur och fritid	89	62	27
Pedagogisk verksamhet	387	293	94
Vård och omsorg	151	97	54
Totalsumma	**1 281**	**835**	**447**

Här redovisas årets investeringar per nämnd. Uppföljningen görs mot den budget som har beslutats av kommunfullmäktige. Tekniska nämnden ansvarar och har budget för försörjningsprocesserna och där ingår bland annat lokaler för samtliga nämnder. Umeå kommun har sedan 2016 ingen internfakturering.

Tabell 16. Investeringsredovisning per nämnd

Investeringar per nämnd (mnkr)	Budget januari–augusti 2026	Utfall januari–augusti 2026	Budgetavvikelse januari–augusti 2026
Kommunstyrelsen	215	141	74
Valnämnden	0	0	0
Tekniska nämnden	955	653	302
Byggnadsnämnden	0	0	0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	0	0	0
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	39	9	30
Äldrenämnden	20	4	17
Individ- och familjenämnden	13	6	7
Fritidsnämnden	13	1	12
Kulturnämnden	5	3	2
För- och grundskolenämnden	14	11	3
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	6	6	0
Totalsumma	**1 281**	**835**	**447**

Här redovisas de största investeringsprojekt som är färdigställda/aktiverade under perioden januari–augusti 2026, respektive de största pågående projekten per sista augusti 2026.

[28] Verksamhetsbegreppet utgår från SCB:s verksamhetsindelning utifrån räkenskapssammandraget (RS).
Från och med 2022 har kommunen ändrat redovisningsprincip för mark- och exploateringsprojekt för att efterfölja god redovisningssed som den uttrycks i RKR:s idéskrift Redovisning av kommunal markexploatering. Till följd av denna förändring ingår nu budget och utfall för mark- och exploateringsprojekt i investeringsredovisningen under rubriken Infrastruktur, skydd med mera.

Tabell 17. Största färdigställda/aktiverade och pågående investeringsprojekt[29]

Största färdigställda/aktiverade investeringsprojekt, augusti 2026 (mnkr)	Ackumulerade utgifter			Utgifter 2026		
	Budget t.o.m. 2026-12-31	Utfall t.o.m. 2026-08-31	Budget-avvikelse t.o.m. 2026-08-31	Budget augusti 2026	Utfall augusti 2026	Budget-avvikelse, augusti 2026
Grisbackaskolan, utbyggnad	97	79	18	35	32	3
Hedlundaskolan, utbyggnad	55	55	0	0	0	0
Västra stallet, ombyggnation	42	44	−2	0	0	0
Umeå Västra brandstation, återuppbyggnad av vagnhall	30	38	−8	0	2	−2
Holmsund brandstation, återuppbyggnad	30	35	−5	0	5	−5
Nygatan, ombyggnation	20	27	−7	−5	0	−5
Matrisen, anpassning för hemsjukvård	20	21	−1	0	0	0
Matrisen, anpassning för boendestöd	9	14	−6	0	0	0
Kulturskola, anpassning	15	13	2	7	7	0
Umeå Västra brandstation, anpassning av vagnhall	10	10	0	0	0	0
Största pågående investeringsprojekt, augusti 2026 (mnkr)						
Vasaskolan, utbyggnad	243	181	62	119	90	29
Brandstation Umeå Östra, nybyggnation	113	54	59	42	38	3
Kungsvägen, reinvestering	42	52	−10	−7	−4	−3
Hedlundaskolan, reinvestering	55	48	7	43	45	−2
Norrbyskär, reinvestering	38	47	−9	21	41	−20
Gruppboende Prydnadsbusken, nybyggnation	42	38	4	24	27	−3
Mariehemsskolan, utbyggnad	17	28	−12	11	12	0
Visionite arena, gavelförstärkning	26	26	0	18	18	0
Gruppboende Cirkelgatan, nybyggnation	24	23	1	3	4	0
Daglig verksamhet, nybyggnation	43	21	23	17	17	0
Innertavle skola, nybyggnation	38	20	18	17	8	9
Renmarkstorget, reinvestering	56	17	39	29	5	24
Maja Beskowskola aula, ombyggnation	15	14	1	1	0	0

[29] Tabellen inkluderar samtliga större investeringsprojekt som har haft investeringsbudget beslutad av kommunfullmäktige. Från och med 2023 redovisar kommunen enligt RKR R5 Leasing. När finansiell leasing inkluderas i investeringsbudgeten och beslutas av kommunfullmäktige kommer dessa större avtal följas upp i tabellen. Från och med 2022 har kommunen ändrat redovisningsprincip för mark- och exploateringsprojekt för att efterfölja god redovisningssed som den uttrycks i RKR:s idéskrift Redovisning av kommunal markexploatering. Före 2022 har kommunfullmäktige inte beslutat om investeringsbudget för dessa projekt, varför projekten inte följs upp i denna tabell. Större mark- och exploateringsprojekt som startar från 2022 och framåt följs upp i tabellen från och med årsskiftet 2022.

Noter

Not 1. Tillämpade redovisningsprinciper

Lagstiftning och normgivning

Delårsrapporten är upprättad i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och Rådet för kommunal redovisnings (RKR:s) rekommendationer.

Kommunens bolag redovisar i enlighet med årsredovisningslagen och K3 (Bokföringsnämndens allmänna råd, BFNAR 2012:1). Bolaget Väven i Umeå AB redovisar enligt internationell redovisningsstandard, IFRS. Där avvikelser mellan regelverken för kommunkoncernen kontra bolagen finns görs omräkning till LKBR i den sammanställda redovisningen, förutom vad gäller pensioner. Det delägda bolaget Väven i Umeå AB redovisas i den sammanställda redovisningen utifrån principer som beskrivs under rubriken Sammanställd redovisning nedan.

Tillämpade redovisningsprinciper i delårsrapporten överensstämmer med de principer som tillämpades vid upprättande av årsredovisning för 2025.

Sammanställd redovisning

Den kommunala koncernen i Umeå omfattar kommunen tillsammans med de kommunala koncernföretagen[30]. Syftet med den sammanställda redovisningen är att ge en samlad bild av den kommunala verksamhet som bedrivs, oavsett vilken juridisk person som utför den. I Umeå kommunkoncern omfattar den sammanställda redovisningen Umeå kommun och bolag som kommunen äger minst 20 procent i röstandel av eller har ett varaktigt betydande inflytande över.

I den sammanställda redovisningen ingår Umeå Kommunföretag AB (100 procent) med dotter- och dotterdotterföretag och Umeå kommuns pensionsstiftelse. Den kommunala koncernen beskrivs i bild 1.

Den sammanställda redovisningen har upprättats utifrån proportionell konsolidering (klyvningsmetoden) från och med årsskiftet 2018/2019, förutom det undantag som beskrivs nedan för Väven i Umeå AB. Klyvningsmetoden innebär att endast ägd andel av de kommunala koncernföretagens räkenskapsposter medtas i de sammanställda räkenskaperna.

[30] Med kommunalt koncernföretag avses enligt lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) en juridisk person över vars verksamhet kommunen har ett varaktigt betydande inflytande. Betydande inflytande definieras som mer än 20 procents ägande, eller om företaget har särskild betydelse för kommunens verksamhet eller ekonomi. Företag som samägs med annan kommun och vars verksamhet är en kommunal angelägenhet anses ha särskild betydelse för kommunens verksamhet och utgör därmed ett kommunalt koncernföretag.

Den sammanställda redovisningen utgår från underkoncernernas bokslut. Koncernredovisning i de civilrättsliga koncernerna upprättas utifrån upprättade förvärvsanalyser med full konsolidering när moderbolaget har en röstandel överstigande 50 procent i ett dotterbolag.

Koncerninterna mellanhavanden har eliminerats i de sammanställda räkenskaperna. All kommunkoncernintern fakturering görs utan vinstpåslag. Undantagen utgörs av försäljning av el och bostadsföretagets uthyrning av bostäder och lokaler som sker på affärsmässiga grunder.

Intressebolaget Väven i Umeå AB konsolideras i den sammanställda redovisningen genom kapitalandelsmetoden. Bolaget tillämpar IFRS-regelverket i sina räkenskaper, vilket innebär att en annan värderingsprincip för tillgångar tillämpas i bolaget jämfört med i kommunen. Bolaget konsolideras i Umeå kommunkoncern enligt kapitalandelsmetoden med åberopande av särskilda skäl (LKBR 12:5), då en justering till kommunens tillämpade redovisningsregler hade medfört en alltför komplicerad omvärdering och omräkning.

Dotterföretagens obeskattade reserver har i balansräkningen betraktats dels som eget kapital (79,4 procent) dels som uppskjuten skatt (20,6 procent). I resultaträkningen har dotterföretagens bokslutsdispositioner exklusive uppskjuten skatt återförts och ingår i posten Förändring av eget kapital.

I den sammanställda redovisningen avviker redovisning av offentliga investeringsbidrag från RKR R2 Intäkter, de redovisas i kommunens bolag som en minskning av tillgångens värde.

Umeå kommuns VA-verksamhet bedrivs genom kommunkoncernbolaget Umeå Vatten och Avfall AB. Anslutningsavgifter till VA-nätet periodiseras över 30 år.

Behovet av nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar bedöms årligen. Vid varje balansdag analyserar kommunkoncernen redovisade värden för materiella och immateriella anläggningstillgångar för att fastställa om det finns någon indikation på att dessa tillgångar har minskat i värde. Om så är fallet beräknas tillgångens återvinningsvärde för att kunna fastställa värdet av en eventuell nedskrivning. Där det inte är möjligt att beräkna återvinningsvärdet för en enskild tillgång beräknar kommunkoncernen återvinningsvärdet för den kassagenererande enhet till vilken tillgången hör. Vid varje balansdag görs även en bedömning om den tidigare nedskrivningen inte längre är motiverad. Om så är fallet återförs nedskrivningen helt eller delvis.

Principer för drift- och investeringsredovisning

Kommunens drifts- och investeringsbudget bygger på en budget från kommunfullmäktige med nettoanslag till var och en av kommunens styrelser och nämnder. Under 2026 har tilläggsanslag eller resultatöverföringar mellan nämnder för drift respektive investeringar beslutats av kommunfullmäktige, se bilaga 6.

Kommunfullmäktige beslutade under 2015 att utreda och därefter avveckla den interna köp- och säljmodellen i Umeå kommun från 2016. Det innebär att kapitalkostnader inte fördelas internt utan redovisas gemensamt för hela kommunen.

På lönekostnader läggs ett kalkylmässigt personalomkostnadspålägg som redovisas i internredovisningen för styrelse och nämnders verksamheter. Skillnaden mellan faktiskt och kalkylmässigt personalomkostnadspålägg redovisas centralt inom kommunstyrelsen.

Kommunens drift- och investeringsbudget bygger på ett personalomkostnadspålägg på 40,02 procent (40,84 procent) och kapitalkostnader för avskrivning och ränta som baseras som föregående år på en internränta om 2,5 procent (2,5 procent).

Avskrivningar redovisas i driftredovisningen under kommunstyrelsen, som en kommungemensam kostnad.

Not 2. Säsongsvariationer eller cykliska effekter som har påverkat verksamheten

Kommunens verksamheter varierar över året i omfattning och inriktning. Det gör att kostnader och intäkter varierar under ett år, men på liknande sätt år från år. På samma sätt påverkar klimatet i norra Sverige kommunens verksamheter över de olika årstiderna. Kommunstyrelsen och nämnderna tar i arbetet med budget och prognoser hänsyn till sådana variationer. I kommunen finns verksamheter som har sin mest intensiva period under sommarmånaderna. Det är fritidsverksamhet i utomhusbad och utomhusanläggningar, underhåll av fastigheter, gator och vägar och parkverksamhet.

Verksamheter som har lägre verksamhet under sommarmånaderna är utbildningsverksamheten, måltidsverksamhet inom utbildningsområdet, fritidsverksamhet i hallar och skidspår, dagligverksamhet och träffpunkter i individ- och familjeomsorgen.

Under vinterhalvåret ökar främst intäkter i krafthandeln och kostnader för uppvärmning av fastigheter och vinterväghållning.

Utfallet utifrån ovan beskrivna säsongsvariationer gör att en större intäkts- och kostnadsmassa byggs upp under en del av året. Nivåer för intäkter och kostnader med säsongsvariationer kan påverkas av väderleken. Om det blir en extremt snörik/snöfattig/isig/kall vinter kan det påverka intäkts- och kostnadsmassan både uppåt och nedåt.

Säsongsvariationer av karaktären mer eller mindre aktivitet under sommarhalvåret är stabil sett över tid, medan nivåer på säsongsvariationer som kan påverkas av väderleken varierar i storlek beroende på hur vintern utvecklar sig.

Not 3. Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande poster kommer av händelser eller transaktioner som förekommer sällan och är viktiga att informera om vid jämförelse med andra redovisningsperioder. Upplysning om resultateffekten av händelser eller transaktioner som är jämförelsestörande lämnas i denna not.

I denna delårsrapport redovisas jämförelsestörande poster som för perioden eller för jämförelseåret uppgår till ett belopp om 20 mnkr[31] eller mer. I årsredovisningen för 2025 redovisades poster på nivån över 30 mnkr som jämförelsestörande enligt samma princip.

De kraftintäkter som överstiger genomsnittet av utfallet för årets åtta första månader de senaste fem åren redovisas som en jämförelsestörande post.

Några jämförelsestörande poster har inte identifierats för föregående år.

Tabell 18. Jämförelsestörande poster (poster under 20 mnkr redovisas inte)

Jämförelsestörande poster (mnkr)	Beskrivning	Kommunkoncernen		Kommunen	
		2026 (8 månader)	2025 (8 månader)	2026 (8 månader)	2025 (8 månader)
Verksamhetens intäkter ökar/minskar (+/−)	Högre intäkter från kraftverksamheten då elpriser har ökat	38	0	38	0
Summa jämförelsestörande poster		**38**	**0**	**38**	**0**

Några extraordinära poster har inte identifierats.

Not 4. Effekter av ändrade uppskattningar och bedömningar

Under perioden har inga ändrade uppskattningar och bedömningar gjorts. Några väsentliga effekter av ändrade uppskattningar och bedömningar har därför inte inträffat.

Not 5. Erhållna men ännu inte intäktsredovisade generella statsbidrag

Generella statsbidrag (mnkr)	Nämnd	2026		
		Beviljat	Intäktsfört jan–aug	Ännu inte intäktsfört
2026 års val till riksdagen, region- och kommunfullmäktige	Valnämnden	4	4	0
Summa generella statsbidrag		**4**	**4**	**0**

[31] 8/12 av 30 mnkr, gränsen för vad som redovisas som jämförelsestörande i kommunens årsredovisning.

Not 6. Förändringar i väsentliga ansvarsförbindelser

Den förändring i väsentliga ansvarsförbindelser som har inträffat sedan årsskiftet är en minskning med 57 mnkr av pensionsförpliktelser som inte har tagits upp bland skulder eller avsättningar. I beloppet ingår pensionsförpliktelse tryggad i kommunens pensionsstiftelse i likhet med tidigare år.

Kommunfullmäktige beslutade 2025-03-31 att ingå en avsiktsförklaring med Trafikverket gällande trafikplats vid Dåva. Överenskommelsen rörde framtida medfinansiering av trafiklösningar kopplade till Dåva/Umeå Eco Industrial Park och var villkorad med att investeringen skulle finnas med i den Nationella planen för transportinfrastrukturen. Kommunens preliminära åtagande för en ny trafikplats var vid tidpunkten för beslutet 71 mnkr. På grund av att denna investering inte finns med i den Nationella planen för transportinfrastrukturen, faller avsiktsförklaringen och kommunens åtagande. Därför ingår inte längre åtagandet på 71 mnkr i övriga ansvarsförbindelser.

Övriga ansvarsförbindelser redovisas till samma värde som vid årsskiftet, då några uppgifter per 2026-08-31 inte kan fås fram.

Bilaga 1. Sammanställd rapportering av nämndernas grunduppdrag

Nämndernas grunduppdrag följs upp inom ramen för ordinarie verksamhetsuppföljning. Det görs genom att nämnderna lämnar rapport med bedömning av hur väl de har lyckats med sitt grunduppdrag.

Nedan redovisas en sammanfattning av nämndernas bedömning av grunduppdragets genomförande för perioden januari - augusti samt prognos för helåret. Respektive nämnd redovisas på följande sidor.

Nämnd	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Kommunstyrelsen	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Byggnadsnämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Fritidsnämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
För- och grundskolenämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Individ- och familjenämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Kulturnämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Personalnämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Tekniska nämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Valnämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Äldrenämnden	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Brand- och räddningsnämnden (gemensam nämnd)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
IT-kapacitetsnämnden (gemensam nämnd)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
PA-nämnden (gemensam nämnd)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Överförmyndarnämnden (gemensam nämnd)	i viss grad uppfyllt	i viss grad uppfyllt

Kommunstyrelsen

Nämndens grunduppdrag

Kommunstyrelsen styr, leder och samordnar kommunens verksamheter och ekonomi samt följer upp och rapporterar utvecklingen i kommunens verksamheter till kommunfullmäktige. Kommunstyrelsens verksamhet bedrivs i en förvaltning, stadsledningskontoret som leds av stadsdirektör.

Kommunstyrelsen	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Nämndens grunduppdrag i sin helhet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Utifrån direktiv från fullmäktige har styrelsen konkretiserat sin planering i en verksamhetsplan för 2026. Bedömningen av grunduppdraget vilar på i vilken grad verksamhetsplanen har verkställts. Då verksamhetsplanens olika delar och uppdrag i de flesta fall är genomförda eller i hög grad uppfyllda bedöms grunduppdraget vara i hög grad uppfyllt.

Bilaga 1: Rapport av nämndernas grunduppdrag

I nedanstående tabell redovisas en sammanställning av väsentliga delprocesser inom kommunstyrelsens grunduppdrag och resultatet av genomförande.

Delprocess	Resultat	Bedömning
Styrning ledning och samordning		
Genomförande av styrelsens uppsiktsplikt	Kommunstyrelsen har under rapporteringsperioden verkställt sin uppsiktsplikt över bolag, nämnder och övrig verksamhet. Arbete pågår med uppdrag att utveckla kommunstyrelsens uppsikt och kontrollverktyg.	i hög grad uppfyllt
Genomförande av övergripande planerings- och uppföljningsprocess	Kommunstyrelsen har under rapporteringsperioden genomfört planerings- och uppföljningsprocessen i enlighet med kommun-fullmäktiges riktlinje.	i hög grad uppfyllt
Efterlevnad god ekonomisk hushållning	God ekonomisk hushållning innebär att både kommunens finansiella mål och verksamhetsmässiga grunduppdrag uppnås. Kommunstyrelsen följer upp ekonomin månadsvis och nämndernas grunduppdrag i samband med delårsbokslut och årsbokslut.	i hög grad uppfyllt
Ansvar som anställande myndighet	Kollektivavtal implementeras lokalt, löneprocess efterlevs, samverkansavtalet efterlevs, anställningar och förhandlingar utförs i enlighet med lag och avtal.	i hög grad uppfyllt
Beredning inför och uppföljning av kommunfullmäktiges beslut		
Efterlevnad av riktlinje för styrdokument	Riktlinjen är känd och efterlevs i stort. Arbete pågår med att utveckla uppföljningen samt hantera äldre styrdokument.	i hög grad uppfyllt
Uppföljning av motionshantering	Sammanställning av motioner som är under beredning har redovisats till KF i april 2026. Motionshanteringen håller sig inom den stipulerade tiden ett år.	i hög grad uppfyllt
Uppföljning av verkställande av motioner (KF) och åtaganden vid revisionsgranskning (KS)	Systematik för uppföljning kan förbättras.	delvis uppfyllt
Utveckling av strategiskt viktiga områden		
Uppföljning av inriktningsmål i delårs- och årsrapport	Uppföljning i särskild bilaga tillställd fullmäktige. Delvis måluppfyllelse.	delvis uppfyllt
Utveckling av modell för programhantering	Samordningen och ledning av programmen har stärkts i kommunkoncernen.	i hög grad uppfyllt
Genomförande av avdelningarnas uppdrag	Uppföljning av kommunstyrelsens verksamhetsplan visar att den efterlevs i hög grad.	i hög grad uppfyllt

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

Kommunstyrelsen har ett ansvar för kommunens styrning och ledning. I flera år har fokus varit på utveckling av den formella styrningens struktur till exempel genom översyn av planerings- och budgetprocess, ägarstyrning, aktiverande styrning, nämndernas grunduppdrag, styrdokument, upphandlingsområdet med mera. Under perioden har steg tagits för att stärka arbetet med kommunens ledning för att öka genomförandekraften och stärka förmågan att agera som en sammanhållen organisation. Det har pågått ett arbete med att stärka ledningsfunktioner och deras förmåga att tillsammans prioritera och fatta verkställande beslut.

Det har tagits initiativ för att växla upp arbetet med tillväxtuppdraget och stärka Umeå som tillväxtnod genom att konkretisera arbetsinsatser i en tiopunktslista. Arbetet koordineras och drivs av stadsledningskontoret men i samverkan med övriga förvaltningar, kommunala bolag och externa aktörer såsom universitet, region och Umeås näringsliv.

Ett ökat fokus och på förvaltnings- och koncernövergripande samordning i arbetet med inriktningsmål och program har fortsatt under året, inte minst genom stadsdirektörens ledningsgrupp och kommunkoncernövergripande träffar mellan kommun och kommunala bolag. Förslag på en ny utvecklad struktur för sammanhållande programrapport och uppföljning av inriktningsmål har tagits fram med syfte att tydliggöra utvärderande analys närmare till mål och program och på så vis ge ett bättre underlag för kommunstyrelsen styrning och uppföljning.

Förflyttningar har också skett inom säkerhetsområdet där arbete pågår för att stödja och samordna nämnder och förvaltningar inom flera områden. Det handlar till exempel om att stärka förmågan att upprätthålla samhällsviktig verksamhet vid störningar, stärka krisledningsförmåga och civil beredskap, upprätta en krigsorganisation, förhindra välfärdsbrottslighet, stärka informationssäkerhetsarbete och utveckla säkerhetsskyddet vid hot mot Sveriges säkerhet.

En ändamålsenlig och rättssäker visselblåsarfunktion finns på plats som arbetar och hanterar ärenden enligt fastställd riktlinje.

Byggnadsnämnden

Nämndens grunduppdrag

Byggnadsnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Nämndens grunduppdrag i sin helhet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Nämnden gör utifrån nyckeltal i perspektiven kund, personal, ekonomi och verksamhet bedömningen att grunduppdraget i hög grad är uppfyllt. Uppföljning av nyckeltal och nämndspecifika mål sker i nämndens verksamhetsuppföljning.

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

God planberedskap för bostäder, verksamheter, infrastruktur och samhällsservice är en nyckelfaktor för en stabil tillväxt över tid. Nämnden har under de senaste åren förstärkt och utvecklat detaljplaneringen vilket har lett till en bättre planberedskap. Den uppgår idag till drygt 7 000 bostäder.

Nämnden arbetar för närvarande aktivt med 37 detaljplaner innehållande 6 655 bostäder och 309 ha verksamhetsyta. Utöver detta finns en plankö med 73 detaljplaner innehållande byggrätt för bland annat 4 300 bostäder. Nämnden har en uttalad ambition att minska ärendebalansen (aktiva ärenden plus plankö tillsammans). Ärendebalansen har minskat från 194 (2023) till 110 (T2, 2026). Mer arbete återstår framåt men en trend i rätt riktning.

Nämndens lantmäteriverksamhet har under perioden levererat följande:

- 79 avslutade fastighetsbildningsärenden
- 90 nybyggnadskartor
- 41 grundkartor/fastighetsförteckningar
- 2 789 timmar GIS-uppdrag
- 38 finutstakningar.

Nämndens samtliga verksamheter har under perioden analyserat samt tagit fram en plan med aktiviteter för nämndens fortsatta brottsförebyggande arbete. Arbetet genomförs under 2026 till största del inom samma ram och nätverk som verksamheternas LOS-tillsyn.

Fritidsnämnden

Nämndens grunduppdrag

Fritidsnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Nämndens grunduppdrag i sin helhet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Fritidsnämnden har under perioden genomfört sitt grunduppdrag i hög grad och i enlighet med planeringsdirektiv, verksamhetsplan och givna förutsättningar. Prognosen för helåret är att nämnden kommer att fullfölja sitt uppdrag helt eller i hög grad inom samtliga verksamhetsområden. För en mer utförlig redovisning hänvisas till fritidsnämndens rapport för perioden januari–augusti.

Avdelning Bad har i huvudsak bedrivits enligt plan men flera anläggningar har under perioden haft avvikelser från fastställda servicenivåer till följd av underhålls- och renoveringsåtgärder. Hemgårdens bad och gym har varit stängt under hela året för renovering. Navet hade en sommarstängning på fyra veckor jämfört med ordinarie en vecka på grund av försenade underhållsarbeten. Sävar simhall stängdes i mitten av maj och det är fortsatt osäkert när verksamheten kan återupptas. Vallabadets inomhusdel stängdes i juni och kommer att vara stängd åtminstone under september. De längre stängningarna vid Sävar simhall och Vallabadet bedöms få störst påverkan under tertial tre men har även påverkat verksamheten under tertial två. Trots dessa avvikelser har verksamheten så långt som möjligt säkerställt tillgång till badverksamhet, simundervisning och föreningsverksamhet. Badverksamheten har haft färre besök än motsvarande period 2025 vilket främst bedöms bero på en kallare sommar.

Avdelning Drift har genomfört sitt uppdrag enligt plan och säkerställt tillgången till kommunens anläggningar, idrotts- och rekreationsmiljöer. Under perioden har fokus legat på drift, underhåll och utveckling av friluftsområden och anläggningar. Bland genomförda åtgärder finns färdigställandet av en ny sträckning av Tavelsjöleden, fortsatt utveckling av Nydalaområdet, förbättringsåtgärder vid Nolia arena samt insatser för att stärka tillgänglighet, funktion och säkerhet vid flera anläggningar och rekreationsområden.

Föreningsbyrån har fortsatt att fördela och administrera kommunens föreningsstöd samt stärka samverkan med föreningsliv och andra aktörer. Under perioden har huvuddelen av bidragen till ideella föreningar beslutats vilket bidrar till ett brett och varierat aktivitetsutbud i hela kommunen. Verksamheten har även genomfört flera samverkans- och utvecklingsinsatser tillsammans med föreningsliv, myndigheter, universitet och lokala aktörer, bland annat inom områdena trygghet, landsbygdsutveckling och social hållbarhet.

Avdelning Unga har erbjudit en tillgänglig och kostnadsfri verksamhet genom fritidsgårdar, ungdomens hus och uppsökande aktiviteter. Mötesplatserna finns geografiskt spridda över kommunen och kompletteras med verksamhet i anslutning till skolor genom bland annat After school. Verksamheten präglas av ungas delaktighet i planering och genomförande av aktiviteter. Antalet besök har minskat jämfört med föregående år vilket främst förklaras av ett lägre antal genomförda mötestillfällen. Samtidigt fortsätter andelen tjejer och ickebinära besökare att öka vilket är i linje med verksamhetens arbete för jämställda och inkluderande mötesplatser.

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

Arbetet med att utveckla och anpassa kommunens anläggningar har fortsatt. Ombyggnationer av Umeå arena (Visionite arena) för spel i SHL har pågått samtidigt som byte av konstgräs på Nordahlsvallen och i fotbollshallen har inletts. Vid Bettnessands havsbad har tillgänglighetsanpassningar, förbättringar av parkeringsytor samt kompletterande skyltning genomförts.

För verksamhetsområdet Unga har Hamnmagasinet ungdomens hus lämnat sina ordinarie lokaler inför kommande ombyggnation och verksamheten bedrivs sedan maj i tillfälliga lokaler. Flytten har påverkat besöksantalet men verksamheten har fortsatt att utveckla riktade aktiviteter för att nå fler unga. En behovsanalys om långsiktiga lokallösningar för verksamheten *Fritid för alla* har också genomförts.

Förvaltningen har fortsatt utvecklingen av aktivitetsområdet Umeå Summer Zone i samverkan med interna och externa aktörer för att stärka utbudet av trygga och tillgängliga sommarlovsaktiviteter för barn och unga.

För- och grundskolenämnden

Nämndens grunduppdrag

För- och grundskolenämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Nämndens grunduppdrag i sin helhet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Förskola	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Grundskola	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

För- och grundskolenämnden bedömer att grunduppdraget i hög grad är verkställt utifrån nämndens verksamhet, åligganden och övriga uppgifter enligt fastställt reglemente och skollagstiftning. Detsamma gäller bedömning av nämndens grunduppdrag per verksamhetsform avseende förskola och grundskola.

Motivering, för- och grundskolenämnden har uppfyllt sitt grunduppdrag att se till att alla barn folkbokförda i kommunen har tillgång till förskola och pedagogisk omsorg samt skolgång och fritidshem i kommunens egna eller i fristående verksamheter. Nämnden har fördelat resurser till egen verksamhet och till fristående verksamheter enligt bidrag på lika villkor. Skolpliktsbevakning och samverkan med fristående verksamheter i egenskap av hemkommun har genomförts samt tillsyn av fristående förskoleverksamheter.

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

Umeå kommuns senaste befolkningsprognos, P26, visar på fortsatt svag tillväxttakt främst på grund av färre antal födda barn. Omställningsarbetet har därför fortlöpt inom förskolans område under våren. Detta omställningsarbete kommer att prägla nämndens arbete under flera år framåt.

Läsårets studieresultat för elever i årskurs 9 visar att behörighet till gymnasieskolans nationella yrkesprogram ökade från 90 till 91 procent jämfört med föregående läsår. Även elevnärvaron har förbättrats bland elever i grundskola och anpassad grundskola jämfört med föregående läsår.

Förskola

Förskolan präglas för närvarande i hög grad av den omställning som sker beroende på den demografiska utvecklingen. Årligen anpassas personalstyrkan efter barnantalet och lokalytorna. Sommaren 2026 avvecklades ytterligare två förskolor, det uppstod dock ingen övertalighet i och med detta.

Närvaron är fortsatt hög inom förskolan och cirka 96 procent av alla folkbokförda barn i åldrarna 1−5 år är inskrivna i förskolan. Nöjdheten och upplevelsen hos barn och vårdnadshavare av förskolan enligt den årliga återkommande förskoleenkäten är fortsatt hög, 9,1 på en tiogradig skala.

Grundskola

Studieresultaten för elever i årskurs 9 läsåret 2025/26 visar en fortsatt positiv utveckling. Andelen elever med behörighet till gymnasieskolans nationella yrkesprogram ökade från 90 procent läsåret 2024–2025 till 91 procent läsåret 2025–2026. Samtidigt har elevnärvaron förbättrats bland elever inom grundskola och anpassad grundskola, vilket är en positiv utveckling då närvaro är en viktig förutsättning för lärande, delaktighet och måluppfyllelse.

Sammantaget visar resultaten på en fortsatt hög behörighet till gymnasieskolan och en utveckling som stärker förutsättningarna för elevers kunskapsutveckling och framtida utbildningsmöjligheter.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Nämndens grunduppdrag

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Nämndens grunduppdrag i sin helhet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Gymnasieskola	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Vuxenutbildning	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Arbetsmarknad och integration	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden bedömer att grunduppdraget under perioden i hög grad har genomförts enligt reglemente, verksamhetsansvar och övriga åtaganden. Bedömningen omfattar gymnasieskola, vuxenutbildning samt arbetsmarknad och integration.

Den nya förvaltningsorganisation som infördes 1 januari 2026 har stärkt genomförandet genom bättre förutsättningar för styrning, uppföljning och utveckling. Detta har bidragit till ökad träffsäkerhet i prognoser, effektivare resursanvändning och ett tydligare fokus på kärnuppdragen.

Sammantaget bedömer nämnden att verksamheterna har mött medborgarnas behov, fullgjort sitt lagstadgade ansvar och skapat goda förutsättningar för fortsatt kvalitetsutveckling.

Systematiskt kvalitetsarbete, styrning och uppföljning av grunduppdraget

Uppföljningen av gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens grunduppdrag, nationella uppdrag, nämndmål och övriga uppdrag har genomförts systematiskt genom analys av verksamhetsresultat, aktiviteter och ekonomi. Uppföljning har skett via tertialrapporter, internkontrollplan, styrkort och huvudmannarapporter.

Verksamheternas utveckling har följts genom nyckeltal kopplade till kvalitet, trygghet och likvärdighet samt, där det varit möjligt, jämförts med nationella data. Arbetet har även följts upp genom aktivitetsplaner inom det systematiska kvalitetsarbetet.

Nämnden har dessutom använt statistik från bland annat elevregister, enkäter, SCB, Skolverket och Kolada som underlag för att bedöma verksamheternas kvalitet, effektivitet och måluppfyllelse.

Verksamhetsspecifik redovisning av grunduppdragets verkställande

Gymnasieskola och anpassad gymnasieskola

Resursfördelning
Nämnden har säkerställt att ungdomar och unga vuxna folkbokförda i Umeå kommun haft tillgång till gymnasieutbildning av god kvalitet inom kommunala och fristående skolor. Resurser har fördelats enligt resursfördelningsmodellen och principen om bidrag på lika villkor, kompletterat med socioekonomiska strukturtillägg för att stärka skolornas kompensatoriska uppdrag.

Studieresultat och måluppfyllelse
Resultaten för läsåret 2025/2026 visar en positiv utveckling. Andelen avgångselever med gymnasieexamen ökade från 90,4 till 92,3 procent och det genomsnittliga meritvärdet steg från 14,4 till 14,5 betygspoäng.

Gymnasieval och utbildningsutbud
Gymnasievalet avslutades i början av maj. Dragonskolan är fortsatt kommunens största och mest efterfrågade gymnasieskola. Cirka 75 procent av eleverna valde en kommunal gymnasieskola.

Yrkesprogram
Intresset för yrkesprogram fortsätter att öka. Inför höstterminen 2026 valde 38,4 procent av årets elever ett yrkesprogram (en ökning med 2,1 procentenheter) jämfört med föregående år, i linje med arbetsmarknadens behov av yrkesutbildad kompetens.

Samverkan och hemkommunansvar
Genom samverkan inom Umeåregionen (exkl. Örnsköldsvik), i kombination med de fristående huvudmännens utbud, har nämnden säkerställt ett brett utbildningsutbud och tillgång till utbildningsplatser för regionens elever.

Vuxenutbildning

Kompetensförsörjning och utbildningsutbud
Vuxenutbildningen har bedrivits för att stärka studerandes möjligheter till arbete, vidare studier och samhällsintegration.

Samlad struktur och länsövergripande samverkan
Under perioden har vuxenutbildningen haft stor nytta av samlokaliseringen i Vuxenutbildningens hus. I enlighet med kravet på arbetsmarknadsdimensionering har Umeå kommun fortsatt utvecklat det länsövergripande arbetet i samverkansavtalet med 17 kommuner samt i nära dialog med näringsliv och Arbetsförmedlingen.

Arbetsmarknad och integration (AMI)

Arbetsrehabilitering och egen försörjning
Arbetsmarknadsenheten har tillhandahållit individanpassade och rättssäkra arbetsrehabiliterande insatser för att hjälpa personer som står långt från arbetsmarknaden mot egen försörjning. Under 2026 har fortsatta satsningar genomförts för att bryta långtidsarbetslöshet samt erbjudande av feriejobb för sjuttonåringar.

Cirkulär ekonomi och träningsplatser
Byggåterbruket har tillsammans med övriga återbruksinitiativ vidareutvecklats och tillhandahållit tränings- och arbetsplatser som kombinerar klimatnytta med social hållbarhet.

Integration och mottagande
Nämnden har fullgjort sitt lagstadgade uppdrag gällande mottagande, bosättning och etableringsinsatser för nyanlända samt skyddsökande (bland annat från Ukraina). Arbetet har bedrivits i nära samverkan med övriga förvaltningar och aktörer för att främja god integration och motverka utanförskap.

Kommunalt aktivitetsansvar (KAA)
Inom ramen för det kommunala aktivitetsansvaret för unga i åldrarna 16–19 år som varken arbetar eller studerar har uppsökande och stärkande insatser genomförts i syfte att underlätta återgång till studier eller etablering på arbetsmarknaden.

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har under 2026 fortsatt att säkerställa en utbildning av god kvalitet samt genomfört insatser för att stärka kompetensförsörjning, integration och etablering på arbetsmarknaden. Året kännetecknas av positiva studieresultat i form av hög genomströmning och höga meritvärden inom gymnasieskolan, ett ökat intresse för yrkesutbildningar och fortsatt utveckling av utbildningsutbudet. Genom samverkan med utbildningsanordnare, näringsliv och regionala aktörer har nämnden bidragit till att möta både individers och arbetsmarknadens behov.

Gymnasieskola och anpassad gymnasieskola

Lokalförsörjning
Byggande och planeringen för utökningen av gymnasieplatser vid nya Vasagymnasiet har fortsatt enligt tidplan för att möta det ökande behovet av utbildningsplatser och säkerställa ett attraktivt utbildningsutbud.

Trygghet, säkerhet och beredskap
Säkerhetsarbetet har prioriterats under året. Åtgärder som låsta entréer, säkerhetsvandringar och utvecklade beredskapsplaner har genomförts för att stärka en trygg och säker studiemiljö i enlighet med skollagens krav.

Främjande av STEM-utbildningar
Insatser har genomförts för att öka intresset för STEM-utbildningar (science, technology, engineering and mathematics). Elever från teknikprogrammet har besökt grundskolor och informerat om AI samt tekniska utbildningsvägar för att stärka intresset för naturvetenskap och teknik.

Arbetsplatsförlagt lärande (APL)
Tillgången på APL-platser har varit en fortsatt utmaning. Under hösten 2026 kommer arbetet att intensifieras i samverkan med näringsliv och arbetsgivare för att öka tillgången till praktikplatser.

Kunskapshöjande insatser om hedersrelaterat våld och förtryck
Kompetensutvecklingsinsatser har genomförts för all pedagogisk personal för att stärka förmågan att upptäcka, förebygga och hantera hedersrelaterat våld och förtryck.

Övningsskoleverksamhet
Under vårterminen 2026 genomförde 36 lärarstudenter och sex studie- och yrkesvägledare sin verksamhetsförlagda utbildning vid kommunens övningsskolor. Samarbetet med universitetet bidrar till kvalitet i lärarutbildningen och stärker den långsiktiga kompetensförsörjningen.

Vuxenutbildning

Tidsbegränsad Sfi
Införandet av tidsbegränsad Sfi vid årsskiftet har krävt en genomlysning av både verksamhetens hantering och kommunikation. En ny handlingsplan har beslutats för att effektivt nå ut till och motivera eleverna i sina studier.

Yrkeshögskolan (YH) – ny lag och förordning
En ny YH-lag och förordning har införts med skärpta krav på Lärande i arbete (LIA) och striktare uppföljning av statsbidrag. Umeå kommun anpassar sin verksamhet efter den nya lagstiftningen för att säkerställa hög kvalitet på LIA-platserna och en rättssäker bidragshantering.

Förändrade förutsättningar för Yrkesvux
Det förändrade regelverket för regionalt yrkesvux ger högre ersättningsnivåer, utökade statsbidrag för orienteringskurser och anpassningar. Dessutom kan statsbidrag beviljas för upp till två år i taget, vilket ger bättre planeringsförutsättningar. Förändringarna stärker utbildningarnas kvalitet och tillgänglighet samt ger bättre möjligheter att dimensionera utbudet efter arbetsmarknadens behov.

Arbetsmarknad och integration

Aktivitetskrav och samverkan inom försörjningsstöd
Arbetsmarknads- och integrationsavdelningen har stärkt samverkan med Stöd- och omsorgsförvaltningen inför införandet av aktivitetskrav inom försörjningsstödet. Kravet beräknas ge ett initialt inflöde på cirka 330 personer följt av ett löpande månatligt inflöde.

Samarbete vid övergång av lägenhetshantering

I samband med Fastighetsavdelningens övertagande av lägenhetshanteringen vid årsskiftet har nya arbetssätt etablerats, vilket krävt en nära och fördjupad samverkan mellan förvaltningarna för att säkerställa en trygg och effektiv övergång.

Ferieverksamhet och sommarskola

Söktrycket inom ferieverksamheten var fortsatt högt med 927 ansökningar. Samtliga sökande (födda 2009) som ansökte i tid erbjöds plats och 792 (377 pojkar och 415 flickor) tackade ja. Av dessa gick 76 ungdomar sommarskola och 116 arbetade inom äldreomsorgen.

Studiemotiverande arbetslivsorientering (SAO-jobb)

Förberedelser pågår för att införa SAO-jobb på Norra Ålidhemsskolan i nära samarbete med för- och grundskoleförvaltningen. Insatsen syftar till att stärka ungas koppling till arbetslivet och motivera till fullföljda studier.

Massflyktsdirektivet

Förlängningen av EU:s massflyktsdirektiv till mars 2028 innebär att kommunen har ett fortsatt uppdrag att ordna boende för skyddsbehövande från Ukraina. Personer med tillfälligt uppehållstillstånd beviljade efter september 2025 ges dessutom möjlighet att folkbokföra sig.

Individ- och familjenämnden

Nämndens grunduppdrag

Individ- och familjenämnden	Bedömning januari-augusti	Prognos januari-december
Tillgodose behov av stöd och omsorg inom socialtjänstens lagstadgade ansvarsområde för att stärka och trygga den enskilde att leva ett självständigt liv. Socialtjänsten arbetar förebyggande för att främja jämlika levnadsvillkor	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Aktiviteter i grunduppdraget:		
Systematiskt kvalitetsarbete	*Bedöms vid årsredovisning*	i hög grad uppfyllt
Förebyggande arbete	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Myndighetsutövning	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Verkställande av insatser	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Planerade åtgärder/områden 2026	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Kvalitet och utveckling i delprocesserna	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Nämnden har under perioden verkställt sitt grunduppdrag i hög grad. Samtliga aktiviteter i grunduppdraget har i hög grad uppfyllts. Det systematiska kvalitetsarbetet bedöms vid årsredovisning och beskrivs mer ingående i Kvalitets- samt Patientsäkerhetsberättelsen. Det pågår dock många aktiviteter för att stärka det systematiska kvalitetsarbetet och det bedöms därför kunna vara uppfyllt i hög grad vid årets slut.

Liksom föregående år har det förebyggande arbetet, tidiga insatser och tillgänglig socialtjänst varit ett fokusområde för nämndens verksamheter. Verksamheterna har olika inriktningar och målgruppernas behov skiljer sig åt men samtliga verksamheter har ett aktivt arbete för att identifiera behov, förebygga och/eller ge tidigt stöd. Uppgifter visar att öppna gruppaktiviteter sammantaget kunnat genomföras i hög grad. I vissa verksamheter är andelen lägre, och beror på personalbrist/sjukdom.

Mått gällande myndighetsutövning visar på goda resultat. Det har skett ett aktivt förbättringsarbete gällande anmälningar, förhandsbedömningar och utredningar inom barn och unga. Måtten visar även att verksamheten i hög grad kunnat verkställa beslutade insatser, och att vidtagna åtgärder har gett effekt på verkställandegraden. Utmaningar kvarstår dock att rekrytera uppdragstagare vilket verksamheten fortsätter jobba aktivt med.

Nämnden hade inför året ett antal planerade övergripande åtgärder. Arbetet med att stärka det förebyggande arbetet, tillgängligheten, barnrättsperspektivet, kunskapsbaserad socialtjänst, samverkan, samordning och att uppmärksamma och ge stöd till våldsutsatta utvecklas enligt plan. Även arbetet för jämställda och jämlika levnadsvillkor fortskrider, även om vissa delinsatser har försenats. Endast åtgärden att stärka anhörigperspektivet bedöms i nuläget inte kunna genomföras fullt ut enligt plan under året.

Nämndens grunduppdrag är uppdelat i åtta delprocesser, där kvalitet och utveckling följs. Samtliga delprocesser bedöms utvecklas i positiv utveckling i förhållande till processmålen. Detta beskrivs utförligare nedan, under Verksamhetens utveckling.

Verksamhetens utveckling – kvalitet och utveckling i delprocesserna

Ge stöd och service enligt LSS

Inom LSS har fler beslut verkställts jämfört med föregående år, särskilt inom ledsagning och kontaktperson efter att ledsagningsteamet etablerats. Samtidigt kvarstår utmaningar med att rekrytera uppdragstagare och köer till bostad med särskild service. Arbetet med barns rättigheter, jämställdhet, uppföljning och digital utveckling inom daglig verksamhet fortsätter enligt plan. Samverkan med intresseorganisationer för att etablera ett LSS-samverkansråd pågår, men uppstarten kan komma att försenas på grund av begränsat deltagande.

Ge stöd, skydd och omsorg till barn, unga och familj

Verksamheterna har fortsatt utveckla en mer förebyggande, tillgänglig och kunskapsbaserad socialtjänst för barn, unga och familjer. Arbetet med barnrättsperspektiv, samverkan och tidiga insatser har stärkts genom bland annat SIP Barnets plan, utvecklade samverkansformer med skola, polis och hälso- och sjukvård samt en pågående genomlysning av stödet till unga med psykisk ohälsa. Arbetet med att förebygga placeringar och att motverka kriminalitet bland barn och unga följer i

huvudsak plan, medan utvecklingen av arbetssätt för att avsluta pågående placeringar inte har kunnat prioriteras och ligger efter plan.

Ge råd och stöd i samt handlägga familjerättsliga ärenden

Planerade aktiviteter genomförs enligt plan. Verksamheten arbetar intensivt med att se över och utveckla lokaler och besöksytor så att de ska vara anpassade till samarbets- och barnsamtal. Utveckling och uppföljning av gruppverksamheterna Ballongen och BiFF pågår, med målsättning att utöka stödet till fler barn genom fler grupper. Arbetet inom området jämlikhet och jämställdhet har genomförts enligt plan.

Tillgodose behov av stöd i boende under skolgång till vissa elever vid Rh-gymnasium

Verksamheten arbetar enligt plan med att stärka kvaliteten i enlighet med SPSM:s anvisningar. Samtliga elever som anvisats plats har erbjudits boende, och ett andra elevhem har öppnats för att möta ökad efterfrågan. Den nära samverkan mellan skola, habilitering, elevhem och anhöriga bidrar till att ungdomarna ges goda förutsättningar att fullfölja sina studier och utveckla sin självständighet. Det pågår fortsatt arbete för att införa digitala lösningar som underlättar kvalitetsarbetet, vilket försvåras av att det saknas lagstöd för dokumentation.

Ge stöd, skydd och omsorg till vuxna

Arbetet att utveckla insatser på hemmaplan för att stärka individers möjligheter till ett självständigt liv och eget boende har fortsatt. Trots flera utmaningar har kvaliteten kunnat bibehållas inom flera områden, bland annat genom utökat boendestöd och uppsökande stödinsatser. Flera planerade utvecklingsinsatser har dock försenats, däribland SoL-boende för personer med samsjuklighet och införandet av Bostad först. En översyn av arbetet med våld i nära relation har genomförts och det fortsatta utvecklingsbehovet har identifierats, särskilt kopplat till stöd för personer med funktionsnedsättning.

Ge stöd till självförsörjning och ge ekonomiskt bistånd

Det stora fokuset för försörjningsstödet är införandet av aktivitetskrav. Den samverkan som förvaltningen under lång tid arbetat upp tillsammans med andra berörda aktörer ger nu stora fördelar i införandet. Arbetet går som planerat. Trots det omfattande arbetet med aktivitetskravet har försörjningsstödet också utvecklat arbetssätten gällande felaktiga utbetalningar, barnrättsperspektivet och det förebyggande arbetet. Viktigt att särskilt bevaka ökningen av barn i hushåll som uppbär försörjningsstöd och hushåll med barn som uppbär försörjningsstöd utifrån kommande lag för bidragstak.

Erbjuda familjerådgivning

De planerade aktiviteterna för året har delvis behövt pausas till följd av ett nödvändigt omtag av verksamheten samt rekrytering av nya familjerådgivare. Detta arbete slutfördes strax före sommaren. Trots omställningen har familjerådgivningen fortsatt att arbeta aktivt med att följa upp väntetider och se över befintliga arbetssätt i syfte att stärka verksamhetens tillgänglighet och kvalitet. Ett resultat av detta arbete är att en ny samtalsmetod har testats, vilken förväntas bidra till ökad tillgänglighet för medborgarna.

Erbjuda hälso- och sjukvård

Utveckling av teamarbete inom HSL pågår med syfte att öka samordning runt den enskilde och att arbeta mer förebyggande med enskildas behov. Samverkan sker även löpande med representanter från HSL, boende och daglig verksamhet. Ett annat pågående arbete som sker i samverkan är planering för uppstart av SoL-boende inom IFO. I övrigt pågår även aktiviteter inom engagerad styrning och ledning, en god säkerhetskultur, adekvat kunskap och kompetens samt patienten som medskapare.

Väsentliga händelser

Lokalförsörjning

Nämndens möjlighet att fullgöra sitt grunduppdrag har under perioden påverkats av kvarstående strukturella utmaningar inom lokalförsörjningen. Brister i den kommunövergripande styrningen, långa ledtider och begränsad genomförandekapacitet medför att lokalbehov riskerar att försenas eller inte tillgodoses i tid. Detta påverkar verksamhetens förutsättningar att erbjuda ändamålsenliga lokaler för både verksamhet och brukare.

Upphandling processtöd

Uppstarten av ny upphandling av processtöd har visat på sårbarheter i nuvarande resursberedskap för större digitaliserings- och utvecklingsinsatser. Arbetet har varit beroende av resurser utanför den egna förvaltningen, och svårigheter att säkra tillgänglig kompetens har periodvis påverkat framdriften och inneburit risker för tidsplanen. Detta tydliggör behovet av långsiktig planering och prioritering av gemensamma utvecklingsresurser.

Effektiviseringar

Nämnden har under året fortsatt arbetet med effektiviseringar. Inom barn/unga-verksamheterna har fokus varit på att minska placeringar och samtliga planerade aktiviteter pågår. De höga dygnskostnaderna fortsätter att påverka ekonomin negativt i kombination med att placeringsdygnen under T2 ökat med cirka 10 procent jämfört med samma period 2025. Inom

funktionshinderomsorgen har arbetet med samplanering fortsatt följt av personalplanering för att öka kostnadseffektiviteten inom den interna verkställigheten. De externa insatser verksamheten köper ses löpande över för att utvärdera kostnaden och kvaliteten jämfört med att utföra insatsen själv.

Kulturnämnden

Nämndens grunduppdrag

Kulturnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Nämndens grunduppdrag i sin helhet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Kulturnämndens bedömning är att grunduppdraget i hög grad är uppfyllt. Som framgår av verksamhetsbeskrivningen har verksamheterna levererat väl i enlighet med både kommunfullmäktiges och nämndens planer och uppdrag. Verksamheten har till detta bedrivits med god ekonomisk hushållning inom tilldelade ekonomiska ramar.

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

Under perioden har förvaltningen arbetat med samtliga uppdrag från nämnden samt de av kommunfullmäktige givna inriktningsmål, program och tilläggsuppdrag. Nämndens verksamheter har också under perioden arbetat särskilt aktivt med aktiviteter som vänder sig till barn och unga som ansökan till European Youth Capital 2029, sommarlovsaktiviteter som Umeå Summer Zone, läsfrämjande aktiviteter och scenkonst riktat till målgruppen. Lokalfrågor har varit i fokus med nytt uppdrag för Sveriges depåbibliotek och lånecentral samt Kulturskolans flytt till nya lokaler. Under tertialen har ett förberedande arbete inletts inför verksamhetsåret 2027 för att bättre möta den politiska riktningen med nya uppdrag och förändrad budgetram. En del i detta arbete är omorganisation av förvaltningens stab och ledning samt ett förändringsarbete gällande processer och arbetssätt.

Under perioden januari - augusti har olika typer av förändringsarbete genomförts i verksamheterna med syfte att utveckla och förbättra. Verksamheterna har levererat på grunduppdragen och på nämndens och fullmäktiges uppdrag men har också arbetat med utveckling och specifika insatser, som till exempel olika aktiviteter kopplat till demokratiuppdraget. Verksamheterna har arbetat lokalt, regionalt, nationellt och internationellt och bidragit till att positionera Umeå inom olika delar av kulturområdet. Fler besökare och målgrupper nås av förvaltningens kulturutbud och utbudet har både bredd och spets. Dialog och delaktighet med kulturutövare, föreningslivet, barn och unga har initierats och pågår på olika sätt.

Kulturförvaltningen har stärkt det internationella deltagandet och engagemanget under perioden. Bland annat samarbetet med Vasa har intensifierats, dels genom en gemensam ansökan till EIT Culture and Creativity som förväntas färdigställas innan årsskiftet, dels genom det fortsatta utbytet med Konstens natt/Spelrum.

Umeå kommun, med kulturförvaltningens som huvudansvarig, har stått som värd för Arctic Arts Summit. Arctic Arts Summit är en internationell mötesplats, världens enda arktiska kulturpolitiska toppmöte och en katalysator för konstnärlig utveckling för kulturskapare, akademiker och politiska beslutsfattare. Totalt deltog 698 deltagare från 20 olika länder (flest deltagare från de arktiska länderna). Det är den största Arctic Arts Summit som genomförts sett till antalet deltagande, programpunkter och konstnärliga program.

Kulturdirektören har under perioden valts in i styrelsen för Sveriges Fritids-och kulturchefsförening – en intresseorganisation för chefer och tjänstepersoner inom den kommunala fritids- och kultursektorn. Organisationen för en aktiv dialog med viktiga aktörer inom kommuner, regioner och nationella organisationer, bidrar till professionell utveckling och till ett samhälle där kultur och fritid har en självklar och stark roll. Kulturdirektör har där också specifikt uppdrag som kontaktperson och part gentemot Kulturrådet.

Bibliotekens demokratifrämjande uppdrag har varit i fokus under valåret 2026, framför allt under den andra tertialen. Samtidigt har annan verksamhet fortlöpt, till viss del präglat av fortsatta utmaningar med bibliotekssystemet och Umeåregionens gemensamma bibliotekswebb. Folkbiblioteken har likväl fortsatt att vara öppna, tillgängliga och uppskattade. Det bekräftas av en fortsatt ökning av de fysiska besöken. Under valåret har Umeås folkbibliotek uppmärksammat demokratifrågor genom till exempel barnens torg, föreläsningar om AI och aktiviteter gällande fri åsiktsbildning. Insatserna för det utvidgade uppdraget för Sveriges depåbibliotek och lånecentral har fortlöpt med fokus på att säkerställa lämpliga lokaler för att husera den utökade mediesamlingen. Samtidigt pågår förberedelser för nya och förändrade arbetsmoment.

Under 2026 har Kulturskolan genomfört flera betydande utvecklingsinsatser. Under årets inledning fattades beslut om att samtliga pedagoger från och med 2027 ska omfattas av samma arbetstidsavtal, vilket har krävt omfattande facklig dialog, informationsinsatser samt riskanalys och handlingsplan för arbetsmiljöarbetet. Kulturskolan har flyttat in i de nya lokalerna på Vasagatan, medan inflyttningen till Kulturskolan Hamnmagasinet försenas till våren 2027. Kulturskolan har även haft en central roll i den förvaltningsövergripande satsningen Summer Zone på Nydala och bidragit med ett brett utbud av kulturaktiviteter för barn och unga under sommaren. Ytterligare viktiga aktiviteter som involverat Kulturskolan är Umeås ansökan om att bli European Youth Capital 2029. Umeå är vidare till omgång två i kampen om utmärkelsen och i november avgörs vem som får titeln 2029. Ett tydligt uppdrag under året har varit, att i samverkan med flertalet andra förvaltningar, utveckla aktiviteter på Nydala med satsningen Umeå Summer Zone.

Under perioden har verksamheten vid programavdelningen i hög grad präglats av planering och genomförande av Arctic Arts Summit. Vid toppmötet genomfördes seminarier, workshops och föreställningar på många platser men framför allt på Väven, i Umeå Folkets Hus samt en mötesplats på Rådhustorget (Sjadduo). Nästan all personal inom programavdelningen samt även personal från andra verksamheter engagerades i olika roller under veckan. Genomförda utvärderingar visar på ett väl genomfört arrangemang.

I början av året introducerades en ny förvaltningsövergripande tjänst tillsammans med Stöd- och omsorgsförvaltningen. Kultursamordnare för unga i Väven. Detta har möjliggjort nya samarbeten inom verksamheterna med fokus att engagera barn och unga i det publika kulturutbudet. Flera samarbeten har startat där syftet är att utveckla metoder och innehåll som utgår från ungas behov och perspektiv.

I början av året samverkades en ny organisation för kulturförvaltningen, vars förändringar rör bland annat programavdelningen. Förändringarna träder i kraft vid årsskiftet 2026/2027 och under tertial 2 påbörjades rekrytering av scentekniker till enheten för Arrangemang och scener.

Bibliotek

Besök och lån vid folkbiblioteken i Umeå januari-augusti [32]	Antal T2, 2026	Antal T2, 2025	Förändring mellan 2025 och 2026 (%)	Notering
Besök på minabibliotek.se	1 003 061	1 176 130	−14,7	Ny webbplats
Antal fysiska besök på folkbiblioteken	782 626	753 615	3,8	Fortsatt ökning
Totalt antal lån	978 985	1 002 152	−2,3	Inklusive SBS
varav barnmedia	622 258	634 232	−1,9	Inklusive SBS

Aktiviteter redovisas i verksamhetsbeskrivningen.

Årsstatistik: Umeås folkbibliotek 2025 i jämförelse med två kommuner i kommungruppen större stad, genomsnitt större stad och riksgenomsnittet 2025

Årsstatistik 2025[33]	Umeå	Lund	Jönköping	Genomsnitt större stad	Riket
Befolkning	**135 273**	132 333	148 152	–	–
Antal lån av böcker/invånare	**9,9**	7,0	4,4	5,0	4,7
Antal barnbokslån/barn 0–17 år	**34,4**	23,8	13,7	15,4	13,9
Antal fysiska besök/invånare	**9,0**	8,6	4,3	4,5	4,6
Antal aktivitetstillfällen för barn och unga/1 000 invånare 0–18 år	**55,9**	47,2	23,1	31,3	43,8
Medborgarundersökningen, bra utbud av böcker och tidskrifter (%)	**93,5**	94,5	90,3	91,2	88,2
Medborgarundersökningen, bra utbud av bibliotekets aktiviteter (%)	**93,1**	89,7	90,9	86,0	84,4

[32]Kolada och Sveriges officiella biblioteksstatistik
[33]Kolada och Sveriges officiella biblioteksstatistik

Kulturskolan

Kulturskolans verksamheter	2026 januari–augusti	2025 januari–augusti
Öppen verksamhet, totalt	**1 980**	**2 180**
varav Skapande lördagar och andra familjeaktiviteter samt verksamhet på fritidshem och på skolbibliotek (framför allt barn upp till 12 år)	483*	1 300
varav besök på scenkonstföreställningar (framför allt på biblioteken)	547	459
varav lovaktiviteter, inklusive Umeå Summerzone	950	600
Riktad verksamhet, totalt	**989**	**560**
varav riktade verksamheter (After School, anpassad Kulturskola, kultur för hälsa)	765	280
varav El Sistema, musikundervisning i obligatoriet på Östra Ersboda och Ersdungen	950	600
Kulturlöftet, totalt	**11 383**	**6 309**
varav kulturpedagogiska program, genomförda av Kulturskolans pedagoger	2 047	3 069
varav scenkonstupplevelser, inköp kommunal budget	1 638	2 960
varav Skapande skola**	7 698	
Aktiviteter i förskolan*, totalt**	1 774	
Kulturpedagogiska program genomförda av Kulturskolans pedagoger	1 129	
Scenkonstupplevelser, inköp kommunal budget	645	
Kursverksamheten totalt	2 073	1 700
Totalt, hela verksamheten	**18 199 barn och unga**	
Totalt, exklusive Skapande skola-aktiviteter	**10 501 barn och unga**	**11 189 barn och unga**

* På grund av flytt till nya lokaler kunde inte lika många tillfällen av Skapande lördag genomföras våren 2026.
** Här redovisas, från och med 2026, även de aktiviteter som bekostas genom Skapande skola-medel, för att ge den totala statistiken av Kulturlöftet. Skapande skola är ett statligt bidrag som fördelas årligen av Kulturrådet. Kulturnämnd och för- och grundskolenämnd bekostar tillsammans administrativa tjänster för att söka bidraget, fördela aktiviteter över grundskolans alla skolor, samt redovisa bidraget.
*** Redovisas separat från och med 2026, då Kulturlöftet omfattar enbart grundskola och inte förskola.

Programavdelning

Januari–augusti	T2, 2026	T2, 2025
Antal besök, Kvinnohistoriskt museum (KHM)	30 715	26 624
Antal pedagogiska program/visning/workshops (KHM)	59	82
Antal deltagare vid programaktiviteter	1680	1294 (+551 genomförda spionmysterier)
Antal digitala program (KHM)	0	0
Antal digitala tittare (KHM)	0	0
Antal besök, Umeå konsthall (UK)	17 529	14 651
Antal pedagogiska program/visningar/workshops (UK)	55	70
Antal deltagare/publik (UK)	1410	1634
Antal publik Kultur för seniorer (KFS)	6399	4202
Antal arrangemang (KFS)	52	56
Antal digitala program (KFS)	4	6
Antal digitala tittare (KFS)	332	825
Antal bokningar av samtliga uthyrningsbara lokaler i Väven	775	468
Antal bokningar med kulturellt innehåll i Väven	628	351
Antal bokningar Kajscenen	78	77
Antal bokningar Vävenscenen	88	69

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Nämndens grunduppdrag

Miljö- och hälsoskyddsnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Nämndens grunduppdrag i sin helhet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Nämnden gör utifrån nyckeltal i perspektiven kund, personal, ekonomi och verksamhet bedömningen att grunduppdraget i hög grad är uppfyllt. Uppföljning av nyckeltal och nämndspecifika mål sker i nämndens verksamhetsuppföljning.

Väsentliga händelser

I Umeå finns cirka 130 verksamheter med stadigvarande serveringstillstånd. Under perioden har hälften av den planerade tillsynen under året genomförts. Krogar mot knark har genomfört första utbildningstillfället och första certifiering. Lättnader i alkohollagen har trätt i kraft dvs att kravet på servering av mat vid försäljning av alkohol har tagits bort.

Under perioden har 776 livsmedelskontroller genomförts och 77 procent av kontrollplanen är genomförd. Kontroller har bland annat skett på ett antal matfestivaler under sommaren.

Budget- och skuldrådgivningen (BUS) har haft 895 frågor/ärenden under perioden och konsumentrådgivningen (KVL) 942 frågor/ärenden. Det förebyggande arbetet betonas i nya socialtjänstlagen. BUS och KVL har skickat 18-årsbrevet, startat upp arbetet tillsammans med kommunikatör för att färdigställa ett informationsmaterial om ekonomiskt våld, genomfört viss samverkan, flera föreläsningar och planerat för årets välkomstmässa på Umeå universitet.

Inom miljöbalkens område har 805 tillsynsbesök genomförts vilket motsvarar 73 procent av tillsynsplanen. Industriområdesprojekt Ersboda har påbörjats och kommer att slutföras under hösten.

Nytt samarbetsavtal har skrivit med kranskommunerna gällande Energi- och klimatrådgivning. Från och med 1 augusti 2026 bedriver Umeå kommun denna verksamhet åt kranskommunerna.

Personalnämnden

Nämndens grunduppdrag

Personalnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Nämnden är kommunens samordnande nämnd för personalstrategiska frågor. Nämnden samordnar och verkar för att Umeå kommun har en enhetlig och sammanhållen personalpolitik samt följer upp	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Personalnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
och rapporterar utveckling och ställning i personalpolitiska frågor till kommunfullmäktige och nämnderna.		

Bedömning och motivering

Personalnämnden bedömer att den i hög grad uppfyller grunduppdraget. Detta eftersom nämnden kontinuerligt följer och stödjer övriga nämnders arbete med de personalpolitiska målen och de riktlinjer som fastställs inom det personalpolitiska området. Inte minst gör nämnden det genom ett aktivt arbete med internkontrollplanen inom det personalpolitiska området.

Genom löpande dialog med nämndsföreträdare och partsföreträdare i frågor som nämnder bedömer vara av särskild vikt och betydelse för att uppnå en enhetlig och sammanhållen personalpolitik, kan personalnämnden fånga upp områden som behöver förtydliganden eller stöd för att enhetlighet och sammanhållning ska kunna säkerställas hos arbetsgivaren, inom och mellan nämnders verksamheter.

I nämnden återrapporteras även om omvärldsfaktorer som kan komma att påverka kommunen som arbetsgivare, för att på så sätt bereda och säkerställa att nämnderna ges goda förutsättningar. Det kan gälla utvecklingen av kollektivavtal, lagstiftning och tillhörande normförflyttning.

Personalnämnden delgavs under våren 2026 en fördjupad återrapport av samtliga verksamhetsnämnders redovisning av arbetet med de personalpolitiska målen för 2025. Detta gjordes för att ge en samlad bild och visa på bredden i kommunens arbete med de personalpolitiska målen. Nämnden uttalade sig även om de personalpolitiska målen i sitt yttrande på förslaget till planeringsdirektiv 2027.

En viktig förutsättning inom det personalpolitiska området och för nämnden är att bidra till kommunens organisatoriska omställningskapacitet. I takt med att nämnderna omprövar prioriteringar och fokus på grunduppdrag krävs förändrade arbetsformer och innovativa förhållningssätt. Verksamheterna kommer möta inslag av prioriteringar, fördjupade förväntningar på samarbete, samverkan och omprövning av nyttjande av resurser. Ny teknik, automation, AI-stödd digitalisering kommer även skapa nya förutsättningar och förväntningar i och på de kommunala verksamheterna.

Nämnden följer även noga utvecklingen om hur HR-objektets förvaltning utvecklas med riktning mot en förvaltning av de kommungemensamma systemstöden som gemensamt kan skapa förutsättning för en enhetlig och sammanhållen personalpolitik. Under året har därför bland annat upphandlingen av ett nytt rekryteringssystem följts av nämnden samt arbetet med en uppdaterad och mer omfattande introduktionsutbildning för skyddsombud.

Förändringskompetens är organisationens förmåga att använda och utveckla kompetens för att genomföra förändring. Det gäller medarbetares kompetens, gruppers kompetens eller organisationens kompetens som helhet. Ett förändringsarbete kräver en organisationskultur,

ledarskap och medarbetarskap som ger organisatoriska förutsättning med bibehållen trygghet, hälsa och engagemang. Inte minst krävs en kultur för en lärande organisation där kapacitet byggs för att ta tillvara den tillgängliga kraften hos befintliga medarbetare och även ge förutsättningar för att vid behov ställa om kompetens och verksamhet.

En stark kultur krävs även för att leda och organisera förändring som också skapar förut-sättning för delaktighet och medinflytande från medarbetarna. Ett genomgripande arbete med friskfaktorerna, vilka ingår i ett av de tre personalpolitiska målen, är för detta en avgörande nyckel. Detta avser inte minst de faktorer som rör delaktighet, inflytande, kompetensutveckling och kommunikation. Perspektiven är även viktiga utgångspunkter för det arbete som inletts med en utvecklad medarbetarenkät och process för årlig uppföljning, som ytterligare stärker arbetet med friskfaktorer på arbetsplatsen.

Under 2026 berör personalnämnden området omställningskapacitet på flera sätt, bland annat genom beredning av en uppdaterad medarbetar- och ledarskapspolicy med tillhörande värdegrund, vilket är nära sammankopplat med det fortsatta arbetet med friskfaktorer. Fortsatta ansträngningar med chefers förutsättningar och insatser för att stärka och utveckla ledarskapets kapacitet att möta och leda i förändring är av största vikt.

Arbetet med utvecklade arbetsformer när det gäller tidiga insatser och omställning för grupper och enskilda medarbetare har uppmärksammats av nämnden. Genom det treåriga projektet SAMBA kommer kommunerna i Umeåregionen samt Region Västerbotten tillsammans med Omställningsfonden och Försäkringskassan att utveckla arbetsformer med ett starkt ”behålla-perspektiv” på arbetsmarknaden. Arbetet leder nu till översyn av Umeå kommuns rehabiliteringsprocess för att säkerställa förutsättningar för ökad intern rörlighet och ett behålla-perspektiv med tidiga insatser och vägledning i fokus, i linje med kollektivavtalet KOM-KR.

Dialog med den centrala samverkansgruppen

Nämnden har återkommande dialog med den centrala samverkansgruppen, CSG, som en del i att upprätthålla partsgemensam dialog i enlighet med samverkansavtalet. Under 2026 har personalnämnden bjudit in CSG för fördjupade samtal vid två tillfällen.

Enhetlig och sammanhållen lönepolitik

Nämnden verkar för en enhetlig och sammanhållen lönepolitik. Nämnden antog i slutet av 2024 riktlinje för lönestrategiska frågor och beredde en revidering av lönepolicy för beslut i kommunfullmäktige, vilket togs i januari 2025. Årets löneöversyn har följt riktlinjen med tillhörande arbetsformer mellan nämndernas förvaltningar, med gott resultat för en sammanhållen och transparent lönepolitik. Under 2026 har nämnden delgetts lönekartläggning för 2025, vilket resulterade i huvudsakliga slutsatsen att det inte finns några osakliga löneskillnader i Umeå kommun

och att den befintliga handlingsplanen inte ska kompletteras med ytterligare insatser. Däremot identifierades ett antal områden som särskilt ska bevakas.

Under 2026 är avtalsrörelsen som berör kommunal sektor mycket liten och fokus har i stället legat på avtalsefterlevnad och implementering av avtal tecknade 2025. Personalnämnden har fått löpande återkoppling från förhandlingschef med flera om utfall och lokala konsekvenser och åtaganden i nya avtal. Förberedelse sker även under slutet av 2026 inför den mycket omfattade avtalsrörelse som infaller våren 2027 på svensk arbetsmarknad.

Under 2026 har bevaknings implementeringsarbete skett för det stundande lönetransparensdirektivet på svensk arbetsmarknad. Stora förseningar och omtag sker dock nationellt på området, vilket lett till endast mindre anpassningar lokalt så här långt.

Samordning av det systematiska arbetsmiljöarbetet

Uppdraget att samordna det systematiska arbetsmiljöarbetet genomförs bland annat genom återrapportering till nämnden från årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet samt aktiva åtgärder för att förhindra diskriminering. Under 2026 fortgår den gemensamma processen där medarbetarenkäten utgör grund till både uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet och analys avseende aktiva åtgärder för att förhindra diskriminering. Bägge delprocesser är Umeå kommuns arbetsprocesser för att säkerställa den systematik som krävs av en organisation i arbetsmiljö- och diskrimineringslagstiftningen. Som komplement till den gemensamma processen adderades 2025 frågeställningar som bidrar till nationell forskning, MORFAR-projektet, om organisatorisk hälsa. Därmed skapas ytterligare underlag från medarbetarenkäten till nämndernas arbete med friskfaktorer som också ligger till grund för de förändringar som förbereds inför 2027.

Området hot och våld och otillåten påverkan har kommit in tydligare inom arbetsmiljöområdet. Förstärkningar sker av kommunens säkerhets- och rutinarbete och personalnämnden har även följt upp frågan inom ramen för sitt internkontrollarbete. Områdets arbetsformer har förstärkts, inte minst till följ av ett antal förändrade lagstiftningar och uppdrag till de statliga myndigheterna. Bland annat Polismyndighetens möjlighet och skyldighet att delge andra myndigheter och aktörer information.

Samordning av det övergripande kompetensförsörjningsarbetet

Nämndens uppdrag när det gäller att samordna kommunens övergripande kompetensförsörjningsarbete och verka för mångfald och inkludering genomförs i första hand genom avrapportering till nämnden om pågående arbete samt uppföljning vid delår och årsrapport av de personalpolitiska målen. Personalnämnden har noterat att ingen av nämnderna vid årsrapporten, återrapporterade hela det personalpolitiska mål som rör att nämnderna i kompetensförsörjningsarbetet ska sträva efter en mångfald som speglar samhället. Här förväntar sig Personalnämnden att nämnderna under 2026 är tydligare i sitt arbete.

Kommunens gemensamma kompetensförsörjningsplan har uppdaterats under året och från 2026 utgör den bilaga till personalnämndens verksamhetsplan. På så sätt fångas pågående utveckling på området upp på ett bättre sätt, inte minst nationellt inom Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, samt initiativ inom området attraktiv arbetsgivare. Planen har även tagit starkt intryck av de planeringsförutsättningar som beslutats om för perioden 2026–2029, till följd av nämndernas svar på Tilläggsuppdrag 2023:1.

Personalnämnden hade för avsikt att under 2026 ta del av nämndernas arbete med sina kompetensförsörjningsplaner, i första hand genom en skriftlig återrapport från nämnderna som på likvärdigt sätt beslutar om dem som del av verksamhetsplan för 2026. Detta har dock inte skett under året, men ligger kvar som en föreslagen aktivitet för 2027.

För att ge förutsättning för de kommunala verksamheternas kompetensförsörjning krävs ett välfungerande arbete med befolkningsfrågorna. I nämndens samordningsuppdrag ingår även ansvaret att koordinera samarbetsytor såsom Umeåregionen och länet när det gäller insatser som kan främja kommunernas kompetensförsörjning. Under året har Umeå kommun bidragit på flera sätt i det regiongemensamma kompetensförsörjningsarbetet, bland annat genom dragningar för regionens Beredning för kompetensförsörjning samt Strategiråd för kompetensförsörjning. Det tvåpartsavtal som finns mellan Umeå kommun och Umeå universitet har även kompetensförsörjning som ett av sina fokusområden, vilket på många sätt innehållit aktiviteter som syftar till att stärka kvarstanningsgraden hos studenterna.

Nämnden har även i sin internkontrollplan identifierat risk att kompetensförsörjningen av kommunal verksamhet försvåras på grund av att länet och arbetsmarknadsregionen inte samordnar sina insatser. Nämnden har också identifierat risken att nämnder inte nyttjar möjligheterna som finns till utveckling och anpassning av gymnasie- och vuxenutbildningsutbud. En rad viktiga steg för att minska den risken har skett under året. Bland annat fortsätter det nära samarbetet och samplaneringen av insatser mellan kommunerna i Umeåregionen som arbetsgivare genom Personalchefsgruppen. Bland annat är projektet SAMBA en del av effekterna av det arbetet, men även gemensamma upphandlingar av till exempel företagshälsovård och andra insatser för att behålla medarbetare och stärka kompetensförsörjningsarbetet. Noteras bör även att Region Västerbotten som arbetsgivare är med i SAMBA-projektet.

Nämnden har även ställt sig positiv till de initiativ som tas för Karriärcentrum och andra projekt med syfte att stärka den lokala och regionala infrastrukturen för att bättre matcha och behålla studenter, bland annat genom projektet Umeå talent lab, som fått projektmedel att jobba tillsammans med Region Västerbotten för området.

Region Västerbotten är även medfinansiärer tillsammans med Region Västernorrland, Region Norrbotten och Tillväxtverket för det gemensamma projektet Datadriven befolknings- och kompetensförsörjning. Projektet är en del av den regionala planen Thriving Northern Cities, TNC, med Umeå kommun som projektägare och Luleå och Örnsköldsviks kommuner som deltagare.

Projektet är tvåårigt och syftar till att genom metod- och datautveckling stärka platserna och organisationernas kapacitet för analys som leder till träffsäkra insatser för befolknings- och kompetensförsörjning.

I ett länsperspektiv har Umeå kommun och Skellefteå kommun genom sina HR-direktörer, tagit initiativ till ett personalchefsnätverk för länets femton kommuner. Ett nätverk som nu har rullande möten och även deltagande från regional utveckling vid Region Västerbotten. Grupperingen bereder även de aktiviteter som SKR har på området genom det HR-direktörsnätverk som finns nationellt.

Samordning och utveckling i personalpolitiska frågor

Personalnämnden har uppdraget att verka för samordning och utveckling i personalpolitiska frågor, samt däri ge råd och bistånd till övriga nämnder.

Ett viktigt utvecklingsområde under 2026 handlar om att utveckla arbetsformer i linje med möjligt förändrad lagstiftning om vilka kontroller en kommunal arbetsgivare kan, bör och får göra. Syftet är att förhindra så kallade möjliggörare och organiserad brottslighet att etablera sig i verksamheterna. Ny lagstiftning har delvis kommit på plats efter det att kommunen själva tagit ett antal vägledande beslut och personalnämnden efterfrågar fortsatt lagstiftarens vägledning när det gäller kontroller under anställning, något som finns med i nu pågående statlig utredning. Till personalnämnden har rapporterats förslag till förändrade arbetsformer och justering av vägledande och styrande dokument vid rekrytering. Personalnämnden har även i linje med remissvar lämnat ett svar på motion 21/2024: Kräv utdrag ur belastningsregistret vid rekrytering av omsorgspersonal. Kommunstyrelsen som anställande myndighet beslutade i slutet av 2025 om kontroller inför anställning.

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

Under året så här långt har det inte varit någon väsentlig enskild händelse som påverkat områdets utveckling.

Tekniska nämnden

Nämndens grunduppdrag

Tekniska nämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Digital omställning och IT (DoIT)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Fastighet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Gator och parker	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Måltidsservice	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Städ och verksamhetsservice	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Nämndens verksamheter har under perioden levererat de tjänster som ligger inom dess uppdrag.

Planeringsarbetet inför kommande mandatperiod har fortsatt under perioden. Planeringsdirektiven tydliggör behovet av att möta framtida utmaningar kopplade till befolkningstillväxt, investeringsbehov, lokalförsörjning, klimatanpassning och ett förändrat omvärldsläge. Förvaltningen arbetar vidare med att skapa långsiktiga förutsättningar för en hållbar utveckling av kommunens verksamheter och infrastruktur.

För att stärka organisationens förmåga att möta framtidens krav har beslut fattats om att inrätta en stabsfunktion. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för förvaltningens chefer, möjliggöra ett mer närvarande ledarskap samt minska sårbarheten genom en mer robust organisation. Förändringen förväntas även stärka utvecklingskapaciteten och bidra till en organisation som i högre grad harmoniserar med kommunens övriga förvaltningar.

Digital omställning och IT (DoIT)

Under året har DoIT hittills levererat de tjänster som ligger inom uppdraget. I mätningar så väl som i dialoger i styrgrupper, verksamhetsdialoger och liknande får DoIT övervägande positiv återkoppling och i det fall negativa synpunkter sker det ofta på ett konstruktivt sätt.

Befintliga och nya e-tjänster och automationsrobotar sparar tid i kommunens verksamheter.

Arbetet med att utveckla kommunens förmågor inom data och AI har god progress och är uppskattat. Utifrån de förutsättningar som finns för att utföra uppdraget är den samlade bedömningen att DoIT uppfyller det i hög grad.

Fastighet

Verksamhetens uppdrag är att säkerställa att kommunens lokalbehov tillgodoses, att fastighetsbeståndet förvaltas, driftas och underhålls på ett kostnadseffektivt sätt samt att investerings- och underhållsprojekt genomförs med hög kvalitet. Under perioden har uppdraget genomförts med hög måluppfyllelse, och verksamheten bedöms ha levererat enligt plan.

De gynnsamma väderförhållandena under våren har medfört ett lågt behov av snöröjning och sandning, vilket har skapat goda förutsättningar för att uppdragen har kunnat genomföras i hög grad enligt plan.

Gator och parker

Nivåerna på de kvalitetsfaktorer som ligger till grund för bedömningen är i Årsrapporten för 2025 fortsatt höga i jämförelse med tidigare år eller rikssnitt. Detta kombinerat med att genomförande kraften av investeringsprojekten ökade kraftigt 2025 samt att andel under året uppstartade projekt

ligger på 64 procent, gör att bedömningen är att Gator och parker uppfyller grunduppdraget i hög grad.

Måltidsservice

Under året har måltidsservice levererat goda och hälsosamma måltider. Måltidsservice har med stabil ekonomi och bra strukturförutsättningar att fokusera på grunduppdraget att laga goda, hälsosamma och klimatsmarta måltider vilket bidrar till god folkhälsa.

Städ och verksamhetsservice

Under det första halvåret har Städ- och verksamhetsservice levererat en stabil och väl fungerande lokalvård i kommunens verksamheter. Arbetet med att möta Miljö- och hälsoskydds kravbild har fortsatt enligt framtagen handlingsplan och bidrar till en successivt förbättrad städkvalitet. Detta avspeglas i förbättrade resultat vid interna kvalitetstillsyner samt i ett väl fungerande och konstruktivt samarbete med Miljö- och hälsoskydd.

På alla kommunens förskolor har det nu genomförts en intern kvalitetskontroll. Under hösten kommer fokus bli att få alla förskolor godkända samt besöka alla grund- och gymnasieskolor. Vid uppföljningsmöten har Miljö- och hälsoskydd uttryckt att de ser positiva effekter av de förändringar som genomförts utifrån den tidigare framtagna handlingsplanen för kvalitetsförbättring.

De interna kvalitetskontrollerna visar en positiv utveckling, där en allt större andel objekt uppnår godkänt resultat. Det visar att verksamhetens långsiktiga kvalitetsarbete ger önskad effekt och skapar förutsättningar för en mer likvärdig och hållbar lokalvård.

Sammantaget bedöms verksamheten utvecklas i en positiv riktning och lever upp till sitt grunduppdrag – att med omtanke och kvalitet utföra lokalvård och service i kommunens lokaler för att skapa rena, trivsamma och hållbara miljöer, med ett gott bemötande för Umeå kommuns medborgare.

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

Digital omställning och IT

Under årets två första tertial har stort fokus legat på den fortsatta organisationsutvecklingen inom DoIT. Arbetet med att forma och stabilisera team samt produktdomäner har intensifierats. I dag finns cirka 15 team med olika uppdrag och förutsättningar. För att skapa tydligare riktning, bättre samordning och stärkt verksamhetsnytta införs nu ett nytt arbetssätt där teamen samlas i produktdomäner. För att ge teamen bättre stöd och riktning har DoIT påbörjat ett gediget arbete med en verksamhetsmålbild och färdplan att nå önskade lägen. DoIT har också initierat en utökning av enhetschefer så att de ska kunna stötta medarbetarnas omställning verksamhetsutvecklingen.

DoIT har också under inledningen av året mottagit erbjudande från SKR och initiativet Handslag för digitalisering om att ansluta till GSIM (grundläggande förutsättningar för ett samlat invånarmöte). En analys pågår av hur kommunen kan och bör engagera sig i detta arbete. GSIM bedöms vara ett viktigt förutsättningsskapande initiativ som ligger i linje med regeringens nationella digitaliseringsstrategi och kan stärka kommunens förmåga till samverkan och effektiv digital utveckling.

Vidare pågår uppstart av Umeås deltagande i det regionala initiativet AI Västerbotten. Arbetet innebär samverkan med bland annat Skellefteå och övriga kommuner i regionen för gemensam AI-plattform, juridiska frågor, kompetensutveckling och utbildningsinsatser. Initiativet bedöms skapa goda förutsättningar för ett mer strukturerat och ansvarsfullt införande av AI i kommunal verksamhet.

DoIT har bidragit med kompetens i samband med hanteringen av visselblåsarfunktionen och har levererat en krypterad inbox för att säkerställa att en trygg kanal finns även efter att avtalet med den tidigare leverantören hävts.

För att stötta omsorgsverksamheterna har en stor mängd arbetstid lagts med egen personal och med konsultstöd för att bidra till ett så bra upphandlingsunderlag som möjligt utifrån angivna tidsramar.

Fastighet

Året har präglats av en lägre nederbördsmängd än normalt, vilket har minskat behovet av snöhantering och takskottning och därmed medfört lägre kostnader. Arbetet med att analysera fastigheternas takkonstruktioners bärighet har slutförts och en handlingsplan har tagits fram för det fortsatta arbetet.

Under perioden har stort fokus lagts på lokalförsörjnings- och investeringsplanering som underlag för budgetarbetet. Planeringen har anpassats utifrån förändrade demografiska förutsättningar och en lägre befolkningsutveckling än tidigare prognosticerat.

Flera större bygg- och investeringsprojekt pågår under året. Utbyggnaden av Vasaskolan fortsätter med två nya flyglar samtidigt som Rosa huset byggs om till skolkök. Byggnationen av Östra brandstationen har påbörjats och arbetet med en ny skola i Stöcke inleds under året. Den nya skolbyggnaden vid Hedlundaskolan har färdigställts. Parallellt fortsätter satsningarna på utbyggnad av skolkök och skolrestaurang samt renovering och modernisering av den befintliga skolmiljön.

Införandet av det nya fastighetssystemet fortskrider enligt plan, men har krävt betydande personella resurser under perioden. I nära samverkan med DoIT och Datadriven kommun har arbetet med en automatiserad verksamhetsuppföljning i huvudsak färdigställts. Uppföljningen bygger på data från bland annat fastighets- och ekonomisystemen och visualiseras i Power BI, vilket ger verksamheten förbättrade möjligheter till analys, uppföljning och styrning.

Arbetet med att uppdatera och återställa kommunens skyddsrum fortsätter. Inventeringar och analyser visar att flera anläggningar är i behov av omfattande åtgärder för att återställa funktion och uppfylla gällande krav, vilket innebär betydande investeringsbehov under kommande år.

Gator och parker

Den ovanligt milda vintern har medfört lägre driftkostnader för vinterväghållningen än budgeterat. Samtidigt har verksamheten belastats av ökade kostnader inom färdtjänsten efter att den tidigare entreprenören försattes i konkurs och ett tillfälligt avtal behövde tecknas. Det tillfälliga avtalet innebär en betydande kostnadsökning jämfört med tidigare avtal. Ett arbete har genomförts med upphandlingsunderlag för ett nytt långsiktigt färdtjänstavtal som nu är ute för anbudsförfrågan.

Under halvåret har två projektledare tillträtt för projekten Smart och robust dagvattenhantering i subarktiskt klimat och E-NORM, vilket möjliggör fortsatt genomförande av projekten enligt plan. Projekten syftar till att utveckla kommunens förmåga att möta framtida klimat- och hållbarhetsutmaningar genom innovativa lösningar för dagvattenhantering respektive utsläppsfria bygg- och anläggningsentreprenader. Båda projekten är viktiga för Umeås långsiktiga arbete med att hantera komplexa samhällsutmaningar och stärka kommunens hållbara utveckling.

Inom stadsmiljöområdet har planteringsurnor som konstruerats av elever vid Dragonskolan placerats ut längs väg 503. Satsningen bidrar både till en attraktivare stadsmiljö och till att synliggöra samverkan mellan kommunen och skolan. Årets sommarblomsplanteringar har temat Sagoväsen, vilket har bidragit till att skapa färgstarka och uppskattade miljöer för invånare och besökare.

Måltidsservice

Under perioden har måltidsservice tillsammans med Säkerhet vidareutvecklat och arbetat igenom verksamhetens kontinuitetsplan. Måltidsservice har nu övergripande riskbedömt tillagningskök, mottagningskök och enportionsmatkök. Dessa kommer framöver att användas som grund för att riskbedöma alla 121 kök. Arbetet med beredskap har även fortsatt med bland annat utbildningar och utredning av användning av ved eller gasol för alternativ tillagning.

Mot inriktningsmålet klimat pågår arbetet ständigt mot mer klimatsmarta måltider. Nya svenska vegetariska proteinkällor testas och delar eller hela måltider byts ut succesivt. Måltidskonceptet är uppdaterat enligt nya riktlinjer från Livsmedelsverket. En film har tagits fram där måltidsservice visar upp vad och varför de serverar den mat de gör med målet är att få vårdnadshavare att kostnadsfritt äta i våra restauranger en gång per termin.

Den digitaliserade verksamhetsuppföljningen används och underlättar uppföljningen på alla nivåer i verksamheten. Måltidsservice kan i rapporten övergripande följa resultat för alla nyckeltal, produktionsmått, mål och uppdrag.

Städ och verksamhetsservice

Verksamheten har under året utvecklats enligt plan med tydligt fokus på verksamhetsmålen. Särskild prioritet har lagts på bemanningsfrågor, upphandling av ett digitalt städledningssystem samt genomförandet av handlingsplanen för förbättrad kvalitet. Därutöver har Städservice moderniserat sitt intranät och fortsatt arbetet med att utveckla och tydliggöra rutiner.

Arbetet med kvalitetskontroller inom förskola och skola har intensifierats och antalet genomförda kontroller ökar successivt. Målsättningen är att samtliga enheter ska ha granskats före årets slut. Samtidigt syns en positiv utveckling där allt fler verksamheter uppnår godkända resultat enligt den nordiska branschstandarden Insta 800.

Dialogen med miljö- och hälsoskyddsverksamheten har stärkts, vilket har bidragit till en ökad samsyn på krav och arbetssätt. Detta har skapat bättre förutsättningar för städverksamheten att vidareutveckla rutiner och processer samtidigt som tillsynsverksamheten kan genomföras i en anpassad takt. Det löpande utbildningsarbetet i samverkan med fastighetsverksamheten har också gett resultat och bidragit till att flera äldre tillsynsärenden kunnat avslutas.

Framåt är fortsatt samverkan med miljö- och hälsoskyddsverksamheten viktig för att säkerställa en långsiktigt hållbar utveckling. Regelbundna avstämningar planeras därför att genomföras under året. Parallellt fortsätter arbetet tillsammans med utbildningsverksamheten för att tydliggöra ansvarsfördelningen inom identifierade gråzoner. Arbetet kan leda till behov av justeringar av nuvarande servicenivåer, vilket i så fall kommer att lyftas till tekniska nämnden för vidare hantering.

Valnämnden

Nämndens grunduppdrag

Valnämnden ska fullgöra uppgifter som åligger valnämnd och ansvara för att genomföra val eller folkomröstning enligt vallag (2005:837), folkomröstningslag (1979:369) och lag om kommunala folkomröstningar (1994:692). Nämnden ansvarar för att det finns lämpliga vallokaler, för översyn av kommunens indelning i valdistrikt och för att bereda ärenden om kommunfullmäktiges förslag till ändringar i valdistriktsindelningen.

Valnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Nämndens grunduppdrag i sin helhet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Valnämnden ansvarar för att det finns lämpliga vallokaler.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Valnämnden ansvarar även för översyn av kommunens indelning i valdistrikt och bereder ärenden om kommunfullmäktiges förslag till ändringar i valdistriktsindelningen.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Valnämnden fattade beslut om lämpliga val- och röstningslokaler i november 2025, VN 2025-11-18 §28 och §29. Under maj månad fastställdes den sista förtidsröstningslokalen med öppettider, VN 2026-05-18 §15.

Förtidsröstningslokaler

- Sex lokaler i Umeå tätort är öppna hela perioden.
- Lokalerna i Sävar, Holmsund och Hörnefors är öppna hela perioden.
- Lokalerna i Botsmark, Bullmark, Ersmark, Hissjö, Kasamark, Obbola, Linneaskolan, Stöcke, Sörfors, Sörmjöle har öppet lördag och söndag en helg.
- Lokalen på Carlslundsskolan har öppet lördag och söndag två helger.
- Lokalen i Täfteå har öppet två tisdagar.
- Lokalen på Holmön har öppet en lördag.
- Lokalen på Norrlands universitetssjukhus och lokalen på Scandic Syd har även öppet på valdagen. Enligt vallagen ska kommunen erbjuda minst en lokal för förtidsröstning på valdagen som ska vara öppen mellan klockan 08.00–20.00.
- Totalt har valnämnden tjugotre förtidsröstningslokaler varav fem är externa förhyrningar.
- En av lokalerna är i en lokal med religiös anknytning, beslut VN 2025-11-18, §28.

Vallokaler

Vallokalerna är lokaliserade i närheten av varje valdistrikt. I detta val kommer 78 valdistrikt att finnas på 37 adresser. En av lokalerna är i en lokal med religiös anknytning, beslut VN 2025-11-18, §29.

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

Som lokal valmyndighet är valnämnden en viktig institution för att säkra, fria och hemliga demokratiska val. Värnandet och skyddet av den allmänna och lika rösträtten garanterar i detta sammanhang respekten för människors lika värde.

Under perioden har valnämnden och valkansliets fokus varit planering och genomförande av höstens val. När denna rapport lämnas över till Kommunstyrelsen pågår förtidsröstningen och statistik lämnas för perioden 2026-08-26–2026-08-31.

Valmaterial

Valmaterialet från Valmyndigheten blev något försenat men innebar ingen större hinder för att hinna packa i ordning allt material före sommaren.

Valsedlarna

Valsedlarna packades enligt plan, dock upptäcktes vid packningen att en del valsedlar hade en felaktig storlek samt olika färgmarkeringar. Valsedlarna plockades bort och Valmyndigheten meddelades.

Rekrytering

Valkansliet genomförde ett mycket stort antal rekryteringar till olika roller och uppgifter. Till valdagen rekryterades 1087 röstmottagare, till förtidsröstningen 162 röstmottagare och till ambulerande röstmottagare förordnade valnämnden 13 personer. Till detta ska läggas personal till valnämndens mottagning på valkvällen, 36 personer, och valnämndens uppsamlingsräkning, 24 personer. Sammanlagt rekryterades 1322 personer i samband med valet.

För att täcka valdagens personalbehov kontaktades först erfarna röstmottagare. Intresset var stort och många tidigare röstmottagare tackade ja till nytt uppdrag. Arbetet med att placera och tillsätta rollerna i valdistrikten startade i början av december 2025. Sedan fortsatte rekryteringen med att kontakta nya röstmottagare. Röstmottagarna ska spegla befolkningen i samhället. Röstmottagarna var i åldern 18–80 år, med olika erfarenheter och bakgrund.

Trots den omfattande rekryteringen uppstod ett antal sena avhopp på grund av sjukdom, bland annat i rollerna som antecknare, resurs och ordförande. Tack vare att valkansliet hade rekryterat och utbildat ett överskott av röstmottagare kunde samtliga vakanta uppdrag bemannas med kort varsel. Detta bidrog till att verksamheten kunde genomföras enligt plan utan att bemanningsbristen påverkade genomförandet av valet.

Utbildning

För att förordnas som röstmottagare av valnämnden måste alla röstmottagare genomgå valnämndens obligatoriska utbildning. 5 augusti startade utbildningen för de röstmottagare som skulle arbeta på förtidsröstningen. 11 augusti startade utbildningen för de röstmottagare som skulle arbeta på valdagen. Utbildningsmaterialet tillhandahålls av Valmyndigheten, och valnämnden är skyldig att använda detta material i sina utbildningsinsatser. Inför årets val valde valnämnden även att ta fram egna handledningar som ett komplement, eftersom Valmyndigheten inte tillhandahöll sådant material.

Utbildningarna genomfördes på Nolia för att optimera upplägget.

De röstmottagare som arbetade med förtidsröstning fick en separat utbildning för sitt uppdrag. Detsamma gällde för de som hade uppdrag som ambulerande röstmottagare.

För att genomföra utbildningen hade valkansliet engagerat åtta erfarna röstmottagare som även utbildade de som arbetade med förtidsröstning. Totalt genomfördes 80 utbildningar.

En nyhet som genomfördes till EU-valet var att valdistriktens ordförande i samband med hämtning av röstlängd och valdistriktspärm fick en grundlig genomgång av deras uppdrag. Inför detta val fick även vice ordförande en pärm och en genomgång av uppdraget. Det redan nu tydligt att det har varit en framgång i höjd kunskapsnivå och bidragit till trygghet till ansvarsrollen som ordförande och vice ordförande.

Mottagna förtidsröster under perioden 2026-08-26–2026-08-31

Dag	Antal 2022	Antal 2026
1	1416	1869
2	1481	1826
3	1038	1659
4	811	1240
5	799	1549
6	1726	2304

Äldrenämnden

Nämndens grunduppdrag

Äldrenämnden ansvarar för kommunens insatser inom äldreomsorg samt hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå i den enskildes hem. Äldreomsorgens insatser är frivilliga och ges efter en ansökan från den enskilde och utifrån en individuell bedömning.

Äldrenämndens övergripande uppdrag är att främja självständighet och kvarboende. Detta sker genom förebyggande verksamhet, information om seniorlivet och aktiviteter som främjar hälsa och välmående hos den enskilde.

Äldrenämnden ger service, vård och omsorg i form av hemtjänst och hemsjukvård samt stöd i form av dagverksamhet, korttidsboende samt stöd och avlastning för anhöriga. Är den enskilde i behov av heldygnsomsorg och omfattande hälso- och sjukvård bedöms behov av plats på ett vård- och omsorgsboende.

Äldrenämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Nämndens grunduppdrag i sin helhet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Vård- och omsorgsboende	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Hemtjänst	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Utredning äldre och prevention	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Hälso- och sjukvård	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Inom vård- och omsorgsboende har situationen med väntetider för inflytt stabiliserats och nämnden har inte längre några beslut som ej kunnat verkställas inom tre månader. Ett omfattande utvecklingsarbete kopplat till kortidsverksamheten har tagit fart under perioden samtidigt som bemanningsförstärkningar och kvalitetshöjande åtgärder satts in.

Hemtjänsten har utifrån uppdraget kunnat erbjuda insatser genom att verkställa beslut och säkerställa hemgång från slutenvården. Kvalitetsutveckling pågår med bland annat fasta omsorgskontakter, anhörigsamverkan och rehabiliterande arbetssätt.

Inom Utredning äldre och prevention har det förebyggande arbetet fortsatt utvecklats genom Seniortorget, rehabiliterande arbetssätt och tidiga insatser i linje med den nya socialtjänstlagens intentioner.

Äldrenämnden följer månatligen aktuella ärenden inom hälso- och sjukvård i hemmet och har tidigare rapporterat att de långa köerna påverkar bedömningen av grunduppdraget negativt, sett till att köerna inte minskat under en längre period. Ett trendbrott ses under den senaste perioden och bedöms bero på bland annat utökade personalresurser, erfarna sommarvikarier, samt gemensamma lokaler som har förbättrat samverkan och samordningen i patientärenden.

Äldrenämnden visar på ett prognosticerat överskott och flera kvalitetsförbättrande åtgärder har identifierats och genomförts under perioden. Utmaningar kvarstår gällande kompetensförsörjning och fortsatta förstärkningar av det systematiska kvalitetsarbetet. Sammantaget bedömer äldrenämnden att grunduppdraget för perioden januari–augusti 2026 har uppfyllts i hög grad.

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

Andel äldre 65+ med beslut om insats i Umeå kommun (jämförande resultat för riket inom parentes)

	2021	2022	2023	2024	2025
Andel äldre 65+ med beslut om hemtjänst (%)	8,3	8,2 (6,5)	8,4 (6,8)	8,1 (6,9)	7,4 (6,8)
Andel äldre 65+ med beslut om särskilt boende (%)	4,4	4,1 (3,6)	4,0 (3,8)	3,8 (3,8)	3,7 (3,8)

Andelen personer 65+ som har beslut om hemtjänst har minskat de senaste fem åren. I riket har andelen ökat något. Möjligen kan nämndens förebyggande arbete ha påverkat utfallet, att fler personer kan klara sig utan behovsprövade insatser i hemmet. Vid en första ansökan erbjuds ett hembesök av arbetsterapeut/sjukgymnast för att se om det med enkla hjälpmedel eller träning går att klara det vardagliga livet utan behov av andra insatser. Hittills i år har 48 personer återtagit sin ansökan om insats av den anledningen. Umeå kommun har fortfarande en högre andel personer med hemtjänst jämfört med riket.

I gruppen 80+ är det i Umeå kommun 17,2 procent som har beslut om hemtjänstinsatser jämfört med rikets 15,7 procent. Samma åldersgrupp med beslut om särskilt boende är 3,7 procent, att jämföra med rikets 3,8 procent, det vill säga samma som gruppen 65+.

Upphandling av hemtjänst enligt LOU fortgick under våren enligt tidplan med tilldelningsbeslut av nämnden i juni månad för tilltänkt avtalsstart 1 november. Upphandlingen har dock överklagats och rättslig process pågår. För att så långt det är möjligt säkra kontinuitet för hemtjänsttagarna under övergångsperioden fattade nämnden i augusti beslut om en övergångslösning som innebär att tre

leverantörer fortsätter sina uppdrag till dess att den rättsliga processen avslutas och nya avtal kan implementeras. En leverantör har sagt upp sitt avtal och hemtjänsttagarna har gjort nytt val av utförare.

Sommaren har förlupit väl i verksamheterna. För att bättre kunna samordna och hantera utmaningen med kompetensförsörjning av sjuksköterskor aktiverades i slutet av våren stabsläge primärt för att klara av sommarens bemanning. Några veckor under sommaren blev ändå utmanande på grund av sjukfrånvaro från en redan snäv bemanning. Serviceresurser har anställts för att avlasta verksamheten med praktiska göromål. Den långsiktiga planen för sjuksköterskeförsörjningen innehåller även andra befattningar, som (medicinska) analytiker. Verksamheten behöver bli mindre beroende av bemanningssjuksköterskor och få en bättre stabilitet. Äldrenämnden har under perioden fattat beslut både om att förstärka bemanningen med cirka 10 tjänster samt att stödja äldreomsorgsdirektör i arbetet för bättre arbetsvillkor och förmåner för att öka attraktiviteten som arbetsgivare.

Även inom vård- och omsorgsboende har bemanningsförstärkningar med omvårdnadspersonal gjorts kvällar och helger. Serviceresurser har tillsatts på alla boenden. För att ytterligare stärka kvalitet har särskilda kvalitetsundersköterskor anställts. Totalt är nu 36 personer verksamma i den nya rollen inom vård- och omsorgsboende och hemtjänst. I uppdraget ingår att stötta medarbetare i det dagliga arbetet, säkerställa arbetssätt och att fånga upp eventuella brister för att bidra till en trygg och säker vård och omsorg.

Äldrenämnden har under våren tagit del av revisionsgranskningar som genomfördes 2025 samt en tillsyn från IVO i februari. Det huvudsakliga utvecklingsområdet som identifierats är att utveckla strukturen för det systematiska kvalitetsarbetet i syfte att förenkla för verksamheterna att jobba kontinuerligt med kvalitet och förbättringar. En mängd åtgärder pågår.

Äldrenämnden gav förvaltningen i uppdrag att via ett särskilt uppdrag i verksamhetsplanen för 2026 särskilt följa progress i olika kvalitetshöjande insatser. Uppföljning har skett månatligen i samband med nämndens sammanträde.

Brand- och räddningsnämnden (gemensam nämnd)

Nämndens grunduppdrag

Brand- och räddningsnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Nämndens grunduppdrag i sin helhet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Brand- och räddningsnämnden bedömer att den i hög grad uppfyller sitt grunduppdrag. Den del som avviker är att nämnden inte fullt ut upprätthåller beredskap enligt beslutat handlingsprogram enligt

lag om skydd mot olyckor (LSO) då det finns perioder med personalbrist inom RiB-verksamheten (räddningspersonal i beredskap).

Gällande personalsituationen inom RiB-verksamheten kommer fortsatt vissa osäkerheter finnas men flera steg har tagits och kommer fortsatt tas för att säkerställa beredskapen över tid.

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

Verksamheten är inne i en period av expansion och utveckling som kommer fortgå under de kommande åren. Detta har sin grund i den kommande driftsättningen av den andra brandstationen i Umeå tätort men det är även en anpassning till de ökade krav och behov som finns utifrån att Umeå växer, omvärldsläget förändras och uppdragen breddas och blir flera.

Vidare pågår ett fortsatt utvecklingsarbete kopplat till det gemensamma räddningsledningssystemet Räddningssamverkan Nord där ett fördjupat samarbete med Räddningsregion mittnorrland (Västerbottens inland, Jämtland och Västernorrland) nu är påbörjat. Samarbetet innebär i ett första steg att de båda räddningsledningssystemen bildar en gemensam räddningsregion som på sikt kan komma att växa ihop till ett system.

RiB verksamheten har till viss del varit påverkad avseende bemanningen på ett antal RiB-stationer vilket har medfört svårigheter att över tid upprätthålla beslutad beredskap. Men nu börjar de åtgärder som vidtagits under de senaste två åren ge effekt vilket märks i de senaste rekryteringarna där många nya brandmän kunnat anställas. Det är dock viktigt att det påbörjade arbetet fortsätter med hög intensitet för att på sikt få en stabilitet i personalsituationen inom RiB-verksamheten.

Behovet inom området RUHB (räddningstjänst under höjd beredskap) och det robusta brandförsvaret har fortsatt att öka och ytterligare medel har tillförts länet för både kompetenshöjning och inköp av materiel. Umeå kommun är fortsatt värdkommun för räddningstjänsterna i Västerbotten gällande samordning av direktiven som kommer från MCF:s håll.

Det pågår även ett utredningsarbete gällande möjlighet att bedriva civilpliktsutbildning inom kommunal räddningstjänst i Umeå på uppdrag av MCF. Detta skulle betyda mycket för Umeå och den norra regionen och ge många mervärden, både lokalt för Umeå, Umeåregionens brandförsvar och ur ett totalförsvarsperspektiv. Den stora utmaningen i detta läge är dock det nuvarande övningsfältet som är väldigt undermåligt och inte svarar upp till de behov och krav som ställs på att bedriva övnings- och utbildningsverksamhet, varken ur civilpliktsperspektivet eller för brandförsvarets ordinarie verksamhet.

Inom den olycksförebyggande verksamheten har stort fokus legat på verksamhetsutveckling med syftet att skapa bättre förutsättningar att kunna arbeta bredare med det olycksförebyggande uppdraget i organisationen som helhet. Här har även rekrytering av ny personal genomförts och personalsituationen börjar bli stabil där kompetens höjs kontinuerligt. Den olycksförebyggande verksamheten har fortsatt arbetet med att genomföra insatser/utbildningar avseende särskilt

riskutsatta personer. Arbetet har till största delen genomförts i Vindelns kommun men kommer på sikt även att omfatta Robertsfors och Umeå kommuner.

De nya logementen på Umeå västra brandstation är nu i drift och renoveringsarbeten pågår i verkstadsdelarna. Den nya brandstationen i Holmsund driftsätts under september månad och byggnationerna av Umeå östra brandstation har nu kommit så pass långt att den är vädersäkrad.

IT-kapacitetsnämnden (gemensam nämnd)

IT-kapacitetsnämnden är gemensam för Umeå, Vännäs och Skellefteå kommuner. Nämnden har ansvar för lagring, virtualisering och backup för kommunernas IT-verksamhet. Umeå kommun är värdkommun och den gemensamma nämnden ingår i Umeå kommuns organisation.

Nämndens grunduppdrag

IT-kapacitetsnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
IT-kapacitetsnämnden ska • medföra en kostnadseffektiv IT-drift för alla parter • optimalt använda resurser och kompetens • säkerställa hög kvalitet i levererade tjänster.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Grunduppdraget utförs inom ramen av ordinarie processer för Umeå kommuns IT-driftverksamhet och IT-säkerhetsorganisation. Genom att nyttja skalbarheten i dessa strukturer kan IT-tjänsterna levereras på ett effektivt, säkert och likvärdigt sätt till de anslutna kommunerna Vännäs, Skellefteå och Umeå. Uppdraget att använda resurser och kompetens optimalt anses uppfyllt.

Kostnaderna fördelas genom en fördelningsnyckel som är baserad på kommunernas faktiska nyttjande av kapaciteten. Nyttjandet läses av en gång per år i slutet av oktober inför kommande budget. Under året har nämnden fått i uppdrag att göra en jämförelse med externa leverantörer för att se hur kostnader står sig. Nämnden ligger bra till och uppfyller med god marginal uppdraget att IT-driften ska vara kostnadseffektiv. Uppdraget att IT-driften ska vara kostnadseffektiv anses uppfyllt.

Tillgängligheten på nämndens IT-kapacitet har hittills för år 2026 varit 100 procent. Inga oplanerade avbrott har skett. Uppdraget att säkerställa hög kvalitet i levererade tjänster anses uppfyllt.

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

IT-driftmiljön förvaltas och vidareutvecklas löpande för att vara modern, skalbar och säker. Hårdvara byts ut vart femte år. Övervakning och uppdateringar utförs löpande under året. I händelse av oplanerat driftavbrott hanteras dessa enligt Umeå kommuns processer och rutiner för återställning av IT-tjänst.

PA-nämnden (gemensam nämnd)

Nämndens uppdrag och strategiska mål

Nämndens uppdrag regleras i reglementet för samverkande kommuner med mål att

- åstadkomma effektiv drift och hantering av personaladministrativa system
- åstadkomma optimalt användande av resurser och kompetens.

PA-nämnden har ansvar för drift och hantering av personaladministrativa system som upphandlats för den gemensamma nämnden. Detta omfattar enligt reglementet:

PA-nämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Upphandla personaladministrativa system	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Avtal och avtalsuppföljning med leverantören	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Övergripande Systemförvaltning	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Applikationsdrift	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Server och databasdrift	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Driftmiljö (licenser och hårdvara)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Vidareutveckling	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Personuppgiftsbiträde	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Nämndens bedöms i sin helt i hög grad uppfylla sitt grunduppdrag och nämndens leveransmål för året, vilka beskrivs längre ner. Arbetet har fortgått enligt plan. De uppgifter som varit aktuella hittills under året är hanterade och drift samt förvaltning har varit stabil under perioden.

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

PA-nämndens arbete har varit stabilt och gått framåt enligt plan under perioden januari till augusti. Systemförvaltning och teknisk drift har varit stabil under perioden. Uppgraderingar och systemförändringar till följd av förändringar inom lagar och avtal har genomförts. Vidare har anpassningar gjorts inom IT-säkerhetsområdet för att reducera sårbarheter, både relaterat till bemanning och till det tekniska området. Den övergripande systemförvaltning har hanterat systemmässiga och administrativa följder av avtalsrörelsen 2025, något som kommer fortgå under hösten och även 2027 utifrån centrala parters gemensamma arbeten framåt. Arbetet med vidareutveckling har fortgått med insatser kopplande till förstudien och årets leveransmål.

Under perioden har verksamheten arbetat med årets leveransmål och i stora drag nått dem enligt plan. 2026 innehåller sex mål av vilka fem i nuläget bedöms uppnås inom utsatt tid. Det mål som sannolikt inte kommer vara slutfört innan årsskiftet är kopplat till införande av ännu ej levererade punkter på restlistan. Eftersom arbetet kräver långa införandetider i respektive kommun är det inte realistiskt att tro att detta är helt klart för samtliga kommuner innan årsskiftet. Det finns en tidsplan för restlistans punkter som följs och följs upp i dialog mellan förvaltning och leverantör.

Överförmyndarnämnden (gemensam nämnd)

Nämndens grunduppdrag

Överförmyndarnämnden i Umeåregionen är gemensam nämnd för Bjurholms, Nordmalings, Robertsfors, Umeå, Vindelns, Vännäs och Örnsköldsviks kommuner, nedan kallad Nämnden. Umeå kommun är värdkommun för Nämnden och Nämnden ingår i Umeå kommuns organisation.

Nämnden ansvarar för att överförmyndarverksamheten bedrivs i enlighet med bestämmelserna i föräldrabalken och andra författningar som reglerar frågor knutna till överförmyndarverksamhet.

Nämnden har till huvudsaklig uppgift att besluta om förordnande och entledigande av gode män och förvaltare, ta till vara den enskildes intresse genom kontroll av förmyndarnas, gode männens och förvaltarnas förvaltning, lämna information till allmänheten, och att ansvara för ärenden som enligt lag (2005:429) om god man för ensamkommande barn stadgas för överförmyndaren.

Överförmyndarnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Nämndens grunduppdrag i sin helhet	i viss grad uppfyllt	i viss grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Nämndens tillsyn baseras framför allt på granskning av redovisningshandlingar. Nämndens mål för 2026 är att samtliga årsräkningar ska vara granskade senast 30 september. Detta mål har under de senaste åren varit svårt att uppnå. För att stärka granskningskapaciteten har två timvikarier anställts under perioden januari till augusti för att arbeta med granskning av årsräkningar utöver ordinarie bemanning. Medarbetare har även getts möjlighet att arbeta övertid under kvällar och helger.

Per 31 augusti 2026 har 1709 av 2082 årsräkningar granskats, vilket motsvarar 82 procent av det totala antalet inkomna årsräkningar. Vid samma tidpunkt återstod 369 årsräkningar att granska. Motsvarande siffra föregående år uppgick till 577 årsräkningar, vilket innebär att under 2026 hittills har en ökning av antalet granskade årsräkningar stigit med 10 procent. Prognos för granskningen är att nå målet per 30 september.

Gällande uppdrag att rekrytera gode män och förvaltare fanns vid periodens utgång 139 personer som väntade på att få en god man eller förvaltare. Av dessa avsåg 48 ärenden förvaltarskap eller andra särskilt komplexa ärenden som inte bedöms kunna tilldelas lekmannaställföreträdare. I Örnsköldsviks kommun uppgick antalet väntande ärenden för förvaltarenheten till cirka 21 ärenden, vilket tydliggör behovet av utökad kapacitet.

Antalet aktiva gode män och förvaltare per 31 augusti 2026 uppgick till 1 181 personer, vilket kan jämföras med 1 153 personer motsvarande period föregående år. Trots genomförda rekryteringsinsatser kvarstår utmaningen att rekrytera nya ställföreträdare i samma takt som uppdragens omfattning och komplexitet ökar.

Sammanfattande bedömning

Efterfrågan på kvalificerade ställföreträdare ökar samtidigt som rekryteringsförutsättningarna försämras. Denna utveckling, i kombination med nya lagkrav och ökad administrativ belastning, fortsätter att vara en av nämndens största utmaningar under perioden januari till augusti.

Nämnden står inför betydande utmaningar kopplade till rekrytering av ställföreträdare, ökande ärendemängder samt en högre andel komplexa uppdrag. Samtidigt medför digitalisering och nya lagkrav ökade krav på både ställföreträdare och överförmyndarverksamheten. De åtgärder som vidtagits under perioden har förbättrat förutsättningarna att nå verksamhetens mål, men ytterligare insatser bedöms vara nödvändiga för att säkerställa en rättssäker handläggning och minska väntetiderna för personer i behov av god man eller förvaltare.

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

Umeåregionens projekt för skanning av samtliga akter färdigställdes under hösten 2025 och är nu avslutat. Skanning av inkommande handlingar sker dock fortsatt löpande av ordinarie personal, eftersom pappersakt fortfarande utgör huvudakt inom verksamheten. Den fortsatta löpande skanningen av dokument är en tidskrävande insats som pågår dagligen vid verksamheten. Ett stort behov av stegvis digitalisering av verksamhetens arbetssätt behöver införas, där digital huvudakt är ett av målen. Ytterligare omvärldsbevakning behöver utföras för att se över vilka digitala insatser som kan implementeras med mål att effektivisera handläggning i verksamheten samt kan underlätta för både huvudmän och ställföreträdare i kontakten med verksamheten.

Från och med 1 juli 2026 har ny lagstiftning på ställföreträdarområdet trätt i kraft i syfte att stärka rättssäkerheten för personer med god man eller förvaltare samt höja kvaliteten i överförmyndarverksamheten. Lagändringarna innebär bland annat tydligare krav på gode män och förvaltare, skärpt tillsyn, utökade redovisningskrav samt att överförmyndaren får besluta i fler godmansärenden som inte är tvistiga. Enligt de lagändringar som trädde i kraft 1 juli 2026 får en ställföreträdare, om särskilda skäl föreligger, anlita en anställd för vissa arbetsuppgifter inom uppdraget. Ansvaret för uppdragets utförande kvarstår dock alltid hos den förordnade gode mannen eller förvaltaren, och uppdraget kan inte överlåtas i sin helhet. Bestämmelsen syftar till att möjliggöra ett ändamålsenligt stöd i uppdragets genomförande samtidigt som den enskildes rättssäkerhet upprätthålls.
Reformen bedöms på sikt bidra till ökad rättssäkerhet, men medför samtidigt ett utökat administrativt ansvar och en ökad arbetsbelastning för överförmyndarverksamheten. SKR har vid nationella FSÖ-dagar (föreningen Sveriges överförmyndare) i augusti 2026 meddelat att beräkning av ökad arbetsmängd kopplat till lagändringen uppgår till cirka 40 procent.

För att möta de ökade kraven har verksamheten tillfälligt förstärkt juristkompetensen genom att en handläggare förordnats som jurist på halvtid. Sammantaget har enheten därmed haft motsvarande 1,5 årsarbetare med juristkompetens under 2026.

Verksamheten har även förstärkts genom timanställda resurser samt två tidsbegränsade anställningar för handläggning, administration och granskning av redovisningshandlingar. Personalförstärkningen har varit nödvändig för att hantera den ökade arbetsbelastningen och säkerställa verksamhetens kvalitet och rättssäkerhet.

Utökningen av personalresurser har dessutom varit en åtgärd kopplad till resultaten i genomförda medarbetarenkäter, där verksamheten uppvisat ett lågt resultat avseende balansen mellan krav och resurser. Förstärkningen syftar därmed även till att skapa en mer hållbar arbetsmiljö och förbättra förutsättningarna för medarbetarna att utföra sitt uppdrag.

Under perioden januari till augusti har avdelningen Demokrati och juridik genomfört gemensamma arbetsplatsträffar med fokus på återhämtning, arbetsmiljö och hållbart arbetsliv.

Förvaltningen har på uppdrag av nämnden utrett möjligheten att anlita privata aktörer som komplement för uppdrag som god man och förvaltare. Förslaget förutsätter en ändring av nämndens reglemente, vilket måste godkännas av samtliga samverkande kommuner. Eftersom Örnsköldsviks kommun inte har godkänt den föreslagna reglementes ändringen har processen tillfälligt pausats. Frågan har därför lyfts till högre tjänstemannanivå för fortsatt beredning.

Insatser som utförts för att öka antalet ställföreträdare är att förvaltarenheten i Umeå kommun har ökat sin kapacitet och kommer att fortsätta öka sin kapacitet under nästkommande år. Vidare har arbetet med att säkerställa tillgången till ställföreträdare fortsatt under perioden genom riktade insatser till befintliga gode män och förvaltare.

Bristen på gode män och förvaltare är fortsatt en av verksamhetens största utmaningar. Rekryteringssvårigheterna, i kombination med en ökande andel komplexa ärenden och de nya krav som följer av lagstiftningen, har medfört ett ökat tryck på både verksamheten och de kommunala förvaltarenheterna i Umeå och Örnsköldsvik. Detta har resulterat i längre väntetider för personer som är i behov av god man eller förvaltare.

Bilaga 2. Sammanställd rapportering av bolagens grunduppdrag

Bolagens grunduppdrag följs upp genom att bolagen lämnar rapport med bedömning av hur väl de har genomfört sitt grunduppdrag/ändamål i enlighet med bolagsordning och ägardirektiv.

Nedan är en sammanfattning av bolagens bedömning för perioden och prognos för helåret, januari-december. Respektive bolag redovisas på följande sidor.

Bolag (kommunens ägarandel i procent)	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Umeå Kommunföretag AB (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Umeå Energi AB (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
AB Bostaden i Umeå (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Umeå Vatten och Avfall AB (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Umeå Parkerings AB (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Umeå Deponi och Avfallscenter AB (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Infrastruktur i Umeå AB (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Umeå Hamn AB (100)	i viss grad uppfyllt	i viss grad uppfyllt
Visit Umeå AB (100)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Västerbottens museum AB (60)	i viss grad uppfyllt	i viss grad uppfyllt
Kvarken Link OY (50)	saknas	saknas
Väven i Umeå AB (50)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Norrlandsoperan AB (40)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Nolia AB (50)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Uminova Innovation AB (26,92)	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Umeå Kommunföretag AB

Bolagets grunduppdrag

Umeå Kommunföretag AB	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Umeå kommun har valt att leda och samordna sina helägda bolag inom en koncern med Umeå Kommunföretag AB (UKF) som koncernmoder. Föremålet för bolagets verksamhet är att verka som moderbolag i Umeå kommuns bolagskoncern och att samordna verksamheten inom kommunkoncernen. Vidare ska bolaget biträda övriga bolag i kommunkoncernen med utbildning, management, juridisk kompetens och ledningstjänster samt i finansieringsfrågor. Moderbolaget utgör den sammanhållna funktionen för att utöva ägarstyrning över Umeå kommuns hel- och delägda bolag med syfte att förenkla, tydliggöra och stärka styrningen. Moderbolaget beslutar om ägardirektiv för dotterbolagen (ändringar av principiell karaktär fattas av KF) och ansvarar, under kommunstyrelsens uppsikt, för att verksamheten i de kommunala bolagen bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och i enlighet med riktlinjer för ägarstyrning i Umeå kommun. I delägda bolag där annan part har ett större ägande än bolaget ska den partens riktlinjer för ägarstyrning ha företräde.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Umeå Kommunföretag AB	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Moderbolaget ska utöver detta bereda eller yttra sig i ärenden rörande kommunens bolag som ska handläggas av kommunstyrelsen och/eller kommunfullmäktige samt utgöra rådgivande part till de kommunala bolagen avseende verksamhetsfrågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Bolaget är rörelsedrivande och har uppdraget att för Umeå kommuns räkning; Planera, upphandla och administrera all kollektivtrafik inom Umeå kommun. Stödja och främja utvecklingen av nya företag genom finansiering och ägande. Bolaget ska med personal, lokaler och finansiering medverka till utvecklingen av unga entreprenörer genom företagsinkubatorn BIC factory.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Samordna verksamheten inom koncernen genom ledningen och det administrativa arbetet med koncernen.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Inför varje verksamhetsår tas det inom bolaget fram en verksamhetsplan. Den följs upp bland annat vid styrelserapportering samt rapportering till kommunstyrelsen. Utifrån denna uppföljning bedömer UKF att grunduppdraget har uppfyllts i hög grad.

Umeå Energi AB

Ändamålet med bolagets verksamhet är att med beaktande av den kommunala kompetensen och tillämpliga kommunalrättsliga principer såsom likställighetsprincipen och lokaliseringsprincipen främja kommunens utveckling och uppbyggnad av infrastruktur inom områdena energiförsörjning, nätbyggande och kommunikation. Bolagets verksamhet ska bedrivas på affärsmässig grund. Bolaget ska inom sitt verksamhetsområde vara kommunens expertorgan och bistå kommunen i planerings- och utredningsverksamhet inom området. Bolaget ska bistå i frågor om energiförsörjning i övrigt inom kommunkoncernen.

Bolagets grunduppdrag

Umeå Energi AB	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Bolagets grunduppdrag i sin helhet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Umeå Energi bedömer att grunduppdraget är i hög grad uppfyllt. Umeå Energis grunduppdrag är att bolagets affärer ska bidra till hållbar samhällsutveckling och minskat resursutnyttjande. Umeå Energi bedriver sin verksamhet i enlighet med det fastställda grunduppdraget. Detta syns dels i den kontinuerliga utbyggnaden och moderniseringen av nät och energisystem, till exempel via elnätsutbyggnad och lågtemperaturnät för fjärrvärme Tomtebostrand, dels i bolagets bidrag som

kunskaps- och expertstöd i frågor av strategisk betydelse för kommunen, till exempel arbetet med Energiplanen och utvecklandet av Umeå Eco Industrial Park.

Genom en affärsmässig grund har bolaget säkerställt en stabil och långsiktig utveckling av kommunens infrastruktur inom energi, nätbyggande och kommunikation. Insatserna sker på ett transparent och rättvist sätt och med tydligt fokus på lokal nytta för Umeås invånare och näringsliv.

Som kommunens expertorgan bidrar Umeå energi aktivt i planerings- och utredningsfrågor som rör energiförsörjning och infrastruktur. Detta sker både genom egna analyser och genom stöd till kommunen i strategiska beslut. Bolaget har även en central roll i att främja innovation och hållbar utveckling genom att kontinuerligt utveckla lösningar som stärker kommunens klimatarbete, tryggar energiförsörjningen och möjliggör fortsatt tillväxt.

AB Bostaden i Umeå

Bolagets grunduppdrag: Verksamheten ska bedrivas utifrån ett allmännyttigt syfte och affärsmässiga principer. Det allmännyttiga syftet är att bolaget ska bidra till bostadsförsörjningen genom ett varierat utbud av bostäder som kan attrahera alla samt ta ett samhällsansvar. I det ligger att bidra till ekologiska, ekonomisk och socialt hållbar utveckling.

Bolagets grunduppdrag

AB Bostaden i Umeå	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Bolagets grunduppdrag i sin helhet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

I Bostadens affärsplan, har sedan ett antal år, ägarnas grunduppdrag och inriktningsmål samt särskilda uppdrag funnits med. Till grunduppdraget och inriktningsmålen finns framtagna strategiska val med aktiviteter och måltal som följs upp tertialvis och redovisas till bolagets styrelse.

Umeå Vatten och Avfall AB (Umeva)

Bolagets grunduppdrag

Umeå Vatten och Avfall AB	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Umeva är huvudman för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen inom Umeå kommuns verksamhetsområde. Ansvarar även för kommunens verksamhet inom avfallshantering. Får sköta VA-drift och avfallshantering i andra kommuner, under affärsmässiga villkor och med separat ekonomisk redovisning.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Umeå Vatten och Avfall AB	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Verksamheten ska vara förenlig med Vattentjänstlagen, Miljöbalken och kommunala principer (likställighet, självkostnad och lokaliseringsprincipen i tillämpliga fall). Utöver detta ansvarar Vakin långsiktigt för drift, underhåll och investeringar i delägarnas allmänna VA-anläggningar.		

Bedömning och motivering

Umeva/Vakin har under perioden genomfört sitt grunduppdrag i hög grad enligt planeringsdirektiv, verksamhetsplan samt kommunala och legala krav. Leverans av dricksvatten, avloppshantering och avfallstjänster har skett med god kvalitet och i linje med givna förutsättningar. Trots utmaningar kopplade till exempelvis väderförhållanden och förändrade regelverk har bolaget upprätthållit driftssäkerhet, kundnytta och miljöansvar.

Umeå Parkerings AB (Upab)

Bolagets grunduppdrag

Tillhandahålla välbelägna och attraktiva parkeringsanläggningar samt att driva parkeringsrörelse och parkeringsövervakning. Teckna avtal med fastighetsägare om friköp av parkeringsplatser inom kommunen. Verka för stadskärnans attraktivitet och förnyelse.

Umeå Parkerings AB	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Bolagets grunduppdrag i sin helhet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Upab bedömer att grunduppdraget under perioden är **i** hög grad uppfyllt och att verksamheten även för helåret förväntas uppfylla uppdraget i hög grad.

Parkeringsverksamheten har bedrivits stabilt med fortsatt fokus på tillgänglighet, kundupplevelse och en väl fungerande parkeringsövervakning. Arbetssätten har utvecklats för att bättre möta olika kundgruppers behov, bland annat genom tydligare kundansvar och strukturerad kunduppföljning. Upab har även arbetat proaktivt tillsammans med bland annat blåljusaktörer, kommunen och Visit Umeå för att underlätta vid större evenemang, byggetableringar och andra situationer med höga krav på framkomlighet och tillgänglighet.

Upab fortsätter att utveckla parkeringskapacitet och parkeringslösningar som stödjer stadens tillväxt. Vid Östra Station planeras ett nytt parkeringshus med över 300 parkeringsplatser för att möjliggöra kommande exploateringar i området. Arbetet med avstyckningen av Navets parkeringsdel fortgår och nya markanvisningar för framtida parkeringsreservat har pekats ut vid Stallbacken och brofästet.

Samtidigt pågår arbetet med att utveckla den befintliga verksamheten genom digitalisering och förbättrade arbetssätt. Under året genomförs bland annat införande av nytt verksamhetssystem, datahub, nytt HR-, tid- och lönesystem samt avtalsstödsystem. Syftet är att förbättra kundupplevelsen, skapa bättre beslutsunderlag och stärka verksamhetens operativa stabilitet och informationssäkerhet.

Ekonomiskt följer verksamheten i huvudsak plan. Omsättningen ligger något under budget till följd av en lägre tillväxt i parkeringsintäkter än vad som antogs i budgeten, medan resultatet sammantaget bedöms utvecklas i linje med eller något bättre än budget.

Umeå Deponi och Avfallscenter AB

Bolagets grunduppdrag

Umeå Deponi och Avfallscenter AB	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Bolaget ska ansvara för all kommunal deponiverksamhet i Umeå kommun samt med iakttagande av den kommunala kompetensen och tillämpliga kommunalrättsliga principer driva Dåva avfallsanläggning med flera på ett miljömässigt och företagsekonomiskt riktigt sätt med inriktning att vara en regional och nationell resurs.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Uppdelning med bedömning per verksamhet/huvudprocess:		
Bolaget ska vara drivande i utvecklingen av Umeå Eco Industrial Park med inriktning på etablering av företag inom sektorn för avfallshantering, återvinning och energi. Därtill ingår att säkra bolagets eget markbehov för framtida utbyggnad.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Bolaget ska på ett framåttänkande arbetssätt förbättra och utveckla nya metoder och lösningar för omhändertagande av avfall och andra restprodukter, dels på egen hand med egen kompetens dels i samverkan med externa aktörer. Bolaget ska ha en strävan att alltid ligga i framkant vad gäller teknik- och metodutveckling inom behandling, förädling och omhändertagande av avfall. Där behov finns ska bolaget erbjuda mottagning och behandling av fasta avfall, slam samt flytande avfall. Detta för att säkerställa ett neutralt och korrekt omhändertagande av regionens avfallsflöden.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Bolaget ska verka för att Umeåregionen kan fortsätta utvecklas och skapa förutsättningar för att byggnationer och infrastrukturprojekt kan genomföras på bästa sätt, både miljömässigt och ekonomiskt. Bolaget ska till exempel skapa förutsättningar för att sulfidjord från Umeåregionen kan omhändertas på ett rationellt och långsiktigt sätt.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Bolaget ska vidare vara tillgänglig som resurs för Umeå kommuns bolag med avseende på bolagens restprodukter samt som kommunens rådgivare och kompetensresurs för de marksaneringar som uppkommer i kommunens regi.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Bolaget ska arbeta för att den regionala samverkan utvecklas.	i viss grad uppfyllt	i viss grad uppfyllt
Bolaget har i uppdrag att avsluta kommunens gamla deponier enligt beslut i kommunfullmäktige.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Bolaget driver verksamheten helt enligt det grunduppdrag som beskrivs i det särskilda ägardirektivet. Bolaget har en stabil roll på marknaden och har byggt upp en väl fungerande kundkrets. Ett arbetssätt som går ut på att arbeta rationellt och kostnadseffektivt utan att tumma på kvalitet och miljö. Bolaget agerar neutralt på marknaden och är öppen för alla aktörer på ett marknadsmässigt rättvist sätt. Bolagets upptagningsområde avseende farligt avfall är allt ifrån Sundsvall i söder till Kiruna i norr, vilket gör bolaget till en resurs för större delen av Norrland.

Bolaget tar emot förorenad jord, både farligt avfall och icke-farligt avfall, samt sulfidjord från olika saneringss- och byggprojekt. Massorna kommer främst från större infrastrukturprojekt som byggs när Umeå växer och utvecklas.

Bolaget arbetar kontinuerligt med att utveckla verksamheten samt verksamhetsområdet inom Umeå Eco Industrial Park. Detta stärker bolagets kompetens och framåttänkande samt främjar Umeås utveckling och expansion.

Bolaget har avsynat, efterbehandlat och avslutat majoriteten av kommunens gamla deponier. Bolaget utför fortfarande efterkontroll och provtagning på vissa av dem.

Infrastruktur i Umeå AB (Inab)

Bolagets grunduppdrag

- Tillhandahålla kompetens inom förvaltning, drift, tillstånd, godslogistik och utveckling i järnvägsrelaterade frågor.
- Vara en projektresurs för kommunkoncernen för genomförandet av större eller komplexa infrastruktur- och byggnadsprojekt.
- Tillhandahålla affärs- och marknadskompetens inom godslogistik i syfte att utveckla Umeås logistikanläggningar samt positionera Umeå som ett logistiskt nav.
- Bidra med kompetens inom kommunikation och medfinansiering.
- Företräda kommunen i järnvägsrelaterade frågor.

Infrastruktur i Umeå AB	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Bolagets grunduppdrag i sin helhet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Uppdelning av bolagets grunduppdrag med bedömning per verksamhet		
Strategisk positionering och planering	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Projektgenomförande	i viss grad uppfyllt	i viss grad uppfyllt
Förvaltning	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

- Infrastruktur i Umeå AB har under perioden verkställt sitt grunduppdrag med väldigt få avvikelser.

- Pågående projekt genomförs med god ekonomi och bra framdrift.
- Projekt-/byggledare inom INAB skulle kunna nyttjas i högre grad inom kommunkoncernen. Dialog pågår för att utveckla samarbetet med bolagen och förvaltningarna.

Umeå Hamn AB

Bolagets grunduppdrag

Umeå Hamn AB	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Bolagets verksamhet är att äga fastigheterna i Umeå hamn och tillhandahålla hamninfrastruktur för framför allt Kvarkenhamnar, men även övriga verksamma i hamnområdet. Bolaget ska alltså inte bedriva egen hamnverksamhet utan endast fungera som s.k. Landlord. I detta ingår ansvar för att de av Umeå Hamn ägda fastigheterna ska vara i sådant skick att hamnverksamheten kan utföras på ett ändamålsenligt sätt samt vara beställarombud för de investeringar som ska utföras i Umeå hamn	i viss grad uppfyllt, upprustning av infrastrukturen pågår	i viss grad uppfyllt, upprustning av infrastrukturen pågår
Personalens omfattning och inriktning ska motsvara bolagets begränsade verksamhet. Samordning ska ske med övriga bolag och enheter inom Umeå kommunkoncern.	uppfyllt	uppfyllt

Bedömning och motivering

Utbyggnad och renovering av Umeå hamn tar tid vilket gör att hamnens delar rustas upp över tid med god planering och upprättad tidplan som i dagsläget sträcker sig till 2031. Rollen som beställarombud är mer inriktad som beställare med daglig insikt i arbetet med hamnens utbyggnad.

Visit Umeå AB

Bolagets grunduppdrag

Visit Umeå AB är ett plats- och besöksutvecklingsbolag med huvudsakligt syfte att skapa livskvalitet och attraktionskraft för besökare och Umeåbor. Detta görs genom att utveckla platsen och besökslivet till en händelserik och attraktiv plats som fler vill upptäcka, bo och verka på. Besökares, medborgares och näringslivets perspektiv ska beaktas i det arbete som görs. Verksamheten ska, baserat på insikter och faktiska behov, utveckla attraktioner och upplevelser, värva och utveckla evenemang och möten, samt till dessa genomföra marknadsaktiviteter och kommunikation. Verksamheten ska fungera som en samverkansplattform där besöksnäring, föreningsliv, kommun och andra nyckelintressenter möts och utvecklar den gemensamma platsen tillsammans.

Visit Umeå AB	Bedömning för januari–augusti	Prognos för januari–december
Bolagets grunduppdrag i sin helhet	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Under perioden har bolaget värvat möten enligt plan, antalet gästnätter ökar i enlighet med prognos och ett flertal stora aktiviteter för att stärka platsens attraktivitet har genomförts, till exempel aktivering för Rally Sweden; projektledning av SM-veckan inklusive invigning, partnerområde, kringaktiviteter och samordning av marknadsföring; årets nyhet Sommarparken i Döbelns park; andra året av Spelrum; fortsatt ledutveckling i Umeåregionen; arenautredning med mera. Bolaget har också genomfört ett flertal marknadsföringskampanjer mot våra utvalda marknader för att öka kännedomen om Umeå och inspirera till besök samt bygga stolthet och ambassadörskap hos lokalbefolkningen.

Västerbottens Museum AB

Bolagets grunduppdrag

Västerbottens Museum AB	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Ändamålet med bolagets verksamhet är att vara länsmuseum i Västerbotten samt bidra till samhället och dess utveckling	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Västerbottens museum ska verka för att en bred allmänhet kan ta del av regionens kulturarv i syfte att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning	i viss grad uppfyllt	i viss grad uppfyllt
Bolaget ska iaktta god ekonomisk hushållning i verksamheten.	I hög grad uppfyllt utifrån de förutsättningar som finns	I hög grad uppfyllt eftersom prognosen för året för närvarande är god
Verksamheten ska präglas av hög kunskap och kvalitet, mångfald, jämställdhet och tillgänglighet	i viss grad uppfyllt	i viss grad uppfyllt
VBM ska samla, bevara, utveckla, levandegöra och öka tillgängligheten till länets materiella och immateriella kulturarv och därvid knyta samman historia, nutid och framtid	i viss grad uppfyllt	i viss grad uppfyllt
VBM ska utveckla museet som besöksmål.	I hög grad uppfyllt utifrån de nya förutsättningar som finns	I hög grad uppfyllt utifrån de nya förutsättningar som finns
VBM ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad inom museets verksamhetsområden	i viss grad uppfyllt	i viss grad uppfyllt
VBM ska ansvara för kulturmiljöverksamheten i egenskap av länsmuseum	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
VBM ska utifrån ett barnperspektiv utveckla verksamheten för barn och unga	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
VBM ska utveckla museet i ett nationellt och internationellt perspektiv	inte uppfyllt	inte uppfyllt
VBM ska förvalta bolagets fastigheter samt därtill förvalta samlingarna och byggnaderna tillhörande Stiftelsen Västerbottens museums samlingar	i viss grad uppfyllt	i viss grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Den största orsaken till att inte nå upp till kraven i ägardirektiven är museets ekonomiska situation. Dock kommer den aviserade anslagsökningen från Umeå kommun 2027 att ge museet ökade

möjligheter att nå uppdragen i ägardirektivet. Kostnaderna för museets fastigheter behöver inte många oförutsedda händelser för att överskrida planerad budget.

En statusbesiktning över samtliga byggnader på friluftsmuseet, genomförd av företaget Husesyn, ger oss en samlad bild av fastighetsåtgärderna på Gammlia. Tillgängligheten till kulturarvet begränsas genom att museet inte har ändamålsenlig förvaring av museets arkiv, föremål och fotografier. Därför finns inte heller möjligheten att fullt ut nå forskare och intresserad allmänhet. Under perioden har dock ett omfattande förarbete inför nya arkiv pågått. Museet har inte prioriterat att utveckla museet ur ett nationellt och internationellt perspektiv för att i stället utveckla besöksmålet och museets regionala uppdrag. Museet sjösatte en ny organisation oktober 2025 som delvis syftar till att utveckla besöksmålet.

Kvarken Link OY

Rapport saknas.

Väven i Umeå AB

Bolagets grunduppdrag

Väven I Umeå AB	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Bolaget ska, direkt och indirekt, utföra byggnads- och anläggningsarbeten, äga, förvalta, hyra ut och bedriva handel med fastigheter och bedriva därmed förenlig rörelse.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Bolaget har under perioden i hög grad fullgjort sitt grunduppdrag genom att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler samt bedriver en hållbar och kostnadseffektiv förvaltning. Under året har verksamheten kunnat se positiva effekter av föregående års satsningar på energioptimering och uppdaterade styrsystem. Åtgärderna har bidragit till minskad förbrukning av el, värme och kyla, vilket bidrar till både lägre miljöpåverkan och en mer effektiv drift. Styrelsen följer löpande upp hur väl uppdraget efterlevs och säkerställer att verksamheten bedrivs i linje med hyresgästernas behov och prioriteringar.

Norrlandsoperan AB

Bolagets grunduppdrag

Norrlandsoperan AB	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Norrlandsoperan ska bedriva produktion av opera, musik, dans, konst-utställningar, pedagogisk verksamhet och konsulentinsatser	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bilaga 2: Rapport av bolagens grunduppdrag

Norrlandsoperan AB	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
inom musik-, dans- och teaterlivet, samt därmed scenisk och kulturell verksamhet och annan publik sidoverksamhet. Verksamheten ska i huvudsak bedrivas i Umeå kommun och Västerbottens län.		
Uppdelning av bolagets grunduppdrag per verksamhet/huvudprocess		
Norrlandsoperan ska utifrån ett barnperspektiv utveckla verksamheten för barn och unga	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Verksamheten ska kännetecknas av mångfald, jämställdhet, attraktionskraft och tillgänglighet.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Norrlandsoperan ska verka för att en bred allmänhet kan ta del av verksamheten, i syfte att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Norrlandsoperan ska sträva efter en mycket hög konstnärlig kvalitet inom opera, musik och dans och i detta syfte verka i ett nationellt och internationellt sammanhang för att samverka och främja utbyten som bidrar till hög kvalitet i verksamheten.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Norrlandsoperan ska utifrån ett nationellt och internationellt perspektiv utveckla bolagets verksamhet.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Norrlandsoperan ska vara en aktiv part i utvecklandet av Norrlands nätverk för musikteater och dans.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Norrlandsoperan ska utveckla pedagogisk verksamhet inom scenkonst, musik och dans.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt
Norrlandsoperan ska använda och utveckla möjligheter för publik att ta del av opera, musik och dans via digitala lösningar.	i viss grad uppfyllt	i viss grad uppfyllt
Norrlandsoperan ska inneha huvudmannaskapet för den regionala danskonsulentverksamheten Dans i Västerbotten.	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Norrlandsoperan har under perioden genomfört verksamhet enligt fastställda mål, verksamhetsplan och budget för 2026. De konstnärliga och administrativa avdelningarna följer upp sina mål och indikatorer tertialvis i skriftlig intern rapportering vilken ligger till grund för bedömningen av genomfört huvuduppdrag. Denna rapportering finns att ta del av om så önskas.

Nolia AB

Nolia AB bedriver kongress- och mässverksamhet och är ett samägt kommunalt bolag som Piteå och Umeå kommun äger hälften var av.

Bolagets grunduppdrag

Nolia AB	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Genom att arrangera och medarrangera möten och event av olika slag ska bolaget bidra till en positiv utveckling av näringsliv, föreningsliv och samhällen i ägarkommunerna och i regionen.	i hög grad uppfyllt Bolaget har genomfört 11 egenproducerade mässor samt varit delprojektledare för Piteå Business Tour och Piteå Business Awards. Detta utöver alla externa mötesplatser som fyller regionens hotell, restauranger och handel.	i hög grad uppfyllt Kvar är två mässor samt en välbokad höst och vinter med externa arrangemang och konferensbokningar.
Bolaget ska även aktivt driva miljö- och klimatfrågor där bolaget ska upprätta mätbara mål som följs upp via förvaltningsberättelsen i årsredovisningen.	I viss grad uppfyllt Nolia deltar aktivt i Klimatfärdplanen samt att Miljöcertifiering sker under hösten.	i hög grad uppfyllt Bolaget certifieras via SUSA Sustainable Standards.

Bedömning och motivering

Att äga ett av Sveriges fem mässhus är få kommuner förunnat. Nolia är en strategisk utvecklingsresurs. Genom att skapa möten, locka besökare, stärka näringslivet och öka kommunens attraktivitet kan mässanläggningen ge betydande samhällsekonomiska värden som vida överstiger den direkta intäkten från själva verksamheten. Ett verktyg för tillväxt, platsutveckling och regional konkurrenskraft. När människor möts händer bra saker, årets +11 mötesplatser visar på det.

Kommunrevisionen granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionssed all verksamhet som bedrivs inom bolagets verksamhetsområden.

Årligen under oktober månad certifieras bolagets hållbarhetsarbete genom SUSA Sustainable Standards. Bägge dessa åtgärder dokumenteras och finns offentligt för ägare och allmänhet.

Uminova Innovation AB

Bolagets grunduppdrag

Uminova Innovation AB	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Affärsutveckling av företagsidéer i Umeå och regionen kring Umeå med god teknikhöjd	i hög grad uppfyllt	i hög grad uppfyllt

Bedömning och motivering

Inflöde av företagidéer inom tech till inkubatorn är 71 idéer, vilket är en ökning med 13 procent jämfört med samma period 2025. Elva affärsidéer har antagits till förinkubation där totalt 20 affärsidéer finns. För närvarande pågår ett urval till hösten startupprogram. I inkubatorfas befinner sig 18 bolag där tre nya antagits under perioden.

Inflödet inom Life Science till inkubatorn är en, som antagits till förinkubation. I inkubatorn finns nu elva affärsidéer och startupbolag i olika faser av utveckling som genom bolagets verksamhet får stöd att utvecklas och växa. Inom kulturella och kreativa branscher stöttas i nuläget ett tiotal bolag i inkubatorn.

Parallellt drivs ett antal större projekt för att på olika sätt skapa förutsättningar för hållbar tillväxt och utveckling inom tech, life science och de kulturella och kreativa branscherna för att ge bolag, entreprenörer och kreatörer nya möjligheter att utvecklas, växa och bidra till samhället.

Bilaga 3. Sammanställd rapportering av inriktningsmål

Kommunfullmäktige använder inriktningsmål för att skapa riktning och förändring inom ett avgränsat område som är gemensamt för flera kommunala aktörer. Styrningen inom inriktningsmålen samlas i tre program; Program tillväxt, Program social hållbarhet och Program för klimatneutrala Umeå 2040. Inriktningsmålen följs upp genom en rapportering av utveckling inom programmen och bedömningen görs utifrån om det görs tillräckligt, om mer arbete krävs eller om det behöver göras mycket.

Bedömning av inriktningsmål

	Görs det tillräckligt?
Mål 1 Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050	
Mål 2 Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden	
Mål 3 Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv	
Mål 4 Umeå ska vara klimatneutralt till 2040	 *

I kolumnen "Görs det tillräckligt" har bedömning gjorts utifrån de senaste årens utveckling och den önskvärda utvecklingen. Bedömningen är antingen grön, gul eller röd. Färgförklaring finns till höger.

- = Ja, det görs tillräckligt
- = Nej, mer arbete krävs
- = Nej, det behöver göras mycket mer

*Klimatmålets röda bedömning avser avståndet mellan den faktiska utsläppsutvecklingen och den minskningstakt som krävs för att nå målet. Den innebär inte att åtgärder saknas. En omfattande omställning pågår, men behöver accelereras. Effekterna av åtgärderna tar tid och utsläppsutvecklingen påverkas samtidigt av faktorer utanför kommunens direkta rådighet.

Sammanfattning

Umeå kommun står sammantaget relativt starkt i förhållande till de fyra inriktningsmålen. Kommunen har flera tydliga styrkor, bland annat en attraktiv livsmiljö, starka universitet, ett växande näringsliv, hög tillit och trygghet samt ett långvarigt och utvecklat arbete med jämställdhet och hållbar stadsutveckling. Det finns också en stor bredd av pågående insatser och investeringar som skapar bättre förutsättningar för fortsatt utveckling.

Samtidigt visar bedömningen att utvecklingen inte är tillräckligt stark inom flera avgörande områden för att målen ska kunna anses vara uppnådda. Tillväxtmålet utmanas framför allt av den låga bostadsbyggtakten och behovet av ett mer varierat bostadsutbud. Även om förutsättningarna för bostadsutveckling har stärkts byggs det inte i den takt som krävs för kommunens långsiktiga ambitioner. Inom näringsliv och kompetensförsörjning är utvecklingen positiv, men etableringar och expansion begränsas på sikt av tillgången på verksamhetsmark och infrastruktur, samtidigt som arbetet med att få fler studenter att stanna kvar behöver stärkas.

När det gäller social hållbarhet och ett Umeå utan utsatta områden är utgångsläget förhållandevis gott. Umeå har hög tillit och trygghet och saknar stadsdelar på polisens lista över utsatta områden. Det bedrivs också ett brett och systematiskt arbete för inkludering, jämlikhet och brottsförebyggande arbete. Samtidigt finns betydande skillnader mellan grupper när det gäller bland annat livsvillkor, hälsa, ekonomi och delaktighet. Den organiserade brottsligheten och olika former av våld utgör fortsatt allvarliga utmaningar.

Jämställdhetsmålet är ett område där Umeå har en tydlig styrkeposition, med ett långvarigt arbete och en ny policy som ytterligare stärker förutsättningarna för att integrera jämställdhet i kommunens ordinarie verksamhet. Umeå ligger också relativt väl till när det gäller attraktivitet, tillit och trygghet jämfört med andra kommuner. Samtidigt visar indikatorerna att jämställdheten inte är fullt uppnådd. Till exempel upplever betydligt fler tjejer än killar att de har mindre makt i samhället, och kvinnor känner sig något mindre trygga än män i det offentliga rummet.

Den största målkonflikten och utmaningen finns inom klimatmålet. Utsläppen minskar inte i den takt som krävs för Parisavtalet och kommunkoncernen nådde inte målet om klimatneutralitet 2025. Samtidigt pågår en omfattande klimatomställning inom bland annat elektrifiering, kollektivtrafik, fossilfria entreprenader, återbruk, byggande och energisystemet. Flera åtgärder är långsiktiga och effekterna av dessa syns ännu inte fullt ut i utsläppsstatistiken. Klimatomställningen är en komplex systemfråga där kommunen endast har rådighet över delar av utsläppen och utvecklingen påverkas av nationella styrmedel, marknaden och andra aktörers beslut. Ökningen av de territoriella utsläppen 2023–2024 förklaras till exempel till stor del av den nationellt sänkta reduktionsplikten.

Umeå har många av de byggstenar som behövs för att möta framtiden. Nästa steg handlar om att fortsätta bygga vidare på dem med uthållighet, samverkan och mod att tänka nytt. Umeå kan inte

styra över alla förutsättningar, men vi kan välja hur vi möter dem. Genom att göra mer tillsammans och använda vår rådighet där den gör störst skillnad kan Umeå också framåt vara en kommun som växer, håller ihop och ställer om.

Övergripande analys

Umeå har en stark utvecklingskraft men samhällsförändring tar tid

Den samlade bilden är att Umeå har goda grundförutsättningar och en tydlig utvecklingskraft. Kommunen står stark inom flera områden, bland annat attraktivitet, trygghet och tillit, jämställd stadsutveckling, universitetens betydelse och ett diversifierat näringsliv. År 2024 utsågs Umeå till Sveriges bästa kommun att leva i av Fokus och Infostat. Samtidigt visar uppföljningen att positiva insatser och stärkta förutsättningar inte alltid omedelbart avspeglas i de övergripande resultaten.

Flera av inriktningsmålen handlar om långsiktiga och trögrörliga samhällsprocesser. Bostadsbyggande, klimatomställning, kompetensförsörjning och minskade socioekonomiska skillnader förändras över längre tidsperioder och påverkas av många aktörer. Det innebär att utvecklingen behöver bedömas både utifrån faktiska resultat och utifrån om kommunen stärker de strukturer och den kapacitet som krävs för att nå resultat över tid.

På motsvarande sätt är arbetet för en sammanhållen stad ett exempel på hur flera perspektiv kan förstärka varandra. Sociala, ekologiska, kulturella och ekonomiska perspektiv integreras i stadsutvecklingen. En tät och sammanhållen stad kan samtidigt skapa bättre förutsättningar för hållbart resande, möten mellan människor, tillgänglighet och social sammanhållning. Den fysiska utvecklingen blir därmed också ett verktyg för social hållbarhet, klimat och attraktivitet.

Omvärlden får allt större betydelse för den lokala utvecklingen

Utvecklingen i Umeå påverkas i hög grad av faktorer utanför kommunens direkta rådighet. Konjunkturen påverkar bostadsbyggande och företagens investeringar, nationella beslut påverkar klimatutsläppen och den demografiska utvecklingen påverkar både befolkningstillväxt och framtida kompetensförsörjning. Även inom trygghetsområdet blir omvärldsberoendet tydligare när organiserad brottslighet, digital rekrytering och andra former av brottslighet i allt mindre utsträckning begränsas av kommunens geografiska gränser. Det ökar behovet av omvärldsbevakning och förmåga att anpassa kommunens insatser när förutsättningarna förändras.

Samverkan har utvecklats från arbetssätt till strategisk förmåga

Samverkan är en av kommunens viktigaste förmågor för att åstadkomma förändring. Det handlar både om samverkan mellan kommunens förvaltningar och bolag, och samarbete mellan universitet, näringsliv, civilsamhälle samt andra myndigheter. Flera goda exempel visar också att samverkan ger stor effekt när den kombineras med en gemensam riktning och tydlig samordning. Arbetet med

kompetensförsörjning, trygg och jämställd stadsutveckling och klimatomställning visar på olika sätt hur kommunen kan samla flera aktörer kring gemensamma samhällsutmaningar.

Kommunens roll förändras när den direkta rådigheten minskar

När en större del av måluppfyllelsen är beroende av marknaden, staten, näringslivet, universiteten och invånarnas val blir kommunens roll bredare än att själv genomföra åtgärder. En allt viktigare uppgift är att skapa förutsättningar för andra att agera genom till exempel fysisk planering, mark- och infrastrukturarbete, upphandling, samordning, kunskapsbyggande och partnerskap.

Det innebär också att uppföljningen behöver skilja mellan vad kommunen direkt kan påverka och de samhällseffekter som kommunen endast delvis har rådighet över. En sådan distinktion skapar bättre förutsättningar för realistiska bedömningar av måluppfyllelse och för prioritering av de insatser där kommunen kan göra störst skillnad.

Förmågan att hålla riktning och samtidigt ställa om blir viktigare

Rapporten visar sammantaget på behovet av både uthållighet och anpassningsförmåga. De långsiktiga målen kräver en stabil riktning över tid, samtidigt som vägen mot målen behöver kunna förändras när omvärlden förändras.

Kommunens utvecklingskraft handlar därför inte enbart om resultatet under ett enskilt år. Den handlar också om förmågan att bygga långsiktig kapacitet, identifiera förändrade förutsättningar och omsätta dem i nya prioriteringar och arbetssätt. Att kunna hålla fast vid den långsiktiga riktningen samtidigt som insatserna anpassas blir därmed en central förutsättning för framtida måluppfyllelse.

Umeå Eco Industrial Park är ett tydligt exempel. Genom industriell symbios kan avfall, restprodukter och spill från en verksamhet bli resurser i en annan. Här blir klimat och tillväxt delar av samma utvecklingslogik, där resurseffektivitet kan bidra till både klimatnytta, innovation och ekonomisk utveckling.

Det finns samtidigt tydliga exempel på genomförandekraft

Även om flera av de övergripande samhällseffekterna tar tid att förändra finns konkreta resultat som visar kommunens förmåga att omsätta ambitioner i handling. Jämställd stadsplanering, fossilfria entreprenader, Umeå växer tryggt och säkert, och förmågan att attrahera och genomföra stora evenemang är exempel på detta.

Dessa exempel är inte enbart enskilda framgångar. Tillsammans visar de på en bredare kommunal förmåga att samla aktörer, utveckla nya arbetssätt och driva komplexa utvecklingsprocesser över verksamhetsgränser. Det är en viktig tillgång när kommunen ska hantera samhällsutmaningar där resultaten är långsiktiga och där den egna rådigheten är begränsad.

När perspektiven kopplas samman uppstår en större effekt än om frågorna drivs var för sig

Den fortsatta utmaningen är inte att välja mellan tillväxt, klimatneutralitet eller social hållbarhet. Utmaningen är att få dem att förstärka varandra ytterligare. De stora samhällsutmaningarna kan sällan lösas av en enskild förvaltning, ett enskilt program eller ens av kommunen ensam. De kräver att vi bygger vidare på befintliga samverkansstrukturer och fortsätter hitta de beröringspunkter där arbetet ger störst effekt.

Inriktningsmål

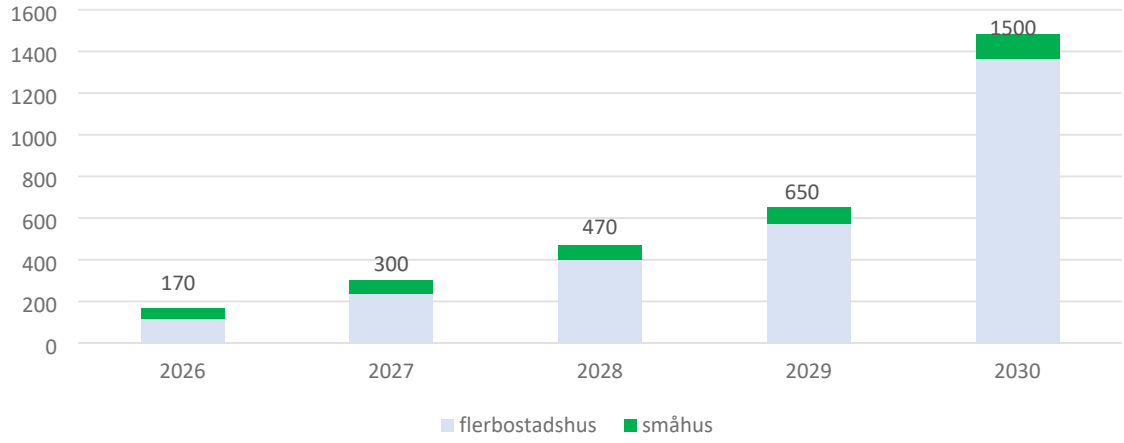
Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050

Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer

Umeå fortsätter att erbjuda attraktiva livsmiljöer och uppvisar en stark utveckling i jämförelse med många av våra jämförelsekommuner. Under året har den kommunkoncernövergripande samplaneringen stärkts ytterligare, vilket skapat bättre förutsättningar att samordna bostadsförsörjning, markberedskap och kommunala investeringar. Samtidigt har den nationella utvecklingen med svagare befolkningstillväxt och fortsatt lågt barnafödande märkbart påverkat den kommunala verksamheten, vilket ställer nya krav på den långsiktiga planeringen.

Bostadsmarknaden visar tecken på återhämtning genom en stabilisering av priser och förbättrade marknadsförutsättningar. Bostadsbyggandet ligger fortsatt på en låg nivå inom samtliga bostadstyper. Särskilt tydligt är behovet av fler småhus och större lägenheter då dessa bostäder efterfrågas av barnfamiljer, eftersom dessa grupper är viktiga för både befolkningsutvecklingen och den framtida kompetensförsörjningen.

Figur 1. Förväntat antal nyproducerade bostäder 2026–2030

Källa: Prognos för bostadsbyggandet, Umeå kommun

Det långsiktiga arbetet med jämställd stadsplanering och utvecklingen av centrala Umeå är ett exempel på hur investeringar i stadsmiljön bidrar till ökad attraktivitet, trygghet och livskvalitet.

Sammantaget har viktiga förutsättningar för framtida bostadsutveckling stärkts under året, men byggtakten och bostadsutbudet utvecklas inte i den omfattning som krävs för att möta kommunens långsiktiga tillväxtambitioner. Arbetet med att skapa förutsättningar för ett ökat och mer varierat bostadsbyggande behöver därför fortsätta.

Universiteten som tillväxtmotorer

Universiteten är fortsatt Umeås starkaste tillväxtmotorer och bidrar genom att attrahera studenter, forskare och kompetens från hela landet och internationellt. Umeå universitet har även under året haft ett mycket starkt söktryck och stärkt sin position som ett av Sveriges mest attraktiva lärosäten.

Under året har arbetet med att stärka studenters kvarstanning fått ökad strategisk betydelse. Genom analyser, dialoger och samverkansinsatser har kunskapen ökat om vilka faktorer som påverkar studenters beslut att stanna kvar efter examen. Samtidigt har arbetet med att stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad utvecklats genom ökad samverkan mellan universitet, kommun och arbetsgivare genom Karriärcentret som planeras att starta fullt ut under hösten 2026. Genom har arbetet med Karriärcentret utvecklas en gemensam plattform mellan universitet, kommun och arbetsgivare för att stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad.

Utvecklingen av Universitetsstaden har fortsatt och bidrar till att skapa en mer attraktiv och integrerad miljö för studier, innovation och arbetsliv. Tillsammans stärker dessa insatser universitetens förutsättningar att bidra till kompetensförsörjning, innovation och långsiktig tillväxt.

Sammantaget har viktiga steg tagits för att stärka universitetens roll som tillväxtmotorer. Trots detta kvarstår utmaningar kopplade till studenters kvarstanning och övergången mellan studier och arbetsmarknad. För att fullt ut tillvarata den kompetens som utbildas i Umeå behöver arbetet med matchning, attraktiva karriärvägar och platsens attraktivitet fortsätta utvecklas.

Etableringar och företagens tillväxt

Umeås näringsliv visar fortsatt stark utvecklingskraft. Antalet företag fortsätter att öka samtidigt som kommunen har en långsiktigt positiv utveckling av befolkningen i arbetsför ålder. Trots ett mer utmanande konjunkturläge och en viss minskning av antalet anställda under året finns flera tecken på att näringslivet befinner sig i en omställningsfas snarare än en period av försvagning.

Under året har arbetet med strategiska etableringar och näringslivsutveckling stärkts. Kunskapen har ökat om vilka branscher och verksamheter som har särskilt goda förutsättningar att växa i Umeå, samtidigt som samverkan mellan kommun, näringsliv och andra aktörer har utvecklats. Detta skapar

bättre förutsättningar för att möta framtida kompetensbehov och stärka näringslivets konkurrenskraft.

Samtidigt har betydelsen av markberedskap och strategisk infrastruktur blivit allt tydligare. På kort sikt kan mycket av näringslivets utveckling hanteras inom befintliga strukturer, men på längre sikt riskerar begränsad tillgång till verksamhetsmark att hämma etableringar och expansion. Infrastrukturinvesteringar och ett samordnat etableringsarbete är därför fortsatt avgörande för att skapa långsiktiga förutsättningar för tillväxt.

Gymnasiets yrkesutbildningar och etableringen av Teknikcollege är exempel på hur utbildningssystemet utvecklas i nära samverkan med arbetslivet för att möta företagens framtida kompetensbehov.

Sammantaget har viktiga steg tagits för att stärka Umeås framtida tillväxtkapacitet. Samtidigt kvarstår utmaningar kopplade till markförsörjning, infrastruktur och genomförandekraft i etableringsarbetet, vilket innebär att ytterligare insatser krävs för att fullt ut möta framtidens behov.

Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Umeå är en kommun med höga värden när det gäller tillit och trygghet. För att uppnå kommunens mål om att växa hållbart krävs ett långsiktigt arbete tillsammans med en rad olika samhällsaktörer. I enlighet med målsättningen om att växa hållbart har två delmål fastställts, att *Stärka inkludering och jämlikhet,* samt att *Förebygga brottslighet och våld.*

Stärka inkludering och jämlikhet

I arbetet med att stärka inkludering och jämlikhet har ett antal nyckelfaktorer identifierats:

- Att främja goda och jämlika levnadsvillkor samt likvärdiga möjligheter för alla.
- Att skapa förutsättningar för social blandning genom att öka flöden mellan stadsdelar och stärka mötesplatser.
- Att stärka möjligheterna till dialog och delaktighet så att alla känner sig som en del av samhället och har möjlighet att göra sina röster hörda.

Det kvalitativa arbetet med inkludering och jämlikhet har vägts samman med ett antal kvantitativa indikatorer inom området. Resultatet visar att det finns ett aktivt arbete med att minska sociala skillnader och stärka människors möjligheter att delta i samhällslivet. Samtidigt kvarstår stora skillnader mellan olika grupper i befolkningen vad gäller livsvillkor, hälsa, ekonomi och delaktighet.

En viktig del av arbetet handlar om att skapa delaktighet genom hela livet. Seniortorget erbjuder aktiviteter och mötesplatser för äldre invånare i syfte att motverka ensamhet, främja hälsa och stärka äldres delaktighet i samhället. Summer Zone är en annan satsning som bidrar till ökad inkludering bland barn och unga genom kostnadsfria aktiviteter, mötesplatser och kulturupplevelser

under sommarlovet. Genom att aktiviteterna är öppna för alla ges fler möjlighet att delta oavsett ekonomiska förutsättningar.

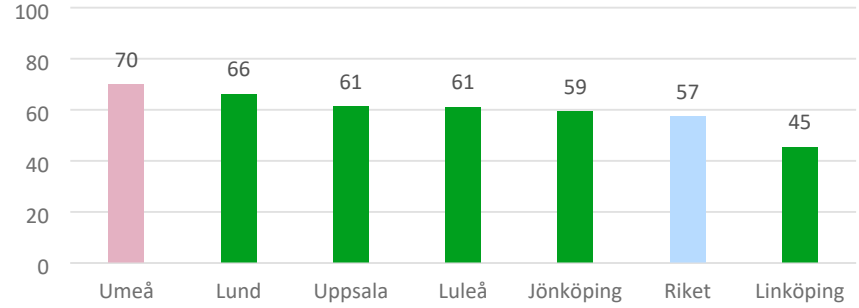
För personer som riskerar att leva i utanförskap har ytterligare stödinsatser tillförts utöver de redan existerande verksamheterna i kommunen. Kraftverket erbjuder vägledning och stöd till de som behöver hjälp att hitta rätt stödinsatser, arbete, studier eller ett socialt sammanhang. Ett annat gott exempel är implementeringen av Bostad först, där personer i hemlöshet kan erbjudas en permanent bostad utan krav på nykterhet eller genomförd behandling. Utgångspunkten är att en trygg bostad är en grundläggande förutsättning för att kunna förbättra sin livssituation.

Den sammantagna bedömningen är att arbetet med att stärka inkludering och jämlikhet bedrivs systematiskt och på bred front. Flera kommunala verksamheter bedriver arbete med inkludering och jämlikhet inom sitt grunduppdrag. Genom riktade insatser skapas dessutom förutsättningar för ökad delaktighet, mer inkludering och förbättrade livsvillkor. Fortsatta insatser krävs dock för att ytterligare främja området och för att minska de skillnader som finns mellan olika grupper i befolkningen.

Förebygga brottslighet och våld

Umeå har ingen stadsdel på polisens lista över utsatta områden och står sig väl i en jämförelse med andra kommuner, både när det gäller trygghet, säkerhet och tillit.

Figur 2. Kommunindex, trygghet och säkerhet[34]

Källa: Tillväxtverket

Det största hotet mot Umeås trygghet utgörs fortsatt av den organiserade brottsligheten. Kriminella grupperingar i Umeå är aktiva inom narkotikahandel, arbetslivskriminalitet, välfärdsbrott och bedrägerier, och fortsätter att rekrytera arbetskraft, inklusive bland barn och unga. Tack vare polisens arbete med att lagföra nyckelaktörer, och det förebyggande arbetet som sker i samverkan, så syns en viss ljusning under hösten 2026 när det gäller läget i Umeå, där de lokala nätverken har försvagats35. Risken att rekryteras digitalt är dock fortsatt hög, här spelar inte geografi inte någon

[34] Kommunindex för tema Trygghet och säkerhet baseras på indikatorerna Invånare 16–84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%). Elever i åk 8: Känner du dig trygg i skolan? Gymnasieelever i år 2: Känner du dig trygg i skolan? Andelar som har svarat "Helt och hållet" eller "Till stor del".

[35] För mer information om det delvis förändrade läget, se beskrivningen i följande artikel: Så tappade Dalen sitt järngrepp om Umeå

roll. Polisen ser att andelen unga tjejer bland de som rekryteras digitalt har ökat markant, vilket är något alla förebyggande aktörer bör ha i åtanke.

Säkerhetsenheten samordnar arbetet med att rusta kommunen mot ekonomisk brottslighet, infiltration och otillåten påverkan, som förblir stora och viktiga utmaningar. Inom UVTS fortsätter det långsiktiga arbetet med att stärka barn och ungas motståndskraft mot kriminell rekrytering. Många samarbeten har pågått länge och fortsätter utvecklas, till exempel SSPF, medan nya goda initiativ startar upp, som SAO-jobben på högstadiet eller kultursamordnaren på Väven.

Det finns även behov av förstärkningar inom det våldsförebyggande fältet. Våld i nära relation, främst mäns våld mot kvinnor, är ett allvarligt och återkommande problem i Umeå som kräver förstärkta insatser på kort och lång sikt. Även hedersrelaterat våld och förtryck utgör en viktig utmaning. Goda exempel på förebyggande arbete är förskolans kompetenshöjande satsning Trygga barn – hållbar framtid eller Dragonskolans förebyggande arbete mot sexuell exploatering och människohandel.

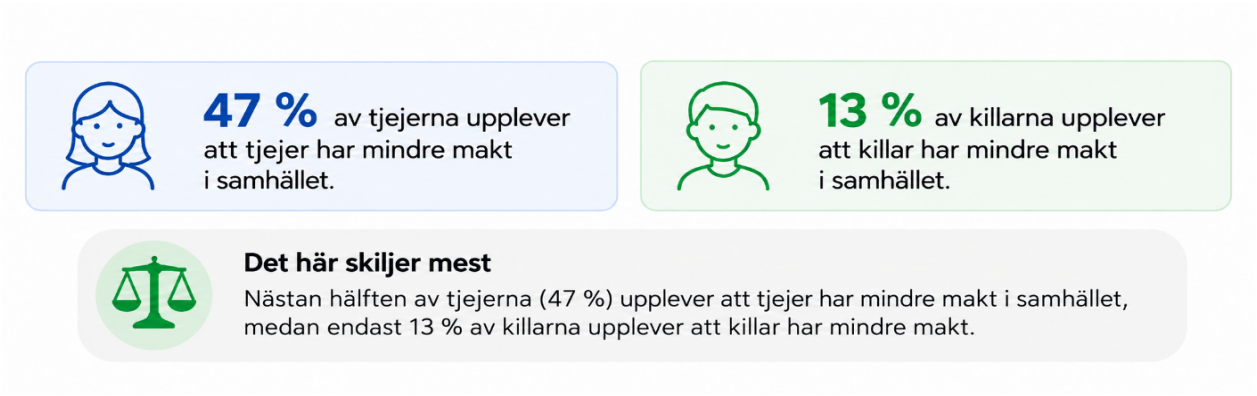
Det blir allt tydligare, både när det gäller organiserad brottslighet och våld, att Umeås brottslighet inte längre är lokal utan global. Umeå påverkas i realtid av utvecklingar inom den globala narkotikahandeln, sexuell exploatering av barn på nätet och våldsbejakande misantropin, något sommarens rättegång kopplad till 764 tydligt visar. Det skapar ett ökat behov av kompetensutveckling bland personal inom många olika verksamheter, för att möjliggöra tidig upptäckt och ett samordnat förebyggande arbete.

Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv

Under 2025 antog kommunfullmäktige en ny Policy för jämställdhetsarbete i Umeå kommun som är tänkt att fungera som ett stöd till framför allt nämnder i förståelsen av hur jämställdhetsarbete ska integreras i den egna nämndens ordinarie arbete. Umeå kommuns jämställdhetsarbete utgår ifrån följande bärande principer: datadrivet jämställdhetsarbete som bygger på kunskap, jämställdhetsarbete med utgångspunkt i formulerade problem, vikten av samverkan och lösningar över verksamhetsgränserna, förståelse av makt och motstånd, samt jämställdhetsarbete är utvecklingsarbete och en del av omställning. Som en del i förankringsprocessen för den nya policyn har jämställdhetsutskottet under 2026 erbjudit samtliga nämnder föredragning och dialog.

Umeå kommuns Unga-undersökning 2024 omfattar elever i högstadiet och gymnasiet. Undersökningen inkluderade en ny jämställdhetspolitisk fråga med fokus på upplevelse av makt. Enligt resultatet tycker 47 procent av alla tjejer att de har mindre makt än killarna, medan 13 procent av killarna tycker att tjejer har mer makt. Denna indikator visar på ett behov av fortsatt arbete.

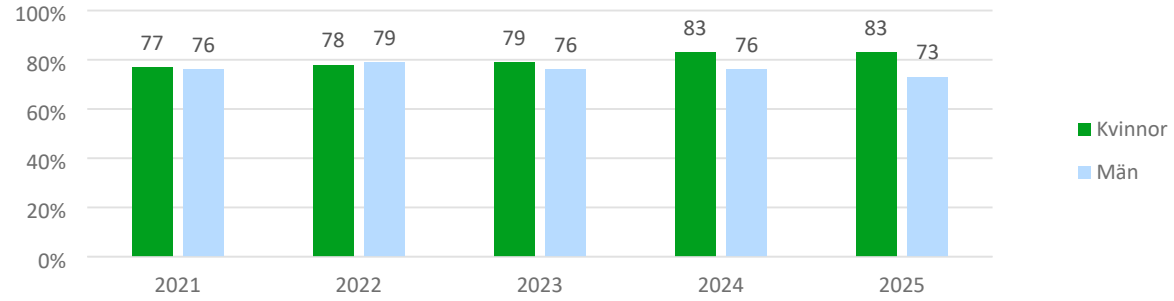
Figur 3. Ungas upplevelser av maktfördelning i samhället

Källa: Umeå kommun, Unga-undersökningen 2024[36]

Relativt riket och jämförbara kommuner är det en hög andel invånare som kan rekommendera andra att flytta till kommunen. Andra index från SCB:s medborgarundersökning, till exempel *sociala relationer och tillit* samt *kommunen är en bra plats att bo och leva på*, ligger också på en bra nivå vilket sammantaget ger en generell bild av Umeå kommun som en plats med goda förutsättningar att leva och verka. Andelen kvinnor som uppger att de kan rekommendera andra att flytta till Umeå kommun har ökat över tid, men däremot minskat något bland männen.

Figur 4. Kan du rekommendera andra att flytta till kommunen, andelar[37]

Källa: Medborgarundersökningen, SCB

Jämställdhet är en övergripande strategisk fråga för kommunen och ska även fortsatt genomsyra samtliga program och verksamheter genom ett aktivt jämställdhetsarbete inom ramen för sina grunduppdrag. För att främja den sociala hållbarheten pekas i program för social hållbarhet särskilt ut två utvecklingsområden inom jämställdhetsarbete; fortsätta arbetet med jämställd stadsplanering samt systematiskt utmana och ifrågasätta könade maktrelationer i arbetet med hållbar utveckling.

Fortsätta arbetet med jämställd stadsplanering

Arbete med jämställdhet i samhällsutvecklingen har varit en central del av utformningen av staden i över fyra decennier. Umeå är en ledande stad i Europa inom jämställd och hållbar stadsutveckling

[36] Tycker du att du som kille för det mesta har samma makt som tjejer i samhället? Tycker du att du som tjej för det mesta har samma makt som tjejer i samhället?

[37] Andel som har svarat "Helt och hållet" eller "Till stor del" på frågan "Kan du rekommendera andra som inte bor här i kommunen att flytta hit?" i SCB:s medborgarundersökning. De som har svarat "Ingen åsikt" har exkluderats.

och både bredd och spets är nödvändiga i arbetet för att skapa en stad som är inkluderande och rättvis för alla invånare. Några exempel på detta arbete är pilotsatsningar för jämställdhet i investeringsplanen, arbete med sociala konsekvensanalyser i detaljplaneskedet, Bostadens arbete med trygghet och våldsförebyggande och den treåriga samverkanssatsningen Stadsdelslyft Ålidhem.

En viktig del i arbetet med jämställd stadsplanering är upplevd trygghet i det offentliga rummet. Här finns en könsskillnad där kvinnor anger en något lägre grad av trygghet än män. Däremot upplever sig både kvinnor och män mer trygga i Umeå än i många andra jämförbara städer.

Systematiskt utmana och ifrågasätta könade maktrelationer i arbetet med hållbar utveckling

I takt med klimatomställningen är det viktigt att säkerställa en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser i samhället som innebär att vinsterna kommer flertalet till del samtidigt som kostnaderna och ansvaret fördelas efter bärkraft. Rättvisa är också centralt för att skapa acceptans för den hållbara utvecklingen. På detta sätt är arbetet med rättvis omställning nära sammanlänkat med jämställdhetsarbetet som handlar om att genomföra åtgärder för en jämnare fördelning av makt och resurser samt för att skapa förutsättningar för alla att ha samma makt och möjlighet att påverka sin livssituation, genom att synliggöra livsvillkor.

Några exempel på detta arbete är fortsättningsprojektet om hållbar och jämställd arbetspendling på Västerslätt och det nyligen uppstartade Horizon-projektet CareFabric som ska utforska hur kulturell delaktighet kan stärka social sammanhållning, tillit och medborgarengagemang – och därigenom bidra till en rättvis och inkluderande grön omställning.

Umeå ska vara klimatneutralt till 2040

Figur 5. Utsläpp (scope 1–2, kton CO_2e)

	1990		2022	2023	2024	Mål 2040
Territoriella utsläpp (scope 1–2) Umeå kommun	482		317	330	365	72*
Kommunkoncernens utsläpp (scope 1–2)	–		94	96	95	5

Källa: Nationella emissionsdatabasen, SCB och egna beräkningar

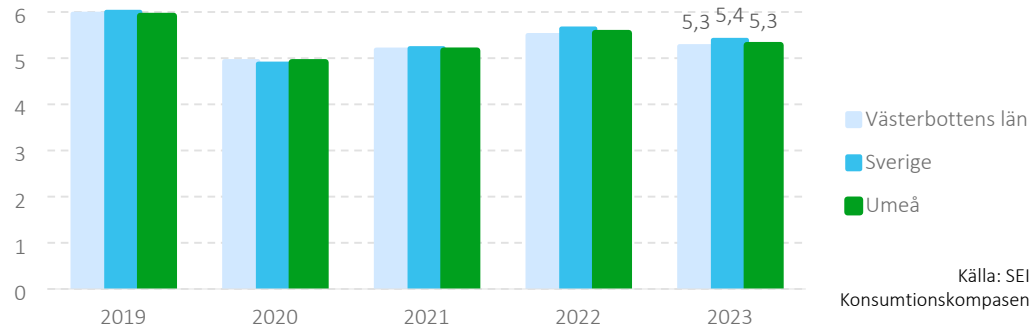
* Parisavtalet kräver mycket snabba utsläppsminskningar, för Umeå cirka 41 procent redan till nästa år.

De territoriella utsläppen i Umeå kommun ökade mellan år 2023 och 2024, från 330 kton CO_2e till 365 kton CO_2e. Utsläppen ökade främst inom kategorierna transporter och arbetsmaskiner. Detta beror till stor del på förändringen av reduktionsplikten som trädde i kraft 1 januari 2024. Från och med detta datum krävdes lägre nivå av inblandat biobränsle i bensin och diesel vilket gjorde att utsläppen ökade. De territoriella utsläppen per capita i Umeå är betydligt lägre än rikssnittet: 2,7 kton CO_2e jämfört med 4,5 kton CO_2e. På både nationell och lokal nivå har utsläppen per capita ökat under de senaste åren.

Transporter tillsammans med el och fjärrvärme står för 67 procent av Umeås totala utsläpp inom scope 1 och 2.

När det gäller kommunkoncernen så har utsläppen legat på en liknande nivå under de senaste åren med endast små förändringar mellan åren. Det finns ett mål om klimatneutralitet till 2025 men som kan utläsas ur tabellen ovan nåddes det inte.

Figur 6. Hushållens konsumtion (kton CO_2e)

Statistiken ovan visar hushållens konsumtionsbaserade utsläpp. De ingår i kommunens målsättning där en marginell förändring ses mellan 2022 och 2023 och mer behöver göras.

Klimatomställningen pågår för fullt, men målen är ännu inte inom räckhåll

Växthusgasutsläppen minskar inte i den takt som Parisavtalet anger, och kommunkoncernens mål om klimatneutralitet till 2025 nås inte. Ökningen mellan 2023 och 2024 förklaras till stor del av det nationella beslutet om sänkt reduktionsplikt snarare än av förändrade förutsättningar lokalt. Det visar att Umeås klimatomställning är sårbar för styrmedelsförändringar när den delvis är beroende av inblandning av biodrivmedel i befintliga fordon. Flera åtgärder som nu genomförs syftar därför till att byta ut själva tekniken till framför allt el som drivmedel.

Transporter samt el och fjärrvärme står för cirka 67 procent av utsläppen i scope 1 och 2[38], och det är också där de största insatserna görs. Inom transportområdet har UKF investerat i 50 elbussar som även bidrar till minskat buller och gör kollektivtrafiken mindre känslig för påverkan av eventuella framtida förändringar i drivmedelspolitik och tillgång på drivmedel. Under 2026 erbjöds gratis sommarlovsbiljetter för barn och unga vilket syftade till att både etablera vanor inom och öka det hållbara resandet genom att fler väljer kollektivtrafik. På längre sikt kan planerna på produktion av e-bränslen i Umeå minska utsläpp inom delar av transportsektorn.

Elektrifieringen är en avgörande pusselbit för Umeås klimatomställning. Umeå Energi genomför flera åtgärder för att stärka elnätet och öka eleffekten in till Umeå, vilket är en viktig förutsättning för att flera sektorer ska kunna ställa om och för att nya gröna industrier ska kunna etablera sig. För att minska utsläppen från förbränning av avfall planerar bolaget också en avfallssorteringsanläggning på

[38] Scope 1 är organisationens direkta utsläpp från egna verksamheter, medan Scope 2 är indirekta utsläpp från inköpt el, värme och kyla.

Umeå Eco Industrial Park som både kan ge betydande utsläppsminskningar från fjärrvärmeproduktionen och bidra till ett mer cirkulärt samhälle.

Arbetsmaskiner är den andra kategorin där utsläppen ökade under 2024. Umeå var bland de första kommunerna i Sverige att införa fossilfria krav i ramavtal och driver omställningen till utsläppsfria bygg- och anläggningsentreprenader genom upphandling och samverkan med branschen. Genom projektet E-NORM utvecklar och testar Umeå tillsammans med andra norrländska kommuner och branschen upphandlingskrav, affärsmodeller och laddlösningar för att göra elektrifierade arbetsmaskiner till det nya normala.

För de konsumtionsbaserade utsläppen saknas i dag fullständiga data för kommunens och kommunkoncernens upphandling och inköp, vilket gör att måluppfyllelsen inte kan bedömas fullt ut. Däremot genomförs åtgärder i rätt riktning: Måltidsservice har minskat matsvinnet med mer än 30 procent genom mer exakt planering och minskad överproduktion. Matsvinn utgör en relativt stor del av de konsumtionsbaserade utsläppen. Inom bygg använder Fastighet och AB Bostaden Umeåmodellens gränsvärden och klimatberäkningsanvisningar vid beställning av byggnader. Återbruk sker till exempel genom Byggåterbruket som erbjuder kvalitetsbedömda bygg- och anläggningsmaterial till privatpersoner och företag och drivs av Umeå kommun i samarbete med ABC Ekonomisk förening. Internt inom kommunen sker återbruk bland annat via appen Återbruksportalen som möjliggör att Teknik- och fastighetsförvaltningen på ett enklare sätt kan återbruka material, byggprodukter och fast inredning. Ytterligare en Fritidsbanken har öppnat på Ersboda och gör det möjligt för fler att låna sport- och friluftsutrustning utan kostnad. Dessa åtgärder visar att återbruk ger värde för ekonomi, klimat och jämlikhet.

Gemensamt för nämnda åtgärder är att effekten ännu inte syns i statistiken. Flera av åtgärderna förväntas få genomslag under kommande år.

Bilaga 4. Sammanställd rapportering av personalpolitiska mål

I planeringsdirektivet för 2026 fastställde kommunfullmäktige tre personalpolitiska mål. I underlagen till delårsrapporten har nämnderna lämnat en bedömning av arbetet med de personalpolitiska målen utifrån om arbetet går enligt plan eller om mer arbete krävs. Respektive nämnd redovisas på följande sidor.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens arbete för att nå personalpolitiska mål

Kommunstyrelsen	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	enligt plan	enligt plan
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	enligt plan	enligt plan
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	enligt plan	enligt plan

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

Kompetensförsörjningen är en fortsatt utmaning för flera av Kommunstyrelsens verksamheter. Det är därför av stor vikt att förvaltningen utvecklar och arbetar för att utveckla och behålla redan anställda medarbetare. Det görs bland annat genom ett kontinuerligt arbete för en god arbetsmiljö och genom att säkerställa att anställningsvillkoren är konkurrenskraftiga.

Med utgångspunkt i behålla-perspektivet, deltar förvaltningen i det EU-finansierade projektet SAMBA, Samverkansmodell för att behålla arbetskraft. Projektet syftar till att finna nya former för att knyta samman rehabiliterings- och kompetensförsörjningsprocesserna och därigenom skapa förutsättningar att finna nya vägar tillbaka till arbete för medarbetare som drabbats av ohälsa.

Ledarskap (mål 6)

Antalet medarbetare per chef är inom kommunstyrelsens verksamheter fortsatt lägre än riktvärdet 30 för samtliga chefer. Ambitionen är att bibehålla den chefstätheten. I de fall antalet anställda närmar sig 30 vidtas därför åtgärder som säkerställer att gränsen hålls.

Vid cirka två tillfällen per termin hålls Stadsledningskontorets chefsforum. Forumet är ett mötesforum för utbyte mellan chefer och för information till och kompetensutveckling för chefer på olika teman som rör chefs-/ledarskap. En kommunikations- och samarbetsyta på Teams finns för förvaltningens chefer. Den möjliggör snabb och enkel dialog med samtliga chefskollegor inom SLK.

Friskfaktorer (mål 7)

Vid vårens workshop för dialog om det systematiska arbetsmiljöarbetet och aktiva åtgärder för lika rättigheter och möjligheter, identifierade förvaltningens chefer och arbetstagarorganisationer ett behov av att i verksamheterna öka kunskapen om Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, NPF, i arbetslivet. Under tertial två har förberedelser pågått inför SLK-dagen 1 oktober då samtliga medarbetare kommer att erbjudas en föreläsning med fokus på NPF i arbetslivet. Konkreta tips på strategier kopplat till tidiga insatser och arbetsanpassningar kommer lyftas, samt även återhämtningsmetoder, som är gynnsamma för alla, både för medarbetargruppen med NPF och för samtliga medarbetare.

Den totala sjukfrånvaron inom kommunstyrelsens verksamheter har under perioden sjunkit något. Den förändring som skett återfinns bland män, för vilka andelen långtidsfriska ökar samtidigt som antalet sjukdagar per årsarbetare minskar. Förändringen bland kvinnor är däremot minimal, se tabell nedan. Andelen långtidsfriska inom kommunstyrelsens verksamhetsområde ligger på 78 procent (jämfört kommunen totalt: 63 procent), sjukfrånvaron ligger på totalt 3,2 procent (jämför kommunen: 6,4 procent), antalet sjukdagar per årsarbetare är för kommunstyrelsens verksamheter 7,6 (jämför kommunens genomsnitt: 15,1. Med andra ord ser sjuk-/friskstatistiken för kommunstyrelsens verksamheter bra ut.

Nyckeltal	Utfall januari–augusti 2026			Utfall januari–augusti 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Heltidsanställda, procent	95	88	**93**	95	91	**93**
Långtidsfriska, procent	74	88	**78**	73	77	**74**
Personalomsättning, procent	4,4	4,2	**4,3**	3,7	3,0	**3,5**
Sjukdagar per årsarbetare, antal	9,2	3,6	**7,6**	9,3	6,3	**8,4**
Sjukfrånvaro, procent	4,0	1,3	**3,2**	3,8	2,5	**3,4**
Sysselsättningsgrad, genomsnittlig	98	96	**97**	98	97	**97**
Tillsvidareanställda, procent	95	83	**91**	95	85	**92**
Utomnordisk bakgrund, procent	8	3	**7**	8	3	**7**

Byggnadsnämnden

Nämndens arbete för att nå personalpolitiska mål

Byggnadsnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	enligt plan	saknas
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	enligt plan	saknas
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	enligt plan	saknas

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

Delar av verksamheten har haft stort fokus på kompetensutveckling med anledning av ny lagstiftning som trädde i kraft före årsskiftet.

Representanter från verksamheten har deltagit i Umeå kommuns monter på arbetsmarknadsdagen på Umeå Universitet, Uniaden. Verksamheten har under våren haft praktikanter från olika studieprogram.

Vårens förvaltningsträff handlade om personlig hållbarhet (grunden till effektivt självledarskap och medveten återhämtning) och om att kommunicera på hjärnans villkor och nå fram till mottagaren.

Ledarskap (mål 6)

Förvaltningen fortsätter sitt arbete med att stärka chefer via det gemensamma chefsnätverket, vilket erbjuder framför allt möjlighet att utbyta erfarenheter chefer och ledare emellan. Vårens träffar har handlat om brottsförebyggande arbete och uppföljning från den gemensamma förvaltningsträffen (”Neuroledarskap och Neurokommunikation – konsten att leda sig själv och andra på hjärnans villkor”).

Friskfaktorer (mål 7)

Den årliga uppföljningen av systematiskt arbetsmiljöarbete har genomförts under våren, vilken visar på att verksamheterna har ett strukturerat och systematiskt arbete gällande arbetsmiljön. Handlingsplan är föreslagen och beslutad av nämnd. Det pågår arbete inom samtliga friskfaktorer, mer eller mindre, och målvärdena bedöms uppnås under året.

Nyckeltal	Målvärde 2026	Utfall januari–augusti 2026			Utfall januari–augusti 2025		
		kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Sjukfrånvaro, procent	5,0	4,7	3,1	**4,0**	6,1	3,6	**4,9**
Andel långtidsfriska, procent	80	68	90	**78**	62	82	**71**
Andel heltidsanställda, procent	90	98	96	**97**	97	98	**97**

Fritidsnämnden

Nämndens arbete för att nå personalpolitiska mål

Fritidsnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	enligt plan	enligt plan
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	enligt plan	enligt plan

Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	enligt plan	enligt plan

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

I likhet med rapporteringen för tertial ett vittnar samtliga verksamheter inom fritidsnämnden om gott kandidatunderlag vid rekryteringar. För de båda avdelningarna Bad och Unga saknas direkt matchande utbildningar för deras befattningar vilket innebär att förvaltningen inom badverksamheten fortsatt utbildar internt för att uppnå önskad kompetensnivå samt att Fritid unga rekryterar fritidsledare med annan motsvarande utbildning. Verksamheten vittnar inte om några förestående betydande utmaningar kopplat till kompetensförsörjning även om Fritid drift ser vissa utmaningar kopplat till rekryteringar då de lönemässigt konkurrerar med privat marknad. Verksamheterna rekryterar alltid med intentionen att spegla mångfalden i samhället. Andelen arbetstagare med utomnordisk bakgrund är 8 procent, samma som motsvarande period föregående år.

Nämndens arbetstagare har för perioden i genomsnitt 94 procent sysselsättningsgrad och 85 procent av arbetstagarna är tillsvidareanställda.

Ledarskap (mål 6)

Fritidsnämndens chefer anses sammantaget ges förutsättningar för ett närvarande ledarskap. Inom nämnden skiljer det sig åt något mellan de olika verksamheterna utifrån storlek på personalgrupper samt geografiska förutsättningar. Samtliga chefer förutom en har färre medarbetare än 30 och cheferna har även ett nära stöd inom till exempel HR och ekonomi.

Friskfaktorer (mål 7)

Fritidsnämnden visar för perioden en låg sjukfrånvaro om totalt 3,8 procent och både korttids- och långtidsfrånvaron är låga. Långtidsfrånvaron är lägre än de senaste två åren motsvarande period. Korttidsfrånvaron motsvarar de två föregående åren för motsvarande period.

Den absoluta majoriteten av långtidsfrånvaro är ej arbetsrelaterad och grundar sig i planerade operationer, olycksfall i det privata och dylikt. Korttidsfrånvaron under tertial två har varit på något lägre nivåer än tertial ett och ackumulerat för perioden är den totala korttidsfrånvaron 2,4 procent. Även delar av korttidsfrånvaron är relaterad till ovan nämnda skäl.

Framför allt har långtidsfrånvaron halverats jämfört med föregående år, motsvarande period. Detta härrör dels till ett antal avslutade långtidsärenden, dels till ändrade förutsättningar på individnivå. Förvaltningens chefer arbetar även med Aktiv rehabilitering, vilket bland annat stärker relationen och dialogen mellan chef och medarbetare.

Nyckeltal	Utfall januari–augusti 2026			Utfall januari–augusti 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Heltidsanställda, procent	78	83	**81**	77	83	**80**
Långtidsfriska, procent	74	69	**71**	59	65	**62**
Sjukdagar per årsarbetare, antal	8,4	9,9	**9,2**	9,9	15,2	**12,8**
Sjukfrånvaro, procent	3,8	3,8	**3,8**	4,6	5,6	**5,2**
Sysselsättningsgrad, genomsnittlig	94	94	**94**	95	95	**95**
Tillsvidareanställda, procent	79	89	**85**	78	88	**84**
Utomnordisk bakgrund, procent	4	11	**8**	4	11	**8**

För- och grundskolenämnden

Nämndens arbete för att nå personalpolitiska mål

För- och grundskolenämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	enligt plan	mer arbete krävs
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	enligt plan	mer arbete krävs
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	enligt plan	mer arbete krävs

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

Omställningsarbetet som genomförs på grund av den demografiska förändringen ställer stora krav på en flexibilitet i organisationen samtidigt som medarbetarnas kompetenser behöver tas tillvara där behov uppstår. Under perioden har kompetensbehovsprognosen reviderats för att ge bättre underlag till beslut om anpassningar. Trots lägre tillväxttakt och behov av omställning beräknas det på nationell nivå bli en brist på behöriga lärare och förskollärare vilket bidrar till krav på långsiktighet i kompetensförsörjningsplaneringen.

Anpassningar har genomförts under perioden genom förvaltningens personalplanering. 125 medarbetare var övertaliga inom för- och grundskolan, samtliga medarbetare som var i behov av ny placering har fått det inom för- och grundskoleförvaltningen. Inga omplaceringar till övriga förvaltningar har genomförts, inte heller några uppsägningar.

Fritidshemmen har under perioden inte haft någon övertalighet, däremot har det funnits behov av att rekrytera. För att klara kompetensförsörjningen och möta behovet inom förskolans verksamhetsområde har tio förskollärare anställts varav sex nyexaminerade, för de sistnämnda har en introduktionsperiod påbörjats som kommer att pågå under hösten.

Syftet är att ge en bra grund att utgå från i fortsatt arbete med målet att säkerställa kvalité, samt att skapa förutsättningar så medarbetare väljer att kvarstå i sin anställning. Ett arbete har initierats

under perioden för att utarbeta den kompetensförsörjningsplan som ska beslutas av för- och grundskolenämnden i november. Inom grundskolan har en kartläggning påbörjats med målet att säkerställa kompetens vad gäller ämneslärare i åk 7–9.

Ledarskap (mål 6)

Mot bakgrund av de demografiska förändringarna har anpassning av ledningsorganisationen inom förskola genomförts. I förändringsarbetet har färre medarbetare per chef och geografisk närhet eftersträvats för att skapa förutsättningar för ett närvarande ledarskap. Vilket förväntas ge positiva effekter på chefernas arbetssituation, arbetsmiljön för medarbetarna och ökad likvärdighet och kvalitet i verksamheten. Under perioden har kompetensutvecklingsinsatser genomförts för samtliga rektorer om pedagogiskt ledarskap, de nationella faktorerna för framgångsrik skolutveckling, samt de nya lagkraven i skollagens nya kapitel om skolsäkerhet. Inom förskolan har ett fördjupat arbete som handlar om ledarskapets betydelse för framgångsrik förskola genomförts med bland annat workshop om närvarande, tillitsfullt och engagerat ledarskap.

Friskfaktorer (mål 7)

Åtgärder som beskrivs i handlingsplan för arbetsmiljö och aktiva åtgärder 2025, har under perioden påbörjats. Fortsatt arbete med pilotprojektet Friskare Förskola där nio förskolor deltar tillsammans med Folkhälsomyndigheten. Målsättningen är att vidareutveckla arbetet med hygienrutiner, minska smittspridning och därigenom öka närvaron och minska sjukfrånvaron. Fortsatt implementering och vidareutveckling av systemstödet Opus för dokumentation av systematiskt arbetsmiljöarbete pågår.

Förvaltningen har utrett förutsättningarna om införande av arbetsskor i förskolan och fritidshemmet. Nämnden fattade därefter beslut om Införande av arbetsskor. Förvaltningen har beslutat om en vägledning för användning av digitala enheter i syfte att säkerställa barns och elevers integritet och även ett stöd för att upprätthålla en professionell gränsdragning vid användning av digitala enheter i arbetet och säkra en närvarande, trygg och professionell arbetsmiljö.

Ett kontinuerligt och systematiskt arbete med arbetsanpassning och rehabilitering bedrivs och under pågående omställningsarbete hanteras kontinuerligt konsekvenserna i arbetsmiljön och tidiga signaler på ohälsa. Sjukfrånvaron sjunker under perioden jämfört med samma period förra året, både när det gäller korttids- och långtidssjukfrånvaro.

Trenden med sjunkande sjukfrånvaro ses i alla verksamheter utom inom anpassad grundskola där både korttids- och långtidssjukfrånvaron ökar. Medarbetare under 29 år har fortsatt en högre kortidssjukfrånvaro jämfört med andra åldersgrupper. Kvinnor har högre sjukfrånvaro än män.

Nyckeltal	Utfall januari–augusti 2026			Utfall januari–augusti 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Heltidsanställda, procent	92	91	**92**	92	92	**92**
Långtidsfriska, procent	59	70	**61**	53	66	**56**

Nyckeltal	Utfall januari–augusti 2026			Utfall januari–augusti 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Personalomsättning, procent	4,3	5,0	**4,5**	5,3	5,8	**5,4**
Sjukdagar per årsarbetare, antal	16,2	9,3	**14,8**	17,9	9,5	**16,2**
Sjukfrånvaro, procent	7,0	4,1	**6,4**	7,6	4,3	**6,9**
Sysselsättningsgrad, genomsnittlig	97	97	**97**	97	98	**97**
Tillsvidareanställda, procent	93	89	**92**	92	88	**91**

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Nämndens arbete för att nå personalpolitiska mål

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	Arbete pågår i enlighet med kompetensförsörjningsplan, aktivitets- och handlingsplaner	Arbete pågår i enlighet med kompetensförsörjningsplan, aktivitets- och handlingsplaner
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	Arbete genomfört i enlighet med kompetensförsörjningsplan, aktivitets- och handlingsplaner	Arbete genomfört i enlighet med kompetensförsörjningsplan, aktivitets- och handlingsplaner
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	Arbete genomfört i enlighet med kompetensförsörjningsplan, aktivitets- och handlingsplaner	Arbete genomfört i enlighet med kompetensförsörjningsplan, aktivitets- och handlingsplaner

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

Kompetensförsörjningsarbetet löper på i enlighet med nämndens kompetensförsörjningsplan och förvaltningens prioriterade aktiviteter. Kompetensförsörjningsplanen har reviderats under prognosperioden och beslutades av GVN i juni för perioden 2026–2029.

Omfattande både beslutad lagstiftning och förslag till nya lagstiftningsförändringar som berör verksamheter inom nämndens område har varit föremål för insatser under tertialet. Analys och beredning kopplat till dessa har på olika sätt legat i förvaltningens fokus likväl som frågor kopplat till arbetsorganisation och arbetstid. Fortsatt planering och förberedelser inför start av ny gymnasieskola samt arbete enligt rutin med personalplanering inför kommande läsår har fortlöpt.

Planering och förberedelser för att omhänderta uppdraget gällande aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd har även prioriterats under perioden. Organisationsanpassningar inom arbetsmarknad och integration (AMI) har genomförts under tertial två för att möta förvaltningens nya uppdrag. Ett konstruktivt samverkansarbete med stöd- och omsorgsförvaltningen genomförs i linje med tilläggsuppdrag 2023:2.

Kompetensutvecklingsinsatser för medarbetare vidtas i alla verksamheter efter behov, till exempel arbete med psykologisk trygghet inom AMI samt hedersrelaterat våld och förtryck inom UGS.

Partsgemensamt arbete kring tjänstefördelningsprocessen med Sveriges lärare har fortgått och implementering planeras för hösten. Beredning inför implementering av professionsprogrammet har inletts samt revidering och implementering av rutiner kopplat till utökade registerkontroller. Personalplanering har genomförts i enlighet med årshjul och kommunens övergripande personalomställningsriktlinjer.

Ledarskap (mål 6)

Kompetensutveckling och stöd till chefer inom nämndens område planeras gemensamt av förvaltningsledning och ges kontinuerligt över året. Prioriterade ledarutvecklingsinsatser under rapporteringsperioden har varit kopplat till psykologisk trygghet och ledarskap, datadrivet ledarskap, förändringsledning och aktuella arbetsgivarfrågor.

Åtgärder inom ramen för den organisatoriska och sociala arbetsmiljön i syfte att förebygga ohälsosam arbetsbelastning och främja återhämtning genomförs löpande. Chefernas arbetssituation följs upp både på grupp och individnivå och där individuellt behov identifieras ges stöd till exempel med prioriteringar, handledning och avlastning.

Stöd till cheferna i det trygghetsskapande arbetet mot hot och våld ute i verksamheterna fortlöper i form av utbildningsinsatser, säkerhetsvandringar och införlivande av skollagens säkerhetskapitel. Arbetet med att utveckla lokala rutiner kopplat till fysisk arbetsmiljö och egenkontroll fortgår. Inom ramen för årlig löneöversyn har chefer prioriterats.

Friskfaktorer (mål 7)

Årlig uppföljning av systematiskt arbetsmiljöarbete och lika rättigheter och möjligheter har genomförts i enlighet med årshjul. Planering och genomförande av prioriterade åtgärder som beskrivs i handlingsplan för arbetsmiljö och aktiva åtgärder fortlöper under perioden på övergripande nivå inom nämndens område. Implementering av systemstöd för systematiskt arbetsmiljöarbete (OPUS) fortgår under perioden. Arbetet med utveckling av rutiner och stöd för hantering av kränkande särbehandling och trakasserier har prioriterats och implementering planeras hösten 2026.

Tabellen nedan redovisar mätvärden för kommunövergripande nyckeltal tertial två. Utfall av i princip alla mätvärden visar en positiv utveckling i jämförelse med föregående års tertial. Särskilt positivt är att andel långtidsfriska ökar samt att antal sjukdagar och sjukfrånvaro sjunker. Cheferna bedriver ett kontinuerligt arbete med arbetsanpassning och rehabilitering utifrån medarbetares behov och individuella situation. Arbete sker med fokus på tidiga signaler och förebyggande åtgärder. Sammantaget konstateras ett stabilt läge för nämndens område kopplat till kommunens personalpolitiska mål avseende friskfaktorer och arbetsmiljö.

Nyckeltal	Utfall januari–augusti 2026			Utfall januari–augusti 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Heltidsanställda, procent	86	91	**88**	87	89	**87**
Långtidsfriska, procent	76	89	**80**	74	82	**77**
Sjukdagar per årsarbetare, antal	10,8	5,0	**8,7**	12,2	7,8	**10,6**
Sjukfrånvaro, procent	4,3	2,3	**3,6**	4,9	3,1	**4,2**
Sysselsättningsgrad, genomsnittlig	96	98	**97**	95	97	**96**
Tillsvidareanställda, procent	93	96	**94**	92	92	**92**
Utomnordisk bakgrund, procent	10	9	**9**	9	10	**10**

Individ- och familjenämnden

Nämndens arbete för att nå personalpolitiska mål

Individ- och familjenämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	enligt plan	enligt plan
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	enligt plan	enligt plan
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	enligt plan	enligt plan

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

Under våren och sommaren 2026 genomfördes en pilot av Lärcentrum inom Funktionshinderomsorgen. Insatsen riktade sig till nya sommarvikarier och syftade till att komplettera den digitala introduktionen med verksamhetsnära utbildning, reflektion och erfarenhetsutbyte på plats. Totalt deltog 151 personer i introduktionsutbildningen och 33 personer i förflyttningsutbildningen. Deltagarutvärderingen visade mycket goda resultat där 99 procent av deltagarna uppgav att utbildningen varit mycket bra eller ganska bra. Pilotverksamheten har visat att konceptet skapar mervärde genom dialog, gemensamt lärande och ökad förståelse för uppdraget inom Funktionshinderomsorgen. Erfarenheterna visar samtidigt att ett fortsatt Lärcentrum förutsätter en tydlig samordningsfunktion och tillgång till ändamålsenliga lokaler.

Under första halvåret har införandet av registerutdrag inom förvaltningen förberetts och implementerats. Förvaltningen har tre olika utdrag vilket har skapat ett merarbete för bemanningsfunktionerna när intermittenta behöver inkomma med förnyat utdrag var sjätte månad. Förhoppningen är att få ett bättre systemstöd via Visma.

Bemanningsstrategin som införs i funktionshinderområdet syftar till att säkerställa rätt kompetens, i rätt omfattning, på rätt plats och vid rätt tid, utifrån verksamhetens behov och mål. Under första halvåret har område Öst fortsatt arbetet med samplanering. Det har också genomförts riktade

workshops för berörda chefer även inom Barn och unga korttids och stödfunktioner. Förberedelser har även genomförts för att starta samplanering inom område Väst.

Ledarskap (mål 6)

Personalomsättningen bland chefer som sagt upp sig på egen begäran ligger kvar på samma nivå som föregående period ifjol, det vill säga 2,6 procent.

Två utbildningsomgångar för chefer är planerade av grupputvecklingsmodellen HUSET och kommer genomföras senare i höst. Modellen hjälper chefer och deras medarbetare att utvecklas och skapa trygghet där alla får växa.

Friskfaktorer (mål 7)

Sjukfrånvaron har sjunkit både bland män och kvinnor från fjolåret som totalt visar 7,1 procent jämfört med föregående år 7,7 procent. Arbetet med grupputvecklingsmetoden HUSET kan vara en del i förklaringen. Genom att skapa trygga och välfungerande arbetsgrupper stärks trivseln och arbetsglädjen, vilket kan förebygga faktorer som kan bidra till ohälsa och frånvaro.

Kombinationen av tidiga insatser vid sjukfrånvaro, ett närvarande ledarskap och fokus på delaktighet och psykologisk trygghet bidrar till goda förutsättningar för ett hållbart arbetsliv.

Medarbetare med utomnordisk bakgrund har ökat något från föregående mätperiod från 20 till 21 procent. Här kan man se att andelen kvinnor ökar medan andelen män har minskat.

Nyckeltal	Utfall januari–augusti 2026			Utfall januari–augusti 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Heltidsanställda, procent	89	91	**90**	89	91	**89**
Långtidsfriska, procent	60	66	**62**	57	62	**58**
Sjukdagar per årsarbetare, antal	19,3	11,7	**17,1**	20,5	14,5	**18,7**
Sjukfrånvaro, procent	8,0	4,8	**7,1**	8,5	5,9	**7,7**
Sysselsättningsgrad, genomsnittlig	98	98	**98**	98	98	**98**
Tillsvidareanställda, procent	81	78	**80**	80	76	**79**
Utomnordisk bakgrund, procent	19	25	**21**	17	27	**20**

Kulturnämnden

Nämndens arbete för att nå personalpolitiska mål

Kulturnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	enligt plan	enligt plan
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	enligt plan	enligt plan
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	mer arbete krävs	mer arbete krävs

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

Sammantaget ser förvaltningen inga betydande utmaningar kopplat till kompetensförsörjning. Förvaltningen har en hög andel sökanden vid externa rekryteringar och bland de sökande finns en god andel kvalificerade kandidater. Sammantaget finns små eller inga utmaningar. Som exempel på kommande och befintliga små utmaningar nämns ett fåtal musiklärare i specifika instrument samt bristande tillgång på utbildade och kvalificerade scentekniker i riket.

Biblioteksverksamheten vittnar inte om några direkta utmaningar kopplat till kompetensförsörjning och tillgången till utbildade bibliotekarier är fortsatt god, även med skolbibliotekens nya krav på utbildade bibliotekarier.

Ledarskap (mål 6)

Alla verksamheternas chefer klarar det personalpolitiska målet med färre än 30 tillsvidareanställda medarbetare. De faktiska förutsättningarna för ett närvarande och engagerat ledarskap skiljer sig beroende på till exempel geografisk sammanhållen eller spridd verksamhet samt storlek på och sammansättning av medarbetargrupp. Cheferna upplever ett gott stöd från HR i ärendehantering. HR träffar samtliga ledningsgrupper tertialvis för uppföljning och dialog.

Friskfaktorer (mål 7)

Sjukfrånvaron är något högre än motsvarande period föregående år. Korttidsfrånvaron är högre än tidigare år och härrör i stor utsträckning från virussjukdomar under våren. Den registrerade långtidsfrånvaron är med något undantag inte arbetsrelaterad. Under perioden har bland annat flertalet benbrott inom bibliotekens verksamhet påverkat sjukfrånvaron samt ett antal svårare diagnoser hos ett antal medarbetare. Sjukfrånvaron skiljer sig mellan de olika verksamheterna. Kulturskolan ser som exempel, trots stora organisatoriska förändringar samt flytt av lokaler, en långsamt nedåtgående trend i sjukfrånvaron.

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Under perioden har verksamheterna arbetat utifrån sina olika OSA-mål där medarbetarna varit delaktiga i prioriteringar och planering. Några exempel på arbete med OSA-målen är samtalsklimat och kultur, fokus på fysisk och psykosocial arbetsmiljö samt stärkande av gruppens arbetskultur. Flertalet risk- och konsekvensanalyser har genomförts kopplat till pågående förändringsarbeten.

Inom Kulturskolan har stort fokus legat på att skapa förutsättningar för ändrat arbetstidsavtal och nya lokaler parallellt med arbete för att föra samman kollegor som tidigare inte arbetat tillsammans.

Programavdelningen har arbetat med kunskaps- och kompetenshöjande insatser och kompetensöverföring, tydlighet i organisation och nya arbetssätt.

Biblioteken har arbetat med processer kopplade till samtalsklimat och arbetskultur. De har även arbeta med den fysiska arbetsmiljön bland annat i form av ljuddämpande installationer.

Inom staben har flera insatser kopplat till den fysiska arbetsmiljön genomförts. Ljuddämpande åtgärder har gjorts i mötesrum och en ljudisolerad möteskub installerats. Beställning av uppförande av dörr samt glasvägg för att stoppa ljudöverföring från sociala ytor till kontorslandskap har gjorts men väntar på genomförande.

Nyckeltal	Utfall januari–augusti 2026			Utfall januari–augusti 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Heltidsanställda, procent	81	78	**80**	83	79	**81**
Långtidsfriska, procent	63	65	**64**	65	73	**68**
Sjukdagar per årsarbetare, antal	13,9	13,0	**13,6**	13,1	11,3	**12,5**
Sjukfrånvaro, procent	5,8	5,1	**5,5**	5,4	4,7	**5,2**
Sysselsättningsgrad, genomsnittlig	94	92	**93**	93	91	**93**
Tillsvidareanställda, procent	91	89	**91**	90	93	**91**
Utomnordisk bakgrund, procent	10	6	**9**	11	6	**9**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Nämndens arbete för att nå personalpolitiska mål

Miljö- och hälsoskyddsnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	enligt plan	enligt plan
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	enligt plan	enligt plan
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	mer arbete krävs	mer arbete krävs

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

Förvaltningen har en gemensam träff varje termin och vårens förvaltningsträff innehöll en föreläsning om personlig hållbarhet (grunden till effektivt självledarskap och medveten återhämtning) och om att kommunicera på hjärnans villkor och nå fram till mottagaren.

Verksamheten har deltagit på arbetsmarknadsdagen på Umeå Universitet, Uniaden, och har under vårterminen haft ett antal praktikanter.

Ledarskap (mål 6)

Den nya organisationen med fem enheter är på plats och efter sommaren har enhetschefen för Förvaltarenheten börjat sin anställning. Det kommer ge bättre förutsättningar för ett närvarande ledarskap inom verksamheten.

Förvaltningen fortsätter sitt arbete med att stärka chefer via det gemensamma chefsnätverket, vilket erbjuder framför allt möjlighet att utbyta erfarenheter chefer och ledare emellan. Vårens träffar har handlat om brottsförebyggande arbete och uppföljning från den gemensamma förvaltningsträffen (”Neuroledarskap och Neurokommunikation –konsten att leda sig själv och andra på hjärnans villkor”).

Friskfaktorer (mål 7)

Både den årliga uppföljningen av systematiskt arbetsmiljöarbete och den fördjupade analysen av sjukfrånvaron som gjordes under våren, visar på att verksamheterna har ett strukturerat och systematiskt arbete gällande arbetsmiljön. Arbete pågår utifrån handlingsplan och beslutade aktiviteter, mer eller mindre inom samtliga friskfaktorer.

Sjukfrånvaron fortsätter att minska under året och även jämfört med föregående år, och ligger efter åtta månader nära målvärdet för året.

Nyckeltal	Målvärde 2026	Utfall januari–augusti 2026			Utfall januari–augusti 2025		
		kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Sjukfrånvaro, procent	5,0	6,2	4,5	**5,6**	7,8	5,4	**7,0**
Andel långtidsfriska, procent	80	61	60	**60**	65	67	**66**
Andel heltidsanställda, procent	90	98	100	**99**	98	100	**99**

Personalnämnden

Nämndens arbete med att nå personalpolitiska mål

Personalnämnden har inget eget verksamhetsuppdrag, men nämndens arbete för att nå de personalpolitiska målen sammanfaller med nämndens grunduppdrag som redovisas i bilaga 1. Redovisningen här avser övergripande arbete med de personalpolitiska målen i Umeå kommun.

Personalnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	enligt plan	enligt plan
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	enligt plan	enligt plan
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	enligt plan	enligt plan

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

Nämnden har behandlat eller i övrigt tagit del av bland annat följande som är relaterat till kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare:

- Kontroller vid anställning
- Karriärcentra, Umeå kommun-Umeå universitet
- Upphandling av rekryteringssystem
- Datadriven befolknings- och kompetenstillväxt i norr, DBK
- Äldre medarbetare, utveckling i Umeå kommun
- Samtliga nämnders personalrapporter, 2025
- Ändrade rutiner för exit-enkät
- Personalföreningen Sporren
- Överenskommelse om aktivitetskrav
- Nytt kollektivavtal om SAO-jobb
- Lönekartläggning 2025
- Nämndernas kompetensförsörjningsplanering
- Individuella överenskommelser

Personalnämnden noterar bland annat att Umeå kommuns nämnder behöver fördjupa arbetet och beskrivningarna om på vilket sätt man jobbar med hela det personalpolitiska målet om att klara kompetensförsörjningen och spegla mångfalden i samhället. Nämnden har även för avsikt att under hösten fördjupa uppföljningen av olika verksamheters personal-omsättning och på vilket sätt det adresseras i nämndernas kompetensförsörjningsplaner.

Ledarskap (mål 6)

- Nämnden har följt det pågående arbetet med revidering av ledar- och medarbetarpolicy samt värdegrunden MÖTS.

Friskfaktorer (mål 7)

Nämnden har behandlat eller i övrigt tagit del av bland annat följande som är relaterat till friskfaktorer:

- Hot, våld och annan otillåten påverkan
- Arbetsmiljöhändelser
- Kommunens rehabiliteringsprocess
- Skyddsombudens förutsättningar
- SAMBA som gott exempel hos Suntarbetsliv

Personalnämnden kan konstatera att trenden med minskande sjuktal under de senaste åren håller i sig under inledningen av året. Det är positivt att utvecklingen går åt rätt håll för både kvinnor och män. Inte minst är det glädjande att utvecklingen är positiv med minskade sjukdagar, fler långtidsfriska och fortsatt lägre sjukfrånvaro för både män och kvinnor med bibehållet hög sysselsättningsgrad och hög andel heltidsanställda. Samtliga är viktiga faktorer för att även stärka verksamhetens förutsättning för kompetensförsörjning. Det är även en positiv trend att andelen medarbetare med utomnordisk bakgrund fortsätter att ligga i linje med målsättningen om att spegla befolkningen.

Nyckeltal	Utfall januari–augusti 2026			Utfall januari–augusti 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Heltidsanställda, procent	93	94	**93**	92	94	**93**
Långtidsfriska, procent	60	70	**63**	56	66	**59**
Sjukdagar per årsarbetare, antal	17,2	10,1	**15,1**	18,3	11,4	**16,2**
Sjukfrånvaro, procent	7,3	4,3	**6,4**	7,7	4,8	**6,8**
Sysselsättningsgrad, genomsnittlig	98	98	**98**	97	98	**98**
Tillsvidareanställda, procent	86	81	**84**	86	81	**84**
Utomnordisk bakgrund, procent	18	24	**20**	17	24	**19**

Tekniska nämnden

Nämndens arbete med att nå personalpolitiska mål

Tekniska nämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	enligt plan	enligt plan
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	enligt plan	enligt plan
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	enligt plan	enligt plan

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

Den årliga lönekartläggningen har genomförts inom Umeå kommun och förvaltningen Teknik och fastighet. Resultatet visar att lönerna inom förvaltningen är jämställda mellan kvinnor och män, både utifrån löneläge och arbetsvärdering. I arbetsvärderingen ingår bland annat arbetets krav, utbildningsnivå och marknadspåverkan.

Lönekartläggningen genomförs i syfte att upptäcka, åtgärda och förebygga osakliga löneskillnader mellan kvinnor och män i enlighet med diskrimineringslagen. Inom Teknik och fastighet finns cirka 70 olika befattningar som har jämförts med varandra samt med övriga befattningar inom Umeå kommun. Att kunna visa på jämställda och rättvisa löner är en viktig faktor, inte minst för

arbetsgivarvarumärket. Det bidrar också till att stärka kommunens och förvaltningens attraktivitet som arbetsgivare.

Under perioden har det nuvarande lärplattformen Learning Management Systemet (LMS) utvärderats utifrån hela Umeå kommuns behov. Utvärderingen visar att systemet bör avvecklas och ersättas med ett liknande system som redan används Infocaption Kunskapsbanken. Förändringen bedöms ge en mer effektiv budgetanvändning och bättre möta verksamhetens behov.

HR-enheten Teknik och fastighet har genomfört en workshop för chefer inom Fastighet med fokus på dialog och erfarenhetsutbyte inom kompetensförsörjning. Dialogerna berörde karriär, utveckling, arbetsgivarvarumärke samt resultat- och utvecklingssamtal. Workshopen kopplades till verksamhetens kompetensförsörjningsplan och syftade till att stärka det strategiska arbetet med att utveckla, behålla och attrahera kompetens.

En omvärldsbevakning genomfördes för att få en bild av fastighetsbranschen, dess utveckling och de behov som finns inom området.

Ledarskap (mål 6)

Fokusområdet för ledarskapet inom Teknik och fastighet är chefers förutsättningar och synliggöra samt tillvarata lärande i arbetsvardagen. Under april samlades Ledarforum i Medlefors i Skellefteå för nätverkande och erfarenhetsutbyte inom förvaltningen. När cheferna har rätt förutsättningar att leda blir vardagen bättre för alla som arbetar inom förvaltningen.

Friskfaktorer (mål 7)

I maj genomfördes en workshop med Teknik och fastighets nya skyddsombud och nya chefer på har genomförts. Workshopen handlade om roller och ansvar, arbetsmiljöns regler och vikten med att göra riskbedömningar.

Nu har arbetet i projektet SAMBA (Samverkansmodell för att behålla arbetskraft) resulterat i tio prototyper på nya och effektiva samverkansformer med målet att behålla arbetskraft på arbetsmarknaden, sex från hösten 2025 och fyra under vårterminen 2026. Prototyperna kommer finnas med i det fortsatta arbetet under hösten där planen är att djupdyka i förutsättningar, möjligheter och behov i de egna deltagande organisationers rehabprocesser, bland annat inom Teknik och fastighet, för att fånga upp tidiga signaler och möjliggöra och etablera tidiga insatser.

Som en del av implementeringen av arbetet med säkerhetskultur har förvaltningens arbetsmiljöingenjör genomgått utbildning i MTO (Människa, Teknik och Organisation). MTO metodiken ger stöd för att identifiera både riskfaktorer och friskfaktorer och bidrar till ett mer systematiskt arbetsmiljöarbete. Kompetenshöjningen utgör en grund för det fortsatta arbetet med att utveckla en stark säkerhetskultur och en hållbar arbetsmiljö inom verksamheten.

Nyckeltal	Utfall januari–augusti 2026			Utfall januari–augusti 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Heltidsanställda, procent	95	98	**96**	95	98	**97**
Långtidsfriska, procent	58	68	**63**	56	64	**60**
Sjukdagar per årsarbetare, antal	16,5	9,4	**13,4**	18,4	11	**15,2**
Sjukfrånvaro, procent	6,6	3,8	**5,4**	7,3	4,6	**6,1**
Sysselsättningsgrad, genomsnittlig	98	99	**99**	98	99	**99**
Tillsvidareanställda, procent	94	94	**94**	95	95	**95**
Utomnordisk bakgrund, procent	29	20	**25**	28	19	**24**

Valnämnden

Under perioden har valkansliet personal utökats ytterligare och vid slutet av perioden så är det nio personer som arbetar vid valkansliet, av dessa är två timanställda. Valkansliets arbetstid utgår från ett schema med oregelbunden arbetstid. Förtidsröstningen pågår sju dagar i veckan även på kvällstid vilket innebär att även valkansliets personal måste vara i tjänst. Stöttning har också skett med gruppledare från förtidsröstning.

Nämndens arbete för att nå personalpolitiska mål

Valnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	enligt plan	enligt plan
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	enligt plan	enligt plan
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	enligt plan	enligt plan

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

Att bibehålla valkansliets kompetens och erfarenhet av valadministration är en prioriterad fråga för Valnämnden. Valkansliets personal har under perioden fortsatt arbetet med att vara Personuppgiftskoordinatorer för valnämnden, kommunstyrelsen och personalnämnden samt kommungemensamma utredningsuppdrag.

Nämndens bedömning är att mål 5 kommer att vara uppfyllt vid årets slut.

Ledarskap (mål 6)

Valkansliets chef ingår i ledningsgruppen för Avdelning Demokrati och juridik. Via SLK HR ges möjligheter till kompetenshöjande utbildningar och seminarium.

Valnämnden uppfyller mål där chef har max 30 medarbetare.

Nämndens bedömning är att mål 6 är uppfyllt

Friskfaktorer (mål 7)

Valkansliet ingår i Avdelningen Demokrati och juridik där avdelningsgemensamma arbetsplatsträffar genomförs. Valkansliets svar på medarbetarenkäten resulterar i en handlingsplan för enheten som enhetschefen ansvarar för. Arbetet med organisatoriskt systematiskt arbetsmiljöarbete sker på avdelningsnivå.

Nämndens bedömning är att mål 7 kommer vara uppfyllt vid årets slut.

Valkansliet består under perioden av 9 medarbetare, om antalet anställda understiger 10 medarbetare redovisas inte resultatet för nyckeltalen.

Äldrenämnden

Nämndens arbete för att nå personalpolitiska mål

Äldrenämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	Äldrenämnden fortsätter att utveckla attraktiva arbetsvillkor, kompetensutveckling och nya arbetssätt för att möta framtidens ökade kompetensbehov och den demografiska utvecklingen. Beslut har tagits om förstärkningar i bemanning både inom vård - och omsorgsboende och hälso- och sjukvårdsverksamheten	mer arbete krävs
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	Nämnden har gett ett särskilt uppdrag till förvaltningen avseende ett närvarande ledarskap och chefers förutsättningar. Uppdraget redovisas till nämnd i slutet av året.	mer arbete krävs
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	Äldrenämnden fortsätter arbetet med friskfaktorer och förebyggande arbetsmiljöarbete. Förutsättningarna att minska sjukfrånvaron påverkas även av ett hållbart ledarskap och en långsiktigt hållbar kompetensförsörjning och hänger således ihop med mål 5 och mål 6.	mer arbete krävs

Äldrenämnden har under året vidtagit flera åtgärder för att möta upp de personalpolitiska målen. Det behöver dock understrykas att det är ett generellt utmanande rekryteringsläge vilket medför att nödvändiga förstärkningar inte kommer på plats i den tid som nämnden önskar.

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

Arbetet med att stärka äldreomsorgens långsiktiga kompetensförsörjning har fortsatt under året. Samverkan med skolor har utvecklats genom grupp-prao för elever i årskurs 8–9, klassrumsbesök på vård- och omsorgsprogrammet samt inspirationsinsatser i grundskolan. Samarbetet med Ung

Omsorg har etablerats på tre vård- och omsorgsboenden. Syftet är att öka kännedomen om äldreomsorgens yrkesroller och stärka intresset för framtida arbete inom verksamheten.

Från och med i år är äldreomsorgens basutbildning obligatorisk för nyanställda och cirka 450 medarbetare har genomfört utbildningen under årets första halvår. En språkpilot har genomförts i samarbete med Umevux för att stärka språkkompetens och yrkeskunskap hos medarbetare. Piloten har utvärderats och utgör underlag för fortsatt utveckling.

34 kvalitetsundersköterskor har anställts inom vård- och omsorgsboenden samt två inom hemtjänsten. Rekrytering pågår av ytterligare fyra varav en är till hemtjänsten. Rollen bidrar till arbetsplatsnära lärande, kvalitetsstärkning och kompetensutveckling.

Rutin för hantering av registerkontroll är implementerad och tillämpas vid samtliga anställningar och praktikplatser.

Sommaren har förflutit bra i verksamheterna trots stora utmaningar i att rekrytera sjuksköterskor. Gällande omvårdnadspersonal så har rekryteringen gått bra även om det som tidigare år tar lång tid att få alla kandidater på plats, trots att rekryteringen påbörjas redan i december.

Ledarskap (mål 6)

De kvalitetsundersköterskor som rekryterats under våren fungerar som stöd till enhetschefer i det arbetsplatsnära lärandet och bidrar till att stärka kvaliteten i det dagliga arbetet.

Arbetet med att skapa förutsättningar för ett mer närvarande ledarskap har inletts. En arbetsgrupp med representanter från verksamhet, HR och fackliga organisationer har bildats och en plan för det fortsatta arbetet har tagits fram. Förutsättningarna för närvarande ledarskap påverkas bland annat av antal medarbetare, verksamhetens komplexitet, administrativa krav och tillgång till stödresurser.

Friskfaktorer (mål 7)

Arbetet med att stärka hållbara arbetsförhållanden sker bland annat genom kompetensutveckling, arbetsplatsnära lärande och ökad delaktighet i verksamheten. För att bidra till bättre balans mellan krav och resurser för chefer genomförs en pilot med utökad kvällsbemanning på två vård- och omsorgsboenden. Ytterligare ett boende ansluter under hösten.

För att stärka medarbetarnas delaktighet har schemaansvariga medarbetare utsetts på två arbetsplatser. Funktionen bidrar till ett ökat inflytande i schemaprocessen och ett närmare samarbete mellan medarbetare, chef och schemastöd.

Andelen långtidsfriska har ökat från 50 till 55 procent jämfört med motsvarande period föregående år. Samtidigt är sjukfrånvaron fortsatt hög och uppgår till 8,4 procent, vilket innebär att fortsatta insatser krävs för att nå målet om minskad sjukfrånvaro.

Nyckeltal	Utfall januari–augusti 2026			Utfall januari–augusti 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Heltidsanställda, procent	98	99	**98**	97	98	**97**
Långtidsfriska, procent	53	59	**55**	48	54	**50**
Personalomsättning, procent	7,4	6,3	**7,1**	7,4	12,9	**8,9**
Sjukdagar per årsarbetare, antal	21,4	13,7	**19,2**	21,2	13,5	**19,1**
Sjukfrånvaro, procent	9,4	5,9	**8,4**	9,4	5,9	**8,3**
Sysselsättningsgrad, genomsnittlig	99	99	**99**	99	99	**99**
Tillsvidareanställda, procent	74	63	**71**	73	65	**71**
Utomnordisk bakgrund, procent	30	49	**36**	29	52	**36**

Brand- och räddningsnämnden

Nämndens arbete för att personalpolitiska mål

Brand- och räddningsnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	enligt plan	enligt plan
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	enligt plan	enligt plan
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	enligt plan	enligt plan

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

Arbetet med kompetensförsörjning har bedrivits enligt den plan som nämnden fastställt. Rekrytering i enlighet med den pågående utökningen och förberedelser inför driftsättningen av Umeå östra pågår och insatser som genomförts inom RiB-verksamheten börjar nu ge effekt.

Ledarskap (mål 6)

Det påbörjade arbetet med att utveckla både organisation och verksamhet har fortgått under året. Utvecklingsarbetet medger verksamhetens chefer att kunna bedriva ett ledarskap som ger bättre förutsättningar för goda resultat. Arbetet börjar ge effekt vilket också syns i verksamheten.

Personalen är fortsatt delaktiga i den utveckling som pågår genom dialogtillfällen med möjlighet att lämna synpunkter innan förslag samverkas och förhandlas.

Friskfaktorer (mål 7)

Sjukfrånvaron inom brand- och räddningsnämndens verksamhet ligger för perioden högt när det gäller kvinnor. Detta beror på sjukskrivningar som inte är arbetsrelaterade och ger stor påverkan på utfallet då det är få kvinnor anställda inom verksamheten.

För att främja arbetet med friskfaktorer inom verksamheten pågår personalutvecklingsarbete genom den personalutvecklingsplan som fastställts. I planen ingår insatser och aktiviteter för att skapa en hållbar organisation, vilket bland annat omfattar jämställdhet, lika behandling, medarbetarskap och mångfald.

Nyckeltal	Utfall januari–augusti 2026			Utfall januari–augusti 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Heltidsanställda, procent	100	100	**100**	100	100	**100**
Långtidsfriska, procent	73	85	**83**	91	86	**87**
Personalomsättning, procent	0,0	1,2	**1,0**	8,3	2,7	**3,5**
Sjukdagar per årsarbetare, antal	18,2	5,5	**7,4**	2,4	4,4	**4,2**
Sjukfrånvaro, procent	6,8	2,0	**2,7**	0,9	1,8	**1,7**
Sysselsättningsgrad, genomsnittlig	100	100	**100**	100	100	**100**
Tillsvidareanställda, procent	83	85	**85**	86	85	**85**
Utomnordisk bakgrund, procent	0	1	**1**	0	2	**2**

IT-kapacitetsnämnden

Nämnden har ingen anställd personal.

PA-nämnden

Nämnden har ingen anställd personal.

Överförmyndarnämnden

Nämndens arbete för att nå personalpolitiska mål

Överförmyndarnämnden	Bedömning januari–augusti	Prognos januari–december
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	enligt plan	enligt plan
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	enligt plan	enligt plan
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	enligt plan	enligt plan

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

Överförmyndarenheten har goda förutsättningar för att rekrytera ny personal till verksamheten oavsett yrkesroll samt att bibehålla personal. Personalomsättningen har varit låg. En ny medarbetare har anställts under perioden. Nämnden tar till vara på medarbetare över 65 år på ett bra sätt och de ges möjlighet att förlänga arbetslivet och på så sätt kan verksamheten hantera ett visst vikariebehov. Överförmyndarenheten har under perioden haft en person som arbetsträning vid verksamheten.

Nämndens bedömning är att mål 5 är uppfyllt.

Ledarskap (mål 6)

Överförmyndarnämndens enhetschef ingår i ledningsgruppen för avdelningen Demokrati och juridik. Via SLK HR ges möjligheter till kompetenshöjande utbildningar och seminarium. Överförmyndarnämnden uppfyller mål där chef har max 30 medarbetare.

Överförmyndarnämndens bedömning är att mål 6 är uppfyllt.

Friskfaktorer (mål 7)

Överförmyndarnämnden ingår i avdelningen Demokrati och juridik där avdelningsgemensamma arbetsplatsträffar genomförs. Överförmyndarnämndens svar på medarbetarenkäten resulterar i en handlingsplan för enheten som enhetschefen ansvarar för. Arbetet med organisatoriskt och systematiskt arbetsmiljöarbete sker på avdelningsnivå.

Överförmyndarnämndens bedömning är att mål 7 kommer vara uppfyllt vid årets slut.

Nyckeltal	Utfall januari–augusti 2026			Utfall januari–augusti 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Heltidsanställda, procent	100	100	**100**	96	80	**93**
Långtidsfriska, procent	72	100	**77**	65	67	**65**
Personalomsättning, procent	5,3	0,0	**4,3**	4,8	0,0	**4,2**
Sjukdagar per årsarbetare, antal	12,1	3,9	**10,6**	11,5	5,0	**10,5**
Sjukfrånvaro, procent	4,6	1,7	**4,0**	5,2	1,9	**4,6**
Sysselsättningsgrad, genomsnittlig	100	100	**100**	97	98	**97**
Tillsvidareanställda, procent	100	80	**96**	91	60	**86**
Utomnordisk bakgrund, procent	5	0	**4**	4	0	**4**

Bilaga 5. Sammanställd rapport av tilläggsuppdrag

Av totalt 14 tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige för verksamhetsåret 2026 är tre genomförda och elva delvis genomförda. Prognosen för årets slut är att åtta uppdrag kommer att vara genomförda och sex delvis genomförda.

Uppdrag	Status januari–augusti	Motivering/kommentar	Prognos januari–december
2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.	Delvis genomfört	Kommunstyrelsen fastställde i april anvisning för nämndernas hantering av tilläggsuppdraget. Den innehåller vad analysen ska innehålla samt att nämnd ska överlämna analys och konsekvensbeskrivning till kommunstyrelsen och tekniska nämnden senast 30 oktober 2026 för att möjliggöra att nämndernas analyser infogas som underlag till planeringsprocess för 2028. Efter att nämnderna rapporterat kommer underlagen från nämnderna att sammanställas och en kommunövergripande analys göras till kommunstyrelsen.	Genomfört
2025:2 Kommunfullmäktige ger tekniska nämnden i uppdrag att som en konsekvens av förändrade demografiska förutsättningar säkerställa ett fortsatt effektivt lokalnyttjande, inklusive att tillse att frigjorda lokaler så långt det är möjligt nyttjas till verksamheter med ökade behov av lokaler, i syfte att hålla nere kommunens lokalkostnader och minska investeringsbehovet i nya lokaler. Förändrade investeringsbehov ska lyftas inom ramen för ordinarie planeringsprocess.	Delvis genomfört	Det pågår dialoger med övriga nämnder avseende deras analyser av tilläggsuppdrag 2025:1 inför TN:s tilläggsuppdrag 2025:2.	Genomfört
2025:3 Kommunfullmäktige ger tekniska nämnden och individ- och familjenämnden i uppdrag att analysera behovet och utreda förutsättningarna för annan boendeform.	Delvis genomfört	TN: Arbetet med rapporten är uppstartad. IFN: Arbetet har påbörjats under 2026. Behov och prognos utreds av förvaltningen och dialog med Tekniska nämnden/Fastighet är planerad genom gemensamma arbetsträffar under hösten. Ambitionen är att ta fram en rapport senast i början av 2027 som beskriver behov, möjliga lösningar samt konsekvenser för investerings- och förhyrningsbudget. Resultatet ska kunna utgöra underlag för budgetarbetet 2027 och kommande 10-årsplanering.	Delvis genomfört

Bilaga 4. Rapport av tilläggsuppdrag

Uppdrag	Status januari–augusti	Motivering/kommentar	Prognos januari–december
2025:4 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, samt tekniska nämnden i uppdrag att i dialog med berörda verksamheter och externa parter ta fram förslag på samverkan kring och samnyttjande av anläggningar för djurhållning.	Delvis genomfört	Arbetet med uppdraget pågår. Behoven och möjligheterna har preciserats, ett studiebesök till Skara genomförts tillsammans med SLU och alternativa lösningar har kartlagts. Delrapportering har gjorts i GVN och TN. Ett förslag håller nu på att tas fram och det kommer att inarbetas i budgetprocessen för 2028 och framåt.	Genomfört
2025:5 Kommunfullmäktige ger tekniska nämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att analysera behovet och utreda förutsättningarna för idrottshall för Vasaskolan, samt att gymnasie- och vuxenutbildningen ges i uppdrag att se över framtida programstrukturen på kommunens gymnasieskolor.	Delvis genomfört	Utredning och dialog pågår för att se över om det går att uppfylla nämndens önskan och behov av en idrottshall.	Delvis genomfört
2025:6 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, fritidsnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att i dialog med berörda verksamheter och föreningslivet utreda förutsättningarna för att utveckla idrottsanläggningarna Gammlia Arena, Visionite Arena och Nolia Arena ur ett tillväxtperspektiv.	Genomfört	Arbetet är i slutfas och en slutrapport kommer att göras innan årsskiftet.	Genomfört
2025:7 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att genomföra en översyn av kommunens arbete med antidiskriminering i syfte att göra en nulägesanalys av befintliga insatser, styrning och behov av aktiva åtgärder på området. Översynen ska också innehålla en omvärldsanalys av andra kommuner.	Delvis genomfört	Arbetet med uppdraget pågår. En nulägesanalys har genomförts av befintliga insatser, styrning och behov av aktiva åtgärder inom antidiskrimineringsområdet, med särskilt fokus på Umeå kommun som arbetsgivare. Parallellt har en omvärldsanalys gjorts där erfarenheter och arbetssätt från andra kommuner samlas in. Underlaget håller på att kompletteras med relevanta tillsynsrapporter och meddelanden från Diskrimineringsombudsmannen. Utifrån den samlade analysen planeras möjliga förslag till fortsatta insatser för Umeå kommun att tas fram och presenteras under hösten 2026.	Genomfört
2025:8 Kommunfullmäktige ger Umeå kommunföretag i uppdrag att utreda förutsättningarna för att införa ett sommarlovskort i kollektivtrafiken för barn och unga 7–19 år.	Genomfört	Genomfördes under sommaren med gott resultat.	Genomfört

Bilaga 4. Rapport av tilläggsuppdrag

Uppdrag	Status januari–augusti	Motivering/kommentar	Prognos januari–december
2025:9 Kommunfullmäktige ger personalnämnden tillsammans med för- och grundskolenämnden, individ- och familjenämnden och äldrenämnden i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett införande av arbetsskor inom för- och grundskolenämndens, individ- och familjenämndens samt äldrenämndens verksamheter.	Delvis genomfört	PN: Personalnämndens förvaltning har bistått verksamhetsnämndernas utredning för införande av arbetsskor. ÄN: Nämnden har sedan tidigare finansierat arbetsskor inom hemtjänst och hemsjukvård. Avsatta medel har nu använts för ytterligare inköp. FGN: Avrapporterat i för- och grundskolenämnden juni 2026. IFN: Nämnden har under våren påbörjat arbetet med att ta fram en rutin för arbetsskor och prioritera införandet, som påbörjas under hösten. Medarbetare kommer kunna börja hämta ut skor under hösten 2026.	Genomfört
2025:10 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och fritidsnämnden i uppdrag att teckna nytt avtal med Fritidsbanken och att det i överenskommelsen ska ingå ytterligare en fritidsbank.	Genomfört	Kommunstyrelsen näringslivs- och arbetsutskott har beslutat att bevilja fritidsnämnden 3 mnkr per år till ett idébaserat offentligt partnerskap med Fritidsbanken under avtalstiden 2026–2029 från kommunstyrelsens tillväxtanslag, med förbehåll: - att kommunstyrelsens medfinansiering inkluderar en ny fritidsbank på Ersboda och ska reduceras i omfattning till dess att ett hyresavtal för Fritidsbanken på Ersboda har tecknats och avtalet justerats till att inkludera verksamheten på Ersboda. - att fritidsnämnden får i uppdrag att tillse att kommunens finansiering av partnerskapet anpassas till verksamhetens omfattning i enlighet med ovanstående.	Genomfört
Tilläggsuppdrag 2025:11 Kommunfullmäktige ger fritidsnämnden och kulturnämnden i uppdrag att initiera samarbete med och aktivera föreningslivet och studieförbunden utifrån civil beredskap.	Delvis genomfört	Påbörjats tillsammans genom gemensam arbetsgrupp där plan för samverkan med studieförbunden planeras under tertial 3.	Delvis genomfört
Tilläggsuppdrag: 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.	Delvis genomfört	En fördjupad analys av framtida tillgång till och efterfrågan av kompetens är genomförd och hanterad i berörda nämnder under 2025. För att bredda ansatsen och ta med fler parametrar som är väsentliga för formulering av framtida inriktning för respektive nämnd är tilläggsuppdrag 2025:1 och den analys av demografiska förändringar som ingår en viktig komplettering och förutsättning för att komma vidare med uppdrag 2023:1.	Delvis genomfört

Bilaga 4. Rapport av tilläggsuppdrag

Uppdrag	Status januari–augusti	Motivering/kommentar	Prognos januari–december
		Nämndernas ska rapportera på tilläggsuppdrag 2025:1 senast 30 oktober. Därefter kommer tilläggsuppdrag 2023:1 återigen att aktualiseras med avseende på formulering av framtida inriktning för respektive nämnd.	
Tilläggsuppdrag: 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.	Delvis genomfört	Under året har uppdraget/syftet och agendan för stadsdirektörens ledningsgrupp omformats för att nyttja den gemensamma kompetensen och mandatet för att utveckla kommunen i den riktning som pekats ut av kommunfullmäktige.	Delvis genomfört
Tilläggsuppdrag 2021:8 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.	Delvis genomfört	Kompetenshöjande insatser avseende välfärdsbrottslighet har genomförts. Arbete med lokal lägesbild är utvecklad för att fånga upp risker för välfärdsbrott. En grundstruktur är framtagen för att motverka möjliggörare. Stöd till myndighetsutövning inom stöd- och omsorg har tagits fram för att upptäcka välfärdsbrott, tillsammans med nationell samverkansgrupp “CURA”. Inom Säkerhetsenheten pågår arbetet med att ta fram en nulägesanalys samt förslag till fortsatt arbete för att motverka välfärdsbrottslighet och korruption/otillbörlig påverkan inom kommunens organisation. Denna analys och förslag kommer sedan att ligga till grund för kommunövergripande strukturer och styrning för att motverka välfärdskriminalitet.	Delvis genomfört

Bilaga 6. Tilläggsanslag eller resultatöverföringar mellan nämnder januari–augusti 2026, drift respektive investeringar

Diarienummer (mnkr)	KS-2024/00433 Driftbudget 2026	KS-2025/00607 FGN och GVN tvåförvaltnings-lösning	KS-2025/00965 Teknisk ramjustering, städning	KS-2025/01084 Teknisk ramjustering, Navet	KS-2025/01094 Teknisk ramjustering, skolskjutsar	Aktuell driftbudget 2026 efter beslutade omföringar
11 Överförmyndarnämnden	−16,75					−16,75
12 Kommunstyrelsen	−1 348,39			−3,82		−1 352,21
13 Kommunfullmäktige	−4,05					−4,05
14 Personalnämnden	−1,34					−1,34
15 Valnämnden	−19,94					−19,94
20 Tekniska nämnden	−1 633,70		−1,70	−33,74		−1 669,14
21 Byggnadsnämnden	−65,54					−65,54
23 Miljö- och hälsoskyddsnämnden	−22,65					−22,65
25 Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	−104,50					−104,50
31 Äldrenämnden	−1 511,64					−1 511,64
32 Individ- och familjenämnden	−1 872,19					−1 872,19
40 Fritidsnämnden	−166,27			37,56		−128,71
45 Kulturnämnden	−177,71					−177,71
50 För- och grundskolenämnden	−2 384,94				5,80	−2 373,94
55 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	−680,84	−5,21	1,70		−5,80	−690,15
70 Gemensam IT-nämnd, Umeå/Skellefteå	−1,91					−1,91
71 Gemensam PA-nämnd, Umeåregionen	−5,20					−5,20
Summa	**−10 017,54**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**−10 017,54**

Bilaga 6. Tilläggsanslag eller resultatöverföringar mellan nämnder januari−augusti 2026, drift respektive investeringar

Diarienummer (mnkr)	KS-2024/00433 Investeringsbudget 2026	KS-2024/00433 MEX, budget 2026	KS-2024/00588 Ombudgetering från 2024	KS-2025/00278 Ombudgetering från 2025	Aktuell investeringsbudget 2026 efter beslutade omföringar
12 Kommunstyrelsen	−72,39	−250,30			−322,69
15 Valnämnden	−0,50				−0,50
20 Tekniska nämnden	−1 170,08		−226,54	−117,22	−1 513,84
21 Byggnadsnämnd	−0,47				−0,47
23 Miljö- och hälsoskyddsnämnden	−0,28				−0,28
25 Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	−47,58			−10,51	−58,09
31 Äldrenämnden	−24,44			−7,50	−31,94
32 Individ- och familjenämnden	−15,25			−4,23	−19,49
40 Fritidsnämnden	−16,45		−0,25	−2,26	−18,96
45 Kulturnämnden	−7,85				−7,85
50 För- och grundskolenämnden	−19,32			−1,96	−21,28
55 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	−10,50			0,77	−9,74
Summa	**−1 385,12**	**−250,30**	**−226,79**	**−142,91**	**−2 005,12**

Bilaga 7. Avstämning av utfall mot kommunfullmäktiges budget för styrelse och nämnder

(mnkr)	2026			2025	2026	
	Budget jan–aug	Utfall jan–aug	Budget-avvikelse jan–aug	Utfall jan–aug	Budget jan–dec	Prognos budget-avvikelse jan–dec
Kommunfullmäktige (revision)	−3	−3	**0**	−1	−4	**0**
Kommunstyrelsen	−897	−773	**124**	−837	−1 352	**144**
Valnämnden	−1	0	**1**	−2	−20	**–1**
För- och grundskolenämnden	−1 503	−1 456	**47**	−1 445	−2 374	**50**
Äldrenämnden	−1 006	−961	**46**	−871	−1 512	**60**
Tekniska nämnden	−1 091	−1 042	**49**	−1 002	−1 669	**7**
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	−428	−413	**15**	−389	−690	**14**
Individ- och familjenämnden	−1 237	−1 238	**–1**	−1 182	−1 872	**–6**
Fritidsnämnden	−86	−88	**–1**	−103	−129	**–1**
Kulturnämnden	−113	−114	**–1**	−109	−178	**0**
Byggnadsnämnden	−41	−37	**4**	−27	−66	**5**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	−13	−13	**0**	−13	−23	**0**
Personalnämnden	−1	−1	**0**	−1	−1	**0**
Överförmyndarnämnden	−11	−12	**–1**	−8	−17	**0**
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	−69	−64	**5**	−54	−104	**6**
Gemensam IT-kapacitetsnämnd, Umeå/Skellefteå	−1	−3	**–2**	0	−2	**–3**
Gemensam PA-nämnd, Umeåregionen	−3	−3	**0**	0	−5	**0**
Summa styrelse och nämnder	**–6 504**	**–6 220**	**285**	**–6 044**	**–10 018**	**276**

Bilaga 8. Nyckeltal inrapporterade från kommunens bolag per 2026-08-31

Tabellen redovisar en sammanställning av värden som kommunens bolag har rapporterat per sista augusti och bygger på varje bolags egen redovisning. Det ska inte förväxlas med värden i koncernredovisning för Umeå kommunkoncern, där elimineringar och klyvning görs utifrån ägd andel.

	Resultat efter finansiella poster (mnkr)				Soliditet (%)		Investeringar (mnkr)			Självfinansieringsgrad (%)
	Utfall jan–aug 2026	Utfall jan–aug 2025	Prognos 2026	Utfall 2025	Utfall jan–aug 2026	Utfall jan–aug 2025	Utfall jan–aug 2026	Prognos 2026	Utfall 2025	Utfall jan–aug 2026
Umeå Kommunföretag AB	8	6	0	−3	53	55	3	4	12	–
Umeå Energi AB	177	38	231	97	43	42	305	540	508	101
Infrastruktur i Umeå AB	−8	1	−13	−4	21	21	3	24	8	–
Umeå Hamn AB	−21	−17	−36	−20	8	7	150	287	122	–
Umeå Parkerings AB	10	11	18	17	25	30	1	4	2	–
AB Bostaden i Umeå	195	192	222	206	44	43	322	580	342	109
Umeå Deponi och Avfallscenter AB	18	13	13	31	63	62	4	16	19	–
Umeå Vatten och Avfall AB	−2	−3	−8	−4	2	2	145	305	246	38
Västerbottens Museum AB	2	2	2	2	47	47	2	3	4	154
Visit Umeå AB	1	1	0	0	28	25	0	0	0	–
Nolia AB	6	2	3	1	55	48	1	3	0	–
Norrlandsoperan AB	13	12	0	0	36	40	0	0	0	–
Kvarken Link OY	71	3	68	110	49	37	13	17	48	100
Uminova Innovation AB	0	0	−2	1	40	21	0	0	0	–

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-08-25

Kommunfullmäktige

Diarienr: KS-2025/00756

Planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028-2030

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar att:

- fastställa beslutet om planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028–2030, enligt fullmäktiges beslut 2026-06-15 §139.

Ärendebeskrivning
Umeå kommunfullmäktige fattade, 2026-06-15, beslut om planeringsdirektiv och budget för 2027 samt plan 2028–2030 (§139).
De år det är valår skall beslut om budget för kommande år fastställas av det nyvalda fullmäktige. (Kommunallagen 11 kap. 10§)

Beslutsunderlag
Kommunfullmäktiges protokoll 2026-06-15, § 139.
Planeringsdirektiv och budget för 2027 samt plan för 2028–2030.
Investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030.
Mark- och exploateringsplan 2027–2030.

Elin Pietroni
Stadsdirektör

Lena Höök Gustafsson
Ekonomidirektör

Umeå kommun
Kommunfullmäktige

Protokollsutdrag
2026-06-15

§ 139

Diarienr: KS-2025/00756

Planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028-2030

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att fastställa skattesatsen år 2027 till 22,80

att fastställa Socialdemokraternas och Miljöpartiets Planeringsdirektiv, budget och investeringar för 2027 och plan 2027–2030 inklusive:

- **inriktningsmål och program, finansiellt mål, personalpolitiska mål samt tilläggsuppdrag till kommunens nämnder och bolag**
- **nettokostnadsbudget 2027 och plan 2028–2030 för respektive styrelse eller nämnd**
- **ram för förvärv av finansiell anläggningstillgång**
- **bruttoutgifter i investeringsbudget för 2027 samt investeringsplan för 2028–2030 enligt bilaga 1**
- **bruttoutgifter i mark- och exploateringsbudget 2027 och plan 2028–2030 enligt bilaga 2.**

att godkänna att kommunstyrelsen får göra tekniska förändringar av budgetramar under förutsättning att nämnderna är överens och att förändringarna är kostnadsmässigt neutrala i kommunens budget

att kommunstyrelsen inom fastställd investeringsbudget och plan får göra tidsmässiga förskjutningar av investeringar för att anpassa till förändrade förutsättningar

att fastställa kommunrevisionens budget för 2027 enligt bilaga 3.

att fastställa budget för lekmannarevisionen 2027 enligt bilaga 4.

att fastställa kommunfullmäktiges årshjul enligt bilaga 5.

att fastställa viktiga datum för kommunens nämnder och bolag 2027 enligt bilaga 6.

Reservation
Anders Ågren, för Moderaterna reserverar sig mot beslutet till förmån för Alliansens budgetförslag.

Veronica Kerr, för Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för Alliansens budgetförslag.

Lars Forsgren, för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för Sverigedemokraternas budgetförslag.

Davis Kaza, för Arbetarpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för Arbetarpartiets budgetförslag.

Ärendebeskrivning

Ärendegång

Vid näringslivs- och arbetsutskottets sammanträde 19 maj 2026 lägger Socialdemokraterna fram det med Miljöpartiet gemensamma budgetförslaget samt bilaga 1 – Investeringsbudget 2027 samt plan 2028 2030 och bilaga 2 - Mark- och exploateringsbudget 2027 och plan 2028 2030.

Vid näringslivs- och arbetsutskottets sammanträde 26 maj 2026 lägger övriga partier i utskottet sina budgetförslag.

Vid kommunstyrelsens sammanträde 2 juni 2026 lägger övriga partier i kommunstyrelsen sina budgetförslag. Samtliga partier i kommunfullmäktige har möjlighet att skriftligt anmäla in sitt budgetförslag till kommunstyrelsens möte 2 juni.

Kommunfullmäktige 15 juni 2026 (debatt och beslut) Ärendet kompletteras efter kommunstyrelsens sammanträde 2 juni 2026 med kommunfullmäktiges presidiums förslag till beslut och handlingar:
att fastställa kommunrevisionens budget för 2027
att fastställa budget för lekmannarevisionen 2027
att fastställa kommunfullmäktiges årshjul.

Beslutsunderlag

- Socialdemokraternas och Miljöpartiets förslag till Planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028-2030.
- Bilaga 1 – Investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030
- Bilaga 2 – Mark- och exploateringsplan 2027-2030.
- Bilaga 3 – Kommunrevisionens budget för 2027.
- Bilaga 4 – Budget för lekmannarevisionen 2027.
- Bilaga 5 – Kommunfullmäktiges årshjul.
- Bilaga 6 – Viktiga datum för kommunens nämnder och bolag 2027.
- Alliansens (M, C, L och KD) budgetförslag 2027.
- Vänsterpartiets budgetförslag 2027.
- Sverigedemokraternas budgetförslag 2027, rev. 2026-06-15.
- Arbetarpartiets budgetförslag 2027.
- KF-presidium Protokoll 2026-06-02.
- Debattregler.

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning 2026-05-19

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar att presenterat planeringsdirektiv från Socialdemokraterna och Miljöpartiet inklusive bilagor är inlämnat för fortsatt ärendegång enligt beskrivning.

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning 2026-05-26

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till Socialdemokraternas och Miljöpartiets Planeringsdirektiv, budget och investeringar för 2027 och plan 2027–2030 med skattesatsen år 2027 till 22,80 inklusive:

- inriktningsmål och program, finansiellt mål, personalpolitiska mål samt tilläggsuppdrag till kommunens nämnder och bolag
- nettokostnadsbudget 2027 och plan 2028–2030 för respektive styrelse eller nämnd
- ram för förvärv av finansiell anläggningstillgång
- bruttoutgifter i investeringsbudget för 2027 samt investeringsplan för 2028–2030 enligt bilaga 1
- bruttoutgifter i mark- och exploateringsbudget 2027 och plan 2028–2030 enligt bilaga 2.

att godkänna att kommunstyrelsen får göra tekniska förändringar av budgetramar under förutsättning att nämnderna är överens och att förändringarna är kostnadsmässigt neutrala i kommunens budget

att kommunstyrelsen inom fastställd investeringsbudget och plan får göra tidsmässiga förskjutningar av investeringar för att anpassa till förändrade förutsättningar

att fastställa viktiga datum för kommunens nämnder och bolag 2027 enligt bilaga 6.

Propositionsordning som godkänns

Bifall mot avslag till Hans Lindbergs (S) yrkande, d.v.s. Socialdemokraternas och Miljöpartiets Planeringsdirektiv, budget och investeringar för 2027 och plan 2027–2030 med skattesatsen år 2027 till 22,80 inklusive:

- inriktningsmål och program, finansiellt mål, personalpolitiska mål samt tilläggsuppdrag till kommunens nämnder och bolag
- nettokostnadsbudget 2027 och plan 2028–2030 för respektive styrelse eller nämnd
- ram för förvärv av finansiell anläggningstillgång
- bruttoutgifter i investeringsbudget för 2027 samt investeringsplan för 2028–2030 enligt bilaga 1
- bruttoutgifter i mark- och exploateringsbudget 2027 och plan 2028–2030 enligt bilaga 2.

att godkänna att kommunstyrelsen får göra tekniska förändringar av budgetramar under förutsättning att nämnderna är överens och att förändringarna är kostnadsmässigt neutrala i kommunens budget

att kommunstyrelsen inom fastställd investeringsbudget och plan får göra tidsmässiga förskjutningar av investeringar för att anpassa till förändrade förutsättningar

att fastställa viktiga datum för kommunens nämnder och bolag 2027 enligt bilaga 6.

Ordföranden finner att näringslivs- och arbetsutskottet bifaller förslaget.

Särskilt uttalande

Anders Ågren (M), Lena Andersson (M), Mattias Larsson (C) och Bore Sköld (V) deltar inte i beslutet, då de avser lägga egna förslag till planeringsdirektiv och budget på kommunstyrelsens sammanträde 2 juni 2026.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag (Socialdemokraternas och Miljöpartiets) Planeringsdirektiv, budget och investeringar för 2027 och plan 2027–2030 med skattesatsen år 2027 till 22,80 inklusive:

- inriktningsmål och program, finansiellt mål, personalpolitiska mål samt tilläggsuppdrag till kommunens nämnder och bolag
- nettokostnadsbudget 2027 och plan 2028–2030 för respektive styrelse eller nämnd
- ram för förvärv av finansiell anläggningstillgång
- bruttoutgifter i investeringsbudget för 2027 samt investeringsplan för 2028–2030 enligt bilaga 1
- bruttoutgifter i mark- och exploateringsbudget 2027 och plan 2028–2030 enligt bilaga 2.

Anders Ågren (M), Mattias Larsson (C) och **Veronica Kerr (KD)** – Bifall till Alliansens budgetförslag 2027 inklusive skattesats 22,60.

Bore Sköld (V) – Bifall till Vänsterpartiets budgetförslag 2027 inklusive skattesats 22,80.

Lars Forsgren (SD) – Bifall till Sverigedemokraternas budgetförslag 2027 inklusive skattesats 22,80.

Propositionsordning som godkänns
Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets (Socialdemokraternas och Miljöpartiets) förslag *mot* Alliansens förslag *mot* Vänsterpartiets förslag *mot* Sverigedemokraternas förslag. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla näringslivs- och arbetsutskottets (Socialdemokraternas och Miljöpartiets) förslag.

Reservation
Anders Ågren (M), Lena Andersson (M) och Veronica Kerr (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för Alliansens budgetförslag.

Bore Sköld (V) och Ellen Ström (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för Vänsterpartiets budgetförslag.

Lars Forsgren (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för Sverigedemokraternas budgetförslag.

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunfullmäktige 2026-06-15

Kommunfullmäktiges beslutsordning

Följande yttrar sig: Hans Lindberg, Anders Ågren, Bore Sköld, Mattias Larsson, Lars Forsgren, Mariam Salem, Hanna Lundin Jernberg, Davis Kaza, Veronica Kerr, Andreas Lundgren, Petter Nilsson, Joline Göttfert, Anders Sellström, Elin Nejne, Patrik Brännberg, Christina Bernhardsson, Maria Lindvall, Ulrik Berg, Lars Brännström, Janet Ågren, Arvid Lundberg, Moa Brydsten, Helena Smith, Lennart Arvidsson, Tomas Wennström, Maja Westling Palmberg, Lars Nilsson, Ellen Ström, Igor Hell, Lena Andersson, Sven-Olov Edvinsson, Lena Karlsson Engman, Marianne Löfstedt, Johan Asplund, Mikael Berglund, Elmer Eriksson, Åsa Bäckström, Hanna Lundin Jernberg, Ari Leinonen, Fredrik Rönn, Emma Vigren, Daniell Andersson, Linda Lotare, Mehrana Bassami, Peter Vigren, Anders Norqvist, Jan-Olov Carlsson, Mikael Tjäder och Mikael Thyni.

Yrkanden

Hans Lindberg (S), Mariam Salem (MP), Andreas Lundgren (S), Elin Nejne (S), Christina Bernhardsson (S), Lars Brännström (MP), Janet Ågren (S), Arvid Lundberg (MP), Moa Brydsten (S), Helena Smith (S), Tomas Wennström (S), Lena Karlsson Engman (S), Johan Asplund (MP), Mikael Berglund (S), Åsa Bäckström (-)(V), Ari Leinonen (S), Emma Vigren (S), Mehrana Bassami (S) och **Peter Vigren (S)** – Bifall till kommunstyrelsens förslag: Socialdemokraternas och Miljöpartiets Planeringsdirektiv, budget och investeringar för 2027 och plan 2027–2030 med skattesatsen år 2027 till 22,80 inklusive:

- inriktningsmål och program, finansiellt mål, personalpolitiska mål samt tilläggsuppdrag till kommunens nämnder och bolag
- nettokostnadsbudget 2027 och plan 2028–2030 för respektive styrelse eller nämnd
- ram för förvärv av finansiell anläggningstillgång
- bruttoutgifter i investeringsbudget för 2027 samt investeringsplan för 2028–2030 enligt bilaga 1
- bruttoutgifter i mark- och exploateringsbudget 2027 och plan 2028–2030 enligt bilaga 2.

Anders Ågren (M), Mattias Larsson (C), Hanna Lundin Jernberg (L), Veronica Kerr (KD), Joline Göttfert (M), Anders Sellström (KD), Ulrik Berg (M), Maja Westling Palmberg (C), Igor Hell (M), Lena Andersson (M), Sven-Olov Edvinsson (C), Marianne Löfstedt (M), Elmer Eriksson (M), Fredrik Rönn (C), Anders Norqvist (L) och **Mikael Thyni (M)** – Bifall till

Alliansens budgetförslag 2027 (Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna) inklusive mål och uppdrag samt skattesats 22,60.

Bore Sköld (V), Lennart Arvidsson (V), Ellen Ström (V), Daniell Andersson (V), Linda Lotare (V) och **Jan-Olov Carlsson (V)** – Bifall till Vänsterpartiets budgetförslag 2027 inklusive mål och uppdrag samt skattesats 22,80.

Lars Forsgren (SD), Petter Nilsson (SD), Lars Nilsson (SD) och **Mikael Tjäder (SD)** – Bifall till Sverigedemokraternas reviderade förslag till budget 2027 inklusive mål och uppdrag samt skattesats 22,80.

Davis Kaza (AP) och **Patrik Brännberg (AP)** – Bifall till Arbetarpartiets förslag till budget 2027 inklusive mål och uppdrag samt skattesats 22,80.

Maria Lindvall (-)(L) – Bifall till eget förslag till budget där jag kopplar ett tillägg till Alliansens budget där avgiftsfria resor för barn och elever som reser till och från anpassad skola och LSS-fritids samt hemmet eller särskilt boende, införs.

Propositionsordning som godkänns
Ordförande informerar om att hon avser att ställa skattesatser mot varandra, därefter budgetförslag i sin helhet mot varandra och slutligen bifall mot avslag till resterande att-satser. Kommunfullmäktige godkänner propositionsordningen.

Skattesats
Bifall till skattesats 22,80 *mot* bifall till skattesats 22,60. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar att bifalla att skattesatsen ska vara 22,80.

Budget i helhet
Bifall till kommunstyrelsens förslag (Socialdemokraternas och Miljöpartiets förslag till planeringsdirektiv, budget och investeringar för 2027 och plan 2027–2030) *mot* Alliansens budgetförslag 2027 *mot* Vänsterpartiets budgetförslag 2027 *mot* Sverigedemokraternas budgetförslag 2027 *mot* Arbetarpartiets budgetförslag 2027 *mot* Maria Lindvalls (-)(L) budgetförslag 2027. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar att bifalla kommunstyrelsens förslag (Socialdemokraternas och Miljöpartiets budgetförslag). Votering begärs.

Huvudförslag: Kommunstyrelsens förslag (Socialdemokraternas och Miljöpartiets budgetförslag 2027).

Motförslag: Alliansens budgetförslag 2027 *mot* Vänsterpartiets budgetförslag 2027 *mot* Sverigedemokraternas budgetförslag 2027 *mot* Arbetarpartiets budgetförslag 2027 *mot* Maria Lindvalls (-)(L) budgetförslag 2027. Ordföranden finner att kommunfullmäktige beslutar att som motförslag till huvudförslaget utse Alliansens budgetförslag 2027.

Voteringsproposition
Ja-röst för kommunstyrelsens förslag (S+MP) budgetförslag 2027.
Nej-röst för Alliansens budgetförslag 2027.

Omröstningsresultat
Med 31 ja-röster mot 22 nej-röster och 12 som avstår från att rösta beslutar kommunfullmäktige att bifalla kommunstyrelsens förslag (Socialdemokraternas och Miljöpartiets förslag till planeringsdirektiv, budget och investeringar för 2027 och plan 2027–2030. Voteringslista.

Bifall mot avslag till att godkänna att kommunstyrelsen får göra tekniska förändringar av budgetramar under förutsättning att nämnderna är överens och att förändringarna är kostnadsmässigt neutrala i kommunens budget. Ordföranden finner att kommunfullmäktige bifaller förslaget.

Bifall mot avslag till att kommunstyrelsen inom fastställd investeringsbudget och plan får göra tidsmässiga förskjutningar av investeringar för att anpassa till förändrade förutsättningar. Ordföranden finner att kommunfullmäktige bifaller förslaget.

Bifall mot avslag till att fastställa kommunrevisionens budget för 2027 enligt bilaga 3. Ordföranden finner att kommunfullmäktige bifaller förslaget.

Bifall mot avslag till att fastställa budget för lekmannarevisionen 2027 enligt bilaga 4. Ordföranden finner att kommunfullmäktige bifaller förslaget.

Bifall mot avslag till att fastställa kommunfullmäktiges årshjul enligt bilaga 5. Ordföranden finner att kommunfullmäktige bifaller förslaget.

Bifall mot avslag till att fastställa viktiga datum för kommunens nämnder och bolag 2027 enligt bilaga 6. Ordföranden finner att kommunfullmäktige bifaller förslaget.

Reservation
Anders Ågren, för Moderaterna reserverar sig mot beslutet till förmån för Alliansens budgetförslag.

Veronica Kerr, för Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för Alliansens budgetförslag.

Lars Forsgren, för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för Sverigedemokraternas budgetförslag.

Davis Kaza, för Arbetarpartiet reserverar sig mot beslutet till förmån för Arbetarpartiets budgetförslag.

Beslutet ska skickas till
Kommunfullmäktiges beslut inklusive det beslutade planeringsdirektivet med bilagorna 1,2, 5 och 6 skickas till nämnder och bolag.

Kommunfullmäktiges beslut inklusive det beslutade planeringsdirektivet med bilagorna 3 och 4 skickas till kommunrevisionen.

UMEÅ KOMMUN

Planeringsdirektiv, budget och investeringar 2027

- *Ekonomiska ramar för budget 2027 och plan 2028–2030*
- *Grunduppdrag, driftbudget till nämnder*
- *Inriktningsmål och program*
- *Tilläggsuppdrag till nämnder och bolag*

Fastställd av:
Kommunfullmäktige

Diarienummer:
KS-2025/00756

Datum, paragraf för beslut:
[20XX-XX-XX, § XX]

Dokumentet styr:
-

Dokumenttyp:
Plan

Giltighetstid:
ej aktuellt

Dokumentansvarig:
Stadsledningskontoret
Ekonomi och styrning

Innehåll

Planeringsdirektiv, budget och investeringar 2027 1
Innehåll 2
Inledning 4
Förutsättningar för Planperioden 2027-2030 5
Ekonomiska förutsättningar 5
Demografisk utveckling 10
Näringslivskonjunktur 11
Bostadsmarknad och bostadsförsörjning 12
Arbetsmarknadskonjunktur, kompetensförsörjning och löneutveckling 12
Sammanfattning 13
Grunduppdrag och resurstilldelning till kommunens nämnder 14
Kommunstyrelsen 16
Byggnadsnämnden 20
Fritidsnämnden 22
För- och grundskolenämnden 25
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 28
Individ- och familjenämnden 31
Kulturnämnden 33
Miljö- och hälsoskyddsnämnden 35
Personalnämnden 37
Tekniska nämnden 39
Valnämnden 43
Äldrenämnden 44
Kommungemensamma nämnder 46
Umeå kommunföretag och de kommunala bolagen 46
Inriktningsmål och program 47
Inriktningsmål 48
Program för tillväxt 49
Program för social hållbarhet 51
Program för Klimatneutrala Umeå 2040 56
Personalpolitiska mål och uppdrag 60
God ekonomisk hushållning - Ekonomiska riktlinjer och finansiella mål 61

Finansiella mål ... 61
Uppföljning, analys och utvärdering ... 63
Budget 2027 och plan 2028–2030 för nämnder och styrelse ... 65
Tabell 1. Budgetramar nämnder och styrelse 2027 ... 65
Tabell 2. Specifikation av kommunstyrelsens budgetram ... 66
Tabell 3. Resultaträkning 2026–2030 ... 67
Tabell 4. Finansieringsbudget 2026–2030 ... 67
Tabell 5. Nyckeltal ... 68
Investeringsramar 2026–2030 ... 68
Tabell 6. Investeringsramar per nämnd ... 68
Tabell 7. Nya investeringsprojekt över 50 mnkr ... 69
Tabell 8. Investeringsram mark- och exploatering ... 69
Tabell 9. Investeringsram finansiell leasing ... 69
Tabell 10. Ram för förvärv av finansiell anläggningstillgång ... 69
Redogörelse för ekonomin i de kommunala bolagen ... 70
Tabell 11. Prognos investeringsramar bolagskoncern ... 71

Inledning

I planeringsdirektiv 2027 med plan för 2028–2030 presenteras Socialdemokraterna och Miljöpartiets förslag till budget för 2027. Umeå kommun går in i budgetåret 2027 med både utmaningar och möjligheter. Det osäkra omvärldsläget ställer krav på politiskt ledarskap och handlingskraft.

Svensk ekonomi har inte utvecklats såsom förväntats, vilket påverkar kommunens budgetförutsättningar för 2027 på ett negativt sätt. Skatteunderlagstillväxten utifrån regeringens senaste vårproposition är sämre än tidigare prognoser. Det medför att Umeå kommuns förväntade skatteunderlagstillväxt skrivs ner med 69 miljoner kronor jämfört med planeringsdirektiv 2.

Med anledning av detta sänks resultatkravet kortsiktigt från 2 procent till 1 procent men planeras återställas under planeringsperioden då kommunen fortfarande står inför stora investeringsbehov. Då kommunen haft goda resultatnivåer under innevarande mandatperiod och ordning och reda i ekonomin finns goda förutsättningar att använda dessa medel för 2027 för att kompensera för regeringens tillkortakommanden med svensk tillväxt.

Budgeten för 2027 tar sin utgångspunkt i kommunfullmäktiges långsiktiga mål om ett socialt, ekologiskt, kulturellt och ekonomiskt hållbart Umeå med visionen om 200 000 invånare år 2050, samt hur Umeå ska fortsätta vara en attraktiv, trygg, jämlik och hållbar kommun. Budgeten syftar också till att skapa ekonomiska förutsättningar som möjliggör både kvalitet i verksamheterna och fortsatt utveckling av Umeå.

För 2027 presenteras ett större antal tilläggsuppdrag än tidigare år då ett antal uppdrag ej har hunnits slutföras under perioden, samtidigt som 2027 års budget är den första budgeten på kommande mandatperiod. Ett antal tilläggsuppdrag har varit av längre karaktär men målet är att slutföra dessa under innevarande år. Beroende på vad Umeåborna bestämmer i samband med valet i september och vilka de vill ska styra Umeå framåt under nästa mandatperiod bör antalet tilläggsuppdrag i därefter kommande budget minskas i linje med den av kommunfullmäktige beslutade riktlinje.

Socialdemokraterna och Miljöpartiets förslag till budget för 2027 för Umeå kommun är en budget för unga och äldre, trygghet och hållbarhet. Trots försämrade ekonomiska förutsättningar nationellt, låg svensk tillväxt och en regering som lånar till skattesänkningar är 2027 års kommunala budget en budget med reformer tack vare en kommunal och framtidssäkrad kommunal ekonomi.

Förutsättningar för Planperioden 2027-2030

Ekonomiska förutsättningar[1]

Osäkerhet präglar en vacklande omvärldskonjunktur

Osäkerhet tynger den globala ekonomin med konsekvensen att konsumtionen dämpas, investeringar uteblir och anställningsbeslut skjuts upp eller arbetsstyrkor minskas. Geopolitiska spänningar men främst USA:s handelskrig skapar osäkerhet kring den globala konjunkturen. Konsekvenserna för världsekonomin är svåra att förutse. Särskilt hög osäkerhet är förknippad till USA som är navet för världsekonomin och finansmarknaden. Tullsatserna på USA:s import har höjts markant, från omkring 3 procent till cirka 17 procent i genomsnitt. Trots det syns ännu ingen tydlig nedgång i den amerikanska utrikeshandeln. Det syns inte heller några stora negativa effekter för global tillverkningsindustri ännu: såväl global varuhandel som industriproduktion har fortsatt att stiga, till och med i snabbare takt än i fjol. Motåtgärder från omvärlden har varit begränsade och en eskalerande global handelskonflikt har därmed kunnat undvikas, åtminstone hittills. En stor osäkerhet kvarstår dock i hur utvecklingen kommer att se ut framåt. USA:s och Israels anfall mot Iran och de kort- och långsiktiga konsekvenser detta får för energiförsörjning och energipriser medför en väsentligt ökad osäkerhet.

Hög sysselsättning förmår inte lyfta europeisk tillväxt

Trots en tämligen stark arbetsmarknadsutveckling i Europa, där sysselsättningsgraden är den högsta på 20 år, är tillväxten svag. Med undantag för Spanien är BNP-tillväxten låg i de största ekonomierna i eurozonen och det syns inga tydliga tecken på någon snar vändning.

Tyskland, det största och mest handelsinriktade av länderna, brottas med försvagad konkurrenskraft för sin fordonsindustri, vilket utgör ett stort sänke för Europa. En utmaning för länderna blir att ställa om mot inte minst den expanderande försvarsindustrin, såväl i Tyskland som i övriga EU. Prognosen är att satsningarna på försvarsindustrin antas lyfta BNP flera procent i eurozonen kommande år.

[1] Avsnitt om global och nationell ekonomi baseras på SKR:s Ekonomirapport oktober 2025.

Tabell 3 • BNP-tillväxt i omvärlden

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Utfall	Prognos		Kalkyl		
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Eurozonen	0,8	1,2	1,1	2,4	2,4	2,2
USA	2,8	1,5	1,4	2,4	2,1	1,8
Världen, handelsviktad*	1,8	2,3	2,3	2,1	2,2	2,2

* Handelsviktad baseras på global BNP viktad utifrån KIX-index. KIX är ett valutaindex baserat på flöden av varor och råvaror i den svenska utrikeshandeln.

Källor: Konjunkturinstitutet, Macrobond samt Sveriges Kommuner och Regioner

Globala styrräntor

Jämfört med åren före 2022, när styrräntorna började höjas, ligger flertalet centralbanksräntor på höga nivåer trots att de sänkts sedan 2023–2024. Detta är delvis en följd av att det har dragit ut på tiden att få ned inflationen efter pris- och kostnadschocken 2021–2022. Det tidigare så låga ränteläget hängde samtidigt ihop med en ihållande mycket låg global inflation. Högre inflation framöver kommer leda till ett högre ränteläge. Inte heller reala styrräntor – det vill säga nominella styrräntor justerade för inflationen – antas bli så låga som under det förra decenniet. Detta pekar också mot högre nominella styrräntor åren framöver jämfört med före 2022. Bedömning av hur USA:s och Israels anfall mot Iran påverkar ränteutvecklingen på sikt är behäftad med stor osäkerhet.

Svensk ekonomi präglas av konjunkturåterhämtning

Svensk ekonomi befinner sig i en utdragen lågkonjunktur efter flera negativa störningar de senaste åren. Svagare omvärldskonjunktur och mindre gynnsamma handelsförhållanden, och hög osäkerhet därtill, fortsätter att dämpa efterfrågan på svensk export. Samtidigt ger investeringar i infrastruktur, energiomställning och en omfattande upprustning av försvarsförmågan inom EU visst stöd till tillväxten de kommande åren.

Utsikterna för svensk ekonomi vilar därmed i hög grad på den inhemska efterfrågan, där hushållens konsumtion väntas bli den främsta drivkraften. Det är en bedömning som kvarstår sedan förra året men som blivit förskjuten med anledning av att hushållen hållit tillbaka sin konsumtion på grund av den osäkra omvärlden. Stigande reallöner, lägre bolåneräntor och en finanspolitik som stärker hushållens köpkraft talar för ökad optimism och konsumtion under 2026 och 2027. Bedömning av hur USA:s och Israels anfall mot Iran påverkar den svenska konjunkturåterhämtningen är behäftad med stor osäkerhet.

Nya ekonomiska förutsättningar framöver - det nya normala

Utöver den konjunkturella återhämtningen pågår samtidigt en mer varaktig anpassning. Priser, löneökningar samt räntor väntas stabilisera sig på högre nivåer jämfört med åren före 2020. Samtliga aktörer i ekonomin behöver anpassa sig till dessa nya ekonomiska förutsättningar, vilket påverkar konsumtion, sparande och investeringar. På kort sikt bidrar dessa skiften till en långsammare konjunkturåterhämtning då konsumtion och investeringar har blivit dyrare än tidigare. På längre sikt riskerar detta även att dämpa potentialen i ekonomin.

Högt tryck i staten men kommunsektorn återhållsam

Den offentliga konsumtionen ökar relativt mycket nästa år och kommer fortsätta göra det kommande år, med anledning av både utbyggnaden av rättsväsendet och upprustningen av militärt och civilt försvar. Det är framförallt den statliga konsumtionen som ökar starkt medan kommunal konsumtion utvecklas svagt kommande år, främst till följd av en allt långsammare befolkningstillväxt. Förutom svag befolkningstillväxt innebär senaste årens lägre födslotal och en åldrande befolkning behov av anpassning av verksamhet. Långsiktighet och anpassning- och omställningsförmåga blir därför centrala ledord för kommunsektorn framöver.

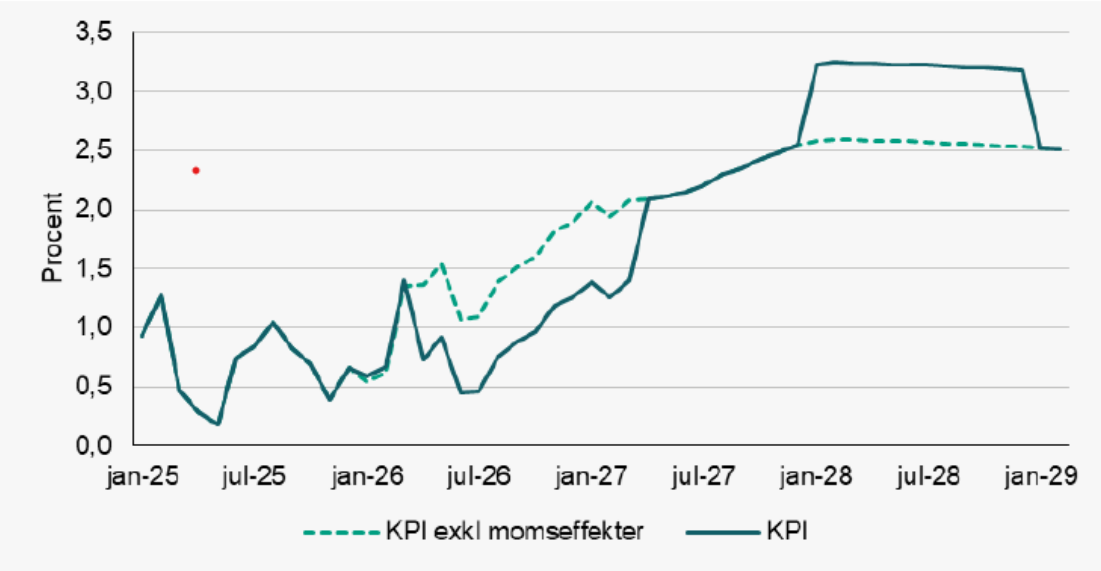
Låga prisökningar och sänkt livsmedelsmoms dämpar inflationen

KPIF-inflationen bedöms sjunka under 2026. Prishöjningar på livsmedel (exklusive moms) blir då mindre än 2025 men även hyreshöjningar samt inflationen för en lång rad varor och tjänster förutsätts 2026 bli lägre än 2025, som följd av ett gradvis avtagande kostnadstryck och en återgång till genomsnittliga prisökningar som gällde åren före inflationschocken.

Vid sidan om förändringar av marknadspriser på varor och tjänster kommer förslagen i Budgetpropositionen för 2026 att sätta stor prägel på inflationen kommande år. Särskilt den halverade livsmedelsmomsen, som införs i april 2026, får stor betydelse för inflationen då livsmedelspriserna utgör en stor del av KPI (nästan 14 procent). Momssänkningen bedöms ge en betydande prisnedgång, och inflationen helåret 2026 bedöms bli blir en halv procentenhet lägre enbart av detta skäl. Motsatta effekten sker när den tillfälligt halverade livsmedelsmomsen höjs, vilket antas ske i januari 2028. Sammanfattningsvis bedöms förändringarna av livsmedelsmomsen ge lägre inflation 2026–2027 men högre inflation 2028, se diagram nedan.

Diagram 7 • KPI-inflation i Sverige

Procent

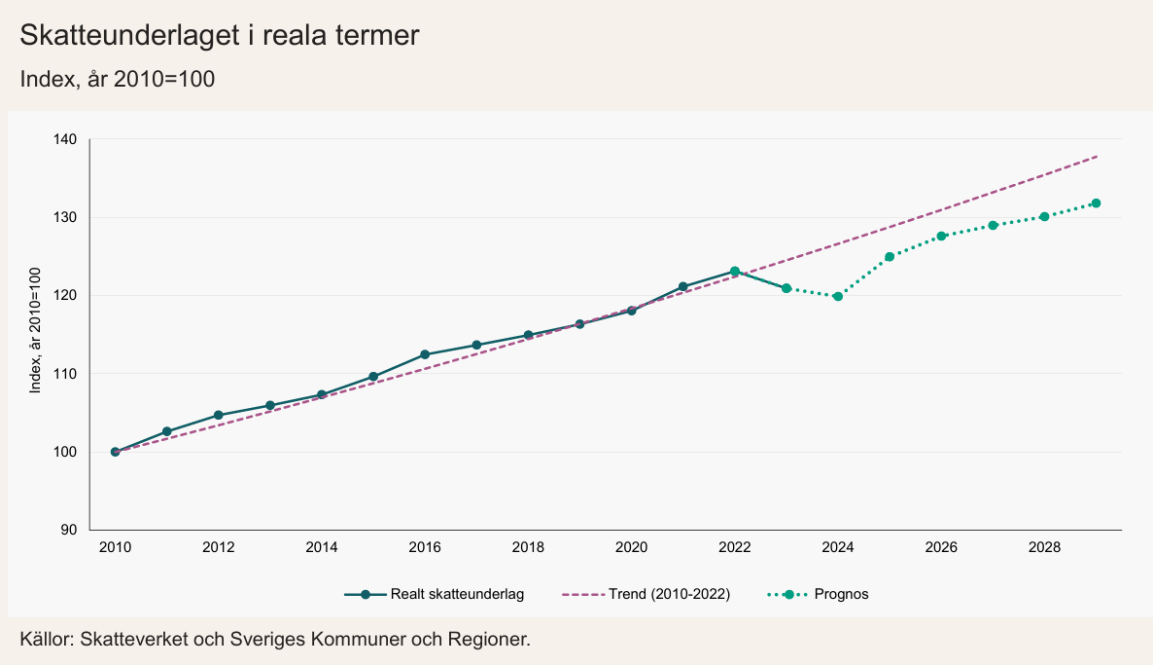
Källor: Macrobond och Sveriges Kommuner och Regioner

Konsekvenserna av pågående konflikt i mellanöstern och de konsekvenser detta får för energiförsörjning och energipriser och därmed för den svenska inflationsutvecklingen är svåra att överblicka och innebär därmed en väsentligt ökad osäkerhet.

Stabil skatteunderlagstillväxt, men svagare köpkraft i sektorn

Det kommunala skatteunderlaget bedöms under åren 2026–2027 öka mer än genomsnittet för de senaste 10 åren, med den starkaste utvecklingen 2027. Ökningstakten bedöms därefter minska och hamna under genomsnittet åren 2028–2029. Bedömningarna från regeringen respektive SKR om skatteunderlagets utveckling följer samma bana, dock är tillväxten något högre åren 2026-2027 och något lägre 2028-2029 enligt regeringen.

Kommunsektorns ekonomiska utrymme har emellertid försvagats varaktigt, då den höga inflationen 2023-2024 inneburit en högre prisnivå som minskat den verksamhetsvolym som skatteintäkterna kan finansiera. Detta ses i nedanstående diagram över den reala skatteunderlagsutvecklingen. I detta är dock ingen hänsyn tagen till den förändrade befolkningsstrukturen/försörjningskvoten.

Förutsättningar för Umeå kommun

Den prognos över skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning som ligger till grund för planeringen baseras på regeringens skatteunderlagsprognos. Skatteunderlaget bedöms öka med i genomsnitt 4,3 procent per år 2026–2029, med en starkare utveckling 2027 än övriga år. De första två åren överstiger skatteunderlagets tillväxt det historiska genomsnittet. Under dessa år ökar även det reala skatteunderlaget med ca 2 % per år, vilket innebär en ökad köpkraft. Under åren 2028-2029 bedöms skatteunderlagets tillväxt bli svagare än det historiska genomsnittet samtidigt som inflationen förväntas öka, vilket sammantaget leder till att tillväxten av skatteunderlaget blir mycket låg i reala termer.

Pensionskostnaderna stabiliseras under planeringsperioden. Prognos över inflationens utveckling, som påverkas av förändringar i Budgetpropositionen för 2026, medför att pensionskostnaderna förväntas sjunka 2027 till följd av låg inflation för att sedan öka betydligt till 2028.

Med ett oförändrat resultatkrav på 2% i kombination med föreslagen investeringsplan ökar låneskulden kraftigt de första åren då investeringsnivån är hög pga förskjutningar från tidigare år. I senare delen av planeringsperioden ökar självfinansieringsgraden och låneskulden utvecklas i långsammare takt. Soliditeten beräknas är i slutet av perioden vara högre än i senaste årsbokslut.

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

Umeå kommun baserar sin prognos över skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning på regeringens prognos över skatteunderlagets utveckling och förändringar av generella statsbidrag och regleringar i Vårpropositionen för 2026 samt kommunens egen befolkningsprognos och skattesats enligt senaste beslutet.

Umeå kommun (mnkr)	Budget 2026	Prognos 2027	Prognos 2028	Prognos 2029	Prognos 2030
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning i budget 2026 och prognos 2027-2030	10 250	10 692	11 160	11 556	12 024
Specifikation prognos:					
Skatteintäkter	8 775	9 080	9 507	9 940	10 463
Inkomstutjämning	1 541	1 643	1 751	1 827	1 877
Kostnadsutjämning	-888	-944	-991	-1 056	-1 106
Regleringsbidrag	307	347	325	276	219
LSS-utjämning	216	247	249	250	252
Strukturbidrag	0	0	0	0	0
Införandebidrag	0	0	0	0	0
Slutavräkning	0	0	0	0	0
Fastighetsavgift	299	319	319	319	319
Summa	**10 250**	**10 692**	**11 160**	**11 556**	**12 024**

Kommunfullmäktige fastställde i juni 2025 skattesatsen för år 2026 till 22,80 kr. Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning beräknas öka med 443 miljoner kr mellan budget 2026 och budget 2027 och med 1 774 mnkr fram till 2030.

Demografisk utveckling

Umeå kommuns befolkningstillväxt under 2025 påverkades främst av två faktorer: ett fortsatt lågt barnafödande och en svagare befolkningstillväxt i riket, vilket minskade flyttströmmarna till kommunen. Antalet födda har minskat stadigt sedan 2020 och legat på låga nivåer sedan 2023. Denna utveckling fortsatte under 2025. Hushållens ekonomiska förutsättningar bedöms förbättras kommande år och kan på sikt bidra till en viss återhämtning i barnafödandet.

Rikets demografiska utveckling har också förändrats. Sveriges befolkning ökade med drygt 737 000 personer de senaste tio åren, motsvarande 7,5 procent eller i snitt 0,83 procent per år. SCB:s senaste prognos visar dock att tillväxten framöver blir betydligt lägre än tidigare beräknat. Till år 2036 väntas befolkningen öka med cirka 254 000 personer (2,4 procent), motsvarande en årlig tillväxttakt på 0,20 procent. Antalet födda steg tillfälligt under

pandemin men återgick därefter till den nedåtgående trend som präglat det senaste decenniet.

Umeå kommun följer denna nationella utveckling. Befolkningstillväxten 2025 ligger på samma nivå som 2024 men lägre än tidigare år. Den dämpade tillväxten förklaras av färre födda, högre utvandring och ett svagare inrikes flyttnetto till följd av rikets lägre befolkningstillväxt.

Studenterna utgör fortsatt en central del av Umeås demografi och kompetensförsörjning. Under höstterminen 2025 antogs rekordmånga studenter vid Umeå universitet, totalt 38 000, varav drygt 5 700 nybörjare. Umeås befolkningstillväxt är till stor del beroende av både den årliga tillströmningen av nya studenter och en kvarstanningsgrad bland examinerade som över tid legat runt 35 procent.

Den aktuella befolkningsprognosen för 2025–2036 baseras på den faktiska folkmängden 2024 och sträcker sig fram till och med år 2036. Prognosen pekar på en fortsatt stabil men något lägre tillväxttakt jämfört med föregående årsprognos. Umeås befolkning bedöms öka med cirka 11 300 personer, från 134 249 invånare år 2024 till omkring 145 500 invånare år 2036. Den genomsnittliga årliga ökningen är cirka 940 personer, med en något högre tillväxt i början och lägre mot slutet av perioden. Umeå väntas passera 140 000 invånare under år 2030.

Näringslivskonjunktur

Konjunkturinstitutet och Norrlandsfonden gör bedömningen att den långvariga lågkonjunkturen är i sitt slutskede och flertalet branscher ger uttryck för ett positivare konjunkturläge med högre förväntningar under 2026. Den positiva utvecklingen av nya arbetstillfällen inom försvar och myndigheter fortsätter och påverkar övrig näring. Tillverkande industri signalerar ökad ordertillgång. Handeln ser en ökning av privatkonsumtion och tjänstesektorn fortsätter utvecklas och är numera största enskilda bransch. Byggsektorn har fortsatta utmaningar men trots en lägre bostadsproduktion så signaleras en vändning. Fortfarande kvarstår osäkerhetsfaktorer kring det volatila världsläget som gör läget något svårbedömt. I vanlig ordning är Umeås styrka den stora branschbredden och kombinationen av privata och offentliga jobb. Även om den oerhört starka tillväxten i arbetstillfällen som varit de senaste fem åren till vissa delar avmattas så finns nya branscher som tar plats och har en tillväxt.

Bostadsmarknad och bostadsförsörjning

Förutsättningarna på bostadsmarknaden har förbättrats under det senaste halvåret. Inflationen har fortsatt nedåt enligt prognos och Riksbanken bedömer att styrräntan kan ligga kvar på 1,75 procent under en tid framöver. God inkomstutveckling, gynnsamma räntenivåer och befolkningstillväxt är avgörande faktorer för bostadsmarknadens utveckling, men årets demografiska prognos visar en något lägre befolkningsökning än tidigare, vilket dämpar efterfrågan något.

Den ekonomiska återhämtningen är försiktig och riskbilden fortsatt osäker. Hushållens konsumtionsmönster, finanspolitikens utformning och geopolitiska faktorer kan påverka både ränteutvecklingen och bostadsefterfrågan framåt.

Under 2025 har villapriserna och bostadsrättspriserna i Umeå sjunkit med 5,5 procent jämfört med året innan. Stigande bostadspriser stärker investeringsviljan medan fallande priser verkar i motsatt riktning och försvagar förutsättningarna för bostadsbyggande.

Bostadsbyggandet i Umeå kommun bedöms landa något lägre än 2024, omkring 800–900 färdigställda bostäder. De lägre nivåerna av påbörjade projekt under 2022–2025 innebär att färdigställandet minskar framför allt under 2026 och 2027, oavsett om konjunkturen förbättras. Även om planberedskapen har stärkts är det först efter 2028 som bostadsbyggandet bedöms kunna återhämta sig, vilket innebär att bostadsbristen väntas öka under 2026–2027 för att därefter gradvis minska.

Arbetsmarknadskonjunktur, kompetensförsörjning och löneutveckling

Arbetsförmedlingen visar i Arbetsmarknadsläget kvartal 3 2025 att det senaste årets pågående lågkonjunkturen fortsatt att sätta spår på svensk arbetsmarknad. Antalet inskrivna arbetslösa i riket ökade i genomsnitt kvartal tre 2025. Den relativa arbetslöshetsnivån har också ökat under perioden, till 7,0 procent. Västerbottens läns omfattande varsel och uppsägningar det gångna året har haft påverkan på länet, samtidigt som arbetslöshetsnivån fortsatt ligger på en nivå som är lägre än riksgenomsnittet. Den relativa arbetslöshetsnivån har ökat i länet som helhet men påverkan utanför Skellefteå kommun har varit relativt liten.

Umeå kommun och flera av kranskommunerna (som också utgör gemensam arbetsmarknadsregion), ligger fortsatt på 3,2 – 4,3% arbetslöshet. Det gör att det arbetsmarknadsläge som beskrivits i tidigare års budgetförutsättningar, till stor del kvarstår. Det vill säga fortsatta signaler om arbetskraftsbrist och relativt begränsade möjligheter att få ut tillräckligt från befintlig lokal och regional arbetskraft. Det utgör en utmaning när

konjunkturen förväntas vända uppåt med förväntat ytterligare arbetskraftsbehov i Umeåregionen.

SKR:s prognos för timlönekostnader 2027 beräknas till 3,5 % i genomsnitt för kommunal sektor.

Sammanfattning

Trots lågkonjunktur och osäkert världsläge så är det ekonomiska läget förhållandevis stabilt för kommunen under planperioden. Skatteintäkterna utvecklas enligt prognos väl under planeringsperioden, samtidigt som pensionskostnaderna stabiliseras.

Umeås befolkning fortsätter att öka om än i något lägre takt än tidigare år trots avstannande befolkningstillväxt nationellt. Fortsatt fallande trend avseende fertilitetstalen i riket bedöms på sikt få väsentlig påverkan på kommunernas demografiska sammansättning.

Umeå kommun har trots nationell lågkonjunktur relativt låg arbetslöshet, något som kan påverka såväl kommun som övriga aktörer om konjunkturen vänder upp under kommande år. Brist på arbetskraft är något Umeå delar med övriga Umeregionen. Lågkonjunkturens inverkan på bostadsproduktionen kan innebära ett hinder för ökad inflyttning. Även om planberedskapen har stärkts är det först efter 2028 som bostadsbyggandet bedöms kunna återhämta sig.

Grunduppdrag och resurstilldelning till kommunens nämnder

I mars 2021 fastställde kommunfullmäktige att alla nämnder och helägda bolag ska ha ett skriftligt grunduppdrag som förtydligar det kommunala ändamålet med nämnden/bolaget och dess roll och ansvar. Grunduppdraget är specifikt för en nämnd eller ett bolag. Grunduppdragen ska vara långsiktiga och gälla för minst en mandatperiod. Kommunfullmäktige fastställer grunduppdrag till nämnd och bolag och följer årligen upp hur nämnd/bolag hanterat sitt grunduppdrag.

För bolag framgår grunduppdraget i bolagsordning och konkretiseras genom bolagets ägardirektiv. För nämnd fastställs grunduppdrag för styrelse och nämnder i kommunens *Reglemente för kommunens nämnder och styrelse.* Det infogas därefter i planeringsdirektivet. Om det finns behov av revidering av grunduppdraget så sker det genom att reglementet revideras.

Grunduppdraget är utgångspunkt för verksamhets- och bolagsstyrning

Inom ramen för grunduppdraget har nämnd/bolag möjlighet att utifrån sina specifika förutsättningar och behov fastställa hur verksamhetsstyrning och uppföljning ska utformas. Vid utformning av nämnds- eller bolagsspecifik verksamhetsstyrning och uppföljning har dock nämnd och bolag att följa eventuella krav från lagstiftning och författning samt beslut och direktiv från kommunfullmäktige samt anvisning från kommunstyrelsen om hur styrning och uppföljning ska utformas.

Uppföljning av grunduppdraget

Uppföljning av grunduppdraget sker årligen genom att nämnd och bolag bedömer i vilken omfattning nämnden eller bolaget verkställt grunduppdraget och rapporterar sagda bedömning till kommunstyrelsen som sammanställer inför hantering i kommunfullmäktige. Respektive bolag rapporterar i anslutning till delårsrapport, årsredovisning och bolagsstyrningsrapport. Kommunstyrelsen har ansvar och mandat att utforma anvisning för när och hur rapportering från nämnder och bolag ska ske.

Grunduppdrag och resurstilldelning (budget)

För att möjliggöra att nämnd/bolag har förutsättningar att fullgöra sitt grunduppdrag kan nämnd/bolag tilldelas resurser från kommunfullmäktige. Utöver medel som tilldelas från kommunfullmäktige kan nämnd och bolag ha andra intäkter som nyttjas för att finansiera nämndens eller bolagets grunduppdrag. Om kommunfullmäktige inte har fastställt annat gäller prioriteringsordningen:

- *Medel före grunduppdrag: Tillgängliga medel styr grunduppdragets omfattning (bredd/djup)*
- *Grunduppdrag före inriktningsmål: Om tillgängliga medel ej räcker ska grunduppdrag fastställt av kommunfullmäktige prioriteras före inriktningsmål fastställda av kommunfullmäktige.*
- *Grunduppdrag och inriktningsmål före tilläggsuppdrag: Om tillgängliga medel ej räcker ska grunduppdrag och inriktningsmål fastställt av kommunfullmäktige prioriteras före eventuella tilläggsuppdrag fastställda av kommunfullmäktige.*

Förändring i generella förutsättningar för styrelse och nämnder

Budgetramar för nämnderna utgår liksom tidigare från samma procentuella andel som i kommunfullmäktiges senaste beslut. Inför 2027 är det dock justerat så att varje nämnd fått tilldelning i enlighet med PKV (Prisindex för kommunal verksamhet) i förhållande till relevant åldersintervall enligt befolkningsprognos 2025 (P25). Nämnderna har inför sina yttranden fått samma uppräkning per invånare i relevant åldersintervall, vilket innebär ett mer likvärdigt utgångsläge. Alla nämnder har hela befolkningen som relevant åldersintervall utom äldrenämnden (65 år och äldre), individ- och familjenämnden (1-65 år), för- och grundskolenämnden (1-15 år) och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden (16-19 år).

En stor del av pensionskostnaderna, den del som avser kollektivavtalad pension ingår i personalomkostnadspålägget (PO- pålägget). Pensionskostnaderna sjunker något till 2027 till följd av antagandet om sänkt inflation och PO-pålägget anpassas till detta och sänks därmed. Även den del av PO-pålägget som avser lagstadgade arbetsgivaravgifter beräknas sjunka med anledning av den tillfälliga nedsättningen av arbetsgivaravgifter för unga under del av åren 2026 och 2027 som beslutades i samband med Budgetpropositionen för 2026. Sammantaget sänks PO-pålägget från 40,02% 2026 till 38,91% 2027. Ett lägre PO-pålägg innebär att kostnaderna minskar för nämnderna.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen styr, leder och samordnar kommunens verksamheter och ekonomi samt följer upp och rapporterar utvecklingen i kommunens verksamheter till kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen ska samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över kommunens nämnder, bolag och av kommunen förvaltade stiftelser.

Kommunstyrelsen ska utöva en samordnad styrning, bereda ärenden inför kommunfullmäktige och ansvara för uppföljning av att fullmäktiges beslut genomförs.

Kommunstyrelsen har ansvar att leda och samordna utveckling av för kommunen strategiskt viktiga områden som ej fördelats till annan nämnd, exempelvis kommunövergripande arbete med social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet, näringslivs- och tillväxtpolitiskt arbete samt bostads- respektive markförsörjning. Dessutom har kommunstyrelsen ett särskilt ansvar för

- *kommunkansli, arkiv och juridik*
- *arbetsgivarfrågor och lönehantering*
- *ekonomi, styrning och upphandling*
- *kommunikation*
- *markförsörjning och exploatering*
- *näringslivsutveckling*
- *säkerhet och trygghet*
- *strategisk utveckling och innovation*
- *översiktsplanering*

Kommunstyrelsen är även anställningsmyndighet för kommunens samlade förvaltningsorganisation och ansvarar för arbetsgivarpolitiken.

Ekonomisk ram för kommunstyrelsen 2027 (mnkr)

Kommunstyrelsens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-1 348,39
Kommunstyrelsens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-63,72
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	1,41
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Justering av PO-pålägg	1,95
Justering nettokostnader pensioner	14,18
Ökade avskrivningskostnader	-6,00
Bidrag till kulturbolag justeras enligt samråd	0,96

Västerbottens museum, ökat bidrag	-1,80
Norrlandsoperan, ökat bidrag	-1,19
Huvudskyddsombud	-2,00
Anslaget för oförutsedda behov och civil beredskap	-3,00
Kollektivtrafik	-2,00
Civil beredskap	-5,00
Förstärkning arbete mot segregation och utanförskap	-0,70
Kommungemensamma avgifter	-1,30
Småhuslyft	-0,30
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-1 416,91**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-68,53
Minskad kostnad för styrelsen pga sänkt PO-pålägg 2027 jmf 2026	*1,95*

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- *För motivering av generella justeringar se avsnitt Förändring i generella förutsättningar för styrelse och nämnder s15.*
- *Justering avseende pensioner och avskrivningar*
  Avskrivningar och utrangeringar har beräknats utifrån pågående investeringar och investeringsplan för perioden. Avseende pensionskostnader baseras budgeten på pensionsförvaltares kostnadsprognos för Umeå kommun.
- *Kollektivtrafik*
  Anslaget för kollektivtrafiken förstärks med 2 mnkr, där 1 mnkr avser ökad turtäthet och 1 mnkr avser införandet av enhetlig studenttaxa.
- *Kulturbolagen*
  Anslaget för uppdragsersättning till Västerbottens museum och Norrlandsoperan justeras i enlighet med ägarsamråd med sammantaget 0,96 mnkr. Utöver indexjustering tillskjuts 1,8 mnkr till anslaget för Västerbottens museum och 1,19 mnkr till anslaget för Norrlandsoperan för att kunna öka kommunens bidrag från och med 2027.
- *Huvudskyddsombud*
  Anslaget ”fackliga förtroendemän” förstärks med 2 mnkr för att stärka skyddsorganisationen genom ökat satsning på huvudskyddsombud.

- *Utvecklingsanslag*
  Anslaget för oförutsedda behov och civil beredskap förstärks med 3 mnkr.

- *Civil beredskap mm*
  Kommunstyrelsens budget förstärks med 5 mnkr avseende arbetet med civil beredskap, 0,7 mnkr för att stärka arbetet mot segregation och utanförskap, 1,3 mnkr för att säkerställa finansiering av kommungemensamma avgifter samt 0,3 mnkr för ett sk småhuslyft.

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Kommunstyrelsen
Tilläggsuppdrag 2027:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att revidera ägardirektiven för Västerbottensmuseum där Umeå kommuns respektive Region Västerbottens ägarandelar ses över, samt där tillgängligheten till museets publika verksamheter säkerställs.
Tilläggsuppdrag 2027:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att revidera ägardirektiven för Norrlandsoperan där Umeå kommuns respektive Region Västerbottens ägarandelar ses över, samt där tillgängligheten till operans publika verksamheter säkerställs.
Tilläggsuppdrag 2027:3 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, kulturnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att ta fram ett nytt förvaltningsöverskridande arbetssätt för arbetet med 1 procentsregeln där ungas deltagande och jämställdhet säkerställs och där ungas delaktighet blir en naturlig del i arbetet med att utveckla Umeå och det offentliga rummet.
Tilläggsuppdrag 2027:4 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, kulturnämnden, fritidsnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, individ- och familjenämnden, byggnadsnämnden, tekniska nämnden, samt AB Bostaden i uppdrag att arbeta med ungas delaktighet inför Ungdomshuvudstadsarbetet 2029.
Tilläggsuppdrag 2027:5 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att i dialog med interreligiösa rådet, Umeås trossamfund och andra relevanta aktörer utveckla arbetet och formerna för långsiktig samverkan mellan organisationerna och kommunens arbete med Umeå växer tryggt och säkert.
Tilläggsuppdrag 2027:6 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen tillsammans med fritidsnämnden, kulturnämnden, för- och grundskolenämnden, samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att fortsätta arbetet med att motverka segregation genom att utveckla Medborgardialogen om segregation.
Tilläggsuppdrag 2027:7 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och fritidsnämnden i uppdrag att tillsammans med föreningslivet arbeta trygghetsskapande och främjande avseende motorburen ungdom.
Tilläggsuppdrag: 2027: 8 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och fritidsnämnden i uppdrag att genomföra en omvärldsbevakning av andra jämförbara kommuners elitsponsring och ta fram en hållbar struktur för sponsring över tid som stärker idrottsstaden Umeå.

Tilläggsuppdrag: 2027:9 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och tekniska nämnden i uppdrag att ta fram en långsiktig plan för badanläggningarna.
Tilläggsuppdrag 2027:14 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och tekniska nämnden i uppdrag att lämna förslag på hur långsiktig planering av lokal- och markförsörjning ska utformas. Förslaget ska ge förutsättningar för att lokalförsörjning till kommunala verksamheter är i balans, är hållbar över tid och utmynna i underlag som utgör grund för kommunens investeringsprocess.
Tilläggsuppdrag 2027:15 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och kulturnämnden i uppdrag att utreda hur en stödstruktur för de kulturella och kreativa branscherna och dess utövare bör utformas.
Tilläggsuppdrag 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.
Tilläggsuppdrag 2025:6 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, fritidsnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att i dialog med berörda verksamheter och föreningslivet utreda förutsättningarna för att utveckla idrottsanläggningarna Gammlia Arena, Visionite Arena och Nolia Arena ur ett tillväxtperspektiv.
Tilläggsuppdrag 2025:7 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att genomföra en översyn av kommunens arbete med antidiskriminering i syfte att göra en nulägesanalys av befintliga insatser, styrning och behov av aktiva åtgärder på området. Översynen ska också innehålla en omvärldsanalys av andra kommuner.
Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.
Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.
Tilläggsuppdrag 2021:8 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med kommunens nämnder och bolag undersöka risken för att skattemedel, som bekostar verksamheter inom välfärdssektorn, även med annan utförare än kommunen, används på ett felaktigt sätt och/eller i kriminellt syfte, till exempel för att finansiera organiserad brottslighet, samt att ta fram förslag på åtgärder för att förebygga och förhindra detta.

Byggnadsnämnden

I byggnadsnämndens uppdrag ingår att verkställa kommunens fysiska planering i form av nya detaljplaner, områdesbestämmelser samt stadsdels- och kvartersöversyner. Nämnden ansvar även för lovprövning, tillsyn och prövning av strandskyddsdispens. Nämnden tar beslut om bidrag för bostadsanpassningar. Inom nämndens område finns mätnings- och kartverksamhet, förvaltning av kommunens landskaps- och fastighetsinformation samt förädling av geografiska data. Nämnden ansvarar för den kommunala lantmäterimyndigheten samt för namnsättning av stadsdelar, gator med mera. Inom sina områden arbetar byggnadsnämnden för en hållbar utveckling i Umeå.

Ekonomisk ram för byggnadsnämnden 2027 (mnkr)

Byggnadsnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-65,54
Byggnadsnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-2,93
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	0,32
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Justering av PO-pålägg	0,64
Minska handläggningstider detaljplan	-0,70
Teknisk utveckling geodata	-1,40
Lokal operativ samverkan	-0,30
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-69,91**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-4,37
Minskad kostnad för nämnden pga sänkt PO-pålägg 2027 jmf 2026	*0,64*

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- *För motivering av generella justeringar se avsnitt Förändring i generella förutsättningar för styrelse och nämnder s15.*
- *Kortare handläggningstider*
  För att minska handläggningstiderna inom detaljplan erhåller nämnden tillskott på 0,7 mnkr samt 1,4 mnkr för bättre systemstöd genom teknisk utveckling av geodata.
- *Lokal operativ samverkan (LOS)*
  Nämnden erhåller ett tillskott på 0,3 mnkr för arbete med Lokal operativ samverkan.

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Byggnadsnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:4 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, kulturnämnden, fritidsnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, individ- och familjenämnden, byggnadsnämnden, tekniska nämnden, samt AB Bostaden i uppdrag att arbeta med ungas delaktighet inför Ungdomshuvudstadsarbetet 2029.
Tilläggsuppdrag 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.
Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.
Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.

Fritidsnämnden

Fritidsnämnden ansvarar för att erbjuda Umeås invånare ett rikt, jämlikt, jämställt och hållbart fritidsutbud, där barn och ungas delaktighet och möjlighet till utveckling har en särställning. Nämnden erbjuder fritidsaktiviteter och inkluderande mötesplatser, för unga liksom för vuxna med intellektuell funktionsnedsättning. Nämnden har det samlade ansvaret för handläggning av kommunens föreningsbidrag, samt ett särskilt uppdrag att stödja föreningslivet och främja det ideella engagemanget.

Nämnden ansvarar för skötsel och uthyrning av idrotts- och fritidsanläggningar, både för elit- och breddidrott. I uppdraget ingår även skötsel av friluftsområden samt fiskefrämjande åtgärder. Nämnden har i uppdrag att erbjuda Umeås invånare badupplevelser, friskvård samt ansvara för simundervisning för samtliga grundskoleelever.

Ekonomisk ram fritidsnämnden 2027 (mnkr)

Fritidsnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-166,27
Fritidsnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-7,43
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	0,80
Teknisk ramjustering efter planeringsdirektiv 1	
Teknisk ramjustering 2026 KS nau 2026-01-07	39,56
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Justering av PO-pålägg	0,91
Aktivitets- och verksamhetsstöd föreningsliv	-3,00
Summer zone	-0,50
Motorburen ungdom	-0,50
Norrbyskär som besöksmål	-0,50
Friluftsliv	-0,50
Navet	-2,00
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-139,43**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	26,84
Minskad kostnad för nämnden pga sänkt PO-pålägg 2027 jmf 2026	*0,91*

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- *För motivering av generella justeringar se avsnitt Förändring i generella förutsättningar för styrelse och nämnder s15.*
- *Aktivitets- och verksamhetsstöd mm*
  Nämndens erhåller tillskott avseende stöd till föreningslivet samt för arbete med sommaraktiviteter för barn och ungdomar inom ramen för Summer zone. En budgetförstärkning ges också kopplat till det tilläggsuppdrag som nämnden erhåller avseende motorburen ungdom.
- *Ökade budget för besöksmål, friluftsliv, bad*
  För att utveckla Norrbyskär som besöksmål erhåller nämnden 0,5 mnkr. Nämnden för också en budgetförstärkning på 0,5 mnkr för insatser kopplat till friluftslivet i kommunen, samt 2 mnkr för att stärka ekonomi kring badanläggningarna, i synnerhet Navet.

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Fritidsnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:4 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, kulturnämnden, fritidsnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, individ- och familjenämnden, byggnadsnämnden, tekniska nämnden, samt AB Bostaden i uppdrag att arbeta med ungas delaktighet inför Ungdomshuvudstadsarbetet 2029.
Tilläggsuppdrag 2027:6 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen tillsammans med fritidsnämnden, kulturnämnden, för- och grundskolenämnden, samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att fortsätta arbetet med att motverka segregation genom att utveckla Medborgardialogen om segregation.
Tilläggsuppdrag 2027:7 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och fritidsnämnden i uppdrag att tillsammans med föreningslivet arbeta trygghetsskapande och främjande avseende motorburen ungdom.
Tilläggsuppdrag: 2027: 8 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och fritidsnämnden i uppdrag att genomföra en omvärldsbevakning av andra jämförbara kommuners elitsponsring och ta fram en hållbar struktur för sponsring över tid som stärker idrottsstaden Umeå.
Tilläggsuppdrag 2027:10 Kommunfullmäktige ger fritidsnämnden, kulturnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att inventera och tillgängliggöra mötes- och samlingsplatser för föreningslivet och allmänheten i stads- och kommundelar, samt synliggöra eventuella vita fläckar och områden där förutsättningar för närvarande är begränsad.
Tilläggsuppdrag 2027:11 Kommunfullmäktige ger fritidsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att analysera och ta fram en långsiktig hållbar lösning för gästbryggan i Umeå centrum.
Tilläggsuppdrag 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd

riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.
Tilläggsuppdrag 2025:6 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, fritidsnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att i dialog med berörda verksamheter och föreningslivet utreda förutsättningarna för att utveckla idrottsanläggningarna Gammlia Arena, Visionite Arena och Nolia Arena ur ett tillväxtperspektiv.
Tilläggsuppdrag: 2025:11 Kommunfullmäktige ger fritidsnämnden och kulturnämnden i uppdrag att initiera samarbete med och aktivera föreningslivet och studieförbunden utifrån civil beredskap.
Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.
Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.

För- och grundskolenämnden

Nämnden har ett övergripande ansvar för att alla barn folkbokförda i kommunen har tillgång till förskola och pedagogisk omsorg samt skolgång i kommunens egna eller i fristående verksamheter. Nämnden ansvarar för kommunal förskola inklusive förskolor på minoritetsspråk, pedagogisk omsorg i form av dagbarnvårdare och nattisverksamhet, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola och fritidshem.

Nämnden ansvarar för att fördela resurser till egen verksamhet och till fristående verksamheter enligt bidrag på lika villkor. Vidare har nämnden ansvar för skolpliktsbevakning och samverkan med fristående verksamheter i egenskap av hemkommun, samt att bevilja tillstånd och genomföra tillsyn av fristående förskoleverksamheter eller pedagogisk omsorg.

Nämnden ska säkerställa att den kommunala utbildningen utgår från grundläggande demokratiska värderingar och alla barn och elevers lika värde.

Ekonomisk ram för- och grundskolenämnden 2027 (mnkr)

För- och grundskolenämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-2 384,94
Teknisk ramjustering 2026 KS nau 2025-09-09	5,21
För- och grundskolenämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-106,34
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	61,07
Teknisk ramjustering efter planeringsdirektiv 1	
Teknisk ramjustering 2026 KS nau 2026-01-20	5,80
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Justering av PO-pålägg	17,39
Fler vuxna i grundskolan	-17,00
Ökad kvalitet i förskolan	-11,00
Lågstadiesatsning – steg 1 införande av skolfrukost F-3	-6,00
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-2 435,82**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-56,08
Minskad kostnad för nämnden pga sänkt PO-pålägg 2027 jmf 2026	*17,39*

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- *För motivering av generella justeringar se avsnitt Förändring i generella förutsättningar för styrelse och nämnder s15.*
- *Fler vuxna i grundskolan*
  Nämnden erhåller en budgetförstärkning på 17 mnkr riktat till grundskolan för att möjliggöra fler vuxna i verksamheten för att stärka grundskolans verksamhet genom bättre förutsättningar för lärare och fritidspersonal.
- *Ökad kvalitet i förskolan*
  En budgetförstärkning på 11 mnkr riktas till förskolan för att finansiera en ökad andel förskollärare.
- *Införande av skolfrukost F-3*
  Som ett första steg i en satsning på tidiga åldrar i grundskolan tillförs 6 mnkr för införande av lågstadiesatsning via skolfrukost för årskurs F-3.

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag För- och grundskolenämnden
Tilläggsuppdrag 2027:4 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, kulturnämnden, fritidsnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, individ- och familjenämnden, byggnadsnämnden, tekniska nämnden, samt AB Bostaden i uppdrag att arbeta med ungas delaktighet inför Ungdomshuvudstadsarbetet 2029.
Tilläggsuppdrag 2027:6 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen tillsammans med fritidsnämnden, kulturnämnden, för- och grundskolenämnden, samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att fortsätta arbetet med att motverka segregation genom att utveckla Medborgardialogen om segregation.
Tilläggsuppdrag 2027:10 Kommunfullmäktige ger fritidsnämnden, kulturnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att inventera och tillgängliggöra mötes- och samlingsplatser för föreningslivet och allmänheten i stads- och kommundelar, samt synliggöra eventuella vita fläckar och områden där förutsättningar för närvarande är begränsad.
Tilläggsuppdrag: 2027:12 Kommunfullmäktige ger för- och grundskolenämnden och tekniska nämnden i uppdrag att föra dialog med de fackliga organisationerna, samt att påbörja införandet av skolfrukost i lågstadiet F-3.
Tilläggsuppdrag 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.
Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen

ökar.
Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ansvarar övergripande för ledning, samordning och utveckling av nämndens ansvarsområden; gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning, yrkeshögskoleutbildning som kommunen anordnar samt arbetsmarknadsinsatser och integration.

Nämnden ska säkerställa att dess verksamheter ger elever, studerande och deltagare grund för fortsatta studier, yrkesverksamhet, samt ett resursmässigt oberoende aktivt deltagande i samhället i övrigt.

Nämnden har ett övergripande ansvar för att alla ungdomar boende i kommunen har tillgång till gymnasieskola i kommunens egna verksamheter eller i fristående verksamheter. Nämnden ansvarar för kommunens gymnasieskolor, anpassad gymnasieskola, Elitidrottsgymnasium (NIU- och RIG) och Riksgymnasium för rörelsehindrade (RH-gymnasium).

Nämnden ansvarar för att fördela resurser till egen verksamhet och fristående verksamheter enligt bidrag på lika villkor, samt svara för insyn och samråd gällande fristående gymnasieskolor.

Nämnden har ett samlat ansvar för det kommunala aktivitetsansvaret, kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå, på gymnasienivå, som anpassad utbildning, yrkesinriktad vuxenutbildning (Yrkesvux), lärlingsutbildning inom komvux (Lärlingsvux) och svenska för invandrare (sfi) samt yrkeshögskoleutbildningar som kommunen anordnar.

Vidare svarar nämnden för att tillhandahålla arbetsrehabiliterande åtgärder samt mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

Ekonomisk ram gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2027 (mnkr)

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-680,84
Teknisk ramjustering 2026 KS nau 2025-09-09	-5,21
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens tilldelning enligt planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-30,66
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	-11,82
Teknisk ramjustering efter planeringsdirektiv 1	
Teknisk ramjustering 2026 KS nau 2025-12-09	1,70
Teknisk ramjustering 2026 KS nau 2026-01-20	-5,80

Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Justering av PO-pålägg	5,05
Fler vuxna i skolan	-3,00
Elevvärdar	-1,40
Aktivitetskravet	-13.00
Utökning ferierarbete 17-åringar	-1,20
Sommarjobbslöfte 18-åringar	-7,70
Sommarjobb och studiemotiverande arbetslivsorientering för 15-16 åringar	-3,00
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-756,87**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-70,82
Minskad kostnad för nämnden pga sänkt PO-pålägg 2027 jmf 2026	*5,05*

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- *För motivering av generella justeringar se avsnitt Förändring i generella förutsättningar för styrelse och nämnder s15.*
- *Fler vuxna i skolan samt elevvärdar*
  Nämnden erhåller en budgetförstärkning på 3 mnkr riktat till gymnasieskolan för möjliggöra fler vuxna i skolan och därigenom stärka verksamheten genom ökad trygghet och bättre förutsättningar för lärare och elever. Nämnden erhåller också en budgetförstärkning avseende elevvärdar på 1,4 mnkr.
- *Aktivitetskravet*
  I juni förväntas riksdagen besluta om införande av ett skärpt aktivitetskrav för försörjningsstöd från och med oktober 2026. Nämnden erhåller en budgetförstärkning på 13 mnkr för detta 2027.
- *Feriearbete, sommarjobb och studiemotiverande arbetslivsorientering (SAO)*
  Nämnden tilldelas också medel för att utöka feriearbete för 17-åringar, säkra sommarjobb för 18-åringar samt starta upp arbete med sommarjobb och studiemotiverande arbetslivsorientering (SAO-jobb) för ungdomar 15-16 år.

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:4 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, kulturnämnden, fritidsnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, individ- och familjenämnden,

byggnadsnämnden, tekniska nämnden, samt AB Bostaden i uppdrag att arbeta med ungas delaktighet inför Ungdomshuvudstadsarbetet 2029.
Tilläggsuppdrag 2027:6 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen tillsammans med fritidsnämnden, kulturnämnden, för- och grundskolenämnden, samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att fortsätta arbetet med att motverka segregation genom att utveckla Medborgardialogen om segregation.
Tilläggsuppdrag 2027:10 Kommunfullmäktige ger fritidsnämnden, kulturnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att inventera och tillgängliggöra mötes- och samlingsplatser för föreningslivet och allmänheten i stads- och kommundelar, samt synliggöra eventuella vita fläckar och områden där förutsättningar för närvarande är begränsad.
Tilläggsuppdrag 2027:13 Kommunfullmäktige ger gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att ta nästa steg i att skapa en cirkulär hub för människor och miljö inom ramen för arbetsmarknadsenhetens verksamhet där reströmmar som möbelåterbruk och textil hanteras**.**
Tilläggsuppdrag 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.
Tilläggsuppdrag 2025:5 Kommunfullmäktige ger tekniska nämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att analysera behovet och utreda förutsättningarna för idrottshall för Vasaskolan, samt att gymnasie- och vuxenutbildningen ges i uppdrag att se över framtida programstrukturen på kommunens gymnasieskolor.
Tilläggsuppdrag 2025:6 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, fritidsnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att i dialog med berörda verksamheter och föreningslivet utreda förutsättningarna för att utveckla idrottsanläggningarna Gammlia Arena, Visionite Arena och Nolia Arena ur ett tillväxtperspektiv.
Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.
Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.

Individ- och familjenämnden

Individ- och familjenämndens grunduppdrag är att tillgodose behov av stöd och omsorg inom socialtjänstens lagstadgade ansvarsområde för att stärka och trygga den enskilde att leva ett självständigt liv. Socialtjänsten arbetar förebyggande för att främja jämlika levnadsvillkor.

Grunduppdraget omfattar att:

- ge stöd, omsorg och skydd till barn, unga och vuxna
- ge stöd och service till barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning
- ge stöd till självförsörjning och tillgodose behov av försörjningsstöd
- tillgodose behov av råd, stöd samt handläggning av familjerättsliga frågor
- tillhandahålla familjerådgivning
- erbjuda hälso- och sjukvård till personer i bostad med särskild service och under vistelsetid på daglig verksamhet

Ekonomisk ram för individ- och familjenämnden 2027 (mnkr)

Individ- och familjenämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-1 872,19
Individ- och familjenämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-83,66
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	12,43
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Justering av PO-pålägg	10,06
Förebyggande verksamhet	-3,00
Viten	-5,00
Övrigt ramtillskott	-35,00
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-1 976.35**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-104,16
Minskad kostnad för nämnden pga sänkt PO-pålägg 2027 jmf 2026	*10,06*

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- *För motivering av generella justeringar se avsnitt Förändring i generella förutsättningar för styrelse och nämnder s15.*

- *Förebyggande verksamhet*
  Nämnden erhåller tillskott på 3 mnkr för att stärka det förebyggande arbetet (Team ungdom, samt uppstart av Bostad först) inom individ- och familjeomsorgen.
- *Viten*
  Nämndens ram förstärks med 5 mnkr i syfte att eventuella vitesföreläggande för ej verkställda beslut inte ska belasta ordinarie verksamhetsbudget.
- *Övrigt tillskott*
  Utöver ovanstående tillskjuts nämnden 35 mnkr i budgeten för 2027.

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Individ och familjenämnden
Tilläggsuppdrag 2027:4 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, kulturnämnden, fritidsnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, individ- och familjenämnden, byggnadsnämnden, tekniska nämnden, samt AB Bostaden i uppdrag att arbeta med ungas delaktighet inför Ungdomshuvudstadsarbetet 2029.
Tilläggsuppdrag 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.
Tilläggsuppdrag 2025:3 Kommunfullmäktige ger tekniska nämnden och individ- och familjenämnden i uppdrag att analysera behovet och utreda förutsättningarna för annan boendeform.
Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.
Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.

Kulturnämnden

Kulturnämnden svarar för folkbibliotek, Skolbiblioteksservice, konstverksamhet, kulturskola, kvinnohistoriskt museum, kultur i skolan, kultur för seniorer, arrangemang i Väven och kommungemensamma arrangemang samt den kommungemensamma konstsamlingen.

Utöver detta svarar Kulturnämnden för Sveriges Depåbibliotek och lånecentral samt stöd till kulturföreningar, kulturfestivaler och studieförbund. Kulturnämnden fördelar stipendier och annat stöd till kulturutövare samt till samlingslokaler.

Kulturnämnden ska medverka i kommunens arbete med stadsmiljö- och bevarandefrågor och i kommunövergripande kulturfrågor som handläggs av andra nämnder och styrelser.

Kulturnämnden ska inom sitt ansvarsområde stödja och främja yttrandefriheten, möjliggöra konstnärliga upplevelser, stödja skapande verksamhet, samarbeta och samråda med samhällsorgan, föreningar, intresseorganisationer, övriga tillskyndare inom verksamhetsområdet samt stödja och främja internationellt kulturutbyte.

Ekonomisk ram för kulturnämnden 2027 (mnkr)

Kulturnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-177,71
Kulturnämndens tilldelning enligt förslag planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-7,94
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	0,86
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Justering av PO-pålägg	1,08
Samordnare kulturell infrastruktur (KKB)	-0,70
KulturCrew	-0,50
Samordnare gestaltad livsmiljö	-0,70
Kultursamordnare ungas deltagande	-0,50
Implementering kulturlöftet (transporter)	-0,50
Folkbildning	-0,50
Ekonomisk tilldelning för 2026	**-187,11**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-9,40
Minskad kostnad för nämnden pga sänkt PO-pålägg 2027 jmf 2026	*1,08*

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- *För motivering av generella justeringar se avsnitt Förändring i generella förutsättningar för styrelse och nämnder s15.*
- *Tillskott*
  Nämnden erhåller tillskott i budget 2027 för samordnande av kulturell infrastruktur (KKB), gestaltad livsmiljö samt ungas deltagande. Nämnden erhåller också medel för KulturCrew som är en verksamhet för främjande av ungas delaktighet. För implementering av kulturlöftet och arbetet med folkbildning erhåller också nämnden ett tillskott enligt tabellen ovan.

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Kulturnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:3 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, kulturnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att ta fram ett nytt förvaltningsöverskridande arbetssätt för arbetet med 1 procentsregeln där ungas deltagande och jämställdhet säkerställs och där ungas delaktighet blir en naturlig del i arbetet med att utveckla Umeå och det offentliga rummet.
Tilläggsuppdrag 2027:4 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, kulturnämnden, fritidsnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, individ- och familjenämnden, byggnadsnämnden, tekniska nämnden, samt AB Bostaden i uppdrag att arbeta med ungas delaktighet inför Ungdomshuvudstadsarbetet 2029.
Tilläggsuppdrag 2027:6 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen tillsammans med fritidsnämnden, kulturnämnden, för- och grundskolenämnden, samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att fortsätta arbetet med att motverka segregation genom att utveckla Medborgardialogen om segregation.
Tilläggsuppdrag 2027:10 Kommunfullmäktige ger fritidsnämnden, kulturnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att inventera och tillgängliggöra mötes- och samlingsplatser för föreningslivet och allmänheten i stads- och kommundelar, samt synliggöra eventuella vita fläckar och områden där förutsättningar för närvarande är begränsad.
Tilläggsuppdrag 2027:15 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och kulturnämnden i uppdrag att utreda hur en stödstruktur för de kulturella och kreativa branscherna och dess utövare bör utformas**.**
Tilläggsuppdrag 2027:16 Kommunfullmäktige ger kulturnämnden i uppdrag att redovisa och säkerställa ungas delaktighet och tillgänglighet till kulturens verksamhet i kommunens olika stads- och kommundelar.
Tilläggsuppdrag 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.

Tilläggsuppdrag: 2025:11 Kommunfullmäktige ger fritidsnämnden och kulturnämnden i uppdrag att initiera samarbete med och aktivera föreningslivet och studieförbunden utifrån civil beredskap.
Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.
Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

I miljö-och hälsoskyddsnämndens uppdrag ingår att möjliggöra god hälsa och en hållbar utveckling i Umeå. Nämnden ansvarar för prövning och tillsyn beträffande miljö- och hälsoskyddsområdet, livsmedelssäkerhet, alkohollagens område, tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter samt receptfria läkemedel. Nämnden bidrar med underlag för en god samhällsplanering och utveckling inom miljöövervakning, energieffektivisering, klimatpåverkan och naturvård samt utgör ett kompetensstöd i miljöfrågor vid översikts och detaljplanering. Nämnden medverkar till en ökning av allmänhetens medvetenhet om miljö-, natur-, och hälsoskyddsfrågor samt energi, klimat, och hållbar konsumtion. Nämnden ansvarar även för budget- och skuldrådgivning, konsumentrådgivning och för kommunens förvaltare i enlighet med föräldrabalken.

Ekonomisk ram för miljö- och hälsoskyddsnämnden 2027 (mnkr)

Miljö- och hälsoskyddsnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-22,65
Miljö- och hälsoskyddsnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-1,01
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	0,11
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Justering av PO-pålägg	0,41
Lokal operativ samverkan	-0,70
Motverka socioekonomisk utsatthet	-0,70
Hållbar mat	-0,35
Grönstruktur	-0,70
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-25,59**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-2,94

Minskad kostnad för nämnden pga sänkt PO-pålägg 2027 jmf 2026	*0,41*

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- *För motivering av generella justeringar se avsnitt Förändring i generella förutsättningar för styrelse och nämnder s15.*
- *Tillskott*
  Nämnden erhåller tillskott avseende arbete med lokal operativ samverkan (LOS) samt arbete med att motverka socioekonomisk utsatthet. Utöver detta erhåller också nämnden tillskott avseende hållbar mat och arbete med grönstruktur.

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Tilläggsuppdrag 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.
Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.
Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.

Personalnämnden

Nämnden är kommunens samordnande nämnd för personalstrategiska frågor. Nämnden samordnar och verkar för att Umeå kommun har en enhetlig och sammanhållen personalpolitik samt följer upp och rapporterar utveckling och ställning i personalpolitiska frågor till kommunfullmäktige och nämnderna.

Ekonomisk ram för personalnämnden 2027 (mnkr)

Personalnämndens fastställda budget för 2025 (beslut i juni 2024)	-1,34
Personalnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-0,06
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	0,01
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Justering av PO-pålägg	
Ledarskapsutveckling	-0,70
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-2,08**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-0,75
Minskad kostnad för nämnden pga sänkt PO-pålägg 2027 jmf 2026	

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- *För motivering av generella justeringar se avsnitt Förändring i generella förutsättningar för styrelse och nämnder s15.*
- *Ledarskapsutveckling*
  Nämnden erhåller tillskott för att förstärka ledarskapsutbildningen i enlighet med tilläggsuppdraget nedan.

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Personalnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:19 Kommunfullmäktige ger personalnämnden i uppdrag att förstärka ledarutbildningen och utveckla arbetet med ett mer närvarande ledarskap i kommunens verksamheter, samt att utbildningen för de lokala skyddsombuden stärks.
Tilläggsuppdrag 2027:20 Kommunfullmäktige ger personalnämnden i uppdrag att genomföra en omvärldsanalys hur andra kommuner har jobbat med flexibla helgdagar.
Tilläggsuppdrag 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen

inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.
Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.
Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.

Tekniska nämnden

Tekniska nämnden har ansvar för kommunens anläggningar, infrastruktur och allmänna platser såsom fastigheter, gator, vägar, parker och närskogar. Uppdraget innefattar att planera, bygga, förvalta och utveckla kommunens infrastruktur och offentliga utomhusmiljöer, kommunens IT- och kommunikationssystem och ID-nyckelorganisation samt Umeå kommuns fastigheter- både avseende verksamhetslokaler och boenden för sociala behov. Nämnden ska tillhandahålla färdtjänst, uppfylla kommunens uppgifter avseende trafikfrågor samt tillhandahålla intern service inom måltider och lokalvård.

Nämnden har också ansvar för att samordna Umeå kommuns fordonsanskaffning samt att leda, samordna och utveckla kommungemensamt arbete med digitalisering och digital transformation. Tekniska nämnden ansvarar för uppbyggnad, drift och förvaltning av fast installerade och mobila reservkraftlösningar. Nämnden ansvarar vidare för lagerhållning, tillagning och distribution av reservlivsmedel, lagerhållning och distribution av reservdrivmedel samt lagerhållning och distribution av förbrukningsmaterial och reservdelar för att säkerställa försörjningen till prioriterad samhällsviktig verksamhet vid samhällsstörning, kris eller krig.

Nämnden ansvarar för kommunens dagvattenhantering. Uppdraget innefattar även att svara för klimatomställningsarbetet inom nämndens ansvarsområden.

Nämndens ansvarsområde omfattar alla verksamheter inom teknik- och fastighetsförvaltningen vilka är Digital omställning och IT, Fastighet, Gator och parker, Måltidsservice samt Städ- och verksamhetsservice.

Ekonomisk ram för tekniska nämnden 2027 (mnkr)

Tekniska nämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-1 633,70
Tekniska nämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-73,00
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	7,87
Teknisk ramjustering efter planeringsdirektiv 1	
Teknisk ramjustering 2026 KS nau 2025-12-09	-1,70
Teknisk ramjustering 2026 KS nau 2026-01-07	-33,75
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Justering av PO-pålägg	5,09
Införande skolfrukost F-3	-6,00

Lokal för Centrum mot våld	-2,50
Klimatomställning	-1,00
Arboretum Norr	-1,00
Övrigt ramtillskott	-25,00
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-1 764,68**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-130,98
Minskad kostnad för nämnden pga sänkt PO-pålägg 2027 jmf 2026	*5,09*

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- *För motivering av generella justeringar se avsnitt Förändring i generella förutsättningar för styrelse och nämnder s15.*
- *Införande av skolfrukost*
  Som ett första steg i en satsning på tidiga åldrar i grundskolan tillförs 6 mnkr för införande av skolfrukost för årskurs F-3.
- *Lokal Centrum mot våld*
  Ett tillskott på 2,5 mnkr tilldelas nämnden avseende extern förhyrning av en lokal för Centrum mot våld (CMV).
- *Klimatomställning samt Arboretum norr*
  Nämndens budgetram förstärks med 1 mnkr för att stärka arbetet med klimatomställning samt ytterligare 1 mnkr riktat till Arboretum norr.

  Övrigt tillskott
  Utöver ovanstående tillskjuts nämnden 25 mnkr i budgeten för 2027.

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Tekniska nämnden
Tilläggsuppdrag 2027:3 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, kulturnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att ta fram ett nytt förvaltningsöverskridande arbetssätt för arbetet med 1 procentsregeln där ungas deltagande och jämställdhet säkerställs och där ungas delaktighet blir en naturlig del i arbetet med att utveckla Umeå och det offentliga rummet.
Tilläggsuppdrag 2027:4 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, kulturnämnden, fritidsnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, individ- och familjenämnden, byggnadsnämnden, tekniska nämnden, samt AB Bostaden i uppdrag att arbeta med ungas delaktighet inför Ungdomshuvudstadsarbetet 2029.
Tilläggsuppdrag: 2027:9 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och tekniska nämnden i uppdrag att

ta fram en långsiktig plan för badanläggningarna.

Tilläggsuppdrag 2027:10 Kommunfullmäktige ger fritidsnämnden, kulturnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att inventera och tillgängliggöra mötes- och samlingsplatser för föreningslivet och allmänheten i stads- och kommundelar, samt synliggöra eventuella vita fläckar och områden där förutsättningar för närvarande är begränsad.

Tilläggsuppdrag 2027:11 Kommunfullmäktige ger fritidsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att analysera och ta fram en långsiktig hållbar lösning för gästbryggan i Umeå centrum.

Tilläggsuppdrag 2027:14 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och tekniska nämnden i uppdrag att lämna förslag på hur långsiktig planering av lokal- och markförsörjning ska utformas. Förslaget ska ge förutsättningar för att lokalförsörjning till kommunala verksamheter är i balans, är hållbar över tid och utmynna i underlag som utgör grund för kommunens investeringsprocess.

Tilläggsuppdrag 2027:17 Kommunfullmäktige ger tekniska nämnden i uppdrag att utifrån arbetet med civil beredskap öka takten i omställningen till fossilfri fordonsflotta.

Tilläggsuppdrag 2027:18 Kommunfullmäktige ger tekniska nämnden i uppdrag att utreda möjligheterna till lokal energidelning och energigemenskaper som ett sätt att stärka kommunens civila beredskap och robusthet.

Tilläggsuppdrag 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.

Tilläggsuppdrag 2025:2 Kommunfullmäktige ger tekniska nämnden i uppdrag att som en konsekvens av förändrade demografiska förutsättningar säkerställa ett fortsatt effektivt lokalnyttjande, inklusive att tillse att frigjorda lokaler så långt det är möjligt nyttjas till verksamheter med ökade behov av lokaler, i syfte att hålla nere kommunens lokalkostnader och minska investeringsbehovet i nya lokaler. Förändrade investeringsbehov ska lyftas inom ramen för ordinarie planeringsprocess.

Tilläggsuppdrag 2025:3 Kommunfullmäktige ger tekniska nämnden och individ- och familjenämnden i uppdrag att analysera behovet och utreda förutsättningarna för annan boendeform.

Tilläggsuppdrag 2025:5 Kommunfullmäktige ger tekniska nämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att analysera behovet och utreda förutsättningarna för idrottshall för Vasaskolan, samt att gymnasie- och vuxenutbildningen ges i uppdrag att se över framtida programstrukturen på kommunens gymnasieskolor.

Tilläggsuppdrag 2025:6 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, fritidsnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och tekniska nämnden i uppdrag att i dialog med berörda verksamheter och föreningslivet utreda förutsättningarna för att utveckla idrottsanläggningarna Gammlia Arena, Visionite Arena och Nolia Arena ur ett tillväxtperspektiv.

Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.

Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.

Valnämnden

Valnämnden ska fullgöra de uppgifter som ankommer på valnämnd samt ansvara för genomförande av val eller folkomröstning enligt vallagen, folkomröstningslagen samt lagen om kommunala folkomröstningar.

Ekonomisk ram för valnämnden 2027 (mnkr)

Valnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-19,94
Valnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt beslutad flerårsbudget	16,34
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Justering av PO-pålägg	0,02
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-3,58**
Minskad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	16,36
Minskad kostnad för nämnden pga sänkt PO-pålägg 2027 jmf 2026	*0,02*

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- *För motivering av generella justeringar se avsnitt Förändring i generella förutsättningar för styrelse och nämnder s15.*

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Valnämnden
Tilläggsuppdrag 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.
Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.
Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.

Äldrenämnden

Grunduppdrag

Äldrenämnden ansvarar för kommunens insatser inom äldreomsorg samt hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå i den enskildes hem.

Äldreomsorgens insatser är frivilliga och ges efter en ansökan från den enskilde och utifrån en individuell bedömning.

Äldrenämndens övergripande uppdrag är att främja självständighet och kvarboende. Detta sker genom förebyggande verksamhet, information kring seniorlivet och aktiviteter som främjar hälsa och välmående hos den enskilde.

Äldrenämndens ger service, vård och omsorg i form av hemtjänst och hemsjukvård samt stöd i form av dagverksamhet, korttidsboende samt stöd och avlastning för anhöriga. Är den enskilde i behov av heldygnsomsorg och omfattande hälso- och sjukvård bedöms behov av plats på ett vård- och omsorgsboende.

Ekonomisk ram för äldrenämnden 2027 (mnkr)

Äldrenämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-1 511,64
Äldrenämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-67,55
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	-1,01
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Justering av PO-pålägg	10,50
Ökad grundbemanning	-20, 00
Utökning servicetjänster	-15,00
Fler sjuksköterskor	-3,00
Rehabilitering	-4,00
Utökning lokalt äldreomsorgslyft	-2,50
Närvarande ledarskap och ökat medarbetarinflytande	-1,00
Lokala skyddsombud	-1,00
Implementering och samordning ÄVTS via seniortorget	-0,50
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-1 616,70**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-105,06

Minskad kostnad för nämnden pga sänkt PO-pålägg 2027 jmf 2026	*10,50*

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- *För motivering av generella justeringar se avsnitt Förändring i generella förutsättningar för styrelse och nämnder s15.*
- *Medel för ökad bemanning*
  Nämnden erhåller ett tillskott på 20 mnkr för att öka grundbemanningen inom verksamheterna, 15 mnkr för utökning av antalet servicetjänster samt 3 mnkr för att öka antalet sjuksköterskor.
- *Rehabilitering och ökat lokalt äldreomsorgslyft*
  För att ytterligare stärka bemanningen inom nämndens verksamhetsområden tilldelas även ramtillskott för ökade rehabiliteringsinsatser 4 mnkr och ett ökat lokalt äldreomsorgslyft 2,5 mnkr.
- *Ledarskap och skyddsorganisation*
  För att öka det närvarande ledarskapet och möjliggöra ökat medarbetarinflytande tillskjuts 1 mnkr. För att stärka skyddsorganisationen tillskjuts 1 mnkr avseende lokala skyddsombud.
- *Nämnden får också 0,5 mnkr i tillskott för implementering och samordning av kraftsamligen Äldres välfärd, trygghet och säkerhet (ÄVTS) via seniortorget.*

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Äldrenämnden
Tilläggsuppdrag 2025:1 Kommunfullmäktige ger alla nämnder i uppdrag att genomföra en analys av konsekvenser utifrån förändrade demografiska förutsättningar. Arbetet ska säkerställa att kommunen inte åtar sig kostnader som inte kan bäras över tid, samt ske i enlighet med av fullmäktige fastställd riktlinje för god ekonomisk hushållning. Förslag på förändring av principiell karaktär ska tillställas fullmäktige.
Tilläggsuppdrag 2023:1 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar.
Tilläggsuppdrag 2023:2 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen och nämnderna i uppdrag att öka samarbetet och ansvarstagandet över förvaltnings- och nämndgränser.

Kommungemensamma nämnder

Umeå kommun har fyra gemensamma nämnder med andra kommuner. Budget för dessa hanteras i samråd med övriga deltagande kommuner och fastställs av Umeå kommunfullmäktige. Umeås andel av de kommungemensamma nämndernas tilldelning ingår i det totala budgetbeslutet och framgår i tabell 1.

Tre av de kommungemensamma nämnderna får en ökad budgetram utöver modellberäknad uppräkning. Det är Umeå brand- och räddningsnämnd, Överförmyndarnämnden och IT-kapacitetsnämnden.

Umeå brand och räddningsnämnden erhåller ett tillskott på 14,5 mnkr avseende utökning av verksamheten kopplat till bla ytterligare en brandstation. Överförmyndarnämnden erhåller ett tillskott på 3,5 mnkr varav 2,1 mnkr avser ökat behov av förvaltare. It-kapacitetsnämnden erhåller ett tillskott på 8,6 mnkr för bl a kostnadsökningar på licenser.

Ovanstående beskriver budgettillskott avseende Umeå kommuns del av de kommungemensamma nämnderna.

Umeå kommunföretag och de kommunala bolagen

För bolag framgår grunduppdraget i bolagsordning och konkretiseras genom bolagets ägardirektiv. Inriktningsmål destinerade till enskilda bolag framgår i avsnittet Inriktningsmål och program. Tilläggsuppdrag riktade till ett eller flera av de kommunala bolagen framgår i nedanstående tabell.

Tilläggsuppdrag UKF/kommunala bolag
Tilläggsuppdrag 2027:4 Kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen, kulturnämnden, fritidsnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, individ- och familjenämnden, byggnadsnämnden, tekniska nämnden, samt AB Bostaden i uppdrag att arbeta med ungas delaktighet inför Ungdomshuvudstadsarbetet 2029.
Tilläggsuppdrag 2027:21 Kommunfullmäktige ger Umeå kommunföretag i uppdrag att genomföra en justering av kollektivtrafiktaxan så att alla studenter har samma subventionsgrad oavsett ålder.

Inriktningsmål och program

Kommunfullmäktige styr med inriktningsmål och program Kommunfullmäktige fastställde i mars 2021 riktlinjer för aktiverande styrning i Umeå kommun, där framgår att kommunfullmäktige använder inriktningsmål för att skapa riktning och förändring i en avgränsad fråga eller inom ett avgränsat område som är gemensamt för flera kommunala aktörer.

- *Inriktningsmålen kan syfta till att skapa såväl utvecklings- som driftskapacitet*
- *Inriktningsmålen berör alltid flera kommunala aktörer.*
- *Inriktningsmålen bör vara långsiktiga och gälla för minst en mandatperiod.*
- *Inriktningsmålen ska vara minst 3 och maximalt 9*

Ett givet inriktningsmål ska enbart destineras till de namngivna nämnder och bolag som:

- *särskilt ska prioritera arbete med just detta inriktningsmål*
- *bedöms ha de reella förutsättningar som krävs för att inriktningsmålet ska uppnås*

På följande sidor presenteras kommunens inriktningsmål med tillhörande program. Även om inte alla nämnder är direkt involverade i arbetet med ett givet inriktningsmål och program så förväntas alla nämnder verka för att inriktningsmålen ska uppfyllas och att program med fokusområden och åtgärder kan verkställas. Eventuella inriktningsmål som destineras till bolag ska infogas i bolagets ägardirektiv varpå förändrat ägardirektiv fastställs vid bolagstämma och därefter anmäls till kommunfullmäktige.

Ett program fungerar som en konkretisering och inramning av respektive inriktningsmål som kommunfullmäktige antar. Ett program omfattar nya eller befintliga planer, strategier, projekt, tilläggsuppdrag, samverkansavtal och överenskommelser som bedöms vara relevanta och väsentliga för kommunens möjligheter att nå det inriktningsmål som programmet ska stödja. Ett program berör oftast flera nämnder och bolagsstyrelser.

Kommunstyrelsen har ansvar och mandat att upparbeta, upprätthålla och vid behov utveckla kommungemensam modell för programhantering.

Varje program inleds med beskrivning av vad som ska prioriteras och utgöra fokusområden under kommande planeringsperiod. För att följa och analysera kommunkoncernens utveckling mot målbilden kan kommunövergripande indikatorer kopplas till varje inriktningsmål. I varje program finns även förteckning över de styrande dokument som inryms i programmet.

Inriktningsmål

Mål 1. Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.

Samordningsansvar: kommunstyrelsen.

Mål 1 destineras särskilt till: kommunstyrelsen, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, byggnadsnämnden, tekniska nämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, kulturnämnden, äldrenämnden, Umeå energi, AB Bostaden, Vakin, UPAB, samt Infrastruktur i Norr AB.

Mål 2. Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Samordningsansvar: kommunstyrelsen

Mål 2 destineras särskilt till: individ- och familjenämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, fritidsnämnden, kulturnämnden, tekniska nämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, byggnadsnämnden, äldrenämnden, samt Umeå kommunföretag, AB Bostaden och UPAB.

Mål 3. Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv

Samordningsansvar: kommunstyrelsen.

Mål 3 destineras särskilt till: för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, individ- och familjenämnden, tekniska nämnden, byggnadsnämnden, äldrenämnden, samt Umeå kommunföretag.

Mål 4. Umeå ska vara klimatneutralt till 2040 Samordningsansvar: kommunstyrelsen.

Mål 4 destineras särskilt till: kommunstyrelsen, byggnadsnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, tekniska nämnden, Umeå kommunföretag, AB Bostaden, Umeå energi, samt Vakin.

Program för tillväxt

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål 1 - Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.

Programmets syfte är att prioritera och lyfta viktiga fokusområden, faktorer och förmågor som Umeå behöver utveckla för att kunna bibehålla och stärka tillväxten. Umeå är på god väg men samtidigt behöver vi stärka arbetet inom angivna områden.

Följande fokusområden prioriteras för perioden 2026-2029:

1. **Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer**

Med en växande befolkning måste fler bostäder tillkomma och vi måste fortsätta växa med människorna i fokus. Nya bostäder ska komplettera befintliga stadsdelar och tätorter, samt tillkomma inom kollektivtrafikstråk. Nya bostadsområden ska ha hög täthet. Ett svagt bostadsbyggande är en tydlig hämmare av tillväxt och motsatt, en hög takt i bostadsbyggandet driver tillväxt och stärker även för Umeå viktiga branscher såsom bygg och fastighet. Planberedskapen måste öka i kommunen och målet är ge förutsättningar för minst 2000 bostäder per år. Huvudansvar: KS, BN

2. **Universiteten som tillväxtmotorer**

Universiteten har varit den enskilt viktigaste faktorn bakom Umeås starka tillväxt. Platsen Umeå och Umeå kommun har på många olika sätt växt ihop med universiteten och samverkan sker både på övergripande nivå men även brett inom områden som tex gemensamma innovationsmiljöer, kompetensförsörjning och talangattraktion. Huvudansvar: KS, PN, GVN

3. **Etableringar och företagens tillväxt**

Fokus på arbetstillfällen och hur vi kan nyttja och stärka Umeås diversifiering och förmåga att växa inom alla sektorer. Men även ett starkt fokus på att stärka Umeås förmåga att attrahera, omhänderta och utveckla etableringar utifrån omvärldens efterfrågan på ren energi och att Umeås specifika styrkor tillvaratas. Huvudansvar: KS, Umeå Energi

Uppföljning

Berörda nämner och bolagsstyrelser ska två gånger årligen rapportera resultatet av sitt arbete med inriktningsmålen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen sammanställer resultat och övergripande arbete med inriktningsmål och tillhörande program och redovisar i delårsrapport för perioden januari – augusti samt i årsredovisningen.

Riktade utvecklingsanslag för tillväxtområdet

Anslag (tkr)	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Utvecklingsanslag tillväxt	-34 904	-34 904	-34 904	-34 904	-34 904

Relaterade dokument

Övergripande styrdokument

- *Strategisk plan 2016–2028*
- *Umeå kommuns Översiktsplan*
- *Umeå kommuns Bostadsförsörjningsprogram*

Övriga relaterade dokument

- *Umeås stadsdelar – så står det till*
- *CEMR-deklarationen (jämställdhet)*
- *Globala målen – Agenda 2030*
- *Social progress declaration*

Program för social hållbarhet

Programmets syfte är att bidra till att uppnå kommunens ambitioner att motverka ökade skillnader mellan medborgarna, genom att bygga kommunen och verksamheterna så jämställt och jämlikt som möjligt, och aktivt arbeta för att skapa goda livsvillkor för alla. En socialt hållbar kommun är inkluderande, trygg och skapar förutsättningar för välbefinnande för alla invånare. Det är viktigt att även ha ett intersektionellt perspektiv, där fler maktordningar synliggörs och beaktas.

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål två och tre: Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden, samt Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv. Dessa mål tillhör de prioriterade inriktningsmål som kommunfullmäktige har valt att särskilt fokusera på. Det bör dock noteras att målen endast omfattar en del av det samlade området social hållbarhet.

Det finns en stark koppling mellan målen då social hållbarhet är komplext och kräver bred samverkan mellan aktörer på alla nivåer för att möta de gemensamma samhällsutmaningarna. I arbetet med social hållbarhet är ett helhetsperspektiv av stor betydelse, så att insatser inte enbart sker punktvis för särskilda platser eller särskilda grupper. Dessa inriktningsmål är sammanhängande dimensioner av det som gemensamt utgör social hållbarhet och bör inte hanteras separat från varandra.

Programmets fokus är på de övergripande utvecklingsområden där samverkan mellan olika förvaltningar, och med de kommunala bolagen, är avgörande för att uppnå inriktningsmålen. Arbetet för social hållbarhet ska även fortsätta främja sociala innovationer och medskapande mellan offentlig sektor, civilsamhälle, näringsliv, forskarsamhälle och alla andra som bor och verkar i Umeå.

Det nämndöverskridande uppdraget äldres välfärd, trygghet och säkerhet (ÄVTS) behöver fortsätta konkretiseras och implementeras.

Fokusområde 1 - Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Umeå ska växa till en hållbar storstad utan storstadens problem. Tillväxtmålet ska klaras utan att äventyra kommunens höga värden när det gäller tillit, trygghet och social sammanhållning, och utan att utveckla utsatta områden enligt polisens definition[2] .För att

[2] Se polisens förklaring av hur de arbetar med sin klassificering: Utsatta områden | Polismyndigheten

uppnå det målet är det avgörande att arbeta långsiktigt och i samverkan med två huvudsakliga prioriteringar:

1.1 Stärka inkludering och jämlikhet

När människor med olika etnisk bakgrund och/eller ekonomiska förutsättningar inte bor på samma områden, träffas på samma arbetsplatser eller möts i föreningslivet så minskar den sociala sammanhållningen. Därför är det viktigt att:

- *Främja goda och jämlika levnadsvillkor samt jämlika möjligheter för alla, genomförebyggande folkhälsoarbete, tillgång till utbildning, särskilt stöd till personer som står långt från arbetsmarknaden, och ett fördjupat arbete med att förhindra diskriminering och säkerställa jämlika möjligheter, inklusive inom den kommunala organisationen. Det är viktigt att särskilt främja goda uppväxtvillkor för barn och unga, oavsett föräldrarnas bakgrund, inkomst eller livsval, bland annat genom att motverka barnfattigdom.*
- *Skapa förutsättningar för social blandning, genom att öka flöden mellan stadsdelar, stärka mötesplatser, utveckla trygga och tillgängliga boendemiljöer och ett blandat bostadsbestånd där människor med olika ekonomiska förutsättningar har möjlighet att bo nära varandra.*
- *Stärka möjligheterna för dialog och delaktighet för att alla ska känna att de är en del av samhället och har möjlighet att göra sina röster hörda. Barn och ungdomars rätt till delaktighet och inflytande i kommunens utveckling ska säkerställas, i enlighet med Barnkonventionens grundläggande principer.*

1.2 Förebygga brottslighet och våld

I Umeå ska brottsligheten fortsatt vara låg och tryggheten hög[3]. Därför är det viktigt att i samverkan mellan kommun, polis och andra aktörer:

- *Förebygga och motverka organiserad brottslighet, eftersom den utgör ett systemhot mot ett tryggt, öppet och demokratiskt samhälle[4]. Fokus bör ligga på att förebygga rekrytering av barn och unga till kriminella gäng (det arbete som pågår inom Umeå växer tryggt och säkert), samt att minska den organiserade brottslighetens påverkan och inkomstkällor genom att motverka narkotikahandel, välfärdsbrott, arbetslivskriminalitet, människohandel, infiltration och otillåten påverkan.*

[3] För mer data om brottslighet och trygghet i Umeå kommun, se Brottsligheten i Umeå - Lägesbild 2023
[4] Se Regeringens skrivelse 2023/24:67 Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet

- *Förebygga våld genom att öka medvetenheten om våld hos medborgarna och kompetenshöja kommunens medarbetare, i synnerhet de som arbetar med barn och unga. Två särskilt prioriterade områden utifrån kommunens lägesbild av brottsligheten är mäns våld mot kvinnor samt våld mot och mellan barn. Fokus bör ligga på förebyggande arbete, samt på att erbjuda snabbt och samordnat stöd till särskilt utsatta brottsoffer, och att utveckla riktade insatser för våldsutövare.*

I arbetet ingår att utveckla hur kommunen mellan olika förvaltningar kan arbeta mer tillsammans, samt med andra aktörer och civilsamhället, detta i syfte att förbättra och utveckla arbetsmetoderna för att skapa ännu bättre förutsättningar för tidiga insatser och långsiktiga verksamheter.

Fokusområde 2 - Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.

Jämställdhet är en övergripande strategisk fråga för kommunen och ska även fortsatt genomsyra samtliga program och verksamheter genom ett aktivt jämställdhetsarbete inom ramen för sina grunduppdrag. Det är viktigt att även ha ett intersektionellt perspektiv, där fler maktordningar synliggörs och beaktas. För att främja den sociala hållbarheten är det särskilt viktigt att:

2.1 Fortsätta arbetet med jämställd stadsplanering

Arbete med jämställdhet i samhällsutvecklingen har varit en central del av utformningen av staden i över fyra decennier. Umeå är en ledande stad i Europa inom jämställd och hållbar stadsutveckling. För att skapa en stad som är inkluderande och rättvis för alla invånare är både bredd och spets nödvändiga i arbetet:

- *Systematiskt integrera ett jämställdhetsperspektiv i utvecklingen av det offentliga rummet för att bygga en hållbar stad med och för de som ska leva i den. Detta innebär att säkerställa att alla, oavsett kön, kan vistas och röra sig i staden på lika villkor. Detta inkluderar även att ta hänsyn till olika behov och livsvillkor i planeringen och utformningen av offentliga platser.*
- *Genomföra särskilda pilotsatsningar för att flytta fram positionerna inom jämställd stadsplanering och aktivt utmana rådande maktstrukturer. Dessa satsningar kan inkludera innovativa projekt och initiativ som syftar till att främja jämställdhet på nya och kreativa sätt.*

Exempel på sådana satsningar kan vara att utveckla nya metoder för medborgardialog, testa nya teknologier och att främja sociala innovationer och medskapande mellan offentlig sektor, civilsamhälle, näringsliv, forskarsamhälle och alla andra som bor och verkar i Umeå.

2.2 Systematiskt utmana och ifrågasätta könade maktrelationer i arbetet med hållbar utveckling

Enligt Parisavtalet ska klimatomställningen och arbete för klimatanpassning främja jämställdhet. Parisavtalet säger också att utsläppsminskningar ska och kan utföras inom ramen för hållbar utveckling, där jämställdhet utgör ett av målen enligt Agenda 2030.

I takt med klimatomställningen är det viktigt att säkerställa en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser i samhället som innebär att vinsterna kommer flertalet till del samtidigt som kostnaderna och ansvaret fördelas efter bärkraft. Rättvisa är också centralt för att skapa acceptans för den hållbara utvecklingen.

Grunden i jämställdhetsarbetet handlar om att synliggöra livsvillkor och erfarenheter för flickor och pojkar, kvinnor och män i vår kommun, och vilka konsekvenser dessa får, för att utifrån denna analys genomföra åtgärder för en jämnare fördelning av makt och resurser samt för att skapa förutsättningar för alla att ha samma makt och möjlighet att påverka sin livssituation.

Uppföljning

Berörda nämner och bolagsstyrelser ska två gånger årligen rapportera resultatet av sitt arbete med inriktningsmålen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen sammanställer resultat och övergripande arbete med inriktningsmål och tillhörande program och redovisar i delårsrapport för perioden januari – augusti samt i årsredovisningen.

Relaterade dokument

- *Strategisk plan för Umeå kommun 2016–2028*
- *Umeå kommuns översiktsplan*
- *Umeå kommuns bostadsförsörjningsprogram*
- *Umeå kommuns program för hållbar landsbygdsutveckling*
- *Kulturpolitiskt program för Umeå kommun*
- *Program för tillgänglighet i Umeå kommun*
- *Avsiktsförklaring för en god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten*
- *Umeå kommuns handlingsplan mot barnfattigdom*

- *Kommungemensam handlingsplan för det suicidförebyggande arbetet*
- *Överenskommelse om samverkan för att förbättra kompetensförsörjningen och påskynda individers etablering i arbetslivet mellan Arbetsförmedlingen, Umeåregionens kommuner och Samordningsförbundet*
- *Överenskommelse om samverkan och prioriteringar mellan Umeå kommun och Polismyndigheten 2025–2027*
- *Medborgarlöften Umeå 2025-2027*
- *Brottsligheten i Umeå - lägesbild 2023*
- *Strategi för jämställdhetsarbete i Umeå kommun*
- *Den europeiska deklarationen för jämställdhet på lokal och regional nivå (CEMR deklarationen)*
- *Länsstrategi Ett jämställt Västerbotten 2023–2030*

Program för Klimatneutrala Umeå 2040

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål 4 - Umeå ska vara klimatneutral till 2040

Programmets syfte är att minska utsläppen av växthusgaser för att bidra till att minska den globala uppvärmningen och de klimatförändringar som medföljer, i enlighet med Parisavtalet. Kommunfullmäktige har i februari 2020 antagit lokala miljömål och beslutat att Umeå ska vara klimatneutralt 2040[5], dvs ha nettonollutsläpp av växthusgaser.

Umeå kommunkoncern genomförde en nulägesanalys[6] av de utsläpp av växthusgaser som uppstår från den egna verksamheten. Analysen grundade sig på 2019 års tillgängliga data och visade att koncernen ger upphov till ungefär 20 % av de territoriella växthusgasutsläppen inom Umeå kommun.

Mot denna bakgrund ska följande fokusområden prioriteras för perioden:

Fokusområde 1 – Mobilitet och Transporter

Transporter har stor betydelse för klimatpåverkan – de står för ungefär hälften av all klimatpåverkan i Umeå. Därför kommer det behövas stora förändringar på det området för att klara klimatmålen. Samtidigt är mobilitet och transporter väldigt viktiga för att samhället ska fungera. Stadens alla aktörer och invånare behöver därför vara delaktiga i arbetet med att minska transporternas och resornas klimatpåverkan.

Umeå kommuns arbete med att bli ett mer transporteffektivt samhälle och minska klimatpåverkan från resor och transporter utgår från översiktsplanen och de strategier som finns där. Det finns flera redan beslutade program och styrdokument (se nedan), där strategierna konkretiseras – det är av största vikt att de åtgärderna effektbedöms och genomförs.

Fokusområde 2 - Bygg och anläggning

Bygget av nya hus, vägar och annan infrastruktur genererar stora klimatutsläpp. Samtidigt måste de byggnader och den infrastruktur som redan finns underhållas, vilket också medför utsläpp. En växande kommun behöver fler bostäder, utbyggnad av den kommunala servicen,

[5] Klimatneutralt Umeå 2040 - Klimatneutralt Umeå innebär att senast år 2040 ska Umeå inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Målet innebär att utsläppen av växthusgaser från Umeå ska vara minst 85 procent lägre år 2040 än utsläppen år 1990. (Definitioner har samma betydelse som Sveriges klimatmål.)

[6] [4] Nulägesanalysen presenteras i Umeå kommunkoncerns åtgärdsprogram för miljömålen.

och förbättrade förutsättningar för industri och företag att etablera sig och växa. Därför kommer det att krävas stora förändringar i materialval och byggteknik för att minska byggsektorns klimatpåverkan.

Fokusområde 3 - Energi, el och fjärrvärme

För att minska klimatutsläppen behövs en samhällsomställning och livsstilsförändringar med ett ökat fokus på bland annat energieffektivisering i byggnader, energirådgivning till privatpersoner och företag samt fortsatt utveckling av produktion av el och fjärrvärme och metoder för koldioxidinfångning.

Produktion och användning av el och fjärrvärme står för omkring en femtedel av Umeås totala växthusgasutsläpp. I och med Umeås tillväxt med fler bostäder och utveckling av industrier tillsammans med en elektrifiering av hela samhället inklusive transportsektorn kommer dessutom användningen av el att öka i Umeå liksom uttaget av effekt.

Fokusområde 4 - Cirkulär ekonomi

För att skapa hållbara affärsmodeller och samtidigt klara klimatmålen är det viktigt att ställa om från en linjär ekonomi till en så kallad cirkulär ekonomi. En linjär ekonomi bygger på att naturresurser utvinns, produceras, konsumeras och sedan blir till avfall. En cirkulär ekonomi bygger i stället på kretsloppstänkande, alltså att material och produkter återanvänds eller återvinns för att fortsätta skapa värde så länge som möjligt. Det handlar bland annat om att verka för ökad återvinning, matavfallsutsortering och användning av fjärrvärme liksom om olika satsningar på återbruk och reparationer.

Fokusområde 5 - Övergripande insatser

För att klara klimatmålen måste konkreta insatser inom områden med stor klimatpåverkan kompletteras med mer övergripande insatser för att utveckla kommunkoncernens förmåga att bidra till Umeås klimatomställning. Det handlar om exempelvis metodutveckling inom uppföljning, upphandling och klimatinvesteringsplaner samt kunskapshöjning och samarbete lokalt till internationellt. Även ledning, styrning och organisation likt etablering av gemensamma styr- och arbetsgrupper utifrån prioriterade områden är viktigt.

Uppföljning

Berörda nämner och bolagsstyrelser ska två gånger årligen rapportera resultatet av sitt arbete med inriktningsmålen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen sammanställer

resultat och övergripande arbete med inriktningsmål och tillhörande program och redovisar i delårsrapport för perioden januari – augusti samt i årsredovisningen.

Flera kommunala bolag, ex. Umeå Energi, Bostaden och VAKIN upprättar årligen hållbarhetsredovisningar. Där redovisas bland annat utsläpp från egna transporter, energianvändning och energiproduktion och relevanta mätetal ingår som en del i uppföljningen av programmet.

För varje fokusområde finns indikatorer som följs upp i programrapporteringen. Några av de viktigaste indikatorerna är förändring av territoriella samt kommunorganisatoriska CO2e-utsläpp, andel hållbart resande liksom användning av fossila bränslen. Det finns fortsatt behov av att utveckla uppföljningen inkl. indikatorer för vissa fokusområden och konsumtionsbaserade utsläpp.

För att bistå i utveckling och utvärdering av klimatarbetet inrättas ett klimatråd som arbetar på uppdrag av kommunstyrelsen. Rådet ska konstruktivt bidra till Umeås inriktningsmål och program för klimat, och kan bestå av forskare från Umeå universitet och SLU.

Relaterade dokument till program för klimatneutralitet

Styrdokument antagna av KF/KS

- *Avfallsplan för Umeåregionen (KF 2020)*
- *Cykeltrafikprogram (KF 2018)*
- *Energiplan (KF 2025)*
- *Fotgängarprogram för Umeå (KF 2019)*
- *Godstrafikprogram (KF 2018)*
- *Inköps- och upphandlingspolicy (KF 2025)*
- *Kollektivtrafikprogram (KF 2021)*
- *Strategiska planen (KF 2016)*
- *Umeå kommuns Översiktsplan (KF 2018)*
- *Umeås lokala miljömål (KF 2020)*
- *Åtgärdsprogrammet för renare luft (KF 2015)*
- *Resepolicy (KF 2023)*

Kommande styrdokument

- *Arkitekturpolicy/träbyggnadsstrategi*
- *Handlingsplan för cirkulär ekonomi*

Undertecknade åtaganden

- *Klimatkontrakt 2030*
- *Circular Cities Declaration*
- *Covenant of Mayors*
- *Cities Race to Zero*
- *Umeå klimatfärdplan*
- *Climate City Contract – NetZero Cities*

- *Fossilfritt Sveriges avsiktsförklaring om utsläppsfria anläggningsentreprenader*

Umeå kommunkoncerns bolag

- *Affärsplan Bostaden*
- *Affärsplan Vakin*
- *Affärsplan UPAB*
- *Affärsplan Umeå Energi*
- *Hållbarhetspolicy -Umeå Energi*
- *Hållbarhetsstrategi -Bostaden*
- *Kollektivtrafikplan 2025-2028 (KF 2025)*
- *Ägardirektiv för de kommunala bolagen*
- *Miljöledningssystem (ISO 14 001) Umeå Energi, Vakin, delar av Umeå kommun*

Personalpolitiska mål och uppdrag

Välfärden står inför stora utmaningar gällande finansiering och personalbrist. Det behövs därför nya arbetssätt för att klara utmaningarna och här ger digitaliseringen avgörande möjligheter. Kommunen behöver också förbättra samverkan över förvaltningsgränserna och med andra organisationer.

Mål 5. Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället. Samordningsansvar: personalnämnden.

Mål 6. Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30. Samordningsansvar: personalnämnden.

Mål 7. Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden. Samordningsansvar: personalnämnden.

God ekonomisk hushållning - Ekonomiska riktlinjer och finansiella mål

Finansiella mål

Ekonomiskt resultat (kort sikt)

För att skapa stabilitet, minimera behov av ny upplåning och ha förmåga att hantera tillfälliga förändringar ska resultatet vara på en nivå som innebär att kommunen självfinansierar reinvesteringar och ger hög självfinansiering av nyinvesteringar. För 2027 sänks resultatmålet tillfälligt från 2 till 1 procent, för att möjliggöra nödvändiga satsningar inför 2027. I planen för 2028-2030 är resultat 2 procent.

Mål 8. Kommunens resultat ska uppgå till minst 1 procent av skatter, generella statsbidrag och utjämning 2027.

Soliditet (lång sikt)

Soliditeten visar kommunens långsiktiga betalningsförmåga genom att visa hur stor del av de totala tillgångarna som är finansierade med eget kapital. I måttet ingår även finansiell leasing samt den pensionsförpliktelse som ligger utanför kommunens balansräkning, syftet att ta med finansiell leasing och pensionsförpliktelsen är att visa kommunens handlingsutrymme på lång sikt.

Mål 9. Soliditeten ska uppgå till minst 31% och bibehållas eller stärkas över kommande 10 års period.

Utöver den styrning som utgår genom ovanstående finansiella mål sker även styrning genom två riskindikatorer som visar risk för undanträngningseffekter samt risk för att generationsprincipen ej efterlevs på lång sikt.

Risk för undanträngningseffekter

För att undvika en väsentlig risk för undanträngningseffekter där verksamheten ej kan upprätthållas på nuvarande nivå behöver kommunen säkra att andelen av skatter och bidrag som används för att finansiera räntekostnader och avskrivningar ej blir för hög.

Riskindikator 1. Andelen av skatter och bidrag som används för att finansiera räntekostnader och avskrivningar ska ej överskrida 9 %

Risk för att generationsprincipen ej tillgodoses

För att tillgodose generationsprincipen ska varje generation bära sina kostnader utan att överföra kostnader till nästa generation. Därför ska kommunens anskaffning av varaktiga tillgångar självfinansieras i hög utsträckning. I detta mått ingår finansiell leasing.

Riskindikator 2. Andelen låneskuld genom tillgångar ska ej överstiga 40%

Regler för god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige fastställde i december 2024 nya riktlinjer för god ekonomisk hushållning.

God ekonomisk hushållning innebär att under given tidsperiod är respektive nämnds och bolags ändamål/grunduppdrag tillgodosett, inom de finansiella och ekonomiska ramar som kommunfullmäktige angett och kommunens finansiella ställning är god.

I enlighet med fastställd riktlinje ska principerna för god ekonomisk hushållning omsättas i praktik genom att kommunen ska:

- *Beakta principerna för god ekonomisk hushållning i årlig planerings- och budgetprocess*
- *Bedriva den kommunala verksamheten på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.*
- *Upprätthålla en effektiv och ändamålsenlig organisation.*
- *Ha en god finansiell ställning i både kort (1 årigt) och långt (10 årigt) perspektiv.*
- *Vårda och underhålla fastigheter och andra tillgångar väl*
- *Ha ett proaktivt förhållningsätt och förmåga att i tid identifiera och genomföra nödvändiga åtgärder.*
- *Ha förmåga att identifiera och bedöma risker och konsekvenser som blir en följd av prioritering och vägval.*
- *Ha förmåga att genomföra prioriteringar och vägval som är nödvändiga för att bedriva ändamålsenlig verksamhet inom de ekonomiska och finansiella ramar som kommunfullmäktige angett.*
- *Ha god kostnadskontroll och förmåga att hantera kostnadsmässiga avvikelser.*

Nämnder som redovisar eller befarar ett underskott som överstiger en procent av tilldelad budgetram ska, om underskottet uppgår till mer än 1 mnkr, snarast redovisa orsaker samt en pris- och tidsatt åtgärdsplan till kommunstyrelsen och vidta de åtgärder som krävs för att uppnå en budget i balans.

Finansiering av arbete med destinerade inriktningsmål

Nämnd ska årligen avdela medel för att möjliggöra satsningar/utveckling i enlighet med inriktningsmål destinerade till nämnd.

Uppföljning, analys och utvärdering

Återrapportering till kommunfullmäktige från kommunstyrelse, nämnder och bolag sker via årsredovisning över föregående kalenderår. Årsredovisning sammanställs av kommunstyrelsen och överlämnas till kommunfullmäktige och revisorer inför kommunfullmäktiges sammanträde i april. Förutom årsredovisningen ska kommunstyrelsen sammanställa och överlämna ett delårsbokslut över årets åtta första månader, delårsbokslutet inkluderar kommunstyrelse, nämnder och bolag. Delårsbokslutet överlämnas till kommunfullmäktige och revisorer senast 15 oktober.

För att förbättra kommunfullmäktiges insyn och möjlighet att hantera avvikelser sker även återapportering från nämnder, bolag och kommunstyrelse till kommunfullmäktige via en förenklad rapport för perioden januari – april. Den förenklade rapporten innehåller information relaterad till bolagens ekonomi samt nämndernas ekonomi och personalförhållanden.

Övrig uppföljning

De kommunala verksamheterna följs upp och utvärderas kontinuerligt. Uppföljning och utvärdering sker med syfte att följa nämnders och bolags grunduppdrag samt uppfyllelse av inriktningsmål och tilläggsuppdrag, men även att uppnå kvalitet och utveckling av kommunens strukturella förutsättningar/resurser. Uppföljning och utvärdering ger även signaler om behov av och underlag för att kunna korrigera grunduppdrag, inriktningsmål, planering eller resursfördelning. Uppföljning sker till exempel genom:

- *uppföljning av grunduppdrag*
- *uppföljning av inriktningsmål & program*
- *uppföljning av tilläggsuppdrag*
- *resultatutvärderingar*
- *process- och kvalitetsuppföljning*
- *medborgar- och brukarundersökningar*
- *synpunkter och klagomål från medborgare och brukare*
- *uppföljning Intern kontroll*
- *förslag- och avvikelsehantering*

Intern styrning och kontroll

Kommunfullmäktige har beslutat om riktlinjer för kommunens arbete med intern styrning och kontroll. Den interna kontrollen skall baseras på riskanalyser och innehålla lämpliga åtgärder mot prioriterade risker. För mer information se Riktlinjer för Intern styrning och kontroll.

Lagstadgade planer

Umeå kommun är enligt lag ålagd att utarbeta vissa kommunala planer. Dessa lagstadgade planer bereds på kommunfullmäktiges uppdrag av aktuell nämnd och beslutas av kommunfullmäktige (om så krävs i lagstiftningen) alternativt ansvarig nämnd.

Budget 2027 och plan 2028–2030 för nämnder och styrelse

Budgetram för nämnd omfattar medelstilldelning för samtliga kostnader för nämndens verksamhet och innefattar att PO-pålägget förändras från 40,02 procent i budget 2026 till 38,91 procent i budget 2027.

Budgetramarna är nettokostnadsramar för styrelse och nämnder. Ramarna har beräknats utifrån nuvarande organisation. Eventuella organisationsöversyner och/eller överföring av verksamheter regleras genom beslut om tekniska förändringar av budgetramarna.

Tabell 1. Budgetramar nämnder och styrelse 2027

Belopp i tkr

Nämnd/styrelse	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Kommunstyrelse*	-1 348 388	-1 416 914	-1 500 195	-1 563 303	-1 591 476
Teknisk nämnd	-1 633 700	-1 764 675	-1 801 017	-1 857 761	-1 939 739
För- och grundskolenämnd	-2 384 944	-2 435 819	-2 485 983	-2 564 308	-2 677 463
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	-680 839	-756 869	-772 456	-796 793	-831 953
Individ- och familjenämnd	-1 872 190	-1 976 354	-2 017 055	-2 080 606	-2 172 417
Äldrenämnd	-1 511 637	-1 616 698	-1 649 992	-1 701 978	-1 777 082
Byggnadsnämnd	-65 537	-69 910	-71 350	-73 598	-76 845
Miljö- och hälsoskyddsnämnd	-22 654	-25 594	-26 121	-26 944	-28 133
Kulturnämnd	-177 706	-187 111	-190 964	-196 981	-205 673
Fritidsnämnd	-166 268	-139 432	-142 303	-146 787	-153 264
Kommunfullmäktige	-4 048	-4 120	-4 188	-4 257	-4 328
Valnämnd	-19 938	-3 576	-3 700	-20 000	-20 000
Personalnämnd	-1 336	-2 082	-2 125	-2 192	-2 289
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	-104 497	-122 488	-125 010	-128 949	-134 639
Överförmyndarnämnd i Umeåregionen	-16 753	-20 814	-21 243	-21 912	-22 879
IT kapacitetsnämnd	-1 908	-10 619	-10 838	-11 179	-11 672
Umeåregionens nämnd för PA-system	-5 197	-5 404	-5 515	-5 689	-5 940
Summa nämndsramar	**-10 017 540**	**-10 558 479**	**-10 830 055**	**-11 203 238**	**-11 655 793**
Varav finansiella kostnader pensioner exkl löneskatt samt finansiell leasing**	-14 266	-81 267	-97 796	-101 225	-83 106
Summa verksamhetens nettokostnader (exkl finansiella kostnader)	**-10 003 274**	**-10 477 212**	**-10 732 260**	**-11 102 012**	**-11 572 687**

*Avser total ram för kommunstyrelsen vilken även innefattar av kommunfullmäktige beslutade åtaganden och finansiella kostnader för pensioner och finansiell leasing.

**Inklusive finansiell leasing fr o m 2027.

Tabell 2. Specifikation av kommunstyrelsens budgetram

Belopp i tkr

Kommunstyrelse	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Kraftverksamhet	107 000	107 000	107 000	107 000	107 000
Kollektivtrafik	-179 566	-187 566	-193 566	-199 566	-205 566
Umeå Folkets Hus	-26 821	-27 089	-27 360	-27 634	-27 910
Västerbottens Museum*	-19 093	-21 326	-21 893	-22 475	-23 073
Norrlandsoperan**	-35 645	-37 409	-38 298	-39 208	-40 140
Friskvårdsbidrag	-7 747	-7 825	-7 903	-7 982	-8 062
Fackliga förtroendemän	-14 235	-16 676	-17 265	-17 699	-18 095
Utdelning från UKF	0	0	0	0	0
Tillväxtanslag	-34 904	-34 904	-34 904	-34 904	-34 904
Anslag för oförutsedda behov och civil beredskap	-31 337	-34 337	-34 337	-34 337	-34 337
Avskrivningar	-620 757	-656 221	-693 387	-726 388	-754 653
Finansiell leasing:					
- avskrivningar		-111 768	-116 719	-116 322	-113 216
- finansiella kostnader		-66 600	-61 718	-56 623	-51 588
- justering hyreskostnader		178 368	178 437	172 944	164 805
Utrangeringar	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Pensioner nettokostnad	-180 381	-178 484	-209 819	-221 676	-198 898
Kommunstyrelsen administration, bidrag och politisk verksamhet övrigt	-292 902	-310 077	-316 463	-326 434	-340 838
Summa kommunstyrelse (inkl finansiella kostnader pensioner och finansiell leasing)	**-1 348 388**	**-1 416 914**	**-1 500 195**	**-1 563 303**	**-1 591 476**

*Utbetalning ska ske i enlighet med ägarsamråd och under förutsättning att Region Västerbotten fattar motsvarande beslut samt utifrån resultat av översyn av ägardirektiv.

**Bidraget avser driftbidrag till Norrlandsoperan AB. Bolaget ska utföra uppdrag som är nedtecknat i ägardirektiv och syftet med bidraget är att täcka underskott i verksamheten. I bidraget år 2027 ingår lokalbidrag med 8 864 tkr, driftbidrag med 28 545 tkr. Utbetalning ska ske i enlighet med ägarsamråd och under förutsättning att Region Västerbotten fattar motsvarande beslut samt utifrån resultat av översyn av ägardirektiv.

Tabell 3. Resultaträkning 2026–2030

Belopp i mnkr

	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Verksamhetens intäkter	2 345,6	2 427,3	2 480,5	2 564,8	2 676,2
Verksamhetens kostnader	-11 728,1	-12 136,5	-12 402,7	-12 824,1	-13 381,0
Avskrivningar*	-620,8	-768,0	-810,1	-842,7	-867,9
Verksamhetens nettokostnader	**-10 003,3**	**-10 477,2**	**-10 732,3**	**-11 102,0**	**-11 572,7**
Skatteintäkter, statsbidrag och utjämning	10 249,8	10 692,4	11 159,9	11 556,2	12 023,8
Finansiella intäkter	307,0	318,4	404,6	512,0	551,5
Finansiella kostnader*	-348,1	-425,8	-542,1	-665,8	-690,1
Fördelningsreserv för politiska prioriteringar			-67,0	-69,3	-72,1
Resultat	**205,3**	**107,7**	**223,2**	**231,1**	**240,5**

*Inklusive finansiell leasing fr o m 2027.

Tabell 4. Finansieringsbudget 2026–2030

Belopp i mnkr

	Budget 2026*	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Tillförda medel					
Resultat	205,3	107,7	223,2	231,1	240,5
Avskrivningar**	620,8	656,2	693,4	726,4	754,7
Pensionsavsättning	-28,2	-29,7	-22,0	-10,4	-20,2
Summa tillförda medel	**797,9**	**734,2**	**894,5**	**947,1**	**975,0**
Använda medel					
Nettoinvesteringar*	-1 754,8	-1 551,5	-1 567,1	-1 218,7	-1 073,3
Nettoutgifter mark- och exploatering	-161,7	22,4	-73,5	-161,9	-164,1
Summa använda medel	**-1 916,6**	**-1 529,1**	**-1 640,6**	**-1 380,6**	**-1 237,4**
Förändring av rörelsekapital	**-1 118,7**	**-794,9**	**-746,0**	**-433,5**	**-262,4**

* Inklusive beslutade ombudgeteringar från 2024 och 2025 samt prognosticerade investeringsbidrag.

**Exklusive finansiell leasing

Tabell 5. Nyckeltal

Finansiell leasing ingår.

	Budget 2026*	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Soliditet	32,9%	33,9%	34,8%	36,0%	37,5%
Andel låneskuld genom tillgångar	31,8%	33,8%	35,4%	35,7%	35,5%
Räntekostnader och avskrivningar andel av skatter, bidrag och utjämning	8,4%	8,5%	8,7%	8,8%	8,7%

*Justerat för bokslut 2025 inklusive ombudgeteringar av investeringar från 2025.

Investeringsramar 2026–2030

Tabell 6. Investeringsramar per nämnd

Belopp i tkr

Nämnd/styrelse	Budget 2026*	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Kommunstyrelsen	-72 392	-136 345	-224 042	-72 307	-68 959
Teknisk nämnd	-1 513 840	-1 317 478	-1 237 519	-1 033 925	-850 701
För- och grundskolenämnd	-21 279	-18 820	-21 488	-17 462	-15 441
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	-9 735	-23 000	-8 000	-18 120	-33 253
Individ- och familjenämnd	-19 487	-19 926	-9 251	-9 339	-10 360
Äldrenämnd	-31 937	-22 937	-28 626	-20 222	-50 214
Byggnadsnämnd	-470	-470	-479	-489	-498
Miljö- och hälsoskyddsnämnd	-282	-932	-287	-293	-299
Kulturnämnd	-7 850	-29 350	-15 947	-19 708	-11 167
Fritidsnämnd	-18 958	-23 200	-16 326	-16 643	-16 976
Valnämnd	-500	-500	-510	-520	-531
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	-58 092	-13 550	-9 344	-9 631	-14 924
Summa styrelse/nämnd	**-1 754 821**	**-1 606 507**	**-1 571 820**	**-1 218 660**	**-1 073 323**
Investeringsbidrag**		55 000	4 700		
Summa inkl ombudgeteringar	**-1 754 821**	**-1 551 507**	**-1 567 120**	**-1 218 660**	**-1 073 323**

*Inklusive beslutade ombudgeteringar från 2024 och 2025.

**Avser investeringsbidrag för
Renmarkstorget - dagvatten, budget 2027
Renmarkstorget E-NORM, plan 2028

Tabell 7. Nya investeringsprojekt över 50 mnkr

Belopp i tkr

Projekt	Totalt 2027-2030	Total budget
Olofsdal vård- och omsorgsboende	403 000	403 000

Tabell 8. Investeringsram mark- och exploatering

Belopp i tkr

Nämnd/styrelse	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Kommunstyrelse	-250 300	-255 750	-309 050	-423 100	-367 800
Investeringsbidrag		25 000	50 000	51 000	0
Summa nettoinvesteringar	**-250 300**	**-230 750**	**-259 050**	**-372 100**	**-367 800**

Specifikation av projekt redovisas i bilaga.

Tabell 9. Investeringsram finansiell leasing

Belopp i tkr.

Nämnd/styrelse	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Inga nya eller förlängda leasingavtal					

Tabell 10. Ram för förvärv av finansiell anläggningstillgång

Belopp i tkr

Nämnd/styrelse	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Teknisk nämnd*		-25 000	-25 000	-25 000	0

*Avser förvärv av bostadsrätter.

Redogörelse för ekonomin i de kommunala bolagen

Utifrån nya lagkrav ska kommunens budget innehålla en redogörelse för ekonomin i de kommunala bolagen. Då bolagen står inför väsentliga investeringsbehov är det investeringsprognoserna och dess inverkan på de ekonomiska förutsättningarna som lyfts fram för Umeå kommun. Det bör dock observeras att kommunfullmäktige inte beslutar om investeringarna, utan det är endast en information. Vilka investeringar som ska genomföras beslutar respektive bolag själva. Fullmäktige ska dock ta ställning innan principiellt viktiga beslut fattas i de kommunala bolagen, exempelvis beslut om stora investeringar. Under planeringsperioden planeras dock inte för några sådana investeringar, utan kommunfullmäktige styr bolagen genom ägardirektiv och genom de kreditlimiter som fastställs inför varje budgetår.

Under perioden 2026–2030 uppgår den samlade investeringsprognosen för bolagskoncernen till ca 12 miljarder kronor, vilket innebär i snitt 2,4 miljarder per år. De största investeringarna planeras inom Umeva, AB Bostaden, Hamnen samt Umeå energi AB. Dessa bolag är de största bolagen i koncernen och de står för ca 85 procent av bolagskoncernens samlade investeringsvolym dessa år. Inom Umeva, kommunens VA-bolag, handlar den ökade investeringsnivån under perioden om investeringar för vattenförsörjning. Inom Umeå energi investeras det i värme, elnät samt grön omställning och inom AB Bostaden beräknas nyproduktion av bostäder komma gång under 2026 men framför allt under 2027–2029. Även ett nytt vård- och omsorgsboende ligger i planen. Bolagens investeringar är kassaflödesgenererande, dvs självbärande inom respektive bolag. Inom bolagskoncernen finns dock infrastrukturinvesteringar som inte är självbärande i det korta perspektivet, men som finansieras inom UKF-koncernen som helhet. Den största är renovering och utbyggnad av Umeå hamn. Detta åtagande innebär att det inte planeras för någon utdelning från UKF till kommunen under planeringsperioden. Nedanstående tabell visar de prognosticerade investeringsvolymerna för bolagskoncernen för 2026–2030 där de helägda bolagen framgår enskilt.

Tabell 11. Prognos investeringsramar bolagskoncern

Belopp i mnkr

	2026	2027	2028	2029	2030
Umeå Energi	546	658	996	300	300
Bostaden	618	638	767	725	530
Umeva	364	532	367	565	477
INAB	24	74	130	400	300
Hamnen	280	335	899	323	205
Övriga UKF	78	113	410	170	10
Totalt UKF	**1 910**	**2 350**	**3 568**	**2 482**	**1 821**

Investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030

Nämnd	Status/Kategori	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Summa 2027-2030
Teknisk nämnd		**1 317 478**	**1 237 519**	**1 033 925**	**850 701**	**4 439 623**
Fastigheter		**878 695**	**776 318**	**684 824**	**524 771**	**2 864 608**
Brand- och räddningsnämnd		94 675	5 000	0	0	**99 675**
Brandstation Signalvägen, funktioner maa höjd beredskap	Påbörjad	14 000	0	0	0	**14 000**
Brandstation Umeå Östra	Påbörjad	80 675	5 000	0	0	**85 675**
Fritidsnämnd		10 000	8 224	229	233	**18 687**
Athena fritidsgård	Påbörjad	3 000	0	0	0	**3 000**
Ombyggnad föreningslokaler Holmsund	Nytt	7 000	8 000	0	0	**15 000**
Ram lokalanpassningar Fritid	Årligt ramanslag (reinvestering)	0	224	229	233	**687**
För- och grundskolenämnd		268 409	226 087	98 750	48 953	**642 199**
Brännlands skola (paviljong, tillgänglighet)	Påbörjad	10 000	0	0	0	**10 000**
Carlslundsskolan åk 7-9 nybyggnad sex paralleller	Påbörjad	500	0	0	0	**500**
FGN tillgänglighetsanpassningar mm	Nytt	5 000	5 000	5 000	5 000	**20 000**
För- och grundskolegårdar solskydd, belysning, lek	Årligt ramanslag (reinvestering)	7 000	7 066	7 133	7 202	**28 401**
Förskola Hissjö 2 avd	Ej påbörjad	8 000	14 000	0	0	**22 000**
Förskola Innertavle 4 avd	Ej påbörjad	0	1 000	25 400	15 000	**41 400**
Förskola Mariedal 6 avd	Påbörjad	200	0	0	0	**200**
Förskola Rödåsel 2 avd	Påbörjad	9 059	0	0	0	**9 059**
Förskola Stöcke 6 avd	Påbörjad	20 000	41 100	0	0	**61 100**
Förskola Sörmjöle 4 avd	Ej påbörjad	0	0	1 000	20 000	**21 000**
Förskola Tavelsjö 6 avd	Ej påbörjad	0	20 000	42 000	0	**62 000**
Förskola Yttersjö 4 avd	Ej påbörjad	42 000	1 000	0	0	**43 000**
Grisbackaskolan kök matsal 4 klassrum	Påbörjad	3 000	0	0	0	**3 000**
Grubbeskolan 2 klassrum, matsal	Påbörjad	12 500	12 500	0	0	**25 000**

Nämnd	Status/Kategori	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Summa 2027-2030
Hedlundaskolan F-6 utbyggnad till två paralleller	Påbörjad	7 000	0	0	0	**7 000**
Innertavle ersätt en byggnad för åk 4-5	Påbörjad	16 000	0	0	0	**16 000**
Obbola skola F-9 utbyggnad två klassrum	Påbörjad	12 000	0	0	0	**12 000**
Ram anpassningar förskola	Årligt ramanslag (reinvestering)	550	561	572	584	**2 267**
Ram anpassningar grundskola	Årligt ramanslag (reinvestering)	1 100	1 122	1 144	1 167	**4 534**
Rödåsel skola, anpassning	Nytt	2 000	8 000	0	0	**10 000**
Rödängsskolan nybyggnad en parallell F-3	Ej påbörjad	8 500	54 738	16 500	0	**79 738**
Sandvik förskola, ombyggnation	Nytt	4 000	0	0	0	**4 000**
Stöcke skola nybyggnad två paralleller F-3	Ej påbörjad	100 000	60 000	0	0	**160 000**
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd		42 631	1 122	0	0	**43 753**
Champinjonen vux elevökn	Påbörjad	75	0	0	0	**75**
Ram anpassningar Gym-Vux	Påbörjad	7 556	1 122	0	0	**8 678**
Vasaskolan gymn elevökn	Påbörjad	35 000	0	0	0	**35 000**
Individ- och familjenämnd		143 290	80 302	117 503	88 383	**429 479**
Anp ny lokal för daglig verksamhet etapp 1	Ej påbörjad	10 000	0	0	0	**10 000**
Daglig verksamhet Magistervägen	Påbörjad	63 714	20 000	0	0	**83 714**
Förstärkt serviceboende Malmen 27 2 plan	Påbörjad	13 000	0	0	0	**13 000**
Gruppboende Gimoplan	Påbörjad	0	8 864	0	0	**8 864**
Gruppboende Holmsund 2 plan	Ej påbörjad	20 000	1 000	0	0	**21 000**
Gruppboende Stenmorgärdet	Ej påbörjad	500	0	13 496	7 000	**20 996**
Gruppboenden 2 per år	Ej påbörjad	0	0	49 200	50 200	**99 400**
Gruppboenden Prydnadsbusken 2 plan	Påbörjad	4 000	0	0	0	**4 000**
IFN brandsäkerhet och arbetsmiljö, boenden	Nytt	12 000	12 000	12 000	12 000	**48 000**
Korttidsboende 1	Nytt	1 000	10 000	12 000	0	**23 000**
Korttidsboende 2	Nytt	1 000	10 000	12 000	0	**23 000**
Ram anp DV, anp LSS-boende mm	Årligt ramanslag (reinvestering)	18 077	18 438	18 807	19 183	**74 505**
Kulturnämnd		10 990	21 010	1 030	15 426	**48 455**
Bibliotek	Ej påbörjad	0	0	0	14 375	**14 375**
Kulturverksamhet fd Lövö skola	Nytt	10 000	20 000	0	0	**30 000**
Ram anpassning/renovering bibliotek	Årligt ramanslag (reinvestering)	990	1 010	1 030	1 051	**4 080**

Nämnd	Status/Kategori	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Summa 2027-2030
Teknisk nämnd		243 200	258 663	257 590	217 439	**976 892**
Anpassningar arena	Nytt	5 000	0	0	0	**5 000**
Driftkontor TN kv Schablonen 8, 11	Ej påbörjad	0	15 000	0	0	**15 000**
Hippologum	Påbörjad	11 000	0	0	0	**11 000**
Kontor Magistervägen	Påbörjad	23 000	0	0	0	**23 000**
Kök ramanslag	Årligt ramanslag (reinvestering)	11 000	11 220	11 444	11 673	**45 338**
Lokalanpassning ej spec.	Årligt ramanslag (reinvestering)	25 000	30 600	31 212	31 837	**118 648**
Lokaloptimeringar TN	Årligt ramanslag (reinvestering)	2 200	2 244	2 289	2 335	**9 068**
Reinvesteringar, pågående och generella	Årligt ramanslag (reinvestering)	117 000	123 540	125 111	127 413	**493 064**
Stadshuset Östra Stallarna	Påbörjad	0	29 075	37 956	0	**67 031**
Säkerhet lokaler, skolor mm	Nytt	5 000	5 000	5 000	5 000	**20 000**
Åtgärdsprogram Bygg och anläggning Fastighetsinvesteringar klimat	Påbörjad	6 500	6 500	6 500	6 500	**26 000**
Åtgärdsprogram Energi Fastighetsinvesteringar (lönsamma)	Årligt ramanslag (reinvestering)	20 000	19 278	19 663	20 057	**78 999**
Åtgärdsprogram Transporter Laddinfrastruktur tjänstefordon	Påbörjad	5 500	5 800	5 900	0	**17 200**
Ökad civilberedskap	Påbörjad	12 000	10 406	12 514	12 624	**47 544**
Äldrenämnd		65 500	175 910	209 722	154 337	**605 469**
Olofsdal vård- och omsorgsboende	Nytt	40 000	150 000	180 000	33 000	**403 000**
Ram anpassning kommunala lokaler och boenden	Årligt ramanslag (reinvestering)	5 500	5 610	5 722	5 837	**22 669**
Solgården VOB, anpassningar	Ej påbörjad	8 000	0	0	0	**8 000**
Sävar hemtjänstlokal/dagverksamhet dementa, del av VOB	Ej påbörjad	0	1 600	2 000	19 600	**23 200**
Sävar Vård- och omsorgsboende 60 pl	Ej påbörjad	0	6 700	10 000	83 900	**100 600**
ÄN brandsäkerhet och arbetsmiljö, boenden	Nytt	12 000	12 000	12 000	12 000	**48 000**
Gator och vägar		**311 812**	**313 009**	**190 604**	**160 467**	**975 893**
Teknisk nämnd		311 812	313 009	190 604	160 467	**975 893**
Djupbäcken Klimatanpassning	Ej påbörjad	20 000	20 000	0	0	**40 000**
Fordon 7 år	Årligt ramanslag (reinvestering)	10 000	10 154	10 311	10 471	**40 936**
GC/serviceväg resecentrum Drottningv	Ej påbörjad	2 185	0	0	0	**2 185**
GC-bro Sävarån	Ej påbörjad	13 030	15 600	0	0	**28 630**
GC-väg förläng Tomternavägen	Ej påbörjad	0	0	700	1 800	**2 500**
GC-väg förlängning parkering & resecentrum	Ej påbörjad	2 150	0	0	0	**2 150**

Nämnd	Status/Kategori	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Summa 2027-2030
Humleparken inkl. GC	Ej påbörjad	3 000	3 500	0	0	**6 500**
Hållplats Skolgatan, Renmarkstorget	Nytt	4 000	0	0	0	**4 000**
Järnvägspassage Holmsund	Ej påbörjad	5 000	30 000	15 000	0	**50 000**
Kollektivtrafiknod Trandansen	Ej påbörjad	0	15 000	0	0	**15 000**
Kommun-& stadsdelssatsningar	Årligt ramanslag (reinvestering)	2 200	2 244	2 289	2 335	**9 068**
Kontaktvägen	Ej påbörjad	2 000	10 000	7 500	0	**19 500**
Kungsvägen et 2	Påbörjad	1 000	7 000	0	0	**8 000**
Kungsvägen etapp 1	Påbörjad	11 250	6 750	0	0	**18 000**
Norra Obbolavägen	Ej påbörjad	1 405	3 595	0	0	**5 000**
Planskild Passage Tomterna	Ej påbörjad	11 258	11 258	0	0	**22 516**
Renmarkstorget	Påbörjad	0	0	15 000	0	**15 000**
Renmarkstorget - dagvatten*	Nytt	71 000	0	0	0	**71 000**
Renmarkstorget E-NORM*	Nytt	0	4 700	0	0	**4 700**
Rödängsvägen	Nytt	0	3 000	15 000	0	**18 000**
Skolgatan öst på stan, kollektivtrafik	Nytt	3 000	17 000	0	0	**20 000**
Skravelsjövägen i Röbäck	Ej påbörjad	500	2 000	12 500	6 000	**21 000**
Snödeponi Brännland	Årligt ramanslag (reinvestering)	6 000	0	0	0	**6 000**
Snötipp	Ej påbörjad	1 000	8 000	0	0	**9 000**
Sopkärl	Ej påbörjad	2 500	2 500	0	0	**5 000**
Stadsutveckling innanför ringen (tidigare väg 503)	Påbörjad	10 000	10 000	9 500	39 500	**69 000**
Storgatan	Påbörjad	2 000	4 588	4 587	0	**11 175**
Säkra anläggningarnas standard	Årligt ramanslag (reinvestering)	61 559	62 930	64 328	66 015	**254 832**
Tegsbron	Ej påbörjad	0	0	5 000	5 000	**10 000**
Tvärån Klimatanpassning	Ej påbörjad	20 000	20 000	0	0	**40 000**
Utredningar inför investeringar	Årligt ramanslag (reinvestering)	2 100	2 122	2 144	2 167	**8 534**
Ålidhem stadsmiljö Gata	Ej påbörjad	935	3 000	0	0	**3 935**
Åtgärdsprogram Framkomlighetshöjande Kollektivtrafik	Ej påbörjad	3 750	3 750	0	0	**7 500**
Åtgärdsprogram Transporter Klimatanpassning	Årligt ramanslag (reinvestering)	12 100	11 220	11 444	11 673	**46 438**
Åtgärdsprogram Transporter Trafiksäkerhet och Hållbara färdsätt	Årligt ramanslag (reinvestering)	15 890	15 098	15 300	15 506	**61 794**
Älgvägen	Nytt	0	8 000	0	0	**8 000**

Nämnd	Status/Kategori	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Summa 2027-2030
Älvsvatten	Nytt	11 000	0	0	0	**11 000**
IT		**68 841**	**85 664**	**99 563**	**109 929**	**363 997**
Teknisk nämnd		68 841	85 664	99 563	109 929	**363 997**
Bildskärman och tillbehör	Årligt ramanslag (reinvestering)	2 824	2 498	2 548	2 599	**10 470**
Datorer Umeå Kommun	Årligt ramanslag (reinvestering)	21 181	35 796	39 375	43 313	**139 664**
Ram It FG	Årligt ramanslag (reinvestering)	15 531	15 792	16 108	16 558	**63 988**
Ram It GY	Årligt ramanslag (reinvestering)	13 399	14 236	14 521	14 811	**56 967**
Ram It infrastruktur	Årligt ramanslag (reinvestering)	14 807	13 749	17 774	22 946	**69 275**
Skrivare som tjänst	Årligt ramanslag (reinvestering)	1 100	3 593	9 238	9 702	**23 632**
Parker		**24 300**	**28 586**	**24 878**	**21 295**	**99 059**
Teknisk nämnd		24 300	28 586	24 878	21 295	**99 059**
Döbelns park	Ej påbörjad	4 000	0	0	0	**4 000**
Gatuträd	Årligt ramanslag (reinvestering)	660	673	687	700	**2 720**
Lekparker	Årligt ramanslag (reinvestering)	6 400	6 488	6 578	6 709	**26 175**
Olofsdals park	Ej påbörjad	0	4 000	0	0	**4 000**
Parker	Årligt ramanslag (reinvestering)	8 400	8 488	8 578	8 749	**34 215**
Skog	Årligt ramanslag (reinvestering)	2 200	2 244	2 289	2 335	**9 068**
Strandprom Alla broar runt	Årligt ramanslag (reinvestering)	2 200	2 244	2 289	2 335	**9 068**
Utredningar allmänt	Årligt ramanslag (reinvestering)	440	449	458	467	**1 814**
Utveckling döbelns- och vänortsparken	Nytt	0	4 000	4 000	0	**8 000**
Övriga		**33 830**	**33 942**	**34 057**	**34 238**	**136 068**
Teknisk nämnd		33 830	33 942	34 057	34 238	**136 068**
Belysning tätort	Nytt	20 000	20 000	20 000	20 000	**80 000**
Belysning utanför tätort	Nytt	5 000	5 000	5 000	5 000	**20 000**
Fastighet Inredning/ utrustning	Årligt ramanslag (reinvestering)	330	337	343	350	**1 360**
Maskiner (elektronik/digitalisering) MS	Årligt ramanslag (reinvestering)	2 500	2 520	2 540	2 591	**10 152**
Ram Städ	Årligt ramanslag (reinvestering)	5 500	5 576	5 653	5 766	**22 495**
Volym och arbetssätt MS	Årligt ramanslag (reinvestering)	500	510	520	531	**2 061**
Kommunstyrelsen		**136 345**	**224 042**	**72 307**	**68 959**	**501 654**
Fastigheter		**53 000**	**53 000**	**53 000**	**43 000**	**202 000**

Nämnd	Status/Kategori	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Summa 2027-2030
Kommunstyrelsen		53 000	53 000	53 000	43 000	**202 000**
Köp av fastigheter	Ej påbörjad	30 000	30 000	30 000	30 000	**120 000**
Medel till KS förfogande, civilberedskap	Ej påbörjad	20 000	20 000	20 000	10 000	**70 000**
Mexfastigheter, reinvesteringar	Nytt	3 000	3 000	3 000	3 000	**12 000**
IT		**4 400**	**4 488**	**4 578**	**4 669**	**18 135**
Kommunstyrelsen		4 400	4 488	4 578	4 669	**18 135**
Digitaliseringsreserv	Årligt ramanslag (reinvestering)	4 400	4 488	4 578	4 669	**18 135**
Kraft		**23 707**	**39 292**	**13 442**	**19 977**	**96 418**
Kommunstyrelsen		23 707	39 292	13 442	19 977	**96 418**
Förnyelse Kraftverk	Årligt ramanslag (reinvestering)	5 312	0	0	3 495	**8 807**
Investeringsprogram bygg	Årligt ramanslag (reinvestering)	776	0	0	55	**831**
Investeringsprogram damm	Årligt ramanslag (reinvestering)	5 558	10 857	6 204	10 260	**32 878**
Vidmakthållande Kraftverk	Årligt ramanslag (reinvestering)	2 327	1 293	1 293	2 207	**7 118**
Övriga invest. Stornorrfors	Årligt ramanslag (reinvestering)	9 735	27 143	5 946	3 960	**46 783**
Övriga		**55 238**	**127 262**	**1 287**	**1 313**	**185 100**
Kommunstyrelsen		55 238	127 262	1 287	1 313	**185 100**
Investeringsreserv	Årligt ramanslag (reinvestering)	1 238	1 262	1 287	1 313	**5 100**
Muddring av farleden	Ej påbörjad	54 000	126 000	0	0	**180 000**
Äldrenämnd		**22 937**	**28 626**	**20 222**	**50 214**	**121 999**
Övriga		**22 937**	**28 626**	**20 222**	**50 214**	**121 999**
Äldrenämnd		22 937	28 626	20 222	50 214	**121 999**
Digitalisering, ny	Ej påbörjad	1 100	6 800	600	700	**9 200**
Inv/utrustning Sävar hemtjänstlokal/dagverksamhet dementa	Ej påbörjad	0	0	0	4 500	**4 500**
Inv/utrustning Sävar vård- och omsorgsboende 60 pl	Ej påbörjad	0	0	0	15 000	**15 000**
Inventarier/digitalisering extern förhyrning, ny	Ej påbörjad	4 237	3 800	767	782	**9 586**
Inventarier/Digitalisering/Hjälpmedel re	Årligt ramanslag (reinvestering)	17 600	18 026	18 855	29 232	**83 713**
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd		**23 000**	**8 000**	**18 120**	**33 253**	**82 373**
Fastigheter		**0**	**0**	**10 000**	**25 000**	**35 000**
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd		0	0	10 000	25 000	**35 000**
Forslunda	Ej påbörjad	0	0	10 000	25 000	**35 000**

Nämnd	Status/Kategori	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Summa 2027-2030
Övriga		**23 000**	**8 000**	**8 120**	**8 253**	**47 373**
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd		23 000	8 000	8 120	8 253	**47 373**
Inv Vasaskolan gymn elevökn	Ej påbörjad	15 000	0	0	0	**15 000**
Reinvesteringsmedel	Årligt ramanslag (reinvestering)	8 000	8 000	8 120	8 253	**32 373**
Kulturnämnd		**29 350**	**15 947**	**19 708**	**11 167**	**76 172**
Övriga		**29 350**	**15 947**	**19 708**	**11 167**	**76 172**
Kulturnämnd		29 350	15 947	19 708	11 167	**76 172**
Gestaltad livsmiljö	Årligt ramanslag (reinvestering)	6 000	6 000	6 000	6 020	**24 020**
Inv, flytt Västangårds	Nytt	2 500	0	0	0	**2 500**
Inventarier Bibliotek	Ej påbörjad	0	0	8 663	0	**8 663**
Kompaktarkiv	Nytt	11 000	0	0	0	**11 000**
Konst	Årligt ramanslag (reinvestering)	2 200	2 244	2 289	2 335	**9 068**
Kultur reinvestering/ kostnadsbesparande	Årligt ramanslag (reinvestering)	7 650	7 703	2 757	2 812	**20 922**
För- och grundskolenämnd		**18 820**	**21 488**	**17 462**	**15 441**	**73 212**
Övriga		**18 820**	**21 488**	**17 462**	**15 441**	**73 212**
För- och grundskolenämnd		18 820	21 488	17 462	15 441	**73 212**
Inv Brännlands skola	Ej påbörjad	500	0	0	0	**500**
Inv Fsk Innertavle 4 avd	Ej påbörjad	0	0	1 400	1 200	**2 600**
Inv Fsk Stöcke ny 6 avd	Ej påbörjad	0	2 100	0	0	**2 100**
Inv Fsk Yttersjö 4 avd	Ej påbörjad	1 400	0	0	0	**1 400**
Inv Förskola Hissjö 2 avd	Ej påbörjad	0	700	0	0	**700**
Inv Förskola Tavelsjö 6 avd	Ej påbörjad	0	0	2 100	0	**2 100**
Inv Grubbeskolan	Ej påbörjad	0	500	0	0	**500**
Inv Obbola skola F-9 utbyggnad till två paralleller	Ej påbörjad	500	0	0	0	**500**
Inv Rödängsskolan nybyggnad en parallell F-3	Ej påbörjad	0	2 000	0	0	**2 000**
Inv Stöcke skola nybyggnad två paralleller F-3	Ej påbörjad	0	2 500	0	0	**2 500**
Inventarier kopplat till behov norra	Ej påbörjad	1 500	0	0	0	**1 500**
Inventarier kopplat till behov södra	Ej påbörjad	1 500	0	0	0	**1 500**
IT-åtgärder	Årligt ramanslag (reinvestering)	2 420	2 468	2 518	2 568	**9 974**
Reinvesteringsmedel inventarier förskola	Årligt ramanslag (reinvestering)	4 400	4 488	4 578	4 669	**18 135**

Nämnd	Status/Kategori	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Summa 2027-2030
Reinvesteringsmedel inventarier grundskola	Årligt ramanslag (reinvestering)	6 600	6 732	6 867	7 004	**27 203**
Fritidsnämnd		**23 200**	**16 326**	**16 643**	**16 976**	**73 145**
Övriga		**23 200**	**16 326**	**16 643**	**16 976**	**73 145**
Fritidsnämnd		23 200	16 326	16 643	16 976	**73 145**
Inventarier nya projekt	Ej påbörjad	250	0	0	0	**250**
Norrbyskär som besöksmål	Nytt	3 250	0	0	0	**3 250**
Reinvesteringar enl utbytesplan	Årligt ramanslag (reinvestering)	9 900	9 900	10 088	10 290	**40 179**
Snötillverkning och belysning elljuspår	Nytt	1 000	0	0	0	**1 000**
Täckgolv och filtmatta	Ej påbörjad	2 500	0	0	0	**2 500**
Utbyte konstgräsplaner	Årligt ramanslag (reinvestering)	6 300	6 426	6 555	6 686	**25 966**
Individ- och familjenämnd		**19 926**	**9 251**	**9 339**	**10 360**	**48 876**
Övriga		**19 926**	**9 251**	**9 339**	**10 360**	**48 876**
Individ- och familjenämnd		19 926	9 251	9 339	10 360	**48 876**
Inventarier Daglig verksamhet Magistervägen	Ej påbörjad	7 000	0	0	0	**7 000**
Inventarier Gruppboende Holmsund 2 pl	Ej påbörjad	840	0	0	0	**840**
Inventarier Gruppboenden 2 per år	Ej påbörjad	0	350	260	1 100	**1 710**
Inventarier kontor socialtjänstpersonal Magistervägen	Ej påbörjad	2 000	0	0	0	**2 000**
Inventarier Servicelägenheter, förhyrda	Ej påbörjad	360	0	0	0	**360**
Inventarier Socialtjänstens Hus	Ej påbörjad	1 000	0	0	0	**1 000**
Investering inventarier ny	Årligt ramanslag (reinvestering)	4 656	4 749	4 844	4 941	**19 191**
Investering inventarier re	Årligt ramanslag (reinvestering)	3 300	3 366	3 433	3 502	**13 601**
Investering teknik	Årligt ramanslag (reinvestering)	770	785	801	817	**3 174**
Brand- och räddningsnämnd		**13 550**	**9 344**	**9 631**	**14 924**	**47 449**
Övriga		**13 550**	**9 344**	**9 631**	**14 924**	**47 449**
Brand- och räddningsnämnd		13 550	9 344	9 631	14 924	**47 449**
Anläggning av nya brandposter	Årligt ramanslag (reinvestering)	550	561	572	584	**2 267**
Ram	Årligt ramanslag (reinvestering)	10 000	8 783	9 059	14 340	**42 182**
Utrustning och inv ny brandstation	Ej påbörjad	3 000	0	0	0	**3 000**
Valnämnd		**500**	**510**	**520**	**531**	**2 061**
Övriga		**500**	**510**	**520**	**531**	**2 061**

Nämnd	Status/Kategori	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Summa 2027-2030
Valnämnd		500	510	520	531	**2 061**
Utrustning	Årligt ramanslag (reinvestering)	500	510	520	531	**2 061**
Byggnadsnämnd		**470**	**479**	**489**	**498**	**1 936**
Övriga		**470**	**479**	**489**	**498**	**1 936**
Byggnadsnämnd		470	479	489	498	**1 936**
Utrustning	Årligt ramanslag (reinvestering)	470	479	489	498	**1 936**
Miljö- och hälsoskyddsnämnd		**932**	**287**	**293**	**299**	**1 811**
Övriga		**932**	**287**	**293**	**299**	**1 811**
Miljö- och hälsoskyddsnämnd		932	287	293	299	**1 811**
Inventarier	Årligt ramanslag (reinvestering)	932	287	293	299	**1 811**
Totalsumma brutto		**1 606 507**	**1 571 820**	**1 218 660**	**1 073 323**	**5 470 310**
Investeringsbidrag*		-55 000	-4 700			**-59 700**
Totalsumma netto		**1 551 507**	**1 567 120**	**1 218 660**	**1 073 323**	**5 410 610**

*Investeringsbidrag

Renmarkstorget - dagvatten, Budget 2027

Renmarkstorget E-NORM, Plan 2028

Exploateringsplan 2027-2030

Investeringsbudget exploatering verksamhetsmark

Belopp i tkr.

Objekt	2027	2028	2029	2030	Totalt
Västerslätt/Rödäng	2 000	10 000	0	0	**12 000**
I20	1 000	1 000	0	2 150	**4 150**
Ersboda/Ersmark	7 000	6 000	20 000	10 000	**43 000**
Centrala stan	0	0	800	1 000	**1 800**
Mariehem	0	0	0	500	**500**
Röbäck	1 000	1 000	1 000	0	**3 000**
Ön	0	0	1 300	0	**1 300**
Klockarbäcken	5 000	73 500	68 500	98 500	**245 500**
Sävar	0	1 650	17 650	14 500	**33 800**
Umeå östra landsbygd	0	22 000	40 000	40 000	**102 000**
Holmsund/Obbola	3 000	1 000	10 000	5 000	**19 000**
Projektledning	2 800	2 800	2 800	2 800	**11 200**
Summa utgifter	**21 800**	**118 950**	**162 050**	**174 450**	**477 250**

Investeringsbudget exploatering bostadsmark

Belopp i tkr.

Objekt	2027	2028	2029	2030	Totalt
Backen	3 000	1 000	9 000	9 800	**22 800**
Ersboda/Ersmark	500	4 500	3 500	18 200	**26 700**
Centrala stan	50	450	2 850	33 050	**36 400**
Haga/Sandbacka	5 000	2 000	0	800	**7 800**
Universitetområdet	17 000	0	10 000	36 000	**63 000**
Röbäck	1 500	0	0	1 000	**2 500**
Teg	13 600	2 100	16 100	43 400	**75 200**
Ön	69 000	102 000	163 000	5 000	**339 000**
Ålidhemsområdet	0	20 000	0	0	**20 000**
Tomtebo	81 000	32 500	25 000	10 000	**148 500**
Sävar	0	0	0	500	**500**
Umeå östra landsbygd	0	0	0	500	**500**
Holmsund/Obbola	20 500	2 000	2 500	1 000	**26 000**
Umeå södra landsbygd	0	500	1 500	5 300	**7 300**
Hörnefors	0	250	4 800	6 000	**11 050**
Projektledning	2 800	2 800	2 800	2 800	**11 200**
Summa utgifter	**213 950**	**170 100**	**241 050**	**173 350**	**798 450**

Investeringsbudget exploatering markförvärv

Belopp i tkr.

Objekt	2027	2028	2029	2030	Totalt
Ospecificerade objekt	20 000	20 000	20 000	20 000	**80 000**

Investeringar	**255 750**	**309 050**	**423 100**	**367 800**	**1 355 700**
- Investeringsbidrag	-25 000	-50 000	-51 000	0	-126 000

Ett Umeå
för hela livet.
Alliansens uppdrag
och budgetförslag
2027
K
D

Innehåll

Inledning ... 2
Äldreomsorgen ... 5
Funktionshinderomsorgen ... 8
En trygg uppväxt ... 9
Skolan ... 11
Robust beredskap och försörjningsförmåga ... 15
Miljö och klimat ... 17
Alla ska ha tillgång till kultur och en aktiv fritid ... 17
Öka bostadsbyggandet i Umeå ... 22
Förbättra företagsklimatet i Umeå ... 24
Kommunen som arbetsgivare ... 26
Investeringsramarna ... 27
Nettokostnadsavvikelser ... 27
Kommunfullmäktiges mål och uppdrag 2027–2030 ... 29
Alliansens uppdrag för 2027 ... 32
Budgetramar nämnder och styrelser 2027 ... 40

Mattias Larsson (C), Veronica Kerr (KD), Hanna Lundin Jernberg (L) & Anders Ågren (M)

Inledning

Alliansen arbetar för hela Umeå, både stad och landsbygd. Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna går gemensamt fram för att forma ett Umeå där människor vill leva hela livet. Från en trygg uppväxt, genom ett arbetsliv där livspusslet går ihop, till ett värdigt åldrande med livskvalitet och en äldreomsorg att lita på.

Vi vill med vår gemensamma budget visa på ett alternativ till det Socialdemokratiska styret i Umeå som sviker välfärden. Den gångna mandatperioden har präglats av skandaler inom äldreomsorgen, med fall av vanvård och våld, samt återkommande exempel på bristande ledarskap bland annat genom en visselblåsarfunktion som inte fungerar och med tendenser till tystnadskultur. Det här visar att Socialdemokraterna är regeringströtta efter över tre årtionden vid makten och att de saknar både idéer och energi för att lösa Umeås samhällsproblem. Umeåborna förtjänar bättre. Med Alliansen får Umeå ett lag som är redo att bygga upp medborgarnas tillit till välfärden igen och ta sig an samhällsutmaningarna med en ambitiös reformagenda.

Den viktigaste frågan de kommande fyra åren är att bygga upp förtroende för äldreomsorgen igen. Umeåborna kan lita på att Alliansen kommer tillföra de resurser

som krävs och genomdriva nödvändiga reformer för att Umeå ska få en omsorg värd namnet.

Vi håller frihet för enskilda individer högt, även inom välfärden. Äldreomsorgen ska kännetecknas av delaktighet, valfrihet och självbestämmande. Samtidigt som äldreomsorgen står inför stora utmaningar, från anställdas arbetsvillkor till bristande kvalitet i vården och en växande oro bland brukarna, väljer styret att avskaffa Lagen om valfrihet (LOV) inom hemtjänsten. Det begränsar människors möjlighet att påverka sin egen omsorg. I vår budget satsar vi på en kommun där äldreomsorgen håller hög kvalitet och där valfrihet är en självklarhet. Genom viktiga reformer bygger vi en modern äldreomsorg som sätter individens behov främst. Det leder till en omsorg som medborgarna kan lita på.

Idag brottas äldreomsorgen med att personal har bristande kunskaper i svenska, vilket riskerar patientsäkerheten och försvårar det dagliga arbetet. Det handlar i grunden om respekt för äldre och att de får en god vård och omsorg såväl som rehabilitering. Vi vill att personalen ges förutsättningar att tillhandahålla en värdig äldreomsorg så att de kan känna trygghet och stolthet över sitt arbete. Det ska vara en självklarhet att arbetsgivare säkerställer att personalen både förstår och kan göra sig förstådd på svenska. Därför är det en självklarhet med språktester i svenska vid anställning inom äldreomsorgen och funktionshinderomsorg.

Umeås medborgare ska känna sig trygga i en välmående arbetsmarknad och ett företagsklimat som driver tillväxt. För att möjliggöra nya jobb och investeringar krävs ordning och reda i den kommunala ekonomin. En stark ekonomi tryggar välfärden, framtida pensioner och stabilitet i osäkra tider. Genom bättre villkor för företag skapar vi arbetstillfällen och minskar bidragsberoende. Företagen är en nyckel för Umeås utveckling, de genererar jobb och skatteintäkter som bygger välfärden.

Vi vill sänka skatten för att göra arbete mer lönsamt, stärka tillväxten och ge människor med små marginaler större ekonomisk frihet. Umeå ska vara en kommun där människor vill leva och arbeta, med en långsiktig ekonomisk politik som främjar ansvar och utveckling.

I Umeå råder bostadsbrist sedan många år. En växande kommun kräver fler och bättre bostäder, såväl i staden som på landsbygden. Det behövs därför fler insatser för att möjliggöra ökad produktion av bostäder. Detta omfattar lägenheter, radhus och villor, anpassade efter människors behov och drömmar.

Alla förtjänar en trygg uppväxt och en bra start i livet oavsett bakgrund, bostadsområde eller funktionsvariation. Vi i Alliansen prioriterar skolan genom ökade resurser till för- och grundskolan. Med reformer för lärarnas arbetsvillkor och för utbildning med kunskap i fokus ska resultaten bli bättre. Vi vill även se en satsning på elevers psykiska hälsa samt anpassning för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) i skolmiljön. Inte minst är det dags att äntligen nå

målet om mindre barngrupper i förskolan. Det är en fråga om arbetsmiljö, men också om barnets bästa.

En trygg uppväxt kräver även förebyggande insatser mot organiserad brottslighet såväl som insatser för trygga miljöer för barn och vuxna. Ingen ska behöva känna sig otrygg på kvällen, därför vill vi se bättre belysning och stärkt samverkan mellan kommunen, polisen och civilsamhället.

Umeå ska erbjuda en aktiv och varierad fritid för alla åldrar. Barn ska ha trygga lekplatser och tillgång till idrott och kultur. Vuxna ska kunna njuta av friluftsliv, båtliv och ett rikt kulturutbud. För hundägare behövs fler rastgårdar. Äldre ska ha mötesplatser och aktiviteter som främjar hälsa och gemenskap. En kommun att leva i hela livet kräver möjligheter till rekreation, aktivitet och social samvaro.

Våra fyra partier förenas i det kontinuerliga arbetet med att värna den gemensamma välfärden, oavsett om det gäller förskola, skola eller äldre- och funktionshinderomsorg. Det är omfattande och viktiga verksamheter, som ska präglas av hög kvalitet och valfrihet för den enskilde. Du ska kunna lita på Umeå genom hela livet!

Äldreomsorgen

Hur vi behandlar våra äldre säger något om vilka vi är som samhälle och som människor. Allianspartierna vill bygga en äldreomsorg där varje individ får åldras med trygghet, respekt och delaktighet. Det kräver både investeringar och värderingar, men framför allt en syn på omsorg som ett gemensamt ansvar, inte en uppgift som bara ska lösas så billigt som möjligt. Alliansen föreslår en förstärkning av äldrenämndens ram i Umeå med drygt 125 miljoner kronor för år 2027, vilket är 20 miljoner kronor mer än vad de styrande Socialdemokraterna och Miljöpartiet presenterade.

Umeå ska vara en kommun där äldre får det stöd de behöver för att leva ett tryggt, aktivt och värdigt liv, oavsett var i kommunen man bor och oavsett vem som är utförare. I takt med att vår befolkning åldras ökar behoven, men också möjligheterna att tänka nytt, förbättra det som brister och bygga vidare på det som fungerar. Därför vill vi i Alliansen utveckla äldreomsorgen med fokus på kvalitet, respekt och valfrihet, alltid med den enskilde människan i centrum. I vårt Umeå ska varje äldre person ha rätt att påverka sin vardag. Det handlar om att bli sedd som individ, inte bara som vårdtagare.

Valfrihet som grund för trygg omsorg

Vi vill att äldre i Umeå ska ha friheten att välja vem som kommer hem till dem. Den rätten är inte ett privilegium, det är en fråga om värdighet, trygghet och respekt. Därför vill vi utveckla hemtjänsten inom ramen för Lagen om valfrihetssystem (LOV) och återinföra valfriheten inom hemtjänsten samtidigt som vi vill öppna för LOV inom särskilt boende, funktionshinderomsorg och daglig verksamhet.

Valfrihet handlar inte bara om utförare. Det handlar också om inflytande i vardagen. Därför vill vi införa en modell där den enskilde i större utsträckning kan påverka vilka medarbetare som utför insatser i hemmet, inklusive möjlighet att framföra önskemål eller välja bort specifik personal. För många äldre är det en avgörande trygghetsfråga.

Äldre ska få möjligheten att välja om kvinnlig eller manlig personal ska hjälpa dem vid intima insatser, som dusch och påklädnad. Om man inte känner sig trygg med den personal som duschar, klär av eller rör vid ens kropp, ska man inte tvingas till det.

Vi vill också säkerställa rättvisa villkor mellan kommunala och privata utförare. Ersättningsnivåerna ska vara likvärdiga så att kvalitet och innehåll avgör, inte olika ekonomiska förutsättningar. Samtidigt ska kontrollen mot välfärdsbedrägerier stärkas, oavsett om verksamheten bedrivs i kommunal eller privat regi.

Personcentrerad omsorg på riktigt

I en värdig äldreomsorg står människan i centrum, inte schemat. För oss i Alliansen är det självklart att omsorgen ska utgå från varje individs behov, önskemål och

livssituation. Därför vill vi ta ett helhetsgrepp för att stärka det personcentrerade arbetssättet i Umeå kommun.

Vi föreslår att äldrenämnden och individ- och familjenämnden uppdaterar sina kvalitetsdeklarationer så att det tydligt framgår att omsorgen utgår från en personcentrerad grundsyn. För att det inte bara ska bli fina ord på papper vill vi också säkerställa att all omsorgspersonal får utbildning i personcentrerad vård och omsorg och hur det kan tillämpas i vardagen, inom både hemtjänst och särskilda boenden.

Omsorgen ska utgå från den enskildes faktiska behov och inte pressas in i minutjakt och snäva schabloner. Minutjakt präglar alltjämt dagens system och urholkar både kvalitet och arbetsvillkor.

Det är helt oacceptabelt att ett ersättningssystem bygger in att personal och utförare förväntas arbeta utan ersättning. Den tid som krävs för att genomföra beviljade insatser med god kvalitet ska ersättas fullt ut, inte delvis eller i teorin. Socialdemokraternas förslag om flexibel hemtjänst med ramtid framställs som ett steg bort från minutstyrning, men riskerar i praktiken att cementera samma problem i ny form. När ersättningen fortfarande inte följer den verkliga tidsåtgången fortsätter minutjakten och utförare lämnas att bära kostnaden genom obetalt arbete.

Vi vill dessutom införa förenklad biståndsbedömning för vissa hemtjänstinsatser för att göra det lättare att få stöd i tid, minska administrationen och skapa en mer tillgänglig äldreomsorg.

Trygghet och kvalitet i vardagen

Trygghet handlar om mer än låsta dörrar och larm. Det handlar också om att veta vem som kommer hem till dig, vilken hjälp som ska utföras och att känna tillit till omsorgen. Därför vill vi genomföra ett pilotprojekt med en informationslösning som tydliggör planerade besök, vem som kommer och vilken hjälp som ska utföras. Det kan minska oro, stärka tryggheten och samtidigt frigöra mer tid till omsorg genom minskad administration.

Vi vill även stärka rutinerna kring lex Sarah-anmälningar och avvikelserapportering. Missförhållanden ska upptäckas tidigare, hanteras snabbare och följas upp bättre. Tydligare ansvar, kortare handläggningstider och bättre uppföljning är avgörande för att skapa en omsorg där kvalitet och trygghet står i centrum.

När tryggheten sviker – att motverka våld mot äldre

Ingen ska behöva känna sig otrygg i mötet med omsorgen. Därför vill vi att våld mot äldre inkluderas i kommunens brottsförebyggande arbete och i den lokala lägesbilden över brottsligheten. Äldrenämnden bör också ta fram en särskild handlingsplan för att förebygga, upptäcka och hantera våld mot äldre inom omsorgen.

Alla som arbetar nära äldre ska ha rätt utbildning och rätt stöd för att kunna agera vid misstanke om missförhållanden eller våld. Det gäller både omsorgspersonal och chefer. Självklart ska misstänkta brott inom äldreomsorgen polisanmälas.

Maten och guldkanten i vardagen

Livskvalitet handlar också om de små sakerna i vardagen. Om doften av mat som lagas, möjligheten att sitta ner tillsammans vid en trevlig måltid och känslan av att fortfarande få njuta av livet även när man blivit äldre.

Vi vill därför ta fram ett nytt mat- och måltidskoncept för äldreomsorgen med fokus på hemlagad, näringsrik och individanpassad mat. Måltiderna ska inte bara ge näring utan också bidra till gemenskap, trivsel och livsglädje. Vi vill skapa mer guldkant i vardagen genom större valfrihet, trevligare måltidsmiljöer och särskilda satsningar vid helger och högtider.

I Umeå ser vi vad som händer när sådana värden prioriteras ned. När riktlinjer förändras och tidsramar pressas blir konsekvenserna konkreta i människors vardag. Tänk att spendera 10, 20 eller 30 år i äldreomsorgen utan att få känna doften av mat som puttrar på spisen eller uppleva måltiden som en stund att se fram emot. Umeås äldre förtjänar bättre än så.

Vi vill också införa en garanti för daglig utevistelse för personer med hemtjänst eller som bor på vård- och omsorgsboende. Att få komma ut, känna frisk luft och möta andra människor är inte en lyx. Det är en viktig del av ett värdigt liv.

Ofrivillig ensamhet

I vårt Umeå ska ensamhet inte vara en del av åldrandet. Ofrivillig ensamhet är en allvarlig folkhälsofråga som ökar risken för både psykisk och fysisk ohälsa. Därför vill vi stärka det sociala innehållet i äldreomsorgen och utveckla samarbetet med civilsamhället.

Som ett led i detta vill vi utveckla ett koncept med sociala värdar inom särskilda boenden i samverkan med frivilligorganisationer. Det handlar om att skapa fler mänskliga möten i vardagen. Någon som har tid att sitta ner, lyssna, spela kort eller bara finnas där. Ingen ska behöva känna sig bortglömd när åren läggs till livet.

Trygghet genom språk och kompetens

Trygghet, delaktighet och kvalitet i omsorgen förutsätter att personal och brukare kan förstå varandra. Därför vill vi införa språktest vid anställning inom hemtjänst, äldreomsorg och funktionshinderomsorg. Den som arbetar nära människor i utsatta situationer måste kunna kommunicera på ett sätt som skapar förtroende och där varje människa garanteras den vård den behöver. Därför behövs satsningar på språkutveckling för vårdpersonal och resurser som säkerställer att även Umeåbor med behov av exempelvis teckenspråkskompetens får fullgod vård.

Vi vill också stärka kompetensen inom äldreomsorgen genom att införa vårdnära serviceteam på alla vård- och omsorgsboenden. Genom att avlasta

omsorgspersonalen med praktiska arbetsuppgifter kan mer tid frigöras för omsorg, närvaro och mänskliga möten.

Samtidigt vill vi verka för en mer sammanhållen vård och omsorg på äldreboenden genom att utreda möjligheterna att knyta läkarkompetens och logopeder närmare verksamheten. Det kan bidra till bättre kontinuitet, ökad trygghet och högre kvalitet i vården av äldre.

Innovation och utveckling

För att möta framtidens behov krävs en äldreomsorg som är både trygg och nytänkande. Därför vill vi satsa på innovation, utveckling och kvalitetssäkring. Genom digital teknik, välfärdsteknik och smartare arbetssätt kan vi både höja kvaliteten och förbättra arbetsmiljön.

Vi vill exempelvis införa mobila trygghetslarm som fungerar även utanför hemmet för att stärka äldres trygghet, självständighet och möjlighet till ett aktivt liv.

Att arbeta i äldreomsorgen

En äldreomsorg av hög kvalitet bygger på kompetenta och engagerade medarbetare. För oss är det en självklarhet att visa respekt för den yrkesroll som vård- och omsorgspersonal har. Samtidigt förväntar vi oss ansvarstagande och professionalism i varje möte med brukare, anhöriga och kollegor.

Kvalitet skapas inte genom överkontroll utan genom medarbetare som har rätt kompetens, tillräcklig bemanning, en fungerande arbetsmiljö och ett ledarskap som bygger på tillit snarare än detaljstyrning. Därför vill vi också uppmuntra fler enheter inom äldreomsorgen att ombildas till intraprenader för att skapa större engagemang, flexibilitet och lokal utvecklingskraft.

Vi vet att personalen arbetar under hårt tryck och sjukfrånvaron är hög. För att förbättra arbetsmiljön behöver grundbemanningen öka.

Äldreomsorgen är inget genomgångsyrke. Det är en samhällsbärande framtidsbransch där människor varje dag gör avgörande insatser för andra. Det förtjänar både respekt, rätt förutsättningar och stolthet.

Funktionshinderomsorgen

Umeå kommun ska erbjuda en funktionshinderomsorg som genomsyras av respekt för individens frihet, självbestämmande och rätt till ett gott liv. Alla människor, oavsett funktionsvariation, ska ges möjlighet att leva ett liv som andra, med arbete, meningsfull sysselsättning, social gemenskap och inflytande över sin vardag. Det är ett samhällsansvar att undanröja hinder som står i vägen för detta.

Bostad först

Umeå har i dag för få boenden med särskild service eller andra anpassade bostäder för personer med funktionsvariation. Samtidigt växer staden, och med den också behoven. Kommunens bristande förmåga att verkställa beslut om bostad i tid leder till domstolsbeslut, viten och mänskligt lidande. Det är oacceptabelt. Vi anser att kommunen aktivt ska möjliggöra fler boenden i samarbete med privata och idéburna aktörer. Väntetiden från beslut till inflyttning måste kortas rejält. Det handlar om respekt för människors livsval och livsvillkor.

Valfrihet och mångfald även inom funktionshinderomsorgen

Vi vill att lagen om valfrihetssystem (LOV) införs inom funktionshinderomsorgen. Rätten att kunna välja utförare är lika viktig oavsett ålder, diagnos eller stödbehov. En mångfald av aktörer främjar utveckling, innovation och lyhördhet för individens behov. Det är inte ett hot mot kommunens verksamheter, utan en möjlighet att komplettera och utveckla dem. Att ställa höga kvalitetskrav på alla utförare kommunala såväl som privata är självklart.

Individuellt stöd och tillgängligt samhälle

Alla insatser till personer med funktionsvariation ska utgå från individuella behov. Men ett gott liv kräver mer än vård. Det handlar om delaktighet i samhället, i kultur och fritid, om att kunna ta sig till jobbet eller skolan. Du ska ha möjlighet att forma din framtid. Därför är tillgänglighet och universell utformning viktiga perspektiv i all kommunal planering.

Vi vill också förbättra möjligheten till sysselsättning för personer med funktionsvariation. Umeå kommun bör i högre grad erbjuda anpassade praktik- och arbetsmöjligheter, samt utveckla samverkan med arbetsgivare och civilsamhället. Alla vinner på ett mer inkluderande arbetsliv.

Personal och kompetens – nyckeln till trygghet och kvalitet

Personalens kompetens är avgörande för trygg och kvalitativ funktionshinderomsorg. Vi vill se språktest vid anställning, kontinuerlig kompetensutveckling och ökade möjligheter till karriärvägar inom omsorgen. Fler vårdnära serviceteam bör också införas för att frigöra tid för kärnuppdraget. Att vara en attraktiv arbetsgivare med god arbetsmiljö och inflytande för medarbetare måste vara en självklarhet.

En trygg uppväxt

Alla barn och unga i Umeå ska ha rätt till en trygg uppväxt som är fri från våld, rädsla och kriminalitet. För att lyckas med det krävs långsiktigt arbete som går bortom symbolpolitik.

Umeå måste växa tryggt och säkert

Trygghetsarbetet i Umeå behöver bli mer fokuserat, samordnat och resultatinriktat. Det räcker inte med att samla insatser under gemensamma rubriker, utan vi måste veta vad som gör verklig skillnad. Därför vill vi i Alliansen se en tydlig uppföljning av hur kommunens trygghetsresurser används: vilka konkreta åtgärder som genomförts, vilka resultat de gett, och om de når rätt målgrupper. För att bygga ett tryggt Umeå krävs att varje skattekrona används klokt och strategiskt, med fokus på beprövade och förebyggande insatser.

Gängens närvaro i Umeå kräver riktade insatser

Det förebyggande arbetet mot kriminalitet måste börja tidigt. En nyligen publicerad nulägesanalys från Umeå kommun visar att kriminella nätverk är etablerade i kommunen och aktivt rekryterar barn och unga, allt för ofta till narkotikahandel. De utnyttjar unga som billig och lättåtkomlig arbetskraft. Rekryteringen sker både fysiskt och digitalt, och möjliggörs av flera riskfaktorer: ekonomisk utsatthet, våld i hemmet, skolmisslyckanden, psykisk ohälsa, funktionsvariationer, brist på positiva förebilder och avsaknad av trygga sammanhang.

Samtidigt lockar gängens löften om pengar, status, gemenskap och identitet, förstärkta av glorifiering i sociala medier och populärkultur. För att kunna förebygga rekryteringen behöver kommunen rikta insatser mot just dessa bakomliggande faktorer och det kräver samverkan mellan skola, socialtjänst, fritidsverksamhet och civilsamhälle. Dessutom anser vi att SIG (social insatsgrupp) behöver förstärkas med resurser då det enligt nulägesanalysen är kö till denna viktiga insats som syftar till att motverka att unga med hög risk att begå brott att lämna en kriminell livsstil.

De kriminella gängen har också försökt rekrytera barn och unga vid idrottsplatser i Umeå. Det är en oroande utveckling som kräver insatser från hela samhället. Vi vill att kommunen ska utreda åtgärder för att säkerställa tryggheten i anslutning till idrotts- och fritidsanläggningar.

Trygghet i vardagen

Otryggheten bland unga i Umeå är fortsatt hög. Enligt Unga24 uppger 39 procent av tjejerna i åldern 13–18 år att de känner sig otrygga när de går hem ensamma på kvällen. Bland killar är siffran 6 procent. Det är inte acceptabelt. Mer än var tredje kvinna i Umeå uppger också att de ibland eller ofta undviker att gå ut ensam av rädsla för att bli utsatta för våld eller ofredande, enligt folkhälsoenkäten ”Jämlika liv”.

Alliansen vill se fler konkreta trygghetsskapande åtgärder, till exempel bättre belysning, säkra gång- och cykelvägar samt ökad samverkan med polis, civilsamhälle och ideella jourer.

Stoppa hedersförtrycket

Hedersrelaterat våld och förtryck är ytterligare ett allvarligt hot mot barns och ungas

trygghet. Kartläggningen från 2021 visade på allvarliga brister i kunskap och arbetssätt inom kommunen. Vi vill därför se riktade utbildningsinsatser, uppdaterade handlingsplaner och förbättrade rutiner i de nämnder och verksamheter som möter barn och unga. Det gäller både skolor och socialtjänst. Att tidigt upptäcka och agera mot hedersförtryck är avgörande för att skydda barn och unga.

Alliansen vill bygga ett Umeå där varje barn får växa upp i trygghet, oavsett bostadsområde, kön eller bakgrund. Det kräver att vi fokuserar på det som faktiskt fungerar och vågar ompröva det som inte gör det.

Skolan

Skolan är en av kommunens absolut viktigaste uppgifter. Grunden till ett liv i frihet, trygghet och möjligheter börjar i förskolan och fortsätter genom hela utbildningskedjan. För oss i Alliansen är det avgörande att varje barn och elev får det stöd den behöver för att lyckas i skolan, oavsett bakgrund, bostadsområde eller funktionsvariation.

En skola för framtiden, med kunskap, trygghet och valfrihet i fokus

Alliansen fortsätter att prioritera skolan i Umeå kommun. Vi har särskilt ökat resurserna till för- och grundskolenämnden. Vi ökar resurserna till för- och grundskolenämnden med 76 miljoner kronor för nästa år, vilket är ca 25 miljoner kronor mer än vad de styrande i S/MP lägger i sin budget. Det möjliggör ett förverkligande av mindre barngrupper i förskolan och ökad kvalitet. Vi står fast vid vår övertygelse att valfrihet, höga förväntningar och tidiga insatser är avgörande för att varje barn ska nå sin fulla potential.

Det ska finnas lättillgänglig och relevant information om alla skolor och om vilka fristående och kommunala utbildningar som erbjuds i kommunen, så att det blir lättare för föräldrar och elever att välja skola. Val av skola ska bli obligatoriskt. För att öka både transparensen och likvärdigheten har vi därför gett för- och grundskolenämnden i uppdrag att införa ett aktivt och obligatoriskt skolval samt ta fram ett skolpengssystem som beslutas av kommunfullmäktige. Vår ambition är att skapa en struktur där alla elever, oavsett bakgrund, har verklig möjlighet att göra ett informerat val och där resurserna fördelas rättvist mellan kommunala och fristående skolor.

Vi tror också på kraften i entreprenörskap. Därför vill vi införa entreprenörskap i grundskolan enligt Nordmalingsmodellen, för att stärka elevernas självkänsla, kreativitet och entreprenöriella förmågor redan från tidig ålder. I gymnasieskolan vill vi öka andelen elever som driver UF-företag, särskilt på yrkesprogrammen, som en del i att rusta unga för ett föränderligt arbetsliv.

Enligt Kolada har andelen elever som har nått betygskriterierna i alla ämnen i årskurs 9 har minskat från 77,8% 2023 till 76,3% 2025. I årskurs 6 är det också färre som har nått betygskriterierna 2025 än 2023. Denna nedgång understryker behovet av fortsatta satsningar för att förbättra skolans kvalitet och förtroende bland invånarna. Med våra prioriteringar stärker vi skolans framtid genom kunskap, trygghet och valfrihet.

Mindre barngrupper för en tryggare förskola

Med minskande barnkullar ser vi nu möjligheten att realisera målet om högst 15 barn per barngrupp i förskolan. Det är ett mål som kommunfullmäktige har ställt sig bakom i beslut efter beslut under snart 20 års tid. Trots detta har de styrande rödgröna inte genomfört det i praktiken. Vi i Alliansen är fast beslutna att omsätta dessa beslut i verklig förändring.

Enligt rapporten *Tryggare kan alla vara* från Sveriges Lärare lyfts flera risker med stora barngrupper: bland annat försämrade förutsättningar för barn att knyta trygga relationer, ökad risk för att barnens behov inte blir sedda, och en högre arbetsbelastning för personalen med ökad sjukfrånvaro som följd. Detta understryker vikten av att minska barngruppernas storlek för att säkerställa barnens trygghet och utveckling. Att genomföra de här förändringarna är också ett sätt att äntligen infria löften och beslut som fattats år efter år i kommunfullmäktige.

Enligt Kolada låg Umeås genomsnittliga gruppstorlek i förskolan på 16,0 barn per avdelning år 2025, en ökning med 0,1 från 2024. Det är fortsatt högt i jämförelse med flera liknande kommuner: Helsingborg 14,5, Lund 14,4 och Västerås 15,0. Även om vissa kommuner fortfarande har större barngrupper visar jämförelsen att Umeå har mer att göra för att nå målet om mindre barngrupper. Det kräver tydliga politiska prioriteringar och långsiktiga satsningar på förskolan.

Bryter man ned siffrorna ser man dessutom tydliga skillnader mellan kommunal och enskild regi i Umeå. I kommunala förskolor går i snitt 13 barn i småbarnsgrupper (1–3 år) och hela 19,5 barn i grupper för äldre barn (4–5 år). Det kan jämföras med förskolor i enskild regi, där motsvarande siffror är 11 respektive 16,7. Det visar att verksamheter i enskild regi i betydligt högre grad klarar att leva upp till Skolverkets riktmärken om 12 barn i småbarnsgrupper och 15 barn i storbarnsgrupper.

Vi ger även för- och grundskolenämnden i uppdrag att förbättra tillgängligheten till förskolan genom att låta vårdnadshavare ansöka om plats upp till ett år innan behovet uppstår, i stället för nuvarande sex månader. Det ger familjer bättre framförhållning och tryggare planering.

Utökad satsning på pedagogisk omsorg

Vi ser ett ökat behov av flexibla omsorgslösningar för barnfamiljer. Därför genomför vi en kommunövergripande satsning på pedagogisk omsorg, i syfte att öka tillgången

på dagbarnvårdare i hela kommunen. Detta ger familjer fler valmöjligheter och främjar en trygg och nära omsorgsmiljö för barnen.

Stärkta kunskapsresultat och tidiga insatser

Andelen elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram har minskat från 91,9 % år 2020 till 87,8 % år 2025. Särskilt oroande är att flickors behörighet har sjunkit mer än pojkars under samma period. Trots detta har flickor fortfarande högre genomsnittligt meritvärde än pojkar. För att vända denna trend behöver vi fokusera på tidiga, träffsäkra och långsiktiga insatser för elever i behov av särskilt stöd, samt stärka samverkan med vårdnadshavare och elevhälsa. Därför ger vi för- och grundskolenämnden i uppdrag att införa en elevhälsogaranti, en garanti om att elever som söker hjälp ska få kontakt med elevhälsan inom 24 timmar.

Avlastning för lärarna och fokus på undervisning

För att lärare ska kunna fokusera på sin kärnuppgift – undervisning – behöver vi minska deras administrativa börda. Vi måste investera i skolan och satsa på lärarna. Inget är viktigare för att höja kunskapsresultaten än att ge lärarna kraft och tid att få vara just lärare. Våra elever behöver mer tid med sina lärare.

Internationella undersökningar visar att svenska lärare använder en mindre andel av sin arbetstid till undervisning jämfört med kollegor i andra länder. Skolverket pekar på att svenska lärare i snitt lägger över två timmar per dag på administration och uppgifter relaterade till ordning och omsorg. Det handlar till exempel om att iordningställa lokaler, behandla ledighetsansökningar, agera rastvakt, övervaka omklädningsrum, skriva veckobrev, plocka fram nödvändigt material, kontrollera närvaro och lägga ut information på skolans hemsida. Detta är tid som istället borde kunna användas till att planera undervisning, följa upp elevers lärande och ge mer stöd åt dem som behöver det mest.

Därför har vi i Alliansen gett för- och grundskolenämnden i uppdrag att successivt införa lärarassistenter i skolan. Vi omfördelar resurser inom nämndens ram och ökar den något för att möjliggöra denna satsning. Lärarassistenternas uppdrag ska vara att assistera lärarna med uppgifter av administrativ karaktär och på så sätt förbättra arbetsmiljön. Satsningen riktas i första hand till de tidigare årskurserna på skolor med särskilt stora utmaningar, så att det extra stödet kan komma in så tidigt som möjligt i elevernas skolgång. Genom att införa lärarassistenter frigör vi tid för lärarna att vara just lärare och skapar bättre förutsättningar för elevernas lärande.

Stärkt gymnasieskola för framtidens arbetsmarknad

En gymnasieexamen är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att klara sig senare i vuxenlivet. I Umeå har andelen gymnasieelever som tar examen inom tre år legat stabilt över 77 % de senaste åren. Det är ett resultat som behöver förbättras.

Gymnasieskolorna i Umeå ska ge alla elever goda kunskaper och färdigheter för att förbereda dem för högre studier eller för ett yrkesliv direkt efter examen.

Kunskapsförmedlingen ska stå i främsta rummet, och skolans kontakt med arbetslivet ska uppmuntras och underlättas, både för att skapa motivation och ge eleverna realistiska förväntningar på vad som väntar efter skolan.

För att stärka gymnasieskolans koppling till arbetsmarknaden har vi infört nya mål i gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens styrkort. Dessa följer upp antalet kvalitetssäkrade APL-platser, antalet arbetsgivare som tar emot APL-elever samt närvaron vid programråd. Vi arbetar också för att öka andelen elever på yrkesprogram som driver UF-företag, något som både utvecklar entreprenöriella förmågor och stärker elevernas anställningsbarhet.

Alliansen vill göra satsningar på STEM-ämnena: naturvetenskap, teknik, ingenjörskonst och matematik. Vi vill utarbeta en lokal STEM-strategi för Umeå kommun, med syfte att stärka elevers kunskaper, öka intresset för STEM-ämnen och säkerställa långsiktig kompetensförsörjning. Som en del av detta vill vi även införa spetsklasser i matematik redan i grundskolan, med möjlighet till nationellt intag.

Vi driver även på för att stärka kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck genom kvalitetssäkrade utbildningsinsatser. Skolan ska vara en trygg plats där alla elever får möjlighet att utvecklas till sin fulla potential.

Fokus på elevers psykiska hälsa och framtidstro

Enligt enkäten Unga 24 upplever 61 % av flickorna och 25 % av pojkarna stress varje dag eller flera gånger i veckan. En av de största stressfaktorerna är känslan av att inte hinna med skolarbetet. Dålig sömn, höga förväntningar och bristande framtidstro bidrar till en negativ spiral för många ungdomar.

Vi ser ett tydligt behov av att stärka elevernas psykiska hälsa och skolan spelar en central roll i det arbetet. Därför har vi gett för- och grundskolenämnden i uppdrag att utvärdera hur skolans organisation bättre kan möta elevernas behov och stärka det förebyggande elevhälsoarbetet. Alliansen vill komplettera fler elevhälsoteam med speciallärare. Vi har också drivit igenom att elevhälsan i större utsträckning ska arbeta mer främjande och långsiktigt med fokus på hela elevgruppen, inte bara akut och individinriktat.

Samtidigt ser vi ett behov av att öka kunskapen om och anpassningen till neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) i skolmiljön. Alla barn har rätt till en fungerande skolgång, och det kräver tillgång till NPF-säkrade miljöer, tydliga strukturer och kompetent personal. Vi vill att det ska finnas samlad information till föräldrar om vilka rättigheter och möjligheter som finns för barn i behov av särskilt stöd och att föräldrar till barn med NPF ska ha större inflytande över sitt barns skolgång.

Vi ser också ett stort behov av att stärka kommunens resursskolor. För många elever med omfattande stödbehov och NPF-problematik fungerar inte den ordinarie

skolmiljön tillräckligt väl, trots stora insatser från skolpersonal och elevhälsa. I dag finns omkring 38 platser inom Umeås resursskolor, samtidigt som behovet bedöms vara betydligt större. Därför vill vi påskynda utbyggnaden av resursskolorna och ge för- och grundskolenämnden i uppdrag att utöka antalet platser för att bättre möta elevernas behov. Fler elever måste få tillgång till en skolmiljö med rätt kompetens, anpassningar och trygghet för att kunna lyckas i sin skolgång.

Att skapa trygghet, arbetsro och tydliga ramar i undervisningen är avgörande för att eleverna ska må bra och känna framtidstro. Genom tydligare ansvarsfördelning, förstärkt elevhälsa och bättre samverkan mellan professioner i skolan vill vi minska den negativa stressen och skapa utrymme för fler elever att lyckas i sin skolgång.

Studiero och trygghet i skolan

En självklar del för lärandet är studiero i klassrummet, därför vill alliansen ha en lokal satsning på studiero på Umeås skolor. Vi vill utveckla en “kommunal studiero-garanti”, med tydliga ordningsregler och konsekvenstrappa. Det kommer tillsammans med insatser för elever med särskilda behov spela stor roll i elevers chanser att klara skolan.

Ingen elev ska behöva gå till skolan med en klump i magen. Mer måste göras för att minska mobbning och diskriminering bland elever. En miljö som ofta lyfts som särskilt utsatt är omklädningsrummen vid idrottslektionerna. Därför vill Alliansen prioritera att bygga duschbås i kommunens idrottshallar, så att elever kan duscha i fred och känna sig trygga. Dessutom är det avgörande att alltid kontrollera belastningsregistret vid anställning av personal i skolan, för att säkerställa att de vuxna som möter eleverna är lämpliga.

Robust beredskap och försörjningsförmåga

De senaste åren har tydligt visat på samhällets sårbarhet. Kriget i Ukraina, pandemin och ett försämrat säkerhetspolitiskt läge i vårt närområde har understrukit behovet av att samhällsviktiga funktioner fungerar även under påfrestning. Även långsiktiga utmaningar som klimatförändringar bidrar till att öka trycket på vår beredskap. För att möta dessa utmaningar krävs att kommunen har en fungerande och aktiv civil beredskap, med förmåga att både hantera akuta kriser och bygga långsiktig motståndskraft i samhället.

Kommunens ansvar och strategiska planering

Kommunens ansvar inom det civila försvaret omfattar bland annat försörjningsberedskap, informationssäkerhet, skydd av samhällsviktig verksamhet

och förmågan att snabbt kunna ställa om vid allvarliga händelser. För att uppnå detta krävs strategisk planering, prioritering och praktisk förankring i hela den kommunala organisationen.

Livsmedelsförsörjning och lokal produktion

En särskilt viktig del av beredskapen är livsmedelsförsörjningen. I dagsläget är självförsörjningsgraden i Umeå låg, och det finns ett tydligt behov av att stärka den lokala livsmedelsproduktionen. Genom att utveckla kommunens inköpsrutiner och öka andelen lokalproducerad och hållbart framställd mat i måltidsverksamheterna kan kommunen bidra till en starkare och mer resilient försörjningskedja. Innovativa upphandlingsmodeller, såsom “ko på ROT” och skafferiavtal, kan spela en viktig roll för att koppla samman lokala producenter med kommunala verksamheter – och samtidigt stärka landsbygdernas näringsliv.

För att ta konkreta steg i denna riktning ger vi tekniska nämnden i uppdrag att öka andelen lokalproducerade och hållbart framställda livsmedel, samt att redovisa hur kommunens inköpsrutiner kan anpassas för att ytterligare stärka den lokala livsmedelsproduktionen. I uppdraget ingår också att utreda hur innovativa upphandlingsmodeller, såsom “ko på ROT” och andra lösningar som lyfts i landsbygdsprogrammet, kan användas för att gynna lokal livsmedelsförsörjning och hållbar landsbygdsutveckling.

En stärkt livsmedelsberedskap handlar dock inte bara om kommunens egen verksamhet. Det handlar också om att skapa förutsättningar för invånare att bidra till en ökad självförsörjning. Vi vill därför se fler möjligheter till lokal odling i olika stadsdelar, samt underlätta för privatpersoner att lagra livsmedel genom att möjliggöra tillgång till förvaringslösningar som jordkällare i samverkan med exempelvis AB Bostaden. Genom att kombinera offentlig och privat beredskap kan vi bygga ett mer robust Umeå.

Utbildningens roll för framtidens livsmedelsproduktion

Utbildning är en annan nyckelfråga. Forslundagymnasiet är en strategisk resurs för hela norra Sverige när det gäller kompetensförsörjning inom de gröna och areella näringarna. Det är här vi hittar morgondagens lantbrukare. Genom att stärka såväl utbildningarna som att säkra lokalernas långsiktighet och verksamhetens koppling till beredskapsfrågor kan skolan bidra till att trygga framtidens livsmedelsproduktion i såväl Umeå som hela norra Sverige.

Övning, samordning och kommunikation för en robust kommun

Att bygga en robust kommun handlar också om att öva, samordna och kommunicera. För att uppnå en hög och praktiskt fungerande beredskap krävs engagemang från hela den kommunala organisationen – från planering och upphandling till skolmåltider och lokal näringslivsutveckling.

Förmågan att hantera kriser byggs i praktiken. Därför ger vi samtliga nämnder i uppdrag att genomföra regelbundna och verksamhetsnära beredskapsövningar. Genom att öva skarpt, identifiera brister och stärka samverkan mellan verksamheter kan kommunen säkerställa att beredskapen fungerar när den verkligen behövs.

Miljö och klimat

Umeå ska vara en ledande miljö- och klimatkommun där innovation, hållbar stadsutveckling och grön tillväxt går hand i hand. Klimatomställningen ska skapa möjligheter för människor och företag i hela kommunen, inte innebära nya hinder i vardagen.

Umeå rankas bland de renaste städerna i Europa när det kommer till luftkvalitet. Det är en styrka som ska värnas genom att slå vakt om grönområden, minska utsläppen och fortsätta arbetet för en mer hållbar stadsmiljö. Alliansen vill skynda på elektrifieringen genom att kommunen, i nära samverkan med näringsliv och lokala aktörer, medverkar till en utbyggd laddinfrastruktur för både personbilar och tunga fordon i hela kommunen. Det ska fortsatt vara möjligt att ta bilen till arbete, fritidsaktiviteter och service för de som behöver det. Klimatomställningen måste bygga på realism och fungerande alternativ utan på bekostnad av människors vardag.

För att stärka Umeås gröna identitet vill vi också säkra framtiden för Arboretum Norr och fortsätta utveckla parker, grönområden och stadsnära natur. Umeå ska fortsätta vara Björkarnas stad. Fler träd ska planteras både i nya stadsdelar och i befintliga miljöer för att skapa trivsammare stadsmiljöer, bättre luftkvalitet och ett bättre lokalklimat under varma sommardagar.

Alliansen vill kombinera höga klimatambitioner med ett starkt företagsklimat och en hållbar tillväxt. Genom beprövade åtgärder, teknikutveckling och långsiktiga prioriteringar bygger vi en grönare kommun i framkant där människor kan leva hållbart utan att välja bort trygghet, tillgänglighet, jobb eller framtidstro.

Alla ska ha tillgång till kultur och en aktiv fritid

Umeå ska vara en kommun där alla kan ta del av kultur och ha en meningsfull fritid, oavsett ålder, bakgrund eller livssituation. Ett rikt kulturliv och möjligheter till fritidsaktiviteter gör Umeå både roligare att bo i och mer attraktiv för besökare. Vi vill fortsätta utveckla möjligheterna att ta del av kultur och fritidsaktiviteter i Umeå på ett sätt som är tillgängligt, hållbart och inkluderande för alla.

Kulturinstitutioner och kulturarv

I Umeå finns kulturinstitutioner av högsta klass. Norrlandsoperan med symfoniorkestern och dansverksamheten är här viktiga inslag, liksom våra välkända festivaler. Vi vill att Umeå ska fortsätta synas på kulturkartan, både nationellt och internationellt.

Älven har blivit en levande del av staden, särskilt genom satsningar som Väven, där också vårt fina stadsbibliotek fått en central plats. Vi värnar också kulturarvet. Västerbottens museum och hela Gammliaområdet är en viktig länk mellan vår tids samhälle samt tidigare och kommande generationer.

Kulturbudget och museifrågor

Vi vill att kulturen i Umeå ska fortsätta blomstra. Men Umeå är idag den kommun i landet som satsar mest per invånare på kultur, vilket vi anser inte är långsiktigt ekonomiskt hållbart. Därför vill vi se en mer balanserad kulturbudget.

Eftersom kommunens kulturbudget redan är stor anser vi att det inte finns något ekonomiskt utrymme att behålla Kvinnohistoriska museet i kommunal regi. Deras befintliga lokaler bör hyras ut till en extern aktör som kan passa in och som har ett intresse av det perfekta läget i Väven. Detta sparar ungefär 13 miljoner kronor för kommande år. Alliansen anser att verksamheten ska överföras till Västerbottens museum, på samma sätt som vi hanterat Regementsmuseet på I20-området.

Bibliotekens roll

Att kunna läsa är en grundförutsättning för lärande. Läsförståelse är grunden i de flesta skolämnen och läsning har stor betydelse för bland annat språkutvecklingen. Vi vill stimulera att fler barn och unga från tidig ålder får ett intresse för läsning och böcker. På vissa förskolor i kommunen finns idag ett samarbete mellan förskolorna och bibliotek, där biblioteken kan lämna “bokpåsar” med utvalda böcker som vårdnadshavare kan låna hem direkt från förskolan och ta med hem. Det gör det enklare att låna böcker och det är något vi vill utveckla på alla förskolor i kommunen.

Biblioteksbussen kör till platser där det är långt till ett vanligt bibliotek. Den stannar till vid 136 hållplatser i kommunen, från Inneråträsk i norr till Norrbyn i söder. Biblioteksbussen har ett stort tryck från skolor, förskolor som saknar folkbibliotek, men även från äldreomsorgen. Det gör att verksamheten inte hinner stanna hos alla som vill och många besök blir idag mycket korta. Vi ser att det finns behov av en till biblioteksbuss i framtiden, för att stärka tillgången till litteratur och läsfrämjande insatser i hela kommunen.

Idrott och föreningsliv

Umeå har utsetts till ”Sveriges bästa idrottsstad” tre gånger – 2018, 2020 och 2021. Det är ett kvitto på att satsningarna på både bredd- och elitidrott har varit rätt. År 2024/2025 fick Umeå även utmärkelsen ”Årets breddidrottskommun” av

branschtidningen Sport och Affärer. Bakom framgångarna ligger ett brett politiskt samförstånd om idrottens betydelse.

Alliansen i Umeå värnar det starka föreningslivet, som skapar gemenskap och stärker demokratin. Med en ung befolkning är det särskilt viktigt att Umeå fortsätter utveckla ett brett och inkluderande utbud av idrott och fritid.

Vi vill stärka föreningslivet från grunden, i stället för att satsa på enskilda evenemang. Det lokala föreningslivet har tydligt signalerat att ökade kostnader för bland annat lokaler, material, resor och logi riskerar att slå mot deras verksamhet. Vi vill stärka stödet som går till föreningar som äger och driver egna anläggningar.

Föreningsstöd ska vara tydliga och baseras på en objektiv grund. Vi vill därför införa fördelningsnycklar för föreningsstöd som idag inte baseras på schabloner eller liknande. Vissa stöd från kommunen till föreningslivet har inte höjts på många år, vilket påverkar föreningslivet negativt när kostnaderna ökar. Vi ser därför positivt på att indexreglera fler stöd till föreningslivet, så att stöden följer kostnadsutvecklingen i samhället.

Vi ska också aktivt verka för att fler nationella tävlingar kan genomföras i Umeå. SM-arrangemang inom olika områden är av hög prioritet, och bidrar till att marknadsföra Umeå på ett positivt sätt. Vintern 2029 kommer Umeå återigen att arrangera SM-veckan. Det är ett av Sveriges största återkommande idrottsevenemang och genomförs varje år på olika orter i landet, både på sommaren och på vintern och samlar svenska mästerskap för Riksidrottsförbundets medlemsförbund.

Svenska Rallyt är Sveriges största årligen återkommande sportevenemang och landets främsta rallytävling. Sedan 2022 är Umeå värdstad för denna VM-deltävling. Med miljontals tittare världen över stärker rallyt regionens attraktionskraft och skapar stora möjligheter för idrott, näringsliv och turism.

Umeå är en vinterstad och många Umeåbor och besökare ägnar sig gärna åt vinteridrotter, som att åka slalom, längdskidor eller skridskor. Även om det brukar vara gott om snö de flesta vintrarna, så är det ibland brist på snö. Det är därför viktigt att det finns ishallar, konstfrusen is och konstsnöanläggningar, så att förutsättningarna är goda för vinteridrotterna, även om det är snöbrist. Många föreningar och privatpersoner efterfrågar att ishallarna ska ha öppet längre än de är idag. I andra kommuner går det ofta att åka skridskor i ishallar i maj. Vi menar att det är något som kommunen behöver utreda och därför vill vi uppdra till fritidsnämnden och tekniska nämnden att se över vinteridrotternas säsongslängder.

Det ska också vara enkelt att ta sig till idrotts- och friluftsanläggningar. Vi vill därför se över parkeringsavgifterna i anslutning till dessa, i syfte att göra det enklare att motionera.

Ny evenemangsarena

För att utveckla Umeå som destination och evenemangsstad behöver Umeå en ny evenemangsarena som kan arrangera större arrangemang för konserter, idrott och konferenser. Alliansen vill att kommunen i samverkan med föreningslivet och privata aktörer tar fram en konkret plan för etableringen av en ny evenemangsarena i Umeå.

Kontroll och trygghet inom idrott och kultur

För att stödet från kommunen ska komma rätt och göra största möjliga nytta är det viktigt med god kontroll och uppföljning. Genom tydliga krav och regelbundna granskningar minskar risken för fusk, felaktigheter och missbruk av skattemedel. Det skyddar också de seriösa föreningarna, som sköter sin verksamhet och följer reglerna.

Föreningsbyrån har uppdraget att ha kontakten med föreningar och ideella verksamheter från kommunens sida. Trots detta har det vid upprepade tillfällen varit så att andra förvaltningar har handlagt stöd till föreningslivet, utan att Föreningsbyrån varit inblandad. Det är Föreningsbyrån som ska ha kontakt med föreningslivet och som därmed har bäst kännedom om föreningar. Om Föreningsbyrån inte är med i beredningen riskerar kommunen att ge stöd till föreningar som av olika anledningar inte bör få kommunala medel.

Polisen i Umeå har varnat för att idrottsplatser blivit en plats där kriminella gäng rekryterar barn och unga. Det är en oroande utveckling som kräver insatser från hela samhället, även kommunen. De borgerliga partierna i fritidsnämnden har flera gånger föreslagit att nämnden ska uppdra till förvaltningen att utreda åtgärder för att säkerställa tryggheten i anslutning till idrotts- och fritidsanläggningar, men har tyvärr röstats ner. Det är dock uppenbart att det skulle behövas en omfattande utredning för att förbättra tryggheten.

Bad och simhallar

En hög simkunnighet bland invånarna är viktigt ur ett säkerhetsperspektiv och Umeås simhallar fyller därmed en viktig funktion. Badverksamheten i Umeå kommun har under lång tid haft problem med att hålla en budget i balans. Tidigare skötte företaget Medley driften av Umeå simhall, men när Navet byggdes beslutade fritidsnämnden att driften skulle skötas i kommunal regi.

De borgerliga partierna föreslår en konkurrensutsättning av den samlade kommunala badverksamheten inom fritidsnämnden, däribland Navet och Umelagun. Det skulle både kunna stärka kvaliteten för verksamheten och samtidigt sänka kostnaden. Som det ser ut idag driver Umeå kommun även restauranger vid badanläggningarna, som vid Navet. Kommunen driver också gym, bland annat i Holmsund och Sävar. Driften av dessa borde också läggas ut på en extern entreprenör, inte minst för att undvika osund konkurrens från kommunen gentemot privata företag.

Alla Umeåbor ska ha möjlighet att bada på sommaren. I flera år har Umeå kommun saknat badplatser för rullstolsburna personer, men förra sommaren anlades en badramp på Nydala. Det behövs ytterligare fokus på att göra badplatser i kommunen mer tillgängliga.

Båtliv och turism

Båtlivet är en viktig del av både fritid, rekreation och turism längs Umeås kust. Med närheten till älven och havet har Umeå stora möjligheter att utvecklas som en attraktiv destination för båtburna besökare. Vi vill möjliggöra en centralt placerad gästhamn, driven och finansierad av privata aktörer. Vi ska även se till att vårda det båtliv som redan idag finns. Dessutom vill vi säkra upp en riktig gästbrygga på Norrbyskär, för att förbättra tillgängligheten för båtburna besökare.

Handeln i Umeå går miste om många ”turistkronor”, när många med båt under sommaren väljer bort Umeå och åker vidare norrut eller söderut. Allt för få stannar till i Umeå p.g.a. bristen på gästbryggor och centralt belägen gästhamn. Med bättre möjligheter att lägga till i stan skulle fler båtturister stanna längre och gynna både handeln, restaurangerna och besöksnäringen. Det är en chans Umeå bör ta vara på.

Turism och husbilsplatser

Något som saknas i Umeå är attraktiva ställplatser för husbilar och husvagnar. Det är en viktig målgrupp inom turismen och tillgång till centrumnära, trygga och välutrustade platser kan göra stor skillnad för om resenärer väljer att stanna i Umeå eller resa vidare. Fler ställplatser skulle stärka besöksnäringen och göra Umeå mer tillgängligt.

Hundrastplatser

I Umeå finns det inga inhägnade hundrastplatser där hundar kan leka fritt utan koppel. Många hundägare har efterfrågat hundrastplatser i flera år och sådana finns i andra jämförbara kommuner runtom i Sverige. Hundrastplatser är även en naturlig plats för människor att träffas och bidrar till en bra och social miljö för alla. Behovet av hundrastplatser i kommunen växer, i och med att allt fler Umeåbor skaffar hund. Vi vill därför att kommunen ska upprätta hundrastgårdar i Umeå.

Ungdomsverksamhet

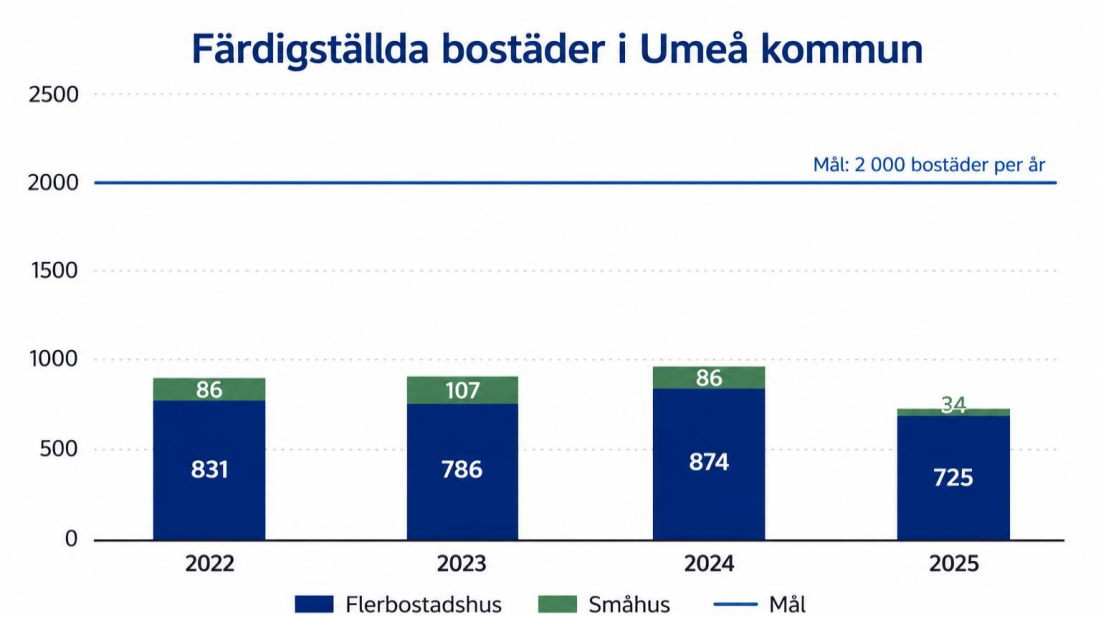
Det är viktigt att ungdomsverksamhet bedrivs i trygga och väl anpassade miljöer. I Umeå finns i dag elva fritidsgårdar och två mötesplatser för unga. Fritidsgårdarna riktar sig till ungdomar mellan 13 och 17 år, medan Ungdomens hus i centrum och på Ersboda vänder sig till unga mellan 16 och 23 år.

Vi anser att kommunens mötesplatser främst bör rikta sig till de yngre ungdomarna. När äldre ungdomar vistas på samma platser kan det hända att yngre känner sig otrygga eller avstår från att gå dit. Därför föreslår vi en övre åldersgräns på 19 år i

den öppna ungdomsverksamheten, för att fritidsgårdarna fortsatt ska vara trygga platser för högstadie- och gymnasieungdomar.

Öka bostadsbyggandet i Umeå

Det är bostadsbrist i Umeå sedan ett antal år tillbaka. Ett tydligt uttalat mål för kommunen är att bostadsbyggandet ska öka till 2000 nya bostäder per år. Detta för att ”bygga bort” det underskott som har skapats genom att det under en lång rad av år bara har byggts hälften så många bostäder som behovet har varit. Enligt statistik från SCB färdigställdes 759 bostäder under 2025, vilket är långt under målet.

Källa: SCB

Behov av högre produktion och fler småhus

För att Umeå ska kunna nå sina bostadsmål krävs en betydligt högre takt i nyproduktionen av bostäder. Det behövs fler småhus, fler bostadsrätter och fler hyreslägenheter i hela kommunen. Under de senaste åren har det byggts alldeles för få småhus. Förra året utgjorde äganderätterna endast 4,5% procent av all nyproduktion, enligt statistik från SCB.

Att bygga fler villor och radhus i Umeå är avgörande för kommunens långsiktiga utveckling. Småhus utgör en viktig men ofta underskattad del av bostadsförsörjningen. Flera undersökningar visar att en stor del av befolkningen föredrar att bo i just småhus. En Sifo-undersökning från 2019 visade till exempel att hela 75 procent av svenskarna helst vill bo i villa, radhus eller kedjehus. Trots den höga efterfrågan är produktionen av småhus fortsatt låg, vilket gör det än viktigare att prioritera denna boendeform i den framtida planeringen.

Samarbete mellan privata aktörer och AB Bostaden

De privata aktörerna och det kommunala bostadsbolaget AB Bostaden måste hjälpas åt för att öka takten på bostadsbyggandet. Kommunen har sedan tidigare börjat inrikta processen på kortare tid för markreservation. Flexiblare och mer generella detaljplaner med optimal volym och användning är också en viktig förutsättning. Fler områden måste öppnas upp för nybyggnation, samtidigt som takten på kompletteringsbyggande ökar.

Effektivare planprocess och ökad förutsägbarhet

En effektivare planprocess gynnar hela Umeås tillväxt. Genom att öka förutsägbarheten för både kommunen och byggaktörer kan vi främja ett snabbare och mer effektivt bostadsbyggande. För långa och oförutsägbara processer riskerar att bromsa utvecklingen och fördröja viktiga investeringar.

Vi vill att kommunen i högre grad möjliggör för privata aktörer att själva sköta och finansiera planarbetet. Det är ett sätt att öka tempot i detaljplaneprocessen och avlasta kommunens resurser. Sådana samarbeten är redan möjliga enligt plan- och bygglagen, och bör användas mer systematiskt. Med rätt ramar och kvalitetssäkring kan fler projekt komma i gång snabbare, vilket är till nytta för både kommunen och invånarna.

Vi vill också införa möjligheten till senare betalning av mark vid ett markförvärv, för att förbättra förutsättningarna för bostadsbyggande. Det kan exempelvis handla om att dela upp betalningen och att inte betala hela köpeskillingen vid markförvärvet, utan betala merparten vid slutbeskedet. Genomförbarheten för projekt kan därmed öka, eftersom byggandet blir mindre känsligt för räntor.

Tjänstegarantier och ökad transparens

Invånare och företag ska kunna lita på att kommunen levererar i tid. Kommunen bör införa tjänstegarantier i sin myndighetsutövning. När en komplett ansökan lämnas in ska handläggning ske inom en fastställd tidsram. Överskrids tiden ska den sökande kompenseras med reducerad avgift. Detta ökar både transparens, rättssäkerhet och incitament för kommunen att hålla utlovade handläggningstider.

Digitalisering och automatiserade beslut

Alliansen vill effektivisera kommunens myndighetsutövning genom att införa automatiserade beslut i enklare lov-, anmälnings- och tillståndsärenden inom byggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden. Genom att utnyttja digitaliseringens möjligheter kan handläggningstider kortas, administrationen minskas och resurser frigöras till mer komplexa ärenden.

Bostadsbyggande i hela kommunen

Umeå ska vara norra Sveriges storstadsalternativ, men också erbjuda goda livsmiljöer för dem som vill bo utanför centrum. Därför måste bostadsbyggandet

möjliggöras i hela kommunen. I dag fokuserar Umeås planering främst på förtätning och den så kallade femkilometersstaden. Vi vill se en mer balanserad utveckling där även yttre stadsdelar och landsbygder ges utrymme att växa. Landsbygderna utgör 93 procent av kommunens yta och 16 procent av invånarna bor här. Närheten till naturen och större boendeytor lockar människor att flytta till landsbygden. Statistiken visar att fler flyttar från tätort till landsbygd än tvärtom.

Utmaningar och möjligheter för AB Bostaden

AB Bostaden står inför stora utmaningar, inte minst behovet av att rusta upp det åldrande beståndet, särskilt miljonprogramsområdena. Renoveringstakten måste öka, men Bostaden har begränsat låneutrymme. Därför vill Alliansen möjliggöra nyproduktion och upprustning genom att avyttra delar av fastighetsbeståndet. Det frigör kapital, minskar Bostadens dominerande roll och öppnar för fler aktörer att bidra till ett ökat bostadsbyggande. En mer affärsmässig förvaltning är avgörande för att klara framtidens bostadsbehov i hela kommunen.

Förbättra företagsklimatet i Umeå

Ett bra företagsklimat är avgörande för Umeås tillväxt och framtid. Det skapar fler jobb, stärker välfärden och gör kommunen mer attraktiv att bo och investera i. Vi vill göra det lättare att starta, driva och utveckla företag i Umeå. Alliansens mål är att Umeå ska bli en av Sveriges tio bästa företagskommuner.

Idag placerar sig Umeå långt ner i olika rankningar. 2026 hamnade Umeå på plats 175 av 290 kommuner i Svenskt Näringslivs kommunranking av företagsklimatet. Förra året hamnade Umeå på plats 114 av 199 deltagande kommuner i SKR:s mätning av företagsklimatet. I det småföretagarindex som presenterades av Småföretagarnas riksförbund förra året hamnade Umeå på plats 69 av 290. Det visar att förändring krävs. När lokala företagare år 2026 fick frågan om hur företagsklimatet kan förbättras är de främsta svaren bättre förståelse för företagande hos kommunens beslutsfattare (42%), bättre dialog mellan kommunen och företagen (40%) och fler bostäder (37%).

Enklare att starta och driva företag

Politiker kan inte skapa jobb i den privata sektorn, men kommunen kan göra det enklare att driva företag. Det handlar om kortare handläggningstider, bättre dialog, fler upphandlingar, rättvisa villkor utan osund konkurrens, möjlighet till utmaningsrätt och lägre kommunalskatt. Då vågar fler satsa och Umeå blir en starkare företagskommun.

Ett smart sätt att göra det lättare att starta och driva företag i Umeå är att införa Rättviksmodellen. Den bygger på att företag bara behöver en kontaktväg in till kommunen, att regler förenklas och att byråkratin minskar – och att kommunens

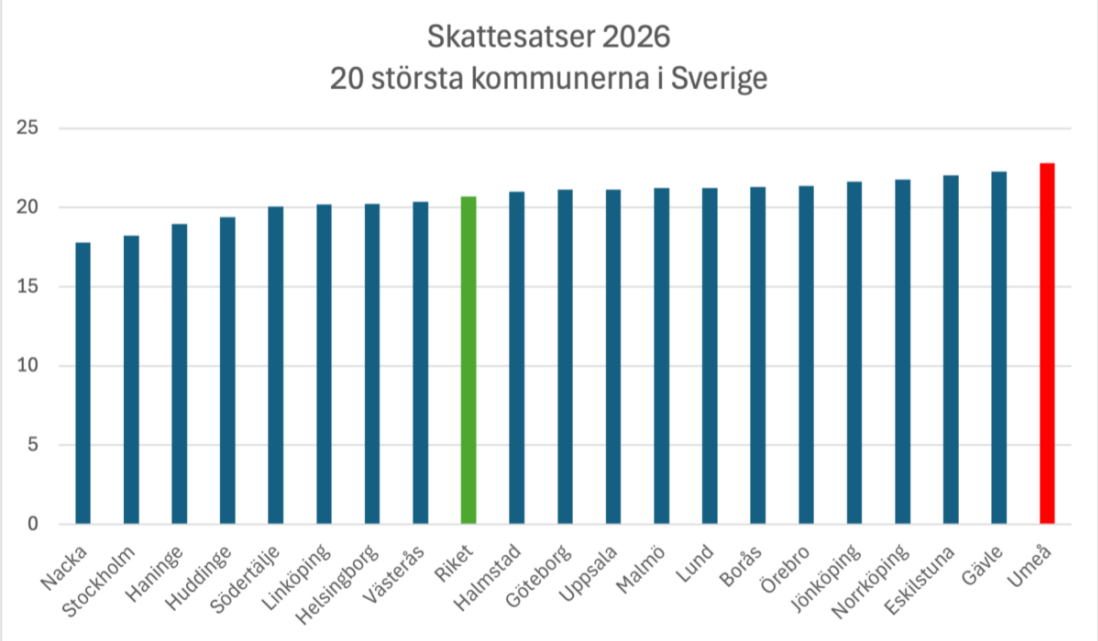
tjänstepersoner har ett serviceinriktat och lösningsfokuserat bemötande i alla kontakter med både företag och privatpersoner. I stället för att kräva förskottsbetalning för tillsyn ska kommunen erbjuda rådgivande samtal och ta betalt i efterhand. Det sänker trösklarna och gör det mer attraktivt att vara företagare i Umeå.

Kommunalskatten måste ner

Umeå kommun har en av Sveriges högsta kommunalskatter med cirka två kronor högre än flertalet jämförbara kommuner. En familj i Umeå, där den ena jobbar som polis och den andra som sjuksköterska, betalar drygt 19 000 kronor mer i skatt per år än i jämförbara kommuner. Umeåborna betalar alltså betydligt mer, utan att få motsvarande högre kvalitet i välfärd och service.

Av Sveriges 20 största kommuner har Umeå den högsta kommunalskatten. Trots detta kan vi inte se att kommunen erbjuder bättre verksamheter än kommuner med lägre skatt. Vi sticker även ut i norra Sverige – t.o.m. kommuner som Örnsköldsvik, Skellefteå, Luleå, Sundsvall och Östersund har lägre kommunalskatt. Skatten påverkar alla med inkomst och slår särskilt hårt mot dem med låga marginaler, särskilt nu när levnadskostnaderna är höga.

I vårt budgetförslag för 2027 föreslår Alliansen en skattesänkning med 20 öre. Ambitionen är att fortsätta sänka skatten årligen. Förslaget finansieras bland annat genom minskade ramar för kommunstyrelsen, kulturnämnden och tekniska nämnden.

Ett attraktivt krogliv

Det måste bli enklare att bedriva restaurang- och krogverksamhet i Umeå. Ett levande centrum vilar på ett brett och uppskattat utbud med restauranger. Ibland fastnar entreprenörer i byråkrati och onödiga regleringar, det behöver ändras. Alliansen vill göra det möjligt med serveringstillstånd för restauranger och nattklubbar till kl. 03.00. Dessutom vill vi ta bort tidsperioderna för uteserveringar för att underlätta för uteserveringar året om.

Kommunen som arbetsgivare

En viktig del i kommunens attraktivitet är att vara en modern och god arbetsgivare. Haveriet med Umeå kommuns visselblåsarfunktion är en av mandatperiodens största skandaler. Att Umeå har en oberoende visselblåsarfunktion är avgörande för att kunna upptäcka och stoppa allvarliga missförhållanden. Umeå kommuns ca 13 000 anställda måste kunna lita på att det går att anmäla missförhållanden, att ärenden hanteras rättssäkert och att den som visselblåser inte riskerar repressalier.

Umeå kommun står inför stora rekryteringsbehov och kompetensförsörjningen är en av de största utmaningarna framöver. Umeå har visserligen bättre förutsättningar än många andra kommuner med en bred arbetsmarknad, ett stort utbildningsutbud, en positiv befolkningsutveckling och goda pendlingsmöjligheter. Men utmaningarna kvarstår. För att kunna rekrytera mer personal och behålla befintlig personal så krävs det att kommunen uppfattas som en attraktiv och trygg arbetsgivare.

Faktorer som enligt forskningen påverkar hälsan negativt är små möjligheter att påverka arbetssituationen kombinerat med höga krav och bristande stöd i arbetet. Likaså obalans mellan ansträngning och belöning samt rollkonflikter. Ledarskapets betydelse och ansvar, på olika nivåer i kommunen, kan därför inte tillräckligt understrykas.

Vi vill se större självbestämmande för personalen i verksamheterna, så att medarbetare i högre grad kan påverka sin arbetsvardag och sina arbetsmetoder. Vi vill också ha ett närvarande ledarskap där chefer finns nära verksamheten, är tillgängliga och ger stöd i det dagliga arbetet.

Umeå kommun är den största arbetsgivaren i Umeå och krafttag måste tas för att förbättra arbetsmiljön och minska sjukfrånvaron. Tydligt ledarskap, rimliga chefsansvar och organisationer med fungerande styrning är viktiga förutsättningar för att minska sjukfrånvaron och förbättra arbetsmiljön.

Investeringsramarna

Budgetförslaget innehåller en för hög nivå på investeringssidan sett till det finansiella sparandet, avskrivningar och vad man i praktiken klarar av att genomföra. Umeå kommun bör som princip inte låna till sina egna investeringar (exklusive bolagen) över tid. En långsiktig sund kommunal ekonomi bygger på självfinansiering av de investeringar kommunen gör i sin förvaltningsverksamhet.

För 2027 föreslår vi en lägre genomförandegrad på 80 % av föreslagen investeringsvolym. Det planeras i S och MP:s budget (exklusive bolagen) för investeringar på drygt 1 552 miljoner kronor. Vårt förslag innebär en genomförandegrad av planerade investeringar till ca 1241,6 miljoner kronor. Därmed frigör vi budgetutrymme på 4,2 miljoner kronor i minskade avskrivningar och kapitalkostnader. Förvaltningen ska därför under hösten se över de olika investeringsobjekten, så att fullmäktige får möjlighet att ta ställning till ett nytt förslag med lägre genomförandegrad.

Nettokostnadsavvikelser

En stark och hållbar kommunal ekonomi bygger på att så många som möjligt arbetar och betalar skatt. För varje person som lämnar försörjningsstöd för eget arbete stärks kommunens ekonomi med cirka 300 000 kronor. En tydlig arbetslinje, som ställer krav på att den som mottar försörjningsstöd ska öka sin anställningsbarhet, är grundläggande för en hållbar kommunal ekonomi.

En avgörande förutsättning för en varaktigt hög sysselsättning är ett gott företagsklimat, så att fler jobb kan skapas i kommunen. Kommunen ska underlätta för företag att bedriva sin verksamhet. För att den kommunala välfärdens kärna ska ha tillräckliga resurser räcker det dock inte med högre intäkter, det kräver också att kostnaderna för andra verksamheter hålls nere. Att kommunen prioriterar kärnverksamhet över annan verksamhet, och att detta sköts effektivt, är viktigt för att invånarna inte ska behöva betala för höga skatter. Det är också viktigt för att kunna höja kvaliteten i välfärden i ett läge där det går allt fler äldre på varje person som arbetar.

Umeås kostnadsläge jämfört med andra kommuner

Nettokostnadsavvikelsen är ett av de mest relevanta måtten vid jämförelser mellan kommuner på en övergripande nivå. Umeå har historiskt haft hög nettokostnadsavvikelse inom flera verksamheter. I nettokostnadsavvikelsen ingår även kostnader som ligger utanför nämndens ansvarsområde, exempelvis lokaler och måltider, vilket är viktigt att notera.

Genom att ta ut två kronor mer i skatt än jämförbara kommuner, så lägger Umeå ca 804 miljoner kronor varje år i kommunens verksamhet. Lägg till detta nettointäkterna från vattenkraften på omkring 100–200 miljoner kr/år. Om vi betraktar budgetförslaget från de styrande partierna S/MP inför år 2027, så bedöms två kronor i skatt motsvara 804 mnkr, och intäkterna för vattenkraften budgeteras till 107 mnkr. Umeå kommun kommer därmed ha 911 miljoner kronor mer per år till sitt förfogande för att använda i verksamheterna, än vad jämförbara kommuner har.

Hur skiljer sig då kostnadsläget jämfört med övriga kommuner? Det har bl.a. gjorts medvetna satsningar inom kultur- och fritidssektorn, vilket resulterat i mycket höga kostnadsnivåer i Umeå. Allt detta bekräftas i det underlag som presenterats för budgetberedningen, med undantag för ex grundskola som har lägre kostnader. Kostnadsbilden ser ut på följande vis. Nettokostnadsavvikelse i procent för några av verksamheterna inom Umeå kommun (2024). Positiva värden indikerar högre kostnadsläge än statistiskt förväntat och negativa värden ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat. Antalet miljoner kronor som detta motsvarar varje år inom parentes:

Kulturverksamhet 76 % (166 mnkr)

Fritid 7% (59 mnkr)

Äldreomsorg 15,6% (220 mnkr)

Gymnasie 12.1% (72 mnkr)

Individ- och familjeomsorg -3,5 % (-23 mnkr)

Grundskola - 4 % (-65,9 mnkr)

Förskola 6% (61,7 mnkr)

Fritidshem 32,9 % (83,1 mnkr)

Kommunfullmäktiges mål och uppdrag 2027–2030

Inriktningsmål för Umeås utveckling

1. Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.

2. Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden: öka tryggheten, minska brottsligheten och motverka tendenser till social oro.

3. Umeå kommun ska placera sig bland de tio bästa kommunerna beträffande vårt företagsklimat, som mäts dels via Svenskt näringslivs kommunranking, dels via Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) Öppna jämförelser – Företagsklimat.

4. Umeå ska vara klimatneutralt till 2040.

5. Umeå kommun ska möjliggöra ett ökat bostadsbyggande till 2000 bostäder per år under de kommande åren.

Personalpolitiska mål

6. Sjukfrånvaron ska vara lägre än genomsnittet för jämförbara kommuner för motsvarande personalkategorier samt minska i relation till föregående år.

7. Umeå kommun ska ha heltid och tillsvidareanställning som norm.

Finansiella mål

8. Resultatet i förhållande till skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning ska uppgå till 0,5 procent 2027.

Regler för god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige fastställde i december 2024 nya riktlinjer för god ekonomisk hushållning.

God ekonomisk hushållning innebär att under given tidsperiod är respektive nämnds och bolags ändamål/grunduppdrag tillgodosett, inom de finansiella och ekonomiska ramar som kommunfullmäktige angett och kommunens finansiella ställning är god.

I enlighet med fastställd riktlinje ska principerna för god ekonomisk hushållning omsättas i praktik genom att kommunen ska:

• Beakta principerna för god ekonomisk hushållning i årlig planerings- och

budgetprocess

• Bedriva den kommunala verksamheten på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

• Upprätthålla en effektiv och ändamålsenlig organisation.

• Ha en god finansiell ställning i både kort (1 årigt) och långt (10 årigt) perspektiv.

• Vårda och underhålla fastigheter och andra tillgångar väl

• Ha ett proaktivt förhållningssätt och förmåga att i tid identifiera och genomföra nödvändiga åtgärder.

• Ha förmåga att identifiera och bedöma risker och konsekvenser som blir en följd av prioritering och vägval.

• Ha förmåga att genomföra prioriteringar och vägval som är nödvändiga för att bedriva ändamålsenlig verksamhet inom de ekonomiska och finansiella ramar som kommunfullmäktige angett.

• Ha god kostnadskontroll och förmåga att hantera kostnadsmässiga avvikelser.

Nämnder som redovisar eller befarar ett underskott som överstiger en procent av tilldelad budgetram ska, om underskottet uppgår till mer än 1 mnkr, snarast redovisa orsaker samt en pris- och tidsatt åtgärdsplan till kommunstyrelsen och vidta de åtgärder som krävs för att uppnå en budget i balans.

Uppföljning, analys och utvärdering

Återrapportering till kommunfullmäktige från kommunstyrelse, nämnder och bolag sker via årsredovisning över föregående kalenderår. Årsredovisning sammanställs av kommunstyrelsen och överlämnas till kommunfullmäktige och revisorer inför kommunfullmäktiges sammanträde i april. Förutom årsredovisningen ska kommunstyrelsen sammanställa och överlämna ett delårsbokslut över årets åtta första månader, delårsbokslutet inkluderar kommunstyrelse, nämnder och bolag. Delårsbokslutet överlämnas till kommunfullmäktige och revisorer senast 15 oktober.

För att förbättra kommunfullmäktiges insyn och möjlighet att hantera avvikelser sker även återapportering från nämnder, bolag och kommunstyrelse till kommunfullmäktige via en förenklad rapport för perioden januari – april. Den förenklade rapporten innehåller information relaterad till bolagens ekonomi samt nämndernas ekonomi och personalförhållanden.

Övrig uppföljning

De kommunala verksamheterna följs upp och utvärderas kontinuerligt. Uppföljning och utvärdering sker med syfte att följa nämnders och bolags grunduppdrag samt uppfyllelse av inriktningsmål och tilläggsuppdrag, men även att uppnå kvalitet och utveckling av kommunens strukturella förutsättningar/resurser. Uppföljning och utvärdering ger även

signaler om behov av och underlag för att kunna korrigera grunduppdrag, inriktningsmål, planering eller resursfördelning. Uppföljning sker till exempel genom:

• uppföljning av grunduppdrag

• uppföljning av inriktningsmål & program

• uppföljning av tilläggsuppdrag

• resultatutvärderingar

• process- och kvalitetsuppföljning

• medborgar- och brukarundersökningar

• synpunkter och klagomål från medborgare och brukare

• uppföljning Intern kontroll

• förslag- och avvikelsehantering

Intern styrning och kontroll

Kommunfullmäktige har beslutat om riktlinjer för kommunens arbete med intern styrning och kontroll. Den interna kontrollen skall baseras på riskanalyser och innehålla lämpliga åtgärder mot prioriterade risker. För mer information se Riktlinjer för Intern styrning och kontroll.

Lagstadgade planer

Umeå kommun är enligt lag ålagd att utarbeta vissa kommunala planer. Dessa lagstadgade planer bereds på kommunfullmäktiges uppdrag av aktuell nämnd och beslutas av kommunfullmäktige (om så krävs i lagstiftningen) alternativt ansvarig nämnd.

Budget 2027

Budgetram för nämnd omfattar medelstilldelning för samtliga kostnader för nämndens verksamhet och innefattar att PO-pålägget förändras från 40,02 procent i budget 2026 till 38,91 procent i budget 2027.

Budgetramarna är nettokostnadsramar för styrelse och nämnder. Ramarna har beräknats utifrån nuvarande organisation. Eventuella organisationsöversyner och/eller överföring av verksamheter regleras genom beslut om tekniska förändringar av budgetramarna.

Alliansens uppdrag för 2027

Äldreomsorg och individ- och familjeomsorgen

1. Uppdra till kommunstyrelsen att säkerställa att våld mot äldre, inklusive det som kan förekomma inom ramen för den kommunala omsorgen, inkluderas i Umeå kommuns lokala lägesbild över brottsligheten samt i kommande brottsförebyggande program.

2. Uppdra till individ- och familjenämnden att stärka socialtjänstens kompetens och insatser för att tidigt upptäcka och hjälpa unga i riskzonen för kriminalitet och gängrekrytering.

3. Uppdra till individ- och familjenämnden att utöka sin närvaro i kommunens grundskolor för att fånga upp barn och ungdomar som är i behov av eventuella insatser av socialtjänsten.

4. Uppdra till äldrenämnden att ta fram en handlingsplan för att förebygga, upptäcka och hantera våld mot äldre inom den kommunala omsorgen, med särskilt fokus på kompetenshöjande insatser och stöd till personal.

5. Uppdra till äldrenämnden att i samverkan med frivilligorganisationer utveckla ett koncept för sociala värdar inom särskilda boenden, för att minska ensamhet bland äldre.

6. Uppdra till äldrenämnden samt individ- och familjenämnden att genomföra ett pilotprojekt avseende en informationslösning som tydliggör planerade besök, vem som kommer och vilken hjälp som ska utföras. Syftet är att öka tryggheten, minska oro och frigöra mer tid för omsorg genom minskad administration.

7. Uppdra till individ- och familjenämnden att verkställa beslut snabbare med hjälp av privata utförare för att förkorta väntetiden för särskilt boende enligt LSS.

8. Uppdra till äldrenämnden och individ- och familjenämnden att stärka rutinerna för hantering av lex Sarah-anmälningar och avvikelserapportering, med fokus på enhetlig efterlevnad, tydligare ansvarsfördelning, kortare handläggningstider och bättre uppföljning av identifierade brister.

9. Uppdra till äldrenämnden samt individ- och familjenämnden att uppdatera sina kvalitetsdeklarationer, så att det tydligt framgår att omsorgen utgår från ett personcentrerat arbetssätt. Revideringen ska säkerställa att den enskildes behov, önskemål och delaktighet står i centrum för den vård och omsorg som ges.

10. Uppdra till äldrenämnden att ta fram förslag på en mer flexibel och behovsanpassad tidsmodell för hemtjänsten, där beviljade insatser ersätts utifrån

faktisk tidsåtgång och kvalitet, snarare än utifrån snäva och standardiserade minutschabloner.

11. Uppdra till äldrenämnden och individ- och familjenämnden att säkerställa att all omsorgspersonal får utbildning i personcentrerad vård och omsorg, inklusive hur man praktiskt kan tillämpa detta arbetssätt inom ramen för hemtjänst och särskilt boende.

12. Uppdra till äldrenämnden samt individ- och familjenämnden att införa språktest vid anställning inom hemtjänst, äldreomsorg och funktionshinderomsorg. Syftet är att säkerställa att all personal har tillräckliga kunskaper i svenska språket för att kunna kommunicera med brukare, anhöriga och kollegor samt dokumentera på ett korrekt och rättssäkert sätt.

13. Uppdra till äldrenämnden och individ- och familjenämnden att skapa större fokus på kvalitet och öka valfriheten för brukarna genom att återinföra Lagen om valfrihetssystem (LOV) inom hemtjänsten, samt införa LOV inom särskilt boende, funktionshinderomsorg och daglig verksamhet.

14. Uppdra till äldrenämnden och individ- och familjenämnden att justera ersättningsnivåerna så att de privata hemtjänstutförarna och den kommunala hemtjänsten får samma ersättning och kan konkurrera på lika villkor.

15. Uppdra till äldrenämnden och individ- och familjenämnden att stärka rutinerna för att undvika och motverka välfärdsbedrägerier inom såväl kommunal som privat regi.

16. Uppdra till äldrenämnden att uppmuntra fler enheter inom den kommunala äldreomsorgen att ombildas till intraprenader.

17. Uppdra till äldrenämnden att införa vårdnära serviceteam brett på kommunens alla vård- och omsorgsboenden för att frigöra arbetsuppgifter från ordinarie personal samtidigt som det ger mer tid till brukarna vilka personalen i första hand är till för.

18. Uppdra till kommunstyrelsen, byggnadsnämnden och individ- och familjenämnden att stimulera etablering av särskilda boenden via externa aktörer för att tillgodose behovet av boende med stöd och service hos personer med funktionsnedsättning.

19. Uppdra till berörda nämnder att, i samverkan med kommunala och privata aktörer, möjliggöra etablering av fler trygghetsboenden i Umeå kommun.

20. Uppdra till äldrenämnden att verka för en mer sammanhållen vård och omsorg på äldreboenden, genom att utreda möjligheterna att knyta läkarkompetens, såsom geriatriker och allmänläkare, närmare verksamheten.

21. Uppdra till äldrenämnden att anlita logopeder i äldreomsorgen för att tillgodose att vård- och omsorgspersonal har rätt kunskaper både i teori och praktik när det gäller dysfagi och afasi.

22. Uppdra till äldrenämnden att införa förenklad biståndsbedömning för vissa hemtjänstinsatser, i syfte att öka tillgängligheten, minska administrationen och möjliggöra tidigare stödinsatser för äldre.

23. Uppdra till äldrenämnden att införa mobila trygghetslarm som fungerar även utanför hemmet, i syfte att stärka äldres trygghet, självständighet och möjlighet till ett aktivt liv.

24. Uppdra till äldrenämnden att införa en garanti för daglig utevistelse för personer med hemtjänst eller som bor på vård- och omsorgsboende. Kan göras i samverkan med civilsamhället.

25. Uppdra till äldrenämnden att ta fram ett mat- och måltidskoncept för äldreomsorgen med fokus på hemlagad, näringsrik och individanpassad mat. Uppdraget ska även syfta till att skapa mer guldkant i vardagen genom ökad valfrihet och trevliga måltidsupplevelser vid exempelvis helger och högtider, där möjlighet till servering av öl och vin ska ingå i omsorgsavgiften.

26. Uppdra till äldrenämnden att öka grundbemanningen inom äldreomsorgen

27. Att uppdra till äldrenämnden samt individ- och familjenämnden att införa en modell inom hemtjänsten som stärker den enskildes inflytande över vilka medarbetare som utför insatser i hemmet, inklusive möjlighet att framföra önskemål om samt välja bort specifik personal, i syfte att öka trygghet, kontinuitet och självbestämmande.

28. Uppdra till äldrenämnden att göra det möjligt för äldre att välja om kvinnlig eller manlig personal ska hjälpa till vid intima insatser, som vid intimhygien, dusch eller liknande.

29. Uppdra till kommunstyrelsen att inrätta mobilitetsstöd för personer med funktionsnedsättning

30. Uppdra till individ-och familjenämnden att upphandla familjerådgivning från en extern aktör för att minska kötiderna

Skola

31. Uppdra till för- och grundskolenämnden att säkerställa att elever i behov av särskilt stöd får tidiga, träffsäkra och långsiktiga insatser, samt att rutinerna för samverkan med vårdnadshavare och elevhälsa stärks.

32. Att för- och grundskolenämnden ges i uppdrag att införa entreprenörskap i grundskolan enligt Nordmalingsmodellen, för att stärka elevernas självkänsla och entreprenöriella förmågor redan från tidig ålder.

33. Uppdra till för- och grundskolenämnden att införa ett obligatoriskt och aktivt val av skola samt ett skolpengssystem i Umeå som beslutas av kommunfullmäktige.

34. Uppdra till för- och grundskolenämnden att införa en elevhälsogaranti i skolan – garanterad kontakt med elevhälsan inom 24 timmar.

35. Uppdra till för- och grundskolenämnden att stimulera etablering av externa aktörer inom förskoleverksamheten.

36. Uppdra till för- och grundskolenämnden att genomföra en kommunövergripande satsning på pedagogisk omsorg, i syfte att öka tillgången på dagbarnvårdare i kommunens verksamhet.

37. Uppdra till för- och grundskolenämnden att avlasta lärarna från administrativt arbete, genom ett successivt införande av lärarassistenter.

38. Uppdra till för- och grundskolenämnden att uppmuntra kommunala skolor att ombildas till intraprenader.

39. Uppdra till för- och grundskolenämnden att föräldrar, i stället för dagens 6 månader, ska kunna ansöka om plats i förskola upp till ett år innan den ska tas i anspråk.

40. Uppdra till för- och grundskolenämnden att under mandatperioden 2026–2030 minska barngruppernas storlek och uppnå Skolverkets riktmärken för förskolan, samt årligen återrapportera utvecklingen till kommunfullmäktige.

41. Uppdra till för- och grundskolenämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att införa en modell där en betydande andel av ersättningen för verksamhetsförlagd utbildning (VFU) går direkt till de lärare som handleder lärarstudenter.

42. Uppdra till för- och grundskolenämnden att utöka antalet platser inom Umeås resursskolor för att möta behovet.

43. Uppdra till för- och grundskolenämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att komplettera fler elevhälsoteam med speciallärare.

44. Uppdra till för- och grundskolenämnden att utveckla lov-skolan med målet om att fler elever ska avsluta grundskolan med behörighet till något gymnasialt program.

45. Uppdra till för- och grundskolenämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att utveckla en “kommunal studiero-garanti”, med tydliga ordningsregler och konsekvenstrappa.

46. Uppdra till För- och grundskolenämnden att genomföra obligatorisk screening i läsning och matematik i tidiga år samt att på sikt utveckla en “Läsa-skriva-räkna”-garanti med hjälp av uppföljning och individuella åtgärder.

47. Uppdra till för- och grundskolenämnden att utreda förutsättningarna för att införa

en spetsutbildning i matematik, i syfte att erbjuda högpresterande och särskilt motiverade elever en mer utmanande och stimulerande utbildning.

48. Uppdra till tekniska nämnden att prioritera och påskynda installationen av duschbås i omklädningsrum i Umeås skolor som ännu saknar detta, för att säkerställa god hygien och trygga miljöer för eleverna.

49. Uppdra till för- och grundskolenämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att utarbeta en lokal STEM-strategi för Umeå kommun, med syfte att stärka elevers kunskaper, öka intresset för STEM-ämnen och säkerställa långsiktig kompetensförsörjning.

Miljö och beredskap

50. Uppdra till tekniska nämnden att öka andelen lokalproducerade och hållbart framställda livsmedel i kommunens måltidsverksamhet, och redovisa hur kommunens inköpsrutiner kan anpassas för att stärka den lokala livsmedelsproduktionen ytterligare. I uppdraget ska också ingå att utreda hur innovativa upphandlingsmodeller, såsom “ko på ROT” och andra lösningar som lyfts i landsbygdsprogrammet, kan användas för att gynna lokal livsmedelsförsörjning och hållbar landsbygdsutveckling.

51. Att uppdra till samtliga nämnder att genomföra praktiska beredskapsövningar inom kommunens verksamheter.

52. Säkra framtiden för Arboretum Norr och utveckla området som en levande grön lunga för Umeå.

53. Medverka i nära samverkan med näringsliv och lokala aktörer till att bygga ut laddinfrastruktur för både tunga fordon och personbilar i Umeå.

54. Uppdra till tekniska nämnden att plantera fler träd i både nya stadsdelar och i befintliga miljöer för att skapa trivsammare stadsmiljöer, bättre luftkvalitet och ett bättre lokalklimat under varma sommardagar.

Kultur och fritid

55. Uppdra till tekniska nämnden och fritidsnämnden att anordna en hundrastplats på en lämplig plats.

56. Uppdra till kommunstyrelsen och fritidsnämnden att skapa förutsättningar för en privatbyggd och privatdriven gästhamn i centrala Umeå, samt för ställplatser för husbilar och husvagnar på lämplig plats.

57. Uppdra till fritidsnämnden att konkurrensutsätta driften av nämndens badverksamhet.

58. Uppdra till fritidsnämnden att tillgänglighetsanpassa badplatser i kommunen för att säkerställa att rörelsehindrade kan bada.

59. Uppdra till fritidsnämnden att införa en generell övre åldersgräns på 19 år för fritidsgårdar och mötesplatser för unga.

60. Uppdra till fritidsnämnden och kulturnämnden att öka granskningen av föreningar som erhåller kommunala bidrag i syfte att motverka fusk och felaktigheter.

61. Uppdra till fritidsnämnden att utreda åtgärder för att säkerställa tryggheten i anslutning till idrotts- och fritidsanläggningar.

62. Att uppdra till fritidsnämnden, kulturnämnden och för-och grundskolenämnden att utreda behovet av aktiviteter för barn i mellanstadieålder som inte vistas i fritidshem

63. Uppdra till för- och grundskolenämnden och kulturnämnden att utveckla samarbetet mellan bibliotek och förskolor med “bokpåsar” som kan lånas hem direkt från förskolan.

64. Uppdra till fritidsnämnden, kulturnämnden och individ- och familjenämnden att införa fördelningsnycklar för föreningsstöd som idag inte baseras på schabloner eller liknande, i syfte att tydliggöra nivån på föreningsstöd och säkerställa objektivitet.

65. Uppdra till kommunstyrelsen att införa som rutin att Föreningsbyrån ska vara med i beredningen vid alla ärenden där kommunala medel betalas ut till föreningslivet, för ökad transparens och sammanhållen handläggning.

66. Uppdra till fritidsnämnden att se över parkeringsavgifterna i anslutning till idrotts- och friluftsanläggningar i syfte att öka tillgängligheten till att motionera

67. Uppdra till fritidsnämnden och tekniska nämnden att se över säsongslängderna för vinteridrotterna.

Bostadsbyggande

68. Uppdra till byggnadsnämnden att identifiera åtgärder för att förkorta ledtider i plan- och byggprocessen, med målet att öka förutsägbarheten för både kommunen och byggaktörer.

69. Uppdra till kommunstyrelsen att införa tjänstegarantier i kommunens myndighetsutövning, där kommunen åtar sig att handlägga ärenden inom utsatt tid när kompletta handlingar finns. Vid överskriden handläggningstid ska sökande kompenseras genom reducerad avgift.

70. Uppdra till byggnadsnämnden att i större utsträckning möjliggöra för privata aktörer att själva ansvara för och finansiera planarbetet, i syfte att effektivisera processen och öka takten i framtagandet av nya detaljplaner.

71. Uppdra till byggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden att införa automatiserade beslut vid enklare lov-, anmälnings- samt tillståndsärenden, i syfte att effektivisera handläggningen.

72. Uppdra till kommunstyrelsen och byggnadsnämnden att öppna upp fler områden för byggnation av bostäder.

73. Uppdra till AB Bostaden att avyttra delar av AB Bostadens fastighetsbestånd, för att möjliggöra ökad nyproduktion och upprustning av befintligt bestånd.

74. Uppdra till kommunstyrelsen att möjliggöra för företag och privatpersoner att dela upp betalningen av mark. Till exempel genom att merparten av köpeskillingen av markförvärv betalas först vid slutbesked.

75. Uppdra till byggnadsnämnden att se över och minska kommunala särkrav (dvs krav som går utöver Boverkets byggregler) som driver kostnader

Fler jobb och bättre företagsklimat

76. Uppdra till byggnadsnämnden, individ- och familjenämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och äldrenämnden att införa efterhandsdebitering av all myndighetsutövning för att säkerställa förutsägbarhet gentemot privatpersoner och enskilda företag.

77. Uppdra till kommunstyrelsen att införa utmaningsrätt inom kommunal verksamhet, vilket innebär att enskilt drivna företag kan utmana kommunal verksamhet för upphandling.

78. Uppdra till kommunstyrelsen att med externt stöd genomlysa all kommunal verksamhet, såväl inom förvaltningarna som de kommunala bolagen, gällande förekomsten av osund konkurrens. Kommunen ska skyndsamt ge förslag för att åtgärda eventuell förekomst av osund konkurrens.

79. Uppdra till kommunstyrelsen att utarbeta riktlinjer för att skapa bättre planberedskap för handels- och företagsetableringar i attraktiva lägen. Företag ska kunna välja mellan flera olika markområden planlagda för handel när de vill etablera sig i Umeå.

80. Uppdra till miljö-och hälsoskyddsnämnden att förlänga möjligheten till serveringstillstånd för restauranger och nattklubbar till kl. 03.00.

81. Uppdra till tekniska nämnden att ta bort tidsperioderna för uteserveringar för att underlätta för uteserveringar året om

Övrigt

82. Uppdra till berörda nämnder att återrapportera och redovisa hur medlen för Umeå växer tryggt och säkert har använts, samt vilken effekt som insatserna har gett eller beräknas ge.

83. Uppdra till tekniska nämnden att införa möjligheten för vägföreningar att söka ett särskilt driftsbidrag av samma modell som det statliga för att matcha upp investeringsandelen om 30 % som det statliga stödet inte finansierar.

84. Uppdra till kommunstyrelsen och tekniska nämnden att återinföra en form av den tidigare köp/sälj-modellen för att bland annat reducera kommunens lokalkostnader.

85. Uppdra till tekniska nämnden att möjliggöra konkurrensutsättning av delar av kommunens städfunktioner.

86. Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att säkerställa att viten till följd av förseningar fördelas till den nämnd eller verksamhet som orsakat förseningen, samt att ansvar i oklara fall ska bäras av kommunstyrelsen.

87. Uppdra till tekniska nämnden att under mandatperioden 2026–2030 genomföra ett omtag i belysningsfrågan på landsbygderna genom att revidera riktlinjerna för vägbelysning för undvikande av att befintlig belysning släcks. Uppdraget innebär att stärka dialogen med berörda byar och säkerställa att kriterier som trygghet, trivsel, livskvalitet och attraktionskraft vägs in vid kommande prioriteringar och upprustning.

88. Uppdra till samtliga nämnder att se över sina rutiner kring utköp av personal med målet om att minska kostnader

89. Uppdra till tekniska nämnden att göra en årlig översyn av IT-system och vilket behov som finns, i syfte att minska kostnader för outnyttjade abonnemang.

90. Ge kommunstyrelsen i uppdrag att i samverkan med föreningsliv och privata aktörer ta fram en konkret plan för etableringen av en ny evenemangsarena i Umeå.

Budgetramar nämnder och styrelser 2027

Belopp i tkr om annat inte anges

Nämnd/styrelse (belopp i tkr)	Ram 2026 (S/MP)	Ram 2027 (S/MP)	Ram 2026 Alliansen	Alliansen jmf S/MP
Överförmyndarnämnden	-16 753	-20 814	-20 814	-
Kommunstyrelsen (ink. fin. kostnader pensioner)	- 1 348 388	-1 416 914	-1 362 414	54 500
Specifikation:				
Kraftverksamhet	107 000	107 000	107 000	-
Kollektivtrafik	-179 566	-187 566	-187 566	-
Umeå Folkets Hus	-26 821	-27 089	-21 089	6 000
Västerbottens Museum	-19 093	-21 326	-21 326	-
Norrlandsoperan	-35 645	-37 409	-37 409	-
Friskvårdsbidrag	-7 747	-7 825	-7 825	-
Fackliga förtroendemän	-14 235	-16 676	-16 676	-
Tillväxtanslag	-34 904	-34 904	-24 904	10 000
Anslag för övriga oförutsedda behov	-31 337	-34 337	-6 837	27 500
Avskrivningar	-620 757	-656 221	-656 221	-
Finansiell leasing:				
avskrivningar		-111 768	-111 768	-
finansiella kostnader		-66 600	-66 600	-
justering hyreskostnader		178 368	178 368	-
Utrangeringar	-12 000	-12 000	-12 000	-
Pensioner nettokostnad	-180 381	-178 484	-18 484	-
Administration, bidrag, pol verksamhet, övrigt	-292 902	-310 077	-299 077	11 000

Kommunfullmäktige	**-4 048**	**-4 120**	**-4 120**	**-**
Personalnämnd	**-1 336**	**-2 082**	**-2 082**	**-**
Valnämnd	**-19 938**	**-3 576**	**-3 576**	**-**
Tekniska nämnden	**-1 633 700**	**-1 764 675**	**-1 759 975**	**4 700**
Byggnadsnämnden	**-65 537**	**-69 910**	**-69 910**	**-**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	**-22 654**	**-25 594**	**- 25 594**	**-**
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	**-104 497**	**-122 488**	**-122 488**	**-**
Äldrenämnd	**-1 511 637**	**-1 616 698**	**-1 636 698**	**- 20 000**
Individ- och familjenämnden	**-1 872 190**	**-1 976 354**	**-1 976 354**	**-**
Fritidsnämnden	**-166 268**	**-139 432**	**-139 432**	**-**
Kulturnämnden	**-177 706**	**-187 111**	**-179 111**	**8 000**
För- och grundskolenämnd	**-2 384 944**	**-2 435 819**	**-2 460 669**	**-24 850**
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	**-680 839**	**-756 869**	**-756 869**	**-**
Gemensam IT-nämnd (Umeå, Skeå, Vän)	**-1 908**	**-10 619**	**-10 619**	**-**
Gemensam nämnd Umeåregionen, adm	**-5 197**	**-5 404**	**- 5 404**	**-**
Skattesänkning, 20 öre år 2027			**-80 400**	**- 80 400**
Finansiella kostnader, förändring p.g.a. lägre genomförandegrad av investeringar i plan (80 procent genomförande) (mnkr)	**348,1**	**425,8**	**421,6**	**4,2**
Resultat S/MP-budgeten (mnkr)	**-205,3**	**-107,7**		
Resultat Allians-budgeten (mnkr)			**-53,85**	

BUDGET 2027

VÄNSTERPARTIET UMEÅ

BUDGETYRKANDEN 2027

Kommunfullmäktige beslutar

att fastställa skattesatsen år 2027 till 22,80 kr

att fastställa mål och uppdrag för år 2027–2030 i enlighet med Vänsterpartiets förslag

att fastställa Vänsterpartiets förslag till nettokostnadsbudget 2027 för respektive styrelse och nämnd

att fastställa uppdrag, regler och styrning för god ekonomisk hushållning

Vänsterpartiet Umeås budgetförslag 2027

Vänsterpartiets budget för 2027 är en budget som prioriterar det som betyder mest i människors vardag. Vi väljer att investera i ungas hälsa och mående, i en äldreomsorg som sätter människan före ständiga nedskärningar och i en kollektivtrafik som gör det enklare och billigare att leva och resa i hela kommunen.

Ungas hälsa, trygghet och framtid

Allt fler barn och unga vittnar om stress, psykisk ohälsa och en känsla av otrygghet inför framtiden. Därför behöver kommunen skapa bättre förutsättningar för att unga ska må bra. Vänsterpartiet vill stärka skolan genom fler vuxna i klassrummen, bättre tillgång till speciallärare och mindre barngrupper i förskolan. Vi vill utveckla konceptet skolfrukost i grundskolan och satsar på fritidsgårdar, lovaktiviteter och fler möjligheter för unga att delta i kultur- och fritidsverksamhet oavsett familjens ekonomi. Vi vill också göra Kulturskolan avgiftsfri så att fler barn och unga får möjlighet att utveckla sina intressen.

För äldre ungdomar stärker vi gymnasieskolan och vuxenutbildningen genom ökad personaltäthet och satsningar på Komvux.

En äldreomsorg med tid, trygghet och värdighet

Äldreomsorgen är ett av kommunens viktigaste uppdrag, men verksamheterna har tyvärr utarmats av en lång rad nedskärningar och åtstramningar. Vänsterpartiet vill därför stärka äldreomsorgen genom ökad grundbemanning, bättre kontinuitet i hemtjänsten och minskade avgifter för äldre. Vi vill ge personalen bättre arbetsvillkor genom att avskaffa delade turer och hitta sätt att införa arbetstidsförkortning för omsorgens personal. Vi vill även stärka möjligheterna till utbildning och kompetensutveckling på arbetstid. Det är ovärdigt att äldre tvingas beställa frysta, översaltade och näringsfattiga måltider från livsmedelsbutikerna. Vi vill därför återinföra näringsriktiga matlådor från kommunens måltidsservice.

En kollektivtrafik för alla

Kollektivtrafiken är avgörande för både jämlikheten och klimatomställningen. Möjligheten att ta sig till skola, arbete, fritidsaktiviteter och vård ska inte avgöras av storleken på plånboken eller var i kommunen man bor. Vänsterpartiet vill därför införa gratis kollektivtrafik för alla barn och unga upp till 18 år. Vi vill långsiktigt även sänka kostnaderna för äldre resenärer och göra det enklare att resa i hela kommunen genom att harmonisera taxorna mellan stad och landsbygd. Vi vill också förbättra kollektivtrafikens tillgänglighet på landsbygden och fortsätta utveckla framtidens hållbara transporter. När fler kan välja bussen framför bilen vinner både klimatet och människorna.

Finansiering av satsningarna

Vänsterpartiet finansierar en betydande del av dessa välfärdssatsningar genom att kommunens överskottsmål sätts till 0,5%. Vi föreslår dessutom en sänkning av politikernas orimligt höga arvoden, och en minskad post för oförutsedda utgifter. Vi vill även sänka tillväxtanslaget till förmån för verksamheterna och kommunens invånare.

Vänsterpartiets budget är en tydlig prioritering av resurser till den offentliga välfärden, där viktiga steg tas för att stärka de anställdas såväl som umebornas medinflytande över kommunal omsorg, skola och service.

MÅL OCH VERKSAMHETSDIREKTIV FÖR UMEÅ KOMMUN 2027

1. Umeå ska vara en kommun där social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet är överordnad i all planering.
2. Alla verksamheter ska minimera sin klimatpåverkan och anpassas till pågående och kommande klimatförändringar, samt underlätta för medborgare och företag i kommunen att göra detsamma.
3. I Umeå ska alla beslut som berör barn föregås av en konsekvensanalys som utgår från att främja barns uppväxtvillkor och minska sociala orättvisor.
4. Tillgänglighet ska prioriteras i all kommunal planering och genomsyra alla verksamheters arbete.
5. Umeå kommun ska säkerställa kommuninvånarnas behov av bostäder genom att bygga bort segregation med klimatsmarta bostäder för rimliga priser.
6. Jämställdhet mellan könen ska genomsyra alla beslut på alla nivåer.
7. Ökat medarbetarinflytande är den vägledande principen för all verksamhetsutveckling.

UPPDRAG

Kommunstyrelsen

Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att under 2027 minska heltidsarvodet för politiker till 65 000 kronor.

Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att öka andelen byggklar mark.

Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att införa en kommunal hyresgaranti i Umeå kommun.

Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att justera kommunens upphandlingspolicy till att ställa krav på heltid vid upphandling av privata utförare av vård- och omsorg.

Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att tillsammans med facklig part samordna arbetet med att införa reellt inflytande frågor som arbetstid, bemannings- och anställningsfrågor och arbetets organisering till de anställda inom Umeå kommun.

Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag för - och utreda potentiella konsekvenser av - ett införande av 30 timmars arbetsvecka eller motsvarande arbetstidsförkortning med bibehållen lön inom kommunens omsorgsyrken med avseende på hälsa, kompetensförsörjning, attraktivitet, och ekonomisk hållbarhet.

Att ge kommunstyrelsen i uppdrag att stärka kraven på hållbart resande i kommunens resepolicy.

Fritidsnämnden

Att ge fritidsnämnden i uppdrag att utreda metoder för att förbättra vattenkvalitet och underhåll vid kommunens badplatser för att bland annat minska problemen med cerkarieangrepp.

Att ge fritidsnämnden i uppdrag att möjliggöra en flytt av fritidsgården från Sjöfruskolan till Carlslundsskolan och att en till/ombyggnad på Carlslundsskolan projekteras.

Att ge fritidsnämnden i uppdrag att tillsammans med fastighet ge fritid för alla en permanent och anpassad lokallösning för sina behov.

Att ge fritidsnämnden i uppdrag att hitta sätt för unga med motorintresse att utöva sitt intresse.

Att ge fritidsnämnden i uppdrag att hitta nya former för fria lovaktiviteter för barn och unga.

Att ge fritidsnämnden i uppdrag att förlänga konstsnöspåret på Nydala till 5km framförallt för att tillgodose behoven av skidåkning för barn och unga.

För- och grundskolenämnden

Att ge för- och grundskolenämnden i uppdrag att införa feministiskt självförsvar för tjejer i högstadiet samt utbildningsinsatser för unga män om machokultur och problematiska könsstereotyper.

Att ge för- och grundskolenämnden i uppdrag att starta ett resurscentrum för genus och jämställdhet.

Att ge för- och grundskolenämnden i uppdrag att nå 15-barnsmålet i förskolan.

Att ge för- och grundskolenämnden i uppdrag att skapa förutsättningar för ett införande av skolfrukost i samtliga årskurser i grundskolan.

Att ge för- och grundskolenämnden i uppdrag att förstärka tillgängligheten till speciallärare i grundskolan.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Att ge gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att införa feministiskt självförsvar samt utbildningsinsatser för unga män om machokultur och problematiska könsstereotyper.

Att ge gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att se över möjligheten att tillskapa fler arbetstillfällen i kommunala verksamheter och ge stöd till de som står långt från arbetsmarknaden.

Att ge gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i uppdrag att utveckla Returbutiken.

Individ- och familjenämnden

Att ge individ- och familjenämnden i uppdrag att verkställa ett heltidsinförande för den kommunala personliga assistansen.

Att ge individ- och familjenämnden i uppdrag att minska brukares väntetider för stöd och omsorg genom att öka andelen verkställda beslut för beviljade insatser inom LSS och SoL.

Att ge individ- och familjenämnden i uppdrag att intensifiera arbetet med att införa modellen Bostad först.

Att ge individ- och familjenämnden i uppdrag att implementera utvärderade mentors- och introduktionsprogram för socialsekreterare.

Att ge individ- och familjenämnden i uppdrag att utreda hur Umeå kommun kan öka arbetet med hemmaplanslösningar och hemma-hos-insatser.

Att ge individ- och familjenämnden i uppdrag att hitta sätt att freda det förebyggande arbetet i nämnden från besparingsåtgärder.

Att ge individ- och familjenämnden i uppdrag att hitta långsiktigt hållbara och lämpliga lokaler för Kvinno- och tjejjouren.

Att ge individ- och familjenämnden i uppdrag att göra den öppna förskolan mer tillgänglig.

Kulturnämnden

Att ge kulturnämnden i uppdrag att utreda möjligheten att utöka bokbussverksamheten genom införskaffande av ytterligare en buss.

Att ge kulturnämnden i uppdrag att göra Kulturskolan avgiftsfri.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Att ge miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att formulera en policy för hyggesfritt skogsbruk i kommunala skogar.

Personalnämnden

Att ge personalnämnden i uppdrag att kartlägga och formulera en handlingsplan för motverkandet av värdediskriminering.

Att ge personalnämnden i uppdrag att tillsammans med facklig part välja ut ett antal arbetsgrupper i kommunala verksamheter till ett pilotprojekt för ökat medarbetarinflytande genom ökad autonomi över schemaläggning, utformningen av arbetsplatsen och arbetets organisering.

Att ge personalnämnden i uppdrag att utreda ett införande av 80-90-100-modellen för Umeå kommuns medarbetare.

Att ge personalnämnden i uppdrag att teckna ett nytt avtal med facklig part för att säkra rätten till partiell tjänstledighet.

Att ge personalnämnden i uppdrag att framställa en enhetlig policy för rätten till arbetskläder och arbetsskor för anställda i yrken där det finns risk för ökat slitage och nedsmutsning i utförandet av arbetsuppgifterna.

Tekniska nämnden

Att ge tekniska nämnden i uppdrag att öka andelen lokalproducerade och ekologiska livsmedel som upphandlas.

Att ge tekniska nämnden i uppdrag att ta fram förslag för en ny supercykelväg i öst-västlig riktning genom centrala Umeå.

Att ge tekniska nämnden i uppdrag att ta fram ett förslag på spårbunden trafik i Umeå, inkl. kostnader och lämplig dragning.

Att ge tekniska nämnden i uppdrag att ta fram förslag för införande av miljözon 3 i centrala Umeå.

Att ge tekniska nämnden i uppdrag att formulera en strategi för förvärv av centralt belägna samhällsfastigheter.

Att ge tekniska nämnden i uppdrag att återuppta arbetet med att förlägga strandnära gång- och cykelväg mellan broarna på Teg.

Att ge tekniska nämnden i uppdrag att halvera andelen animalieprodukter i måltidsservice.

Att ge tekniska nämnden i uppdrag att vidta åtgärder för att möjliggöra och uppmuntra förekomsten av stadsodlingar och kolonilotter i Umeå kommun.

Att ge tekniska nämnden i uppdrag att tillskapa en fotbollshall för ungdomsidrotten i Umeå.

Att ge tekniska nämnden i uppdrag att utreda förutsättningarna för att genomföra en gång- och cykelväg längs Sandbäcken i enlighet med tidigare lagt förslag.

Att ge tekniska nämnden i uppdrag att utreda tillskapande av ett folkbibliotek i Tavelsjö.

Att ge tekniska nämnden i uppdrag att göra Storgatan i centrum bilfri.

Umeå kommunföretag (UKF)

Att ge UKF i uppdrag att införa gratis kollektivtrafikkort för barn upp till 19 års ålder, och sänka kollektivtrafiksavgifterna för personer över 65.

Att ge UKF i uppdrag att öka tillgängligheten till kollektivtrafik i landsbygderna.

Att ge UKF i uppdrag att utreda möjligheten till effektivare kollektivtrafik, som Bus Rapid Transit.

Att ge UKF i uppdrag att harmonisera taxor för kollektivtrafiken i hela Umeå kommun, så att alla resor inom kommunen kostar lika mycket.

Äldrenämnden

Att ge äldrenämnden i uppdrag att avskaffa den schabloniserade ersättningsmodellen i den kommunala hemtjänsten.

Att ge äldrenämnden i uppdrag att ta fram ett förslag för minskade avgifter för äldreomsorgen.

Att ge äldrenämnden i uppdrag att hitta sätt för att öka kontinuiteten vid hemtjänstbesök.

Att ge äldrenämnden i uppdrag att öka den enskildes inflytande över omsorg och serviceinsatser.

Att ge äldrenämnden i uppdrag att stärka rätten och tillgången till fortbildning och språkstärkande insatser för personal på betald arbetstid i äldreomsorgen.

Att ge äldrenämnden i uppdrag att återinföra näringsriktiga matlådor från måltidsservice till brukare i hemtjänsten.

Nämnder	Budget 2026	S MP budget 2027	V budget 2027	Skillnad budget
Äldrenämnden	**1 511 637**	**1 616 698**	**1 643 198**	**26 500**
Arbetstidsförkortning			10 000	10 000
Avskaffade delade turer			20 000	20 000
Sänkta avgifter			1 000	1 000
Ökad grundbemanning		20 000	20 000	0
Serviceresurser		15 000	15 000	0
Rehab		4 000	4 000	0
Lokalt äldreomsorgslyft		2 500	2 500	0
Lokala skyddsombud		1 000	1 000	0
ÄVTS seniortorg		500		-500
Fler sjuksköterskor		3 000		-3 000
Medarbetarinflytande närv. Ledarskap		1 000		-1 000
Individ- och familjenämnden	**1 872 190**	**1 976 354**	**1 985 354**	**9 000**
Arbetstidsförkortning			10 000	10 000
Utbildning på arbetstid			2 000	2 000
Arbete för våldsutsatta kvinnor			2 000	2 000
Ökad grundbemanning			35 000	35 000
Förebyggande verk		3 000	3 000	0
Viten		5 000		-5 000
Övrigt ramtillskott		35 000		-35 000
För- och grundskolenämnden	**2 379 738**	**2 435 819**	**2 464 819**	**29 000**
Minska barngrupperna			25 000	25 000
Ökad personaltäthet			32 000	32 000
Skolfrukost i lågstadiet steg 1		6 000	6 000	0
Ökad kval. Förskola		11 000		-11 000
Fler vuxna grundskola		17 000		-17 000

Nämnder	Budget 2026	S MP budget 2027	V budget 2027	Skillnad budget
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	**686 045**	**756 869**	**766 369**	**9 500**
Satsning på Komvux			2 500	2 500
Ökad personaltäthet			10 000	10 000
Aktivitetskravet		13 000	13 000	0
Elevvärdar		1 400	1 400	0
Sommarjobb		10 700	10 700	0
Feriejobb		1 200	1 200	0
Fler vuxna		3 000		-3 000
Fritidsnämnden	**166 268**	**139 432**	**142 432**	**3 500**
Ökat föreningsbidrag			500	500
Fritidsgårdar			2 000	2 000
Biljettpriser Navet			1 000	1 000
Aktivitetsstödet		3 000	3000	0
Hyra Navet		2 000	2000	0
Friluftsliv		500	500	0
Norrbyskär		500	500	0
Motorburen ungdom		500	500	0
Summer Zone		500	500	0
Tekniska nämnden	**1 633 700**	**1 764 675**	**1 758 675**	**-6 000**
Klimatsatsningar miljömål		1 000	20 000	19 000
Skolfrukost F1-3		6 000	6 000	0
Lokal Centrum mot våld		2 500	2 500	0
Arboretum norr		1 000	1 000	0
Övrigt tillskott		25 000		-25 000
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	**22 654**	**25 594**	**25 594**	**0**
Budget- skuldrådgivning			1 050	1 050
Konsumentrådgivning			700	700
Bekämpning främmande arter			350	350
Hållbar mat		350	350	0
Grönstruktur		700		-700
LOS		700		-700
Motverka socioekonomisk utsatthet		700		-700

Nämnder	Budget 2026	S MP budget 2027	V budget 2027	Skillnad budget
Kulturnämnden	**177 706**	**187 111**	**190 611**	**3 000**
Ökat föreningsbidrag			500	500
Avgiftsfri kulturskola			2 500	2 500
Folkbildning		500	500	0
Samordnare KKB		700	700	0
Samord. Unga delta		500	500	0
Kulturlöftet		500	500	0
Gestaltad livsmiljö		700	700	0
Culture Crew		500	500	0
Byggnadsnämnden	**65 537**	**69 910**	**69 910**	**0**
Handläggning detaljplaner		700	700	0
Geodata		1 400	1400	0
LOS		300	300	0
Kommunstyrelsen	**1 348 388**	**1 416 914**	**1 390 713**	**-26 600**
Norrlandsoperan		1 190	1 190	0
Västerbottens museum		1 800	1 800	0
Näringslivsenheten		0	-12 700	-12 700
Huvudskyddsombud		2 000	2 000	0
Sänkta arvoden för politiker		0	-10 500	-10 500
Civil beredskap		5 000		-5 000
Segreg. Utanförskap		700		-700
Kommung. Avgifter		1 300	1 300	0
Småhuslyft		700		-700
Kollektivtrafik		2 000	24 000	22 000
Tekniska ramjustering (avskrivningar/utrangeringar)		6 000	6 000	0
Utvecklingsanslag: Tillväxt		0	-10 000	-10 000
Anslag: oförutsedda behov		3 000	-6 000	-9 000

Nämnder	Budget 2026	S MP budget 2027	V budget 2027	Skillnad budget
Kommunfullmäktige	**4 048**	**4 120**	**4 120**	**0**
Valnämnd	**19 938**	**3 576**	**3 576**	
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	**104 497**	**122 488**	**122 488**	**0**
Anställa brandmän		14 500	14 500	0
Överförmyndarnämnd	**16 753**	**20 814**	**20 814**	**0**
		3 500	3 500	0
ITKN	**1 908**	**10 619**	**10 619**	**0**
		8 600	8 600	0
Personalnämnden	**1 336**	**2 082**	**1 382**	**-700**
Ledarskapsutveckling		700		-700
Summa nämndsramar	**10 017 540**	**10 558 590**	**10 612 890**	**54 300**
Varav finansiella kostnader pensioner		-81 267	-81 267	0
Summa verksamhetens nettokostnader exkl finansiella poster	**10 003 274**	**-10 477 212**	**-10 531 512**	**54 300**
Skatter och bidrag	10 249 773	10 692 412	10 692 412	0
Finansnetto	-41 165	-107 461	-107 461	0
Resultatkrav	205 334	107 739	53 462	54 277
Reslutat		**107 739**	**53 462**	**-54 277**

BUDGET & Plan
2027 – 2030

SVERIGEDEMOKRATERNA
Umeå Kommun

UMEÅ KOMMUN

Förord

Umeå kommun har haft en av landets bästa förutsättningar. Kommunen har haft ett positivt resultat under lång tid. Detta medan vi har haft en väldigt bred offentlig sektor. Ett stabilt näringsliv, relativt gynnsam åldersfördelning, relativt låga konsekvenser från segregation och universitetsområdet gör att det finns goda skäl att anta att kommunen borde ha råd att lyfta livskvaliteten för sina medborgare ytterligare.

Lägg där till att de kommunalägda bolagen också gjort vinst och det är inget som pekar på att till exempel Umeå Energi inte kommer fortsätta den trenden.

Men även om ekonomiska läget är bra, måste också kommunen prioritera rätt. Tyvärr har vi sett den här mandatperioden att man valt att inte prioritera kärnverksamheterna. Det är nog ingen som undgått de olika skandaler som drabbat äldreomsorgen den här mandatperioden. Men ändå vägrar man att se till att höja standarden och ställa krav. Det absolut viktigaste för Umeå kommun är att skjuta till resurser för att behålla och locka personal som duger till jobbet.

Att integrationsprojektet i äldreomsorgen misslyckats är en underskattning, det har totalt havererat. Vi måste höja löner och arbetsvillkor så vi inte behöver använda oss av utlänningar och lönebidragstagare. Då först kan vi börja reparera det sjunkande skeppet som idag är äldreomsorgen.

Men det är inte bara Äldrenämndens verksamheter som är nedprioriterade. Förskolan och skolan behöver också mer resurser om än av lite olika skäl. Först behöver vi nå målet kommunen haft sedan hedenhös tid om 15 barn per barngrupp. Att i det här läget lova mer timmar och skjuta ännu mer ansvar på det offentliga är inte realistiskt om ens eftersträvansvärt.

I grundskolan är prioriteten att stärka tryggheten och studieron i våra skolor. Använd resurspersonal och resursklasser om det behövs. Sen ska såklart inte lärare sköta sysslor kringpersonal kan lösa. Lärare är inte föräldrar, städare, ordningsvakt eller polis.

Sammanfattningsvis prioriterar vi våra egna medborgare, löser problemen som vi ansvarar över. Vi har inga vidlyftiga klimatmål, vi prioriterar samtliga kommunmedborgare likvärdigt och vi inser att vi inte ansvarar för världens befolkning. Vi vill se ett fritt civilsamhälle och näringsliv där människor prioriterar utan att kommunen ska gå in med rättesnöre.

Vi prioriterar kärnverksamheten, utan att behöva ta ut skatt eller sätta oss i skuld. För att vi förstår vad som bör vara kommunal verksamhet och vad som bör prioriteras bort. Tyvärr betyder det att genusvetare, klimatstrateger, kommunalfinansierade kulturarbetare och pappersvändare kommer behöva hitta ett nytt jobb. Men om vi i stället kan anställa undersköterskor och lärare så är det en uppoffring vi är redo att genomföra.

Lars Forsgren
Gruppledare (SD)

Mål

Mål 1. Umeå kommun skall säkerställa kvaliteten i kärnverksamheterna.
Umeå kommun skall se till att levnadsstandarden för kommunens medborgare stärks. Kommunen skall inte arbeta för en villkorslös befolkningsökning. Detta gäller både inrikes inflyttning och migration från andra länder.
Ska Umeå kommun växa är det av vikt att investeringar och behov av kommunala tjänster finansieras till stor grad av de nya kommunmedborgarna. Man måste också ta hänsyn till kulturell segregation som konsekvens av ökad befolkning.

Umeå kommun skall därför inte ha visioner om ökad befolkning utan i stället en målsättning att förvalta och utveckla standarden för nuvarande kommunmedborgare.

Mål 2. Umeå kommun skall växa tryggt och säkert utan utsatta områden
Umeå kommun skall aktivt arbeta emot mångkulturalism och sträva efter att få bort destruktiva subkulturer.
Det skall vara tydligt att Umeå kommun inte prioriterar vissa grupper över andra. Genom att tydliggöra att vi behandlar alla lika utan särskilda insatser cementerar kommunen inte en beroendeställning hos vissa grupper. Det kan också leda till en avskräckande effekt till nya kommunmedborgare som riskerar att flytta till Umeå kommun och hamna i en offentlig beroendeställning.

De problem vi redan har i kommunen skall inte heller spridas medvetet till andra delar av kommunen för att i längden minska tryggheten och sammanhållningen i andra delar av kommunen.
Umeå kommun skall arbeta med assimilation och inte integration.

Mål 3. Umeå kommun lägger ingen vikt vid ovidkommande identitetspolitiska attribut.
I Umeå kommun behandlar vi varandra lika. Anställning och befordran skall inte ske för att fylla kvoter. I stället skall kompetens och erfarenhet vara vägledande.
Inga bidrag, projekt eller annan verksamhet skall vara könsegregerande eller i annat fall baserade på etnicitet, sexuell läggning eller ursprung.

Det är inte relevant för Umeå kommun att kommunicera eller föra statistik utifrån dessa faktorer, förutom om lagen kräver.

Mål 4. Umeå kommun arbetar för att stärka kommunens konkurrenskraft och näringsliv. Umeå kommun skall ha ett sunt förhållningssätt till globala utsläpp. Det finns både incitament ekonomiskt och genom påtvingande lag att arbeta med utsläppsminskningar. Kommunen skall däremot inte ha större ambitionsnivå än vad lagen kräver eller vad som i praktiken innebär en kostnadsneutralitet.

Umeå kommun är lokaliserat i Västerbotten och har utanför stadskärnan stora områden med långa avstånd till service, arbete, kultur och fritid. Det är Umeå kommuns uppdrag att se till att alla transportsätt prioriteras likvärdigt, där vägnätet varit kraftigt nedvärderat med hänsyn till klimatet.

Att öka kommunens kostnader innebär också antingen försämrad service eller ökad skatt vilket i sin tur påverkar kommunens konkurrenskraft nationellt och globalt. Det är därför av största vikt vi arbetar emot att sätta bromsklossar på oss själva genom vidlyftiga klimatmål.

Att räkna koldioxidutsläpp, ha klimatstrateger eller kommunikation i syfte att påverka medborgarnas livsstil är inte en kommunal prioritering, inkl de kommunala bolagen.

Mål 5. Ekonomisk hushållning
Kommunen skall prioritera kärnuppdragen. Umeå kommun har under åren expanderat i vad som bedöms vara kommunal angelägenhet. Det kommer krävas ett ordentligt omtag och omvärdering i den kommunala organisationen om vad som är och inte är kommunal verksamhet.

Kommunens investeringstakt skall beslutas efter prognoser och inte politiska visioner. Det är många områden exploaterade och fler på väg. Men det är av vikt att detta sker med försiktighet utifrån den långsiktiga belåningsbelastningen som riskerar hamna på befintlig befolkning om kommunen över etablerar och överskattar den faktiska prognosen.

På sikt skall kommunen sträva efter en sänkt kommunalskatt även om införandet behövs göras stegvis och med stor försiktighet.

Uppdrag

Kommunstyrelse/övergripande
Att skattesatsen skall vara 22.80
Att Kulturnämnden och Fritidsnämnden slås ihop till en nämnd. Att Hållbarhetsutskotten och Jämställdhetsutskottet läggs ner.
Att ett tak på politiska arvoden införs vid 60 procent av nuvarande nivå för 100 procent.
Att samtliga stöd till partierna slås ihop till att vara partistöd samt minskas med 30 procent.
Att kommunen inför insynsplatser för alla partier representerade i fullmäktige utan mandat i styrelser och nämnder.
Att kommunen inför medborgarförslag.
Att Kommunstyrelsen avslutar finansieringen till Bildmuseet. Att Kommunstyrelsen avslutar finansieringen till Folkets hus.
Att kommunen övergripande slutar finansiera privat näringsverksamhet.
Att Kommunstyrelsen ser över och minskar ”Näringslivskontoret”.
Att kommunen minskar anslagen för Tillväxt och oförutsedda medel kraftigt.
Att kollektivtrafiken ej subventionerar biljettpriser barn under lov.
Att kommunkoncernen skall investera i kostnadseffektiva fordon och drivmedel.
Att Upphandlingsenheten stärks för att kunna skräddarsy upphandlingar för att passa lokala mindre aktörer.
Att Upphandlingsenheten stärks för att kunna göra uppföljning på ingångna avtal.
Att kommunen avslutar samtliga vänortssamarbeten som inte direkt gynnar Umeå kommun.
Att Umeå kommun river upp antagandet av CEMR-deklarationen samt internationella samarbeten kopplade till den.
Att kommunen tar bort elsaneringsbidraget.
Att medel skjuts till Överförmyndarnämnden och att nämnden utreder möjligheten att ingå i IOPs med civila aktörer som till exempel Svenska kyrkan för att lösa brister på bemanning.
Att Umeå kommun utökar serveringstiden till 03:00.

Äldreomsorg
Att äldrenämnden inför möjlighet att för brukare att kunna välja kön på hemtjänstpersonal vid intimhygien.
Att Äldrenämnden inför LOV.
Att Äldrenämnden inför svenska krav för samtliga som arbetar med människor i äldreomsorgen. Att Äldrenämnden behåller tidigare års taxor med endast justering i enlighet med inflation.
Att Äldrenämnden skjuter till medel för att säkerställa dräglig bemanning och löner. Att Äldrenämnden inför frivilliga delade turer med ersättning.
Att Äldrenämnden skjuter till medel för att säkerställa att kunderna får väl tillagad mat.
Kultur och fritid
Att Kultur- och Fritidsnämnden avslutar bidragen till studieförbunden. Att Kultur- och Fritidsnämnden avvecklar kvinnohistoriska museet.
Att Kultur- och Fritidsnämnden omstrukturerar kulturskolan genom att 1. Öppna upp för föreningar att driva verksamhet. 2. Höja självkostnaden 3. Införa digitala lösningar
Att Kultur- och Fritidsnämnden avslutar bidragen till elitidrott.
Att Kultur- och Fritidsnämnden prioriterar bidrag till föreningar och verksamheter som stärker folk-hälsan genom fysisk aktivitet samt riktar sig till 1. Barn, 2. Äldre och 3. Paraidrott.
Att Kultur- och Fritidsnämnden prioriterar litteratur och skolbibliotek. Att Kultur- och Fritidsnämnden prioriterar hembygds- och byaföreningar. Att Kommunstyrelsen avslutar finansieringen till Bildmuseet.

Byggnad och markexploatering
Att Byggnadsnämnden lyfter vikten av nybyggnation som passar in i befintlig kulturmiljö
Att Byggnadsnämnden värdesätter befintliga byggnader och platser med kulturellt värde högt Att kommunen inför ett tiggeriförbud i centrumfyrkanten.
Att produktiv åkermark bevaras i framtida exploateringsområden.

Skolan
Att För och grundskolenämnden utreder och inför utbildningsformer för elever med särskilda behov eller inte kan delta i ordinarie undervisning.
Att För och grundskolenämnden genomför ett pilotprojekt för att testa det så kallade ”klassmorfar” systemet.
Att För och grundskolenämnden inventerar behovet av och anställer kringpersonal för att underlätta för lärarna.
Att För och grundskolenämnden skjuter till medel till löner för behöriga lärare.
Att För och grundskolenämnden har målsättningen att ha minst 15 barn i barngrupperna.
Att För och grundskolenämnden vidhåller dagens nivå om beviljade timmar i förskolan.
Att För och grundskolenämnden inte erbjuder skolfrukost

Tekniska
Att Tekniska nämnden höjer ambitionen för närodlat samt bortprioriterar kravet på ekologisk odling samt produktmärkningar.
Att Tekniska nämnden inventerar trafikplatser som skulle kunna öppnas upp för all trafik. Att Tekniska nämnden prioriterar bidrag till enskilda vägar.
Att Tekniska nämnden i sin planering uppvärderar bilväg över cykel, gång och kollektivtrafikleder. Att Tekniska nämnden genomför en behovsprövning på kommunala lokaler i samband med övriga uppdrag att minska kommunal organisation.
Att Tekniska nämnden får i uppdrag att investera i övervakningskameror och ordningsvakter.
Att Tekniska nämnden antingen införskaffar fler fordon för vinterväghållning alternativt upphandlar fler fordon från privata sektor. Att inventera och iordningställa skyddsrum i Umeå kommun.

Migration
Att kommunen aktivt arbetar för att minska migrationen till Umeå och i förlängningen Sverige. Att kommunen ser över möjligheten att utmana Bosättningslagen.
Att kommunen avslutar samtliga projekt inom ramen för integration.
Att kommunen sätter krav i samarbeten inom till exempel IOP att verksamheten som kommunalt finansieras skall fokusera på kommunala medborgare.
Att kommunen avslutar samarbetet med Vän i Umeå.

Kommunala bolag
Att UKF får i uppdrag att inventera samtliga bolags sponsringsverksamhet i syfte att säkerställa att all sponsring bedöms självfinansierande genom ökad marknadsandel.
Att Umeå kommuns del i Norrlandsoperan sägs upp. Att Umeå kommuns del i Uminova eXpression sägs upp.
Att UKF följer principerna om kostnadseffektivitet före koldioxidminskning.
Att UKF följer principerna om rätt person på rätt plats före inkvotering och en viss könsfördelning. Att Upab strävar efter att samtliga utbyggnationer av laddstationer självfinansieras av kunder som nyttjar laddstationerna.
Att UKF minskar arbetet med ”socialt företagande”.

Kommunstyrelse	Majoriteten 2026	Majoriteten 2027	Skillnad majoriteten 26-27	Sverigedemokraterna 2026	Sverigedemokraterna skillnad till majoriteten 2026	Sverigedemokraterna 2027	Skillnad Sverigedemokraterna och majoriteten
Norrlandsoperan	-35 645	-37 409	-1 764	0	35 645	0	37 409
Friskvårdsbidrag	-7 747	-7 825	-78	-7 747	0	-7 825	0
Fackliga förtroendemän	-14 235	-16 676	-2 441	-14 235	0	-16 676	0
Utdelning UKF	0	0	0	20 000	20 000	40 000	40 000
Tillväxtanslag	-34 904	-34 904	0	-8 004	26 900	-8 004	26 900
Anslag för oförutsedda behov	-31 337	-34 337	-3 000	-6 337	25 000	-6 337	28 000
Avskrivningar	-620 757	-656 221	-35 464	-620 757	0	-656 221	0
Finansiell leasing:							
- avskrivningar	0	-111 768	-111 768	0	0	-111 768	0
- räntekostnad	0	-66 600	-66 600	0	0	-66 600	0
- justerad hyreskostnad	0	178 368	178 368	0	0	178 368	0
Utrangeringar	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000	0	-12 000	0
Pensioner nettokostnad	-180 381	-178 484	1 897	-180 381	0	-178 484	0
KS administration, bidrag, politisk verksamhet, övrigt	-292 902	-310 077	-17 175	-263 268	29 634	-278 475	31 602
Summa kommunstyrelse	**-1 348 388**	**-1 416 914**	**-68 526**	**-1 178 388**	**170 000**	**-1 214 914**	**202 000**

Budget 2027. Belopp i tkr

Styrelse och nämnder	Majoriteten 2026	Majoriteten 2027	Skillnad majoriteten 26-27	Sverigedemokraterna 2026	Sverigedemokraterna skillnad till majoriteten 2026	Sverigedemokraterna 2027	Skillnad Sverigedemokraterna och majoriteten 2027
Kommunstyrelse	-1 348 388	-1 416 914	-68 526	-1 178 388	170 000	-1 214 914	202 000
Teknisk nämnd	-1 633 700	-1 764 675	-130 975	-1 658 700	-25 000	-1 774 675	-10 000
För- och grundskolenämnd	-2 384 944	-2 435 819	-50 875	-2 429 944	-45 000	-2 480 819	-45 000
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	-680 839	-756 869	-76 030	-680 839	0	-756 869	
Individ- och familjenämnd	-1 872 190	-1 976 354	-104 164	-1 912 190	-40 000	-1 986 354	-10 000
Äldrenämnd	-1 511 637	-1 616 698	-105 061	-1 646 637	-135 000	-1 770 848	-154 150
Byggnadsnämnd	-65 537	-69 910	-4 373	-65 537	0	-69 910	0
Miljö- och hälsoskyddsnämnd	-22 654	-25 594	-2 940	-22 654	0	-25 594	0
Kulturnämnd	-177 706	-187 111	-9 405	0	177 706	0	187 111
Fritidsnämnd	-166 268	-139 432	26 836	-268 974	-102 706	-251 543	-112 111
Kommunfullmäktige	-4 048	-4 120	-72	-4 048	0	-4 120	0
Valnämnd	-19 938	-3 576	16 362	-19 938	0	-3 576	0
Personalnämnd	-1 336	-2 082	-746	-1 336	0	-2 082	0
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	-104 497	-122 488	-17 991	-104 497	0	-122 488	0
Överförmyndarnämnd	-16 753	-20 814	-4 061	-16 753	0	-24 814	-4 000
IT kapacitetsnämnd	-1 908	-10 619	-8 711	-1 908	0	-10 619	0
Umeåregionens nämnd för PA-system	-5 197	-5 404	-207	-5 197	0	-5 404	0
Summa nämnder	**-10 017 540**	**-10 558 479**	**-540 939**	**-10 017 540**	**0**	**-10 504 629**	**53 850**
Varav finansiella kostnader pensioner exkl löneskatt, finansiell leasing	-14 266	-81 267	-67 001	-14 266	0	-81 267	0
Summa verksamhetens nettokostnader exkl finansiella poste	**-10 003 274**	**-10 477 200**	**-473 926**	**-10 003 274**	**0**	**-10 423 350**	**53 850**
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	**10 249 773**	**10 693 400**	**443 627**	**10 249 773**	**0**	**10 693 400**	**0**
Finansnetto	**-41 165**	**-107 400**	**-66 235**	**-41 165**	**0**	**-107 400**	**0**
Resultatkrav	**205 334**	**107 700**	**-97 634**	**205 334**	**0**	**161 550**	**-53 850**

Alternativbudget för Umeå kommun 2027

Arbetarpartiet

Innehållsförteckning

Förord. **Arbetarpartiet utgör en tredje politisk riktning i Umeå – med kommunens 13 000 anställda som utgångspunkt**	sid 4
Transparens eller ogenomtränglighet: Några ord om metoder	sid 6
Skillnaden mellan S+MP och verkligheten	sid 8
Alternativbudgetens målsättningar	sid 9
Så finansierar vi vår budget	sid 10
Arbetarpartiets satsningar: Vi prioriterar kommunens basverksamheter	sid 11
Tabell: Arbetarpartiets satsningar	sid 14
Tabell: Besparingar, omfördelningar och inkomstökningar	sid 16
Tabell: Summering av Alternativbudgeten	sid 17
Finansieringsbudget och låneskuld: En jämförelse mellan AP och S+MP	sid 18
Avslutning. **Två avgörande strukturförändringar i ett tioårigt Handlingsprogram för Umeå kommun**	sid 19
Bilaga 1. **Arbetarpartiets Alternativbudget jämförd med budgeten från S+MP**	sid 21
Bilaga 2. **Utredningsuppdrag**	sid 22

Förord

Arbetarpartiet utgör en tredje politisk riktning i Umeå – med kommunens 13 000 anställda som utgångspunkt

Umeå kommun har goda inkomster på grund av hög sysselsättning, hög kommunalskatt och låg arbetslöshet. De styrande är Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Dessa utgör en av de tre politiska riktningarna i kommunen. Det borgerliga blocket med Moderaterna i spetsen utgör den andra riktningen. Den tredje politiska riktningen utgörs av Arbetarpartiet – vi utgör alternativet till de två trötta gamla politiska blocken.

S och MP har misslyckats

De styrande borde ha kunnat erbjuda alla umebor ett bra, eller åtminstone anständigt, liv. Det gäller bland annat alla som behöver äldreomsorg eller socialtjänst, barnen i förskolan och kommunens 13 000 anställda. Men trots goda förutsättningar har det blivit tvärtom. Det kommunen blivit känd för under senare år är misskötsel. Det handlar om vanvård inom äldreboenden som lett till dödsfall – som chefer försökt dölja; om våldtäkt och andra sexuella övergrepp inom kommunal hemtjänst. Det handlar om missförhållanden inom socialtjänsten som tillåtits pågå under åratal. Vad beror misskötseln på?

Till förklaringarna hör 30 år av nedskärningar inom äldreomsorgen. En annan avgörande faktor är den tystnadskultur som vuxit fram inom bl a äldreomsorg och socialtjänst. Denna beror på rädslan för höga chefer – en rädsla som ökat i samband med den brutala jakten på visselblåsare. Tystnadskulturen har ett högt pris - både mänskligt och ekonomiskt. Den skapar vantrivsel och håller tillbaka personalens initiativkraft. Resultatet blir lägre effektivitet vilket drabbar hela kommunen. Vi vill betona: Detta är inte personalens fel. Ansvaret ligger på de styrande partierna (S och MP) samt på de höga chefer som tystar personalen.

Borgerliga skattesänkningar inte lösningen

Arbetarpartiet hyser respekt för de som röstar på S i rädsla för borgerliga skattesänkningar. Men vi vill samtidigt betona att S och MP i Umeå inte förtjänar någon ytterligare chans. Utgör då Moderaterna och det borgerliga blocket ett alternativ?

Under de sju åren 2019-2025 har felbudgeteringarna i Umeå kommun uppgått till sammanlagt två miljarder kr! Se tabell nedan.

Tabell. Umeå kommuns överskott, miljoner kronor

År	Budgeterat överskott	Verkligt överskott	Skillnad
2019	73,1	188,5	+ 115,4
2020	77,1	361,5	+ 284,4
2021	78,6	483,6	+ 405,0
2022	82,7	898,7	+ 816,0
2023	87,4	282,6	+ 195,2
2024	93,0	133,1	+ 40,0
2025	195,8	430,0	+ 234,2
Totalt	**687,7**	**2 778,0**	**+ 2 090,3**

Detta är helt oacceptabelt. De budgetar som S-ledningen och höga chefer utarbetat syftade till ett överskott (en buffert) på ca 700 miljoner kr för de sju åren. Men systematiska felbudgeteringar har inneburit att överskottet landat på hela 2 700 miljoner! Innebörden är att kommunens verksamheter - däribland äldreomsorg, skola och socialtjänst - har berövats hela 2 000 miljoner kr. Detta har bidragit till den vanvård och de sexuella övergrepp som uppdagats. För detta borde S och MP ha bett om ursäkt. Men så har inte skett.

Moderaterna och KD har på senare tid riktat berättigad kritik mot rådande missförhållanden. Och M har kritiserat hur visselblåsarfunktionen har vanskötts. Detta har ökat tyngden i vårt budskap. Arbetarpartiet har nämligen påtalat att äldreboenden och hemtjänst fått för lite pengar och haft för låg bemanning under årtionden. Här visar sig svagheten hos de borgerliga partierna. De har dragit helt fel slutsatser av de nämnda felbudgeteringarna på två miljarder. Istället för att se möjligheten att satsa mer på äldreomsorg och andra verksamheter använder de felbudgeteringarna som argument för att sänka kommunalskatten. Detta visar på en farlig underskattning av behoven inom äldreomsorgen. Därför utgör Moderaterna och det borgerliga blocket inget alternativ till S och MP.

Personalen är vår utgångspunkt

Som vi nämnt finns det tre olika politiska riktningar i Umeå kommun, där Arbetarpartiet utgör den tredje riktningen. Vår utgångspunkt är kommunens 13 000 anställda. Vi vill avskaffa rädslans tystnadskultur och släppa lös ”styrkan från golvet” genom att ge personalen makt över arbetets organisering och därmed skapa trivsel istället för vantrivsel och initiativkraft istället för passivitet. Vi vill även skapa närvarande chefer – med vårdutbildning eller bakgrund inom verksamheten. Detta innebär en maktförskjutning till personalens fördel – på höga chefers bekostnad. Resultatet kommer inte endast att skapa bättre stämning. Det kommer även att öka effektiviteten i hela verksamheten. Varje satsad skattekrona kommer att ge mer omsorg.

Samarbete nödvändigt

De styrande måste ställas till svars för den vanvård och de övergrepp som ägt rum. De borgerligas planer på skattesänkningar måste kritiseras. Arbetarpartiet strävar efter att fler ska ansluta sig till vår betoning på de anställda och på ”styrkan från golvet”. Det är nödvändigt att dra upp skiljelinjerna mellan fullmäktiges tre olika politiska riktningar.

Men årtionden av nedskärningar inom äldreomsorgen har inneburit både omedelbara behov av ökad personaltäthet och behov av en högre andel undersköterskor. Samtidigt krävs en mycket långsiktig strävan i syfte att göra det mer attraktivt att arbeta inom själva ”sektorn” äldreomsorg - prägeln av genomgångsjobb måste bort. Detta kräver bättre löner och arbetstider (behov som även finns i andra verksamheter). För att vända trenden inom äldreomsorgen krävs därför en mycket kraftfull satsning under minst en tioårsperiod.

Arbetarpartiet är därför öppna för samarbete även med partier som vi riktat hård kritik emot - om detta krävs för att få tillstånd den långsiktiga satsning på äldreomsorgen som är en absolut nödvändighet i Umeå kommun.

Umeå 4 juni 2026

Transparens eller ogenomtränglighet

Några ord om metoder

För att kunna göra en seriös budget för Umeå kommun måste partierna i fullmäktige ha tillgång till två övergripande uppgifter:
* Vilka intäkter som kommunen förväntas få in under nästa år
* Vilka behov som finns i kommunens olika verksamheter under nästa år – och hur mycket dessa förväntas kosta

Kommunens intäkter

När det gäller intäkterna handlar det främst om skatter, generella statsbidrag och utjämningssystem. Uppgifterna om hur stora intäkterna förväntas bli baseras på prognoser från regeringen. Det har aldrig varit svårt att få reda på hur stora intäkter Umeå kommun förväntas ha under kommande år.

Verksamheternas behov

Dessa uttrycks i främst två mått:
*** Index** (pris- och löneökningar)
*** Volym** (ökningar eller minskningar av exempelvis antalet äldre eller antalet barn)

Tillsammans visar dessa två mått hur stora behoven är inom en viss verksamhet. Ett exempel: Under 2025 behövde Äldrenämnden ett ekonomiskt tillskott på 62,8 miljoner för att täcka kostnaderna för index och volym – och därmed kunna bibehålla verksamheten på samma nivå som under 2024. Nämnden fick dock endast ett tillskott på 62,5 miljoner – vilket innebar en nedskärning på 0,3 miljoner.

Matematisk modell ersatte verkligheten...

Umeå kommuns politiska ledning har gradvis, sedan 2019, gjort det allt svårare att ta reda på hur stora behov som finns i kommunens olika verksamheter. Sedan ett par år tillbaka har de styrande beslutat att helt plocka bort uppgifterna rörande index och volym! De partier som velat ta reda på de faktiska förhållandena i verksamheterna, som Arbetarpartiet, har tvingats söka uppgifterna om index och volym hos förvaltningarnas ekonomichefer.

De olika verksamheternas budgetar har istället räknats fram genom en matematisk modell. Ekonomiavdelningen har räknat ut hur mycket intäkterna i form av skatter, generella statsbidrag och utjämningssystem förväntas öka. Sedan har de fördelat de ökade inkomsterna till de olika verksamheterna utifrån hur stor andel av kommunens totala budget som dessa står för. Exempel: Under 2025 användes 24,5 procent av kommunens totala intäkter till att finansiera För- och grundskolenämndens verksamhet. Inför 2026 års budget skulle alltså För- och grundskolenämnden, enligt den matematiska modellen, få 24,5 procent av kommunens ökade intäkter.

Men verkligheten tar inte hänsyn till kommunens modeller. Under många år ökade barnafödandet och kommunen hade svårt att hinna med att bygga alla nya förskolor som behövdes. Nu har barnafödandet istället minskat kraftigt under flera års tid. Istället för att bygga nya förskolor har kommunen beslutat att lägga ned fyra förskolor. Men genom att avskaffa uppgifterna rörande index och volym, och ersätta dessa med en matematisk modell, har de styrande gjort det väsentligt mycket svårare att klara av denna omställning från ökat till minskat barnafödande.

Denna medvetna strävan efter att ersätta verkligheten med matematiska modeller ligger i linje med S+MP-styrets allmänna strävan mot att sopa problem under mattan och att tysta kritiska röster. Utan att ta reda på de verkliga behoven i verksamheterna behöver ingen någonsin ta ansvar för några nedskärningar – ingen vet ju om och var sådana genomförs! I praktiken införde de styrande ett system för ”dolda automatiska nedskärningar”.

...men verkligheten hann ikapp

Arbetarpartiet har riktat hård kritik mot metoden att ta fram budgetar som döljer verksamheternas verkliga behov. Och nu verkar verkligheten ha hunnit ikapp de styrande i Umeå kommun. Ett bidragande skäl är sannolikt det kraftigt minskade barnafödandet. Inför arbetet med 2027 års budget har ekonomiavdelningen tvingats förändra sin matematiska modell. Den nya modellen baserar sig på de förväntade pris- och löneökningarna samt på kommunens befolkningsprognoser. Utifrån dessa uppgifter har ekonomiavdelningen beräknat de ungefärliga

behoven i kommunens olika verksamheter. Och att räkna ut de *ungefärliga* behoven är långt bättre än ett system med ”dolda automatiska nedskärningar”.

Men även det nya systemet har brister. Tekniska nämnden utgör sannolikt det tydligaste exemplet på detta. Ekonomiavdelningens nya matematiska modell har tilldelat Tekniska nämnden 65,1 miljoner i ökade resurser för 2027. Men de verkliga kostnadsökningarna för Tekniska nämnden ligger på hela 121,5 miljoner! Skillnaden är 56,4 miljoner. De ökade kostnaderna beror inte främst på en ökad befolkning – utan på dramatiska kostnadsökningar för bland annat färdtjänst, olika IT-licenser samt nya lagkrav vad gäller cybersäkerhet.

Så har vi räknat

Arbetarpartiets strävan har varit att, så korrekt som möjligt, visa hur de ekonomiska förutsättningarna inom kommunens verksamheter förändras från år till år. Ekonomiavdelningens nya och bättre modell innebär att detta blivit lättare. Vi har dock fortfarande behövt skriva till alla förvaltningar i Umeå kommun för att höra om dessa har några egna uppgifter när det gäller index och volym. En matematisk modell kan vara bra eller dålig – men den är fortfarande bara en matematisk modell.

I tabellen nedan har vi presenterat utgångsläget för Umeå kommuns olika verksamheter inför 2027. För att räkna ut detta har vi utgått ifrån kommunens budget för 2026 inklusive de justeringar som skett i efterhand. Vi har sedan lagt på varje nämnd dess beräknade kostnadsökningar till följd av index och volym under 2027. Slutligen har vi justerat siffrorna utifrån minskade pensionskostnader och vissa förflyttningar av verksamheter mellan nämnderna.

Källor till siffror för index och volym

* För *Äldrenämnden* och *Individ- och familjenämnden* har vi fått siffror rörande index och volym direkt från respektive förvaltning.
* När det gäller *Tekniska nämnden* samt *För- och grundskolenämnden* har vi utgått både från siffrorna från ekonomiavdelningens matematiska modell och siffror vi fått från respektive förvaltning.
* *Brand- och räddningsnämnden*, *Överförmyndarnämnden* och *IT-kapacitetsnämnden* har alla redovisat sina ökade behov i de handlingar som alla partier fått av ekonomiavdelningen.
* För övriga nämnder har vi använt oss av de siffror som ekonomiavdelningen tagit fram med hjälp av sin nya matematiska modell.

Tabell: Uträkning av utgångsläget för 2027

	Kolumn 1 **Budget 2026**	Kolumn 2 **Index och volym**	Kolumn 3 **Övrigt (bl a pensioner)**	Kolumn 4 **Utgångsläge 2027**
Kommunstyrelsen	-1 348,4	-62,3	17,1	-1 393,6
Tekniska nämnden	-1 633,7	-121,5	-30,3	-1 785,5
För- och grundskolenämnden	-2 379,7	-69,1	23,2	-2 425,6
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	-686,0	-42,5	1,0	-727,6
Individ- och familjenämnden	-1 872,2	-105,1	5,0	-1 972,3
Äldrenämnden	-1 511,6	-80,0	8,5	-1 583,1
Byggnadsnämnden	-65,5	-2,6	0,6	-67,5
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-22,7	-0,9	0,4	-23,1
Kulturnämnden	-177,7	-7,1	1,1	-183,7
Fritidsnämnden	-166,3	-6,6	40,5	-132,4
Kommunfullmäktige	-4,0	-0,1	0,0	-4,1
Valnämnden	-19,9	16,3	0,0	-3,6
Personalnämnden	-1,3	-0,1	0,0	-1,4
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	-104,5	-18,7	0,7	-122,5
Överförmyndarnämnden	-16,8	-4,8	0,1	-21,4
Gemensam IT-nämnd Umeå-Skellefteå-Vännäs	-1,9	-8,7	0,0	-10,6
Gemensam PA-nämnd Umeregionen	-5,2	-0,2	0,0	-5,4
Summa nämnder	**-10 017,5**	**-513,8**	**67,8**	**-10 463,6**

Kommentarer till tabellen:
* Kolumn 1. Denna kolumn visar den budget som kommunfullmäktige antog för verksamhetsåret 2026 inklusive justeringar som skett i efterhand.
* Kolumn 2. I denna kolumn presenterar vi de fördyringar som respektive nämnd drabbas av utifrån de förändringar av index och volym som vi har redogjort för i resonemanget ovan.
* Kolumn 3. Denna kolumn visar främst de minskade pensionskostnader som nämnderna får under 2027.
* Kolumn 4. I denna kolumn har vi sammanfattat det som utgör utgångsläget inför 2027. Det vill säga den summa som varje nämnd behöver för att upprätthålla samma kvalitet i verksamheten under 2027 som under 2026. För att klara detta krävs 446 miljoner extra.

Skillnaden mellan S+MP och verkligheten

Kommunens styrande försöker inte bara att dölja de verkliga kostnadsökningarna i verksamheterna genom att ersätta verkliga siffror på index och volym med matematiska modeller. Även den metod som S+MP använder då de presenterar sina budgetar bygger på att inte ta hänsyn till kostnadsökningarna på grund av index och volym. Dessa kostnadsökningar uppgår till hela **513,8 miljoner** nästa år. Men S+MP utgår endast ifrån kommunens ökade intäkter i form av skatter, generella statsbidrag, utjämningssystem och minskade pensionskostnader. Dessa uppgår till **510,4 miljoner**. En ärlig beskrivning av situationen i nämndernas verksamhet måste naturligtvis innehålla både ökade intäkter och ökade kostnader. Och tar vi hänsyn till de ökade kostnaderna betyder detta att kommunens förväntade kostnader överstiger intäkterna (510,4 miljoner – 513,2 miljoner = -3,4 miljoner). I verkligheten måste S+MP alltså hantera ett underskott på 3,4 miljoner!

Men då S+MP helt enkelt struntar i kostnadsökningarna kan de låtsas göra satsningar för hela 510,4 miljoner. S+MP bluffar alltså. Dessutom har S+MP beslutat att sänka kommunens överskottsmål från 2 procent till 1 procent för att kunna ge ännu mer resurser till olika verksamheter. Detta riskerar att öka kommunens redan stora låneskuld. Men det är ju ändå valår...

Låt oss titta på vad S+MP:s bluff betyder för kommunens fem största nämnder. Se tabellen nedan.

Nämnd	Vad S+MP säger att de satsar	Nämndens ökade behov 2027	S+MP:s verkliga satsning
Tekniska nämnden	100,6 milj	121,5 milj	-20,9 milj
För- och grundskolenämnden	79,3 milj	69,1 milj	10,2 milj
Gymnasienämnden	71,8 milj	42,5 milj	29,3 milj
Individ- och familjenämnden	114,2 milj	105,1 milj	9,1 milj
Äldrenämnden	115,6 milj	80,0 milj	35,6 milj
Summa	**481,5 milj**	**-418,1 milj**	**63,3 milj**

Kommentarer:
* När det gäller Tekniska nämnden påstår sig S+MP satsa hela 100,6 miljoner. Men då nämndens behov av ökade resurser uppgår till hela 121,5 miljoner skär S+MP i verkligheten ned på Tekniska nämndens budget med 20,9 miljoner!
* Ser vi till Individ- och familjenämnden påstår sig S+MP satsa 114,2 miljoner. Men då nämndens behov ökar med 105,1 miljoner ligger satsningen från S+MP på enbart 9,1 miljoner.

S+MP är inte ensamma när det gäller denna bluff. Även partierna i Alliansen har under många år använt sig av samma metod.

Alternativbudgetens målsättningar

1. Kompensera kostnadsökningar på grund av index och volym samt nya lagar

Vår helt övergripande målsättning är att kompensera kommunens nämnder och förvaltningar för verksamheternas ökade nettokostnader under 2027. Dessa kostnadsökningar kallas för ***index och volym*** och beror främst på pris- och löneökningar samt ett ökat behov av verksamhet på grund av exempelvis fler äldre som behöver äldreomsorg och fler elever i gymnasieskolan. Om kostnadsökningarna på grund av index och volym inte finansieras fullt ut innebär detta en nedskärning på verksamheten.

Till detta kommer en rad kostnadsökningar som beror på ***nya lagar*** som ställer krav på verksamheterna. Vi finansierar dessa kostnadsökningar på grund av nya lagkrav under respektive nämnd. Om kraven i de nya lagarna inte finansieras fullt ur måste de ökade kostnaderna tas någon annanstans – vilket riskerar att leda till nedskärningar inom den befintliga verksamheten.

- Nettokostnaderna för index och volym samt nya lagar ökar med **513,8 miljoner** under 2027. Vi finansierar dessa fullt ut i vår Alternativbudget.

2. Satsningar på höjd kvalitet i kommunens basverksamheter

Först då vi har klarat av att täcka kostnadsökningarna på grund av index och volym samt nya lagar kan vi göra ***reella och kvalitetshöjande satsningar***. Dessa satsningar sker främst inom kommunens basverksamheter och fördelar sig på följande vis:

- Äldreomsorgen **70 miljoner**
- Individ- och familjeomsorgen **35 miljoner**
- Förskola, grundskola och gymnasier **35 miljoner**
- Underhåll av gator och fastigheter **15 miljoner**
- Miljö och klimat **7 miljoner**
- Fritid och föreningsliv **5 miljoner**
- Kulturliv **1,8 miljoner**
- Ledarskapskultur och personalpolitik **3 miljoner**
- Kommunal AI-strategi **1 miljon**

Totalsumma: **172,8 miljoner**

Så finansierar vi vår budget

1. Skatter, generella statsbidrag och utjämningssystem

■ Under 2027 förväntas Umeå kommuns intäkter från skatter, generella statsbidrag och utjämningssystem att öka med **442,6 miljoner**.

2. Minskade pensionskostnader m.m

Den höga inflationen innebar att kommunens pensionskostnader skenade iväg från ca 400 miljoner per år till drygt 800 miljoner under åren 2022-2024. När inflationen nu har sjunkit ger det kommunens nämnder mer pengar att röra sig med.

■ För 2027 innebär det ett netto på **67,8 miljoner.** I denna summa ingår även vissa mindre inkomstökningar till följd av tekniska justeringar nämnderna emellan.

3. Inkomstökningar, besparingar och omfördelningar

Den ekonomiska situationen i världen präglas av osäkerhet och låg tillväxt. Den svenska ekonomin har befunnit sig i en lågkonjunktur under tre års tid. Även om Umeå klarat sig relativt väl måste kommunen ha en beredskap för svårare tider. Detta kräver en hårdare prioritering till förmån för den lagstadgade basverksamheten. Det är mot denna bakgrund som Arbetarpartiet genomför ett antal besparingar och omfördelningar av kommunens resurser. Se punkterna A-D nedan.

■ Totalt handlar det om **184,0 miljoner** under 2027.

A. **Besparingar inom KS**

■ Minskade politiska overheadkostnader
■ Minskade sjukskrivningar: högre personaltäthet + processorienterat arbetssätt
Totalt **32,0 miljoner**

■ Minskade anslag: Norrlandsoperan, Bildmuseet, Folkets hus och Curiosum
Totalt **11,5 miljoner**

■ Minskade anslag: oförutsedda behov, näringslivsservice, kommunikationsenheten
Totalt **27,8 miljoner**

■ Halverat tillväxtanslag
Totalt **18,0 miljoner**

B. **Besparingar under Kulturnämnden**

■ Kvinnohistoriska museet samordnas med länsmuseet, vilket ger **6,0 miljoner**
■ Kulturskolan återförs till För- och grundskolenämnden, vilket ger **7,0 miljoner**
(Differensen förklaras av samordningsvinster då kulturskolan åter hamnar under FGN)

C. **Investeringar (KS)**

■ Minskad investeringsbudget: lägre avskrivningar och räntekostnader ger **25,7 miljoner**

D. **Kraftverksamheten (KS)**

Vi anser att budgeten för kraftverksamheten vid Stornorrfors vattenkraftverk ska motsvara det genomsnittliga ekonomiska utfallet från verksamheten under de senaste fem åren. Då år 2022 var ett exceptionellt år har vi utgått ifrån sexårsperioden 2020-2025 och räknat bort 2022.

■ Detta ger oss totalt **56,0 miljoner**.

Arbetarpartiets satsningar

Vi prioriterar kommunens basverksamheter

A. **Äldreomsorgen måste sättas i första rummet under minst 10 år**

De styrande i Umeå har sparat och skurit ned på äldreomsorgen under 30 års tid. Dessa nedskärningar utgör bakgrunden till den negativa spiral som resulterat i skandalerna med vanvård till döds och sexuella övergrepp inklusive våldtäkt. Nedskärningarna har även inneburit en stor personalgenomströmning. Nedskärningarna utgör också bakgrunden till den tystnadskultur som vuxit fram på grund av rädsla för repressalier.

Ledningen i form av politiker och höga chefer har inte klarat av situationen. Bristerna har varit så allvarliga att kommunens revisorer riktade en anmärkning mot äldrenämnden. Arbetarpartiet ansåg att kritiken var så pass allvarlig att äldrenämnden inte borde ha beviljats ansvarsfrihet.

Vi citerar revisorerna:
"Vår sammantagna bedömning är därmed att äldrenämnden uppvisat stora brister i förhållande till fullmäktiges uppdrag och mål samt vad som anges i lag och föreskrifter för verksamheten. Vi anser även att äldrenämnden brustit i sitt ansvar att aktivt vidta åtgärder i förhållande till de brister som framkommit. Därtill bedömer vi att äldrenämnden inte säkerställt att verksamheten arbetat utifrån beslut, föreskrifter, riktlinjer, rutiner med mera. Vår bedömning är att bristerna medfört/riskerar att medföra skada för enskilda äldre och utöver det allvarligt påverkat allmänhetens förtroende för kommunen och i synnerhet verksamheten för äldre."

Revisorernas kritik understryker att dagens ledning är oförmögen att lösa problemen. Det gäller både för den politiska ledningen och för vissa höga chefer. Den negativa spiralen kan inte brytas utan att hela eller delar av ledningen byts ut. ***Någon måste ställas till svars.***

Problemen präglar inte alla delar av äldreomsorgen. För att vända trenden krävs en satsning på att det engagemang och yrkeskunnande som länge funnits hos personalen överförs till nya generationer. Det handlar om er rad långsiktiga satsningar:
■ **Ökad personaltäthet**. Personaltätheten på särskilda boenden för äldre har halverats sedan 1990-talet. På Dragonens äldrecenter arbetar idag 2 eller 2,5 personal med åtta äldre dagtid och kvällstid. Nattetid har en personal ansvar för hela 16 äldre. Ska kommunen kunna rekrytera ny personal måste lönenivåer och andra arbetsvillkor, arbetsmiljön samt ledarskapskulturen förbättras.
■ **Personalutbildning**. Andelen utbildad personal har minskat kraftigt. År 2016 var uppåt 70 % av äldreomsorgspersonalen utbildade undersköterskor. Idag är denna andel nere på 54 %. Samtidigt har andelen med bristande språkkunskaper ökat.
■ **Personalinflytande**. Dagens osunda ledarskapskultur måste brytas genom ökat personalinflytande över schemaläggning, arbetsmiljö och resursfördelning. Det finns ett väldigt kunnande och kreativitet bland personalen. Vi vill släppa lös denna ”styrka från golvet”.

Arbetarpartiets handlingsprogram för äldreomsorgen

Det är mot denna bakgrund som Arbetarpartiet vill sätta äldreomsorgen i första rummet under en period på tio år. Vårt handlingsprogram är utarbetat under många år av dialog och kontakter med personal på äldreboenden och inom hemtjänsten. Några viktiga inslag i handlingsprogrammet:
❑ Ökad personaltäthet - en grundläggande förutsättning för trendbrott
❑ Större andel undersköterskor - för en höjd kunskapsnivå
❑ Alla ska ha minst utbildning till vårdbiträde
❑ Vidareutbildning i svenska språket för de som behöver
❑ Utbildnings- och karriärstege: vårdbiträden uppmuntras att bli undersköterskor; undersköterskor ges möjlighet att specialisera sig inom demens, psykiatri, handikapp eller palliativ vård. Detta måste subventioneras av kommunen.
❑ Ökat personalinflytande över schemaläggning, tillsättning av chefer och arbetsmiljö.
❑ Närvarande chefer med vårdutbildning eller bakgrund inom verksamheten.

För att ta det första steget i det tioåriga handlingsprogrammet föreslår vi följande satsningar i vår Alternativbudget för 2027:

- Vi lägger 30,0 miljoner på ett första steg i en satsning för att öka personaltätheten.
- Vi lägger 20,0 miljoner på att införa en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen.
- Vi avsätter 5,0 miljoner till en sänkning av egenavgifterna inom hemtjänsten.
- Vi avsätter 15,0 miljoner till att utöka antalet servicetjänster inom äldreomsorgen (som S+MP).

B. **Övriga nämnder**

1. Individ- och familjenämnden

Inom Individ- och familjenämnden ingår bland annat funktionshinderomsorgen med olika boenden. Även här finns det behov av att öka personaltätheten samt erbjuda personalen vidareutbildning i syfte att både behålla erfaren personal och för att underlätta rekryteringen av ny personal. Individ- och familjenämnden har även, under många år, tvingats betala viten då nämnden bland annat inte lyckats få fram platser på LSS-boenden i tid. Detta är inte acceptabelt i längden – men på kort sikt behöver nämnden ökade resurser för att betala vitena.

- Vi lägger 20,0 miljoner på ett första steg i en satsning för att öka personaltätheten.
- Vi lägger 10,0 miljoner på ett första steg i en utbildnings- och karriärstege inom funktionshinderomsorgen.
- Vi anslår 5,0 miljoner för att täcka kostnaderna för viten för bl a LSS-boenden (samma som S+MP).

2. För- och grundskolenämnden

Under en lång rad år har antalet förskolebarn och skolelever i Umeå ökat. Trots att kommunen byggt många nya förskolor och rekryterat ny personal har det varit svårt att nå målet på 15 barn per barngrupp. De senaste åren har barnafödandet minskat kraftigt. Mellan åren 2020-2025 har det blivit drygt 900 färre barn i förskoleåldern i Umeå. I detta läge finns en möjlighet för kommunen minska barngrupperna inom förskolan. Detta skulle förbättra arbetsmiljön för förskolepersonalen och lärandet för barnen.

Under 2024 och 2025 upptäcktes brister i städningen på kommunens förskolor. Detta har lett till att förskolepersonalen fått större krav att genomföra "egenkontroller" av städningen - vilket gör att personalen riskerar att få mindre tid med barnen.

- Vi satsar 12,0 miljoner på att behålla personal och minska barngrupperna inom förskolan i ett första steg i riktning mot max 15 barn per grupp på tre personal.
- Vi satsar 5,0 miljoner på ett första steg i att anställa fler lokalvårdare så att förskolepersonalen kan tillbringa tid med barnen istället för att städa.
- Vi anslår 3,0 miljoner på att tillskapa fler platser i resursskola och särskilda undervisningsgrupper. Detta skulle gynna elever med behov av särskilt stöd som exempelvis barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF).
- Kulturskolan återförs till För- och grundskolenämnden från Kulturnämnden. Detta ökar budgeten för FGN med 35,1 miljoner samtidigt som Kulturnämndens budget minskar med 42,1 miljoner. Skillnaden beror på de samordningsvinster som uppstår.

Beredskap behövs för ny budget i november

- Riksdagen har beslutat att reglera lärarnas arbetstider i syfte att öka undervisningstiden och minska den administrativa bördan. Finansieringen av denna välkomna reform är dock oklar. Kommunen behöver därför en beredskap att revidera budgeten i november. Om inte staten skjuter till extra resurser kommer För- och grundskolenämnden behöva ytterligare 32,7 miljoner i sin budget för 2027.

3. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

När det gäller gymnasie- och vuxenutbildningen har nya lagkrav tillkommit som måste finansieras. Regeringen har beslutat att införa ett aktivitetskrav för personer som uppbär försörjningsstöd (socialbidrag). Dessa ska delta i aktiviteter 40 timmar i veckan om inga andra insatser finns. Statliga bidrag utgår för detta, men nämnden måste ändå ha beredskap att finansiera verksamheten.

■ Vi avsätter 13,0 miljoner för att kompensera för de nya aktivitetskraven (som S+MP).
■ Vi avsätter även 2,0 miljoner för sommarjobb.

4. Tekniska nämnden

I över ett decennium har de styrande i Umeå kommun gjort neddragningar inom Tekniska nämnden. Detta har bland annat drabbat kommunens gator och de fastigheter i vilka kommunens verksamheter (som utbildning och omsorg) bedrivs. Arbetarpartiet vill bryta denna trend. Som enda parti täcker vi Tekniska nämndens väntade kostnadsökningar under 2027.

■ Vi anslår 5,0 miljoner för att utöka budgeten rörande fastighetsunderhåll.
■ Klimatförändringarna innebär nya problem när det gäller vinterväghållningen. I norra Sverige väntas nederbörden öka vilket leder till kraftigare snöfall. Även problemen med snö som faller, smälter och sedan fryser till is riskerar att bli vanligare. Därför ökar vi budgeten för vinterväghållningen med 10,0 miljoner.

5. Miljö- och hälsoskyddsnämnden

För att slå vakt om miljö och klimat vill vi inleda en försöksverksamhet med samordnad varudistribution. En rad kommuner i Sverige har satsat på denna typ av verksamhet. Liknande satsningar i bland annat Linköping har gett minskade utsläpp från tung trafik med uppåt 50 procent.

■ Vi avsätter 5,0 miljoner till satsningen på samordnad varudistribution.

6. Fritidsnämnden

Det finns få verksamheter där varje satsad krona från kommunen ger så stor utdelning som genom det frivilligarbete som utförs inom ramen för föreningslivet. Många föreningar spelar även en viktig roll när det gäller att motverka segregering och rekrytering av ungdomar till kriminalitet. Detta vill vi slå vakt om.

■ Vi anslår 5,0 extra miljoner till föreningslivet – inklusive Summer Zone, friluftsliv, Norrbyskär som besöksmål samt 0,5 miljoner till motorburna ungdomar.

7. Kommunstyrelsen

Den ännu pågående skandalen kring kommunens visselblåsarfunktion har blottlagt en djupt osund ledarskapskultur inom delar av Umeå kommun, som bland annat innebär att chefer tillåts utreda sig själva. Så länge samma skikt av politiker och höga chefer som upprätthåller denna ledarskapskultur sitter kvar kommer problemen att fortsätta – och sannolikt förvärras. Vi vill genomföra ett antal reformer i syfte att förändra ledarskapskulturen. Detta innebär att vissa chefer och direktörer kan behöva omplaceras. Som ett annat led i detta vill vi även fastanställa 500 tillfälligt anställda som ett led i att förbättra anställningstryggheten och uppmuntra personal att stanna hos kommunen.

■ Vi avsätter 3,0 miljoner till en omskolningsfond för bättre ledarskapskultur bland kommunens chefer.
■ Vi satsar 1,0 miljoner på att ta fram en kommunal AI-strategi med tydliga riktlinjer och avgränsningar för hur AI ska användas och inte användas i den kommunala verksamheten.
■ Vi avsätter 2,0 miljoner till en satsning på kollektivtrafiken (samma som S+MP).
■ Vi lägger 1,8 extra miljoner på Västerbottens museum (samma som S+MP).

8. Ekonomiskt ansvarstagande: Prioriteringar tillåter AP att behålla överskott på 2 %

Det märks att det är valår. För att kunna ge pengar till ”allt och alla” har S+MP beslutat att sänka kommunens resultatmål från 2 procent till 1 procent av de totala intäkterna från skatter, generella statsbidrag och utjämningssystem under 2027. Detta trots att rekommendationen för kommuner av Umeås storlek, och Umeå kommuns egna finansieringsmål, anger att överskottet bör ligga på minst 2 procent. Resultatet av detta blir att kommunen kommer att tvingas låna mer till sina investeringar under 2027.

■ Arbetarpartiet klarar av att göra nödvändiga satsningar på basverksamheterna och att behålla överskottsmålet på 2 procent av skatter, generella statsbidrag och utjämningssystem. Detta genom medvetna prioriteringar.

Tabell: Arbetarpartiets satsningar

Äldrenämnden	
Vi finansierar index och volymökningar fullt ut	
Ökad personaltäthet – steg ett	30,0 milj
Utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen	20,0 milj
Sänk egenavgifterna inom hemtjänsten	5,0 milj
Utökning av servicetjänster *(samma som S+MP)*	15,0 milj
SUMMA	**70,0 milj**
Individ- och familjenämnden	
Vi finansierar index och volymökningar fullt ut	
Ökad personaltäthet – steg ett	20,0 milj
Utbildnings- och karriärstege inom funktionshinderomsorgen – steg ett	10,0 milj
Extra resurser för att betala viten inom LSS (samma som S+MP)	5,0 milj
SUMMA	**35,0 milj**
För- och grundskolenämnden	
Vi finansierar index och volymökningar fullt ut	
Behåll personal och ta första steg i riktning mot max 15 barn/grupp på tre personal	12,0 milj
Minska kraven på egenkontroller – anställ fler lokalvårdare	5,0 milj
Satsning på resursskola och särskilda undervisningsgrupper för bl a NPF-elever	3,0 milj
SUMMA	**20,0 milj**
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	
Vi finansierar index och volymökningar fullt ut	
Sommarjobb	2,0 milj
Effekter av skärpt aktivitetskrav för de som uppbär försörjningsstöd	13,0 milj
SUMMA	**15,0 milj**
Tekniska nämnden	
Vi finansierar index och volymökningar fullt ut	
Utökad budget för vinterväghållningen	10,0 milj
Ökat fastighetsunderhåll	5,0 milj
SUMMA	**15,0 milj**
Fritidsnämnden	
Utökat stöd till föreningslivet - inklusive Summer Zone, Norrbyskär, motorburen ungdom m.m	5,0 milj
SUMMA	**5,0 milj**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	
Vi finansierar index och volymökningar fullt ut	
Försöksverksamhet samordnad varudistribution	5,0 milj
SUMMA	**5,0 milj**
Kommunstyrelsen	
Omskolningsfond för bättre ledarskapskultur	3,0 milj
Ökad satsning på kollektivtrafiken (samma som S+MP)	2,0 milj
Ökade anslag till Västerbottens museum (samma som S+MP)	1,8 milj
Kommunal AI-strategi	1,0 milj
SUMMA	**7,8 milj**

Kommungemensamma nämnder	
Vi finansierar index och volymökningar fullt ut	
TOTALSUMMA satsningar på olika verksamheter	**172,8 milj**

Tabell: Besparingar, omfördelningar och inkomstökningar

Kommunstyrelsen	
Politiska overheadkostnader	16,0 milj
** Ersättningar till kommunalråd samt ordförande, vice ordf och andre vice ordf i nämnderna sänks*	
** Mötesarvodena sänks – ersättning för förlorad arbetsinkomst bibehålls*	
** Omställningsstöden för tidigare arvoderade politiker förändras för att motverka missbruk*	
Minskade sjukskrivningskostnader	16,0 milj
** Ökad personaltäthet inom äldre- och funktionshinderomsorg*	
** Processorienterat arbetssätt med ökat personalinflytande ger ökad arbetsglädje*	
Minskat anslag Norrlandsoperan	5,0 milj
Minskat anslag Folkets Hus	3,5 milj
Minskat anslag Bildmuseet	2,0 milj
Minskat anslag Curiosum	1,0 milj
Minskat anslag för oförutsedda behov	12,5 milj
Minskat anslag Näringslivsservice (3 milj från drift, 7 milj från ”utveckling”, 1 milj övrigt)	11,0 milj
Minskat anslag Kommunikationsenheten	4,3 milj
Tillväxtanslaget halveras	18,0 milj
Ökat uttag ur kraftverksamheten	56,0 milj
(vi utgår ifrån det genomsnittliga utfallet åren 2020-2025, undantaget 2022)	
Minskad investeringsbudget: Lägre avskrivningar	15,0 milj
Minskad investeringsbudget: Lägre räntekostnader	10,7 milj
SUMMA	**171,0 milj**
Kulturnämnden	
Kvinnohistoriska museet samordnas med Länsmuseet	**6,0 milj**
Kulturskolan återförs till För- och grundskolenämnden	
Ramminskning Kulturnämnden	42,1 milj
Ramökning För- och grundskolenämnden	-35,1 milj
SUMMA	**7,0 milj**
Differensen förklaras av samordningsvinster då kulturskolan åter hamnar under FGN	
TOTALSUMMA besparingar, inkomstökningar och omfördelningar	**184,0 milj**

Tabell: Summering av Alternativbudgeten

Arbetarpartiets utgångsläge består av budgeten för år 2026 uppräknad med index- och volymökningar (ökade kostnader för personal, hyror och övrigt samt ökat antal barn, elever, äldre, m m). Siffrorna anges i miljoner kronor.

Nämnder	**Utgångsläge** Budget 2026 uppräknad med index o. volym	*Besparingar o. effektiviseringar*	*Satsningar o. ökade utgifter*	**Summa AP budget 2027**
Kommunstyrelsen	-1 393,6	169,0	-7,8	-1 236,5
Tekniska nämnden	-1 785,5		-15,0	-1 800,5
För- och grundskolenämnden	-2 425,6		* -55,1	-2 482,7
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	-727,6		-15,0	-742,6
Individ- och familjenämnden	-1 972,3		-35,0	-2 007,3
Äldrenämnden	-1 583,1		-70,0	-1 653,1
Byggnadsnämnden	-67,5			-67,5
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-23,1		-5,0	-28,1
Kulturnämnden	-183,7	* 48,1		-135,6
Fritidsnämnden	-132,4		-5,0	-137,4
Kommunfullmäktige	-4,1			-4,1
Valnämnden	-3,6			-3,6
Personalnämnden	-1,4			-1,4
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	-122,5			-122,5
Överförmyndarnämnden	-21,4			-21,4
Gemensam IT-nämnd Umeå-Skellefteå-Vännäs	-10,6			-10,6
Gemensam PA-nämnd Umeregionen	-5,4			-5,4
Summa nämnder	**-10 463,6**			**-10 460,5**
Finansiella kostnader	-81,3			**-81,3**
Summa verksamheternas nettokostnader	**-10 382,3**			**-10 379,2**
Skatter och bidrag	10 692,4			10 692,4
Finansnetto	-107,5	10,7		-96,8
Resultatkrav	-213,8			-213,8

Specifikationer inom Kommunstyrelsen	**Utgångsläge** Budget 2026 uppräknad med index o. volym	*Besparingar, inkomstökningar, effektiviseringar*	*Satsningar o. ökade utgifter*	**Summa AP budget 2027**
Kraftverksamhet	107,0	56,0		163,0
Kollektivtrafik	-185,6		-2,0	-187,6
Umeå Folkets Hus	-27,1	3,5		-23,6
Västerbottens museum	-19,5		-1,8	-17,7
Norrlandsoperan	-36,2	5,0		-31,2
Friskvårdsbidrag	-7,8			-7,8
Fackliga förtroendemän	-14,7			-14,7
Utdelning från UKF	0,0			0,0
Tillväxtanslag	-34,9	18,0		-16,9
Anslag för oförutsedda behov och civil beredskap	-31,3	12,5		-18,8
Avskrivningar	-650,2	15,0		-634,2
Finansiell leasing:				
- avskrivningar	-111,8			-111,8
- räntekostnad	-66,6			-66,6
- justerad hyreskostnad	178,4			178,4
Utrangeringar	-12,0			-12,0
Pensioner nettokostnad	-178,5			-178,5
Stadsledningskontor, pol. verksamhet mm	-302,8	50,3	-4,0	-256,5
Summa Kommunstyrelsen	**-1 393,6**			**-1 236,5**

** Vi flyttar Kulturskolan från Kulturnämnden till För- och grundskolenämnden. Detta minskar budgeten för Kulturnämnden med 42,1 miljoner och ökar budgeten för För- och grundskolenämnden med 35,1 miljoner.*

Finansieringsbudget och låneskuld

En jämförelse mellan AP och S+MP

De styrande i Umeå kommun har under en lång rad år agerat som om kommunen inte behöver en långsiktig planering när det gäller investeringarna och låneskulden. År 2009 var kommunens låneskuld **0 kronor**. Sedan kom en tioårsperiod då kommunen gjorde stora investeringar – bland annat i kostsamma skrytbyggen som kulturhuset Väven och äventyrsbadet Navet. Under denna period ökade låneskulden dramatiskt. År 2019 låg Umeå kommuns låneskuld på hela 2 500 miljoner kronor (2,5 miljarder). Därefter följde pandemiåren 2020-2022 då kommunens låneskuld minskade. Men sedan 2023 har låneskulden återigen ökat.

Vid utgången av år 2025 låg låneskulden på **2 206 miljoner** (2,2 miljarder).

Finansieringsbudget Arbetarpartiet

Miljoner kronor

	2027	2028	2029	2030	Total 2027-30
Investeringar	-800,0	-800,0	-800,0	-800,0	-3 200,0
Nettoutgifter mark- och exploatering	22,4	-73,5	-161,9	-164,1	-377,1
Finansieras genom:					
Resultat	213,8	223,2	231,1	240,5	908,6
Avskrivningar	641,2	662,7	709,7	743,8	2 750,3
Pensionsavsättning	-29,7	-22,0	-10,4	-20,2	-82,3
Minskad låneskuld	**40,7**	**-9,6**	**-31,5**	**0,0**	**6,5**

Finansieringsbudget Socialdemokraterna + Miljöpartiet

Miljoner kronor

	2027	2028	2029	2030	Total 2027-30
Investeringar	-1 551,5	-1 567,1	-1 218,7	-1 073,3	-5 410,6
Nettoutgifter mark- och exploatering	22,4	-73,5	-161,9	-164,1	-377,1
Finansieras genom:					
Resultat	107,7	223,2	231,1	240,5	802,5
Avskrivningar	656,2	693,4	726,4	754,7	2 830,7
Pensionsavsättning	-29,7	-22,0	-10,4	-20,2	-82,3
Utökad låneskuld	**-794,9**	**-746,0**	**-433,5**	**-262,4**	**-2 236,8**

Kommentarer:

* Under de fyra åren 2027-2030 minskar Arbetarpartiet låneskulden med 6,5 miljoner. Budgetförslaget från S+MP ökar istället låneskulden med hela 2 236,8 miljoner. Detta är mer än vad låneskulden låg på vid utgången av 2025.
* Skillnaden mellan AP och S+MP blir därmed 2 243,3 miljoner (2 236,8 + 6,5) under fyraårsperioden – d v s drygt 2,2 miljarder!
* Arbetarpartiets lägre låneskuld skulle innebära att Umeå kommun är mindre sårbar för de kostnadsökningar som riskerar att uppstå på grund av de senaste årens räntehöjningar och det i allmänhet osäkra ekonomiska läget i världen.

Avslutning

Två avgörande strukturförändringar i ett tioårigt Handlingsprogram för Umeå kommun

Strukturförändring ett

Gemensamma förvaltningar

Till våra långsiktiga åtgärder hör att återinföra och vidareutveckla den *kommungemensamma förvaltningen* i kombination med ett *processorienterat arbetssätt*. När detta koncept avvecklades på initiativ av Alliansen och Vänsterpartiet förlorade kommunen mellan 300-500 miljoner kronor om året! (Socialdemokraterna och MP orkade endast stå emot Alliansen och V under sju dagar – ynkligt, ömkligt och ansvarslöst). Den väldiga fördelen med den kommungemensamma förvaltningen var att denna organisationsmodell kunde ta hand om nya stora arbetsuppgifter – utan extra kostnader. *Vinsten bestod i uteblivna kostnadsökningar trots ny och ökad arbetsbelastning.* Och för varje år som den kommungemensamma förvaltningen trimmades in blev den mer och mer effektiv. Hade modellen fått fortsätta – det tog nästan tio år från idé till verkställighet – hade den kommungemensamma förvaltningen bara blivit mer och mer effektiv. Det politiska ränkspelet från V och Alliansen å ena sidan, och principlösheten från S och MP å andra sidan, innebar att Umeås skattebetalare förlorade en metod som skulle ha förbättrat kommunens ekonomi med mellan 400-600 miljoner – varje år!

Det som gick förlorat var en uttalad strävan efter ett gemensamt ansvarstagande för helheten och som tog sig uttryck i samarbete över de kommunala verksamheternas gränser. Arbetarpartiet föreslår inte en enda ny kommungemensam förvaltning. Idag föreslår vi fyra förvaltningar. Se nedan:

1. Utbildnings- och kulturförvaltningen
I denna skulle dagens förvaltningar för *Utbildning* samt *Kultur* ingå. Denna förvaltning skulle arbeta för de två skolnämnderna samt kulturnämnden.

2. Socialförvaltningen
I denna skulle dagens förvaltningar för *Stöd och omsorg* samt *Äldreomsorg* ingå. Denna förvaltning skulle arbeta för Äldrenämnden och Individ- och familjenämnden.

3. Samhällsbyggnads- och miljöförvaltningen
Här samlar vi dagens förvaltningar för *Samhällsbyggnad*, *Teknik och fastighet* samt *Fritid*. Denna förvaltning skulle främst arbeta för Tekniska nämnden, Byggnadsnämnden, Fritidsnämnden samt Miljö- och hälsoskyddsnämnden.

4. Stadsledningskontoret
Denna förvaltning tar hand om övrig verksamhet.

Strukturförändring två

Ett processorienterat arbetssätt – och ökat personalinflytande

En miljard är inte alltid en miljard. I Arbetarpartiet är vi övertygade om att det finns en väldig positiv kraft i form av ”styrkan från golvet”. Vi talar om kunnandet hos personalen inom äldreomsorg, socialtjänst, skola och förskola; inom städ, gator och parker; inom övriga kommunala verksamheter. Umeå kommun har hela 13 000 anställda. Denna styrka måste bara släppas loss. I detta ingår bland annat metoden att överlåta problemlösningar till de närmast berörda.

Om *styrkan från golvet* används på rätt sätt kommer varje arbetad timme att innebära mer – mer produktion, mer trivsel, större trygghet samt mindre sjukfrånvaro. Dessa positiva effekter gäller i första hand för de anställda, oavsett om arbetsgivaren är offentlig eller privat, men de positiva effekterna kommer även att gynna elever och äldre samt övriga umebor.

Alltför ofta handlar debatten, i och utanför kommunfullmäktige, om huruvida verksamheterna ska toppstyras av politiker eller om verksamheterna ska styras av marknadskrafternas jakt på vinst.

Tredje ståndpunkten – ökat personalinflytande
Arbetarpartiet vill föra fram en tredje ståndpunkt, och det är att öka personalinflytandet! I detta sammanhang vill vi föra fram det tänkande som kan sammanfattas i begreppet ”processorienterat arbetssätt”. Detta gäller på golvet. Men principerna kan även tillämpas längre upp i organisationerna – och på olika arbetsplatser.

Låt oss uttrycka det hela på följande sätt: En miljard är inte alltid en miljard. Låt oss ta dagens Äldrenämnd (ÄN) som ett exempel (även andra nämnder skulle kunna användas). Denna nämnd tilldelas idag drygt 1,5 miljarder kronor om året för att utföra sina uppgifter. Med rätt arbetssätt och genom att personalen ges ökat inflytande – exempelvis över schemaläggning, tillsättning av chefer och arbetsmiljö – kommer trivseln och motivationen att öka, sjuktalen och personalomsättningen att minska. Detta kommer i sin tur även att leda till ökad produktivitet. Det blir en win-win-situation!

En miljard är inte alltid är en miljard
Med en bra arbetsledning och personalpolitik – präglad av trivsel och kreativitet – kan en budget på en miljard innebära en ”produktion” av vård och omsorg som motsvarar 1,25 miljarder! Alltså 25 procent mer. Men detsamma kan även gälla i motsatt riktning. En dålig arbetsledning och personalpolitik – präglad av toppstyrning, tystnadskultur och repressalier mot visselblåsare – riskerar att öka sjukfrånvaron och personalomsättningen samtidigt som trivseln och initiativkraften minskar. Med ett sådant arbetssätt finns risken att den satsade miljarden endast ”producerar” omsorg för 750 miljoner! Alltså 25 procent mindre.

Insikten om att ”styrkan från golvet” måste tas tillvara genom ett processorienterat arbetssätt med ökat personalinflytande, där både problem och nya idéer, löses respektive verkställs, av de närmast berörda kommer att både öka trivsel och produktivitet.

1 + 1 = 3
Lägger vi sedan samma vårt förslag på en ny och krympt *förvaltningsorganisation* (strukturförändring ett) med vårt förslag på ett *processorienterat arbetssätt* (strukturförändring två) kommer dessa två strukturförändringar, tillsammans, att öka trivseln, förbättra arbetsmetoderna, minska byråkratin och ge umeborna mer resultat per skattekrona än idag. Dessa två strukturförändringar kommer att samverka på ett sådant sätt att de ger mer än varje reform var och en för sig själv. Ibland kan 1 + 1 bli mer än 2. Dessa två strukturförändringar utgör helt avgörande inslag i Arbetarpartiets tioåriga handlingsprogram för Umeå kommun.

Bilaga 1

Arbetarpartiets Alternativbudget jämförd med budgeten från S+MP

Nämnder	AP 2027	S+MP 2027	Skillnad
Kommunstyrelsen	-1 241,1	-1 416,9	-175,8
Tekniska nämnden	-1 800,5	-1 764,7	35,8
För- och grundskolenämnden	-2 480,7	-2 435,8	44,9
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	-742,6	-756,9	-14,3
Individ- och familjenämnden	-2 007,3	-1 976,4	30,9
Äldrenämnden	-1 653,1	-1 616,7	36,4
Byggnadsnämnden	-67,5	-69,9	-2,4
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-28,1	-25,6	2,5
Kulturnämnden	-135,6	-187,1	-51,5
Fritidsnämnden	-137,4	-139,4	-2
Kommunfullmäktige	-4,1	-4,1	0
Valnämnden	-3,6	-3,6	0
Personalnämnden	-1,4	-2,1	-0,7
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	-122,5	-122,5	0
Överförmyndarnämnden	-21,4	-20,8	0,6
Gemensam IT-nämnd Umeå-Skellefteå-Vännäs	-10,6	-10,6	0
Gemensam PA-nämnd Umeregionen	-5,4	-5,4	0

Kommentarer:

* Arbetarpartiet satsar 98,6 miljoner mer än S+MP på de fem stora nämnderna i Umeå kommun: Äldrenämnden, Individ- och familjenämnden, För- och grundskolenämnden, Gymnasienämnden samt Tekniska nämnden. Dessa nämnder omfattar ca 80 procent av Umeå kommuns totala driftsbudget.
* Skillnaden mellan AP och S+MP när det gäller Kulturnämnden och För- och grundskolenämnden beror till största delen på att vi flyttar ansvaret för Kulturskolan. Detta minskar budgeten för Kulturnämnden med 42,1 miljoner och ökar budgeten för För- och grundskolenämnden med 35,1 miljoner. Vi har räknat bort denna förflyttning i uträkningen då vi konstaterar att AP satsar mer än S+MP på de fem stora nämnderna.

Bilaga 2

Utredningsuppdrag

Kommunens ekonomi och budget

1. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att framställa tioåriga prognoser för kommunens intäkter och kostnader, samt investeringsbehov och låneskuld, för att i ett tidigt skede kunna ta fram och diskutera vilka åtgärder som är nödvändiga för att kommunen ska undvika förödande underskott i framtiden.

2. KS ger nämnderna i uppdrag att, i samband med budgetarbetet, ta fram underlag när det gäller nämndernas kostnadsökningar/-minskningar från ett år till nästa till följd av index och volym.

3. KS ges i uppdrag att utreda dels hur museiverksamheten ska kunna samordnas bättre både vad gäller fysisk placering, dels i syfte att sänka kostnaderna. Det finns numera bland annat ett länsmuseum, ett bildmuseum, ett kvinnohistoriskt museum, Guitars, m.fl.

4. KS ges i uppdrag att inrätta ett system för att i mån av behov revidera budgeten, förslagsvis i samband med fullmäktige i oktober eller november, i syfte att minska det stora glappet mellan budget och utfall år efter år.

Kommunens organisation

5. KS får i uppdrag att utreda förutsättningarna för en sammanslagning av nuvarande förvaltningar till följande fyra ***övergripande*** förvaltningar:
* *Utbildnings- och kulturförvaltningen*. Ansvariga nämnder: FGN, GVN, KN
* *Socialförvaltningen*. Ansvariga nämnder: IFN, ÄN
* *Samhällsbyggnads- och miljöförvaltningen*: Ansvariga nämnder: TN, BN, MHN, FN
* *Stadsledningskontoret*.

Ledarskapskultur och arbetsplatsdemokrati

6. KS får i uppdrag att granska den rådande ledarskapskulturen bland kommunens högsta chefer. Det kan finnas behov av att omplacera eller avskeda individer som inte lever upp till grundläggande krav på öppenhet, demokratiskt sinnelag och respekt för personalens yrkeskunnande.

7. KS får i uppdrag att undersöka fördelar och eventuella nackdelar med en visselblåsarfunktion som helt eller delvis består av behöriga personer som inte är anställda vid Umeå kommun. Detta mot bakgrund av de orimligheter som framkommit sedan den 13 mars 2025.

8. KS får i uppdrag att utarbeta en modell för processorienterat arbetssätt med målsättningen att personalinflytandet ska öka över exempelvis schemaläggning, tillsättning av chefer och arbetsmiljö. Syftet med ett processorienterat är att släppa lös ”styrkan från golvet” med målsättningen att öka trivseln, förbättra arbetsmetoderna, minska byråkratin och ge umeborna mer resultat per skattekrona än idag.

Satsa på vård och omsorg samt skola

9. Äldrenämnden ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för att införa en utbildnings- och karriärstege inom äldreomsorgen.

10. Individ- och familjenämnden ges i uppdrag att utreda förutsättningarna för att införa en utbildnings- och karriärstege inom funktionshinderomsorgen.

11. För- och grundskolenämnden ges i uppdrag att utreda hur barngrupperna inom förskolan ska kunna minskas, i rådande läge med minskat barnafödande, genom att exempelvis behålla personal som annars skulle anses övertalig.

12. KS ges i uppdrag att följa upp revisorernas allvarliga kritik mot Äldrenämnden och redovisa resultatet för kommunfullmäktige.

Bekämpa hedersförtryck och religiös extremism

13. AB Bostaden och övriga delar av Umeå kommunkoncern ska inte hyra ut lokaler till föreningar eller församlingar som bidrar till att sprida uppfattningar som står i strid mot den svenska grundlagen. Umeå kommun måste införa uthyrningsregler som försvårar för extremistiska och våldsbejakande organisationer att sprida sitt budskap.

14. Skärp uppföljningen och kontrollen av de föreningar som erhåller offentligt stöd av fritidsnämnden och kulturnämnden. Inte en enda skattekrona ska riskera att betalas ut till extremistiska och våldsbejakande organisationer.

15. KS ges i uppdrag att genomföra en kartläggning av hedersförtryckets utbredning bland alla elever på Umeås grundskolor och gymnasier. Kartläggningen ska vara byggd på de metoder som använts i Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala.

Samhällsplanering

16. KS ges i uppdrag att utarbeta en utvecklingsplan för att öka tillgängligheten för umeborna att ta del av det fantastiska, obebyggda och sammanhängande grönområdet nedströms Backens kyrka och fram till Tvärån. Detta skulle kunna ske med relativt små insatser som exempelvis sittplatser och grillplatser av samma karaktär som finns runt Nydalasjön.

17. KS får i uppdrag att kartlägga vad som krävs för att snarast möjligt påbörja exploateringen av hela I20-området innanför Norra länken. Detta med målsättningen att området ska användas till den största delen av kommunens framtida expansion i syfte att skapa en sammanhållen stad.

Miljö och klimat

18. KS utreder vad som skulle vara mest effektivt i Umeå när det gäller att få fler bilister att börja åka kollektivt med betoning på prissättning och turtäthet.

19. KS utreder vilka vinster som kan göras när det gäller att minska utsläpp av kvävedioxid, speciellt inom centrumfyrkanten, vid införandet av samordnade varutransporter.

20. KS ges i uppdrag att ansvara för att kommunens översiktsplaner, fördjupade översiktsplaner samt detaljplaner inte får försämra kommunens förmåga att klara miljökvalitetsnormerna för bl a kvävedioxid och partiklar i centrala Umeå. Alternativt uttryckt: Att lagens bokstav och anda inarbetas i Umeå kommuns samhällsplanering.

Artificiell intelligens och IT-system

21. Tekniska nämnden ges i uppdrag att ta fram en kommunal AI-strategi med tydliga riktlinjer och avgränsningar för hur AI ska användas och inte användas i den kommunala verksamheten.

22. TN ges i uppdrag att ta fram rutiner för hur nya IT-system ska införas. Målsättningen måste vara att personalen inom exempelvis äldreomsorgen eller förskolan ges möjlighet att delta i utformning och implementering av IT-systemen – med möjlighet till veto.

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-10-13

§ 173

Diarienr: KS-2025/00756

Fastställande av Planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028–2030

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att fastställa beslutet om planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028–2030, enligt fullmäktiges beslut 2026-06-15 §139.

Reservation
Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om att bifalla Alliansens budgetförslag.

Anders Sellström (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om att bifalla Alliansens budgetförslag.

Lars Forsgren (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om att bifalla Sverigedemokraternas budgetförslag.

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om att bifalla Vänsterpartiets budgetförslag.

Ärendebeskrivning

Umeå kommunfullmäktige fattade, 2026-06-15, beslut om planeringsdirektiv och budget för 2027 samt plan 2028–2030 (§139).
De år det är valår skall beslut om budget för kommande år fastställas av det nyvalda fullmäktige. (Kommunallagen 11 kap. 10§)

Beslutsunderlag

Kommunfullmäktiges protokoll 2026-06-15, § 139.
Planeringsdirektiv och budget för 2027 samt plan för 2028–2030.
Investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030.
Mark- och exploateringsplan 2027–2030.

Alliansens budgetförslag.
Vänsterpartiets budgetförslag.
Sverigedemokraternas budgetförslag.

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till att fastställa beslutet om planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028–2030, enligt fullmäktiges beslut 2026-06-15, §139, d.v.s. Socialdemokraternas och Miljöpartiets budgetförslag.

Anders Ågren (M) och **Mattias Larsson (C)** – Bifall till Alliansens budgetförslag.

Bore Sköld (V) – Bifall till Vänsterpartiets budgetförslag.

Propositionsordning som godkänns

Bifall till att fastställa beslutet om planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028–2030, enligt fullmäktiges beslut 2026-06-15, §139, d.v.s. Socialdemokraternas och Miljöpartiets budgetförslag *mot* Alliansens budgetförslag *mot* Vänsterpartiets budgetförslag. Ordföranden finner att utskottet beslutar att bifalla att fastställa beslutet om planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028–2030, enligt fullmäktiges beslut 2026-06-15, §139, d.v.s. Socialdemokraternas och Miljöpartiets budgetförslag.

Reservation

Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om att bifalla Alliansens budgetförslag.

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om att bifalla Vänsterpartiets budgetförslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag att fastställa beslutet om planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028–2030, enligt fullmäktiges beslut 2026-06-15, §139, d.v.s. Socialdemokraternas och Miljöpartiets budgetförslag.

Anders Ågren (M), **Anders Sellström (KD)** och **Mattias Larsson (C)** – Bifall till Alliansens budgetförslag.

Lars Forsgren (SD) – Bifall till Sverigedemokraternas budgetförslag.

Bore Sköld (V) – Bifall till Vänsterpartiets budgetförslag.

Propositionsordning som godkänns
Bifall till näringslivs- och arbetsutskottets förslag att fastställa beslutet om planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028–2030, enligt fullmäktiges beslut 2026-06-15, §139, d.v.s. Socialdemokraternas och Miljöpartiets budgetförslag *mot* Alliansens budgetförslag *mot* Sverigedemokraternas budgetförslag *mot* Vänsterpartiets budgetförslag. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Reservation
Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om att bifalla Alliansens budgetförslag.

Anders Sellström (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om att bifalla Alliansens budgetförslag.

Lars Forsgren (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om att bifalla Sverigedemokraternas budgetförslag.

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om att bifalla Vänsterpartiets budgetförslag.

Beslutet ska skickas till
Ekonomi

Umeå kommun
Click here to enter text.

Protokollsutdrag
Click here to enter text.

§ 329

Diarienr: KS-2025/00756

Fastställande av Planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028–2030

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att fastställa beslutet om planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028–2030, enligt fullmäktiges beslut 2026-06-15 §139.

Reservation
Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om att bifalla Alliansens budgetförslag.

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om att bifalla Vänsterpartiets budgetförslag.

Ärendebeskrivning

Umeå kommunfullmäktige fattade, 2026-06-15, beslut om planeringsdirektiv och budget för 2027 samt plan 2028–2030 (§139).
De år det är valår skall beslut om budget för kommande år fastställas av det nyvalda fullmäktige. (Kommunallagen 11 kap. 10§)

Beslutsunderlag

Kommunfullmäktiges protokoll 2026-06-15, § 139.
Planeringsdirektiv och budget för 2027 samt plan för 2028–2030.
Investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030.
Mark- och exploateringsplan 2027–2030.
Alliansens budgetförslag.
Vänsterpartiets budgetförslag.

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till att fastställa beslutet om planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028–2030, enligt fullmäktiges beslut 2026-06-15, §139, d.v.s. Socialdemokraternas och Miljöpartiets budgetförslag.

Anders Ågren (M) och **Mattias Larsson (C)** – Bifall till Alliansens budgetförslag.

Bore Sköld (V) – Bifall till Vänsterpartiets budgetförslag.

Propositionsordning som godkänns
Bifall till att fastställa beslutet om planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028–2030, enligt fullmäktiges beslut 2026-06-15, §139, d.v.s. Socialdemokraternas och Miljöpartiets budgetförslag *mot* Alliansens budgetförslag *mot* Vänsterpartiets budgetförslag. Ordföranden finner att utskottet beslutar att bifalla att fastställa beslutet om planeringsdirektiv och budget 2027 samt plan 2028–2030, enligt fullmäktiges beslut 2026-06-15, §139, d.v.s. Socialdemokraternas och Miljöpartiets budgetförslag.

Reservation
Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om att bifalla Alliansens budgetförslag.

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om att bifalla Vänsterpartiets budgetförslag.

Beslutet ska skickas till
Ekonomi

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-07-07

Kommunstyrelsens
planeringsutskott

Diarienr: KS-2025/00906

Revidering av avfallsföreskrifter för Umeå kommun

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar

att anta förslaget till nya avfallsföreskrifter för Umeå kommun.

att föreskrifterna gäller från och med 2026-10-20.

Ärendebeskrivning
I och med att producentansvarslagstiftningen ändrades 2024 förändrades också kommunernas ansvar för insamling av förpackningar från hushåll och samlokaliserade verksamheter som väljer kommunal insamling. Från 2027 ska insamlingen av förpackningar av papper, plast, metall och glas ske fastighetsnära.

Med utgångspunkt i ovanstående har Vakin påbörjat arbetet med att ställa om sin avfallshantering till fastighetsnära insamling.

Systemet finansieras av producenterna som ska ersätta kommunerna för kostnaderna utifrån en särskild ersättningsmodell, i huvudsak baserat på insamlad mängd, antal hushåll som är anslutna till fastighetsnära insamling och antal lättillgängliga insamlingsplatser (LIP). Även kvaliteten på insamlade förpackningar kan komma att påverka ersättningen.

Vakin har gjort en utredning baserad på:

- Insamlingsresultat, t.ex. insamlad mängd och kvalitet på utsorterade fraktioner

- Miljö, t.ex. möjlighet till kvalitetskontroll av insamlat avfall, transportbehov, behov av påsar för insamling, risk för förluster i hanteringen

- Service, t.ex. antal och storlek på kärl, tömningsfrekvens Arbetsmiljö, t.ex. behov av manuell tömning av kärl och behållare, säkerhet vid tömning, behov av lyft
- Tekniska begränsningar, t.ex. behov av särskilda fordon och behållare, flexibilitet avseende hämtningsfrekvens, behållartyper

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/00906

och antal fraktioner, framkomlighet för fordon, möjlighet att samla in avfall även från gemensamma insamlingsplatser och små flerbostadshus, erfarenheter av systemet i full skala, etablerbarhet.

- Ekonomi, t.ex. kostnadseffektivitet, investeringsbehov.

Ett pilottest har genomförts på Blåbärsvägen och Filgränd samt omvärldsbevakning av hur andra kommuner som redan infört fastighetsnära insamling och vilka lärdomar och erfarenheter de gjort.

I och med detta har en revidering av avfallsföreskrifterna varit nödvändig.

Förslaget har varit ute på samråd 5/5 till 30/6 och ungefär 150 synpunkter har kommit in. Vilka nämnder som yttrat sig samt vilka synpunkter som inkommit från allmänheten redovisas i samrådsredogörelsen.

Beslutsunderlag

- Förslaget till nya avfallsföreskrifter
- Samrådsredogörelse
- Tjänsteskrivelse inför styrelsebeslut Umeva 2403
- Rapport Vakin pilottest fastighetsnära insamling 2024
- Utredning insamling Umeå-regionen_2023-05-29 rev
- Bilaga 2 Omvärldsbevakning andra kommuners systemval.

Beredningsansvarig

Maria Eriksson, strategisk utveckling

Beslutet ska skickas till

Maria Eriksson
Helena Johansson, Vakin

Förnamn, Efternamn	Maria Eriksson
Befattning	Vik. miljöstrateg

Föreskrifter för avfallshantering i Umeå kommun

UMEÅ KOMMUN

Föreskrifter om avfallshantering för Umeå kommun.

Innehåll

Föreskrifter för avfallshantering i Umeå kommun 1
Innehåll 2
Inledande bestämmelser 4
Bemyndigande 4
Definitioner 4
Kommunens ansvar för avfallshantering, tillsyn och information 5
Betalning och information 6
Sortering och överlämning av avfall under kommunalt ansvar 6
Sortering av avfall 6
Skyldighet att överlämna avfall under kommunalt ansvar 7
Emballering av avfall under kommunalt ansvar samt placering av behållare 8
Anläggande, underhåll och skötsel av behållare och annan utrustning 8
Anskaffande och ägande 8
Anläggande 8
Rengöring och tillsyn 9
Åtgärder inför hämtning av avfall som lämnas i behållare eller säck 10
Åtgärder inför hämtning av övrigt avfall under kommunalt ansvar från anläggningar 10
Hämtningsplats och transportvägar 11
Hämtningsområde 12
Hämtningsintervall 12
Enskilda avloppsanläggningar 13
Åtgärder om föreskrift inte följs. 14
Särskilt om avfall under kommunalt ansvar från verksamheter 14
Annat avfall än avfall under kommunalt ansvar från verksamheter 15
Uppgiftsskyldighet 15
Undantag 15
Handläggning av ärenden 15
Kompostering, annan återvinning eller bortskaffande av visst avfall under kommunalt ansvar 16
Förlängt hämtningsintervall 16
Gemensamma avfallsbehållare 16
Uppehåll i hämtning 17
Eget omhändertagande och befrielse från skyldigheten att överlämna avfall under kommunalt ansvar 17
Eget omhändertagande av matavfall 18

Föreskrifter om avfallshantering för Umeå kommun.

Särskilda bestämmelser för försöksområden 18
Återkallande av medgivet undantag och dispens 18
Övergångsbestämmelser 18
Bilaga 1. Sortering och lämning av avfall 19
Tabell 1. Avfall under kommunalt ansvar 19
Tabell 2. Avfall under producentansvar 26
Tabell 3. Exempel på avfall från verksamheter 28
Bilaga 2. Tömningsområde bottentömmande behållare 33
Bilaga 3. Tömningsområde hämtning varje vecka 34
Bilaga 4. Tömningsområde öar 35

Föreskrifter om avfallshantering för Umeå kommun.

Inledande bestämmelser

Bemyndigande

1 § Med stöd av 15 kap. 47, 49–50 och 52 §§ miljöbalken (1998:808) meddelar kommunfullmäktige dessa föreskrifter för avfallshantering i Umeå kommun.

Definitioner

2 § Följande termer och begrepp används i dessa föreskrifter med de betydelser som anges här:

1. Med kommunalt avfall avses detsamma som 15 kap. 5 § punkt 18 i miljöbalken. I begreppet kommunalt avfall ingår returpapper enligt 15 kap. 5 § punkt 23 miljöbalken.

a) Med avfall under kommunalt ansvar avses kommunalt avfall och annat avfall som kommunen har ansvar för enligt 15 kap. 12 § miljöbalken samt förpackningsavfall enligt 6 kap. 2 – 6 §§ förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.

b) Med restavfall avses sorterat brännbart kärl- och säckavfall. Med detta avses det avfall som kvarstår när matavfall, farligt avfall, returpapper samt förpackningar, elavfall och annat avfall som omfattas av producentansvar, har sorterats ut.

c) Med skrymmande avfall avses den del av avfall under kommunalt ansvar som är så tungt eller skrymmande eller har egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samla in i säck eller behållare.

d) Med trädgårdsavfall avses sådant biologiskt nedbrytbart trädgårds- och parkavfall i enlighet med definitionen i 15 kap. 5 § punkt 26 miljöbalken som uppstår i trädgård vid bostadshus och sådant avfall från andra källor som är kommunalt avfall. För invasiva främmande arter, se förordning (2026:311) om invasiva främmande arter.

e) Med farligt avfall avses avfall som i bilaga 3 till avfallsförordningen (2020:614) beskrivs med en avfallskod markerad med en asterisk (*).

f) Med konsumentelavfall avses detsamma som i 16 § förordningen (2022:1276) om producentansvar för elutrustning.

g) Med före detta livsmedel avses butiksavfall av animaliskt ursprung enligt förordningarna 1069/2009/EG och 142/2011/EU.

h) Med matavfall avses allt biologiskt nedbrytbart kommunalt avfall enligt definitionen i 15 kap. 5 § miljöbalken. Butiksavfall av animaliskt ursprung utgör dock före detta livsmedel i enlighet med punkt (g) ovan.

i) flyttad till punkt b.

j) Med bygg- och rivningsavfall avses i enlighet med 15 kap. 5 § punkt 8 i miljöbalken avfall från bygg- och rivningsarbeten.

k) Med bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet avses detsamma som i 15 kap. 12 § 4 punkten i miljöbalken.

2. Med renhållare menas Vatten och Avfallskompetens i Norr AB, (Vakin) eller den som anlitas av Vakin.

3. Med fastighetsinnehavare avses den som är fastighetsägare eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) ska anses som fastighetsägare.

4. Med nyttjanderättshavare avses den som, utan att omfattas av begreppet fastighetsinnehavare, har rätt att bruka eller nyttja fastighet.

5. Med permanentbostad avses en fastighet som:

a) används stadigvarande som bostad,

b) under normala förhållanden skulle användas för stadigvarande bostad eller

c) en fastighet med personer folkbokförda enligt folkbokföringslagen (1991:481).

6. Med fritidsbostad avses en fastighet som inte utgör permanentbostad enligt 5 a – c och används som bostad under perioden vecka 20 till vecka 42.

7. Småhus - byggnad med 1–2 bostäder.

Flerbostadshus - byggnad med fler än två lägenheter.

8. Med behållare avses kärl, container, bottentömmande behållare, säck, latrinbehållare, fosforfälla, slamavskiljare, fettavskiljare eller annan anordning för uppsamling av avfall under kommunalt ansvar.

9. Med enskilda avloppsanläggningar avses slutna tankar, slamavskiljare, fosforfällor, minireningsverk och andra motsvarande anläggningar som inte är allmänna och som är dimensionerade för högst 25 personekvivalenter och endast används för hushållsspillvatten som till sin art och sammansättning liknar hushållsspillvatten, Miljöbalken 15 kap. 12 §. Oljeavskiljare- och fettavskiljare innefattas inte av detta begrepp.

10. Med extrabrunn avses en brunn som hör till samma enskilda avloppsanläggning, exempelvis en fördelningsbrunn eller spolningsbrunn.

11. Med fettavskiljare avses en behållare avsedd för avskiljning av fett från spillvatten. Fett från avskiljare vid restaurang, bageri, gatukök och liknande verksamhet ingår i begreppet under kommunalt ansvar.

12. Med latrin avses avfall från torrtoaletter och andra jämförliga lösningar, i enlighet med 15 kap. 12 § punkt 3 miljöbalken.

13. Med gränsgrannar avses två eller fler fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som har en gemensam fastighetsgräns.

För definitioner av andra termer och begrepp som används i dessa föreskrifter hänvisas till 15 kap. miljöbalken samt till gällande avfallsförordning och andra förordningar utfärdade med stöd av miljöbalken. Definitioner av vissa avfallsslag anges i bilaga 1.

Kommunens ansvar för avfallshantering, tillsyn och information

3 § Kommunfullmäktige har via beslut (KF 119, 137 §§, 1999-10-18) överlåtit verksamhetsansvaret, enligt 15 kap. 16 § miljöbalken, till det majoritetsägda kommunala bolaget Umeå Vatten och Avfall AB. Vatten- och avfallskompetens i Norr AB, Vakin fortsättningsvis kallat renhållaren, har i uppdrag att utföra all renhållningsansvariges verksamhet, med särskilt ansvar för att avfall under kommunalt ansvar som utgörs av farligt avfall samlas in och transporteras till en behandlingsanläggning.

Föreskrifter om avfallshantering för Umeå kommun.

Principiella beslut om taxor, avfallsplan och föreskrifter beslutas av kommunfullmäktige.

Mindre ändringar på grund av ändrad lagstiftning eller andra direktiv, som inte påverkar renhållningsordningens principiella utformning, beslutas av Umeå Vatten och Avfall AB:s styrelse.

Hantering av det avfall som omfattas av kommunens ansvar utförs av renhållaren.

4 § Tillsynen över avfallshanteringen enligt 15 kap. miljöbalken och enligt föreskrifter meddelade med stöd av miljöbalken utförs av miljö- och hälsoskyddsnämnden, med undantag enligt 26 kap 3 § punkt 2 i miljöbalken.

a) Renhållaren har rätt att göra stickprovskontroll av avfall under kommunalt ansvar för att kontrollera avfallsbehållarens innehåll och avfallets sortering i syfte att säkerställa att renheten på avfallet upprätthålls. Med stickprovskontroll avses även plockanalyser som utförs av slumpmässigt utvalt kommunalt avfall i syfte att undersöka avfallets sammansättning i stort. Behållare som innehåller felsorterat avfall kan enligt taxa avgiftsbeläggas.

5 § Renhållaren ska särskilt informera hushållen om krav och hantering avseende förpackningar, avfallsförebyggande åtgärder samt konsumentelavfall.

Betalning och information

6 § Avgift ska betalas för

1. de åtgärder som kommunen vidtar i syfte att informera hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 12–13 §§ i miljöbalken om avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder.

2. de åtgärder som kommunen vidtar för att underlätta insamling och sortering av återanvändbara produkter från hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 12–13 §§ miljöbalken.

3. den insamling, transport, behandling i form av återvinning och bortskaffande av avfall som utgörs genom kommunens försorg och i enlighet med föreskrifter som kommunen har antagit med stöd av 27 kap. 4 § miljöbalken.

7 § Fastighetsinnehavare och nyttjanderättshavare är skyldiga att i behövlig omfattning informera den eller dem som bor på eller är verksamma inom fastigheten om gällande regler för avfallshantering.

Sortering och överlämning av avfall under kommunalt ansvar

Sortering av avfall

8 § Den som innehar avfall under kommunalt ansvar ska sortera ut avfallsslag i enlighet med bilaga 1 och hålla det skilt från annat avfall.

a) Förpackningsavfall i form av

1. Papper och kartong

2. Plast

3. Metall,

4. Färgat glas,

5. Ofärgat glas

6. Plastflaskor och metallburkar som är avsedda för ett sådant retursystem som avses i 4 kap. 3 § förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar,

7. Trä, och

8. Material som inte avses i punkterna 1-7 (övrigt förpackningsmaterial). Utsorterade förpackningar sorteras enligt 1-8 till ett insamlingssystem som renhållaren tillhandahåller.

Skrymmande förpackningsavfall sorteras ut från annat avfall under kommunalt ansvar och från förpackningsavfall enligt punkterna 1-7 och lämnas till ett insamlingssystem.

b) Av 3 kap 9 § Avfallsförordningen (2020:614) framgår att den som har en förpackning som innehåller avfall ska se till att förpackningen skiljs från innehållet. Detta gäller dock inte en förpackning som innehåller farligt avfall eller läkemedelsavfall, om förpackningen underlättar den praktiska hanteringen av avfallet. Förpackning som innehåller farligt avfall eller rester av farligt avfall ska i stället hanteras som farligt avfall enligt 4 kap. 19–23 §§ avfallsförordningen (2020:614).

Förpackningar som innehåller läkemedelsavfall som inte är farligt avfall ska lämnas till apoteket i enlighet med förordning (2009:1031) om producentansvar för läkemedel.

c) Returpapper ska enligt avfallsförordningen (2020:614) sorteras ut separat och lämnas till ett insamlingssystem som renhållaren eller renhållarens utförare tillhandahåller.

d) Avfall i form av invasiva främmande växter ska sorteras ut och hållas skilt dels från annat avfall, samt sorteras ut från annat biologiskt avfall och hanteras enligt anvisningarna i bilaga 1, tabell 1.

e) Bygg- och rivningsavfall i form av schaktmassor som lyder under kommunalt ansvar enligt 15 kap. 12 § miljöbalken ska sorteras ut. Icke förorenade massor ska hanteras enligt 15 kap 3 § miljöbalken.

f) Ytterligare föreskrifter om sortering återfinns i bilaga 1.

9 § Fastighetsinnehavare ska säkerställa möjligheter för nyttjanderättshavare, hushåll och andra som nyttjar fastigheten att sortera ut och hålla de olika avfallsfraktionerna åtskilda.

Skyldighet att överlämna avfall under kommunalt ansvar

10 § Avfall under kommunalt ansvar ska lämnas till och transporteras bort av renhållaren, om inte annat anges i dessa föreskrifter eller bilaga 1.

Utsorterade avfallsslag hämtas vid fastigheten på överenskommen eller anvisad plats enligt 23 §.

Det utsorterade avfallet ska transporteras bort så ofta att olägenhet för människors hälsa och miljön inte uppstår. Hämtningsintervall och storlek på behållare ska motsvara behovet av borttransport av avfall under kommunalt ansvar från fastigheten.

Fastighetsinnehavare och nyttjanderättshavare ska upplysa renhållaren om ändrade förhållanden av betydelse för avfallshanteringen för fastigheten.

a) Fastighetsinnehavare, nyttjanderättshavare, hushåll och andra avfallsproducenter får själva genom egen personal, medlem i hushållet, personal beviljad med stöd av socialtjänstlagen eller annan lag om särskilt stöd transportera skrymmande avfall, trädgårds- och parkavfall, farligt avfall, bygg- och rivningsavfall samt annat avfall under kommunalt ansvar som markerats i bilaga 1, till den eller de platser i kommunen där kommunen tar emot sådant avfall.

Emballering av avfall under kommunalt ansvar samt placering av behållare

11 § I behållare och utrymme för avfall får endast läggas sådant avfall för vilket behållaren och utrymmet är avsedd. Vid tömningstillfället ska behållaren tömningstillfället vara placerad så nära uppställningsplats för sophämtningsfordon som möjligt.

Avfallet ska, i den mån det är möjligt, vara väl emballerat så att skada, arbetsmiljöproblem eller annan olägenhet inte uppkommer. Närmare krav på emballering med mera framgår av bilaga 1.

Glödande avfall får inte lämnas till kommunens avfallshantering.

Anläggande, underhåll och skötsel av behållare och annan utrustning

Anskaffande och ägande

12 § Behållare för uppsamling av avfall under kommunalt ansvar ägs och tillhandahålls av renhållaren.

Undantag: Bottentömmande behållare, enskilda avloppsanläggningar, fettavskiljare, tank för matavfall, komprimatorer, komprimerande container samt tillbehör till dessa anskaffas och installeras, ägs och underhålls av fastighetsinnehavaren eller fastighetsinnehavaren dit anläggningen är ansluten om anläggningen ligger på annans mark.

Matavfallspåsar och latrinbehållare tillhandahålls av renhållaren.

Storlekar på behållare, matavfallspåsar och avgifter finns beskrivna i gällande avfallstaxa.

Ägare av behållare ansvarar för märkning, reparation och vid behov, utbyte av behållare. När renhållaren eller dess entreprenör ska utföra sådant underhåll av sina behållare ska behållaren vara tillgänglig. Märkning ska ske enligt anvisningar från renhållaren.

Fastighetsinnehavaren ansvarar för och bekostar installation och underhåll av övriga inom fastigheten förekommande anordningar och utrymmen för avfallshanteringen. Anvisningar kring detta tillhandahålls av renhållaren.

13 § Avfallskvarn kan kopplas mot separat sluten tank, avsedd enbart för organiskt avfall.

Annan anslutning av avfallskvarn till Umeå Vatten och Avfall AB:s avloppsanläggning eller till en enskild avloppsanläggning är inte tillåten. För storkök och restauranger som har större mängder matavfall kan andra lösningar accepteras efter ansökan hos miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Anläggande

14 § För anläggande av avfallsutrymme tillhandahålls anvisningar av renhållaren.

15 § Vid anläggande av enskilda avloppsanläggningar, fettavskiljare eller tank för matavfall ska avståndet mellan uppställningsplats för hämtningsfordonet och anslutningspunkt för tömning inte överstiga tio (10) meter så långt det är möjligt. Höjdskillnaden mellan fordonets uppställningsplats och botten på anläggningen ska vara mindre än fem (5) meter, om det inte finns särskilda skäl för annat avstånd.

När anläggningen placeras utanför fastigheten och/eller inte placeras i nära anslutning till bostadshuset eller av annan orsak inte enkelt kan lokaliseras ska anläggningen vara tydligt markerad med skylt som anger till vilken fastighet anläggningen tillhör.

Vid installation och anläggande av enskilda avloppsanläggningar, fettavskiljare, tank för matavfall eller anläggning som kräver byte av filtermaterial ska hänsyn tas till vad som utgör en god arbetsmiljö vid hämtning av avfall från anläggningen.

Vid installation av bottentömmande behållare ska anläggningen utformas så den är åtkomlig för kranfordon. Behållaren ska placeras maximalt fem (5) meter från uppställningsplats från kranfordon. Fri höjd ska vara minst tio (10) meter. Höjdskillnaden mellan fordonets uppställningsplats och behållare får vara högst +/- två (2) meter.

Tömning av bottentömmande behållare erbjuds inom område markerat i bilaga 2.

Anläggning som kräver byte av filtermaterial ska anläggas så att den är åtkomlig för kranfordon. Anläggningar som ska tömmas med kran ska installeras så att avståndet mellan fordonets uppställningsplats och filterkassettens eller säckens lyftanordning inte överstiger fem (5) meter vid en maximal torrvikt på 1 000 kg eller tio (10) meter vid en maximal torrvikt på 500 kg. Den fria höjden ska vara minst tio (10) meter över kranfordonet och mellan kranfordonets angöringsplats och fosforfiltret.

På minireningsverk ska det tydligt framgå var slamtömning ska ske. Det ska även finnas tydliga tömningsinstruktioner tillgängliga i direkt anslutning till anläggningen.

Lock eller manlucka får väga högst 15 kg, om inte särskilda skäl föreligger. Om brunnen öppnas genom att locket kan dras åt sidan får locket väga högst 25 kg och vara försedd med någon form av handtag, om inte särskilda skäl föreligger. Slutna tankar ska ha fungerande klokoppling alternativt tillgänglig manlucka.

Bottentömmande behållare ska bestå av ett fack. Delade behållare är inte tillåtna.

16 § Efter anslutning till kommunalt avloppsnät eller annan godkänd avloppsanläggning, som innebär att befintlig anläggning tas ur bruk, ska sluttömning ske. Fastighetsinnehavaren ska beställa sluttömning av renhållaren.

Rengöring och tillsyn

17 § Fastighetsinnehavaren och vid behov nyttjanderättshavaren har ansvar för rengöring och tillsyn av behållare samt anläggning. Behållare och anläggningar ska ges regelbunden service för att förebygga driftavbrott och olägenhet såsom buller, lukt och dylikt.

En enskild avloppsanläggning ska vara funktionsduglig, dvs. inte ha trasiga insatser, möjliggöra fortsatt rening samt vara försedd med tät botten och täta väggar.

Behållare, samt inom fastigheten förekommande anläggningar, anordningar och utrymmen för avfallshantering, ska skötas så att kraven på god arbetsmiljö uppfylls och risken för olycksfall minimeras.

Åtgärder inför hämtning av avfall som lämnas i behållare eller säck

18 § Behållare får inte fyllas mer än att den kan stängas. Den får inte heller vara så tung att det blir uppenbara svårigheter att flytta den eller att arbetsmiljökrav inte kan tillgodoses. Behållare ska så långt som möjligt vara fri från snö och is vid hämtningstillfället.

Behållare ska vara uppställda så att hantering med den utrustning som används i kommunens insamlingssystem kan ske och att hämtning underlättas.

Vid tömningstillfället gäller att behållaren ska vara placerad så nära uppställningsplats för sophämtningsfordon som möjligt. Behållare ska placeras och vändas så att de kan hämtas med sidlastande bil där sådan används och baklastande bil där sådan används. Ytterligare anvisningar kring detta tillhandahålls av renhållaren.

Renhållare ska ha tillträde till de utrymmen i fastigheten där arbetet ska utföras. Nycklar, portkoder och dylikt ska tillhandahållas renhållaren. Ändringar ska utan anmaning meddelas renhållaren.

19 § Behållare för uppsamling av latrin ska köpas och lämnas till behandling på återvinningscentralerna i Umeå kommun. Latrinbehållare kan mot avgift efter beställning hos renhållaren hämtas vid fastigheten. Fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren ska försluta latrinbehållare och rengöra den på utsidan innan hämtning sker

Latrinbehållare ska endast användas till latrin i form av urin, avföring och toapapper. Behållaren får inte inneslutas i annat emballage, varken i behållaren eller runt den.

Fylld behållare får väga max 15 kg.

Åtgärder inför hämtning av övrigt avfall under kommunalt ansvar från anläggningar

20 § Inför tömning ska fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren förbereda anläggning så att tömning kan ske med det fordon som används.

Fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren är skyldig att vidta erforderliga åtgärder för att skydda sin anläggning från skador vid tömning.

Enskilda avloppsanläggningar, fettavskiljare och tankar för matavfall ska vara lättillgängliga för tömning. Lock eller manlucka får inte vara övertäckt eller fastfruset när tömning ska ske. Höjdskillnaden mellan hämtningsfordonets uppställningsplats och botten på anläggningen ska vara mindre än fem (5) meter, om det inte föreligger särskilda skäl.

Lock eller manlucka får väga högst 15 kg, om inte särskilda skäl föreligger. Om brunnen eller tanken öppnas genom att locket kan dras åt sidan får locket väga högst 25 kg och vara försedd med någon form av handtag, om inte särskilda skäl föreligger. Slutna tankar ska ha fungerande klokoppling alternativt tillgänglig manlucka.

Om anläggningen är placerad utanför fastigheten och/eller inte är placerad i nära anslutning till bostadshuset eller av annan orsak inte enkelt kan lokaliseras ska anläggningen vara tydligt markerad med skylt som anger till vilken fastighet anläggningen tillhör.

Tydliga instruktioner som behövs i samband med hämtning ska tillhandahållas av fastighetsinnehavaren och nyttjanderättshavaren i god tid innan tömning och ska finnas tillgängliga i direkt anslutning till anläggningen.

Anläggningen ska vara tillsluten på ett barnsäkert sätt och försedd med de säkerhetsanordningar som behövs med hänsyn till anläggningens beskaffenhet och belägenhet.

Tömning av extrabrunn ska ske från samma uppställningsplats, vid samma tillfälle och med samma tömningsteknik som ordinarie tömning av anläggningen.

Renhållaren ska ha tillträde till de utrymmen i fastigheten där arbetet ska utföras. Nycklar, portkoder och dylikt ska tillhandahållas till renhållaren. Ändringar ska utan anmaning meddelas renhållaren.

Det åligger fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren att inför hämtningstillfället placera storsäck, filterkassett eller annan flyttbar behållare som ska tömmas med fordon utrustat med kran, inom längsta tillåtna avstånd enligt 15 §.

Renhållaren har rätt att lämna kvar vattenfasen i slamavskiljare efter verkställd slamtömning. Fastighetsägare eller nyttjanderättshavare kan beställa heltömning på grund av tillverkarens anvisningar eller andra särskilda skäl.

Filtermaterial i lösvikt ska vara förpackat. Efter hämtning av uttjänt filtermaterial från fosforfällor ska nytt filtermaterial tillföras anläggningen genom fastighetsinnehavarens eller nyttjanderättshavarens försorg. Anläggningar med sugbart filtermaterial i lösvikt som tillkommit innan den 28 november 2016 är undantagna från kravet att filtermaterial ska vara förpackat.

21 § Skrymmande avfall och trädgårdsavfall ska lämnas vid kommunens återvinningscentral. För tillträde till anläggningen gäller en begränsad fordonsvikt på max 3,5 ton.

Skrymmande avfall och trädgårdsavfall kan hämtas vid fastigheten. Avfallet ska vid hämtningstillfället vara placerat inom den egna fastigheten i direkt anslutning till tomtgräns mot tomtgräns vid gata eller vid farbar väg med vändmöjligheter för lastbil.

Avfallet ska buntas eller förpackas i lämpligt emballage samt förses med märkning med fastighetsägarens namn.

22 § Returpapper ska lämnas *på renhållarens* återvinningsstationer. Returpapper kan även hämtas *hos hushållen vid fastigheten av entreprenör som kommunen anlitat*.

Avfallet ska buntas eller förpackas i lämpligt emballage, förses med märkning med fastighetsägarens namn.

Hämtningsplats och transportvägar

23 § Hämtning av avfall under kommunalt ansvar sker normalt inom den egna fastigheten i direkt anslutning till fastighetsgränsen, vid en överenskommen plats eller vid en av kommunen anvisad plats.

Anvisning av plats görs av tekniska nämnden.

Tekniska nämnden ansvarar för att besluta i ärenden som rör lämplig placering av behållare om det råder oenighet därom samt vid oenighet om vägen är farbar eller ej.

24 § Fastighetsinnehavaren ska se till att transportväg fram till den uppställningsplats som används vid hämtning, hålls i farbart skick. Transportvägen ska inför hämtning ha fri sikt, hållas fri från hinder, röjas från snö och hållas halkfri så att behållaren utan svårigheter kan förflyttas och tömmas.

Fastighetsinnehavaren ska se till att den väg som behållaren behöver dras av den som utför hämtningen hålls i sådant skick att behållare utan svårighet kan förflyttas. Dragvägen ska inför hämtning hållas fri från hinder, röjas från snö och hållas halkfri.

Enskild väg som nyttjas vid hämtning av avfall under kommunalt ansvar ska vara så dimensionerad och hållas i sådant skick att den är farbar vid varje hämtningstillfälle, för de hämtningsfordon som normalt används i hämtningsområdet. I nära anslutning till fastigheten ska vändmöjlighet eller genomfart finnas.

Renhållaren avgör om vägen är farbar. Om farbar väg inte kan upprättas ska fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren lämna avfallet på plats som överenskommes med renhållaren eller vid plats som anvisats av kommunen enligt 23 §.

Schemalagd hämtning av avfall under kommunalt ansvar sker måndag till fredag klockan 06:00 – 22:00.

Hämtningsområde

25 § Umeå kommun är uppdelat i sex hämtningsområden för avfall under kommunalt ansvar. Avvikelser från föreskrifterna gällande hämtningsområden redovisas nedan.

1. Fastland och öar med fast broförbindelse för tunga fordon

Vid samlad fritidshusbebyggelse på fastlandet finns gemensamma uppställningsplatser för avfallsbehållare. För fritidsbostad som uppförts på öar gäller att avfallet ska lämnas vid närmaste gemensamma uppställningsplats för avfallsbehållare på fastlandet.

2. Öar som saknar bro- eller färjeförbindelse

Vid permanentbostad hänvisas plats för uppställning av avfallsbehållare på fastlandet. För fritidsbostad som uppförts på öar gäller att avfallet ska lämnas vid närmaste gemensamma uppställningsplats för avfallsbehållare på fastlandet. Öar utan bro- eller färjeförbindelse omfattas inte av kommunal slamtömning.

3. Norrbyskär

Avfall under kommunalt ansvar lämnas i anvisade behållare på fastlandet. Slamtömning kan endast erbjudas inom perioden 1 maj - 30 september. Enbart heltömning är möjligt.

4.Holmön

Avfall under kommunalt ansvar lämnas i anvisade behållare. Fritidshussäsong avser vecka 20 till vecka 42. Slamtömning sker schemalagt under fritidshussäsong, då färjeförbindelse för tunga fordon finns.

5. Bottentömmande behållare, område enligt bilaga 2.

6. Veckohämtningsområde, område enligt bilaga 3.

Hämtningsintervall

26 § Ordinarie hämtning av avfall under kommunalt ansvar sker med de intervall som framgår nedan:

Restavfall

1. Från småhus med permanentboende sker hämtning av restavfall en gång var sjätte vecka. Finns det behov av tätare tömning kan detta erbjudas.

2. Från flerbostadshus och verksamheter sker hämtning av avfall under kommunalt ansvar varannan vecka. Veckohämtning erbjuds inom det område som anges enligt bilaga 3 om behov finns av utrymmesskäl vid befintliga avfallsutrymmen, betydande avfallsmängder eller att behov av borttransport finns för att undvika risk för olägenhet.

3. Från fritidsbostäder hämtas avfall under kommunalt ansvar en gång var sjätte vecka under perioden *vecka 20 till vecka 42*.

4. Under förutsättning att olägenhet ej uppstår kan hämtningsintervall för underjordsbehållare och andra bottentömmande behållare samt komprimerande behållare för restavfall utsträckas till en gång var sjätte vecka.

Matavfall

1. Från småhus med permanentboende sker hämtning av matavfall en gång varannan vecka.

2. Från flerbostadshus och verksamheter sker hämtning av matavfall varannan vecka. Veckohämtning erbjuds inom det område som anges enligt bilaga 3 om behov finns av utrymmesskäl vid befintliga avfallsutrymmen, betydande avfallsmängder eller att behov av borttransport finns för att undvika risk för olägenhet.

3. Från småhus med fritidsboende sker hämtning av avfall under kommunalt ansvar en gång varannan vecka under perioden vecka 20 till vecka 42.

4. Under förutsättning att olägenhet ej uppstår kan hämtningsintervall för bottentömmande behållare samt komprimerande behållare för matavfall utsträckas till en gång var fjärde vecka.

Förpackningsavfall

1. Från småhus med permanentboende sker hämtning av plast- och pappersförpackningar en gång var sjätte vecka.

2. Från flerbostadshus sker hämtning av plast- och pappersförpackningar varannan vecka. Veckohämtning erbjuds inom det område som anges enligt bilaga 3 om behov finns av utrymmesskäl vid befintliga avfallsutrymmen, betydande avfallsmängder eller att behov av borttransport finns för att undvika risk för olägenhet. För glas- och metallförpackningar sker vanligen hämtning en gång i månaden.

3. Från småhus med fritidsboende sker hämtning av plast- och pappersförpackningar en gång var sjätte vecka under perioden vecka 20 till vecka 42.

4. Under förutsättning att olägenhet ej uppstår kan hämtningsintervall för bottentömmande behållare samt komprimerande behållare för papper- och plastförpackningar utsträckas till en gång var sjätte vecka.

Enskilda avloppsanläggningar

5. Tömning av enskilda avloppsanläggningar:

a) Från småhus och flerfamiljshus för permanentbostäder med ansluten vattentoalett sker tömning minst en (1) gång per år. Undantag minireningsverk och sluten tank som kräver annat i enlighet med punkt d och e.

b) Från fritidsbostad med ansluten vattentoalett sker tömning minst en (1) gång vart tredje år. Undantag minireningsverk och sluten tank som kräver annat i enlighet med punkt d och e.

c) Tömning av brunnar för bad-, disk-, och tvättvatten sker minst en (1) gång vartannat år från permanentbostäder och minst vart fjärde år från fritidsbostad.

d) För minireningsverk ska tömning ske enligt leverantörens anvisningar om inte miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutat annat.

e) Fastighetsägare eller nyttjanderättshavare beställer tömning av sluten tank hos renhållaren.

f) Fastighetsinnehavaren ansvarar för att avloppsanläggningen vid behov efter tömning återfylls med vatten.

g) Fastighetsinnehavaren ansvarar för att byte av fosforfilter sker enligt leverantörens anvisningar och intervall.

Filtermaterial

6. Fosforfilter hämtas av renhållaren. Om farbar väg fram till brunn med fosforfilter saknas, ansvarar fastighetsägaren för att fosforfilter lyfts i och ur brunnen och transporteras fram till farbar väg. Fosforfilter ska vara tillgängligt vid väg när hämtningsansvarig aviserat om hämtning.

Fett

7. Fettavskiljare ska tömmas enligt leverantörens anvisningar, men minst två (2) gånger per år. Fastighetsinnehavaren ansvarar för att fettavskiljare vid behov töms oftare samt att fettavskiljaren efter tömning återfylls med vatten.

Åtgärder om föreskrift inte följs.

27 § Renhållaren har rätt att inte utföra ordinarie hämtning om föreskrifterna i 8 a-c §§, 18 §, 19 §, 20 § samt 23 och 24 §§ inte följs.

Avfallet ska efter att rättelseåtgärder vidtagits av fastighetsinnehavaren hämtas antingen vid nästa ordinarie hämtningstillfälle eller efter beställning av extrahämtning mot avgift.

Särskilt om avfall under kommunalt ansvar från verksamheter

28 § Utöver vad som föreskrivs i 8–22 §§ ska verksamheter hålla avfall under kommunalt ansvar åtskilt från annat avfall. Konsumentelavfall lämnas vid kommunens insamlingsställe eller enligt vad som anges i bilaga 1.

Tömning av enskilda avloppsanläggningar, fettavskiljare och latrin från torrtoaletter samt jämförliga lösningar som genererar avfall under kommunalt ansvar utförs minst en (1) gång per år och i övrigt efter behov för att upprätthålla en god funktion i tanken/avskiljaren.

29 a § En verksamhet i en fastighet som har eller vill ha fastighetsnära insamling av förpackningsavfall och som avser ha en avfallshantering som är samlokaliserad med hushållens ska anmäla till renhållaren att den vill ha kommunal insamling sex (6) veckor innan insamlingen ska påbörjas.

29 b § Verksamheter som har avfallshantering som är samlokaliserad med hushåll och som har anmält att verksamheten vill ha kommunal insamling av förpackningsavfall eller skrymmande förpackningsavfall ska sortera ut förpackningsavfallet enligt 8 a § och lämna det till ett insamlingssystem som renhållaren tillhandahåller.

För plastflaskor och metallburkar som är avsedda för ett retursystem gäller i stället att sådana alltid ska lämnas till retursystemet i enlighet med 8a §.

Bestämmelsen i 8 a § om utsortering av läkemedelsavfall och förpackningar innehållande läkemedelsavfall ska lämnas till apotek, gäller endast hushåll.

Närmare föreskrifter och sortering återfinns i bilaga 1.

30 § Tömning av fettavskiljare vid affär, restaurang och liknande verksamhet ska ske så ofta att fett inte tillåts följa med avloppsvattnet ut i spillvattennätet.

Utformning och skötsel av fettavskiljare ska uppfylla krav enligt svensk standard SS-EN 1825–1 och SS-EN 1825–2 samt medge provtagning. Kompletterande regler framgår av ABVA, Allmänna bestämmelser för brukande av Umeå kommuns vatten- och avloppsanläggning.

Annat avfall än avfall under kommunalt ansvar från verksamheter

Uppgiftsskyldighet

31 § Den som bedriver en yrkesmässig verksamhet inom kommunen som ger upphov till annat avfall än avfall under kommunalt ansvar ska lämna de uppgifter om art, sammansättning, mängd eller hantering av avfallet som behövs som underlag för kommunens renhållningsordning.

Enligt 3 kap. 41 § avfallsförordningen (2020:614) ska den som är innehavare av en hamn lämna uppgift om behovet av avfallshantering enligt 2 kap. 41 § Avfallsförordningen (2020:614) till renhållaren.

Undantag

Handläggning av ärenden

32 § Ärenden enligt 35, 36, 37, 38 andra stycket, 39, 41, 42, 43, 44 och 45 §§ i föreskrifterna handläggs av miljö- och hälsoskyddsnämnden.

En avgift för handläggningen av ansökan ska betalas.

Ansökan ska vara skriftlig och innehålla uppgifter om vilka avfallsslag som avses omhändertas, uppgifter om beräknade avfallsmängder samt en redogörelse för på vilket sätt omhändertagande ska ske utan att det innebär en risk för olägenhet för människors hälsa och miljön om det behövs för att kunna hantera ärendet samt den tidsperiod som ansökan avser.

Meddelade undantag är endast giltiga för den som sökt undantaget. Undantag ska omprövas om förutsättningarna ändras. Fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren har skyldighet att meddela sådana förändringar.

En ansökan enligt 39, 41 och 42 §§ ska göras senast en (1) månad före den avsedda uppehållsperiodens start.

En ansökan enligt 37 §§ ska göras senast den 31 mars det år det utsträckta intervallet ska börja gälla.

Kompostering, annan återvinning eller bortskaffande av visst avfall under kommunalt ansvar

33 § Avfall får endast tas om hand på den egna fastigheten enligt vad som anges i 34–37 §§ i dessa föreskrifter och under förutsättning att det kan ske utan risk för olägenhet för människors hälsa och miljön. Anmälan eller tillstånd för yrkesmässig kompostering och annan behandling kan eventuellt krävas enligt miljöprövningsförordningen (2013:251)

34 § Trädgårdsavfall från fastigheten får komposteras på fastigheten utan särskild anmälan. Trädgårdsavfall som innehåller invasiva främmande arter ska hanteras enligt bestämmelserna i bilaga 1.

35 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som själv avser att kompostera matavfall och liknande avfall från fastigheten på sin fastighet ska anmäla detta till miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Kompostering av matavfall och liknande avfall på fastigheten ska ske i skadedjurssäker behållare och på sådant sätt att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppstår. Fastigheten ska ha utrymme för användning av den erhållna kompostjorden.

36 § Kompostering av latrin på fastigheten kan, efter ansökan, tillåtas i särskild därför avsedd anläggning på fastigheten, s.k. förmultningsanläggning eller liknande anläggning för omhändertagande av latrin för användning av näringsämnen. Fastigheten ska ha utrymme för användning av den erhållna kompostjorden.

Förlängt hämtningsintervall

37 § För enskilda avloppsanläggningar kan fastighetsinnehavare eller den nyttjanderättshavare som äger anläggningen, beviljas förlängt hämtningsintervall om anläggningen är tillståndsgiven enligt miljöbalken och att vid en bedömning av anläggningens belastning och beskaffenhet står klart att tömning inte behöver ske enligt ordinarie intervall samt att det kan ske utan risk för olägenhet för människors hälsa och miljön.

Beviljat förlängt hämtningsintervall gäller i högst tio (10) år. Det är fastighetsinnehavarens ansvar att hämtningen anpassas till anläggningens behov. Medgivande om förlängt hämtningsintervall kan återkallas om det kan konstateras att förutsättningarna för sådant inte är uppfyllda.

37 a § För fettavskiljare kan fastighetsinnehavare eller den nyttjanderättshavare som äger anläggningen, beviljas förlängt hämtningsintervall om det vid en bedömning av anläggningens belastning och beskaffenhet står klart att tömning inte behöver ske enligt ordinarie intervall samt att det kan ske utan risk för olägenhet för människors hälsa och miljön.

Beviljat förlängt hämtningsintervall gäller i högst tio (10) år.

Det är fastighetsinnehavarens ansvar att hämtningen anpassas till anläggningens behov.

Medgivande om förlängt hämtningsintervall kan återkallas om det kan konstateras att förutsättningarna för sådant inte är uppfyllda.

Gemensamma avfallsbehållare

38 § Två eller tre fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som är gränsgrannar eller grannar med mellanliggande väg och har samma hämtningsintervall kan efter meddelande

till renhållaren använda gemensam avfallsbehållare för *kommunalt avfall under kommunalt ansvar, det vill säga* restavfall, matavfall och förpackningar. Det är möjligt att dela behållare för ett eller flera avfallsslag. Detta under förutsättning att bestämmelserna i dessa föreskrifter om fyllnadsgrad och vikt beaktas.

En av fastighetsinnehavarna eller nyttjanderättshavarna ska förbinda sig att ansvara för uppställningsplats och avfallsbehållare.

Det krävs tillstånd för att använda gemensam avfallsbehållare i andra fall än det som anges i första stycket.

Tillstånd ska endast medges om:

1. avståndet mellan de som ska använda gemensam avfallsbehållare och avståndet till uppställningsplatsen för behållaren inte är längre än vad som får anses motiverat för att uppnå en god avfallshantering,

2. delningen kan ske utan att olägenheter för människors hälsa och miljön uppstår,

3. att bestämmelserna i dessa föreskrifter följs,

4. de som vill dela har samma hämtningsintervall.

Uppehåll i hämtning

39 § Uppehåll i hämtning av *kommunalt avfall under kommunalt ansvar, det vill säga* mat-, rest- och förpackningsavfall kan tillåtas fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare om fastigheten inte kommer att nyttjas under en sammanhängande tid om minst tolv (12) månader. Uppehållet gäller som längst ett (1) år om inte något annat bestämts.

a) Begäran om uppehåll av säsongshämtning måste göras senast den 30 april för att renhållaren ska kunna verkställa uppehållet. Uppehållet gäller högst en säsong.

40 § *upphävs enligt beslut KF x §*.

41 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare kan beviljas uppehåll i hämtning av avfall från fastighetens avloppsanläggning om fastigheten inte kommer att nyttjas under en sammanhängande tid om minst ett (1) år.

Innan uppehåll medges ska avloppsanläggningen vara tömd. Efter tömningen får anläggningen inte användas.

Uppehållet gäller som längst i fem (5) år för fritidsbostad och två (2) år för permanentbostad om det inte bestämts något annat.

42 § Uppehåll i hämtning av fettavskiljarslam kan beviljas om anläggningen inte kommer att nyttjas under en sammanhängande tid om minst ett (1) år.

Uppehållet gäller som längst i ett (1) år om det inte bestämts något annat.

Eget omhändertagande och befrielse från skyldigheten att överlämna avfall under kommunalt ansvar

43 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare kan beviljas dispens från kommunal avfallshantering om det finns särskilda skäl och den som ska hantera avfallet med stöd av dispensen kan göra det på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

Dispensen gäller som längst i fem (5) år om det inte bestämts något annat.

44 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som själv kan ta hand om avfallet från sin avloppsanläggning på ett sätt som gör att avfallets näringsinnehåll kommer till nytta för odling samt har särskilda skäl kan beviljas dispens från att lämna detta avfall till kommunen.

Dispensen gäller som längst i fem (5) år om det inte bestämts något annat.

Eget omhändertagande av matavfall

45 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare kan beviljas befrielse från att lämna matavfall och liknande avfall till kommunen under förutsättning att:

1. allt avfall kan hanteras under hela året på fastigheten,

2. hanteringen sker på ett sådant sätt att djur inte har åtkomst till avfallet,

3. det finns utrymme på fastigheten för att använda den erhållna kompostjorden på ett sätt som gör att avfallets näringsinnehåll kommer till nytta vid odling, och

4. hanteringen i övrigt inte innebär att en olägenhet för människors hälsa eller miljön uppstår.

Särskilda bestämmelser för försöksområden

46 § Begränsade områden kan av kommunstyrelsen eller den som den utser, utses som försöksområde för ändrade tömningsrutiner under en begränsad tidsperiod. För dessa områden kan särskilda bestämmelser och föreskrifter som avviker från dessa föreskrifter utfärdas.

Återkallande av medgivet undantag och dispens

47 § Beviljade undantag och dispenser kan efter omprövning återkallas om fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren lämnat felaktiga uppgifter som legat till grund för medgivandet, om hanteringen inte sker utifrån givna villkor eller om hanteringen visar sig orsaka olägenhet för människors hälsa och miljön.

Beviljat undantag är alltid kopplat till den sökande och upphör att gälla vid ändrade förhållanden. Sökande är skyldig att anmäla förändrade förhållanden till miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Övergångsbestämmelser

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 november 2026 då föreskrifter för Umeå kommun 1 juli 2025 upphör att gälla. Tidigare meddelade dispenser och andra beslut meddelade med stöd av de upphävda föreskrifterna ska anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i denna föreskrift.

Undantag som meddelats enligt tidigare föreskrifter i renhållningsförordningen gäller även fortsättningsvis eller tills förändrade förhållanden anges, om inte dessa föreskrifter i sig upphäver tidigare undantag.

Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som på fastigheten komposterar matavfall och som innan den 1 juli 2025 anmält komposteringen till miljö- och hälsoskyddsnämnden ska anses vara befriad från att lämna matavfallet till kommunen i enlighet med 45 §.

Bilaga 1. Sortering och lämning av avfall

Denna bilaga ger vägledning till hushåll och verksamheter om de olika avfallsslagen och hur dessa ska utsorteras, hanteras och borttransporteras. Mer om avfall under kommunalt ansvar finns att läsa i tabell 1. Tabell 2 redovisar avfall under producentansvar och tabell 3 redovisar exempel på avfall från verksamheter.

Blandat avfall och restavfall ska läggas i säck eller paket och lämnas i behållare. Avfallet ska vara väl emballerat så att det inte sprids eller att skada, arbetsmiljöproblem och andra olägenheter uppkommer. Restavfall får inte lämnas på kommunens återvinningscentraler. Glödande avfall får inte lämnas till kommunens avfallshantering. Mer information om sortering av avfall finns på Vakin.se.

Tabell 1. Avfall under kommunalt ansvar

Avfallsslag	**Krav på utsortering och möjlighet till eget omhändertagande**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
Bygg- och rivningsavfall Exempelvis kakel, fönster, gipsskivor, oimpregnerat trä, tegel och armeringsjärn.	Avfallet ska sorteras i åtminstone följande fraktioner: trä, mineral (betong, tegel, klinker, keramik och sten), metall, glas, plast och gips.	Fraktionerna ska förvaras och transporteras skilt från varandra och annat avfall.	Bygg- och rivningsavfall som inte produceras i en yrkesmässig verksamhet lämnas till kommunens återvinningscentraler. Hämtning utförs av renhållaren efter beställning. Bygg- och rivningsavfall får blandas med skrymmande avfall av motsvarande material i de insamlingssystem som kommunen tillhandahåller för sådant avfall.
Farligt avfall (exklusive konsumentelavfall) Exempelvis rester av olja, färg, starka rengöringsmedel, produkter innehållande	Sorteras ut och hålls skilt från annat avfall.	Emballaget ska vara tydligt märkt med uppgift om innehåll, om möjligt använd originalförpackningen. Olika typer av farligt avfall får inte	Farligt avfall ska lämnas till kommunens återvinningscentral.

kvicksilver eller andra kemikalier. Asbest.		blandas. Förvaras så att risk för spridning till omgivningen inte sker. Asbest ska vara tätt förslutet så att det inte dammar och ska dessutom kunna lyftas och läggas i container av en person.	Storleken på förpackningen bör inte vara större än att den lätt kan hanteras av en person.
Skrymmande avfall Exempelvis trasiga möbler, cyklar, barnvagnar, stora leksaker, julgranar eller större emballage.	Hanteras separat från annat avfall under kommunalt ansvar. Sorteringskrav utifrån hur avfallet lämnas.	Skrymmande avfall från hushåll, för separat borttransport av renhållaren ska i den mån det är möjligt, buntas eller förpackas i lämpligt emballage. Skrymmande avfall ska förses med märkning som klargör att det är fråga om skrymmande avfall.	Enskilda hushåll ska lämna avfallet till kommunens återvinningscentraler eller beställa hämtning enligt instruktion från renhållaren. Boende i flerbostadshus kan även lämna skrymmande avfall i utrymmen eller behållare som fastighetsinnehavaren tillhandahåller. Hämtning utförs av renhållaren efter beställning.
Trädgårdsavfall Exempelvis fallfrukt, löv, gräs, kvistar och grenar som är mindre än tre (3) centimeter i diameter. Undantag: Det krävs speciell hantering av växtmaterial från invasiva främmande arter.	Sorteras ut och hålls skilt från annat avfall. Får komposteras på fastigheten utan anmälan. Undantag: växtmaterial från invasiva främmande arter sorteras ut separat och får ej komposteras.	Emballeras ej. Undantag: växtmaterial från invasiva främmande arter förpackas i helt tätslutande sopsäckar/storsäckar.	Lämnas till kommunens återvinningscentraler. Hämtning kan beställas av renhållaren.
Trädgårdsavfall med främmande invasiva arter	Växtmaterial från invasiva främmande arter ska sorteras ut separat och får ej komposteras eller blandas med annat trädgårdsavfall.	Växtmaterial från invasiva främmande arter förpackas i helt tät sop- eller storsäck som ska förslutas.	Förpackat växtmaterial från invasiva främmande arter lämnas som brännbart avfall eller lämnas på

			återvinningscentral. Hämtning kan beställas av renhållaren.
Jord innehållande invasiva främmande arter	Jord innehållande invasiva främmande arter får inte blandas med växtdelar då jorden deponeras och inte får innehålla för stor mängd organiskt material.	Ska emballeras i genomskinliga sopsäckar och förslutas väl.	Jord innehållande rötter eller frön från invasiva främmande arter får inte lämnas på återvinningscentralen. Hämtning ska beställas av renhållaren.
Latrin	Latrinbehållare ska endast användas till latrin i form av urin, avföring och toapapper. Behållaren eller dess innehåll får inte inneslutas i annat emballage. Behållaren får inte tillföras ämne eller produkt som försvårar den fortsatta hanteringen, exempelvis produkter innehållande formalin, fenol eller liknande som desinfektionsmedel (saneringsvätska eller karbolkalk).	Behållare för uppsamling av latrin ska köpas hos Vakin och lämnas till återvinningscentral.	Latrinbehållare från hushåll kan lämnas vid återvinningscentral eller kan efter beställning hos renhållaren, mot avgift, hämtas vid fastigheten. Vid hämtning får behållaren väga max 15 kg.
Slam och fosforfiltermaterial från enskilda avloppsanläggningar	Materialet ska vara åtkomligt för tömning i den anläggning där det genereras.	Filtermaterial från fosforfällor och andra jämförbara filter ska vara förpackat eller tillgängligt på ett sådant sätt att hämtning kan utföras av fordon utrustat med kran om så krävs.	Hämtning kan beställas av renhållaren.
Restavfall Exempel på restavfall är blöjor, hygienartiklar, tops, diskborstar, kuvert, städsopor, snus, tuggummi, kattsand och dammsugarpåsar.	Ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall.	Läggs i säck eller emballeras och lämnas i behållare. Avfallet ska vara väl emballerat så att det inte sprids eller så att skada, arbetsmiljöproblem eller andra olägenheter inte uppkommer.	Restavfall borttransporteras från fastigheten i enlighet med hämtningsintervall som kommunen tillhandahåller. Extra hämtning kan beställas enligt fastställd taxa.

		Restavfall får inte lämnas på återvinningscentral eller återvinningsstation.	
Matavfall från hushåll. Matavfall utgörs av biologiskt nedbrytbart avfall som uppkommer i och med livsmedelshanteringen i hushåll, till exempel skal och matrester.	Matavfall ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall.	Utsorterat matavfall förpackas i, av Vakin anvisade, påsar och lämnas i avsedd behållare. Alternativt kan matavfallet komposteras i kompost på den egna fastigheten. Egen matavfallskompostering ska anmälas till miljö- och hälsoskyddsnämnden.	Matavfall borttransporteras från fastigheten i enlighet med hämtningsintervall som Vakin tillhandahåller. Extra hämtning kan beställas enligt fastställd taxa.
Matfetter och frityroljor	Ska sorteras ut och hållas väl avskilt.	Matfett och frityrolja ska förvaras i behållare med tätslutande lock. Större mängd matfetter eller frityroljor lämnas på anvisade platser.	Maximalt 1,5 liter flytande emballerat avfall får läggas i behållare för restavfall, om det kan ske utan att emballaget går sönder. Avfallet kan även lämnas på återvinningscentraler eller återvinningsstation där fettinsamling finns. Hämtning kan beställas av renhållaren.
Förpackningar	I enlighet med definitionen av förpackningar i förordning (2022:1274) om producentansvar förpackningar	Lämnas emballerat i de behållare som tillhandahålls. Plastförpackningar ska vara väl emballerade i plastpåse så att det inte sprids eller skada, arbetsmiljöproblem eller andra olägenheter inte uppkommer.	Förpackningar sorteras och lämnas i det fastighetsnära insamlingssystemet som renhållaren tillhandahåller. Förpackningar får också sorteras och lämnas på någon av kommunens

		Förpackningar som ska emballeras är små eller lätta plastförpackningar som exempelvis plasthöljen runt godis och plastkorkar. *För den som vill emballera sitt förpackningsavfall är det viktigt att tänka på att emballaget måste vara av samma material som tunnans övriga innehåll. Det vill säga, pappersförpackningar ska omslutas av emballage i papper.*	återvinningsstationer eller återvinningscentraler. Skrymmande förpackningar lämnas till någon av kommunens återvinningsstationer eller återvinningscentraler.
Returpapper	I enlighet med definitionen av returpapper i avfallsförordningen (2020:614).	Lämnas löst i de behållare som tillhandahålls/anvisas.	Lämnas till insamlingssystem för returpapper.
Glödande avfall	Exempelvis varm aska, frätande ämnen eller ämnen som kan förorsaka självantändning.		Får inte lämnas som restavfall.
Döda sällskapsdjur samt mindre mängder avfall från husbehovsjakt, högst 15 kg per hämtningstillfälle. Exempel hundar, katter, marsvin och minigris och kaniner. Exempel på mindre mängder avfall från husbehovsjakt är skinn, ben och inälvor.	Mindre sällskapsdjur (maxstorlek hund) kan även grävas ner på den egna fastigheten, förutsatt att graven är så djup att djur hindras från att gräva upp kroppen, att ingen misstanke om smitta föreligger samt att det kan ske utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljö.	Ska förpackas väl innan det läggs i behållare för restavfall.	

Större djur eller större mängd sådant avfall.	Det vill säga andra djur än döda sällskapsdjur samt avfall från husbehovsjakt överstigande 15 kg.	Kontakta veterinär. Gällande föreskrifter från Jordbruksverket ska beaktas.	
Stickande och skärande avfall. Bland annat kanyler och sprutor.		Ska förpackas i skyddande hölje innan det läggs i behållare för restavfall, så att inte skärskador eller annan olägenhet uppstår.	Väl emballerat avfall läggs i behållare för restavfall.
Textilavfall består av kläder av textil, hemtextil, inredningstextil, väskor och accessoarer av textil.	Textilavfall ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall. Textilavfall som är mögligt, blött, angripet av skadedjur eller så fläckigt, nedsmutsat, slitet eller trasigt att det försvårar förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning omfattas ej av kravet på utsortering. Det ska i stället, när det utgörs av mindre textilföremål i liten mängd t.ex. strumpor och underkläder, sorteras som restavfall och om det är skrymmande textilföremål eller större mängder hanteras som skrymmande avfall. Textilavfall som är förorenat med farliga ämnen ska sorteras som farligt avfall.	Textilavfallet ska läggas i säck som försluts väl.	Textilavfall som utgör kommunalt avfall från hushåll, detaljhandel eller annan verksamhet ska lämnas till de insamlingssystem som renhållaren tillhandahåller på återvinningscentraler. Hela och rena textilier kan lämnas till återförsäljare av second hand-produkter eller övriga mottagare.
Användbara saker	Frivillig utsortering. Exempelvis hela och rena användbara saker.		Kan lämnas för återbruk vid återvinningscentral. Det kan även lämnas till återförsäljare av second hand-produkter eller övriga mottagare.

Föreskrifter om avfallshantering för Umeå kommun.

25

Tabell 2. Avfall under producentansvar

Avfallsslag	**Krav på utsortering**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
Kasserade bilbatterier.	I enlighet med definitionen av batteri i förordning (2008:834) om producentansvar för batterier.	Ställs upp på ett sätt som förhindrar att batterisyra/innehåll rinner ut.	Ska lämnas i de insamlingssystem som tillhandahålls av producent. Sådana platser finns även på återvinningscentralerna.
Kasserade bärbara batterier. Om kasserade produkter innehåller lösa bärbara batterier ska dessa plockas ur. Är de bärbara batterierna inbyggda i produkten hanteras den som avfall från elutrustning.	I enlighet med definitionen av bärbart batteri i Förordning (2008:834) om producentansvar för batterier.	Förvaras så att risk för spridning till omgivningen inte sker.	Ska lämnas i de insamlingssystem som tillhandahålls av producent. Sådana platser finns även på återvinningscentralerna.
Konsumentelavfall Exempelvis trasig dator, mobiltelefonladdare och kaffebryggare.	I enlighet med definition i förordning (2022:1276) om producentansvar för elutrustning, kasserade elektriska och elektroniska produkter ex. kyl- och frysskåp, spisar, TV-apparater och batteridrivna leksaker samt lysrör, lågenergilampor och glödlampor. Skrymmande konsumentelavfall ska sorteras ut och hållas skilt från annat skrymmande avfall. *Litet* elavfall ska sorteras ut och hållas skilt från restavfall.	Förvaras så att risk för spridning till omgivningen inte sker. På återvinningscentralen ska avfallet lämnas enligt instruktioner på plats.	Ska lämnas i de insamlingssystem som tillhandahålls av producent. Sådana platser finns även på återvinningscentralerna.

Föreskrifter om avfallshantering för Umeå kommun.

Läkemedel	I enlighet med definitionen av läkemedel i förordningen (2009:1031) om producentansvar för läkemedel.	Ska lämnas i behållare/påse som tillhandahålls av apoteket.	Lämnas till apotek.
Fiskeredskap Avfall som utgörs av fiskeredskap av plast från hushåll, eller som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, ska sorteras ut separat.	Om en elutrustning är inbyggd eller på annat sätt ingår i ett fiskeredskap som har blivit avfall ska elutrustningen avlägsnas innan fiskeredskapet lämnas, om den kan avlägsnas på ett enkelt sätt.	Om elutrustningen inte kan avlägsnas på ett enkelt sätt ska fiskeredskapet som har blivit avfall lämnas som elavfall.	Avfallet ska lämnas på återvinningscentral.

Tabell 3. Exempel på avfall från verksamheter

Verksamhetsavfall, till exempel bygg- och rivningsavfall som produceras i en yrkesmässig verksamhet, faller inte under kommunens insamlingsansvar och ska hanteras separat från avfall under kommunalt ansvar. Avfallsinnehavaren ansvarar för att anlita en godkänd transportör med tillstånd för borttransport från fastigheten.

Avfallsslag	**Krav på utsortering**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
Restavfall Exempel på restavfall är hygienartiklar, diskborstar, kuvert, städsopor, snus, tuggummi och dammsugarpåsar.	Ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall.	Läggs i säck eller emballeras och lämnas i behållare. Avfallet ska vara väl emballerat så att det inte sprids eller så att skada, arbetsmiljöproblem eller andra olägenheter inte uppkommer. Restavfall får inte lämnas på återvinningscentral eller återvinningsstation.	Restavfall borttransporteras från fastigheten i enlighet med hämtningsintervall som kommunen tillhandahåller.
Brännbart avfall som inte är avfall under kommunalt ansvar som exempelvis trasiga trämöbler eller kasserade böcker med hårda pärmar.	Sorteras ut och hålls skilt från annat avfall.		Lämnas till en godkänd avfallsmottagare som har tillstånd från länsstyrelsen.
Icke brännbart avfall Exempelvis trasiga koppar av porslin och keramik eller trasig köksutrustning av metall.	Sorteras ut och hålls skilt från annat avfall.		Lämnas till en godkänd avfallsmottagare som har tillstånd från länsstyrelsen.
Bygg- och rivningsavfall som till exempel kakel, fönster, gipsskivor,	Avfallet ska sorteras i åtminstone följande fraktioner: trä, mineral (betong, tegel,	Fraktionerna ska förvaras skilt från varandra och annat avfall och även transporteras skilt	Lämnas till en godkänd avfallsmottagare som har tillstånd från länsstyrelsen.

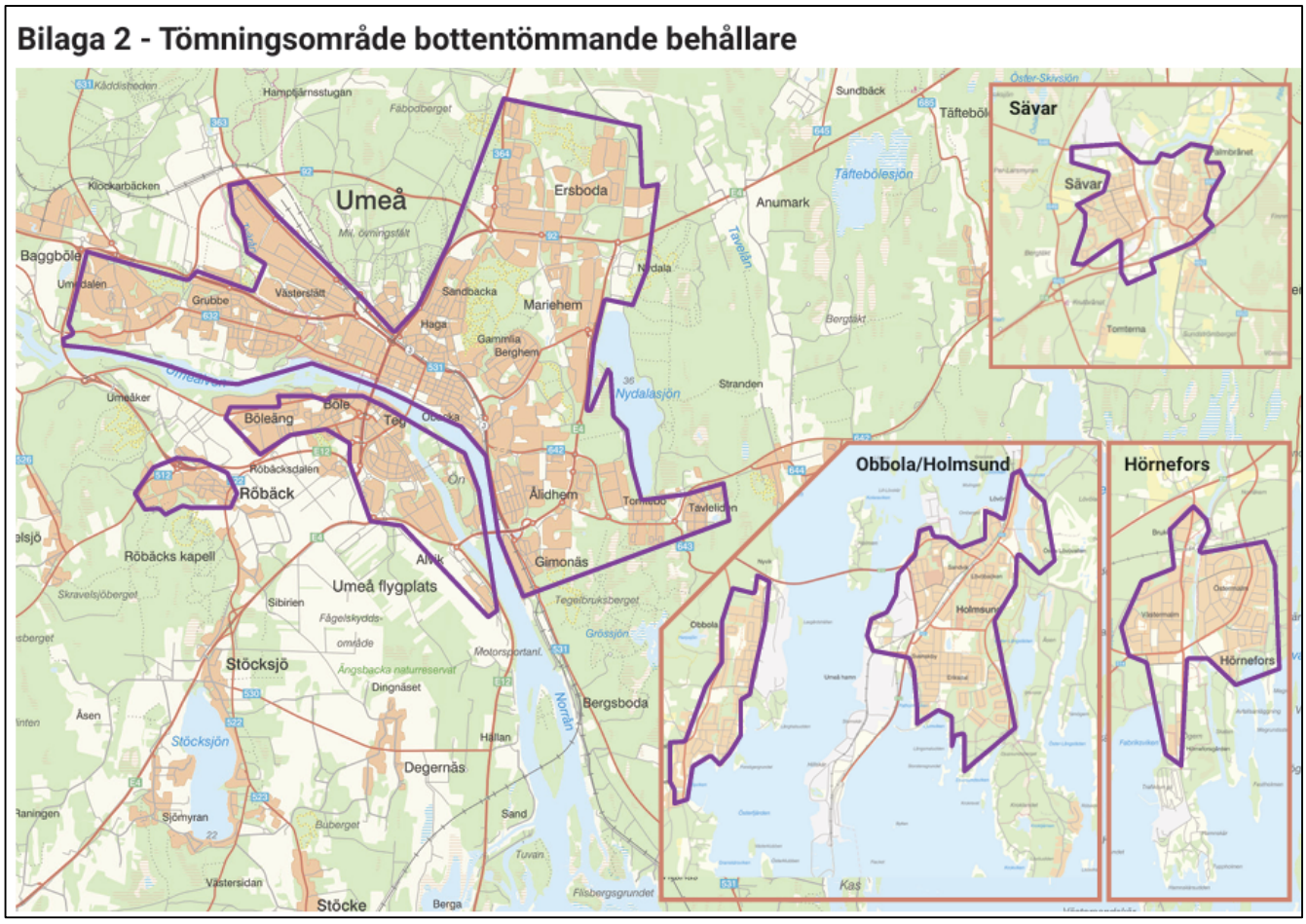
oimpregnerat trä, tegel och armeringsjärn.	klinker, keramik och sten), metall, glas, plast och gips.	(transporten kan ske i samma fordon).	
Farligt avfall (exklusive elavfall) Exempelvis rester av olja eller färg, starka rengöringsmedel, produkter som innehåller kvicksilver, andra kemikalier och smittförande avfall.	Sorteras ut och hålls skilt från annat avfall enligt avfallsförordningen (2020:614).	Förvaras så att risk för spridning till omgivningen inte sker.	Lämnas till en godkänd avfallsmottagare för farligt avfall. Observera att farligt avfall inte får lämnas på kommunens återvinningscentraler.
Avfall från oljeavskiljare	Sorteras ut och hålls skilt från annat avfall enligt avfallsförordningen (2020:614).		Hämtning utförs av en godkänd avfallsmottagare som har tillstånd från länsstyrelsen.
Skärande och stickande avfall, exempelvis trasiga dricksglas och knivar, nålar från sytillbehör, vassa trädgårdsredskap, rakhyvlar och skärblad. Stickande och skärande med kontakt med smittförande avfall som uppstår i verksamheter är i regel inte kommunalt avfall. Avfall från hemsjukvård ansvarar vårdgivaren för.		Omsluts av förpackning eller påse för att skydda mot skärskador.	Lämnas till en godkänd avfallsmottagare som har tillstånd från länsstyrelsen.
Smittförande avfall som t.ex. föremål med skärande/stickande egenskaper som varit i	Sorteras ut och hålls skilt från annat avfall enligt avfallsförordningen (2020:614).	Samlas i typgodkända behållare som skyddar mot skär- och stickskador. Rum där smittförande avfall förvaras ska vara synligt	Lämnas till en godkänd avfallsmottagare för farligt avfall. Observera att farligt avfall inte får

kontakt med kroppsvätskor från människor, eller från djur inom djurens hälso- och sjukvård (kasserade kanyler, skalpeller, piercing- och tatueringsverktyg eller insulinpennor mm) (SOSFS 2005:26; AFS 2018:4). Även biologiskt avfall som vävnader, organ och identifierbara kroppsdelar räknas hit (SOSFS 2001:8). Se gällande föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen och Arbetsmiljöverket.		märkta med varningsskylt med internationella symbolen för biologisk fara. Avfallet får inte vara åtkomligt för obehöriga, och måste förvaras i typgodkända behållare som är korrekt uppmärkta (detta gäller inte om avfallet konverterats till icke-smittförande avfall genom autoklavering eller annan godkänd metod).	lämnas på kommunens återvinningscentraler.
Matavfall från verksamheter.	Matavfall utgörs av biologiskt nedbrytbart avfall som uppkommer i och med livsmedelshanteringen i verksamheten till exempel skal och matrester. Matavfall ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall.	Utsorterat matavfall förpackas i, av renhållaren anvisade, påsar och lämnas i avsedd behållare. För storkök och restauranger som har större mängder matavfall accepteras även matavfallskvarn och tank. Andra lösningar kan accepteras efter ansökan hos miljö- och hälsoskyddsnämnden.	Matavfall borttransporteras från fastigheten i enlighet med hämtningsintervall som renhållaren tillhandahåller. Extra hämtning kan beställas enligt fastställd taxa. Detaljhandeln har ett eget ansvar för insamling och behandling av sitt matavfall.
Fett från fettavskiljare	Materialet ska vara åtkomligt för tömning i den anläggning där det genereras.		Fett från fettavskiljare hämtas av renhållaren.

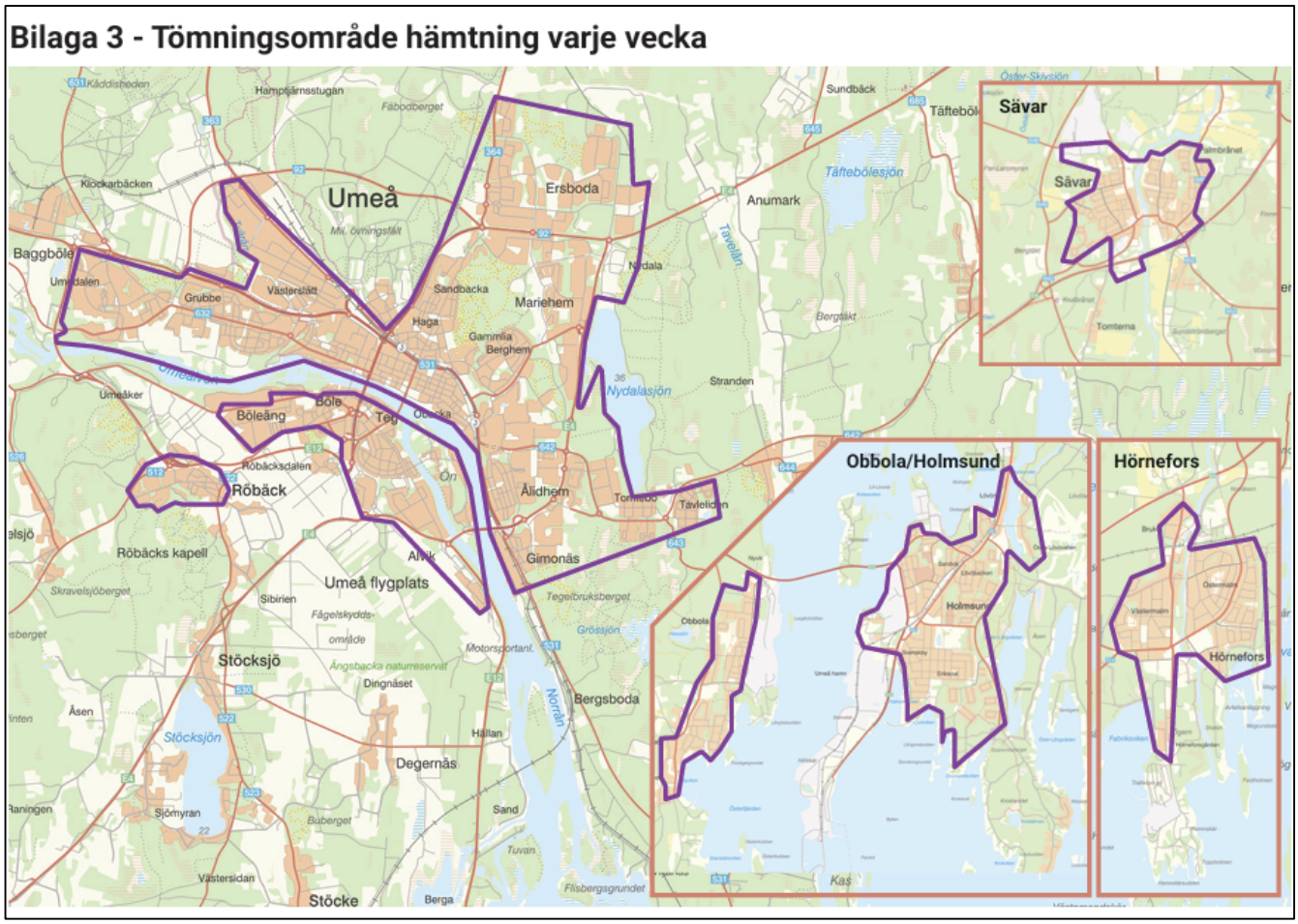
			Detaljhandeln ansvarar själv för hantering och hämtning/lämning av detta.
Slam och fosforfiltermaterial från enskilda avloppsanläggningar	Materialet ska vara åtkomligt för tömning i den anläggning där det genereras.	Filtermaterial från fosforfällor och andra jämförbara filter ska vara förpackat eller tillgängligt på ett sådant sätt att hämtning kan utföras av fordon utrustat med kran om så krävs.	Lämnas till en godkänd avfallsmottagare som har tillstånd från länsstyrelsen.
Andra animaliska biprodukter (ABP) än döda sällskapsdjur och matavfall från torghandel och detaljhandel. Animaliska biprodukter är produkter från djurriket som inte är avsedda som livsmedel t.ex. före detta livsmedel (varor med passerat bäst före datum, trasiga varor som inte går att sälja) eller spill och återkallade produkter. Blandas material enligt ovan med annat avfall utgör den blandade fraktionen före detta livsmedel och är ABP enligt definitionen.		Före detta livsmedel från torghandel och detaljhandel där kommunen har andrahandsansvar ska av avfallslämnaren förpackas i särskild påse, säck, behållare eller lämnas i tank av typ som godkänts av renhållaren. Behållaren ska vara märkt med information att det innehåller ABP kategori 3. Verksamhetsavfall utanför kommunens ansvarsområde ska hanteras enligt ABP-förordningen.	ABP ska lämnas till en godkänd avfallsmottagare samt att dokument för spårbarhet ska medfölja. Avfallsmottagaren ska ha tillstånd från Jordbruksverket.

Elavfall Exempelvis kasserad kyl- och frysdisk, skrivare och industritvättmaskin.	Enligt förordningen (*2022:1276*) om producentansvar för elutrustning.		Lämnas till producenternas insamlingssystem
Förpackningar	Enligt förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.		Lämnas till producentens insamlingssystem eller till ett marknadsdrivet system för materialåtervinning.
Kasserade bilbatterier	Enligt förordning (2008:834) om producentansvar för batterier.	Ställs upp på ett sätt som förhindrar att batterisyra eller innehåll rinner ut.	Lämnas till producenternas insamlingssystem.
Kasserade bärbara batterier	Enligt förordning (2008:834) om producentansvar för batterier.	Förvaras så att risk för spridning till omgivningen inte sker.	Lämnas till producenternas insamlingssystem.

Bilaga 2. Tömningsområde bottentömmande behållare

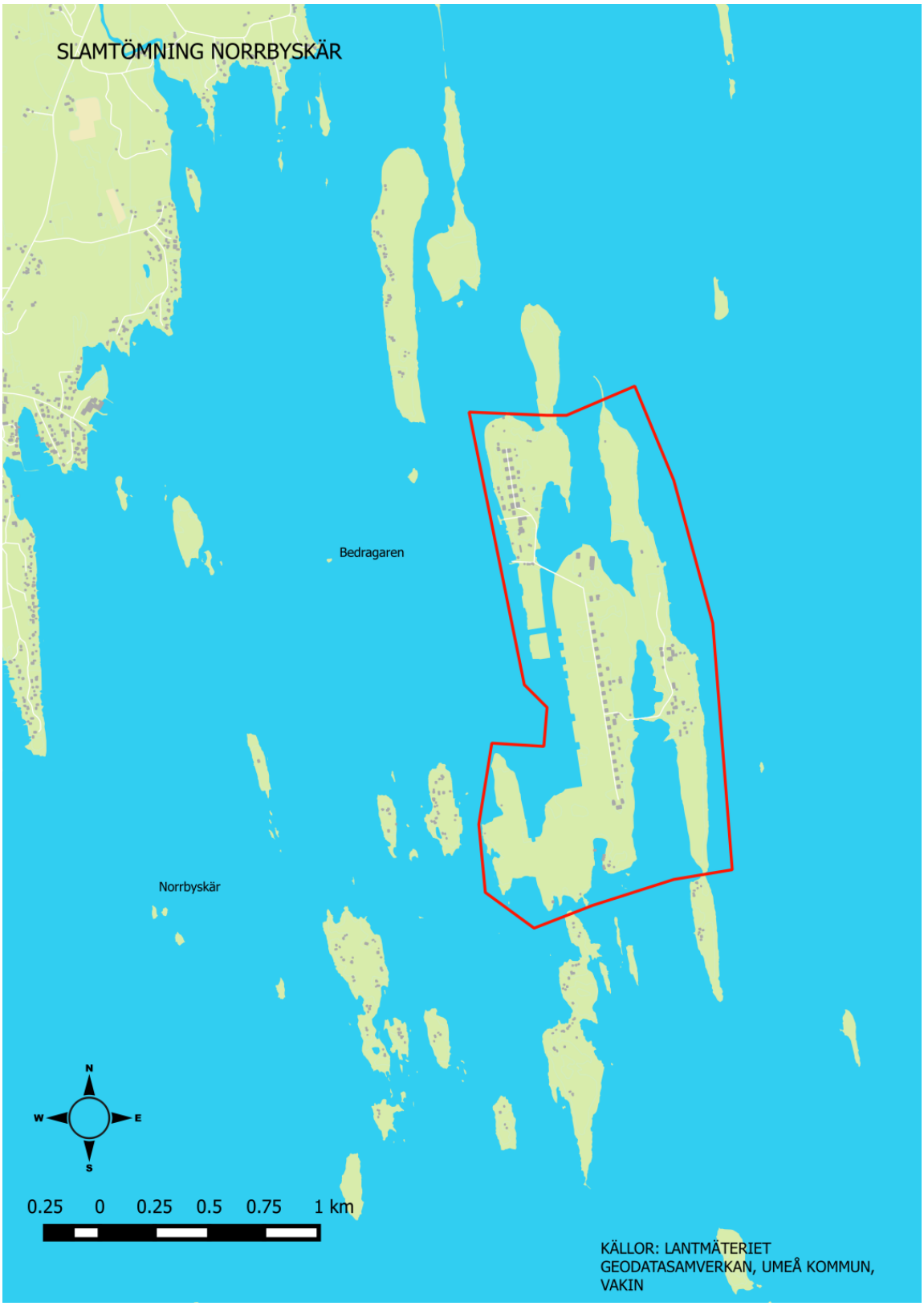
Bilaga 3. Tömningsområde hämtning varje vecka

Bilaga 4. Tömningsområde öar

Figur 1: Slamtömning Holmön

Figur 2: Slamtömning Norrbyskär

Samrådsredogörelse

Innehåll

Samrådsredogörelse 1
Sammanfattning av genomförda förändringar 1
Språkliga förändringar 3
Tekniska nämnden 4
Miljö- och hälsoskyddsnämnden 8
Byggnämnden 21
Byggnadsnämnden tillstyrker förslaget till reviderade Föreskrifter för avfallshantering i Umeå kommun i sin helhet. 21
Länsstyrelsen 21
Vakin 21
Bostaden 22
Region Västerbotten 23
Inkomna synpunkter via umea.se 23

Förslaget till nya avfallsföreskrifter har legat ute på kommunens hemsida, umea.se, under perioden 5/5–30/6. Det har även varit möjligt att ta del av dem i kommunhörnan på Umeå stadsbibliotek.

Synpunkter har kommit in från tekniska nämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, byggnämnden, Vakin, Bostaden och länsstyrelsen. Vidare har ungefär 150 yttranden inkommit med e-post eller via kommunens hemsida.

Nedan följer en sammanfattning och redovisning av de yttranden som kommit in. Efter varje remissinstans finns en samlad redovisning av hur synpunkterna beaktats och hanterats.

Sammanfattning av genomförda förändringar

Gjorda ändringar efter samrådsversionen är markerade i texten genom *kursiv* text.

- Lagrumshänvisningarna har uppdaterats för att överensstämma med de ändringar som gjorts i gällande lagstiftning. Det handlar främst om förändringar i miljöbalken.

- 2 § punkt d har tillägg gjorts avseende hantering av invasiva främmande arter. *För invasiva främmande arter, se förordning (2026:311) om invasiva främmande arter.*
  Dokumentet har genomgående uppdateras angående invasiva främmande arter där det är relevant och i bilagor.
- 2 § punkt 5b har: *b) under normala förhållanden skulle användas för stadigvarande bostad eller* lagts till.
- 2 § punkt 7, utifrån Skatteverkets definition: *7. Småhus - byggnad med 1–2 bostäder.*

  Flerbostadshus - byggnad med fler än två lägenheter.

- 4 § tillägg: *med undantag enligt 26 kap 3 § punkt 2 i miljöbalken*.
- 5 § har: *avfallsförebyggande åtgärder samt konsumentelavfall*. lagts till.
- 8 § Fastighetsinnehavare, nyttjanderättshavare, hushåll och andra har tagits bort ersatts med *Den*.
- 8 § punkt 8, tillägg: *(övrigt förpackningsmaterial).*
- 8 § punkt c, förtydligande*: som renhållaren eller renhållarens utförare tillhandahåller.*
- 8 § punkt d, förtydligande*: anvisningarna i bilaga 1, tabell 1.*
- 15 § Brunnslocket får väga högst *25* kg.
- 22 § Returpapper ska lämnas på *renhållarens* återvinningsstationer. Returpapper kan även hämtas *hos hushållen vid fastigheten av entreprenör som kommunen anlitat*.
- 26 §, restavfall, punkt 3 angående hämtningsintervall från fritidsbostäder har ändring från datum till veckonummer gjorts så att det nu framgår hämtning sker *veckorna 20 till 42*.
- 26 §, enskilda avloppsanläggningar, punkt 5, har ändrats till punkt g) istället för punkt h) som angavs i samrådsversionen.
- 38 §, förtydligande att det handlar om *kommunalt avfall under kommunalt ansvar, det vill säga* restavfall, matavfall och förpackningar.
- 39 §, förtydligande att det handlar om *kommunalt avfall under kommunalt ansvar, det vill säga* restavfall, matavfall och förpackningar samt att uppehåll kan tillåtas om fastigheten inte kommer att nyttjas under minst tolv (12) månader.
- 39 § punkt a har lagts till: *a) Begäran om uppehåll av säsongshämtning måste göras senast den 30 april för att renhållaren ska kunna verkställa uppehållet. Uppehållet gäller högst en säsong.*
- 40 § har tagits bort. Paragrafen upphävs enligt beslut KF x §.
- I bilaga 1, tabell 1 har följande angående sortering av förpackningar lagts till: *Förpackningar som ska emballeras är små eller lätta plastförpackningar som exempelvis plasthöljen runt godis och plastkorkar.*

För den som vill emballera sitt förpackningsavfall är det viktigt att tänka på att emballaget måste vara av samma material som tunnans övriga innehåll. Det vill säga, pappersförpackningar ska omslutas av emballage i papper.

- I bilaga 1, tabell 3 har följande förtydligande om hantering av stickande och skärande avfall från verksamheter gjorts: *Stickande och skärande med kontakt med smittförande avfall som uppstår i verksamheter är i regel inte kommunalt avfall. Avfall från hemsjukvård ansvarar vårdgivaren för.*
- I bilaga 1, tabell 3 har förtydligande gjorts angående matavfall från verksamheter: *Detaljhandeln har ett eget ansvar för insamling och behandling av sitt matavfall.*
- I bilaga 1, tabell 3 har förtydligande gjorts angående fett från fettavskiljare från verksamheter: *Detaljhandeln ansvarar själv för hantering och hämtning/lämning av detta.*
- I bilaga 1, tabell 3 har två förtydliganden angående andra animaliska biprodukter (ABP) från verksamheter gjorts: Före detta livsmedel från *torghandel och detaljhandel där kommunen har andrahandsansvar….* Samt: ABP ska lämnas till en godkänd avfallsmottagare *samt att dokument för spårbarhet ska medfölja. Avfallsmottagaren ska ha tillstånd från Jordbruksverket.*

Språkliga förändringar

Behållare används istället för kärl.

Skrymmande avfall används istället för grovavfall.

Enskilda används istället för små, när det handlar om avlopp.

Tekniska nämnden

Förvaltningen har tagit del av förslaget och bedömer att revideringar för möjliggörande av införande av fastighetsnära insamling uppfylls och har nedanstående synpunkter.

Ansvarsfördelning mellan kommun och verksamhetsutövare. Skrivningarna kring fettavskiljare och returpapper behöver anpassas med anledning av de nyligen beslutade ändringarna i avfallslagstiftningen. Ändringarna innebär att det primära ansvaret för vissa avfallsfraktioner från verksamheter övergår till verksamhetsutövaren och kommunen får ett andrahandsansvar. Avfallsföreskrifterna behöver därför justeras för att tydliggöra ansvarsfördelningen och kommunens roll för nedan nämnda fraktioner men även ytterligare justeringar kan vara nödvändiga att genomföras.

Exempel på formuleringar som behöver ändras när det gäller returpapper är

8 § b där ”lämnas till ett insamlingssystem” i den nu gällande föreskriften föreslås ändras till ”lämnas till ett insamlingssystem som renhållaren eller renhållarens utförare tillhandahåller.”

22 § som anger att returpapper ska lämnas på kommunens återvinningsstation alternativt hämtas av kommunen anlitad entreprenör vid fastigheten.

Tabell 1. Avfall under kommunalt ansvar med formuleringen att returpapper lämnas till kommunens insamlingssystem för returpapper.

Den ändrade formuleringen i 8 § kan tolkas så att alla utsorterade förpackningsfraktioner, även från verksamheter, ska lämnas till ett system som renhållaren tillhandahåller. Denna formulering behöver ses över. Tidigare användes begreppet hushåll men det är borttaget i förslaget: ”Utsorterade förpackningar sorteras ut enligt 1–8 till ett insamlingssystem som renhållaren tillhandahåller.”

Avfall från fettavskiljare nämns på flera ställen i föreskriften och bör ses över utifrån de beslutade ändringarna i avfallslagstiftningen. I tabell 3 står att ”Fett från fettavskiljare hämtas av renhållaren.” Samma resonemang kring andrahandsansvar för kommunerna gäller matfettsavfall från verksamheter, vilket också behöver korrigeras. Detta tas upp i Tabell 3. Exempel på avfall från verksamheter ”Matfett och frityrolja hämtas av renhållaren.” I beskrivningen av hanteringen av avfallsslaget förpackningar från verksamheter är instruktionen i Tabell 3. Exempel på avfall från verksamheter att det ska ”Lämnas till någon av kommunens återvinningsstationer eller återvinningscentraler alternativt fastighetsnära insamling.” Verksamheter får inte lämna avfall på återvinningsstationer eller återvinningscentraler så skrivningen behöver justeras så att det blir korrekt.

Hämtningsintervall

Föreskriften bör kompletteras med hämtningsintervall för returpapper. Det behöver vara tydligt för hämtställen som är boenden (t.ex. vård- och omsorgsboenden och gruppboenden) och samlokaliserade verksamheter vilken hämtningsfrekvens som är möjlig. Hämtningsintervall för plast, kartong, metall och glas för flerbostadshus och verksamheter anges i 26 § punkt 4 punkt 2 under avsnittet matavfall.

Definitioner och begrepp

I 8 § c regleras hanteringen av invasiva arter men definition saknas vilket bör införas. Lämpligtvis görs definitionen genom hänvisning till annan lagstiftning så att den förblir aktuell. Ytterligare information om hanteringen av invasiva arter finns i tabell 1 Avfall under kommunalt ansvar. Det är viktigt att det tydligt framgår vilka arter som omfattas så att det blir tydligt hur avfallet ska hanteras.

Välj vilket begrepp som ska användas för permanentbostad och fritidsbostad. Permanentbostad och fritidsbostad definieras i 2 § punkt 5 respektive 6 men i 26 § avsnitten om restavfall och matavfall föreslås ändring till begreppen småhus med permanentboende respektive småhus med fritidsboende. I fortsättningen av 26 § avsnittet om små avloppsanläggningar används uttrycket fritidsbostad. Den varierande terminologin skapar otydlighet. Begreppsanvändningen bör vara konsekvent genom hela dokumentet.

Ett förtydligande kring att den hantering av animaliska biprodukter som beskrivs i tabell 3 Exempel på avfall från verksamheter gäller butiksavfall. Det förklaras i definitionen 2 § g men behöver för att det ska vara tydligt även stå med i tabell 3, s 37. Förslag på formulering i fet stil: Andra animaliska biprodukter (ABP) än döda sällskapsdjur och matavfall *från **butiks**verksamheter.*

Tillämpa genomgående datum eller veckor så att otydlighet undviks. Nu används veckor i 2 § punkt 6 men datum i t.ex. 25 § punkt 4 och 26 § punkt 3.

Dragväg

Förtydliga att dragvägen omfattar hela sträckan fram till den plats där hämtning sker.

Övriga synpunkter gäller förtydligande av avfallskärlens placering, vilket är särskilt viktigt vid planering av nya områden. I praktiken förekommer det att avfallskärl placeras på trottoaren i samband med tömning. Principen bör dock vara att avfallskärlen placeras inom den egna fastigheten. Det finns därför ett behov av förtydliganden för att hantera situationer där avvikelser uppstår".

Exempel på förtydligande förslag inom paragraferna nedan är skrivna i fet text.

11 § ”Vid tömningstillfället ska behållaren vara placerad **inom den egna fastigheten,** så nära uppställningsplats för sophämtningsfordon som möjligt, om inte annat har anvisats eller överenskommits enligt 23 §.”

15 § ”När anläggningen, **efter anvisning eller överenskommelse enligt 23 §**, placeras utanför fastigheten och/ eller inte placeras i nära anslutning till bostadshuset

eller av annan orsak inte enkelt kan lokaliseras ska anläggningen vara tydligt markerad med skylt som anger till vilken fastighet anläggningen tillhör.

18 § ”Vid tömningstillfället ska behållaren vara placerad **inom den egna fastigheten**, så nära uppställningsplats för sophämtningsfordon som möjligt. Behållare ska placeras och vändas på den egna fastigheten så att de kan hämtas med sidlastande bil där sådan används och baklastande bil där sådan används, om inte annat har anvisats eller överenskommits enligt 23 §. Ytterligare anvisningar kring detta tillhandahålls av renhållaren.”

20 § **Anläggningen ska i första hand placeras inom den egna fastigheten. När anläggningen, efter anvisning eller överenskommelse enligt 23 §, placeras** utanför fastigheten och/eller inte är placerad i nära anslutning till bostadshuset eller av annan orsak inte enkelt kan lokaliseras ska anläggningen vara tydligt markerad med skylt som anger till vilken fastighet anläggningen tillhör.

21 § ”Skrymmande avfall och trädgårdsavfall kan hämtas vid fastigheten. Avfallet ska vid hämtningstillfället vara placerat **inom den egna fastigheten i direkt anslutning till tomtgräns mot** gata eller vid farbar väg med vändmöjligheter för lastbil, **om inte annat har anvisats eller överenskommits enligt 23 §**.

23 § Hämtning av avfall under kommunalt ansvar sker **normalt inom den egna fastigheten i direkt anslutning till fastighetsgränsen**, vid en överenskommen plats eller vid en av kommunen anvisad plats.

24 § Fastighetsinnehavaren ska se till att transportväg fram till den uppställningsplats som används vid hämtning, hålls i farbart skick. **Detta ansvar gäller även i de fall avfallet lämnas på en plats som anvisats eller överenskommits enligt 23 §.**

Svar

- Ansvarsfördelningen mellan kommunen och verksamhetsutövare samt kommunens roll har förtydligats.
- 8 § b har ändrats från b) Returpapper ska enligt avfallsförordningen (2020:614) sorteras ut separat och lämnas till ett insamlingssystem som renhållaren eller renhållarens utförare tillhandahåller. till b) *Returpapper ska enligt avfallsförordningen (2020:614) sorteras ut separat och lämnas till ett insamlingssystem.*
- 22 § har förtydligats och omformulerats: *Returpapper ska lämnas på renhållarens återvinningsstationer. Returpapper kan även hämtas hos hushållen vid fastigheten av entreprenör som kommunen anlitat*.
- I bilaga 1, tabell 1 står nu: *Lämnas till insamlingssystem för returpapper*.
- 8 § har förtydligats så att det framgår att det är kommunalt avfall under kommunalt ansvar som avses.

- I tabell 3 har skrivningen om matfetter och frityroljor tagits bort. Instruktionen för hämtning/lämning av fett från fettavskiljare har förtydligats.
- I lagstiftningen finns inget krav på att returpapper ska hämtas fastighetsnära (26 § i föreskriften).
- I 2 § avsnittet Definitioner har en hänvisning till förordning (2026:311) om invasiva främmande arter lagts till.
- Begreppen permanentbostad respektive fritidsbostad används i föreskrifterna.
- Andra animaliska biprodukter (ABP), har förtydligats med att hanteringen gäller torghandel och butiker där kommunen har andrahandsansvar.
- I föreskrifterna har uppdatering av perioden för säsongshämtning uppdaterats, från specifika datum till att det gäller från vecka 20 till vecka 42.
- 11, 15 och 18 §§ har skrivningen i fet stil inte lagts till med motiveringen att det inte är möjligt att ställa krav på detta inom hela det geografiska hämtningsområdet.
- 21 § har reviderats med tillägget: *inom den egna fastigheten i direkt anslutning till tomtgräns mot*… Den önskade hänvisningen till 23 § har bortsetts från med motiveringen att hämtning av trädgårdsavfall sker vid enstaka tillfällen, likaså skrymmande avfall.
- 23 § tillägg har gjorts: *normalt inom den egna fastigheten i direkt anslutning till fastighetsgränsen*…
- 24§ ändringen har inte lagts till med motiveringen att det är svårt för abonnenten /-erna att upprätthålla i de fall det handlar om regionala och statliga vägar.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Övergripande synpunkter

Nämnden anser att många av de föreslagna ändringarna saknar tydliga motiv till varför ändring sker. Vissa ändringar har sin grund i ändringar inom lagstiftningen, så som införandet av fastighetsnära insamling av avfall medan andra är mer oklara. Nämnden anser därför att underlaget behöver kompletteras med tydliga förklaringar och motiv till de föreslagna ändringarna. Detta för att man ska kunna ta ställning till dels varför ändringen är motivering, dels för att kunna bedöma ändringens effekt. Det ger också viktigt underlag i de fall tolkning av bestämmelsen behövs för en korrekt tillämpning.

Nämnden vill också uppmärksamma om att regeringen har beslutat om ett nytt 15 kapitlet i miljöbalken som gör att lagrumshänvisningarna till stor del är inaktuella efter den 1 juli 2026. Ändringar har också skett i avfallsförordningen samt andra förordningar meddelande med stöd av miljöbalken inom avfallsområdet, vilket behöver kontrolleras så att eventuella lagrumshänvisningar inte blir inaktuella efter ikraftträdandet av avfallsföreskrifterna.

Synpunkter till specifika ändringar

Definitioner – 2 §

I förslaget till ändring av föreskrifterna om avfallshantering föreslås att begreppet ”Kärl och säckavfall” utgår och i stället ersätts med begreppet ”Restavfall”. Nämnden konstaterar att vissa bestämmelser i föreskrifterna är beroende av begreppet ”Kärl och säckavfall” för att fungera på avsett sätt. Ett exempel är exempelvis möjligheten till uppehåll från hämtning av avfall. Nämnden bedömer att innebörden av § 39 genom den föreslagna ändringen av ”Kärl och säckavfall” delvis får en annan innebörd. Bestämmelsen gör det nu möjlighet att ansökan om uppehåll från hämtning när det gäller allt avfall under kommunalt ansvar, det vill säga en utvidgning av fler avfallsfraktioner och inte endast kärl och säckavfall (alltså den gröna och bruna tunnan). Enligt nämndens bedömning är det genom den nu föreslagna skrivningen möjligt att ansökan om uppehåll från hämtning av såväl avfall från avloppsanläggningar, matavfall, restavfall och förpackningsavfall. Det torde inte vara meningen att så ska vara möjligt med hänvisning till särskilda bestämmelser koppat till uppehåll från hämtning av avfall från avloppsanläggningar. Nämnden föreslår därför att ändringen i den delen inte ska genomföras samt att begreppet ”Kärlavfall” införs för att behålla bestämmelsernas nuvarande syfte. Som följd av denna ändring föreslås också en justering av definitionen till begreppet ”Restavfall”. Definitionen innehåller begreppet ”Kärl och säckavfall” och nämnden anser att det inte behövs eftersom det inte fyller någon funktion i definitionen. Av den anledningen föreslås att begreppet ”Kärl och säckavfall” utgår i definitionen av restavfall.

För vissa av undantagen i föreskrifterna har särskiljning gjorts mellan permanentbostäder och fritidsbostäder. I samband med ändringarna av föreskrifterna

2024 föreslogs att definitioner av dessa begrepp skulle införas. Den föreslagna definitionen av permanentbostäder och fritidsbostäder fick dock en annan formulering i samband när kommunfullmäktige senare skulle besluta om bestämmelsen. Den del av definitionen som togs bort var den del av bestämmelsen som avsåg att klargöra vad fastigheten skulle tillhöra för begrepp när den inte används under normala förhållanden, exempelvis vid dödsfall eller längre semester utomlands. Det är oklart varför den föreslagna definitionen ändrades.

Det problem som nämnden tog upp i sitt yttrande vid ändringarna 2024 kvarstår, nämligen att det blir problematiskt när en fastighet varken har en person folkbokförd på fastigheten eller inte används stadigvarande som bostad varken på sommaren eller i övrigt. Att en fastighet inte nyttjats under en begränsad tid innebär inte nödvändigtvis att fastigheten går från att vara en permanentbostad till en fritidsbostad. För att avgöra detta måste det bedömas hur fastigheten skulle nyttjas under normala förhållanden. Till hjälp för denna bedömning bör också omkringliggande fastigheters nyttjande ha betydelse. En fastighet som är belägen inom ett villakvarter där medborgare normalt är bosatta bör under normala förhållanden anses användas som en permanentbostad och inte som en fritidsbostad. Det kan dock finnas situationer där de omkringliggande fastigheternas nyttjande inte ger tillräckligt stöd för att kunna klassificera fastigheten. Exempelvis glest bebyggda platser eller platser med inslag av både permanentbostäder och fritidsbostäder. I ett sådant fall behöver en bedömning i det enskilda fallet göras av samtliga omständigheter som ligger till grund för fastighetens nyttjande för att bestämma hur fastigheten ska klassificeras enligt föreskrifterna. Om personer står skriven på en fastighet inom ett område som domineras av fritidshus ska fastigheten dock inte anses som fritidsbostad utan som permanentbostad. Av den anledningen anser nämnden att definitionen av vad en permanentbostad och fritidsbostad är ska kompletteras med skrivningen om att det även gäller en fastighet som under normala förhållanden skulle användas stadigvarande som bostad respektive används som tillfällig bostad för semester eller annan fritid eller skulle ha använts för det ändamålet under normala förhållanden.

Det föreslås en ändring av datumet för när en fastighet avser utgöra en fritidsbostad. Tidigare har det använts ett fast datum men nu föreslås särskilda veckor. Som nämnden får förstå handlar detta om att de fasta datumen kan infalla mitt i en vecka vilket kan påverka renhållarens möjlighet att hämta avfall. Nämnden anser dock att en fastighet kan användas som bostad för semester eller annan fritid även utanför den tidsangivelsen som anges i bestämmelsen. Fastigheten bör fortfarande betraktas utgöra en fritidsbostad. Mot denna bakgrund finns det skäl att ifrågasätta om en tidsmässigt avgränsad definition är ett ändamålsenligt sätt att avgöra vad som ska anses utgöra en fritidsbostad. En fastighets klassificering bör i stället ta sin utgångspunkt i dess faktiska användning och syfte, snarare än i en på förhand fastställd tidsperiod. Om en fastighet huvudsakligen används för fritidsändamål bör

den också betraktas som en fritidsbostad oavsett under vilka delar av året användningen sker.

Att hämtning av avfall endast sker under perioden 15 maj till den 15 oktober bör eventuellt inte utgöra skäl nog att kräva att ägaren ska skaffa ett abonnemang för permanentbostad. Detta kan lösas genom att bestämmelsen ändras så att det endast är syftet med bostaden som ska beaktas. Det är trots allt många som använder sitt fritidshus även på vintern vilket innebär att det även finns ett behov av borttransport av avfall.

Bestämmelsen i 10 § a) bör kompletteras med att kärl och säckavfall från fritidsbostäder under perioden 15 oktober till och med 15 maj får transporteras i enlighet med lydelsen i 10 § a). Avfallet bör exempelvis transporteras till permanentbostaden för vidare borttransport av renhållaren. Om kommunen ska erbjuda hämtning med ett visst intervall även under vinterhalvåret bör därefter utredas.

I särskilda bestämmelser, framför allt i § 26, framkommer nya begrepp så som småhus och flerbostadshus. Dessa begrepp har ingen definition. Nämnden anser att dessa begrepp behöver definieras eftersom det har stor betydelse för hur hämtningsintervallen ska tillämpas. Den nuvarande definitionen av permanentbostäder anser nämnden inte avgränsats till att endast omfatta fastigheter bestående av friliggande byggnader utan kan även avse en fastighet med en byggnad innehållande två eller fler lägenheter. Nämnden anser dock att småhus bör avse friliggande byggnader som inrymmer ett hushåll. Detta aktualiserar dock gränsdragningsproblem, exempelvis hur friliggande byggnader med två lägenheter ska klassificeras – om dessa ska anses utgöra flerbostadshus? Ytterligare ett exempel är fastigheter där ett attefallshus uppförts och hyrs ut. Det är oklart om sådana situationer medför att fastigheten ska klassificeras som flerbostadshus. Mot denna bakgrund anser nämnden att begreppen småhus och flerbostadshus behöver definieras och förtydligas.

Hämtningsintervall – 26 §

Nämnden konstaterar att de föreslagna förändringarna innebär att hämtningsintervallet för restavfall ändras från nuvarande en gång varannan vecka till en gång var sjätte vecka. Samtidigt föreslås att hämtning av plast- och pappersförpackningar ska ske med ett intervall om var sjätte vecka. Såvitt nämnden kan förstå har Vakin genomfört tester av de nya hämtningsintervallerna inför förslaget. Resultaten av dessa försök har dock inte redovisats i samband med det aktuella förslaget, vilket försvårar nämndens möjligheter att bedöma om förändringarna är lämpliga.

Nämnden anser att det saknas tillräckligt underlag som visar hämtningsintervall kan införas utan att det uppstår olägenheter för människors hälsa eller för miljön. Exempelvis har det inte redovisats någon analys av risken för luktproblem, skadedjur

eller hygieniska olägenheter, särskilt under varmare perioder eller i tätbebyggda områden. Inte heller framgår det hur olika hushållstyper, såsom barnfamiljer eller hushåll med begränsat utrymme för avfallsförvaring, påverkas av de föreslagna förändringarna. Nämnden anser vidare att det bör förtydligas vilka hämtningsintervall som erbjuds om tätare tömning behövs. Det bör också anges vad som händer i slutet på hämtningssäsongen för fritidsbostäder. Kommer samtliga avfallsbehållare tömmas inför slutet eller kan det finnas risk att avfall lämnas i behållare till nästa hämtningssäsong?

Vidare framgår det av förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar, särskilt 6 kap. 4 §, att kommunen senast den 1 januari 2027 ska tillhandahålla fastighetsnära insamling av avfall som består av pappers-, plast-, glas- och metallförpackningar. Mot denna bakgrund noterar nämnden att det i det aktuella förslaget saknas en tydlig redovisning av hur kommunen avser att uppfylla detta krav. Det saknas uppgifter om insamling av glas- och metallförpackningar från permanentbostäder och fritidshus. I förslaget framgår endast att glas- och metallförpackningar ska hämtas en gång per månad från flerbostadshus. Det framgår inte om motsvarande tjänst kommer att erbjudas småhus och fritidsbebyggelse, eller om dessa fastigheter även fortsättningsvis hänvisas till återvinningsstationer.

Mot denna bakgrund bedömer nämnden att det är oklart om kommunen har för avsikt att fullt ut uppfylla kraven på fastighetsnära insamling enligt producentansvarsförordningen, eller hur ett sådant system i så fall ska utformas för att omfatta samtliga berörda fastighetstyper och avfallsslag. Nämnden anser därför att förslaget behöver kompletteras i den delen.

Samtidigt vill nämnden framhålla att den är positiv till införandet av fastighetsnära insamling. Ett sådant system bedöms kunna öka mängden avfall som sorteras ut för materialåtervinning i stället för att gå till förbränning. Vidare innebär fastighetsnära insamling en förenkling för hushållen, då behovet av att själva transportera förpackningsavfall till återvinningsstationer minskar. Detta kan förväntas leda till ökad sorteringsgrad och bättre utsortering av olika avfallsfraktioner. Nämnden ser även ytterligare fördelar med fastighetsnära insamling, såsom ökad tillgänglighet och likvärdig service för olika hushållsgrupper, inklusive äldre och personer med begränsad rörlighet. Systemet kan också bidra till minskad nedskräpning vid återvinningsstationer samt minskade transporter från hushållens sida, vilket i sin tur kan ge positiva effekter på både närmiljö och klimat.

Gemensamma avfallsbehållare – 38 §

Det föreslås att även behållare för förpackningsavfall ska kunna delas. Nämnden bedömer att det kan bli svårt att rymma allt förpackningsavfall om hushåll ska dela dessa behållare med hänsyn till hämtningsintervallet. Det saknas underlag för hur man har kommit fram till att delning kan ske enligt förslaget. Samtidigt är nämnden positiv till möjligheten att dela avfallsbehållare men för att kunna ta ställning till eventuella risker kopplat till nedskräpning eller annan olägenhet bör ett underlag

presenteras som styrker att det är möjligt utan att sådana problem uppstår. Störs risk för olägenheter bör vara om tre hushåll ska dela på avfallsbehållare.

Nämnden ställer sig frågan till om det är nödvändigt att ha kvar villkoret om att de som ska dela behöver ha samma hämtningsintervall när alla mer eller mindre kommer få samma hämtningsintervall. Frågan är i stället om tanken är att endast en typ av fastigheter (permanentbostäder eller fritidsbostäder) ska kunna dela med varandra så att inte situationer uppstår där en permanentbostad vill dela med ett fritidshus. I sådana fall bör bestämmelsen formuleras annorlunda så att detta blir tydligare.

Uppehåll i hämtning – 39–42 §§

Bestämmelsen innebär, såsom den nu är utformad, en utvidgning av möjligheten att ansöka om uppehåll från hämtning till att omfatta samtliga avfallsfraktioner som ingår i kommunalt avfall, och inte enbart kärl- och säckavfall. Enligt nämndens bedömning medför den föreslagna lydelsen att det i praktiken blir möjligt att ansöka om uppehåll från hämtning av såväl matavfall och restavfall som förpackningsavfall och avfall från avloppsanläggningar.

Detta framstår dock inte som en avsedd konsekvens av regleringen, särskilt med hänsyn till att det redan finns särskilda bestämmelser som reglerar uppehåll från hämtning av avfall från avloppsanläggningar. Den nuvarande utformningen riskerar därför att skapa oklarheter i tillämpningen samt överlapp mellan olika bestämmelser.

Mot denna bakgrund anser nämnden i första hand att begreppet ”*kärlavfall*” bör behållas, i syfte att avgränsa tillämpningsområdet och säkerställa en tydlig och förutsebar reglering.

Om avsikten i stället är att begreppet ”*kommunalt avfall”* ska ligga till grund för möjligheten till uppehåll, bör detta få ett mer genomgripande genomslag i regelverket. I ett sådant fall bör bestämmelserna vara konsekvent utformade så att samma principer gäller för samtliga berörda avfallsslag. Detta innebär att nuvarande särreglering, såsom den som återfinns i § 41 avseende avfall från avloppsanläggningar, bör tas bort. För att få till en sammanhållen lösning behöver i stället relevanta delar av den nuvarande regleringen i § 41 arbetas in i den generella bestämmelsen om uppehåll i 39 §. I detta sammanhang bör det då tydliggöras att uppehåll endast kan medges under de förutsättningar som anges i § 41. Tidsbegränsningen behöver också förtydligas så att tidsgränsen inte ändras. Nämnden föreslår dock inte att denna ändring ska genomföras utan förespråkar i stället att återinföra begreppet ”*kärlavfall*”.

Nämnden har i samband med tidigare ändring av avfallsföreskrifterna framfört synpunkter om att det bör införas ett smidigare sätt att hantera få uppehåll från hämtning av avfall för fritidsbostäder. Nämnden föreslog att uppehåll från hämtning av avfall vid fritidsbostäder ska hanteras av renhållaren genom ett

verkställighetsförfarande. På detta sätt blir det enklare för fritidshusägare som inte kommer använda sitt fritidshus en säsong att få möjlighet till uppehåll.

Nämnden föreslog mot denna bakgrund att uppehåll i hämtning av avfall för fritidsbostäder skulle kunna hanteras av renhållaren genom ett verkställighetsförfarande, i stället för genom individuell prövning av nämnden. Ett sådant förfarande skulle innebära en avsevärd förenkling för såväl fastighetsinnehavare som nämnden, då fritidshusägare som exempelvis inte avser att nyttja sin fastighet under en säsong på ett enkelt sätt skulle kunna begära uppehåll det året.

Förslaget infördes dock inte, med hänvisning till att det ansågs kunna innebära en överlåtelse av myndighetsutövning till renhållaren. Nämnden vill i detta sammanhang framhålla att det föreslagna förfarandet inte var avsett att innebära någon sådan överlåtelse. Det är fullt möjligt att utforma föreskrifterna på ett sådant sätt att hanteringen av uppehåll utgör verkställighet av tydligt angivna och objektivt utformade kriterier.

Genom att i föreskrifterna ange klara och tydliga kriterier för när uppehåll ska medges – exempelvis kopplat till nyttjandegrad, tid på året eller begäran inom viss tidsfrist – kan utrymmet för bedömningar begränsas i sådan utsträckning att renhållarens roll inskränks till att verkställa redan beslutade regler. Detta skiljer sig från myndighetsutövning, där en självständig prövning och bedömning i det enskilda fallet görs.

Nämnden vill därför betona att det finns möjlighet att uppnå ett mer effektivt och användarvänligt system utan att frångå gällande rättsliga ramar kring myndighetsutövning.

I det nu aktuella förslaget har möjligheten för fritidshusägare att ansöka om uppehåll från hämtning av avfall tagits bort eller i praktiken kraftigt begränsats. I stället uppställs krav på längre sammanhängande uppehåll för att sådan möjlighet ska föreligga.

Mot denna bakgrund anser nämnden att frågan bör övervägas på nytt, med särskilt fokus på att möjliggöra en förenklad hantering genom verkställighet. Nämnden föreslår därför lämpliga författningsändringar av förslaget.

Nämnden föreslår även att längden som gäller hur länge en fastighet inte nyttjas för att ett uppehåll ska kunna beviljas ska ändras från åtta månader till 12. Detta eftersom det handläggningsavgiften för ansökan många gånger blir en dyrare vid kortare uppehåll.

Övergångsbestämmelser

Enligt förslaget föreslås en ändring av 15 och 20 §§ och innebär att lock på avloppsanläggningar får högst väga 25 kg jämfört mot tidigare 35 kg. I underlaget presenteras inget motiv till varför vikten sänks med 10 kg men det får antas att det

har att göra av arbetsmiljöskäl. Det är oklart hur bestämmelsen ska tillämpas på befintliga lock. Anser man att befintliga lock som idag väger 35 kg ska bytas ut till lock som väger maximalt 25 kg? På grund av oklarheten föreslås i stället att en övergångsbestämmelse införs som anger att bestämmelsen endast ska tillämpas på nya lock som installeras efter ikraftträdandet av föreskrifterna. Detta innebär att befintliga lock inte behöver bytas ut.

Bilaga 1 – sortering och lämning av avfall

Som en följd av införandet av fastighetsnära insamling av förpackningsavfall föreslås i huvudsak ändrade bestämmelser om hur olika avfallsslag ska emballeras. Kraven på emballering bör ses som en försiktighetsåtgärd i syfte att minska risken för olägenheter i samband med avfallsinsamlingen.

Vid fastighetsnära insamling finns en risk att avfall sprids med vinden och orsakar nedskräpning eller andra olägenheter. Mot denna bakgrund föreslås krav på emballering av förpackningsavfall.

Det är dock otydligt om och i vilken omfattning dessa krav faktiskt avses gälla samt hur insamlingen i praktiken ska genomföras. Det framgår exempelvis att plastförpackningar ska emballeras i plastpåse, men det saknas motsvarande tydlighet avseende övriga förpackningsavfall.

Det är även viktigt att det tydliggörs vad emballaget ska bestå av. Frågor uppstår exempelvis kring huruvida det är tillåtet att lägga pappersförpackningar i plastpåsar eller om annan typ av emballering avses. Sådana aspekter behöver klargöras för att säkerställa en enhetlig och funktionell tillämpning av bestämmelserna. Det är också viktigt att det är tydligt om olika krav gäller för emballering av förpackningsavfall vid exempelvis småhus och flerbostadshus.

Detta behöver därför förtydligas i föreskrifterna, särskilt vad gäller vilka krav som gäller för emballering av olika typer av förpackningsavfall.

Författningsförslag

Nedan anges endast nämndens förslag till ändringar av nya föreskrifter om avfallshantering för Umeå kommun. Hela förslaget finns i beslutsunderlaget.

Förslagets lydelse anges i kolumnen till vänster och miljö- och hälsoskydds förslag på ändringar anges till höger.

Ändringarna i bestämmelserna är kursiverad. Om ingen ändring föreslås löper texten över båda kolumnerna.

Föreskrifter för avfallshantering i Umeå kommun

INLEDANDE BESTÄMMELSER

[…]

Definitioner
2 §

Följande termer och begrepp används i dessa föreskrifter med de betydelser som anges här:

1. Med kommunalt avfall avses detsamma som 15 kap. 3 § miljöbalken. I begreppet kommunalt avfall ingår returpapper enligt 1 kap. 10 § avfallsförordningen (2020:164).

a) Med avfall under kommunalt ansvar avses kommunalt avfall och annat avfall som kommunen har ansvar för enligt 15 kap. 20 § miljöbalken samt förpackningsavfall enligt 6 kap. 2 och 6 §§ förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.

b) Med *restavfall avses sorterat brännbart kärl- och säckavfall. Med detta avses det avfall som kvarstår när matavfall, farligt avfall, returpapper samt förpackningar, el-avfall och annat avfall som omfattas av producentansvar, har sorterats ut.*

b) Med *kärlavfall avses den del av avfall under kommunalt ansvar som består av restavfall och matavfall.*

c) Med skrymmande avfall avses den del av avfall under kommunalt ansvar som är så tungt eller skrymmande eller har egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samla in i säck eller kärl.

d) Med trädgårdsavfall avses sådant biologiskt nedbrytbart trädgårds- och parkavfall i enlighet med definitionen i 1 kap. 5 § 1 punkten avfallsförordningen (2020:614) som uppstår i trädgård vid bostadshus och sådant avfall från andra källor som är kommunalt avfall i enlighet med 15 kap. 3 § miljöbalken.

e) Med farligt avfall avses avfall som i bilaga 3 till avfallsförordningen (2020:614) beskrivs med en avfallskod markerad med en asterisk (*).

f) Med konsumentelavfall avses detsamma som i 16 § förordningen (2022:1276) om producentansvar för elutrustning.

g) Med före detta livsmedel avses butiksavfall av animaliskt ursprung enligt förordningarna 1069/2009/EG och 142/2011/EU.

h) Med matavfall avses allt biologiskt nedbrytbart kommunalt avfall enligt definitionen i 15 kap. 3 § miljöbalken och 1 kap. 4 § avfallsförordningen (2020:614), det vill säga som består av livsmedel- eller köksavfall som uppkommer i och med livsmedelshanteringen (skal, ben och liknande) i hushåll, restauranger, storkök, butiker, personalmatsalar, catering och liknande. I begreppet ingår matavfall som hälls ut i vasken i de fall detta samlas upp avskilt i sluten tank. Butiksavfall av animaliskt ursprung utgör dock före detta livsmedel i enlighet med punkten (g) ovan.

i) *Bestämmelsen föreslås utgå*	*i) Med restavfall avses sorterat brännbart avfall. Med detta avses det avfall som kvarstår när matavfall, farligt avfall, returpapper samt förpackningar, returpapper, el-avfall och annat avfall som omfattas av producentansvar, har sorterats ut.*

j) Med bygg och rivningsavfall avses i enlighet med 15 kap. 8 § miljöbalken avfall från bygg- och rivningsarbeten.

k) Med bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet avses detsamma som i 15 kap. 20 § 4 punkten i miljöbalken.

2. Med renhållare menas Vatten och Avfallskompetens i Norr AB, (Vakin) eller den som anlitas av Vakin.

3. Med fastighetsinnehavare avses den som är fastighetsägare eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) ska anses som fastighetsägare.

4. Med nyttjanderättshavare avses den som, utan att omfattas av begreppet fastighetsinnehavare, har rätt att bruka eller nyttja fastighet.

5. Med permanentbostad avses en fastighet som: a) används stadigvarande som bostad, *b) en fastighet med personer folkbokförda på enligt folkbokföringslagen (1991:481).*	5. Med permanentbostad avses en fastighet som: a) används stadigvarande som bostad, b) *under normala förhållanden skulle användas för stadigvarande bostad, eller* *c) en fastighet med personer folkbokförda på enligt folkbokföringslagen (1991:481).*
6. Med fritidsbostad avses en fastighet som *inte utgör permanentbostad enligt 5 a, b och används som bostad under perioden vecka 20 till vecka 42.*	6. Med fritidsbostad avses en fastighet som: *a) används som tillfällig bostad för semester eller annan fritid, eller* *b) under normala förhållanden skulle användas som tillfällig bostad för semester eller annan fritid.*

7. Med behållare avses kärl, container, bottentömmande behållare, säck, latrinbehållare, fosforfälla, slamavskiljare, fettavskiljare eller annan anordning för uppsamling av avfall under kommunalt ansvar.

8. Med små avloppsanläggningar avses slutna tankar, slamavskiljare, fosforfällor, minireningsverk och andra motsvarande anläggningar som inte är allmänna enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster, som är dimensionerade för högst 25 personekvivalenter och endast används för hushållsspillvatten som till sin art och sammansättning liknar hushållsspillvatten.
Oljeavskiljare- och fettavskiljare innefattas inte av detta begrepp.

9. Med extrabrunn avses en brunn som hör till samma små avloppsanläggning, exempelvis en fördelningsbrunn eller spolningsbrunn.

10. Med fettavskiljare avses en behållare avsedd för avskiljning av fett från spillvatten. Fett från avskiljare vid affär, restaurang, bageri, gatukök och liknande verksamhet ingår i begreppet under kommunalt ansvar.

11. Med latrin avses avfall från torrtoaletter och andra jämförliga lösningar, i enlighet med 15 kap. 20 § 3 miljöbalken.

12. Med gränsgrannar avses två eller fler fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som har en gemensam fastighetsgräns.

För definitioner av andra termer och begrepp som används i dessa föreskrifter hänvisas till 15 kap. miljöbalken samt till gällande avfallsförordning och andra förordningar utfärdade med stöd av miljöbalken. Definitioner av vissa avfallsslag anges i bilaga 1.

[…]

UNDANTAG

Handläggning av ärenden
32 §

32 § Ärenden enligt 35, 36, 37, 38 andra stycket, 39, 41, 42, 43, 44 och 45 §§ handläggs av miljö- och hälsoskyddsnämnden.

En avgift för handläggningen av ansökan ska betalas.

En ansökan ska vara skriftlig och innehålla de uppgifter om vilka avfallsslag som avses omhändertas, uppgifter om beräknade avfallsmängder samt en redogörelse för på vilket sätt omhändertagande ska ske utan att det innebär en risk för olägenhet för människors hälsa och miljön om det behövs för att kunna hantera ärendet samt den tidsperiod som ansökan avser.

Meddelade undantag är endast giltiga för den som sökt undantaget. Undantag ska omprövas om förutsättningarna ändras. Fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren har skyldighet att meddela sådana förändringar.

En ansökan enligt 39, 41 och 42 §§ ska göras senast en (1) månad före den avsedda uppehållsperiodens start.

En ansökan enligt 37 §§ ska göras senast den 31 mars det år det utsträckta intervallet ska börja gälla.

	32 a § *Ärenden enligt 38 § första stycket och 40 § verkställs av renhållaren.* *En begäran enligt 40 § ska göras senast den 30 april för att renhållaren ska kunna verkställa uppehållet.*

[…]

Uppehåll i hämtning

39 §

Uppehåll i hämtning av avfall *under kommunalt ansvar* kan tillåtas fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare om fastigheten inte kommer att nyttjas under en sammanhängande tid om minst *åtta (8)* månader.	Uppehåll i hämtning av *kärlavfall* vid permanentbostad kan *tillåtas* fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare om fastigheten inte kommer att nyttjas under en sammanhängande tid om minst *12* månader.

Uppehållet gäller som längst i ett (1) år om det inte bestämts något annat.

40 §

Bestämmelsen föreslås utgå	*Uppehåll i hämtning av kärl- och säckavfall vid fritidsbostad kan medges fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare om fastigheten inte kommer att utnyttjas under hela hämtningssäsongen (15 maj – 15 oktober).* *Uppehåller gäller högst en hämtningssäsong.*

[…]

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 november 2026 då föreskrifter för Umeå kommun 1 juli 2025 upphör att gälla. Tidigare meddelade dispenser och andra beslut meddelade med stöd av de upphävda föreskrifterna ska anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i denna föreskrift.

Undantag som meddelats enligt tidigare föreskrifter i renhållningsförordningen gäller även fortsättningsvis eller tills förändrade förhållanden anges, om inte dessa föreskrifter i sig upphäver tidigare undantag.

Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som på fastigheten komposterar matavfall och som innan den *1 juli 2025* anmält komposteringen till miljö- och hälsoskyddsnämnden ska anses vara befriad från att lämna matavfallet till kommunen i enlighet med 45 §.

I fråga om kravet på maximal vikt enligt 15 och 20 §§ gäller att kravet om maximal vikt på 25 kilogram endast ska tillämpas på lock som installeras efter ikraftträdandet av dessa föreskrifter i det fall locket till brunnen eller tanken öppnas genom att locket kan dras åt sidan.

Svar

- Föreskrifterna har uppdaterats enligt nya kapitel 15 i miljöbalken, likaså lagrumshänvisningar till övriga aktuella förordningar.
- Förtydligande har gjorts av 39 § så att det framgår att föreskrifterna handlar om kommunalt avfall under kommunalt ansvar.
- Definition av permanentbostad respektive fritidsbostad har kompletteras och har förtydligats i 2 § i föreskrifterna.
- 10 § a) en av grundprinciperna i miljöbalken är att förorenaren ska betala och att ta med sig avfallet från fritidsbostaden till permanentboendet kan fungera för de som bor i hus eller villa. Men om innehavaren av fritidshuset bor i lägenhet eller någon typ av samfällighetsförening innebär förfarandet att övriga boende får vara med och betala för hanteringen av fritidshusinnehavarens avfall. Utgångspunkten i föreskrifterna är att behandla alla lika. Av den anledningen avstyrks detta förfarande.
- Förslaget att lägga till: b) *under normala förhållanden skulle användas för stadigvarande bostad* har gjorts under 2 §, punkt fem.
- Med de fyllnadsgrader som finns idag i tunnorna hos småhusen, Vakins tester, volymberäkningar och de erfarenheter andra kommuner som infört förpackningsinsamling gjort är att restavfallstunnan räcker för de allra flesta (92–98 %). Det har legat till grund av valet av storlek på tunnorna. De olägenhetsproblem som omnämns finns framför allt för mat- och restavfall och torde vara detsamma som idag. Med god skötsel och rengöring av tunnorna och emballering av illaluktande avfall samt att säkerställa att avfallstunnorna går att stänga minimeras olägenheterna.
- Om tätare hämtning/extra hämtning behövs kan de hushåll som är i behov av det erbjuds tömning av restavfall varannan vecka. Kontakta Vakins kundservice om behov finns.

- Vid säsongshämtning görs en sluttömning efter vecka 42. Den här situationen förändras inte av ändrade hämtintervall, utan det torde vara på samma sätt som idag.
- Anledningen till att Vakin börjar med fastighetsnära insamling av pappers- och plastförpackning är på grund av att dessa fraktioner är de som genererar största volymerna förpackningar och det som uppkommer i alla hushåll.

  När det gäller färgade glasförpackningar, ofärgade glasförpackningar och metallförpackningar finns det flera anledningar till att Vakin avstår att ta med det i första etappen för småhus och fritidsbostäder. Merparten av kommunens invånare bor i flerbostadshus och boende i flerbostadshus ska ha tillgång till sortering av dessa fraktioner.

  Många leverantörer av livsmedel som idag använder glas- och metallförpackningar förändrar sina förpackningar. Många går över till pantsystemet och andra byter till plast- eller pappersförpackningar. Det gör att det är svårt att beräkna hur mycket avfall som uppkommer och ska hämtas. Idag är det 1–3 liter avfall per vecka vilket innebär ungefär att en soptunna fylls på ett år. Parallellt utvecklas både behållare och fordon. Materialen är dessutom är svåra att hämta ur buller-, kvalitet- och arbetsmiljösynpunkt. Ytterligare utredning behövs för att säkerställa hur insamling av dessa fraktioner kan ske på bästa sätt.

- Möjligheten att införa ett verkställighetsförfarande för hanteringen av ansökningar om uppehåll av hämtning har diskuterats med en av kommunens jurister. Men eftersom det handlar om myndighetsutövning gentemot enskild är svaret nej, det är inte möjligt att genomföra.
- Möjligheten att få uppehåll från åtta månader till tolv månader är ändrat.
- Orsaken till att vikten på brunnslocken för enskilda avloppsanläggningar ändrats från 35 kilo till 25 har gjorts utifrån arbetsmiljölagstiftning. Av den anledningen är det inte möjligt att införa detta som en övergångsbestämmelse.
- När det blir enklare att källsortera fastighetsnära är det rimligt att anta mängden avfall som kastas i tunnan för restavfall minskar, vilket innebär att det tar längre tid att fylla den och att det planerade intervallet om sex veckor fungerar.
- Emballering av förpackningar som kastas i tunnorna för plast och papper är generellt inte nödvändigt. Förpackningar som kan vara bra att emballera är exempelvis små och lätta plastförpackningar som plasthöljen runt godis. För den som vill emballera sitt förpackningsavfall är det viktigt att tänka på att emballaget måste vara av samma material som tunnans övriga innehåll. Det vill säga, pappersförpackningar ska omslutas av emballage i papper.

Byggnämnden

Byggnadsnämnden tillstyrker förslaget till reviderade Föreskrifter för avfallshantering i Umeå kommun i sin helhet.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har inte granskat underlaget i detalj, men undrar om hänsyn har tagits till regeringens reformering av avfallslagstiftningen och de beslutade ändringarna i miljöbalken, avfallsförordningen och miljötillsynsförordningen och som ska träda ikraft den 1 juli 2026? En stor del av laghänvisningarna blir inaktuella och det finns även förändringar som innebär förändring i sak, exempelvis tillsynsansvaret över avfallshanteringen (jfr 4 § och Miljötillsynsförordningen 2 kap 28 § 2.).

Svar

- Tillägg i kursiv stil: 4 § Tillsynen över avfallshanteringen enligt 15 kap. miljöbalken och enligt föreskrifter meddelade med stöd av miljöbalken utförs av miljö- och hälsoskyddsnämnden, *med undantag enligt 26 kap 3 § punkt 2 i miljöbalken*.

Vakin

En viktig förändring i föreskrifterna är att fastighetsnära insamling av förpackningar läggs till i föreskrifterna.

Vakin tycker också att det är viktigt att hämtningsintervallet för restavfall ändras till hämtning var sjätte vecka för småhus, eftersom det är en förutsättning för att det ska fungera med det insamlingssystem som har valts för fastighetsnära insamling av förpackningar. I föreskrifterna lämnas också en öppning för att ha kvar hämtning varannan vecka för de som har behov av det.

Vakin tycker att det är bra att maxvikten för lock ändras från 35 kg till 25 kg eftersom det följer Arbetsmiljöverkets föreskrifter om högsta tillåtna vikt vid tunga lyft.

Ny karta i Bilaga 2 som visar att veckohämtning nu är möjligt i alla Umeås centrala delar samt även i Hörnefors.

Ny karta i Bilaga 3 som visar att det nu är möjligt med bottentömmande behållare i alla Umeås centrala delar samt även Hörnefors.

Vakin vill att en ändring görs i Bilaga 1 under rubriken förpackningar där det står att plastförpackningar ska vara väl emballerat i plastpåse för det stämmer inte och det kan strykas. Alla plastförpackningar behöver inte emballeras, det gäller bara plastförpackningar som lätt kan spridas. Vi föreslår att det i stället ska stå: *Förpackningar lämnas emballerat i de behållare som tillhandahålls så att det inte sprids eller så att skada, arbetsmiljöproblem eller andra olägenheter inte uppkommer*.

Svar

- Skrivningen har ändrats enligt förslag.

Bostaden

Våra synpunkter i denna samrådsremiss behandlar generellt förtydliganden som vi tycker saknas eller behov av undantag för fastighetsägare med stora bestånd.

Anskaffande och äganden, sid 10

12 § Här beskrivs ägarens ansvar för behållare men vi saknar en beskrivning om vad renhållarens ansvar blir om renhållaren skadar ägarens behållare.

Anläggande, sid 10–11

15 § Här beskrivs fria höjder och max 5 meter för uppställningsplats för kranfordon vid anläggande men det framgår inte vad som gäller för befintliga underjordsbehållare.

Hämtningsplats och transportvägar, sid 15

24 § Vid stora snömängder kan vi ha svårt att tillgodose adekvat snö- och halkbekämpning på alla våra bostadsområden utanför normal arbetstid på vardagar (07.30-16.30) på andra ställen än prioriterade farvägar. Sett till storleken på vårt fastighetsbestånd och den stora utmaningen att tillgodose kraven utanför normala arbetstider måste det framgå mer precisa tidsintervall per bostadsområde exempelvis Böleäng 06.00 – 08.00. Detta för att vi ska ges bättre förutsättningar att kunna möta upp kraven, både på normal arbetstid men framför allt utanför normal arbetstid.

Svar

- I de fall fastighetsägaren äger behållaren, t.ex. underjordsbehållare och slamavskiljare gäller skadeståndslagstiftningen. Har renhållaren agerat vårdslöst inträder skadeståndsansvar.
- I princip gäller samma vid tömning som vid anläggande då regelverket varit likartat under en lång tid. Vad som gäller för befintliga behållare under jord går att läsa om i *Anvisningar för avfallshantering och återvinning.* Anvisningarna finns publicerade på vakin.se.
- Kontakta Vakin för önskemål om tidssatt sophämtningsintervall.

Region Västerbotten

Umeå kommun har gett Region Västerbotten möjlighet att yttra sig om Föreskrifter för avfallshantering i Umeå kommun. Regionen ställer sig i huvudsak bakom förslaget, men har följande synpunkter.

I tabell 3, bilaga 1 gällande skärande/stickande avfall framgår att avfallet ska omslutas av förpackning eller påse för att skydda mot skärskador och därefter läggas i säck för restavfall eller blandat avfall. Enligt förslaget ska avfallet därefter lämnas till godkänd avfallsmottagare som har tillstånd från länsstyrelsen. Om avfallet hanteras som restavfall bör det framgå i instruktion för hämtning/lämning att restavfall borttransporteras från fastigheten i enlighet med hämtningsintervall som kommunen tillhandahåller. Det blir annars otydligt om avfallet får lämnas som kommunalt restavfall eller om avfallet ska lämnas med annan godkänd avfallstransportör.

I tabell 3, bilaga 1 gällande animaliska biprodukter (ABP) önskas ett förtydligande kring vad som avses med verksamhet.

I tabell 3, bilaga 1 gällande förpackningsavfall bör det i instruktion för hämtning/lämning kompletteras med att verksamhet får lämna förpackningsavfall till marknadsdrivet system för materialåtervinning.

Svar

- Stickande och skärande tex dricksglas och knivar ska lämnas som glas/inert material respektive metall. Stickande och skärande med kontakt med smittförande avfall som uppstår i verksamheter är i regel inte kommunalt avfall. Avfall från hemsjukvård ansvarar vårdgivaren för. Tillägg i bilaga 1 tabell 3.
- Åtgärdat med förtydligande om ABP hos torghandel och detaljhandel med andrahandsansvar.
- Angående förpackningar i tabell 3 stod det felaktigt att avfallet skulle lämnas till någon av kommunens återvinningsstationer eller återvinningscentraler alternativt fastighetsnära insamling. Det är ändrat till*: Lämnas till producentens insamlingssystem eller till ett marknadsdrivet system för materialåtervinning*.

Inkomna synpunkter via umea.se

Nedan följer ett sammandrag av de synpunkter som kommit in via kommunens hemsida. Många kommentarer tar upp samma frågor och åsikter och därför har de inkomna svaren grupperats tematiskt.

Hämtningsintervall

För långt tömningsintervall av restavfall.	större transparens kring vilka beräkningar och underlag som ligger bakom bedömningen att sex veckors intervall ska fungera ”för de flesta villaägare”. Det ter sig som en naiv förhoppning snarare än baserat på någon typ av realistisk uppskattning. Särskilda dispenser eller lösningar

	för småbarnshushåll, där tätare hämtning av restavfall känns nödvändig.
Tätare hämtningsintervall, gäller främst restavfall.	kommunen borde tänka om kring tömning var sjätte vecka eller åtminstone erbjuda mer rimliga och flexibla lösningar för hushåll där det här inte fungerar i praktiken. Möjlighet att välja ett tätare tömningsintervall mot en högre kostnad. Om detta inte är en service som kommunen kan tillhandahålla, öppna då upp för privata företagsalternativ. Det skulle dessutom skapa fler arbetstillfällen i Umeå.
Svårt att ha koll på vilken tunna som ska tömmas när.	Det vore mer rimligt om matavfall samt papp- och plastförpackningar töms varannan vecka och restavfall var sjätte vecka.
SMS-påminnelse 1–2 dagar innan.	
För multisjuk person med inkontinens -> tunga tunnor och med längre intervall blir det ännu krångligare.	
Extra hämtningar kan äta upp ev. miljövinst, i och med att ökad körning -> ej resurseffektivt.	orolig för praktiska konsekvenser såsom överfulla kärl, hygienproblem och lukt, ökad nedskräpning kring kärlen samt att många hushåll i praktiken kommer behöva köpa större abonnemang eller extratömningar (=ytterligare kostnader). Eller har ni även tänkt sänka priserna för sophämtningar till 1/3? Läggs kostnaden för de tätare tömningarna på den boende?

Farhågor med sex-veckorsintervall för tömning av restavfall

För många tunnor (platsbrist). Har svårt att få plats med fler tunnor på gården/uppfarten.	
Ökad risk för ohyra och skadedjur = sanitär olägenhet.	
Risk för dålig lukt.	
Avfall eldas hemma/dumpas.	
Mer körning?	Om många hushåll tvingas begära extra hämtningar av restavfall – ibland till ett hushåll i taget – finns en uppenbar risk att dessa transporter i praktiken äter upp delar av miljövinsten -> mindre resurseffektivt sett ur ett helhetsperspektiv. Ur miljöaspekt skulle det vara på sin plats att kommunen är ett föredöme och ser till att alla tömningsfordon är eldrivna.
Risk för "felsortering" ökar -> fusk.	

Val av system och utbyggnad av antal återvinningsstationer

Önskar flerfackskärl (fyra fackstunnor).	Lätt ledsamt att ni inte gör en bättre undersökning först vad vi kommuninvånare har behov av.
Vill kunna välja mellan fler kärl i olika storlek.	
Efterlyser valmöjlighet att kunna avstå tunnor om man själv transporterar till åvc.	
Kan systemet anpassas utifrån områdets förutsättningar?	Finns det alternativa platser där man kan lämna restavfall, plast eller andra fraktioner om utrymmet inte räcker till? Den informationen är i så fall viktig att tydligt kommunicera till oss boende. Det ska finnas möjlighet och valfrihet att få fortsätta att sortera direkt på returstationen för de som önskar detta.
Man måste ändå till åvs med glas, metall m.m. så det blir extra mycket körning när sopbilen nu ska fara fler gånger.	Varför ska man behöva ha fyra soptunnor och trots det ändå behöva åka till återvinningsstationen med glas och metall. Förtäta ÅVS:erna så att det finns en i varje by och tätare i stan - och då uppfyller det kravet på att det ska vara fastighetsnära - i stället för systemet med extra kärl på varje fastighet. Det skulle medföra mindre körning för de tunga lastbilar som hämtar förpackningarna och därmed mindre miljöbelastning. Eftersom vi ändå måste åka till återvinningsstationen med tidningar och glas ser jag inte poängen med att dela upp sorteringen i två delar dvs. en hemmasortering och återvinningsstationen.
Små sopbodar/uppställningsplatser redan idag.	
Etablera fler och mer utbyggda åvs:er, dvs bygg ut "åvs-nätet" så att det blir fler åvs-noder i byar, bostäder och stadsdelar.	bostadsnära samlade platser för plast, papp och glas där vi ej behöver vara bilberoende. Dessa samlade platser ska tömmas flera gånger i veckan. Möjlighet att som privatperson tömma fulla tunnor vid återvinningsstationer, en service som saknas idag.

Problem med samlingsplats för tunnorna och hämtning

Samlingsplatsen för tunnorna är i dagsläget	

begränsad och rymmer inte fler tunnor. Det är inte heller möjligt att bygga ut uppsamlingsplatsen av olika skäl.	
Samlingsplatsen för tunnorna är belägen på mark som ägs av annan.	tunnorna tidigare varit samlade vid vägens början (sopbilen vill inte köra in på vägen). Med ytterligare tunnor och rådande rekommendation avseende avstånd mellan tunnorna, kommer vi att kanta 100–150 meter av vägen med soptunnor - på mark som huvudsakligen inte ägs av de boende. Efterlyser kommunikation med personalen som hämtar sopor avseende huruvida er lösning överhuvudtaget är möjlig hos oss innan genomförandet.
Hur ska kommunikationen mellan markägare och Vakin ske?	På landsbygden där insamlingen skall ske för fritidsfastigheterna så finns det idag inga avtal/överenskommelser med fastighetsägare om utplaceringen av de nuvarande kärlen för matavfall och hushållssopor, ingenstans i den nya förordningen finns det angivet att kommunikation och diskussion/samråd skall ske med fastighetsägarna när de nya "miniåtervinningsstationerna" avses att placeras ut. Vi fastighetsägare är måna om att våra fastigheter /områden sköts på ett bra sätt och att stora uppställningar av sopkärl risker att förfula miljön, samt att om dessa placeras olämpligt riskeras det dessutom att innehållet kommer att spridas i miljön när kärlen blåser omkull. Vi har mycket god kännedom om förhållandena på våra områden och det fungerar inte på samma sätt i fritidsområdena som i tätorterna. Om denna förordning skall gälla från 1/1–2027 för fritidshusinsamling behöver utföraren av renhållning ha god framförhållning och ta kontakt och samråda med ägare till områden där renhållaren har för avsikt att placera kärlen, detta har ännu inte skett. Vi är medvetna om att valet att kärl är redan taget men kan konstatera att det i andra kommuner valts andra lösningar utan att det kräver större "sopbilar", det gör också att de kan ha andra tömningsintervall och inte så långa intervall som Umeå kommun valt.
Sopbilen hämtar inte, inställt pga t.ex. halka, för smal väg eller att vägens bärighet inte är tillräcklig för att klara sopbilens tyngd.	Vill få vetskap om det finns något alternativ? Vintertid har det hänt ett flertal gånger att tunnorna ej tömts på grund av att chaufför anser det för halkigt. Vår samfällda väg har begränsning av axel- och boggitryck. Tyngden på sopbil har ökat enligt Vakins informationsutskick. Hur beaktas begränsningen och ev ökat slitage?

Krock mellan snöröjning och sophämtning.	Under vintern kommer soptunnor att stå på trottoarerna väldigt ofta och vi som fastighetsägare är skyldiga att snöröja trottoaren. Tar kommunen sitt ansvar och ser till att skottningen av kommunens vägar inte påverkar sophämtningen? Är det snö skottas vägarna i så hög hastighet att plogvallen hamnar långt in på fastigheten. Stor risk finns att soptunnor tippar eller hamnar snett så att det inte går att tömma dom som man vill/tänkt. Kommer då den som kör bilen att ställa upp tunnorna och rätta till dom för att säkerställa att de blir tömda enl. intervall? Om en tömning missas blir perioden mellan tömningarna väldigt lång numera.

Övrigt

Det finns redan ett system som uppfyller lagens intentioner och krav.	
Antingen bör allt gå att sortera fastighetsnära eller behåll nuvarande system.	
De nya kärlen kommer att användas till annat än avfall eller kastas.	Vi kommer inte att kunna använda de nya kärlen. Vi vill därför inte ta emot och ansvara för kärlen. Med vårt befintliga system uppfyller vi helt den nya lagens skrivning och intentioner.
Problemet/ansvaret förskjuts från kommunen/vakin till privatpersoner/fastighetsägare.	ett praktiskt vardagsproblem som kommunen väljer att lägga på fastighetsägaren. Ett system som upplevs som krångligt, platskrävande och illaluktande får låg acceptans. Låg acceptans riskerar i sin tur att leda till ökad felsortering och i värsta fall att plast eldas hemma i pannor och kaminer för att undvika lukt och överfulla kärl. Då motverkar systemet sitt eget miljösyfte.
Arbetsmiljön för de som hämtar avfallet påverkas negativt.	Det blir en enorm hantering för de personer som ska dra, vrida och lyfta dessa kärl, med risk för sjukskrivningar. Istället för många kärl på vissa platser bör hänsyn tas till arbetsmiljön och kanske placera ut containrar i stället för en massa plastkärl. Sen var gränsen går för antal kärl går att diskutera.
Bra med FNI, det kommer att underlätta att slippa åka till återvinningsstationen flera gånger i månaden! Det blir mycket enklare samt sparar tid genom att vi slipper stå och stoppa in	

förpackningarna en och en i de små gluggarna på ÅVS-containerna.	

Svar

- I de fall direkta frågor kommit in har de besvarats under remisstidens gång. Både direkt till frågeställaren och mer allmänt via umea.se, där nedanstående publicerades på samma sida som förslaget till avfallsföreskrifter. Svaret på frågan är *kursiverat*.

  Det som kan bli problematiskt, och där jag inte sett någon information om, är vad hushåll som missat ställa ut tunnorna, papp- och plastförpackningar samt restavfall, eller ställt ut fel tunna kan göra för att göra sig av med avfallet för att inte behöva vänta ytterligare sex veckor.
  I avfallstaxan framgår vilka alternativ som finns om man behöver få ytterligare avfall hämtat. Förpackningsinsamling finns på återvinningscentralerna och återvinningsstationerna.

  Det nämns att det ska vara möjligt att dela ett eller flera avfallskärl med en granne men hur ska det regleras ekonomiskt?
  Förutsättningarna för att dela behållare framgår av avfallstaxan.

  Undrar hur det kommer att fungera när det är så dåligt väder att ni inte tömmer tunnorna. Ska man måsta vänta den dubbla tiden för att ni ska hämta tunnan, precis som ni gör idag?
  Hänvisar till Vakins kundservice.

  Jag och alla andra husägare kommer ju i samma utsträckning som tidigare att behöva åka och lämna tidningar, glas och metall på återvinningsstationerna. Så mina bilresor kommer inte minska för att jag inte längre behöver ta med mig kartong och plast när jag åker dit. Vad är poängen med att viss återvinning (kartong och plast) ska tas om hand vid tomtgränsen men inte resten?
  Ett ställningstagande som Vakin har gjort är att börja med plast- och pappersförpackningar då dessa volymer är de största och finns i stor utsträckning hos alla hushåll.

  Varför inte istället som många andra kommuner byta till flerkärlstunnor där man kan sortera även glas och metall? Annars måste man ju ändå åka till återvinningscentralen och hela vitsen med hemsortering går förlorad. Argumentet att man inte behöver byta bilar eller liknande är löjligt utifrån ett långsiktigt perspektiv. Gör en ordentlig investering och rätt från början istället.
  Vakin har utrett alternativen och tagit ställning till att detta system totalt sett är det mest gynnsamma. Det är många aspekter som ska tas hänsyn till. Bland annat flexibilitet att kunna erbjuda hushållen de storlekar på tunnor de behöver, vara kostnadseffektiva, klimatsmarta, insamling som fungerar bra under vintern och längs trafikerade vägar.

Kan man samverka med grannarna? Kanske hela gatan X kan ha ett gemensamt större kärl tillsammans, för t ex metall.
Hänvisar till Vakin för att diskutera lösningar.

Hur stor extra kostnad kommer de medföra till oss som fortfarande behöver tömma varannan vecka?
Det kommer bli ungefär samma kostnad som idag. Sorterar man ut sina förpackningar istället för att kasta i restavfallet kommer det bli billigare än idag.

Vad händer om man ställer ut ”fel” kärl vid hämtningen?
Då blir det kärlet inte tömt.

Kommunen bör ompröva intervallet för hämtning av restavfall eller åtminstone erbjuda mer flexibla lösningar utan kraftigt ökade kostnader för hushåll. Att vänta sex veckor på hämtning av vissa fraktioner är inte realistiskt.
Det går att få hämtning oftare om man har behov av det.

Vi är en samfällighet och vi omgärdas av speciella regler för vår enskilda väg. Vägen får enligt gemensamhetsanläggningens avtal endast vara 3.20 meter bred och på ena sidan av vägen omgärdas all mark av naturreservat som inte får anläggas med bredare diken än vad som nu råder. I samfälligheten är vi 23 åretruntboende och fem sommarstugeboenden. Sophämtning omfattas idag av grön och brun tunna för alla åretruntboende samt sommartunnor under sommarhalvåret. Vakin har idag, pga. vägens utformning, svårigheter när det kommer till tömning av fastigheternas två tunnor under delar av vinterhalvåret. Det finns i dagsläget därför inte plats för fyra tunnor per hushåll med de begränsningar och regelverk vi har att förhålla oss till. Om det krävs att vi ska inneha fyra tunnor per hushåll måste Umeå kommun stötta samfälligheten gällande ändringar hos Lantmäteriet rörande regelverket för gemensamhetsanläggning för väg samt bidra till förhandlingar med Länsstyrelsen rörande inkräktande inom naturreservatet.
Om en väg inte är farbar för en sopbil behöver tunnorna ställas vid närmaste farbara väg. Vägen ska vara hårdgjord och minst 3,5 meter bred. Om mötande trafik förekommer behöver vägen vara 5,5 meter bred. Det är upp till varje fastighetsägare att se till att en väg är farbar. Kontakta Vakins kundservice.

Som jag förstår det innebär EU-direktivet krav på fastighetsnära avfallshantering för pappers-, plast-, glas- och metallförpackningar. Som jag förstår det så uppfyller inte ert förslag EU-kravet.
För flerbostadshus finns lösning för samtliga avfallsslag. Vakin arbetar för att finna en lösning för småhus.

Tätare ordinarie hämtning av restavfall under sommarhalvåret, och/eller särskilda, lättillgängliga lösningar för småbarnshushåll och hushåll med djur, och/eller att restavfall i större utsträckning behandlas separat från förpackningar när det gäller hämtningsintervall.
Det går att få hämtning av restavfall oftare om det finns behov av det. Kontakta Vakins kundservice.

Hittar inte det Vakin säger att blöjbarn kan få som idag, hämtning var 14:e dag istället för var 6:e vecka?
I § 26 i avfallsföreskrifterna: Från småhus med permanentboende sker hämtning av restavfall en gång var sjätte vecka. Finns det behov av tätare tömning kan detta erbjudas.

Vi funderar över skadedjursfrågan. Hur bedömer kommunen risken för råttor, möss, fåglar och andra djur när sopor ska lagras betydligt längre tid? Finns planer på kommunalt stöd för skadedjursbekämpning när problemen uppstår eller ingår detta numera i villaägarnas del av den gröna omställningen?

Se avfallsföreskrifterna § 17 och 18. De olägenhetsproblem som omnämns rör framförallt matavfall och restavfall och torde vara detsamma som idag. Det finns många hushåll som inte ställer ut sin restavfallstunna varje gång, därför finns det i praktiken flera hushåll som idag har avfallet lagrat i tunnan fyra veckor eller mer.

- Mina synpunkter gäller vem informationen och kungörelsen om samråd vänder sig till, inte om själva förslaget till avfallsföreskrifter. Varken på kommunens hemsida eller i kungörelserna i tidningarna framgår vilken/vilka typer av fastighetsägare som omfattas/påverkas av förslaget till nya avfallsföreskrifter. Jag tycker att informationen kunde varit tydligare på denna punkt.
Det är en synpunkt kommunen får ta till sig och förbättra i kommande samråd.

Föreskrifter för avfallshantering i Umeå kommun

Samrådsversion 2026-04-27

UMEÅ KOMMUN

Föreskrifter om avfallshantering för Umeå kommun. Samrådsversion 2026-04-27.

Innehåll

Språkliga förändringar 4
INLEDANDE BESTÄMMELSER 4
Bemyndigande 4
Definitioner 4
Kommunens ansvar för avfallshantering, tillsyn och information 6
Betalning och information 7
SORTERING OCH ÖVERLÄMNING AV AVFALL UNDER KOMMUNALT ANSVAR 7
Sortering av avfall 7
Skyldighet att överlämna avfall under kommunalt ansvar 8
Emballering av avfall under kommunalt ansvar samt placering av behållare 9
ANLÄGGANDE, UNDERHÅLL OCH SKÖTSEL AV BEHÅLLARE OCH ANNAN UTRUSTNING 9
Anskaffande och ägande 9
Anläggande 10
Rengöring och tillsyn 11
Åtgärder inför hämtning av avfall som lämnas i kärl *behållare* eller säck 11
Åtgärder inför hämtning av övrigt avfall under kommunalt ansvar från anläggningar 11
Hämtningsplats och transportvägar 13
Hämtningsområde 13
Hämtningsintervall 14
Åtgärder om föreskrift inte följs. 16
SÄRSKILT OM AVFALL UNDER KOMMUNALTANSVAR FRÅN VERKSAMHETER 16
ANNAT AVFALL ÄN AVFALL UNDER KOMMUNALT ANSVAR FRÅN VERKSAMHETER 16
Uppgiftsskyldighet 16
UNDANTAG 17
Handläggning av ärenden 17
Kompostering, annan återvinning eller bortskaffande av visst avfall under kommunalt ansvar 17
Gemensamma avfallsbehållare 18
Uppehåll i hämtning 19
Eget omhändertagande och befrielse från skyldigheten att överlämna avfall under kommunalt ansvar 19
Eget omhändertagande av matavfall 19
Särskilda bestämmelser för försöksområden 20
Återkallande av medgivet undantag och dispens 20
ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER 20
Bilaga 1. Sortering och lämning av avfall 21

Tabell 1. Avfall under kommunalt ansvar 21
Tabell 2. Avfall under producentansvar 29
Tabell 3. Exempel på avfall från verksamheter 31
Bilaga 2. Tömningsområde bottentömmande behållare 37
Bilaga 3. Tömningsområde hämtning varje vecka 38
Bilaga 4. Tömningsområde öar 39

Föreskrifter om avfallshantering för Umeå kommun. Samrådsversion 2026-04-27.

Gjorda förändringar är markerade i blått och rött.

Rött = borttaget

Blått = tillagt/ändrat

Lagrumshänvisningar är uppdaterade men ej markerade.

Språkliga förändringar

Behållare används istället för kärl.

Skrymmande avfall används istället för grovavfall.

Enskilda används istället för små, när det handlar om avlopp.

INLEDANDE BESTÄMMELSER

Bemyndigande

1 § Med stöd av 15 kap. 38, 39 och 41 §§ miljöbalken (1998:808) och 9 kap. 1 och 2 §§ avfallsförordningen (2020:614) meddelar kommunfullmäktige dessa föreskrifter för avfallshantering i Umeå kommun.

Definitioner

2 § Följande termer och begrepp används i dessa föreskrifter med de betydelser som anges här:

1. Med kommunalt avfall avses detsamma som 15 kap. 3 § miljöbalken, det vill säga avfall som kommer från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, med undantag för vad som anges i 15 kap. 3 § 1–6 punkterna. I begreppet kommunalt avfall ingår returpapper enligt 1 kap. 10 § avfallsförordningen (2020:164).

1. Med kommunalt avfall avses detsamma som 15 kap. 3 § miljöbalken. I begreppet kommunalt avfall ingår returpapper enligt 1 kap. 10 § avfallsförordningen (2020:164).

a) Med avfall under kommunalt ansvar avses kommunalt avfall och annat avfall som kommunen har ansvar för enligt 15 kap. 20 § miljöbalken samt förpackningsavfall enligt 6 kap. 2 och 6 §§ förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.

b) Med kärl och säckavfall avses den del av avfall under kommunalt ansvar som får läggas i kärl eller säck.

b) Med restavfall avses sorterat brännbart kärl- och säckavfall. Med detta avses det avfall som kvarstår när matavfall, farligt avfall, returpapper samt förpackningar, el-avfall och annat avfall som omfattas av producentansvar, har sorterats ut.

c) Med grovavfall *skrymmande avfall* avses den del av avfall under kommunalt ansvar som är så tungt eller skrymmande eller har egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samla in i säck eller kärl.

d) Med trädgårdsavfall avses sådant biologiskt nedbrytbart trädgårds- och parkavfall i enlighet med definitionen i 1 kap. 5 § 1 punkten avfallsförordningen (2020:614) som uppstår i trädgård vid bostadshus och sådant avfall från andra källor som är kommunalt avfall i enlighet med 15 kap. 3 § miljöbalken. *För invasiva främmande arter, se förordning (2026:311) om invasiva främmande arter.*

e) Med farligt avfall avses avfall som i bilaga 3 till avfallsförordningen (2020:614) beskrivs med en avfallskod markerad med en asterisk (*).

f) Med konsumentelavfall avses detsamma som i 16 § förordningen (2022:1276) om producentansvar för elutrustning.

g) Med före detta livsmedel avses butiksavfall av animaliskt ursprung enligt förordningarna 1069/2009/EG och 142/2011/EU.

h) Med matavfall avses allt biologiskt nedbrytbart kommunalt avfall enligt definitionen i 15 kap. 3 § miljöbalken och 1 kap. 4 § avfallsförordningen (2020:614), det vill säga som består av livsmedel- eller köksavfall som uppkommer i och med livsmedelshanteringen (skal, ben och liknande) i hushåll, restauranger, storkök, butiker, personalmatsalar, catering och liknande. I begreppet ingår matavfall som hälls ut i vasken i de fall detta samlas upp avskilt i sluten tank. Butiksavfall av animaliskt ursprung utgör dock före detta livsmedel i enlighet med punkten (g) ovan.

i) Med restavfall avses sorterat brännbart kärl- och säckavfall. Med detta avses det avfall som kvarstår när matavfall, farligt avfall, returpapper samt förpackningar, el-avfall och annat avfall som omfattas av producentansvar, har sorterats ut från hushållets kärl- och säckavfall.

Flyttas till punkt b

j) Med bygg och rivningsavfall avses i enlighet med 15 kap. 8 § miljöbalken avfall från bygg- och rivningsarbeten.

k) Med bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet avses detsamma som i 15 kap. 20 § 4 punkten i miljöbalken.

2. Med renhållare menas Vatten och Avfallskompetens i Norr AB, (Vakin) eller den som anlitas av Vakin.

3. Med fastighetsinnehavare avses den som är fastighetsägare eller den som enligt 1 kap. 5 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152) ska anses som fastighetsägare.

4. Med nyttjanderättshavare avses den som, utan att omfattas av begreppet fastighetsinnehavare, har rätt att bruka eller nyttja fastighet.

5. Med permanentbostad avses en fastighet som:

a) används stadigvarande som bostad,

b) under normala förhållanden skulle användas för stadigvarande bostad eller

c) en fastighet med personer folkbokförda på enligt folkbokföringslagen (1991:481).

6. Med fritidsbostad avses en fastighet som inte utgör permanentbostad enligt 5 a, b och används som bostad under perioden 15 maj - 15 oktober.

6. Med fritidsbostad avses en fastighet som inte utgör permanentbostad enligt 5 a, b och används som bostad under perioden *vecka 20 till vecka 42*.

7. Småhus - byggnad med 1–2 bostäder.

Flerbostadshus - byggnad med fler än två lägenheter.

8. Med behållare avses kärl, container, bottentömmande behållare, säck, latrinbehållare, fosforfälla, slamavskiljare, fettavskiljare eller annan anordning för uppsamling av avfall under kommunalt ansvar.

9. Med små avloppsanläggningar avses slutna tankar, slamavskiljare, fosforfällor, minireningsverk och andra motsvarande anläggningar som inte är allmänna enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster, som är dimensionerade för högst 25 personekvivalenter och endast används för hushållsspillvatten som till sin art och sammansättning liknar hushållsspillvatten. Oljeavskiljare- och fettavskiljare innefattas inte av detta begrepp.

10. Med extrabrunn avses en brunn som hör till samma små avloppsanläggning, exempelvis en fördelningsbrunn eller spolningsbrunn.

11. Med fettavskiljare avses en behållare avsedd för avskiljning av fett från spillvatten. Fett från avskiljare vid affär, restaurang, bageri, gatukök och liknande verksamhet ingår i begreppet under kommunalt ansvar.

12. Med latrin avses avfall från torrtoaletter och andra jämförliga lösningar, i enlighet med 15 kap. 20 § 3 miljöbalken.

13. Med gränsgrannar avses två eller fler fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som har en gemensam fastighetsgräns.

För definitioner av andra termer och begrepp som används i dessa föreskrifter hänvisas till 15 kap. miljöbalken samt till gällande avfallsförordning och andra förordningar utfärdade med stöd av miljöbalken. Definitioner av vissa avfallsslag anges i bilaga 1.

Kommunens ansvar för avfallshantering, tillsyn och information

3 § Kommunfullmäktige har via beslut (KF 119, 137 §§, 1999-10-18) överlåtit verksamhetsansvaret, enligt 15 kap. 20 § miljöbalken, till det helägda kommunala bolaget Umeå Vatten och Avfall AB. Vatten- och avfallskompetens i Norr AB, Vakin fortsättningsvis kallat renhållaren, har i uppdrag att utföra all renhållningsansvariges verksamhet, med särskilt ansvar för att avfall under kommunalt ansvar som utgörs av farligt avfall samlas in och transporteras till en behandlingsanläggning.

Principiella beslut om taxor, avfallsplan och föreskrifter beslutas av kommunfullmäktige.

Mindre ändringar på grund av ändrad lagstiftning eller andra direktiv, som inte påverkar renhållningsordningens principiella utformning, beslutas av Umeå Vatten och Avfall AB:s styrelse.

Hantering av det avfall som omfattas av kommunens ansvar utförs av renhållaren.

4 § Tillsynen över avfallshanteringen enligt 15 kap. miljöbalken och enligt föreskrifter meddelade med stöd av miljöbalken utförs av miljö- och hälsoskyddsnämnden*, med undantag enligt 26 kap 3 § punkt 2 i miljöbalken.*

a) Renhållaren har rätt att göra stickprovskontroll av avfall under kommunalt ansvar för att kontrollera avfallsbehållarens innehåll och avfallets sortering i syfte att säkerställa att renheten på avfallet upprätthålls. Med stickprovskontroll avses även plockanalyser som utförs på slumpmässigt utvalt kommunalt avfall i syfte att undersöka avfallets sammansättning i stort. Behållare som innehåller felsorterat avfall kan enligt taxa avgiftsbeläggas.

5 § Renhållaren ska särskilt informera hushållen om krav och hantering avseende förpackningar, konsumentelavfall samt information till hushållen om avfallsförebyggande åtgärder, *avfallsförebyggande åtgärder samt konsumentelavfall*.

Betalning och information

6 § Avgift ska betalas för

1. de åtgärder som kommunen vidtar i syfte att informera hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 20 § miljöbalken om avfallshantering och avfallsförebyggande åtgärder.

2. de åtgärder som kommunen vidtar för att underlätta insamling och sortering av återanvändbara produkter från hushåll och verksamhetsutövare som producerar avfall som kommunen ansvarar för enligt 15 kap. 20 § miljöbalken.

3. den insamling, transport, behandling i form av återvinning och bortskaffande av avfall som utgörs genom kommunens försorg och i enlighet med föreskrifter som kommunen har antagit med stöd av 27 kap. 4 § miljöbalken.

7 § Fastighetsinnehavare och nyttjanderättshavare är skyldiga att i behövlig omfattning informera den eller dem som bor på eller är verksamma inom fastigheten om gällande regler för avfallshantering.

SORTERING OCH ÖVERLÄMNING AV AVFALL UNDER KOMMUNALT ANSVAR

Sortering av avfall

8 § Fastighetsinnehavare, nyttjanderättshavare, hushåll och andra som innehar avfall under kommunalt ansvar ska sortera ut avfallsslag i enlighet med bilaga 1 och hålla det skilt från annat avfall.

8 § *Den* som innehar avfall under kommunalt ansvar ska sortera ut avfallsslag i enlighet med bilaga 1 och hålla det skilt från annat avfall.

a) Förpackningsavfall i form av

1. Papper och kartong

2. Plast

3. Metall,

4. Färgat glas,

5. Ofärgat glas

6. plastflaskor och metallburkar som är avsedda för ett sådant retursystem som avses i 4 kap. 3 § förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar,

6. Trä, och

7. Trä, och

7. Material som inte avses i 1-6 (övrigt förpackningsmaterial) ska enligt 3 kap. 4 § avfallsförordningen (2020:614) sorteras ut från annat avfall.

Hushåll ska lämna utsorterade förpackningar enligt 1-7 till ett insamlingssystem som renhållaren tillhandahåller.

8. Material som inte avses i 1-7 (övrigt förpackningsmaterial). Utsorterade förpackningar sorteras enligt 1-8 till ett insamlingssystem som renhållaren tillhandahåller.

Hushåll ska sortera ut skrymmande förpackningsavfall från annat avfall under kommunalt ansvar och från förpackningsavfall enligt punkterna 1-7 och lämna det till ett insamlingssystem.

Skrymmande förpackningsavfall sorteras ut från annat avfall under kommunalt ansvar och från förpackningsavfall enligt punkterna 1-7 och lämna det till ett insamlingssystem.

Plastflaskor och metallburkar som är avsedda för ett retursystem enligt 4 kap. 3 § förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar ska lämnas till retursystemet. *Flyttas till* punkt 6.

b) Av 3 kap 9 § Avfallsförordningen (2020:614) framgår att den som har en förpackning som innehåller avfall ska se till att förpackningen skiljs från innehållet. Detta gäller dock inte en förpackning som innehåller farligt avfall eller läkemedelsavfall, om förpackningen underlättar den praktiska hanteringen av avfallet. Förpackning som innehåller farligt avfall eller rester av farligt avfall ska i stället hanteras som farligt avfall enligt 4 kap. 19–23 § avfallsförordningen (2020:614).

Hushåll ska lämna förpackning som innehåller läkemedelsavfall som inte är farligt avfall till apotek i enlighet med förordning (2009:1031) om producentansvar för läkemedel.

Förpackningar som innehåller läkemedelsavfall som inte är farligt avfall ska lämnas till apoteket i enlighet med förordning (2009:1031) om producentansvar för läkemedel.

c) Returpapper ska enligt avfallsförordningen (2020:614) sorteras ut separat och lämnas till ett insamlingssystem *som renhållaren eller renhållarens utförare tillhandahåller.*

d) Avfall i form av invasiva växter ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall och sorteras ut från annat biologiskt avfall som hanteras i enlighet med sorteringsanvisningarna till avfallsföreskrifterna *anvisningarna i bilaga 1, tabell 1*.

e) Bygg- och rivningsavfall i form av schaktmassor som lyder under kommunalt ansvar enligt 15 kap. 20 och 20 a §§ miljöbalken ska sorteras ut samt hanteras i enlighet med bilaga 1. *12 § miljöbalken ska sorteras ut. Icke förorenade massor ska hanteras enligt 15 kap 3 § miljöbalken.*

f) Ytterligare föreskrifter om sortering återfinns I bilaga 1.

9 § Fastighetsinnehavare ska säkerställa möjligheter för nyttjanderättshavare, hushåll och andra som nyttjar fastigheten att sortera ut och hålla de avfallsfraktionerna åtskilda.

Skyldighet att överlämna avfall under kommunalt ansvar

10 § Avfall under kommunalt ansvar ska lämnas till och transporteras bort av renhållaren, om inte annat sägs i dessa föreskrifter och dess bilaga 1.

Utsorterade avfallsslag hämtas vid fastigheten vid överenskommen eller anvisad plats enligt 24 §.

Det utsorterade avfallet ska transporteras bort så ofta att olägenhet för människors hälsa och miljön inte uppstår. Hämtningsintervall och storlek på behållare ska motsvara behovet av borttransport av avfall under kommunalt ansvar från fastigheten.

Fastighetsinnehavare och nyttjanderättshavare ska upplysa renhållaren om ändrade förhållanden av betydelse för avfallshanteringen för fastigheten.

a) Fastighetsinnehavare, nyttjanderättshavare, hushåll och andra avfallsproducenter får själva genom egen personal, medlem i hushållet, personal beviljad med stöd av socialtjänstlagen eller annan lag om särskilt stöd transportera grovavfall, *skrymmande avfall*, trädgårds- och parkavfall, farligt avfall, bygg och rivningsavfall samt annat avfall under kommunalt ansvar som markerats i bilaga 1, till den eller de platser i kommunen där kommunen tar emot sådant avfall.

Emballering av avfall under kommunalt ansvar samt placering av behållare

11 § I behållare och utrymme för avfall får endast läggas sådant avfall för vilket behållaren och utrymmet är avsedd. Vid tömningstillfället gäller att behållaren ska *ska behållaren* vara placerad så nära uppställningsplats för sophämtningsfordon som möjligt.

Avfallet ska, i den mån det är möjligt, vara väl emballerat så att skada, arbetsmiljöproblem eller annan olägenhet inte uppkommer. Närmare krav på emballering med mera framgår av bilaga 1.

Glödande avfall får inte lämnas till kommunens avfallshantering.

ANLÄGGANDE, UNDERHÅLL OCH SKÖTSEL AV BEHÅLLARE OCH ANNAN UTRUSTNING

Anskaffande och ägande

12 § Behållare för uppsamling av avfall under kommunalt ansvar ägs och tillhandahålls av renhållaren.

Undantag: Bottentömmande behållare, små avloppsanläggningar, fettavskiljare, tank för matavfall, komprimatorer, komprimerande container samt tillbehör till dessa anskaffas och installeras, ägs och underhålls av fastighetsinnehavaren eller fastighetsinnehavaren dit anläggningen är ansluten om anläggningen ligger på annans mark.

Matavfallspåsar och latrinbehållare tillhandahålls av renhållaren.

Storlekar på kärl, matavfallspåsar och avgifter finns beskrivna i gällande avfallstaxa.

Ägare av behållare ansvarar för märkning, reparation och vid behov, utbyte av behållare. När renhållaren eller dess entreprenör ska utföra sådant underhåll av sina behållare ska behållaren vara tillgänglig. Märkning ska ske enligt anvisningar från renhållaren.

Fastighetsinnehavaren ansvarar för och bekostar installation och underhåll av övriga inom fastigheten förekommande anordningar och utrymmen för avfallshanteringen. Anvisningar kring detta tillhandahålls av renhållaren.

13 § Avfallskvarn kan kopplas mot separat sluten tank, avsedd enbart för organiskt avfall.

Annan anslutning av avfallskvarn till Umeå Vatten och Avfall AB:s avloppsanläggning eller till en enskild avloppsanläggning är inte tillåten. För storkök, restauranger och butiker som har större mängder matavfall kan andra lösningar accepteras efter ansökan hos miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Anläggande

14 § För anläggande av avfallsutrymme tillhandahålls anvisningar av renhållaren.

15 § Vid anläggande av små avloppsanläggningar, fettavskiljare eller tank för matavfall ska avståndet mellan uppställningsplats för hämtningsfordonet och anslutningspunkt för tömning inte överstiga tio (10) meter så långt som det är möjligt. Höjdskillnaden mellan fordonets uppställningsplats och botten på anläggningen ska vara mindre än fem (5) meter, om det inte finns särskilda skäl för annat avstånd.

När anläggningen placeras utanför fastigheten och/eller inte placeras i nära anslutning till bostadshuset eller av annan orsak inte enkelt kan lokaliseras ska anläggningen vara tydligt markerad med skylt som anger till vilken fastighet anläggningen tillhör.

Vid installation och anläggande av små avloppsanläggningar, fettavskiljare, tank för matavfall eller anläggning som kräver byte av filtermaterial ska hänsyn tas till vad som utgör en god arbetsmiljö vid hämtning av avfall från anläggningen.

Vid installation av underjordsbehållare och andra bottentömmande behållare ska *anläggningen utformas så den är åtkomlig för kranfordon.* Behållaren placeras maximalt fem meter från uppställningsplats från kranbilen *kranfordon*. Fri höjd ska vara *minst* 10 meter. Höjdskillnaden mellan fordonets uppställnings-plats och behållare får vara högst +/- 2 *två (2)* meter.

Tömning av underjordsbehållare och andra bottentömmande behållare kan erhållas *erbjuds* inom område markerat i bilaga 2.

Anläggning som kräver byte av filtermaterial ska anläggas så att den är åtkomlig för hämtningsfordon med kran *kranfordon*. Anläggningar som ska tömmas med kran får inte installeras så att avståndet mellan fordonets uppställningsplats och filterkassettens eller säckens lyftanordning överstiger fem (5) meter vid en maximal torrvikt på 1000 kg eller tio (10) meter vid en maximal torrvikt på 500 kg. Den fria höjden ska vara minst tio (10) meter över kranfordonet och mellan kranfordonets angöringsplats och fosforfiltret.

På minireningsverk ska det tydligt framgå var slamtömning ska ske. Det ska även finnas tydliga tömningsinstruktioner tillgängliga i direkt anslutning till anläggningen.

Lock eller manlucka får väga högst 15 kg, om inte särskilda skäl föreligger. Om brunnen öppnas genom att locket kan dras åt sidan får locket väga högst 35 *25* kg och vara försedd med någon form av handtag, om inte särskilda skäl föreligger. Slutna tankar skall ha fungerande klokoppling alternativt tillgänglig manlucka.

Vid installation av bottentömmande behållare ska anläggningen utformas så att den är åtkomlig för fordon utrustat med kran. Behållaren ska placeras maximalt fem (5) meter från uppställningsplats från kranbilens uppställningsplats. Fri höjd ska vara minst tio (10) meter. Höjdskillnaden mellan fordonets uppställningsplats och behållare får vara högst +/- två (2) meter. *Tas bort, se tidigare stycke.*

Bottentömmande behållare ska bestå av ett fack. Delade behållare är inte tillåtna.

Tömning av bottentömmande behållare kan erhållas inom område markerat i bilaga 2.*Tas bort, se tidigare stycke.*

16 § Efter anslutning till kommunalt avloppsnät eller annan godkänd avloppsanläggning, som innebär att befintlig anläggning tas ur bruk, ska sluttömning ske. Fastighetsinnehavaren ska beställa sluttömning av renhållaren.

Rengöring och tillsyn

17 § Fastighetsinnehavaren och vid behov nyttjanderättshavaren har ansvar för rengöring och tillsyn av behållare samt anläggning. Behållare och anläggningar ska ges regelbunden service för att förebygga driftavbrott och olägenhet såsom buller, lukt och dylikt.

Små *Enskilda* avloppsanläggningar ska vara funktionsduglig, dvs. inte ha trasiga insatser, möjliggöra fortsatt rening samt vara försedd med tät botten och täta väggar.

Såväl b*B*ehållare, som *samt* inom fastigheten förekommande anläggningar, anordningar och utrymmen för avfallshantering, ska skötas så att kraven på god arbetsmiljö uppfylls och risken för olycksfall minimeras.

Åtgärder inför hämtning av avfall som lämnas i kärl *behållare* eller säck

18 § Behållare får inte fyllas mer än att den kan stängas. Den får inte heller vara så tung att det blir uppenbara svårigheter att flytta den eller att arbetsmiljökrav inte kan tillgodoses. Behållare ska så långt som möjligt vara fri från snö och is vid hämtningstillfället.

Behållare ska vara uppställda så att hantering med den utrustning som används i kommunens insamlingssystem kan ske och att hämtning underlättas.

Vid tömningstillfället gäller att behållarens placering ska vara placerad så nära uppställningsplats för sophämtningsfordon som möjligt. Behållare ska placeras och vändas så att de kan hämtas med sidlastande bil där sådan används och baklastande bil där sådan används. Ytterligare anvisningar kring detta tillhandahålls av renhållaren.

Renhållare ska ha tillträde till de utrymmen i fastigheten där arbetet ska utföras. Nycklar, portkoder och dylikt ska tillhandahållas till renhållaren. Ändringar ska utan anmaning meddelas renhållaren.

19 § *Behållare* för uppsamling av latrin ska köpas och lämnas till behandling på återvinningscentralerna i Umeå kommun. Latrin*behållare* kan mot avgift efter beställning hos renhållaren hämtas vid fastigheten. Fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren ska försluta latrinbehållare och rengöra den på utsidan innan hämtning sker.

Latrin*behållar*e ska endast användas till latrin i form av urin, avföring och toapapper och kärlet får inte inneslutas i annat emballage, varken i *behållaren* eller runt *den*.

Fylld behållare får väga max 15 kg.

Åtgärder inför hämtning av övrigt avfall under kommunalt ansvar från anläggningar

20 § Inför tömning ska fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren förbereda anläggning så att tömning kan ske med det fordon som används.

Fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren är skyldig att vidta erforderliga åtgärder för att skydda sin anläggning från skador vid tömning.

Enskilda avloppsanläggningar, fettavskiljare och tankar för matavfall ska vara lättillgängliga för tömning. Lock eller manlucka får inte vara övertäckt eller fastfruset när tömning ska ske. Höjdskillnaden mellan hämtningsfordonets uppställningsplats och botten på anläggningen ska vara mindre än fem (5) meter, om det inte föreligger särskilda skäl.

Lock eller manlucka får väga högst 15 kg, om inte särskilda skäl föreligger. Om brunnen eller tanken öppnas genom att locket kan dras åt sidan får locket väga högst 35 *25 kg*, och vara försedd med någon form av handtag, om inte särskilda skäl föreligger. Slutna tankar skall ha fungerande klokoppling alternativt tillgänglig manlucka.

Om anläggningen är placerad utanför fastigheten och/eller inte är placerad i nära anslutning till bostadshuset eller av annan orsak inte enkelt kan lokaliseras ska anläggningen vara tydligt markerad med skylt som anger till vilken fastighet anläggningen tillhör.

Tydliga instruktioner som behövs i samband med hämtning ska tillhandahållas av fastighetsinnehavaren och nyttjanderättshavaren i god tid innan tömning och ska finnas tillgängliga i direkt anslutning till anläggningen.

Anläggningen ska vara tillsluten på ett barnsäkert sätt och försedd med de säkerhetsanordningar som behövs med hänsyn till anläggningens beskaffenhet och belägenhet.

Tömning av extrabrunn ska ske från samma uppställningsplats, vid samma tillfälle och med samma tömningsteknik som ordinarie tömning av anläggningen.

Renhållare ska ha tillträde till de utrymmen i fastigheten där arbetet ska utföras. Nycklar, portkoder och dylikt ska tillhandahållas till renhållaren. Ändringar ska utan anmaning meddelas till renhållaren.

Det åligger fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren att inför hämtningstillfället placera storsäck, filterkassett eller annan flyttbar behållare som ska tömmas med fordon utrustat med kran, inom längsta tillåtna avstånd enligt 15 §.

Renhållaren har rätt att lämna kvar vattenfasen i slamavskiljare efter verkställd slamtömning. Fastighetsägare/nyttjanderättshavare kan beställa heltömning på grund av tillverkarens anvisningar eller andra särskilda skäl.

Filtermaterial i lösvikt ska vara förpackat. Efter hämtning av uttjänt filtermaterial från fosforfällor ska nytt filtermaterial tillföras anläggningen genom fastighetsinnehavarens eller nyttjanderättshavarens försorg. Anläggningar med sugbart filtermaterial i lösvikt som tillkommit innan den 28 november 2016 är undantagna från kravet att filtermaterial ska vara förpackat.

21 § Grov- och trädgårdsavfall *Skrymmande avfall* och trädgårdsavfall ska lämnas vid kommunens återvinningscentral. För åtkomst/tillträde till anläggningen gäller en begränsad fordonsvikt på max 3,5 ton, vilket motsvarar en personbil med släp.

Grov- och trädgårdsavfall *Skrymmande avfall* och trädgårdsavfall kan även hämtas vid fastigheten. Avfallet ska vid hämtningstillfället vara placerat vid tomtgräns vid gata eller vid farbar väg med vändmöjligheter för lastbil.

Avfallet ska buntas eller förpackas i lämpligt emballage samt förses med märkning med fastighetsägarens namn.

22 § Returpapper ska lämnas i kommunens containrar för returpapper vid *på renhållarens* återvinningsstationerna. Returpapper kan även hämtas av kommunen anlitad entreprenör

hos hushållen vid fastigheten av entreprenör som kommunen anlitat. Avfallet ska vid hämtningstillfället vara placerat vid tomtgräns, vid gata eller vid farbar väg med vändmöjligheter för lastbil.

Avfallet ska buntas eller förpackas i lämpligt emballage, förses med märkning med fastighetsägarens namn.

Hämtningsplats och transportvägar

23 § Hämtning av avfall under kommunalt ansvar sker normalt vid fastighetsgränsen, vid en överenskommen plats eller vid en av kommunen anvisad plats.

Anvisning av plats görs av tekniska nämnden.

Tekniska nämnden ansvarar för att besluta i ärenden som rör vad som är lämplig placering av kärl om det råder oenighet därom samt vid oenighet om vägen är farbar eller ej.

24 § Fastighetsinnehavaren ska se till att transportväg fram till den uppställningsplats som används vid hämtning, hålls i farbart skick.

Transportvägen ska inför hämtning ha fri sikt, hållas fri från hinder, röjas från snö och hållas halkfri så att kärlet utan svårigheter kan förflyttas och tömmas. Fastighetsinnehavaren ska se till att den väg som kärlet behöver dras av den som utför hämtningen hålls i sådant skick att kärl utan svårighet kan förflyttas. Dragvägen ska inför hämtning hållas fri från hinder, röjas från snö och hållas halkfri.

Enskild väg som nyttjas vid hämtning av avfall under kommunalt ansvar ska vara så dimensionerad och hållas i sådant skick att den är farbar vid varje hämtningstillfälle, för de hämtningsfordon som normalt används i hämtningsområdet. I nära anslutning till fastigheten ska vändmöjlighet eller genomfart finnas.

Renhållaren avgör om vägen är farbar. Om farbar väg inte kan upprättas ska fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren avlämna avfallet på plats som överenskommes med renhållaren eller vid plats som anvisats av kommunen enligt 24 §.

Schemalagd hämtning av avfall under kommunalt ansvar sker måndag till fredag klockan 06:00 – 22:00.

Hämtningsområde

25 § Umeå kommun är uppdelat i sex hämtningsområden för avfall under kommunalt ansvar. Avvikelser från föreskrifterna gällande hämtningsområden redovisas nedan.

1. Fastland och öar med fast broförbindelse för tunga fordon

Vid samlad fritidshusbebyggelse på fastlandet finns gemensamma uppställningsplatser för avfallsbehållare. För fritidsbostad som uppförts på öar gäller att avfallet ska lämnas vid närmaste gemensamma uppställningsplats för avfallsbehållare på fastlandet.

2. Öar som saknar bro- eller färjeförbindelse

Vid permanentbostad hänvisas plats för uppställning av sopkärl *avfallsbehållare* på fastlandet. För fritidsbostad som uppförts på öar gäller att avfallet ska lämnas vid närmaste gemensamma uppställningsplats för avfallsbehållare på fastlandet. Öar utan bro- eller färjeförbindelse omfattas inte av kommunal slamtömning.

3. Norrbyskär

Avfall under kommunalt ansvar lämnas i anvisade behållare på fastlandet. Slamtömning kan endast erbjudas inom perioden 1 maj - 30 september. Enbart heltömning är möjligt.

4.Holmön

Avfall under kommunalt ansvar lämnas i anvisade behållare. Fritidshussäsong avser 15 maj-15 oktober. Slamtömning sker schemalagt under fritidshussäsong, då färjeförbindelse för tunga fordon finns.

5. Underjordsbehållare *Bottentömmande behållare*, område enligt bilaga 2.

6. Veckohämtningsområde, område enligt bilaga 3.

Hämtningsintervall

26 § Ordinarie hämtning av avfall under kommunalt ansvar sker med de intervall som framgår nedan:

Kärl- och säckavfall

1. Från permanentbostäder sker hämtning av avfall under kommunalt ansvar en gång varannan vecka.

Restavfall

1. Från småhus med permanentboende sker hämtning av restavfall en gång var sjätte vecka. Finns det behov av tätare tömning kan detta erbjudas.

2. Från flerbostadshus och verksamheter sker hämtning av avfall under kommunalt ansvar varannan vecka. Veckohämtning erbjuds inom det område som anges enligt bilaga 3 om behov finns av utrymmesskäl vid befintliga avfallsutrymmen, betydande avfallsmängder eller att behov av borttransport finns för att undvika risk för olägenhet.

3. Från fritidsbostad sker hämtning av avfall under kommunalt ansvar en gång varannan vecka under perioden 15 maj till 15 oktober.

3. Från fritidsbostäder hämtas avfall under kommunalt ansvar en gång var sjätte vecka under perioden vecka 20 till vecka 42.

4. Under förutsättning att olägenhet ej uppstår kan hämtningsintervall för underjordsbehållare och andra bottentömmande behållare samt komprimerande behållare för restavfall utsträckas till en gång var fjärde vecka.

Matavfall

1. Från småhus med permanentboende sker hämtning av matavfall en gång varannan vecka.

2. Från flerbostadshus och verksamheter sker hämtning av matavfall varannan vecka. Veckohämtning erbjuds inom det område som anges enligt bilaga 3 om behov finns av utrymmesskäl vid befintliga avfallsutrymmen, betydande avfallsmängder eller att behov av borttransport finns för att undvika risk för olägenhet.

3. Från småhus med fritidsboende sker hämtning av avfall under kommunalt ansvar en gång varannan vecka under veckorna 20 till 42.

4. Under förutsättning att olägenhet ej uppstår kan hämtningsintervall för bottentömmande behållare samt komprimerande behållare för matavfall utsträckas till en gång var fjärde vecka.

Förpackningsavfall

1. Från småhus med permanentboende sker hämtning av plast- och pappersförpackningar en gång var sjätte vecka.

2. Från flerbostadshus sker hämtning av plast- och pappersförpackningar varannan vecka. Veckohämtning erbjuds inom det område som anges enligt bilaga 3 om behov finns av utrymmesskäl vid befintliga avfallsutrymmen, betydande avfallsmängder eller att behov av borttransport finns för att undvika risk för olägenhet. För glas- och metallförpackningar sker hämtning en gång i månaden.

3. Från småhus med fritidsboende sker hämtning av plast- och pappersförpackningar en gång var sjätte vecka under perioden 15 maj till 15 oktober.

4. Under förutsättning att olägenhet ej uppstår kan hämtningsintervall för bottentömmande behållare samt komprimerande behållare för papper- och plastförpackningar utsträckas till en gång var sjätte vecka.

Små Enskilda avloppsanläggningar

5. Tömning av små avloppsanläggningar:

a) Från en- eller tvåbostadshus och flerfamiljshus för permanentbostad med ansluten vattentoalett sker tömning minst en (1) gång per år. Undantag minireningsverk och sluten tank som kräver annat i enlighet med punkt d och e.

b) Från fritidsbostad med ansluten vattentoalett sker tömning minst en (1) gång vart tredje år. Undantag minireningsverk och sluten tank som kräver annat i enlighet med punkt d och e.

c) Tömning av brunnar för bad-, disk-, och tvätt-vatten sker minst en (1) gång vartannat år från permanentbostäder och minst vart fjärde år från fritidsbostad.

d) För minireningsverk ska tömning ske enligt leverantörens anvisningar om inte miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutat annat.

e) Tömning av sluten tank beställs hos renhållaren av fastighetsägare eller nyttjanderättshavare.

f) Fastighetsinnehavaren ansvarar för att avloppsanläggningen vid behov efter tömning återfylls med vatten.

g) Fastighetsinnehavaren ansvarar för att byte av fosforfilter sker enligt leverantörens anvisningar och intervall.

Filtermaterial

6. Hämtning av fosforfiltret görs av renhållaren. Om farbar väg fram till brunn med fosforfilter saknas, ansvarar fastighetsägaren för att fosforfiltret lyfts i och ur brunnen och transporteras fram till farbar väg. Fosforfiltret ska finnas tillgängligt vid väg när hämtningsansvarig aviserat om hämtning.

Fett

7. Fettavskiljare ska tömmas enligt leverantörens anvisningar, men minst två (2) gånger per år. Fastighetsinnehavaren ansvarar för att fettavskiljare vid behov töms oftare samt att fettavskiljaren efter tömning återfylls med vatten.

Åtgärder om föreskrift inte följs.

27 § Renhållaren har rätt att inte utföra ordinarie hämtning om föreskrifterna i 8 a-c §§, 18, 19 §, 20 § samt 24 § inte följs.

Avfallet ska efter rättelseåtgärder från fastighetsinnehavaren hämtas antingen vid nästa ordinarie hämtningstillfälle eller efter beställning av extrahämtning mot avgift.

SÄRSKILT OM AVFALL UNDER KOMMUNALTANSVAR FRÅN VERKSAMHETER

28 § Utöver vad som föreskrivs i 8–234 §§ ska verksamheter hålla avfall under kommunalt ansvar åtskilt från annat avfall. Konsumentelavfall lämnas vid kommunens insamlingsställe eller efter vad som anges i bilaga 1.

Tömning av små avloppsanläggningar, fettavskiljare och latrin från torrtoaletter samt jämförliga lösningar som genererar avfall under kommunalt ansvar utförs minst en (1) gång per år och i övrigt efter behov för att upprätthålla en god funktion i tanken/avskiljaren.

29 a § En verksamhet i en fastighet som har eller vill ha fastighetsnära insamling av förpackningsavfall och som avser ha en avfallshantering som är samlokaliserad med hushållens ska anmäla till renhållaren att den vill ha kommunal insamling 6 veckor innan insamlingen ska påbörjas.

29 b § Verksamheter som har avfallshantering som är samlokaliserad med hushåll och som har anmält att verksamheten vill ha kommunal insamling av förpackningsavfall eller skrymmande förpackningsavfall ska sortera ut förpackningsavfallet enligt 8 a § och lämna det till ett insamlingssystem som renhållaren tillhandahåller.

För plastflaskor och metallburkar som är avsedda för ett retursystem gäller i stället att sådana alltid ska lämnas till retursystemet i enlighet med 8 a §.

Bestämmelsen i 8 a § om att utsortera läkemedelsavfall och förpackningar innehållande läkemedelsavfall ska lämnas till apotek, gäller endast hushåll.

Närmare föreskrifter och sortering återfinns i bilaga 1.

30 § Tömning av fettavskiljare vid affär, restaurang och liknande verksamhet ska ske så ofta att fett inte tillåts följa med avloppsvattnet ut i spillvattennätet.

Utformning och skötsel av fettavskiljare ska uppfylla krav enligt svensk standard SS-EN 1825–1 och SS-EN 1825–2 samt medge provtagning. Kompletterande regler framgår av ABVA, Allmänna bestämmelser för brukande av Umeå kommuns vatten- och avloppsanläggning.

ANNAT AVFALL ÄN AVFALL UNDER KOMMUNALT ANSVAR FRÅN VERKSAMHETER

Uppgiftsskyldighet

31 § Den som bedriver en yrkesmässig verksamhet inom kommunen som ger upphov till annat avfall än avfall under kommunalt ansvar ska lämna de uppgifter om arten,

sammansättningen, mängden eller hanteringen av avfallet som behövs som underlag för kommunens renhållningsordning.

Enligt 3 kap. 41 § avfallsförordningen ska den som är innehavare av en hamn lämna uppgift om behovet av avfallshantering enligt 4 kap. 8 § Avfallsförordningen till renhållaren.

UNDANTAG

Handläggning av ärenden

32 § Ärenden enligt 35, 36, 37, 38 andra stycket, 39, 41, 42, 43, 44 och 45 §§ handläggs av miljö- och hälsoskyddsnämnden.

En avgift för handläggningen av ansökan ska betalas.

En ansökan ska vara skriftlig och innehålla de uppgifter om vilka avfallsslag som avses omhändertas, uppgifter om beräknade avfallsmängder samt en redogörelse för på vilket sätt omhändertagande ska ske utan att det innebär en risk för olägenhet för människors hälsa och miljön om det behövs för att kunna hantera ärendet samt den tidsperiod som ansökan avser.

Meddelade undantag är endast giltiga för den som sökt undantaget. Undantag ska omprövas om förutsättningarna ändras. Fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren har skyldighet att meddela sådana förändringar.

En ansökan enligt 39, 41 och 42 §§ ska göras senast en (1) månad före den avsedda uppehållsperiodens start.

En ansökan enligt 37 §§ ska göras senast den 31 mars det år det utsträckta intervallet ska börja gälla.

Kompostering, annan återvinning eller bortskaffande av visst avfall under kommunalt ansvar

33 § Avfall får endast tas om hand på den egna fastigheten enligt vad som anges i 34–37 §§ dessa föreskrifter och under förutsättning att det kan ske utan risk för olägenhet för människors hälsa och miljön. Anmälan eller tillstånd för yrkesmässig kompostering och annan behandling kan eventuellt krävas enligt miljöprövningsförordningen (2013:251)

34 § Trädgårdsavfall från fastigheten får komposteras på fastigheten utan särskild anmälan. *Trädgårdsavfall som innehåller invasiva främmande arter ska hanteras enligt bestämmelserna i bilaga 1.*

35 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som själv avser att kompostera matavfall och liknande avfall från fastigheten på sin fastighet, ska anmäla detta till miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Kompostering av matavfall och liknande avfall på fastigheten ska ske i skadedjurssäker behållare och på sådant sätt att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppstår. Fastigheten ska ge utrymme för användning av den erhållna kompostjorden.

36 § Kompostering av latrin på fastigheten får, efter ansökan, medges i särskild därför avsedd, anläggning på fastigheten, s.k. förmultningsanläggning eller liknande anläggning för omhändertagande av latrin för användning av näringsämnen. Fastigheten ska ge utrymme för användning av den erhållna kompostjorden.

Förlängt hämtningsintervall

37 § För små avloppsanläggningar kan fastighetsinnehavare eller den nyttjanderättshavare som äger anläggningen, beviljas förlängt hämtningsintervall om anläggningen är tillståndsgiven enligt miljöbalken och att vid en bedömning av anläggningens belastning och beskaffenhet står klart att tömning inte behöver ske enligt ordinarie intervall samt att det kan ske utan risk för olägenhet för människors hälsa och miljön.

Beviljat förlängt hämtningsintervall gäller i högst 10 år. Det är fastighetsinnehavarens ansvar att hämtningen anpassas till anläggningens behov. Medgivande om förlängt hämtningsintervall kan återkallas om det kan konstateras att förutsättningarna för sådant inte är uppfyllda.

37 a § För fettavskiljare kan fastighetsinnehavare eller den nyttjanderättshavare som äger anläggningen, beviljas förlängt hämtningsintervall om det vid en bedömning av anläggningens belastning och beskaffenhet står klart att tömning inte behöver ske enligt ordinarie intervall samt att det kan ske utan risk för olägenhet för människors hälsa och miljön.

Beviljat förlängt hämtningsintervall gäller i högst 10 år.

Det är fastighetsinnehavarens ansvar att hämtningen anpassas till anläggningens behov.

Medgivande om förlängt hämtningsintervall kan återkallas om det kan konstateras att förutsättningarna för sådant inte är uppfyllda.

Gemensamma avfallsbehållare

38 § Två eller tre fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som är gränsgrannar eller grannar med mellanliggande väg och har samma hämtningsintervall kan efter meddelande till renhållaren använda gemensam avfallsbehållare*, kommunalt avfall under kommunalt ansvar, det vill säga restavfall, matavfall och förpackningar. Det är möjligt att dela kärl för ett eller flera avfallsslag. Detta* under förutsättning att bestämmelserna i dessa föreskrifter om fyllnadsgrad och vikt beaktas.

En av fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren ska förbinda sig att ansvara för uppställningsplats och *avfallsbehållare*.

Det krävs tillstånd för att använda gemensam avfallsbehållare i andra fall än det som anges i första stycket.

Tillstånd ska endast meddelas om:

1. avståndet mellan de som ska använda gemensam avfallsbehållare och avståndet till uppställningsplatsen för behållaren inte är längre än vad som får anses motiverat för att uppnå en god avfallshantering,

2. delningen kan ske utan att olägenheter för människors hälsa och miljön uppstår,

3. att bestämmelserna i dessa föreskrifter följs,

4. de som vill dela har samma hämtningsintervall.

Uppehåll i hämtning

39 § Uppehåll i hämtning av kärl- och säckavfall *avfall under kommunalt ansvar* kan tillåtas fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare om fastigheten inte kommer att nyttjas under en sammanhängande tid om minst åtta (8) *tolv (12)* månader. Uppehållet gäller som längst ett (1) år om det inte bestämts något annat.

a) Begäran om uppehåll av säsongshämtning måste göras senast den 30 april för att renhållaren ska kunna verkställa uppehållet. Uppehållet gäller högst en säsong.

40 § Uppehåll i hämtning av kärl- och säckavfall vid fritidsbostad kan tillåtas fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare om fastigheten inte kommer att nyttjas under hela hämtningssäsongen (15 maj – 15 oktober). Begäran om uppehåll måste göras senast den 30 april för att renhållaren ska kunna verkställa uppehållet. Uppehållet gäller högst en hämtningssäsong. *upphävs enligt beslut, KF x §*.

41 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättsinnehavare kan beviljas uppehåll i hämtning av avfall från fastighetens avloppsanläggning om fastigheten inte kommer att nyttjas under en sammanhängande tid om minst ett (1) år.

Innan uppehåll medges ska avloppsanläggning vara tömd. Efter tömningen får anläggningen inte användas.

Uppehållet gäller som längst i fem (5) år för fritidsbostad och två (2) år för permanentbostad om det inte bestämts något annat.

42 § Uppehåll i hämtning av fettavskiljarslam kan beviljas om anläggningen inte kommer att nyttjas under en sammanhängande tid om minst ett (1) år.

Uppehållet gäller som längst i ett (1) år om det inte bestämts något annat.

Eget omhändertagande och befrielse från skyldigheten att överlämna avfall under kommunalt ansvar

43 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare kan beviljas dispens från kommunal avfallshantering om det finns särskilda skäl och den som ska hantera avfallet med stöd av dispensen kan göra det på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt.

Dispensen gäller som längst i fem (5) år om det inte bestämts något annat.

44 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som själv kan ta hand om avfallet från sin avloppsanläggning på ett sätt som gör att avfallets näringsinnehåll kommer till nytta för odling samt har särskilda skäl kan beviljas dispens från att lämna detta avfall till kommunen.

Dispensen gäller som längst i fem (5) år om det inte bestämts något annat.

Eget omhändertagande av matavfall

45 § Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare kan beviljas befrielse från att lämna matavfall och liknande avfall till kommunen under förutsättning att:

1. allt avfall kan hanteras under hela året på fastigheten,

2. hanteringen sker på ett sådant sätt att djur inte har åtkomst till avfallet,

3. det finns utrymme på fastigheten för att använda den erhållna kompostjorden på ett sätt som gör att avfallets näringsinnehåll komma till nytta vid odling, och

4. hanteringen i övrigt inte innebär att en olägenhet för människors hälsa eller miljön uppstår.

Särskilda bestämmelser för försöksområden

46 § Begränsade områden kan av kommunstyrelsen eller som den utser, utses som försöksområde för ändrade tömningsrutiner under en begränsad tidsperiod. För dessa områden kan särskilda bestämmelser och föreskrifter som avviker från dessa föreskrifter utfärdas.

Återkallande av medgivet undantag och dispens

47 § Beviljade undantag och dispenser kan efter omprövning återkallas om fastighetsinnehavaren eller nyttjanderättshavaren lämnat felaktiga uppgifter som legat till grund för medgivandet, om hanteringen inte sker efter medgivna villkor eller om hanteringen visar sig orsaka olägenhet för människors hälsa och miljön.

Beviljat undantag är alltid kopplat till sökande och upphör att gälla vid ändrade förhållanden. Sökande är skyldig att anmäla förändrade förhållanden till miljö-och hälsoskyddsnämnden.

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 januari 2025 då föreskrifter för Umeå kommun 1 mars 2020 *20 oktober 2026 då föreskrifter för Umeå kommun 1 juli 2025* upphör att gälla. Tidigare meddelade dispenser och andra beslut meddelade med stöd av de upphävda föreskrifterna ska anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i denna föreskrift.

Undantag som meddelats enligt tidigare föreskrifter i renhållningsförordningen gäller även fortsättningsvis eller tills förändrade förhållanden anges, om inte dessa föreskrifter i sig upphäver tidigare undantag.

Fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare som på fastigheten komposterar matavfall och som innan den 1 juli 2025 anmält komposteringen till miljö- och hälsoskyddsnämnden ska anses vara befriad från att lämna matavfallet till kommunen i enlighet med 45 §.

Bilaga 1. Sortering och lämning av avfall

Denna bilaga ger vägledning till hushåll och verksamheter om de olika avfallsslagen och hur dessa ska utsorteras, hanteras och borttransporteras. Mer om avfall under kommunalt ansvar finns att läsa i tabell 1. Tabell 2 redovisar avfall under producentansvar och tabell 3 redovisar exempel på avfall från verksamheter.

Blandat avfall och restavfall ska läggas i säck eller paket och lämnas i behållare. Avfallet ska vara väl emballerat så att det inte sprids eller att skada, arbetsmiljöproblem och andra olägenheter uppkommer. Kärl- och säckavfall får inte lämnas på kommunens återvinningscentraler. Glödande avfall får inte lämnas till kommunens avfallshantering. Mer information om sortering av avfall finns på Vakins hemsida.

Blandat avfall och restavfall ska läggas i säck eller paket och lämnas i behållare. Avfallet ska vara väl emballerat så att det inte sprids eller att skada, arbetsmiljöproblem och andra olägenheter uppkommer. *Restavfall* får inte lämnas på kommunens återvinningscentraler. Glödande avfall får inte lämnas till kommunens avfallshantering. Mer information om sortering av avfall finns på Vakins hemsida.

Tabell 1. Avfall under kommunalt ansvar

	Avfallsslag	**Krav på utsortering och möjlighet till eget omhändertagande**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
	Bygg- och rivningsavfall Exempelvis kakel, fönster, gipsskivor, oimpregnerat trä, tegel och armeringsjärn.	Avfallet ska sorteras i åtminstone följande fraktioner: trä, mineral (betong, tegel, klinker, keramik och sten), metall, glas, plast och gips.	Fraktionerna ska förvaras och transporteras skilt från varandra och annat avfall.	Bygg- och rivningsavfall som inte produceras i en yrkesmässig verksamhet lämnas till kommunens återvinningscentraler. Hämtning kan beställas av renhållaren.
NY	Bygg- och rivningsavfall Exempelvis kakel, fönster, gipsskivor, oimpregnerat trä, tegel och armeringsjärn.	Avfallet ska sorteras i åtminstone följande fraktioner: trä, mineral (betong, tegel, klinker, keramik och sten), metall, glas, plast och gips.	Fraktionerna ska förvaras och transporteras skilt från varandra och annat avfall.	Bygg- och rivningsavfall som inte produceras i en yrkesmässig verksamhet lämnas till kommunens återvinningscentraler. *Hämtning utförs av renhållaren efter beställning. Bygg- och rivningsavfall får blandas med skrymmande avfall av motsvarande material i de insamlingssystem som kommunen tillhandahåller för sådant avfall.*

	Avfallsslag	**Krav på utsortering och möjlighet till eget omhändertagande**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
	Farligt avfall (exklusive konsumentelavfall) Exempelvis rester av olja, färg, starka rengöringsmedel, produkter innehållande kvicksilver eller andra kemikalier. Asbest.	Sorteras ut och hålls skilt från annat avfall.	Emballaget ska vara tydligt märkt med uppgift om innehåll, om möjligt använd originalförpackningen. Olika typer av farligt avfall får inte blandas. Förvaras så att risk för spridning till omgivningen inte sker. Asbest ska vara tätt förslutet så att det inte dammar och ska dessutom kunna lyftas och läggas i container av en person.	Farligt avfall ska lämnas till kommunens återvinningscentral. Storleken på förpackningen bör inte vara större än att den lätt kan hanteras av en person.
	Grovavfall Exempelvis trasiga möbler, cyklar, barnvagnar, stora leksaker, julgranar eller större emballage.	Hanteras separat från annat avfall under kommunalt ansvar. Sorteringskrav utifrån hur avfallet lämnas.	Grovavfall från hushåll för separat borttransport av renhållaren ska i den mån det är möjligt, buntas eller förpackas i lämpligt emballage. Grovavfallet ska förses med märkning som klargör att det är fråga om grovavfall.	Enskilda hushåll ska lämna avfallet till kommunens återvinningscentraler, eller beställa hämtning enligt instruktion av renhållaren. Boende i flerbostadshus kan även lämna grovavfall i utrymmen eller behållare som fastighetsinnehavaren tillhandahåller. Hämtning utförs av renhållaren efter beställning.
NY	*Skrymmande avfall* Exempelvis trasiga möbler, cyklar, barnvagnar, stora leksaker, julgranar eller större emballage.	Hanteras separat från annat avfall under kommunalt ansvar. Sorteringskrav utifrån hur avfallet lämnas.	Grovavfall från hushåll för separat borttransport av renhållaren ska i den mån det är möjligt, buntas eller förpackas i lämpligt emballage. *Skrymmande avfall* ska förses med märkning som klargör att det är fråga om *skrymmande avfall*.	Enskilda hushåll ska lämna avfallet till kommunens återvinningscentraler, eller beställa hämtning enligt instruktion av renhållaren. Boende i flerbostadshus kan även lämna *skrymmande avfall* i utrymmen eller behållare som fastighetsinnehavaren tillhandahåller. Hämtning utförs av renhållaren efter beställning.

	Avfallsslag	**Krav på utsortering och möjlighet till eget omhändertagande**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
	Trädgårdsavfall Exempelvis fallfrukt, löv, gräs, kvistar och grenar som är mindre än 3 cm i diameter. Undantag: det krävs speciell hantering av växt-material från invasiva arter.	Sorteras ut och hålls skilt från annat avfall. Får komposteras på fastigheten utan anmälan. Undantag: växtmaterial från invasiva arter sorteras ut separat och får ej komposteras.	Emballeras ej. Undantag: växtmaterial från invasiva arter förpackas i helt tätslutande sopsäckar/storsäckar.	Lämnas till kommunens återvinningscentraler. Hämtning kan beställas av renhållaren. Förpackat växtmaterial från invasiva arter lämnas som brännbart avfall eller lämnas på återvinningscentral.
NY	*Trädgårdsavfall* *Exempelvis fallfrukt, löv, gräs, kvistar och grenar som är mindre än 3 centimeter i diameter.* *Undantag: Det krävs speciell hantering av växt-material från invasiva arter.*	*Sorteras ut och hålls skilt från annat avfall. Får komposteras på fastigheten utan anmälan.* Undantag: växtmaterial från invasiva arter sorteras ut separat och får ej komposteras.	*Emballeras ej.* Undantag: växtmaterial från invasiva arter förpackas i helt tätslutande sopsäckar/storsäckar.	*Lämnas till kommunens återvinningscentraler. Hämtning kan beställas av renhållaren.*
NY	*Trädgårdsavfall med invasiva arter*	*Växtmaterial från invasiva arter ska sorteras ut separat och får ej komposteras eller blandas med annat trädgårdsavfall.*	*Växtmaterial från invasiva arter förpackas i helt tät sop- eller storsäck som ska förslutas.*	*Förpackat växtmaterial från invasiva arter lämnas som brännbart avfall eller lämnas på återvinningscentral. Hämtning kan beställas av renhållaren.*
NY	*Jord innehållande invasiva arter*	*Jord innehållande invasiva arter får inte blandas med växtdelar då jorden deponeras och inte får innehålla för stor mängd organiskt material.*	*Ska emballeras i genomskinliga sopsäckar och förslutas väl.*	*Jord innehållande rötter eller frön från invasiva arter får inte lämnas på återvinningscentralen. Hämtning ska beställas av renhållaren.*
	Latrin	Latrinkärl ska endast användas till latrin i form av urin, avföring och toapapper. Kärlet eller dess innehåll får inte inneslutas i annat emballage, Kärlet får inte tillföras ämne eller produkt som	Kärl för uppsamling av latrin ska köpas hos Vakin och lämnas till återvinningscentral.	Latrinkärl från hushåll kan lämnas vid återvinningscentral eller kan efter beställning hos renhållaren, mot avgift, hämtas vid fastigheten. Vid hämtning får kärlet väga max 15 kg.

		försvårar den fortsatta hanteringen, ex. produkter innehållande formalin, fenol eller liknande som desinfektionsmedel (saneringsvätska eller karbolkalk).		
	Avfallsslag	**Krav på utsortering och möjlighet till eget omhändertagande**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
	Slam och fosforfiltermaterial från enskilda avloppsanläggningar	Materialet ska vara åtkomligt för tömning i den anläggning där det genereras.	Filtermaterial från fosforfällor och andra jämförbara filter ska vara förpackat eller tillgängligt på ett sådant sätt att hämtning kan utföras av fordon utrustat med kran om så krävs.	Hämtning kan beställas av renhållaren.
	Restavfall Exempel på restavfall är blöjor, hygienartiklar, tops, diskborstar, kuvert, städsopor, snus, tuggummi, kattsand och dammsugarpåsar.	Ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall.	Läggs i säck eller emballeras och lämnas i behållare. Avfallet ska vara väl emballerat så att det inte sprids eller så att skada, arbetsmiljöproblem eller andra olägenheter inte uppkommer. Kärl- och säckavfall får inte lämnas på återvinningscentral eller återvinningsstation.	Restavfall borttransporteras från fastigheten i enlighet med hämtningsintervall som kommunen tillhandahåller. Extra hämtning kan beställas enligt fastställd taxa.
Ny	Restavfall Exempel på restavfall är blöjor, hygienartiklar, tops, diskborstar, kuvert, städsopor, snus, tuggummi, kattsand och dammsugarpåsar.	Ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall.	Läggs i säck eller emballeras och lämnas i behållare. Avfallet ska vara väl emballerat så att det inte sprids eller så att skada, arbetsmiljöproblem eller andra olägenheter inte uppkommer. *Restavfall* får inte lämnas på återvinningscentral eller återvinningsstation.	Restavfall borttransporteras från fastigheten i enlighet med hämtningsintervall som kommunen tillhandahåller. Extra hämtning kan beställas enligt fastställd taxa.
	Matavfall från hushåll Matavfall utgörs av biologiskt nedbrytbart avfall som uppkommer i och med	Matavfall ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall.	Utsorterat matavfall förpackas i, av Vakin anvisade, påsar och lämnas i avsett kärl eller behållare. Alternativt kan matavfallet	Matavfall borttransporteras från fastigheten i enlighet med hämtningsintervall som Vakin tillhandahåller.

	livsmedelshanteringen i hushåll till exempel skal och matrester.		komposteras i kompost på den egna fastigheten. Egen matavfallskompostering ska anmälas till miljö- och hälsoskyddsnämnden.	Extra hämtning kan beställas enligt fastställd taxa.
	Matfetter och frityroljor	Ska sorteras ut och hållas väl avskilt.	Matfett och frityrolja ska förvaras i behållare med tätslutande lock. Större mängd matfetter eller frityroljor lämnas på anvisade platser.	Maximalt 1,5 liter flytande emballerat avfall får läggas i behållare för restavfall, om det kan ske utan att emballaget går sönder. Avfallet kan även lämnas på återvinningscentraler eller återvinningsstation där fettinsamling finns. Hämtning kan beställas av renhållaren.
	Förpackningar	I enlighet med definitionen av förpackningar i FPF	Lämnas lösa i de behållare/kärl som tillhandahålls/anvisas.	Förpackningar lämnas till någon av kommunens återvinningsstationer eller återvinningscentraler alternativt fastighetsnära insamling.
NY	*Förpackningar*	*I enlighet med definitionen av förpackningar i Förordning (2022:1274) om producentansvar för packningar*	*Lämnas emballerat i de behållare som tillhandahålls. Plastförpackningar ska vara väl emballerade i plastpåse så att det inte sprids eller skada, arbetsmiljöproblem eller andra olägenheter inte uppkommer.* *Förpackningar som ska emballeras är små eller lätta plastförpackningar som exempelvis plasthöljen runt godis och plastkorkar.*	*Förpackningar sorteras och lämnas i det fastighetsnära insamlingssystemet som renhållaren tillhandahåller.* *Förpackningar får också sorteras och lämnas på någon av kommunens återvinningsstationer eller återvinningscentraler.* *Skrymmande förpackningar lämnas till någon av kommunens återvinningsstationer eller återvinningscentraler.*

			För den som vill emballera sitt förpackningsavfall är det viktigt att tänka på att emballaget måste vara av samma material som tunnans övriga innehåll. Det vill säga, pappersförpackningar ska omslutas av emballage i papper.	
	Returpapper	I enlighet med definitionen av returpapper i avfallsförordningen.	Lämnas löst i de behållare/kärl som tillhandahålls/anvisas.	Lämnas till kommunens insamlingssystem för returpapper.
	Avfallsslag	**Krav på utsortering och möjlighet till eget omhändertagande**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
	Glödande avfall	Exempelvis varm aska, frätande ämnen eller ämnen som kan förorsaka självantändning.		Får inte lämnas som kärl- och säckavfall.
Ny	Glödande avfall	Exempelvis varm aska, frätande ämnen eller ämnen som kan förorsaka självantändning.		Får inte lämnas som *restavfall*.
	Döda sällskapsdjur samt mindre mängder avfall från husbehovsjakt, högst 15 kilogram per hämtningstillfälle. Exempel hundar, katter, marsvin och minigris och kaniner. Exempel på mindre mängder avfall från	Mindre sällskapsdjur (maxstorlek hund) kan även grävas ner på den egna fastigheten, förutsatt att graven är så djup att djur hindras från att gräva upp kroppen, att ingen misstanke om smitta föreligger samt att det kan ske utan risk för olägenhet för människors hälsa eller miljö.	Ska förpackas väl innan det läggs i behållare för restavfall.	

	husbehovsjakt är skinn, ben och inälvor.			
	Större djur eller större mängd sådant avfall.	Det vill säga andra djur än döda sällskapsdjur samt avfall från husbehovsjakt överstigande 15 kilogram.	Kontakta veterinär. Gällande föreskrifter från Jordbruksverket ska beaktas.	
	Stickande och skärande avfall Bland annat kanyler och sprutor		Ska förpackas i skyddande hölje innan det läggs i behållare för restavfall, så att inte skärskador eller annan olägenhet uppstår.	Väl emballerat avfall läggs i behållare för restavfall.
	Avfallsslag	**Krav på utsortering och möjlighet till eget omhändertagande**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
	Textilavfall Avfall som består av kläder av textil, hemtextil, inredningstextil, väskor av textil och accessoarer av textil.	Textilier ska sorteras ut, till exempel i två fraktioner, helt och rent resp. trasigt. Fraktionerna hålls skilt från annat avfall.	Läggs i säck som försluts väl.	Textilier (hela och rena) kan lämnas till återförsäljare av second-hand-produkter eller övriga mottagare. Textilavfall som är trasig lämnas i behållare på återvinningscentral eller andra anvisade behållare.
NY	*Textilavfall* *Textilavfall består av kläder av textil, hemtextil, inredningstextil, väskor av textil och accessoarer av textil.*	*Textilavfall ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall.* *Textilavfall som är mögligt, blött, angripet av skadedjur eller så fläckigt, nedsmutsat, slitet eller trasigt att det försvårar förberedelse för återanvändning eller materialåtervinning omfattas dock ej av kravet på utsortering. Det ska i stället, när det utgörs av mindre*	*Textilavfallet ska läggas i säck som försluts väl.*	*Textilavfall som utgör kommunalt avfall från hushåll, detaljhandel eller annan verksamhet ska lämnas till de insamlingssystem som renhållaren tillhandahåller på återvinningscentraler.* *Textilier (hela och rena) kan lämnas till återförsäljare av second-hand-produkter eller övriga mottagare.*

		textilföremål i liten mängd tex strumpor och underkläder, sorteras som restavfall och om det är skrymmande textilföremål eller större mängder hanteras som skrymmande avfall. Textilavfall som är förorenat med farliga ämnen ska sorteras som farligt avfall.		
	Användbara saker	Frivillig utsortering. Exempelvis hela och rena användbara saker.		Kan lämnas för återbruk vid återvinningscentral. Det kan även lämnas till återförsäljare av second-hand-produkter eller övriga mottagare.

Tabell 2. Avfall under producentansvar

	Avfallsslag	**Krav på utsortering**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
	Kasserade bilbatterier	I enlighet med definitionen av batteri i batteriförordningen (2008:834)	Ställs upp på ett sätt som förhindrar att batterisyra/innehåll rinner ut.	Ska lämnas i de insamlingssystem som tillhandahålls av producent. Sådana platser finns även på återvinningscentralerna.
NY	Kasserade bilbatterier	I enlighet med definitionen av *batteri i förordning (2008:834) om producentansvar för batterier*	Ställs upp på ett sätt som förhindrar att batterisyra/innehåll rinner ut.	Ska lämnas i de insamlingssystem som tillhandahålls av producent. Sådana platser finns även på återvinningscentralerna.
	Kasserade bärbara batterier. Om kasserade produkter innehåller lösa bärbara batterier ska dessa plockas ur. Är de bärbara batterierna inbyggda i produkten hanteras den som avfall från elutrustning.	I enlighet med definitionen av bärbart batteri i Förordning (2008:834) om producentansvar för batterier	Förvaras så att risk för spridning till omgivningen inte sker.	Ska lämnas i de insamlingssystem som tillhandahålls av producent. Sådana platser finns även på återvinningscentralerna.
	Konsumentelavfall Exempelvis trasig dator, mobiltelefonladdare och kaffebryggare.	I enlighet med definition i förordning (2014:1075) om producentansvar för elutrustning, kasserade elektriska och elektroniska produkter ex. kyl- och frysskåp, spisar, TV-apparater och batteridrivna leksaker samt lysrör, lågenergilampor och glödlampor. Skrymmande konsumentelavfall ska sorteras ut och hållas skilt från annat grovavfall. Smått elavfall ska sorteras ut och hållas skilt från kärl- och säckavfall.	Förvaras så att risk för spridning till omgivningen inte sker. På återvinningscentralen ska avfallet lämnas enligt instruktioner på plats.	Ska lämnas i de insamlingssystem som tillhandahålls av producent. Sådana platser finns även på återvinningscentralerna.

	Avfallsslag	**Krav på utsortering**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
NY	Konsumentelavfall Exempelvis trasig dator, mobiltelefonladdare och kaffebryggare.	I enlighet med definition i förordning *(2022:1276)* om producentansvar för elutrustning, kasserade elektriska och elektroniska produkter ex. kyl- och frysskåp, spisar, TV-apparater och batteridrivna leksaker samt lysrör, lågenergilampor och glödlampor. Skrymmande konsumentelavfall ska sorteras ut och hållas skilt från annat *skrymmande avfall*. Smått elavfall ska sorteras ut och hållas skilt från *restavfall*.	Förvaras så att risk för spridning till omgivningen inte sker. På återvinningscentralen ska avfallet lämnas enligt instruktioner på plats.	Ska lämnas i de insamlingssystem som tillhandahålls av producent. Sådana platser finns även på återvinningscentralerna.
	Läkemedel	I enlighet med definitionen av läkemedel i förordningen (2009:1031) om producentansvar för läkemedel.	Ska lämnas i behållare/påse som tillhandahålls av apoteket.	Lämnas till apotek.
NY	*Fiskeredskap* *Avfall som utgörs av fiskeredskap av plast från hushåll, eller som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, ska sorteras ut separat.*	*Om en elutrustning är inbyggd eller på annat sätt ingår i ett fiskeredskap som har blivit avfall ska elutrustningen avlägsnas innan fiskeredskapet lämnas, om den kan avlägsnas på ett enkelt sätt.*	*Om elutrustningen inte kan avlägsnas på ett enkelt sätt ska fiskeredskapet som har blivit avfall lämnas som elavfall.*	*Avfallet ska lämnas på återvinningscentral.* *.*

Tabell 3. Exempel på avfall från verksamheter

Verksamhetsavfall, till exempel bygg- och rivningsavfall som produceras i en yrkesmässig verksamhet, faller inte under kommunens insamlingsansvar och ska hanteras separat från avfall under kommunalt ansvar. Avfallsinnehavaren ansvarar för att anlita en godkänd transportör med tillstånd för borttransport från fastigheten.

	Avfallsslag	**Krav på utsortering**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
	Restavfall Exempel på restavfall är hygienartiklar, diskborstar, kuvert, städsopor, snus, tuggummi och dammsugarpåsar.	Ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall.	Läggs i säck eller emballeras och lämnas i behållare. Avfallet ska vara väl emballerat så att det inte sprids eller så att skada, arbetsmiljöproblem eller andra olägenheter inte uppkommer. Kärl- och säckavfall får inte lämnas på återvinningscentral eller återvinningsstation.	Restavfall borttransporteras från fastigheten i enlighet med hämtningsintervall som kommunen tillhandahåller.
Ny	Restavfall Exempel på restavfall är hygienartiklar, diskborstar, kuvert, städsopor, snus, tuggummi och dammsugarpåsar.	Ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall.	Läggs i säck eller emballeras och lämnas i behållare. Avfallet ska vara väl emballerat så att det inte sprids eller så att skada, arbetsmiljöproblem eller andra olägenheter inte uppkommer. *Restavfall* får inte lämnas på återvinningscentral eller återvinningsstation.	Restavfall borttransporteras från fastigheten i enlighet med hämtningsintervall som kommunen tillhandahåller.
	Brännbart avfall som inte är avfall under kommunalt ansvar Exempelvis trasiga trämöbler eller kasserade böcker med hårda pärmar.	Sorteras ut och hålls skilt från annat avfall.		Lämnas till en godkänd avfallsmottagare som har tillstånd från länsstyrelsen.

	Avfallsslag	**Krav på utsortering**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
	Icke brännbart avfall Exempelvis trasiga koppar av porslin och keramik eller trasig köksutrustning av metall.	Sorteras ut och hålls skilt från annat avfall.		Lämnas till en godkänd avfallsmottagare som har tillstånd från länsstyrelsen.
	Bygg- och rivningsavfall Exempelvis kakel, fönster, gipsskivor, oimpregnerat trä, tegel och armeringsjärn.	Avfallet ska sorteras i åtminstone följande fraktioner: trä, mineral (betong, tegel, klinker, keramik och sten), metall, glas, plast och gips.	Fraktionerna ska förvaras skilt från varandra och annat avfall och även transporteras skilt (transporten kan ske i samma fordon).	Lämnas till en godkänd avfallsmottagare som har tillstånd från länsstyrelsen.
	Farligt avfall (exklusive elavfall) Exempelvis rester av olja eller färg, starka rengöringsmedel, produkter som innehåller kvicksilver, andra kemikalier och smittförande avfall.	Sorteras ut och hålls skilt från annat avfall enligt 4 kap 10 § avfallsförordningen (2020:614).	Förvaras så att risk för spridning till omgivningen inte sker.	Lämnas till en godkänd avfallsmottagare för farligt avfall. Observera att farligt avfall inte får lämnas på kommunens återvinningscentraler.
	Avfall från oljeavskiljare	Sorteras ut och hålls skilt från annat avfall enligt 4 kap 10 § avfallsförordningen (2020:614).		Hämtning utförs av en godkänd avfallsmottagare som har tillstånd från länsstyrelsen.
	Skärande och stickande avfall Exempelvis trasiga dricksglas och knivar, nålar från sytillbehör, vassa trädgårdsredskap, rakhyvlar och skärblad. *Stickande och skärande med kontakt med*		Omsluts av förpackning eller påse för att skydda mot skärskador. Läggs i säck för restavfall eller blandat avfall.	Lämnas till en godkänd avfallsmottagare som har tillstånd från länsstyrelsen.

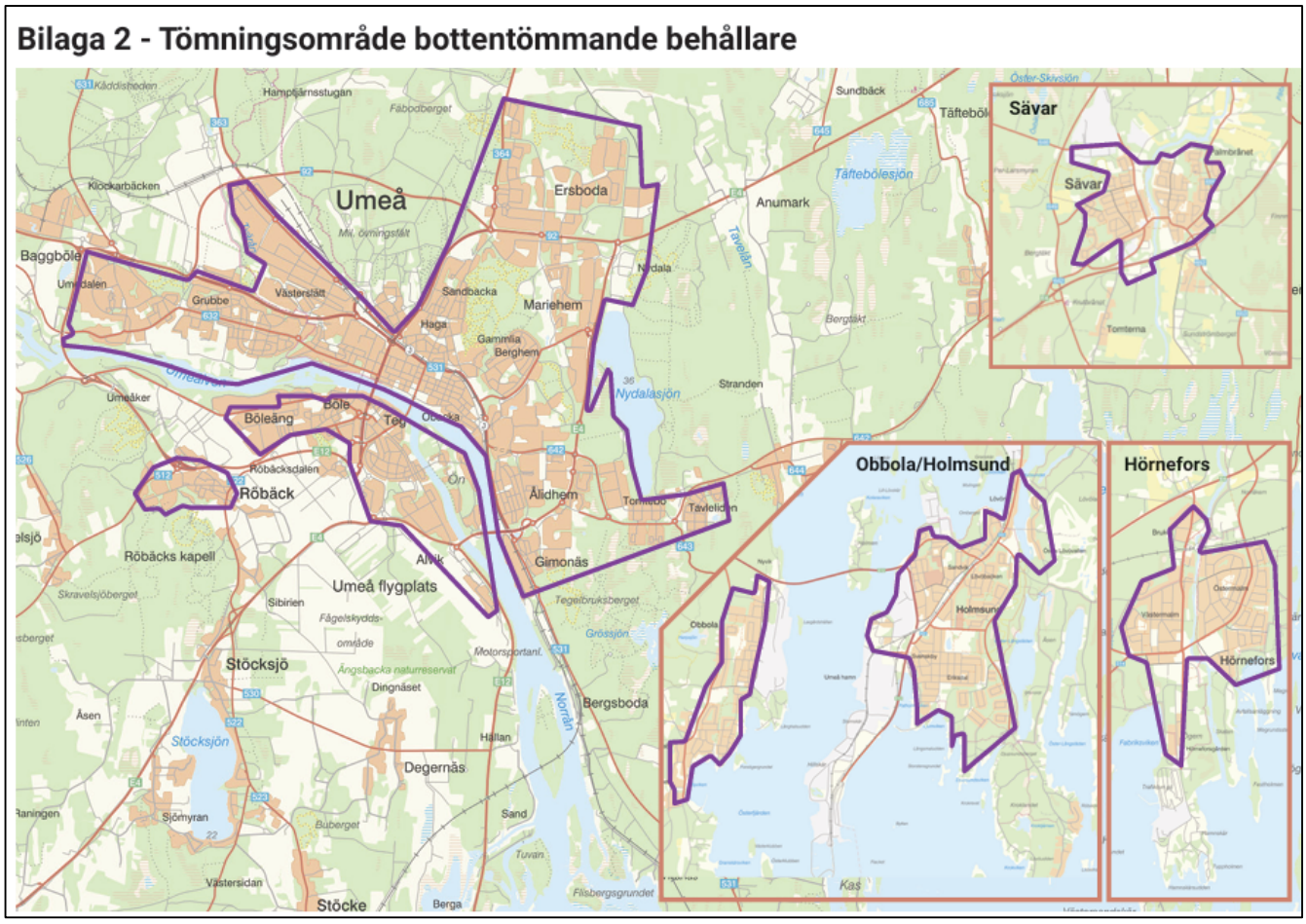
	smittförande avfall som uppstår i verksamheter är i regel inte kommunalt avfall. Avfall från hemsjukvård ansvarar vårdgivaren för.			
	Avfallsslag	**Krav på utsortering**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
	Smittförande avfall Exempelvis föremål med skärande/stickande egenskaper som varit i kontakt med kroppsvätskor från människor, eller från djur inom djurens hälso- och sjukvård (kasserade kanyler, skalpeller, piercing- och tatueringsverktyg eller insulinpennor mm) (SOSFS 2005:26; AFS 2018:4). Även biologiskt avfall som vävnader, organ och identifierbara kroppsdelar räknas hit (SOSFS 2001:8). Se gällande föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen och Arbetsmiljöverket.	Sorteras ut och hålls skilt från annat avfall enligt 4 kap 10 § avfallsförordningen (2020:614).	Samlas upp i typgodkända behållare som skyddar mot skär- och stickskador. Rum där smittförande avfall förvaras ska vara synligt märkta med varningsskylt med internationella symbolen för biologisk fara. Avfallet får inte vara åt-komligt för obehöriga, och måste förvaras i typgodkända behållare som är korrekt upp-märkta (detta gäller inte om avfallet konverterats till icke-smittförande avfall genom autoklavering eller annan god-känd metod).	Lämnas till en godkänd avfallsmottagare för farligt avfall. Observera att farligt avfall inte får lämnas på kommunens återvinningscentraler.
	Matavfall från verksamheter	Matavfall utgörs av biologiskt nedbrytbart avfall som uppkommer i och med livsmedelshanteringen i verksamheten till exempel skal och matrester.	Utsorterat matavfall förpackas i, av renhållaren anvisade, påsar och lämnas i avsett kärl eller behållare. För storkök, restauranger och	Matavfall borttransporteras från fastigheten i enlighet med hämtningsintervall som renhållaren tillhandahåller.

		Matavfall ska sorteras ut och hållas skilt från annat avfall.	butiker som har större mängder matavfall accepteras även matavfallskvarn och tank. Andra lösningar kan accepteras efter ansökan hos miljö- och hälsoskyddsnämnden.	Extra hämtning kan beställas enligt fastställd taxa. *Detaljhandeln har ett eget ansvar för insamling och behandling av sitt matavfall.*
	Avfallsslag	**Krav på utsortering**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
	Matfetter och frityroljor	Ska sorteras ut och hållas väl avskilt. Materialet ska vara åtkomligt för tömning i den anläggning där det genereras.	Matfett och frityrolja ska förvaras i behållare med tätslutande lock.	Matfett och frityrolja hämtas av renhållaren.
	Fett från fettavskiljare	Materialet ska vara åtkomligt för tömning i den anläggning där det genereras.		Fett från fettavskiljare hämtas av renhållaren.
	Slam och fosforfiltermaterial från enskilda avloppsanläggningar	Materialet ska vara åtkomligt för tömning i den anläggning där det genereras.	Filtermaterial från fosforfällor och andra jämförbara filter ska vara förpackat eller tillgängligt på ett sådant sätt att hämtning kan utföras av fordon utrustat med kran om så krävs.	Lämnas till en godkänd avfallsmottagare som har tillstånd från länsstyrelsen.
	Andra animaliska biprodukter (ABP) än döda sällskapsdjur och matavfall. Blandas före detta livsmedel med annat avfall utgör den blandade fraktionen före detta livsmedel och är ABP enligt definitionen.		Före detta livsmedel från butik ska av avfallslämnaren förpackas i särskild påse, säck, behållare eller lämnas i tank av typ som godkänts av renhållaren. Verksamhetsavfall utanför kommunens ansvarsområde ska hanteras enligt ABP-förordningen.	Lämnas till en godkänd avfallsmottagare som har tillstånd från länsstyrelsen.
NY	Andra animaliska biprodukter (ABP) än döda sällskapsdjur och matavfall *från*		Före detta livsmedel från butik *torghandel och detaljhandel där kommunen har*	*ABP ska lämnas till en godkänd avfallsmottagare samt att dokument för spårbarhet ska medfölja.*

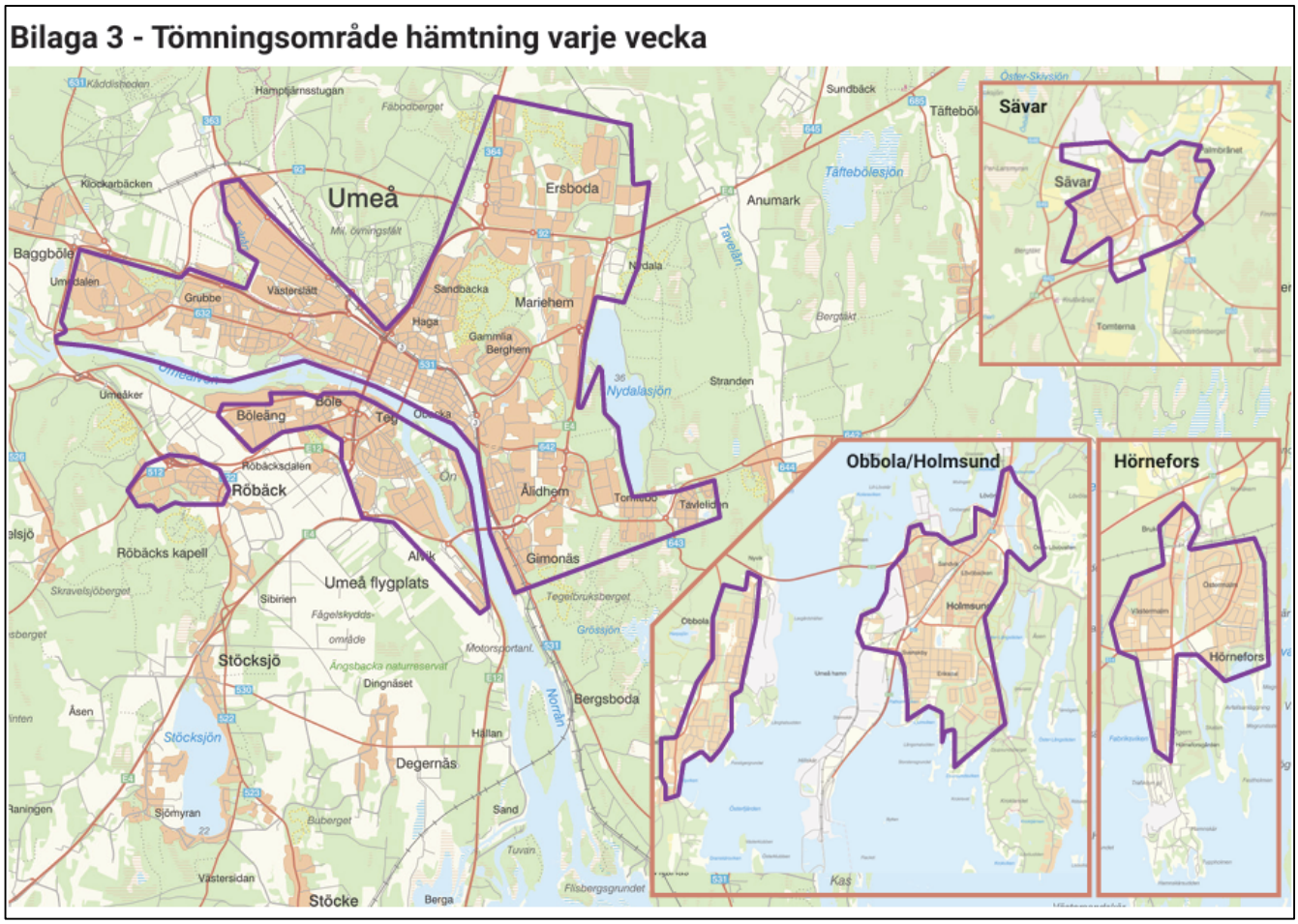
	verksamheter. Animaliska biprodukter är produkter från djurriket som inte är avsedda som livsmedel t.ex före detta livsmedel (varor med passerat bäst före datum, trasiga varor som inte går att sälja) eller spill och återkallade produkter. *Blandas material enligt ovan med annat avfall utgör den blandade fraktionen före detta livsmedel och är ABP enligt definitionen.*		*andrahandsansvar* ska av avfallslämnaren förpackas i särskild påse, säck, behållare eller lämnas i tank av typ som godkänts av renhållaren. *Behållaren ska vara märkt med information att det innehåller ABP kategori 3.* Verksamhetsavfall utanför kommunens ansvarsområde ska hanteras enligt ABP-förordningen.	*Avfallsmottagaren ska ha tillstånd från Jordbruksverket.*
	Avfallsslag	**Krav på utsortering**	**Krav på hantering t.ex. emballering, förvaring, anordningar**	**Instruktion för hämtning/lämning**
	Elavfall Exempelvis kasserad kyl- och frysdisk, skrivare och industritvättmaskin.	Enligt förordningen (2014:1075) om producentansvar för elutrustning.		Lämnas till producenternas insamlingssystem
	Förpackningar	Enligt förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.		Lämnas till någon av kommunens återvinningsstationer eller återvinningscentraler alternativt fastighetsnära insamling.
	Kasserade bilbatterier	Enligt förordning (2008:834) om producentansvar för batterier.	Ställs upp på ett sätt som förhindrar att batterisyra eller innehåll rinner ut.	Lämnas till producenternas insamlingssystem.

	Kasserade bärbara batterier	Enligt förordning (2008:834) om producentansvar för batterier.	Förvaras så att risk för spridning till omgivningen inte sker.	Lämnas till producenternas insamlingssystem.

Bilaga 2. Tömningsområde bottentömmande behållare

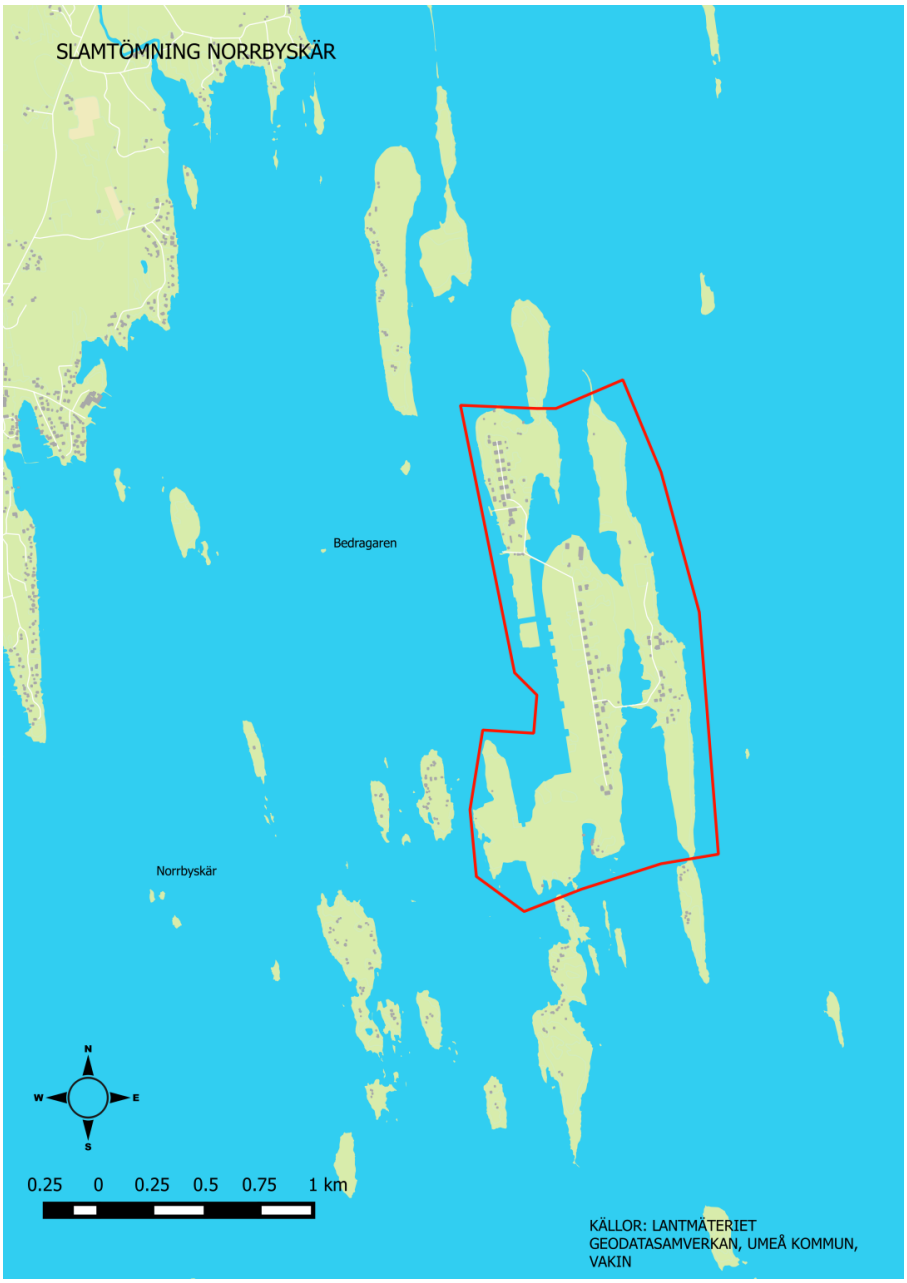
Bilaga 3. Tömningsområde hämtning varje vecka

Bilaga 4. Tömningsområde öar

Figur 1: Slamtömning Holmön

Figur 2: Slamtömning Norrbyskär

PM

Åsa Möller
Elisabeth Johansson

DATUM
2023-11-21

Omvärldsbevakning andra kommuners systemval

Bakgrund

Umeåregionen genomförde under våren 2023 en utredning gällande lämpligt insamlingssystem för förpackningar från villor och fritidshus. Miljö och Avfallsbyrån fick uppdraget och rekommendationen var att införa fyrfackssystem med tillägg om tömning av kärl inte kan ske på ett säkert sätt, om utrymmesbrist på fastigheten föreligger eller om framkomligheten är begränsad förslås komplementsystem i form av separata kärl på gemensamma insamlingsplatser. Samt att innan kommunerna fattar beslut om insamlingssystem föreslås ett fördjupat utredningsarbete genomförs innefattande:

- Behov av komplementsystem för vissa specifika fastigheter, exempelvis fritidshus, eller för vissa turer utifrån omfattningen av hämtställen vid större vägar och förslag på åtgärder.
- Behov av och förutsättningar för samordning av insamling från villor, fritidshus och små flerbostadshus i mindre orter (serviceorter) med insamlingen från större flerbostadshus.

Styrgruppen för Umeåregionen beslutade efter utredningen presenterats om två gemensamma kompletterande uppdrag:

- Omvärldsbevakning andra kommuners systemval
- Omvärldsbevakning framtida förpackningsmängder och material

Styrgruppen för Umeåregionen beslutade även att varje kommun själva utreder:

- Frekvens tömningar längs större vägar
- Samordning av insamling av förpackningsmaterial i mindre orter

Metod

Uppdraget ”omvärldsbevakning andra kommuners systemval” har genomförts genom Teamsmöten med ett antal kommuner som valt eller utvärderat olika system.

Inhämtad information

Anteckningar från respektive möte finns som bilagor. Nedan ses en kortfattad sammanställning för de olika kommunerna:

- Gästrike Återvinnare: Behålla nuvarande kärl för mat- och restavfall och komplettera med två kärl för pappers- och plastförpackningar (hämtning var 4:e vecka) samt mindre behållare för förpackningar av färgat glas, ofärgat glas och metall samt tidningar föreslås.
- Sundsvalls kommun: Utredning av fastighetsnära insamling i Sundsvalls kommun genomförd av Thyréns. Fyrfackskärl är beslutat och kommer att införas när ny upphandling börjar att gälla.
- Skellefteå kommun: Fyrfackskärl är beslutat. Tidsplanen för införandet kommer att ske etappvis i två områden med början hösten 2024 inom egenregiområde och 2025 för område som insamlas med entreprenör.
- Göteborg kretslopp och vatten: Tre tvåfackskärl för papper, plast, glas färgat och ofärgat, restavfall, matavfall med insatsbehållare för metall är beslutat. Fyrfackssystem har också utvärderats innan beslut.
- Z-renhållare (Jämtland): Har också anlitat Miljö och avfallsbyrån för att utreda lämpligt insamlingssystem för villor och fritidshus. Där blev rekommendationen tvåfackssystem, och där så är möjligt gemensamma insamlingsplatser.
- Ljusdal: Behålla nuvarande kärl för mat- och restavfall och komplettera med två kärl för pappers- och plastförpackningar. Matavfall hämtas varannan vecka och övriga fraktioner var 6:e vecka.

Alla kommuner har goda argument för de system de valt utifrån sina förutsättningar.

Sundsvall och Skellefteå har beslutat att införa ett väl beprövat insamlingssystem för villa i form av fyrfackssystem som finns sedan länge i många kommuner företrädesvis i södra Sverige. Idag är Härnösand den kommunen längst norrut med detta system som infört det sedan ett antal år.

Göteborg har beslutat tre tvådelade kärl med hänvisning till geografiska stadsplanemässiga förutsättningar. Samt erfarenheter från tester mellan 2017–2020 och summering av parametrar i form av kundupplevelse, servicenivå, produktion, flexibilitet, kostnad, miljö-och klimat, miljöstyrning, arbetsmiljö och marknad/konkurrens.

Ljusdal har valt att fortsätta med befintliga sidlastande fordon av arbetsmiljöskäl och behåller även befintliga kärl för mat-och restavfall. Viktiga aspekter för dem var ett kostnadseffektivt system samt arbetsmiljö. Att kunden får fyra kärl på tomten har inte visat sig vara ett problem i de, hittills begränsade test, som utförs. De avvaktar med insamling av glas och metall. Det finns ett förslag att göra en gemensam skrivelse med Hälsingland, Gästrikland samt Dalarna till regeringen angående möjligheten till undantag från fastighetsnära insamling av metall och glas.

Utredningen för Z-renhållarna dvs 8 kommuner i Jämtland föreslår tvåfackssystem med fyra kärl och där så är möjligt insamling från villor och fritidshus ske i separata behållare vid gemensamma insamlingsplatser. Viktiga aspekter är logistiken på långa turer med en blandning av villor, fritidshus och lägenheter med separat kärl samt trafiksäkerhet vid höghastighetsvägar och bättre arbetsmiljö vid sidlastande tömningsfordon. En annan viktig

förutsättning är regionens vinterförhållande samt att plats på fastigheterna för fler och större kärl bedöms generellt vara god. Insamlingssystemet för förpackningar i Jämtlands län föreslås införas stegvis. Inga beslut är fattade i nuläget.

Utredningarbete pågår inom Gästrike Återvinnare där tester genomförs hos 28 kunder med kärl för papper, plast och mindre behållare för metall, färgat glas, ofärgat glas och tidningar. Det visar sig vara mycket stora skillnader gällande volymen av olika förpackningar hos hushållen. Systemet för att samla in metall- och glasförpackningar samt tidningar i små behållare behöver testas mer och dialog med fordons- och kärltillverkare måste fortgå då detta insamlingssystem är under utveckling och ej beprövat i sin form. Viktiga parametrar är miljö, resurshushållning, arbetsmiljö, ekonomi, kundperspektivet, robusthet och flexibilitet. Utvecklingsarbetet sker tillsammans med Hälsingland, Dalarna och Vafab.

Diskussion

En viktig fråga att ta ställning till inför beslut av system är om systemet ska samla in åtta fraktioner eller om det i ett första skede ska samla in fyra fraktioner; mat- och restavfall samt pappers- och plastförpackningar. Ett antal kommuner avvaktar med glas- och metallförpackningar, och det finns även initiativ från kommuner i fem län att försöka påverka Naturvårdsverket för att kravet på fastighetsnära insamling av dessa fraktioner ska undantas eller förändras. Returpapper behöver inte samlas in fastighetsnära.

Det är också viktigt att avväga vilka aspekter som väger tyngst. Det är svårt att hitta ett insamlingssystem som är bäst utifrån alla aspekter. I Umeåregionens utredning analyserades systemen utifrån följande aspekter: insamlingsresultat, miljö, service, arbetsmiljö, tekniska begränsningar och ekonomi. Göteborg kretslopp och vatten hade sorterat ut följande aspekter som de viktigaste för dem: Snyggt och lätt att använda, Tömning bakom fordonet, Fordon för både villa och flerbostadshus samt Flexibelt system. Att fyrfackssystemet inte uppfyller aspekten ”Fordon för både villa och flerbostadshus” blev avgörande för dem. Vilka aspekter är de viktigaste för kommunerna i Umeåregionen?

Fyrfacksystemet är beprövat och effektivt eftersom bilen får med sig fyra fraktioner i samma rutt. Kunden behöver också bara ha två kärl på tomten om alla åtta fraktioner ska samlas in. Nackdelar är arbetsmiljörisker vid tömning på höghastighetsväg samt att det är ett kostsamt system. En annan nackdel är att systemet inte är så flexibelt inför förändringar av mängden av olika förpackningsmaterial. Ur miljösynpunkt är det positivt att det blir färre insamlingsturer, men negativt att befintliga kärl kasseras och ersätts med nya.

Att nyttja befintliga kärl och fordon är resurseffektivt och med sidlastare bedöms arbetsmiljöriskerna vara mindre vid tömning på höghastighetsväg och det är en effektiv tömning. Nackdelar är att kunden får många kärl på tomten och kärlen är av olika storlek vilket troligen upplevs mindre estetiskt tilltalande. Enligt Ljusdalsmodellen, då matavfall töms varannan vecka och restavfall, pappers- och plastförpackningar töms var 6:e vecka i andra facket i bilen, enligt ett rullande schema, innebär att antalet turer inte behöver utökas jämfört med idag. De blir också lätt att kommunicera till kund då matavfallskärlet alltid töms och det andra kärlet som töms rullar på tvåveckorsschema för hela kommunen (rest, papperförp, plastförp).

I Umeåregionens utredning fanns alternativet med fyra tvåfackskärl som alternativ. Kostnadsmässigt hamnade då fyrfacksystemet och tvåfacksystemet i samma storleksordning.

Om man ska jämföra tvåfackssystemet med Ljusdalsmodellen är det dock bara två tvåfackskärl som behövs för att samla in fyra fraktioner. Investeringen i kärl borde bli jämförbar (2 st nya kärl), och båda systemen töms med sidlastare. I vår utredning konstaterades att varje villa får besök 56 ggr om fyra tvåfackskärl ska tömmas enligt föreslagna hämtningsfrekvenser vilket kan jämföras med fyrfackssystemets 39 ggr/år. Om man jämför två tvåfackskärl med Ljusdalsmodellen kommer varje villa att få besök 39 ggr/år med tvåfack och 26 ggr/år enligt Ljusdalsmodellen.

Insamlingsvolymen av fraktionerna pappers- och plastförpackningar samt mat- och restavfall för Ljusdalsmodellen, två fackindelningar i fyrfackskärl samt tvåfackskärl kan ses i bilaga ”Jämförelse volymer”. Som jämförelse har volymen för ”normalt” flerbostadshus från Avfall Sveriges handbok för avfallsutrymmen lagts in. Det är inte så stora skillnader mellan systemen och det är endast för restavfall som alla alternativ utom ”fyrfack max” som insamlingsvolymen blir liten i jämförelse handboken. En slutsats som Gästrike Återvinnare drog under sitt test var att volymen av förpackningar varierar väldigt mycket mellan olika hushåll. Oavsett vilket system som väljs kommer flexibilitet att behövas med andra insamlingsplatser/extrahämtning/extra eller större kärl.

Kommentarer utifrån aspekterna i Umeåregionens utredning:

- Insamlingsresultat: Fyrfackssystemet har fördelen att felsortering kan upptäckas innan tömning sker och kan därmed lämnas otömt (för kunden att sortera) om det är väldigt dåligt sorterat. Ur kundens perspektiv bör det vara likvärdigt om fraktionerna ska läggas i enskilda kärl eller i fack i ett delat kärl.
- Miljö: Ljusdalsmodellen är fördelaktig utifrån att befintliga kärl kan användas och antalet tömningsrutter är färre än om fyra fraktioner samlas in i tvåfack.
- Service: Om åtta fraktioner ska samlas in är fyrfackssystemet det system som kräver minst utrymme hos kunden och det är lättare för kunden att veta när tömning ska ske jämfört med fyra tvåfackskärl. Om fyra fraktioner ska samlas in kräver tvåfackskärl mindre utrymme på tomten, men med Ljusdalsmodellen är det troligen lättare för kunden att veta när respektive kärl ska ställas ut. Separata kärl för varje fraktion ger större möjlighet att anpassa kärlvolym efter kundens behov.
- Arbetsmiljö: Fyrfackssystemet kräver baklastande bilar vilket är en risk vid tömning på höghastighetsvägar. Manuell tömning tungt, speciellt vintertid. Kräver många i och ur-stigningar. Sidlastande fordon ger ett mer monotont arbete, vilket kan vara en nackdel.
- Tekniska begränsningar: Enfackskärl vid t.ex. gemensamma insamlingsplatser eller små flerbostadshus kan inte tömmas med fyrfacksfordon för alla fraktioner, vilket kan inverka på logistiken. Ett fyrfacksfordon är mer tekniskt komplicerat än ett sidlastande tvåfacksfordon, vilket kräver mer underhåll.
- Ekonomi: Att samla in fyra fraktioner fastighetsnära har en lägre kostnad än att samla in åtta fraktioner. Om fyra fraktioner ska samlas in kräver Ljusdalsmodellen mindre transporter än om tvåfackskärl används.

Vikttaxa har inte beaktats i detta PM. Det är inte möjligt att väga om man väljer fyrfackssystem, men med enskilda eller tvådelade kärl finns möjlighet att väga en eller flera fraktioner.

Att utveckla ett nytt insamlingssystem med både nya behållare och tömningsfordon kommer att ta tid och då vi har ett behov att besluta om ett insamlingssystem under 2024 för att kunna påbörja en upphandling så är detta alternativ inte möjligt för oss. Ett alternativ är att införa insamling av papper och plast och att avvakta med beslutet för metall- och glasförpackningar.

Slutsats

Det finns flera sätt att tänka då beslutet ska tas gällande insamlingssystem och för de kommuner som varit med i omvärldsbevakningen har beslutsprocessen sett ut på olika sätt.

Umeåregionens kommuner behöver i första hand ta ställning till om beslutet 2024 gällande insamlingssystem fastighetsnära ska avse:

- Fyra fraktioner (mat- och restavfall samt pappers- och plastförpackningar). Då uppfylls inte nuvarande lagstiftning för 2027.

eller:

- Sju eller åtta fraktioner (ovanstående + ofärgade och färgade glasförpackningar, metallförpackningar samt eventuellt returpapper). Nuvarande lagstiftning uppfylls. Om returpapper tas med blir det en extra service som belastar taxekollektivet ekonomiskt.

Dessutom behöver ställning tas till följande:

- Eftersom inget system är bäst ur alla aspekter behöver en viktning av aspekter göras. Om det finns någon aspekt som inte kan göras avkall på kan det vara så att möjliga system begränsas.
- Umeåregionens enskilda kommuners utredningar kring frekvens av tömningar längs större vägar och samordningen av insamlingen av förpackningsmaterial i mindre orter.

Bilaga: Jämförelse volymer Ljusdal, fyrfack och tvåfack

Fyrfack
Skiljeväggen kan placeras i två olika positioner för att fördela volymerna i kärlet: 50/50 eller 40/60. Insatserna finns i tre olika storlekar: 30, 45 och 60 liter. I jämförelsen nedan har "max" beräknats som 60% av volymen minus en insats på 30 liter och "min" beräknats som 40% av volymen minus en insats på 45 liter.

	Kärl	Max: 60%-30 l	Min: 40%-45 l	Insats	Insats
Liter	370	192	103	30	45

Från utredning: Ett exempel på indelning av fraktioner skulle kunna vara att matavfall, pappersförpackningar, returpapper och färgade glasförpackningar samlas in i kärl 1 som töms varannan vecka och restavfall, plastförpackningar, metallförpackningar och ofärgade glasförpackningar samlas in i kärl 2 som töms var fjärde vecka.

Tvåfack
I jämförelsen nedan är kärlet 240 liter som är delat 50/50.
Från utredningen: Ett exempel på vilka fraktioner som skulle kunna samlas in med olika hämtningsintervall är att matavfall och pappersförpackningar hämtas varannan vecka, restavfall, plastförpackningar, returpapper och metallförpackningar hämtas var fjärde vecka och färgade och ofärgade glasförpackningar hämtas en gång i kvartalet.

Handbok
Volym för hushåll i flerbostadshus, "normal", enligt Avfall Sveriges handbok för avfallsutrymmen.

Plastförp	Volym kärl	Antal veckor	Volym, l/vecka
Ljusdal	240	6	40
Fyrfack min	103	4	25,75
Fyrfack max	192	4	48
Tvåfack	120	4	30
Handbok			20-30

Pappersförp	Volym kärl	Antal veckor	Volym, l/vecka
Ljusdal	370	6	62
Fyrfack min	103	2	51,5
Fyrfack max	192	2	96
Tvåfack	120	2	60
Handbok			40-50

Restavfall	Volym kärl	Antal veckor	Volym, l/vecka
Ljusdal	190	6	32
Fyrfack min	103	4	25,75
Fyrfack max	192	4	48
Tvåfack	120	4	30
Handbok			45-55

Matavfall	Volym kärl	Antal veckor	Volym, l/vecka
Ljusdal	140	2	70
Fyrfack min	103	2	51,5
Fyrfack max	192	2	96
Tvåfack	120	2	60
Handbok			10

2024-02-29 Dnr 202405194

Umevas styrelse

4:7 Systemval för fastighetsnära insamling av papper- och plastförpackningar i villa inom Umeå kommun

Förslag till beslut:

- att ett systemval för fastighetsnära insamling av papper- och plastförpackningar införs där insamling sker i separata kärl för respektive fraktion.

- att beslut om systemval för fastighetsnära insamling beträffande förpackningar av metall och glas utreds vidare med hänsyn till utveckling av fordon och behållare samt eventuell förändring av lagstiftning. Styrelsen hålls uppdaterad löpande på utvecklingen som sker inom området.

Syfte

Uppfylla lagstiftning om ett kommunalt insamlingsansvar för förpackningar från hushåll och samlokaliserade verksamheter som väljer kommunal insamling.

Insamlingen av de stora mängderna förpackningar både i vikt och volym är papper och plast samordnas med insamlingen av mat- och restavfall som en första etapp.

Minska mängden restavfall och skapa bättre förutsättningar för ökad materialåtervinning enligt avfallsplan i kommunen.

Ekonomiskt begränsa kostnaderna för införandet av fastighetsnära insamling av papper och plastförpackningar i etapp ett för att kunna följa utvecklingen och hitta ett effektivt insamlingssystem för metall- och glasförpackningar i ett senare skede.

Ärende beskrivning

Från 2024 har kommunerna enligt den nya producentansvarslagstiftningen ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll och samlokaliserade verksamheter som väljer kommunal insamling. Från 2027 ska insamlingen av förpackningar av papper, plast, metall och glas ske fastighetsnära. Umevas styrelse behöver besluta om vilken systemlösning som ska införas i Umeå kommun.

Finansieringen ska ske genom att producenterna ersätter kommunerna för kostnaderna utifrån en särskild ersättningsmodell, i huvudsak baserat på insamlad mängd, antal hushåll som är anslutna till fastighetsnära insamling och antal lättillgängliga insamlingsplatser (LIP). Även kvaliteten på insamlade förpackningar kan komma att påverka ersättningen. Naturvårdsverket beslutar om föreskrifter om ersättningen och om dispenser. Naturvårdsverkets föreskrift NFS 2023:14 om ersättning till kommuner för insamling av förpackningsavfall som omfattas av producentansvar gäller från 1 januari 2024. Om ersättningen inte täcker kostnaderna får renhållningstaxan användas för att finansiera det kommunala insamlingsansvaret för förpackningar.

Extern utredning

Kommunerna Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln, Vännäs och Örnsköldsvik fortsättningsvis kallat Umeåregionen samverkar på olika sätt inom avfallshantering och har valt att förbereda övertagandet av insamlingsansvaret för förpackningar i en gemensam utredning som genomfördes under 2023. Utredningen omfattade fastighetsnära insamling av matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper hos villor och fritidshus men berörde även konsekvenser för små flerbostadshus och villor/fritidshus med gemensamma insamlingsplatser samt omlastning. Övriga flerbostadshus och verksamheter omfattades inte av utredningen.

Samma typ av insamlingssystem förutsätts komma att tillämpas i alla kommunerna i Umeåregionen efter 2027, men i praktiken krävs ett politiskt beslut i varje kommun.

Utredningen omfattade inte insamling vid lättillgängliga insamlingsplatser (LIP) och återvinningscentraler av skrymmande förpackningar, träförpackningar eller övriga förpackningar (av t.ex. textil och keramik).

Utredningen fokuserade på system som kan utgöra *huvudsystem* (det insamlingssystem som används i merparten av fastigheterna och är det huvudsakliga systemet, t.ex. insamling i kärl) för matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper i kommunerna. Huvudsystemet kan vid behov kombineras med *komplementsystem* (t.ex. gemensamma insamlingsplatser med separata kärl eller underjordsbehållare) i viss typ av bebyggelse eller delar av kommunerna. I utredningen ges exempel på sådana system men dessa analyseras inte närmare.

I utredningen analyserades följande huvudsystem:

- två fyrfackskärl
- fyra tvåfackskärl
- lösningar med budning av vissa fraktioner, och
- optisk sortering

De aspekter som beaktades i utredningen var t.ex.:

Insamlingsresultat, t.ex. insamlad mängd och kvalitet på utsorterade fraktioner

Miljö, t.ex. möjlighet till kvalitetskontroll av insamlat avfall, transportbehov, behov av påsar för insamling, risk för förluster i hanteringen

Service, t.ex. antal och storlek på kärl, tömningsfrekvens

Arbetsmiljö, t.ex. behov av manuell tömning av kärl och behållare, säkerhet vid tömning, behov av lyft

Tekniska begränsningar, t.ex. behov av särskilda fordon och behållare, flexibilitet avseende hämtningsfrekvens, behållartyper och antal fraktioner, framkomlighet för fordon, möjlighet att samla in avfall även från gemensamma insamlingsplatser och små flerbostadshus, erfarenheter av systemet i full skala, etablerbarhet.

Ekonomi, t.ex. kostnadseffektivitet, investeringsbehov

Slutsats extern utredning

Utredningen föreslog att kommunerna i Umeåregionen inför insamling av avfall i fyrfackskärl som huvudsystem för villor och fritidshus med enskild hämtning. Systemet bedöms även kunna tillämpas för små flerbostadshus. Vid utformningen av systemet är kärlindelningen särskilt viktig och bör väljas utifrån bl.a. insamlingsresultat, logistik och service. Om tömning av kärl inte kan ske på ett säkert sätt, om utrymmesbrist på fastigheten föreligger eller om framkomligheten är begränsad föreslås komplementsystem i form av separata kärl på gemensamma insamlingsplatser.

Innan kommunerna fattar beslut om insamlingssystem föreslogs ett fördjupat utredningsarbete innefattande:

- Behov av komplementsystem för vissa specifika fastigheter, exempelvis fritidshus, eller för vissa turer utifrån omfattningen av hämtställen vid större vägar och förslag på åtgärder.
- Behov av och förutsättningar för samordning av insamlingen från villor, fritidshus och små flerbostadshus i mindre orter (serviceorter) med insamlingen från större flerbostadshus.

Utredningen som helhet finns i bilaga nr 1

Tilläggsutredningar

Ytterligare fyra fördjupade utredningar har genomförts avseende omvärldsbevakning, omvärldsanalys framtida förpackningsmaterial, hämtning vid höghastighetsvägar samt förekomsten av flerbostadshus och verksamheter på mindre orter för att göra beslutsunderlaget mer fullständigt.

Sammanfattning av tilläggsutredningar:

1. <u>Omvärldsbevakning andra kommuners systemval</u>

Information har inhämtats från Gästrike Återvinnare, Sundsvalls Kommun, Skellefteå kommun, Göteborg kretslopp och vatten, Z-renhållare och Ljusdal.
Sundsvall och Skellefteå kommun har beslutat om fyrfacks kärl. Göteborg har beslutat tvådelat kärl och Z-renhållarna har en utredning som föreslår tvådelat kärl med en första etapp med papper och plast. Ljusdal kommun har beslutat om att behålla kärl för mat- och restavfall som kompletteras med två kärl för papper och plast. Gästrike Återvinnare utreder alternativet att behålla kärl för mat- och restavfall som kompletteras med två kärl för papper och plast samt mindre behållare för metall och glas.
Alla kommuner har goda argument för de system de valt utifrån sina förutsättningar.

Umeåregionens kommuner behöver i första hand ta ställning till om beslutet 2024 gällande insamlingssystem fastighetsnära ska avse

- Fyra fraktioner (mat- och restavfall samt pappers- och plastförpackningar). Då uppfylls inte nuvarande lagstiftning för 2027 fullt ut.

Alternativ

- Sju eller åtta fraktioner (ovanstående + ofärgade och färgade glasförpackningar, metallförpackningar samt eventuellt returpapper). Nuvarande lagstiftning uppfylls fullt ut. Om returpapper tas med blir det en extra service som belastar taxekollektivet ekonomiskt.

Tilläggsutredning Omvärldsbevakning bilaga 2.

2. Omvärldsanalys om framtida avfallsmängder

Det är svårt att hitta några prognoser för framtida mängder av olika förpackningsslag, men det finns information som kan ge indikationer om utvecklingen:
Lagstiftningen driver på en ökad utsortering, vilket bidrar till att mängden förpackningar som ska samlas in totalt ökar. Pappersförpackningar kommer att ersätta plast-, metall och glasförpackningar till viss del.
Förslag finns på att återanvändningen av förpackningar ska öka, vilket troligen innebär att dessa förpackningar samlas in på ett annat sätt än med förpackningsavfallet.
Lösningar med påfyllningsbara förpackningar utvecklas, vilket kommer att minska mängden förpackningar som ska samlas in på sikt
Tilläggsutredning Omvärldsanalys Framtida avfallsmängder återfinns i sin helhet i bilaga 3

3. Hämtning vid höghastighetsvägar

Av de undersökta körturerna vid större vägar med en hastighet ofta 70 km eller högre framkom det ett snitt på ca 15% av tömningarna utfördes efter större vägar med hög hastighet. Då detta är en säkerhetsrisk ur ett arbetsmiljöperspektiv kommer detta att kräva ett omfattande tids och resurs krävande arbete med att minska andelen hämtplatser under dessa förhållanden oberoende av systemval. Men ett insamlingssystem med sidotömmande tömmande fordon underlättas av att inget arbete behöver ske bakom fordonet ej eller att kärl behöver dras fram till tömningsbilen.

4. Förekomsten av flerbostadshus och verksamheter på mindre orter

Eftersom sopbilarna utgår från Umeå så blir de mest kritiska ställena de orter som ligger långt bort från Umeå. Det innebär då framför allt Bullmark, Botsmark, Bodbyn i Umeå kommun. Valet av insamlingssystem kommer också påverka kapaciteten för antal tömningar. I dagsläget ligger rutterna på ca 1100 – 1600 tömningar med ett sidlastande fordon. Med ett baklastande fordon är bedömningen att det kan göras ca 600 – 800 tömningar på en tömningsrutt. Vid val av ett insamlingssystem med fyrfackskärl är en risk att alla flerbostadshus inte enbart kommer att kunna ha fyrfackskärl som täcker upp för allt avfall. En del av flerbostadshusen kommer att behöva ha kvar kärlen de har i dagsläget, de kärlen kommer då att tömmas i fyrfackssopbilen, vilket kan leda till att en fraktion blir full i sopbilen och kommer att behöva åka och tömma för att sen köra tillbaka och fortsätta rutten. Samma risker finns vid hämtning av avfall hos en del verksamheter, exempelvis skolor och förskolor ute på landsbygden.

Slutsats av tilläggsutredningar

Det är lämpligt att börja med insamling av pappersförpackningar och plastförpackningar i en första etapp då glas och metallförpackningar tros komma att minska till förmän för pappersförpackningar. Insamlingssystemet behöver vara flexibelt utifrån dels svårigheter att förutspå framtida avfallsmängder, dels kundernas olika behov av volym för de olika materialslagen. Fyrfackskärl riskerar att låsa fast oss i förutbestämda volymer med mycket liten flexibilitet och valmöjlighet för kunderna. Andelen hämtningar uppgår till ca 15 % vid höghastighetsvägar som föranleder ett omfattande arbete med översyn av hämtställen oberoende av systemval men är ytterst kritiskt om man väljer ett system som kräver baklastande fordon.
Antalet flerbostadshus större än 4 lägenheter uppgår till 34 flerbostadshus i mindre orter inom Umeå kommun. Eftersom sopbilarna utgår från Umeå så blir de mest kritiska orterna som ligger långt från Umeå.

Sammantaget analysresultat efter utredningens slutsats samt de fyra tilläggsutredningarna slutsatser

Efter att analyserat utredningen och de fyra tilläggsutredningarna är det tydligt att det bästa alternativet är att dela upp beslutet i två etapper. Införa ett systemval för papper och plast i en första etapp och fortsätta utredning kring metall- och glasförpackningar fastighetsnära som etapp två. Införandet av fastighetsnära insamling av förpackningar bör ske i samband med upphandling av mat- och restavfall för att kunna bli effektivt både ur ett miljö- och ekonomiskt perspektiv.

Kostnadsjämförelse av de olika systemalternativen

Här nedan presenteras beräknad investeringskostnad med inköp av kärl och tömningskostnaden för att jämföra dessa systemval. Priset per hämtning utgår ifrån det vi har kunskap om idag.

Investeringar Umeå	**Antal kärl**	**Pris/kärl**	**Investering kärl, tkr**
Nya kärl för papper/plast			
Alt 1. Ett kärl (240/370) + Ett kärl (190)	17 309*2	1395 (1 000+395)	24 100
Alt 2. Två nya kärl (190)	34 618	395	13 700
Alt. 3 Två nya kärl (240/370)	34 618	1 000	34 600
Fyrfack	34 618	2 100	72 700
Tvåfackskärl för papper/plast	17 309	1 400	24 200

Hämtningskostnad Umeå, Separata kärl	**Antal hämt**	**Pris/hämt**	**Summa, tkr**
Restavfall	9	17	2 650
Matavfall	26	17	7 650
Pappersförpackningar	9	17	2 650
Plastförpackningar	8	17	2 350
Summa			**15 300**
Ersättning producenterna två material enligt NFS 2023:14, dec 2023			9 900

Hämtningskostnad Umeå, Fyrfack	**Antal hämt**	**Pris/hämt**	**Summa, tkr**
Fyrfack	39	35	23 600
Ersättning producenterna fyra material enligt NFS 2023:14, dec 2023			12 900

Hämtningskostnad Umeå, befintliga kärl + tvåfackskärl	**Antal hämt**	**Pris/hämt**	**Summa, tkr**
Restavfall	26	17	7 650
Matavfall	26	17	7 650
Pappers/plastförpackningar	13	23	5 200
Summa			**20 500**
Ersättning producenterna två material enligt NFS 2023:14, dec 2023			9 900

Motiv till beslut är:

1. Genom att behålla de befintliga kärlen för rest- och matavfall som finns hos villakunder idag så behöver vi inte kassera fungerade kärl vilket är bra för miljön och köpa in helt nya fyrfackskärl till samtliga villakunder i kommunen
2. Genom att införa separata kärl för papper- och plastförpackningar finns förutsättningar att erbjuda kunderna olika storlekar på kärl för papper och plast efter deras olika behov.
3. Vi möjliggör en effektiv logistik för insamling och insamlingen kan ske i sidolastande fordon men även baklastande fordon om det skulle behövas.
4. Med en tömningsfrekvens på plast, papper och restavfall var 6-vecka och matavfall hämtas var annan vecka innebär detta samma antal besök hos kund som i dagens insamling av två fraktioner.
5. Vi kan fortsatt använda ett standardutförande på både kärl och fordon som ger oss fler leverantörer att välja mellan och en konkurrens vid upphandling. Fyrfackskärl kräver istället baklastande fordon med inköp av både nya kärl och nya fordon.
6. Med sidolastande fordon undviker vi arbete bakom fordon, vilket är en risk vid hämtning längs högtrafikerade vägar och vägar med hög hastighet.
7. Under vinterhalvåret vinter med kyla och mycket snö som sammanfaller med tiden då det också är mörkt hela eller större delen av dygnet. Dessa vinterförhållanden påverkar arbetsmiljön för både personal och kunder, och ställer till det om man ska dra kärlen till baklastande fordon.
8. Då det gäller de ekonomiska förutsättningarna för systemval i separat kärl för papper och plast i etapp ett är beräknad investering 24 mkr (13,7 till 34,6mkr) och tömningskostnad 15,3 mkr att jämföras med ersättningsnivå på 9,9 mkr. De ekonomiska förutsättningarna för systemval fyrfack är beräknad investering på dryga 72 mkr och tömningskostnad på 23,6 mkr/år att jämföras med ersättningsnivå motsvarande 12,9 mkr. De ekonomiska förutsättningarna för systemval med tvåfackskärl är beräknad investering på 24,2 mkr och tömningskostnad på 20,5 mkr/år att jämföras med ersättningsnivå motsvarande 9,9 mkr.

Förslaget till beslut har förankrats i samtliga kommuner i Umeåregionen.

Konsekvensanalys

Kundernas olika behov av storlek på behållare för materialåtervinning av plast- och pappersförpackningar kan erbjudas.
Effekten av hämtning av fyrfack och tvådelade kärl innebär fler hämtningar och därmed en högre kostnad och en större miljöpåverkan än hämtning i separat kärl.
Möjliggör avvaktan på teknikutveckling och påverkan på nationella beslutsfattare i frågan om fastighetsnära insamling av metall och glas.
Föreslaget beslut innebär att insamling av papper och plast kan ske med sidlastande och baktömmande fordon. Vilket innebär en effektiv hämtning med en stor flexibilitet och mindre sårbarhet vid insamling.
Med sidolastande fordon undviks arbete bakom fordonet, vilket är en risk vid hämtning längs högtrafikerade och vägar med hög hastighet. Det samma gäller under vinterförhållande med snö och mörker som är många månader under året.
Hämtning av olika behållare vid olika tidpunkter på fastigheten kommer att kräva ett informationsstöd till kund för att underlätta utställningen av rätt kärl vid tömningstillfället.
Ett något större utrymme på fastigheten kommer att behövas för fyra kärl men vid hämtning av avfallet står det som idag endast två kärl vid hämtstället.

Vid en sammanvägning av de olika alternativens fördelar då det gäller service, miljö, ekonomi och arbetsmiljö finner vi att systemval med insamling av papper- och plastförpackningar i separata kärl är det bästa alternativet. Införandet av förpackningsinsamlingen sker etappvis med papper och plast till en början och att systemval för metall och glas utreds vidare.

Per Sundström
Renhållningschef

Helena Johansson
Sektionschef Hushållsavfall

2025-09-22 202524770

Umeå kommun
ksdiarium@umea.se

Begäran om förändringar och omarbetning av Föreskrifter för avfallshantering i Umeå kommun

Umeå kommuns avfallsföreskrifter behöver revideras angående lägsta tömningsintervall för restavfall. I samband med detta bör även översyn av framförallt definitioner/laghänvisningar och Bilaga 1 göras utifrån den lagstiftning som förändrats den senaste tiden främst gällande textilavfall och fastighetsnära insamling av förpackningar. De nu gällande avfallsföreskrifterna har nyligen uppdaterats men behov finns att revidera dem.

Vakin önskar att Umeå kommun så snart som möjligt kan påbörja översynen. Önskemål att de träder ikraft så fort som möjligt, dock senast 1 oktober 2026.
Vakin deltar gärna i arbetet med att ta fram förslag till förändrade Avfallsföreskrifter.

Med vänlig hälsning

Helena Johansson
AVFALL & ÅTERVINNING
Hushållsavfall

Vakin
Fastighetsnära insamling

GENOMFÖRD AV ORIGO GROUP
DECEMBER 2024

Origo Group

Om undersökningen

METOD

Kvalitativ undersökning – djupintervjuer och digital dagbok

Åtta hushåll, 4 på Filgränd och 4 på Blåbärsvägen, har följts under hela testperioden. De har fått fylla i en digital veckodagbok och skicka in bilder och filmer som beskriver deras upplevelser av insamlingen.

I slutet av testperioden genomfördes djupintervjuer på plats hemma hos de utvalda hushållen tillsammans med Vakin.

Urval för undersökningen i form av kundlistor tillhandahölls av Vakin. I urvalet av hushållen strävade vi efter att få med hushåll med blöjbarn, större hushåll med fler än 4 personer och mindre hushåll utan hemmavarande barn.

Deltagarna i den kvalitativa delen fick en ersättning på 300 kr i form av ett Visit Umeå presentkort.

Kvantitativ undersökning - webbenkät

Efter testperioden fick samtliga testhushåll svara på en webbenkät.

Av 116 deltagande hushåll har 95 svarat på enkäten, vilket ger en total svarsfrekvens på **82%**.

- Filgränd: 38 av 44 har svarat= svarsfrekvens 86%
- Blåbärsvägen: 57 av 72 har svarat =svarsfrekvens 79%

Deltagarna i den kvantitativa delen fick 500 kronors avdrag på fakturan från Vakin.

Resultat djupintervjuer
och digital dagbok

Origo Group

Många deltagare var skeptiska inledningsvis

- Många deltagare i studien uttryckte initial skepsis eller negativa känslor när de först fick information om införandet av fastighetsnära insamling.
- Flera deltagare var fundersamma över hur de skulle få plats med de extra soptunnorna på sina tomter, särskilt med tanke på snöröjning och begränsat utrymme.
- Vissa ifrågasatte behovet av förändringen och menade att det fungerade bra med det befintliga systemet.
- Deltagarna var tveksamma till om 6 veckors hämtningsintervall skulle fungera, särskilt för restavfall och blöjor.
- Det framkom även en generell motvilja mot förändringen i sig.

Suck, är det vi som är testgata? Spontant kändes det jobbigt. Det var inget vi hade bett om. Det är nog en ganska vanlig första reaktion. Vi var fundersamma om plats för tunnorna och hur det ska bli när det kommer snö.
(Blåbärsvägen)

Det var jobbigt när vi fick information om testet. Det räcker med två tunnor på tomten.
(Blåbärsvägen)

Jag tänkte att det kommer ta för mycket plats och att 6 veckor är för långt mellan hämtningarna. Det kommer börja lukta.
(Filgränd)

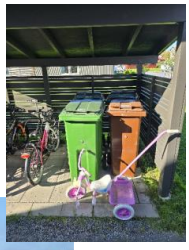
Origo Group

Utmaningar med platsbrist och oro för problem vintertid

- Det visade sig vara en utmaning för flera deltagare att hitta plats för de extra soptunnorna. I synnerhet boende på Filgränd med relativt små tomter och begränsat utrymme.
- Vissa offrade utrymme i förråd, carport eller vedförråd för att få plats med tunnorna.
- En deltagare nämnde att tunnorna var fula och svåra att dölja, vilket påverkade tomtens utseende negativt.
- Deltagarna uttryckte även oro för hur de skulle kunna hantera snöröjning och framkomlighet med de extra tunnorna på vintern
- Större tunnor sågs som problematiskt då de skulle bli för tunga att dra, särskilt på vintern.

Det är inte så trevligt att ha alla tunnorna precis vid altanen men ställer man bak dem får man rulla dem så långt. Det kommer inte att funka i vinter när det blir snö. Tomterna och alla trottoarer är fulla med snö. Det ser helt annorlunda ut. (Blåbärsvägen)

Tunnorna får plats men vi har ett stort skjul. Dock måste vi ha några tunnor utanför eller offra andra saker i skjulet. Cyklar, snöslunga. Tråkigt när man planerat för ett skjul med en viss storlek men nu är det för litet. (Filgränd)

Origo Group

Bekvämt att ha insamling av pappers- och plastförpackningar hemma

- Generellt sett upplevde deltagarna att det var bekvämt att ha insamling av pappers- och plastförpackningar hemma.
- Sorteringen blev enklare när de kunde slänga förpackningarna direkt i tunnorna vid huset. De slapp samla förpackningar inomhus i lika stor omfattning och fick därmed mer utrymme.
- Vissa menade att de återvann mer, särskilt smutsiga eller kladdiga förpackningar som annars hamnade i restavfall, eftersom det var så enkelt att slänga dem i den fastighetsnära tunnan.
- Deltagarna uppskattade också att de slapp åka till återvinningsstationen lika ofta.

Det positiva äratt inte behöva åka så ofta och man blir av med grejerna. (Filgränd)

Vi sorterar mer nu när vi kan slänga allt direkt. Allt som kan lukta tar vi ut direkt. Tidigare hamnade smutsiga plast och pappersförpackningar i restavfall men de sorterar vi nu. (Blåbärsvägen)

Origo Group

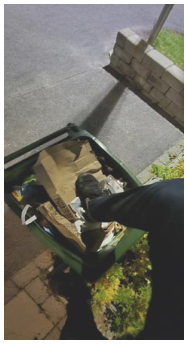
Tunnorna blev i många fall fulla innan tömning

- Många upplevde dock att tunnorna, särskilt för papper, blev fulla innan tömning. Det ledde till att de ändå fick åka till återvinningsstationen eller att de slängde förpackningar i restavfallet.
- Vissa klagade på lukt från plasttunnan, särskilt under varmare perioder.
- Innan testet med fastighetsnära insamling sorterade de flesta deltagare redan papper och plast, men de fick åka till återvinningsstationen för att lämna det.

Tidigare hade vi mellanstation i tvättstugan och tog med förpackningarna till återvinningsstationen på väg till jobbet. (Filgränd)

Vi sorterade inomhus, men inte all papper och plast. Åkte till återvinningsstationen med det som inte sorterades hemma. (Blåbärsgränd)

Origo Group

Många upplevde att hämtningsintervallet för pappersförpackningar var för långt

- Deltagarna har blandade erfarenheter kring om pappers-, plast- och restavfall fick plats i tunnorna med ett hämtningsintervall på 6 veckor.
- Många deltagare, oavsett gatuadress, upplevde att tunnan för pappers-förpackningar blev full innan det var dags för tömning.
- Flera deltagare upplevde även att restavfallstunnan blev full innan tömning, särskilt barnfamiljer, och vissa oroade sig för luktproblem under sommaren.
- Erfarenheterna kring plasttunnan är mer varierade. Vissa upplevde att även plasttunnan blev full i förtid, medan andra tyckte att det fungerade bra med 6 veckors intervall.

Restavfall och plast ryms men papper blir full.
(Blåbärsvägen)

Kärlen för restavfall, plast och kartong blir alla fulla innan hämtning. Restavfallet har vi fått slänga i brännbart på återvinningscentralen.
(Filgränd)

Det blir fullt i tunnan med papper. Plasten och restavfallet fungerar bättre, fast plasttunnan luktar. Det kommer inte bli bra på sommaren. Det luktar även om man sköljer.
(Filgränd)

Vissa tyckte det var svårt att veta vilka tunnor som skulle ställas ut

Origo Group

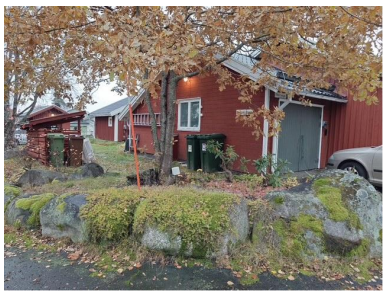
- Vissa deltagare tyckte att det var svårt att veta vilka tunnor som skulle ställas ut vid varje tömningstillfälle men majoriteten upplevde inte att det var ett problem.
- En deltagare föreslår att tunnorna märks upp tydligare med veckonummer.
- En annan deltagare tyckte att det var förvirrande och störande att behöva titta i hämtschemat för att veta vilka tunnor som skulle tömmas.
- En föreslog att det även borde finnas en tydlig märkning på locket, eftersom deras tunnor stod placerade så att märkningen på framsidan inte syntes.

Många upplevde att testet fungerade bättre än förväntat och hade velat fortsätta

Origo Group

- Flera upplever att det fungerade bättre än förväntat och att det blev enklare att sortera.
- De flesta ville behålla systemet efter testperioden.
- Många hade vant sig vid det nya systemet och upplevde det som mer bekvämt.
- Vissa menade att de sorterade bättre med det nya systemet.

Vi har ändrat vårt beteende i att vi åker mer sällan till återvinningsstationen, annars är det ingen skillnad. Vi sorterade lika mycket innan.
(Blåbärsvägen)

Vi har blivit bättre på att sortera plastavfall från trädgården som t.ex. jordpåsar och grillpåsar.
(Filgränd)

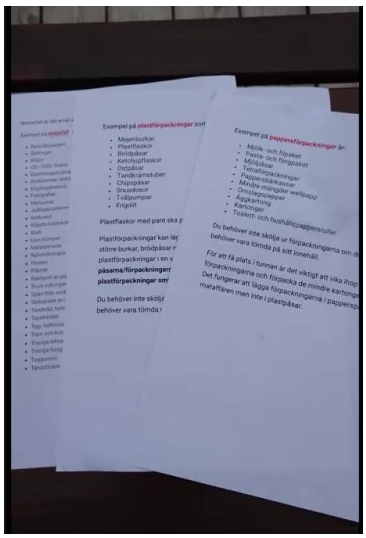
Det känns inte bra att bli av med det. Vi vill ha det kvar nu när man har vant sig.
(Blåbärsvägen)

Vi sorterar mer nu när vi kan slänga allt direkt. Allt som kan lukta tar vi ut direkt. Tidigare hamnade smutsiga plast och pappersförpackningar i restavfall men de sorterar vi nu.
(Blåbärsvägen)

SMS-påminnelser i kombination med utskrivet hämtningsschema fungerar bra

Origo Group

- Många av deltagarna hade skrivit ut hämtningsschemat och satt upp det i köket.
- SMS-påminnelser uppskattades av deltagarna. Flera beskriver sms som den smidigaste och enklaste lösningen för att informera. Många tyckte att kombinationen med ett utskrivet hämtningsschema fungerade bra.
- En av de intervjuade fick dock inte SMS-tjänsten att fungera.
- Flera betonade även vikten av tydlig information om sorteringsregler.

Positiva och negativa erfarenheter

Positivt

- **Bekvämlighet** Att kunna sortera och slänga förpackningar direkt vid huset. Deltagare uppskattade att slippa åka till återvinningsstationen lika ofta.
- **Ökad återvinning** Vissa upplevde att de sorterade mer tack vare närheten till tunnorna. Det blev enklare att sortera direkt, vilket ledde till att mindre avfall hamnade i restavfallet.
- **Mindre lukt inomhus** Att slippa förvara illaluktande förpackningar inomhus upplevdes som positivt.
- **Mer plats inomhus** Mellanstationen för plast och papper inne behövdes inte i samma utsträckning.

Negativt

- **Fulla tunnor.** Tunnorna, särskilt för papper och restavfall, blev ofta fulla innan tömning. Det ledde till extra resor till återvinningsstationen eller återvinningscentralen.
- **Platsbrist.** Många deltagare upplevde att de fyra tunnorna tog för mycket plats på tomten, särskilt de med begränsat utrymme.
- **Svårt att veta vilka tunnor som ska ställas ut.** Bristande tydlighet kring tömningsschemat och svårigheter att identifiera vilka tunnor som skulle ställas ut upplevdes negativt av några.
- **Oro för ökade kostnader.** Vissa deltagare uttryckte oro för att den fastighetsnära insamlingen skulle leda till ökade avgifter.

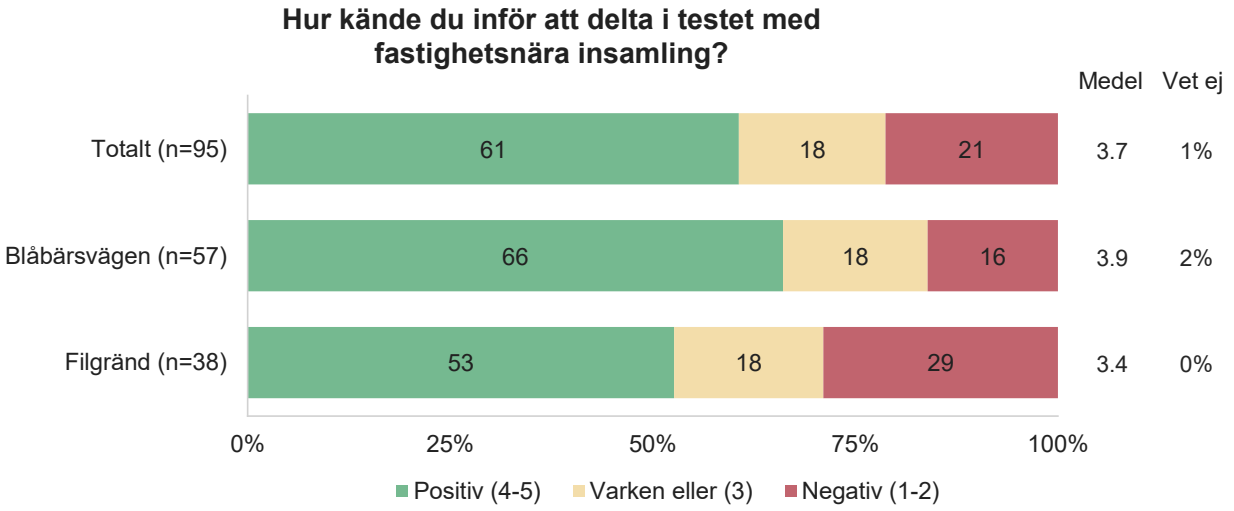

Resultat webbenkät

Origo Group

INFÖR TESTET

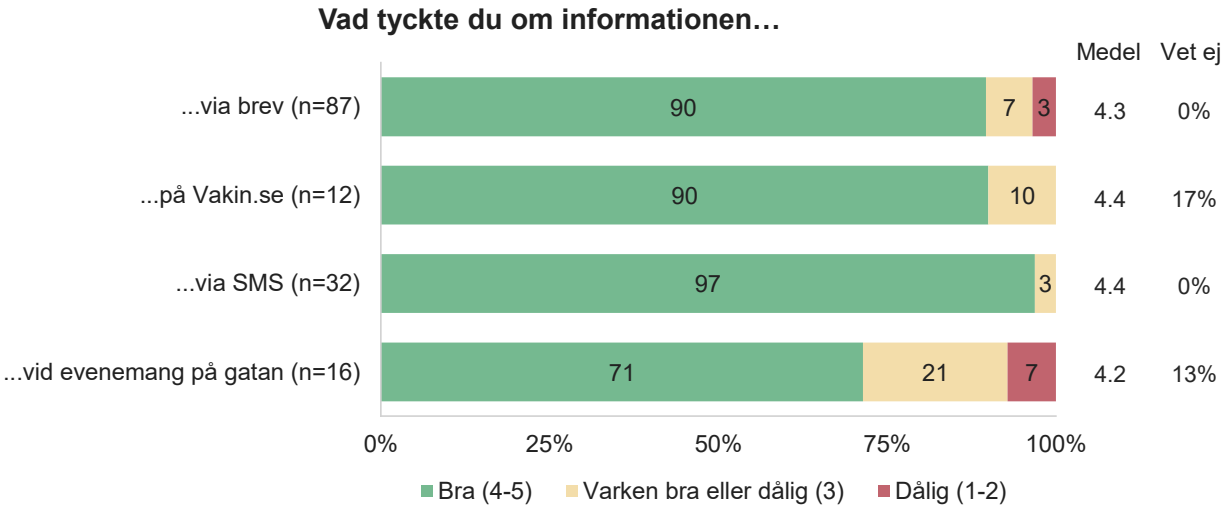
En av fem var negativa till testet, fler negativa på Filgränd än på Blåbärsvägen

Bas: Samtliga respondenter, n=antal svar.

INFÖR TESTET

Totalt sett uppnår samtliga informationskanaler ett högt betyg

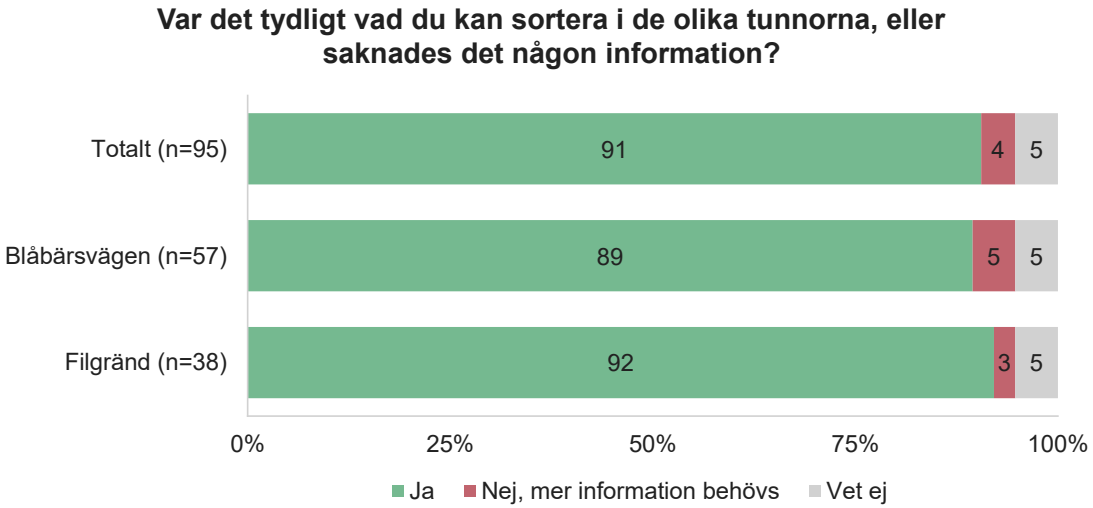

Bas: De som tagit del av information via respektive kanal, n=antal svar.

16

UNDER TESTET

Det var tydligt vilka typer av avfall som kunde sorteras i de olika tunnorna

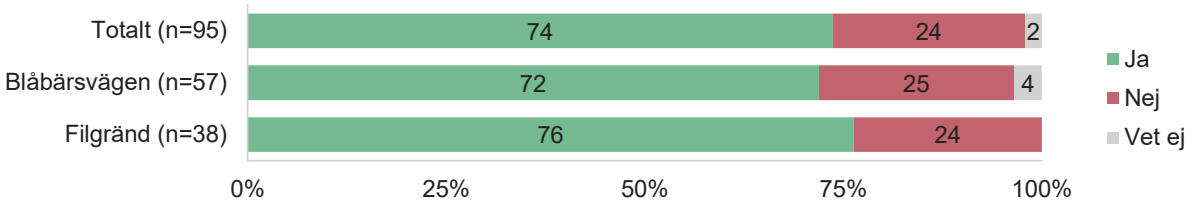

Bas: Samtliga respondenter, n=antal svar.

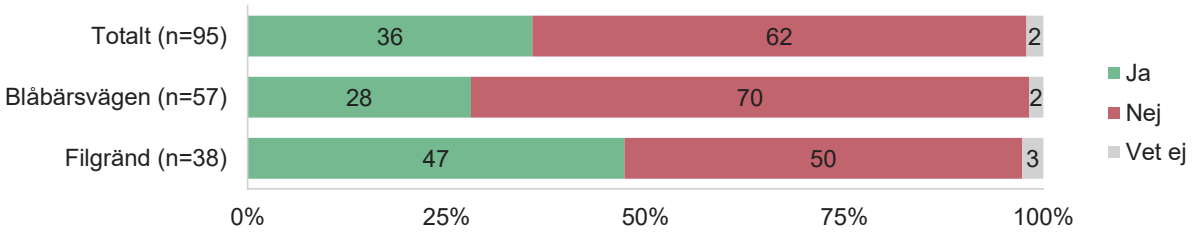
UNDER TESTET

Majoriteten hade plats för två extra tunnor på tomten/gården, nära hälften av de boende på Filgränd fick göra anpassningar

Hade du tillräckligt med plats för två extra tunnor på din tomt/gård?

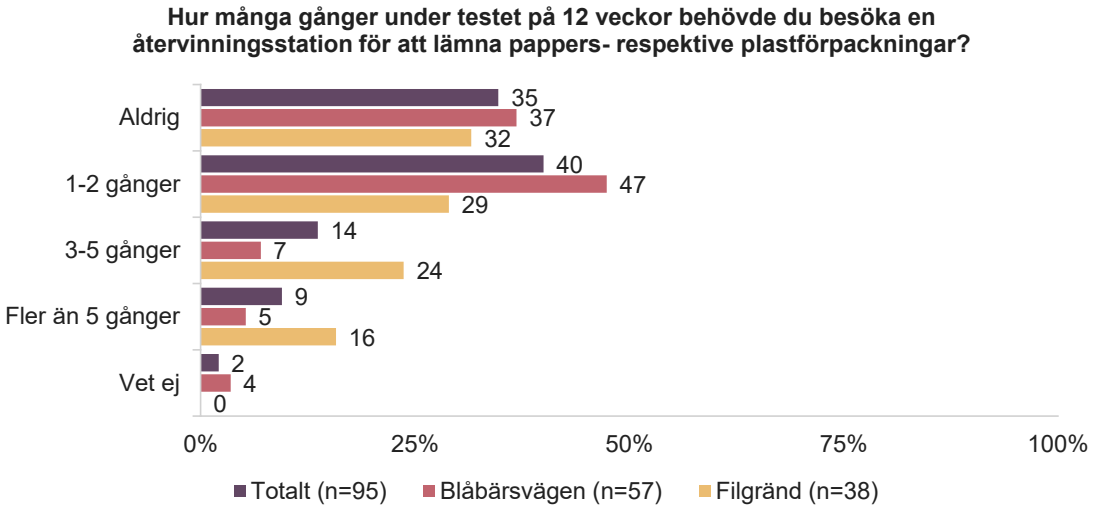
Behövde du göra några anpassningar hemma för att få plats med tunnorna?

Bas: Samtliga respondenter, n=antal svar.

UNDER TESTET

En tredjedel behövde aldrig besöka en återvinningsstation under testet

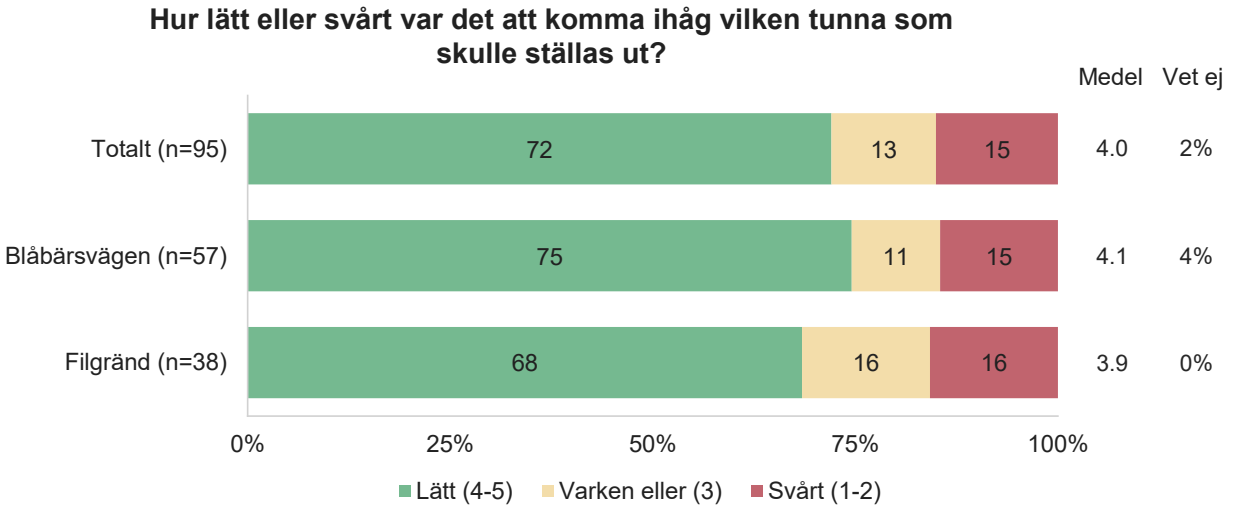

Bas: Samtliga respondenter, n=antal svar.

Origo Group

UNDER TESTET

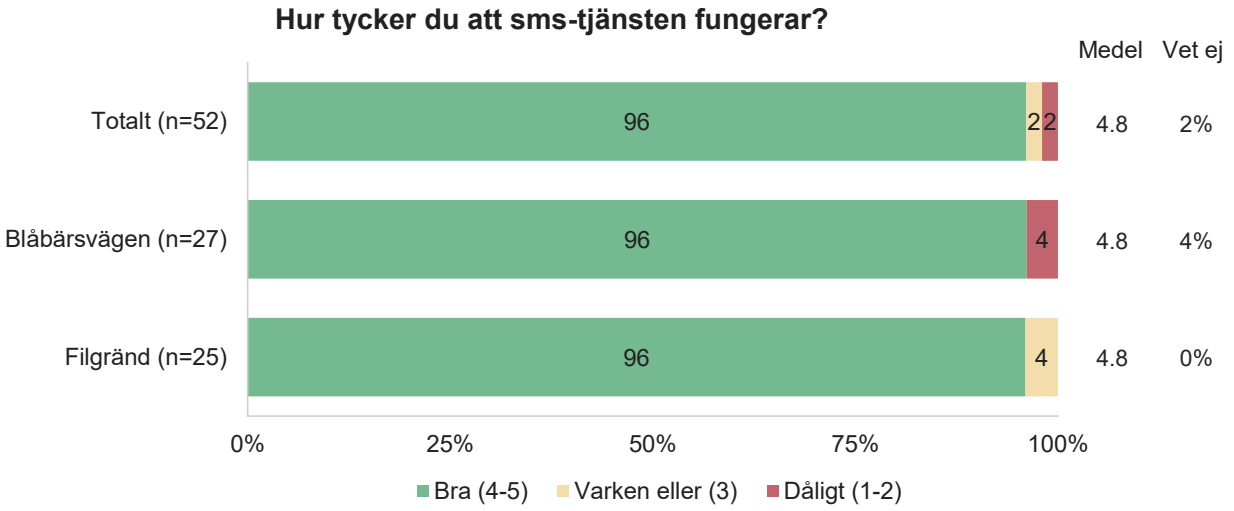
Sju av tio tyckte det var lätt att komma ihåg vilken tunna som skulle ställas ut

Bas: Samtliga respondenter, n=antal svar.

UNDER TESTET

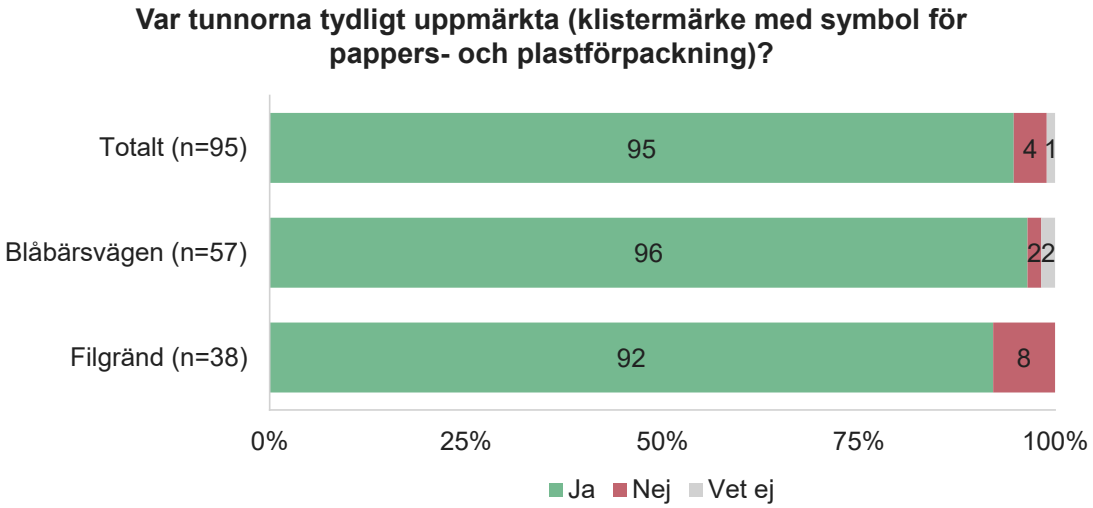
Nästan alla som provat sms-tjänsten anser att den fungerat bra

Bas: De som provat Vakins sms-tjänst för påminnelse inför sophämtning, n=antal svar.

UNDER TESTET

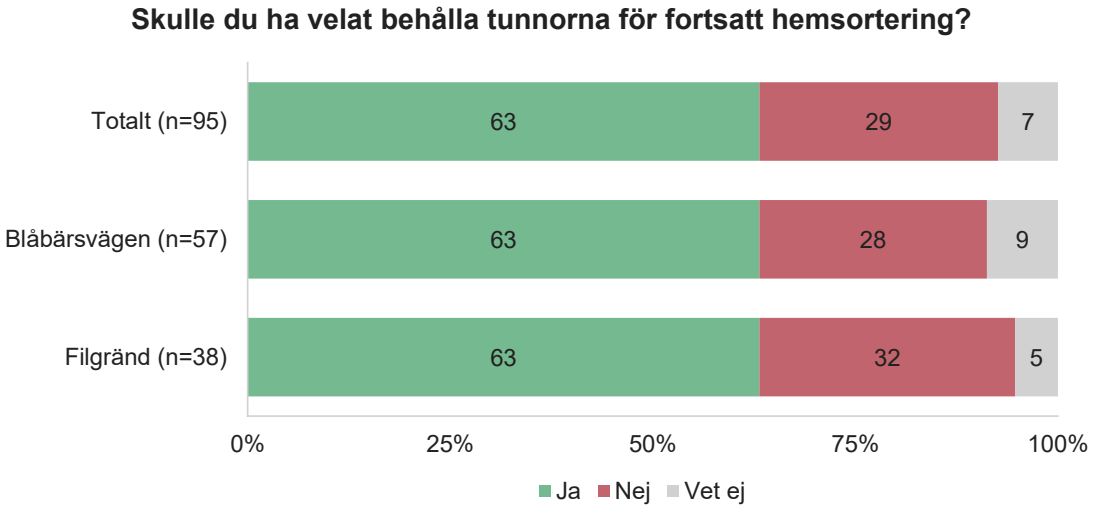
Nästan alla tyckte att tunnorna var tydligt uppmärkta

Bas: Samtliga respondenter, n=antal svar.

EFTER TESTET

Omkring tre av fem hade velat behålla tunnorna för fortsatt hemsortering

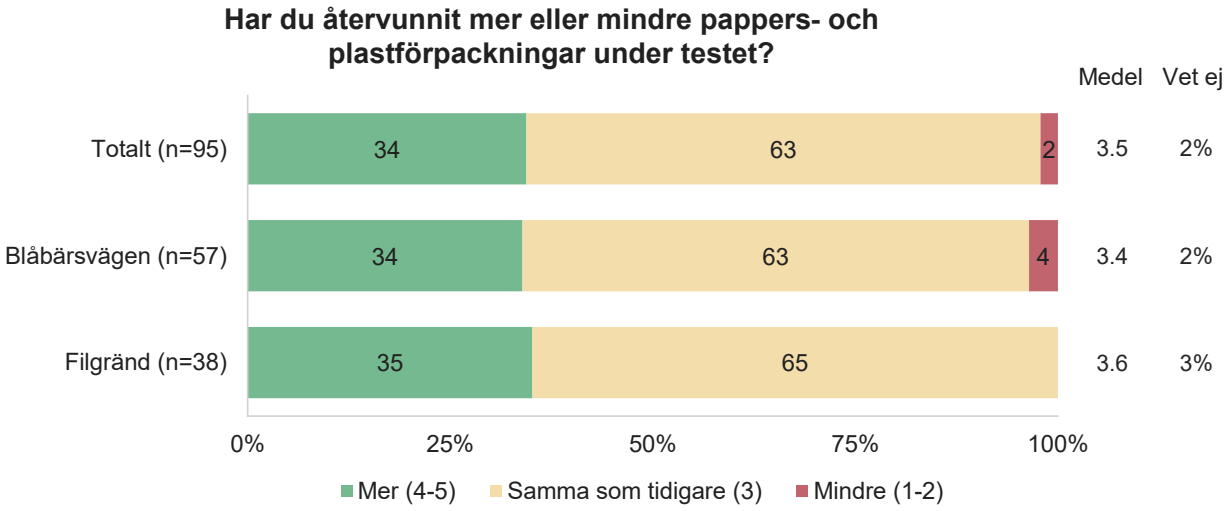

Bas: Samtliga respondenter, n=antal svar.

Origo Group

EFTER TESTET

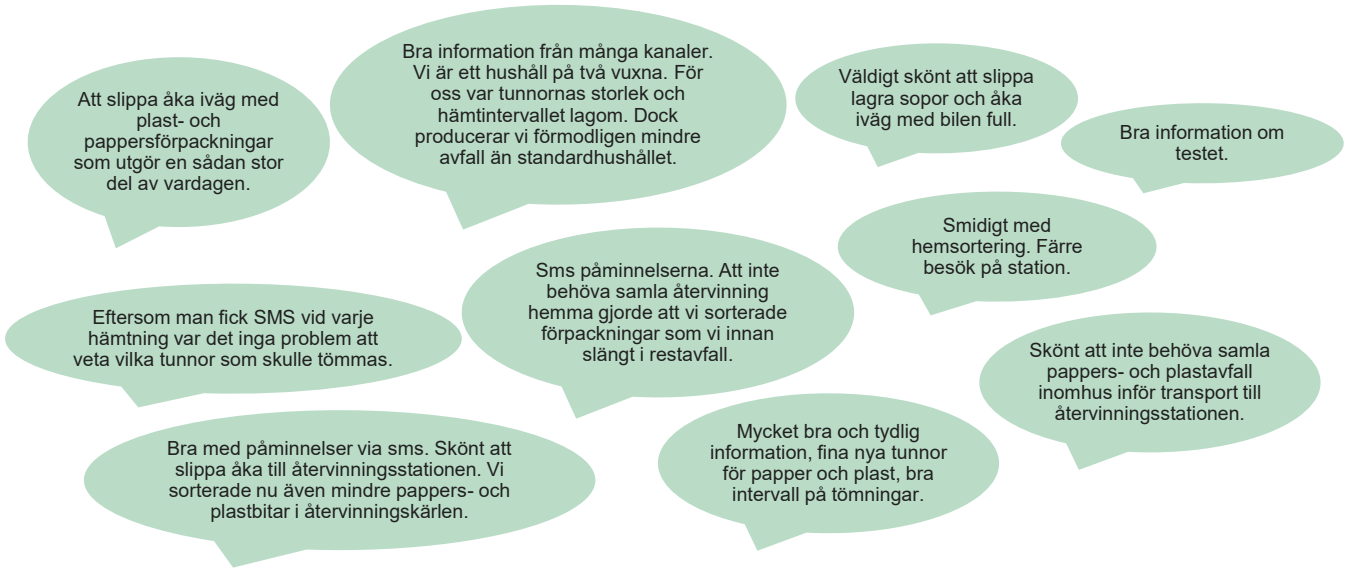
En tredjedel anser att de återvunnit mer pappers- och plastförpackningar under testet

Bas: Samtliga respondenter, n=antal svar.

EFTER TESTET

Vad som fungerade bra under testet:

Öppen fråga, fullständiga lista med svar redovisas i bilaga.

EFTER TESTET

Vad som fungerade mindre bra under testet:

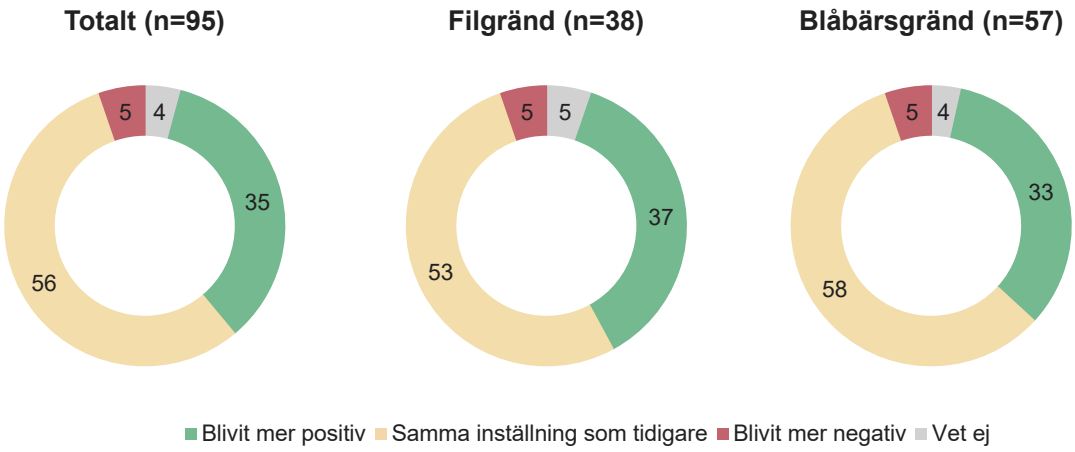

Öppen fråga, fullständiga lista med svar redovisas i bilaga.

Origo Group

EFTER TESTET

Över en tredjedel har blivit mer positiva till hemsortering av förpackningar efter testet

Bas: Samtliga respondenter, n=antal svar.
Fråga: ”*Har din inställning till hemsortering av förpackningar ändrats under testets gång?*”

Slutsatser

- **Övervägande positivt och fler positiva under testet.** Testet av fastighetsnära insamling har varit övervägande positivt mottaget av deltagarna. Majoriteten var positivt inställda till testet redan innan det startade och ännu fler blev positiva under testets gång.
- **Bekvämt med hemsortering och ökad återvinning**. Bekvämligheten med att slippa åka till återvinningsstationen lika ofta har varit en betydande faktor till den positiva upplevelsen. Dessutom upplevde vissa deltagare att de återvann mer tack vare närheten till tunnorna.
- **Fulla tunnor och platsbrist.** Många upplevde att tunnorna, speciellt för papper, blev fulla innan tömning. Platsbrist för de extra tunnorna var ett problem för en del, speciellt på Filgränd där tomterna är mindre. Vissa deltagare tyckte även att det var svårt att veta vilka tunnor som skulle ställas ut vid varje tömningstillfälle.
- **Tydlig och lättillgänglig information.** Information om testet har varit tydlig och lättillgänglig, med SMS-påminnelser som en uppskattad funktion. Kombinationen av SMS-påminnelser och ett utskrivet hämtningsschema fungerade bra.

Rekommendationer

- **Kortare hämtningsintervall** skulle kunna övervägas, speciellt för papper och eventuellt även för restavfall, för att undvika att tunnorna blir överfulla. Möjligheten att anpassa hämtningsintervallet efter hushållets behov, t.ex. tätare tömning för barnfamiljer, kan också utredas.
- **Alternativa lösningar för placering av tunnorna** för de hushåll som har begränsat utrymme på tomten. Gemensamma uppsamlingsplatser eller hjälp med att bygga utrymmen för tunnorna kan vara möjliga lösningar.
- **Tydligare märkning av tunnorna** med veckonummer eller annan information som underlättar identifiering av vilka tunnor som ska ställas ut skulle kunna införas.
- **Fortsätt tillhandahålla tydlig information** om sorteringsregler och tips om hur man kan underlätta sorteringen inomhus.

Från: VAKIN Kundservice
Skickat: den 22 september 2025 15:40
Till: KS Diarium
Ämne: Ärende [202524770] - Avfallsföreskrifter Umeå 2026
Bifogade filer: hemställan förändring avfallsföreskrifter umeå.docx

Kategorier: Osäker

Hejsan!

Vakin ser behov av uppdatering av föreskrifter för avfallshantering i Umeå kommun för anpassning till den senaste tidens nya lagstiftning samt anpassning den kommande fastighetsnära insamlingen av förpackningar hos hushållen.

Eftersom de nyligen är antagna så är det begränsade delar som behöver uppdateras.

Helena Johansson
Sektionschef Hushållsavfall

Vakin
Besöksadress: Övägen 37, Umeå
Postadress: Box 4038, 904 02 Umeå
Kundservice: 090-16 19 00
www.vakin.se

Vänligen referera till följande ärendenummer: 202524770

Namn/Företagsnamn
Umeå Kommun

Rubrik
Avfallsföreskrifter Umeå 2026
Beskrivning
Avfallsföreskrifter som nyss har antagits och började gälla 1 juli 2025 behöver revideras för att anpassas gällande lägsta tömningsintervall för restavfall samt uppdateringar av ny lagstiftning

MILJÖ & AVFALLSBYRÅN

INSAMLING AV AVFALL I UMEÅREGIONEN

Alternativ och förslag till lösning för villor och fritidshus

Umeåregionen

29 maj 2023, rev. 7 juni 2023

Miljö- och avfallsbyrån i Mälardalen AB • Kopparbergsvägen 8 • 722 13 Västerås
Telefon: 076-767 16 04 • *E-post*: info@milav.se
Org.nr: 556864-6870 • *Bankgiro*: 803-3128

www.milav.se

Omslagsfoto: FTI AB, fotograf Ulf Huett

Förord

I januari 2023 fick Miljö & Avfallsbyrån i uppdrag av Vakin AB att genomföra en utredning om insamling av avfall i kommunerna Umeåregionen (Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln, Vännäs och Örnsköldsvik). Utredningen är en del i kommunernas förberedelser för kommunalt insamlingsansvar för förpackningar och ska utgöra underlag för beslut om insamlingssystem för villor och fritidshus.

Utredningen har genomförts i dialog med en projektgrupp bestående av följande personer:

Elisabeth Johansson, Vakin AB

Helena Johansson, Vakin AB

Inger Olofsson, Bjurholms och Vännäs kommuner

Eva Glaas, Robertsfors kommun

Åsa Möller, Miljö och Vatten i Örnsköldsvik AB (Miva)

Konsultinsatsen i projektet har genomförts av Jörgen Leander och Eleonor Zeidlitz med stöd av Marie Rytterstedt.

Västerås 2023-05-29

Jörgen Leander
Uppdragsledare
Miljö & Avfallsbyrån

Sammanfattning

Från 2024 har kommunerna enligt den nya producentansvarslagstiftningen ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll och samlokaliserade verksamheter som väljer kommunal insamling. Från 2027 ska insamlingen av förpackningar av papper, plast, metall och glas ske fastighetsnära och de olika avfallsslagen får inte blandas. För returpapper/tidningar bestämmer kommunen själv om det ska samlas in fastighetsnära eller inte.

Finansieringen ska ske genom att producenterna ersätter kommunerna för sina kostnader utifrån en särskild ersättningsmodell.

Denna rapport belyser olika alternativ för fastighetsnära insamling (FNI) av förpackningar och returpapper från villor och fritidshus i kommunerna Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln, Vännäs och Örnsköldsvik.

I rapporten analyseras olika huvudsystem med två stycken fyrfackskärl, fyra stycken tvåfackskärl, lösningar med budning av vissa fraktioner samt optisk sortering. Analysen har gjorts med utgångspunkt från lokala förutsättningar i kommunerna, för- och nackdelar med systemen med hänsyn till insamlingsresultat, miljö, service, arbetsmiljö, tekniska begränsningar och ekonomi samt erfarenheter från andra kommuner. I utredningen ingår även kostnadsberäkningar.

Förutsättningarna för FNI av förpackningar och returpapper från villor och fritidshus i kommunerna bedöms vara förhållandevis goda. Umeåregionen är i ett nationellt perspektiv stor till ytan men ändå väl sammanhållen geografiskt med två större orter (Umeå och Örnsköldsvik) som är centrala i nuvarande logistik vid insamling av avfall. Generellt är tillgången på ytor för uppställning av fler eller större kärl god men det förekommer hämtställen och turer där särskilda anpassningar kan behöva göras. Långa avstånd gör samordning med insamlingen från flerbostadshus viktig. Förutsättningar bedöms finnas för en omlastningslösning som bidrar till kostnadseffektiv hantering.

Förslag till systemlösning

Kommunerna i Umeåregionen föreslås införa insamling av avfall i **fyrfackskärl som huvudsystem** för villor och fritidshus med enskild hämtning. Systemet bedöms även kunna tillämpas för små flerbostadshus. Vid utformningen av systemet är kärlindelningen särskilt viktig och bör väljas utifrån bl.a. insamlingsresultat, logistik och service.

Om tömning av kärl inte kan ske på ett säkert sätt, om utrymmesbrist på fastigheten föreligger eller om framkomligheten är begränsad föreslås **komplementsystem i form av separata kärl på gemensamma insamlingsplatser**.

Skälen till förslaget att införa fyrfackskärl som huvudsystem är främst de dokumenterat goda erfarenheterna från andra kommuner avseende de utsorterade insamlade fraktionernas mängd och kvalitet, mindre transportarbete än i ett tvåfackssystem samt den höga servicenivån där antalet kärl på fastigheten begränsas till två och det därför blir enklare för

kunderna att hålla reda på när kärl ska ställas ut för tömning. System som bygger på budning av vissa fraktioner rekommenderas inte, främst p.g.a. lägre service, otillfredsställande arbetsmiljö och höga kostnader. Insamling i olikfärgade påsar med optisk sortering rekommenderas inte, främst p.g.a. risker för förluster i hanteringen, kvalitetsrisker, förbrukning av plastpåsar och behov av uppförande av sorteringsanläggning.

Insamling med grön rutt föreslås tillämpas där det ger logistiska fördelar och kan ske med tillfredsställande säkerhet för både chaufför och avfallslämnare.

Om krav skulle införas på FNI av fler fraktioner kan kommunerna lösa detta, utan att komplettera med fler kärl, genom att exempelvis avveckla FNI av returpapper eller samla in vissa fraktioner blandat i samma fack och på så sätt frigöra fack för andra fraktioner. Andra möjligheter kan vara att komplettera insamlingssystemet med påhängsboxar. Vid val av lösning behöver mängd och egenskaper samt kvalitetskrav på de olika fraktionerna beaktas särskilt.

Insamlade fraktioner föreslås omlastas i Umeå respektive Örnsköldsvik och så långt möjligt ska varje omlastningsstation kunna ta emot alla insamlade fraktioner. Där så är möjligt och kostnadseffektivt kan vissa fraktioner transporteras direkt till producenternas mottagningsanläggning eller restavfall direkt till förbränningsanläggning utan omlastning.

Fyrfackssystemet är ett av de minst kostsamma alternativen för FNI av mat- och restavfall, förpackningar och returpapper från villor och fritidshus med en beräknad årskostnad på ca 100 Mkr/år. Den del av årskostnaden som avser förpackningar ska täckas av ersättning från producenterna enligt Naturvårdsverkets ersättningsmodell. Kommunernas investeringsbehov avseende nya kärl samt projektledning, administration etc i samband med införande har beräknats till ca 275 Mkr.

Fortsatta utredningar inför beslut och införande

Innan kommunerna fattar beslut om insamlingssystem föreslås ett **fördjupat utredningsarbete** genomföras innefattande:

- Behov av komplementsystem för vissa specifika fastigheter, exempelvis fritidshus, eller för vissa turer utifrån omfattningen av hämtställen vid större vägar och förslag på åtgärder.
- Behov av och förutsättningar för samordning av insamlingen från villor, fritidshus och små flerbostadshus i mindre orter (serviceorter) med insamlingen från större flerbostadshus.

Inför beslut om lösning för omlastning föreslås även att en fördjupad utredning genomförs om skiftkörning vid insamling.

Inför införande av nytt insamlingssystem föreslås sedan ett fortsatt utredningsarbete genomföras och en plan för införande av det nya insamlingssystemet tas fram.

Utredningens förslag till insamlingssystem bygger på att samma systemlösning införs i alla kommunerna och att samverkan mellan kommunerna vidareutvecklas.

Innehåll

1 INLEDNING 8
1.1 Bakgrund och syfte 8
1.2 Förutsättningar och avgränsningar 8
1.3 Metod 9

2 NULÄGE OCH UTGÅNGSPUNKTER 10
2.1 Allmänt om regionen 10
2.2 Befolkning och bebyggelse 11
2.3 Insamling av mat- och restavfall, förpackningar och returpapper i kommunerna 12
2.3.1 Mål och strategier 12
2.3.2 Organisation 13
2.3.3 Nuvarande insamlingstjänster 13
2.3.4 Utrymmen och vägar 15
2.3.5 Behållare och fordon 17
2.3.6 Anläggningar 18
2.4 Nuvarande och framtida avfallsmängder 19
2.5 Kundnöjdhet 22
2.6 Ekonomi och taxor 22

3 TÄNKBARA PRINCIPLÖSNINGAR FÖR INSAMLING AV AVFALL I UMEÅREGIONEN 24
3.1 Kriterier för val av insamlingssystem 24
3.2 Huvudsystem för insamling av matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper 26
3.2.1 Alternativ 1: Fyrfackskärl (2 st) 26
3.2.2 Alternativ 2: Tvåfackskärl (4 st) 29
3.2.3 Alternativ 3a: Tvåfackskärl (2 st) och budningstjänster 32
3.2.4 Alternativ 3b: Separata kärl för mat- och restavfall, tvåfackskärl (1 st) och budningstjänster 35
3.2.5 Alternativ 4: Olikfärgade påsar med separat kärl för matavfall och tvåfackskärl för glasförpackningar 38
3.3 Komplementsystem 41

4 OMLASTNING VID FNI AV FÖRPACKNINGAR OCH RETURPAPPER 43
4.1 Antal och placering av omlastningsstationer 44
4.2 FNI-systemets betydelse för omlastningslösningen 44

5 KOSTNADSBERÄKNINGAR 46
5.1 Generella beräkningsförutsättningar 46
5.2 Systemspecifika beräkningsförutsättningar 47
5.3 Årskostnader 49
5.4 Investeringar och införandekostnader 51

6 SAMLAD BEDÖMNING 53
6.1 Förutsättningar för FNI i kommunerna 53
6.2 Nytta med FNI 54
6.3 Ekonomi och övriga aspekter 55

7 FÖRSLAG TILL SYSTEMLÖSNING 57
7.1 Typ av insamlingssystem 57
7.1.1 Huvudsystem och komplementsystem 57
7.1.2 Kärlindelning 59
7.1.3 Samordning med insamling från små flerbostadshus 59
7.1.4 Insamling med grön rutt 60
7.1.5 FNI av andra fraktioner 61

7.2 Omlastning 62
7.3 Beslutsprocess 63
7.4 Fortsatta förberedelser för införande 64
8 REFERENSER 66

Bilaga 1 *Orientering om insamlingssystem*
Bilaga 2 *Beräknade årskostnader per kommun*
Bilaga 3 *Beräknade investeringar per kommun*

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Från 2024 har kommunerna enligt den nya producentansvarslagstiftningen ansvaret för insamling av förpackningar från hushåll och samlokaliserade verksamheter som väljer kommunal insamling. Från 2027 ska insamlingen av förpackningar av papper, plast, metall och glas ske fastighetsnära.

Finansieringen ska ske genom att producenterna ersätter kommunerna för kostnaderna utifrån en särskild ersättningsmodell, i huvudsak baserat på insamlad mängd, antal hushåll som är anslutna till fastighetsnära insamling och antal lättillgängliga insamlingsplatser (LIP). Även kvaliteten på insamlade förpackningar kan komma att påverka ersättningen. Naturvårdsverket beslutar om föreskrifter om ersättningen och om dispenser. En första version av föreskrifterna gäller från januari 2023.

Kommunerna Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln, Vännäs och Örnsköldsvik (i denna rapport kallat Umeåregionen) samverkar på olika sätt inom avfallshantering och har valt att gemensamt förbereda övertagandet av insamlingsansvaret för förpackningar. Kommunerna Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs har tidigare även gemensamt handlat upp insamlingsentreprenör och omhändertagande av mat- och restavfall.

Syftet med denna utredning är att ta fram ett underlag till kommunerna inför beslut om fastighetsnära insamlingssystem av förpackningar och returpapper för villor, fritidshus och små flerbostadshus. I rapporten ska belysas olika aspekter på fastighetsnära insamling av förpackningar i kommunerna med några olika alternativa lösningar för villor och fritidshus. Utredningen innefattar vad valet av lösning för villor och fritidshus betyder för förutsättningarna för fastighetsnära insamling även från små flerbostadshus samt villor och fritidshus med gemensamma insamlingsplatser och möjligheterna till insamling med s.k. grön rutt[1] samt en logistiskt väl fungerande omlastning.

1.2 Förutsättningar och avgränsningar

Utredningen omfattar fastighetsnära insamling av *matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper* hos villor och fritidshus men berör även konsekvenser för små flerbostadshus och villor/fritidshus med gemensamma insamlingsplatser samt omlastning. Övriga flerbostadshus och verksamheter omfattas inte av utredningen.

Samma typ av insamlingssystem förutsätts tillämpas i alla kommunerna i Umeåregionen men i praktiken krävs ett politiskt beslut i varje kommun.

[1] Grön rutt innebär att behållarna ställs på ena sidan av vägen, vilket innebär att insamlingsfordonet inte behöver köra åt båda håll på vägen för att tömma samtliga kärl.

Utredningen omfattar inte insamling vid lättillgängliga insamlingsplatser (LIP) och återvinningscentraler av skrymmande förpackningar, träförpackningar eller övriga förpackningar (av t.ex. textil och keramik).

Utredningen fokuserar på system som kan utgöra *huvudsystem* (det insamlingssystem som används i merparten av fastigheterna och är det huvudsakliga systemet, t.ex. insamling i kärl) för matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper i kommunerna. Huvudsystemet kan vid behov kombineras med *komplementsystem* (t.ex. gemensamma insamlingsplatser med separata kärl eller underjordsbehållare) i viss typ av bebyggelse eller delar av kommunerna. I utredningen ges exempel på sådana system men dessa analyseras inte närmare.

Följande förkortningar och begrepp används i denna rapport:

- *FNI:* Fastighetsnära insamling, insamling på eller i nära anslutning till fastigheten där avfallet uppstår.
- *LIP:* Lättillgänglig insamlingsplats för skrymmande förpackningar. Platsen är publik.
- *ÅVC:* Bemannad återvinningscentral för bl.a. grovavfall och farligt avfall.
- *ÅVS:* Obemannad återvinningsstation med containrar för förpackningar och returpapper.
- *Gemensam insamlingsplats:* Plats där separata behållare för mat- och restavfall, förpackningar och returpapper delas mellan flera hushåll. Platsen är ett alternativ till insamling på fastigheten och definieras som FNI.
- *Små flerbostadshus:* Flerbostadshus med fyra eller färre lägenheter.
- *Grön rutt:* Insamlingstur där behållarna ställs upp på ena sidan av vägen, vilket innebär att insamlingsfordonet inte behöver köra åt båda håll på vägen för att tömma samtliga kärl.

1.3 Metod

Utredningen har genomförts utifrån granskning av befintliga underlag såsom renhållningsordningar, tidigare utredningar, interna underlag inklusive statistik och uppgifter från kundsystem och ekonomisystem samt muntliga uppgifter från nyckelpersoner i kommunerna. Tidigare genomförd förstudie om insamlingssystem i Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs från 2017 har i tillämpliga delar använts som utgångspunkt.

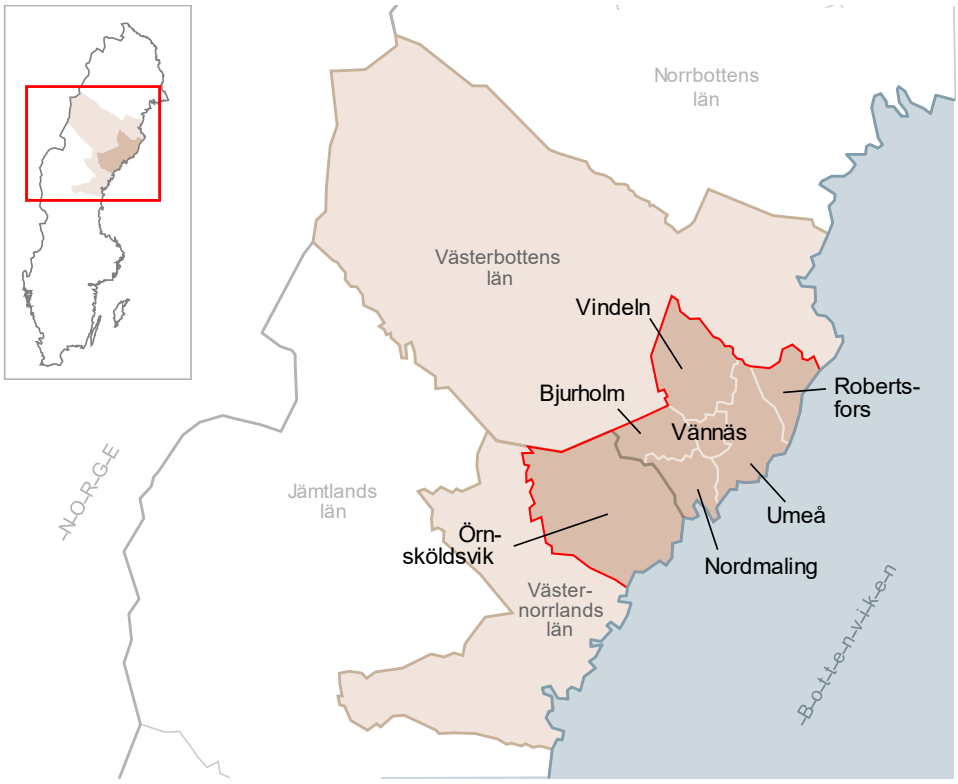
Utredarnas egna kunskaper och erfarenheter samt kontakter med andra kommuner och leverantörer av utrustning har bidragit till underlaget till utredningen. Förhållanden som beskrivs och aspekter som belyses har valts ut i samråd med kommunernas projektgrupp.

2 Nuläge och utgångspunkter

I föreliggande kapitel beskrivs översiktligt sådana lokala förutsättningar som kan vara av betydelse för utformningen av ett fastighetsnära insamlingssystem för mat- och restavfall, förpackningar och returpapper i Umeåregionen som helhet med kommentarer avseende enskilda kommuner där så bedömts nödvändigt. Förväntad befolkningsutveckling och hur avfallsmängderna kan komma att utvecklas beskrivs också.

2.1 Allmänt om regionen

Umeåregionen utgörs av följande kommuner i Västerbottens län; Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln, Vännäs, och i Västernorrlands län av Örnsköldsviks kommun. Regionen har en total landareal på ca 17 800 km², varav Örnsköldsvik är den till ytan största kommunen. Markanvändningen i Umeåregionen domineras av skogsmark. Av regionens sju kommuner har fyra stycken havskust; Robertsfors, Umeå, Nordmaling och Örnsköldsvik.

Figur 1 **Umeåregionen. Källa: Wikipedia (skapare Nisann)**

Umeåregionens transportinfrastruktur utgörs främst av vägarna E4 och E12, riksvägarna 92 och 363, järnväg som exempelvis Botniabanan samt Umeå flygplats. I Umeå och Örnsköldsviks kommuner finns hamnverksamhet och sjöfart.

Kommunerna har ett varierat näringsliv där två stora verksamhetsgrenar är offentlig sektor och tillverkningsindustri.

2.2 Befolkning och bebyggelse

I Tabell 1 presenteras antal invånare och bebyggelsestruktur i Umeåregionen.

Tabell 1 **Antal invånare (31 december 2022) och bebyggelsestruktur (våren 2023) i kommunerna Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln, Vännäs och Örnsköldsvik. Källa: SCB (antal invånare och andel villor på landsbygd) och kommunernas kunddatasystem.**

	Antal invånare, st	Antal hushåll i villa, st	*varav i villor på lands-bygd, st*	Antal hushåll i flerbostads-hus, st	Antal fritidshus, st
Bjurholm	2 372	932	634	208	644
Nordmaling	7 066	2 641	1 305	888	1 436
Robertsfors	6 759	2 557	1 574	558	1 821
Umeå	132 235	20 203	4 470	46 217	4 217
Vindeln	5 504	2 058	1 085	607	1 053
Vännäs	8 963	2 526	1 109	1 554	406
Örnsköldsvik	55 557	16 539	5 528	10 600	4 520
Summa	***218 456***	***47 456***	***15 705***	***60 632***	***14 097***

Umeå utgör den största staden i regionen avseende antal invånare. Staden är expansiv och kommunen har en positiv befolkningsökning med i genomsnitt ca 1 600 personer per år. Prognosen framåt är att befolkningen i Umeå kommun kommer fortsätta öka. Näst största staden i regionen är Örnsköldsvik. I Örnsköldsvik minskade befolkningen med 266 personer under 2022 och enligt SCB är prognosen framåt en fortsatt minskad befolkning.

I Vännäs kommun har det skett en svag befolkningsökning senaste åren men mellan 2021 och 2022 minskade befolkningen med ca 90 personer. Befolkningsförändringen för Nordmaling, Robertsfors och Vindelns kommuner har varit i det närmaste oförändrad senaste åren. I Bjurholms kommun är trenden de senaste åren en minskande befolkning.

Bebyggelsen är framförallt koncentrerad till tätorterna i regionen. På landsbygden är bebyggelsen spridd. Antalet fritidshus är störst i de kommuner som ligger kustnära.

När det gäller de små flerbostadshusen varierar det stort mellan kommunerna var de är belägna, i centralorten eller i andra tätorter eller på landsbygden. Andelen små flerbostadshus med upp till 4 lägenheter är under 14 % av det totala antalet flerbostadshus och majoriteten är belägna i kommunernas centralorter. Undantaget är Örnsköldsviks kommun där andelen små flerbostadshus med upp till 4 lägenheter utgör 28 % av flerbostadshusen. Majoriteten, ca 60 % av de små flerbostadshusen i Örnsköldsvik ligger inte i centralorten utan i mindre tätorter.

2.3 Insamling av mat- och restavfall, förpackningar och returpapper i kommunerna

2.3.1 Mål och strategier

Mål för avfallshanteringen återfinns framförallt i avfallsplanerna. Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs kommun har tagit fram en gemensam avfallsplan som gäller från 2021 medan Örnsköldsvik har en egen avfallsplan som gäller från 2023. I båda planerna finns mål som berör insamling av avfall:

Avfallsplan för Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs kommun

- Mängden mat- och restavfall ska minska
- Andel hushållsavfall för materialåtervinning inklusive biologisk behandling ska öka
- Inget farligt avfall i restavfallet
- Fossilfria drivmedel för kommunernas insamling av avfall

Örnsköldsviks avfallsplan

- Mängden mat- och restavfall ska minska
- Obligatorisk separat utsortering av matavfall
- Mängden farligt avfall (inklusive elavfall) ska vara max 10g/hushåll och vecka
- Klimatneutrala transporter för avfallshanteringen (som del i att Miva ska vara klimatneutralt)

Umeå kommun har också lokala miljömål som berör insamling av avfall och som handlar om att det ska vara fossilfria drivmedel och att transporternas klimatpåverkan ska minska.

2.3.2 Organisation

Umeå, Nordmaling och Vindelns kommuner ingår i ett gemensamt bolag (VAKIN) som sköter planering, kundtjänst, kommunikation, administration, utveckling och upphandling. I Örnsköldsviks kommun sköter det kommunala bolaget Miva (Miljö och Vatten i Örnsköldsvik AB) om att samla in, behandla och transportera bort avfall inom kommunen. Övriga kommuner i regionen sköter detta i förvaltningsform.

Samtliga kommuner i Umeåregionen har upphandlat insamlingstjänsterna som därmed utförs av entreprenör. Insamlingen i Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs kommuner utgör en entreprenad som är uppdelad i två insamlingsområden, dels de centrala delarna av Umeå och dels övriga kommuner tillsammans med Umeå landsbygd och ytterområden. Insamlingen i Örnsköldsvik utförs som ett insamlingsområde.

2.3.3 Nuvarande insamlingstjänster

Mat- och restavfall

I samtliga kommuner samlas matavfallet in i papperspåsar avsedda för matavfallsinsamling i separata kärl. Matavfallutsorteringen är obligatorisk för samtliga kommuner utom Örnsköldsviks där insamling av matavfallet är frivillig för hushållen. I Örnsköldsvik är anslutningsgraden till matavfallsinsamling 59 % för villor och 5 % för fritidshus under 2022.

Figur 2 **Papperspåse för matavfall i påshållare. Foto: Vakin**

För villor är den vanligaste behållarvolymen för restavfall 190 liter och för matavfall 140 liter. Alla kommuner har hämtning varannan vecka av båda kärlen förutom Örnsköldsvik som har behovshämtning. I Örnsköldsvik töms kärlen för restavfall i snitt 13 ggr/år och kärlet för matavfall i snitt 16 ggr/år.

För fritidshus kan hämtningen antingen ske fastighetsnära med egna kärl eller genom anslutning till en gemensam insamlingsplats. I Örnsköldsvik, Robertsfors och Bjurholm förekommer även att villor är anslutna till de gemensamma insamlingsplatserna för fritidshus. I Tabell 2 redovisas antal villor och fritidshus som är anslutna till gemensamma insamlingsplatser i respektive kommun.

Tabell 2 **Antal villor och fritidshus anslutna till gemensamma insamlingsplatser i respektive kommun år 2023. För fritidshusen anges det totala antalet fritidshus i kommunen inom parentes. Källa: Kommunernas kundsystem**

	Antal villor anslutna till gemensamma insamlingsplatser	Antal fritidshus anslutna till gemensamma insamlingsplatser, (totalt antal fritidshus)
Bjurholm	27	129 (644)
Nordmaling[1]	4	847 (1 436)
Robertsfors	184	983 (1 821)
Umeå[2]	2 555	4 108 (4 217)
Vindeln	38	846 (1 053)
Vännäs	0	263 (406)
Örnsköldsvik	79	543 (4 520)
Summa	**2 887**	**3 611 (14 097)**

1.) I Nordmaling är insamlingen från fritidshus under uppbyggnad, med en inriktning i att de flesta ansluts till gemensamma insamlingsplatser.

2.) Av villor anslutna till gemensamma insamlingsplatser så ingår de flesta i samfälligheter

Hämtningssäsongen för fritidshus infaller under 22 veckor per år för samtliga kommuner utom Örnsköldsvik där hämtningssäsongen är 18 veckor per år. Kärlstorleken för insamling av restavfall vid de gemensamma insamlingsplatserna varierar mellan kommunerna. I Robertsfors och Umeå är den vanligaste behållarvolymen för insamling av restavfall 660 liter medan den vanligaste behållarvolymen i Vindeln, Nordmaling, Bjurholm och Vännäs är 370 liter. I Örnsköldsvik förekommer 660 liter och 370 liter i ungefär lika stor omfattning. Dessutom förekommer krantömmande behållare för insamling av restavfall vid ca 9 gemensamma insamlingsplatser i Örnsköldsvik.

Förpackningar och returpapper

Insamling av förpackningar och returpapper för villor och fritidshus i Umeåregionen sker idag via ÅVS:er. Ingen fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper sker från villor och fritidshus.

I Tabell 3 redovisas antalet ÅVS:er i kommunerna och antalet ÅVS:er i förhållande till invånarantalet.

Tabell 3 **Antal ÅVS:er i Umeåregionen i förhållande till invånarantalet, 2022**

	Antal ÅVS	Antal ÅVS/ 1000 invånare
Bjurholm	4	1,7
Nordmaling	8	1,1
Robertsfors	6	0,9
Umeå	63	0,5
Vindeln	5	0,9
Vännäs	7	0,8
Örnsköldsvik	33	0,6
Summa	***126***	***0,6***

Figur 3 **Återvinningsstation. Exempel från Vännäs. Foto: Vännäs kommun**

2.3.4 Utrymmen och vägar

I Umeåregionen är bebyggelsen på landsbygd spridd och förutom i tätorterna är det ganska långa körsträckor. Kommunerna i Umeåregionen har en centralort som är dominerande och i övrigt små tätorter och landsbygd. I Örnsköldsviks kommun sker avfallsinsamling också från öar.

All insamling från villor sker med sidlastare. Undantaget är i Nordmaling, Robertsfors och Umeå, där insamlingen kompletteras med insamling med baklastare från fritidshus under hämtningssäsongen och i Örnsköldsvik där krantömmande behållare förekommer. Entreprenören har valt att utföra insamlingen genom skiftkörning för de flesta sidlastare med undantag för centrala delarna av Umeå.

Hämtningsförhållandena i kommunerna är grundläggande för hur många kärl som kan tömmas per dag och påverkar därmed kostnader för såväl nuvarande som framtida insamling av avfall. Ett mått på antalet tömda kärl per dag är det s.k. prestationstalet. I Tabell 4 presenteras bedömd

genomsnittlig prestation vid nuvarande insamling av mat- och restavfall från villor och fritidshus i kommunerna i Umeåregionen i olika typer av bebyggelse.

Tabell 4 **Genomsnittlig prestation (antal tömda kärl/dag) vid nuvarande insamling av mat- och restavfall i olika typer av bebyggelse med aktuella typer av insamlingsfordon. Prestationstalen är framtagna utifrån en normal arbetsdag där tömning av kärl bedöms utföras under 6 timmar och där 2 timmar utgör övrig tid såsom transport till och från hämtningsområdet, lossning, vård av fordon m.m.**

	Bebyggelsetyp	Prestation (antal tömda kärl), st/dag	Bak-/sid-lastare	Antal fack, st.	Beman-ning, st.
Bjurholm	**Villa tätort**	800	sidlastare	2	1
	Villa landsbygd	400	sidlastare	2	1
Nordmaling	**Villa tätort**	700	sidlastare	2	1
	Villa landsbygd	500	sidlastare	2	1
	Villa landsbygd (vintertid)	400	sidlastare	2	1
Robertsfors	**Villa tätort**	650	Sidlastare	2	1
	Villa + fritid landsbygd (sommartid)	570	Sidlastare	2	1
	Villa landsbygd (vintertid)	400	Sidlastare	2	1
Umeå	**Villa tätort**	700	sidlastare	2	1
	Villa landsbygd	500	sidlastare	2	1
Vindeln	**Villa tätort**	700	sidlastare	2	1
	Villa landsbygd	500	sidlastare	2	1
	Villa landsbygd (vintertid)	400	sidlastare	2	1
Vännäs	**Villa tätort**	800	sidlastare	2	1
	Villa landsbygd	570	sidlastare	2	1
Örnsköldsvik	**Villa tätort**	750	sidlastare	2	1
	Villa landsbygd	200	sidlastare	2	1

Hämtningen i Umeåregionen fungerar i stort bra, mycket tack vare det aktiva och kontinuerliga arbetsmiljöarbete som skett i kommunerna. Tillsammans med

entreprenören har åtgärder vidtagits avseende besvärliga hämtställen. I Umeå uppkommer dock ibland en intressekonflikt mellan att ha en hög exploateringsgrad och behovet av avfallshantering.

Vintertid är det periodvis problem p.g.a. halka i flera kommuner, vilket kan medföra försenad eller utebliven hämtning. Insamlingen under våren i samband med tjällossning kan också påverka insamlingen för vissa abonnenter. Kommunerna löser det på lite olika sätt, bland annat genom att kärlen får ställas ut vid en annan plats eller att hämtning får utföras vid nästa ordinarie tillfälle.

Mat- och restavfallet från Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs kommuner transporteras utan omlastning direkt till Umeå Energis anläggning på Dåvamyran. Restavfallet avlämnas till Umeå Energis anläggning för förbränning och matavfallet mellanlagras inför vidare transport till behandlingsanläggning. Transportsträckan från respektive kommuns centralort till Dåvamyran varierar från ca 1 mil upp till ca 7 mil enkel väg. I Örnsköldsviks kommun mellanlagras och omlastas mat- och restavfallet vid Må avfallsanläggning.

I samtliga kommuner i Umeåregionen är avfallsverksamheten delaktiga i planprocesserna och remissinstans för bygglov och detaljplaner.

2.3.5 Behållare och fordon

Kärl för insamling av mat- och restavfall ägs av kommunerna eller de kommunala bolagen. Majoriteten av restavfallskärlen i Umeåregionen är gamla och avskrivna (men ofta i bra skick) och utbyte av kärl görs kontinuerligt vid behov. Matavfallskärlen i Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Vindeln och Vännäs kommuner är nya och köptes in 2019 i samband med införandet av matavfallsinsamling. I Umeå har de flesta matavfallskärl köpts in mellan 2007 och 2013, men många kärl köptes också in 2019 i samband med att obligatorisk matavfallsutsortering infördes. I Örnsköldsvik är matavfallskärlen till abonnenter som valt matavfallsutsortering framförallt inköpta mellan 2014 och 2016 när matavfallsinsamling infördes i kommunen. Alla kommuner i Umeåregionen har taggade kärl för tömningsregistrering och vägning.

Förutom kärl finns för villor och fritidshus 9 krantömda behållare på platser för gemensamhetslösningar i Örnsköldsviks kommun.

Insamling från villor sker i huvudsak med sidlastande tvåfacksbilar i Umeåregionen. De fordon som entreprenören använder är uteslutande treaxliga.

Figur 4 **Sidlastartömning. Foto: Allmiljö AB**

2.3.6 Anläggningar

Samtliga kommuner har ÅVC:er inom kommunen för insamling av grovavfall och farligt avfall. Förutom Umeå som har 7 st. ÅVC:er och Örnsköldsvik som har 5 st. ÅVC:er så har övriga kommuner en ÅVC i respektive kommun.

Förbränning av restavfall sker för närvarande på Umeå Energis anläggning Dåvamyran för samtliga kommuner.

Matavfallet från Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs kommuner mellanlagras på Dåvamyran innan vidare transport till behandling i Skellefteå. Matavfallet från Örnsköldsvik mellanlagras och omlastas på Må avfallsanläggning innan vidare transport till behandling i Härnösand.

Förpackningar och returpapper från Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs kommuner som samlas in från ÅVS och fastighetsnära mellanlagras och sorteras på Stenas sorteringsanläggning utanför Holmsund. Utöver förpackningar från hushåll hanterar Ragn-Sells avfall från verksamheter inklusive förpackningar på Dåvamyran. Nyligen har även PreZero etablerat sig på Dåvamyran, men det är vid skrivandet av denna rapport oklart om de kommer hantera alla förpackningsfraktioner.

För förpackningar och returpapper från Örnsköldsviks kommun som samlas in är omlastningen utspridd till flera orter; returpapper omlastas på Må avfallsanläggning i Örnsköldsvik, pappers-, plast- och metallförpackningar omlastas i Husum och glasförpackningar omlastas i Kramfors.

2.4 Nuvarande och framtida avfallsmängder

Nuvarande avfallsmängder

I Tabell 5 redovisas insamlade mängder i Umeåregionen per kommun under 2021.

Tabell 5 **Totalt insamlade mängder mat- och restavfall samt förpackningar och returpapper 2021. Källa: Respektive kommun.**

	Restavfall (ton)	Matavfall (ton)	Förpack-ningar (ton)	Returpapper (ton)
Bjurholm	278	80	161	32
Nordmaling	705	214	386	89
Robertsfors	871	266	257	86
Umeå	17 890	4 991	8 027	2 646
Vindeln	778	229	263	73
Vännäs	953	349	494	111
Örnsköldsvik	6 760	1 956	3 538	1 120
Summa	***28 235***	***8 085***	***13 126***	***4 157***

Sammansättning i restavfallet och mängd utsorterat matavfall

Mängden förpackningar och returpapper i villornas restavfall i Umeåregionen ligger enligt de senast utförda plockanalyserna i intervallet 0,9-2,3 kg per hushåll och vecka, vilket är i nivå med andra kommuner i Sverige utan fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper.

Mängden matavfall i villornas restavfall i Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs kommuner ligger inom intervallet 0,3 - 0,8 kg per hushåll och vecka, vilket är något under rikssnittet. I Örnsköldsvik är mängden 1,0 kg per hushåll och vecka vilket är i nivå med andra kommuner i Sverige. Att det är mer matavfall i restavfallet i Örnsköldsvik antas bero på att matavfallsinsamlingen är frivillig, där 41 % av villahushållen inte är anslutna till matavfallsinsamling.

Mängden utsorterat matavfall från villor i Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs kommuner uppvisar stor variation i ett intervall mellan 3,0-6,0 kg per hushåll och vecka, men är i huvudsak över mängden i andra kommuner i riket.

Framtida avfallsmängder

Hur de framtida mängderna mat- och restavfall, förpackningar och returpapper kan förväntas utvecklas är svårbedömt och beror på flera olika faktorer. Några av de viktigaste är:

- Befolkningsutveckling, där befolkningen i Umeåregionen enligt SCB:s prognoser väntas öka med 0,3 % per år under perioden 2020-2040.
- Konjunktur och köpkraft, där exempelvis det senaste årets kostnadsutveckling kan visa sig få betydelse för avfallsmängderna i det korta perspektivet.
- Konsumtionsmönster, där exempelvis internethandel ger upphov till framförallt plast- och pappersförpackningar utöver de livsmedelsförpackningar som normalt uppstår i ett hushåll. Konsumtionen av papperstidningar minskar till förmån för digitala media.
- Förpackningsdesign, där exempelvis byte av förpackningsmaterial kan påverka insamlade mängder och återvinningsbarhet. Förändringar sker exempelvis där plastförpackningar ersätts av pappersförpackningar och där glas- och metallförpackningar ersätts av lättare förpackningar men effekten på avfallsmängderna är långsam.
- Insamlingssystemets utformning, där högre service genom fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper ger ökad utsortering av förpackningar och returpapper och minskade mängder restavfall.
- Informationsinsatser, såväl i samband med förändringar av insamlingssystemet som löpande kan bidra till ökad utsortering av olika fraktioner.
- Lagkrav avseende exempelvis FNI av förpackningar från 2027 och krav på separat insamling av fler fraktioner såsom textil. Det är i dagsläget osäkert vad kravet på separat insamling av textil kommer att innebära.

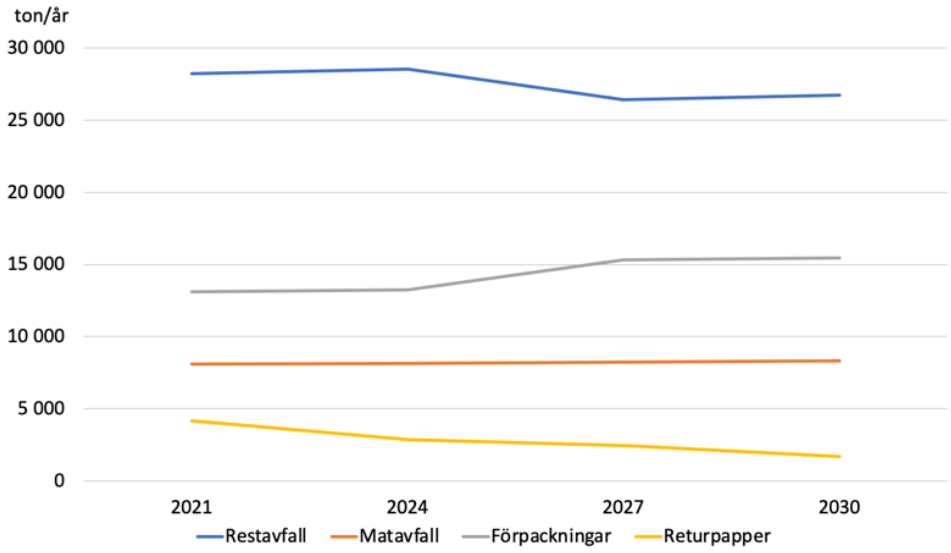
Kontakter med bl.a. Naturvårdsverket, Avfall Sverige och producentorganisationerna FTI och TMR visar att det troligtvis inte finns något underlag för att beräkna hur de framtida avfallsmängderna kan komma att påverkas av faktorer såsom konjunktur, köpkraft, konsumtionsmönster och förpackningsdesign.

Om man däremot ser trenden när det gäller insamlade mängder av respektive förpackningsfraktion och returpapper de senaste åren som ett mått på utvecklingen så kan en grov beräkning göras med hänsyn till kommande lagkrav på FNI, som kan antas ge motsvarande effekt på mängderna som vid införande av befintlig FNI med fyrfackskärl i villa och separata kärl i lägenhet. FTI:s bedömning är att insamlingssystemets

utformning och servicenivå åtminstone på kort sikt är av större betydelse för de insamlade mängderna förpackningar och returpapper än exempelvis förpackningsdesign och materialval för förpackningar för olika typer av produkter.

Avfall Sverige beräknade 2019 insamlingspotentialen för förpackningar och returpapper, inför ett eventuellt kommunalt insamlingsansvar och krav på fastighetsnära insamling. Erfarenheter visade då att införande av FNI av förpackningar och returpapper från villor och fritidshus kan förväntas halvera mängden förpackningar och returpapper i restavfallet, vilket har bekräftats vid uppföljning av insamlingsresultat vid FNI på senare år[2]. Tillgänglig insamlingsstatistik från FTI visade tidigare på ökande mängder per invånare av de flesta förpackningsslag men utvecklingen på senare år pekar på att de insamlade mängderna förpackningar per invånare har planat ut till en stabil årlig nivå. Mängden insamlat returpapper per invånare visar på en trend motsvarande en minskning med ca 12 % per år.

I Figur 5 presenteras en prognos för totalt insamlade mängder mat- och restavfall samt förpackningar och returpapper, baserat på nyckeltal från kommuner som har infört FNI av förpackningar och returpapper, aktuella befolkningsprognoser för kommunerna i Umeåregionen enligt SCB och trender avseende insamlade mängder förpackningar och returpapper enligt FTI. Prognosen har ett tioårigt perspektiv och bygger på statistik avseende insamlade mängder 2021 från villor, fritidshus och lägenheter och från återvinningsstationer. I mängderna ingår även mindre mängder från verksamheter.

Figur 5 **Prognos för totalt insamlade mängder mat- och restavfall samt förpackningar och returpapper 2021-2030 i Umeåregionen, ton/år Prognosen baseras på nyckeltal från kommuner som har infört FNI, aktuella befolkningsprognoser enligt SCB och trender avseende insamlade mängder förpackningar och returpapper enligt FTI.**

[2] PM Uppnådda resultat med fastighetsnära insamling av förpackningar, Avfall Sverige 2023.

Under perioden kan mängden insamlade förpackningar väntas öka till följd av befolkningsutvecklingen och den ökade utsorteringen till följd av utbyggnad av FNI för förpackningar som förutsätts ske fram till 2027 och som mest intensivt 2024-2026. Den samlade effekten av införande av FNI motverkas av den relativt stora andelen lägenheter, där erfarenheter visar på en mindre effekt av FNI än hos villor. I Umeå är dessutom redan idag en stor del av lägenheterna anslutna till FNI, vilket ytterligare begränsar effekten av utbyggnaden. När inte bara FNI av mat- och restavfall utan även av förpackningar (och returpapper) blir en del av grundservicen och kommunerna får ansvaret för insamlingen av förpackningar inkl. information och utveckling av systemet så bedöms effekten kunna bli större för både villor och lägenheter.

Mängden insamlat returpapper antas fortsätta att minska till följd av minskad konsumtion av papperstidningar. Minskningen av den insamlade mängden returpapper motverkas av utbyggnaden av FNI av returpapper som antas ske samordnat med utbyggnaden av FNI av förpackningar 2024-2026.

Mängden restavfall ökar till följd av befolkningsutvecklingen men utbyggnaden av FNI för förpackningar och returpapper resulterar ändå i en nettominskning av mängden restavfall.

Även mängden matavfall ökar till följd av befolkningsutvecklingen.

Utöver de effekter av införande av FNI som presenteras ovan så visar erfarenheter från andra kommuner som har infört FNI att detta, åtminstone initialt, även kan leda till minskade mängder av andra typer avfall i restavfallet och att utsorteringen av matavfall kan öka samtidigt som mängden matsvinn minskar. Det är osäkert om dessa effekter är bestående över tid, varför sådana antaganden inte har inkluderats i denna prognos.

2.5 Kundnöjdhet

I kundnöjdhetsundersökningar som genomförs i Nordmaling, Umeå, Vindeln, Vännäs och Örnsköldsvik svarar 84-90 % av de tillfrågade hushållen att de är nöjda med kommunens avfallshantering i stort och 82-90 % att de är nöjda med hämtningen av avfall. I Robertsfors är 95 % av hushållen nöjda med hämtning av hushållsavfall. I Bjurholm genomfördes 2021 en egen kundnöjdhetsundersökning där den sammantagna uppfattningen om tillgänglighet, renhållning och återvinningscentralerna fick uppskattas på en skala mellan 1-100 och där medelvärdet blev en nöjdhet på 79.

2.6 Ekonomi och taxor

Kostnaderna för kommunernas hantering av avfall från villor, fritidshus, lägenheter och verksamheter i Umeåregionen (exkl. slam) har beräknats till ca 188 Mkr/år, baserat på gällande entreprenörs- och behandlingspriser, se Tabell 6. Kostnaderna inkluderar administration, behållare, matavfallspåsar, insamling, transport, behandling, ÅVC och farligt avfall.

Tabell 6 **Kostnader för avfallsverksamheten i kommunerna 2021. Fält i Avfall Web inom parentes. Kostnaderna avser hantering av avfall från både villor, fritidshus, lägenheter och verksamheter.**

	Totala kostnader, exkl slam[1], Mkr (EK21)	Insamlings-kostnad mat- och restavfall[2], Mkr (EK12)	Behandlings-kostnad mat- och restavfall inkl. fjärrtransport[3], Mkr (EK13+EK15)
Bjurholm	3,33	0,85	0,29
Nordmaling	6,97	1,88	0,76
Robertsfors	6,18	1,66	0,93
Umeå	102,26	24,87	18,81
Vindeln	5,56	1,71	0,82
Vännäs	8,26	1,60	1,00
Örnsköldsvik	55,57	12,09	7,52
Summa	**188,13**	**44,67**	**30,12**

1) Inkl administration, ÅVC, farligt avfall och omlastning.

2) Inkl matavfallspåsar, behållare och insamling med samtliga insamlingssystem.

3) Inkl omlastning.

Kommunernas avfallstaxor har likartade taxekonstruktioner bestående av en fast grundavgift som är beroende av kundkategori, en hämtningsavgift som är beroende av behållarvolym samt en viktavgift. I hämtningsavgiften ingår hämtning ett bestämt antal gånger per år, utom i Örnsköldsvik som tillämpar behovshämtning. Den totala avgiftsnivån är relativt låg, jämfört med riksgenomsnitt, vilket särskilt gäller Bjurholm, Umeå, Vännäs och Örnsköldsvik. Riksgenomsnittet för avfallsavgift för villa ligger på ca 2 400 kr/år för och för fritidshus på ca 1 500 kr/år.

I Tabell 7 presenteras den totala avgiften (grundavgift, hämtningsavgift och, i förekommande fall, viktavgift) för vanligaste abonnemang i villa och fritidshus i respektive kommun.

Tabell 7 **Avgift för vanligaste abonnemang i villa och fritidshus år 2021 (kr/år inkl moms).**

	Villa	Fritidshus
Bjurholm	1 929	950
Nordmaling[1]	2 368	1 250
Robertsfors[1]	2 294	1 326
Umeå[1]	1 951	995
Vindeln[1]	2 362	1 220
Vännäs	1 672	945
Örnsköldsvik	1 989	694

1) För fritidshus i Nordmaling, Robertsfors, Umeå och Vindeln är insamling vid gemensamma insamlingsplatser den vanligaste lösningen för fritidshus. För dessa lösningar utgår ingen viktavgift.

3 Tänkbara principlösningar för insamling av avfall i Umeåregionen

I föreliggande kapitel beskrivs olika alternativ för utveckling av kommunernas insamling av avfall från hushåll i Umeåregionen samt för- och nackdelar med respektive alternativ i relation till övriga alternativ analyseras översiktligt med utgångspunkt från följande aspekter:

- **Insamlingsresultat**, t.ex. insamlad mängd och kvalitet på utsorterade fraktioner
- **Miljö**, t.ex. möjlighet till kvalitetskontroll av insamlat avfall, transportbehov, behov av påsar för insamling, risk för förluster i hanteringen
- **Service**, t.ex. antal och storlek på kärl, tömningsfrekvens
- **Arbetsmiljö**, t.ex. behov av manuell tömning av kärl och behållare, säkerhet vid tömning, behov av lyft
- **Tekniska begränsningar**, t.ex. behov av särskilda fordon och behållare, flexibilitet avseende hämtningsfrekvens, behållartyper och antal fraktioner, framkomlighet för fordon, möjlighet att samla in avfall även från gemensamma insamlingsplatser och små flerbostadshus, erfarenheter av systemet i full skala, etablerbarhet
- **Ekonomi**, t.ex. kostnadseffektivitet, investeringsbehov

Insamlingsresultat, miljö och service är aspekter som är avgörande för nyttan med insamlingssystemet och därför bör värderas högt vid slutligt val av systemlösning. Arbetsmiljö är en aspekt som kan innebära avgörande begränsningar för valet av ett visst system.

Utöver dessa aspekter så ska i utredningen även belysas möjligheten att tillämpa grön rutt vid insamlingen. Dessa möjligheter finns oavsett insamlingssystem men behöver beaktas på olika sätt beroende på valet av system. Grön rutt är av betydelse ur många aspekter och kan exempelvis minska körsträcka, bränsleförbrukning och tidsåtgång samtidigt som service och trafiksäkerhet påverkas. Rekommendationer avseende grön rutt lämnas i kap **Fel! Hittar inte referenskälla.** i anslutning till förslaget till systemlösning.

3.1 Kriterier för val av insamlingssystem

Grundläggande förutsättningar för de alternativ som analyseras är att de ska ligga i linje med kommande krav på kommunernas insamling av förpackningar, de nationella miljökvalitetsmålen och kommunernas mål och strategier om bl.a. bättre sortering, god resurshushållning och strävan uppåt i avfallstrappan enligt kommunernas avfallsplaner. De alternativ som studeras har valts av projektgruppen i samråd med Miljö & Avfallsbyrån och ska uppfylla följande:

- Samtliga fraktioner av matavfall, förpackningar av glas, metall, plast och papper samt returpapper ska sorteras ut ur restavfallet vid källan (källsortering) och *samlas in separat* enligt gällande lagstiftning.

Källsortering är väl etablerat inom svensk avfallshantering och är den sorteringsprincip som generellt visat sig ge bäst kvalitet på insamlade fraktioner.

- Insamlingen av förpackningar ska ske genom ett huvudsystem med FNI enligt kommande lagkrav på att *insamlingen ska ske på eller i nära anslutning till fastigheten* och med ett mindre antal ÅVS:er som backup. ÅVS:erna analyseras och kostnadsberäknas inte.
- Behållare, fordon och andra tekniska lösningar som tillämpas ska vara beprövade utifrån erfarenheter i full skala.
- Bland de alternativ som analyseras ska exempel finnas på alternativ där befintliga kärl behålls samt alternativ där antal kärl begränsas.
- Insamlingssystemen ska kunna användas i alla kommunerna i regionen för att underlätta samordning och kostnadseffektiv insamling.

Lokala förutsättningar i Umeåregionen som bedöms vara av betydelse vid val av system och utformning av alternativ för analys i denna utredning är:

- Insamling av matavfall i papperspåse med separat behållare är fullt utbyggd i alla kommuner[3] med bra insamlingsresultat.
- Det förekommer insamling efter större vägar med höga hastigheter på landsbygden
- Gemensamma insamlingsplatser är vanligt för framförallt fritidshus förutom i Örnsköldsvik där det förekommer men i liten omfattning.
- FNI av förpackningar och returpapper från lägenheter sker i huvudsak i separata kärl i Umeåregionen.
- Insamlingen av avfall påverkas av att det är vinterförhållanden under halva året med snö och halka och på våren tjällossning.
- Umeå och Örnsköldsvik är idag av strategisk betydelse i infrastrukturen för avfallshantering i Umeåregionen eftersom det i dessa kommuner finns avfallsanläggningar med möjlighet till omlastning. I Umeå finns också en förbränningsanläggning för avfall. Entreprenörerna har idag fordon och chaufförer stationerade i Umeå och Örnsköldsvik.

Olika typer av insamlingssystem beskrivs i Bilaga 1.

[3] För Örnsköldsvik är systemet fullt utbyggt men anslutningsgraden till matavfallsinsamlingen är 59% då det är ett frivilligt system för hushållen.

3.2 Huvudsystem för insamling av matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper

Baserat på kriterier och lokala förutsättningar enligt kapitel 3.1 har projektgruppen i samråd med Miljö & Avfallsbyrån valt följande huvudsystem för analys:

- **Alternativ 1: Fyrfackskärl (2 st.)** för matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper.
- **Alternativ 2: Tvåfackskärl (4 st.)** för matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper.
- **Alternativ 3a: Tvåfackskärl (2 st.)** för matavfall, restavfall och plast- och pappersförpackningar samt budningstjänster för övriga förpackningar och returpapper.
- **Alternativ 3b: Separata kärl (2 st.)** för matavfall och pappersförpackningar, **tvåfackskärl (1 st.)** för restavfall och plastförpackningar samt budningstjänster för övriga förpackningar och returpapper.
- **Alternativ 4: Separat kärl för olikfärgade påsar** för pappers-, plast- och metallförpackningar, returpapper och restavfall för **optisk sortering**, **separat kärl** för matavfall och **tvåfackskärl** för glasförpackningar.

Alternativen har valts för att spegla principiellt olika lösningar, vilka jämförs med varandra. Fysiska förutsättningar i bebyggelsen kan i praktiken begränsa möjligheterna att införa FNI i vissa fastigheter, där det i vissa fall, om förutsättningar finns, kan bli aktuellt att använda komplementsystem (se kapitel 3.3).

I samtliga alternativ förutsätts att nuvarande system med vägning avvecklas, för att de olika alternativens funktion ska bli jämförbar.

Matavfall förutsätts samlas in i papperspåsar avsedda för matavfallsinsamling.

ÅVS:erna förutsätts finnas kvar i viss utsträckning och fungera som backup i situationer då kärlvolymen inte är tillräcklig för framförallt plast- och pappersförpackningar. På platserna för ÅVS:er förutsätts också insamling av skrymmande förpackningar ske, d.v.s. de fungerar också som en LIP. Kostnaderna för ÅVS/LIP beräknas inte.

3.2.1 Alternativ 1: Fyrfackskärl (2 st)

Alternativ 1 innebär att nuvarande insamlingssystem för villor och fritidshus ersätts med två fyrfackskärl (370 liter) där matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper samlas in fastighetsnära. Tömning av det ena kärlet sker varannan vecka och av det andra var fjärde vecka, totala antalet tömningar per fastighet är 39 ggr/år[4] och den tömda volymen vid fastigheten är 278 liter per vecka.

[4] Ena kärlet töms varannan vecka vilket innebär 26 ggr/år och det andra kärlet töms var 4:e vecka vilket innebär tömning 13 ggr/år

Ett exempel på indelning av fraktioner skulle kunna vara att matavfall, pappersförpackningar, returpapper och färgade glasförpackningar samlas in i kärl 1 som töms varannan vecka och restavfall, plastförpackningar, metallförpackningar och ofärgade glasförpackningar samlas in i kärl 2 som töms var fjärde vecka.

Figur 6 **Fyrfackskärl med fack för åtta fraktioner, här med påhängsbehållare för lampor och småbatterier. Foto: PWS AB**

I Tabell 8 presenteras för- och nackdelar med hantering av matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper i ett system med två stycken fyrfackskärl för villor och fritidshus. Aspekterna insamlingsresultat, miljö och service är avgörande för nyttan med insamlingssystemet och har därför markerats med grönt.

Tabell 8 **För- och nackdelar med insamling i fyrfackskärl i villa och fritidshus**

Fördelar	Nackdelar
Insamlingsresultat	
Hög kvalitet på insamlat avfall	
Hög källsorteringsgrad	
Miljö	
Lätt att göra kvalitetskontroller av oemballerade förpackningar och returpapper och ge återkoppling till enskilda hushåll för förbättrad sortering då systemet innebär manuell tömning	
Rationell insamlingslogistik där flera fraktioner hämtas samtidigt innebär begränsade utsläpp från transporterna, varje fastighet besöks 39 ggr/år	
Förpackningar och returpapper kan lämnas löst vilket gör att behovet av plastpåsar blir lågt jämfört med olikfärgade påsar	
Service	
Alla fraktioner hämtas i samma system, utan att innebära fler kärl på/vid fastigheten	Kärlen kan upplevas som stora
Med två kärl blir det lätt för kunden att veta när tömningen ska ske jämfört med fler kärl	
Hushåll behöver inte lagra utsorterade förpackningar och returpapper i bostaden	

Fördelar	Nackdelar
Oemballerat avfall i separata fack är tydligt och pedagogiskt	
Kunden slipper arbetet med att ”buda” för hämtning av vissa fraktioner	
Arbetsmiljö	
	Fyrfacksbilar finns endast som baklastande fordon, vilket innebär att kärlen behöver hanteras manuellt vid tömning. Manuell tömning kan bli tungt speciellt vintertid.
	Baklastartömning innebär stora risker för personal vid arbete bakom fordonet vid större vägar med höga hastigheter
Tekniska begränsningar	
	Omlastning och mellanlagring behöver ske på samma plats för samtliga fraktioner för effektiv insamlingslogistik
	De särskilt utformade fyrfackskärlen begränsar möjligheterna till att utöka antalet fraktioner i framtiden
	Fyrfackskärl måste tömmas med särskilda fyrfackade fordon
	Fyrfacksfordon har mer rörliga delar och mer hydraulik som kräver underhåll och utbyte
	Enfackskärl vid t.ex. gemensamma insamlingsplatser eller små flerbostadshus kan inte tömmas med fyrfacksfordon för alla fraktioner, vilket kan inverka på logistiken
	Insamlingen i olika fack innebär att fordonet inte kan fyllas lika effektivt.
Ekonomi	
Begränsat antal besök med sopbilen vid varje fastighet och hämtning av flera fraktioner samtidigt	Investeringar krävs i särskilda kärl
Ingen investering krävs i anläggning för sortering av olikfärgade påsar	Entreprenören måste investera i dyrare fyrfacksfordon
	Lägre prestation vid insamling med baklastare

Kommuner som infört fyrfackssystemet uppvisar ett bra insamlingsresultat med hög källsorteringsgrad och hög kvalitet[5]. Systemet innebär endast två kärl som kan ta samtliga fraktioner, vilket gör det relativt lätt att få plats med kärlen på fastigheten. Eftersom förpackningarna och returpappret lämnas löst får användaren visuell återkoppling vid sorteringen, vilket gör systemet tydligt.

[5] PM Uppnådda resultat med fastighetsnära insamling av förpackningar, Avfall Sverige 2023

Systemet kräver heller ingen arbetsinsats för kunden i form av att buda för att få hämtat eller hålla rätt på många olika hämtningsdagar för olika kärl.

Fyrfacksystemet kräver investering i mer avancerade kärl och fordon för villor och fritidshus. Samtidigt kan kostnader hållas nere eftersom antalet hämtningstillfällen per fastighet kan begränsas till 39 gånger/år. Fyrfacksbilar finns endast i baklastande utförande, vilket vid större vägar med höga hastigheter innebär stora risker för personalen.

Möjligheten att tömma andra typer av behållare med fyrfackfordonen är begränsad. Vilka fack som används till vilka fraktioner i fyrfackskärlen blir styrande för möjligheten att tömma traditionella enfackskärl. Detta är av betydelse för logistiken i insamlingen, där exempelvis separata behållare för förpackningar och returpapper vid gemensamhetslösningar kan behöva tömmas med samma bil som samlar in avfall från lägenheter.

3.2.2 Alternativ 2: Tvåfackskärl (4 st)

Alternativ 2 innebär att nuvarande insamlingssystem för villor och fritidshus ersätts med fyra tvåfackskärl där matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper samlas in fastighetsnära. Totalt besöks varje villa 56 ggr/år[6] av sopbilen och den tömda volymen vid fastigheten blir 258 liter per vecka vid insamling i 240 liters kärl.

Ett exempel på vilka fraktioner som skulle kunna samlas in med olika hämtningsintervall är att matavfall och pappersförpackningar hämtas varannan vecka, restavfall, plastförpackningar, returpapper och metallförpackningar hämtas var fjärde vecka och färgade och ofärgade glasförpackningar hämtas en gång i kvartalet.

Figur 7 **Fyra stycken tvåfackskärl med fack för sammanlagt åtta fraktioner. Exempel från Västervik. Foto: Amalina Natur & Miljökonsult**

[6] Kärl 1 töms varannan vecka och kärl 2 var fjärde vecka, kärl 3 var fjärde vecka och kärl 4 en gång i kvartalet vilket betyder att varje villafastighet besöks totalt 56 ggr/år.

I Tabell 9 presenteras för- och nackdelar med hantering av matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper i ett system med fyra stycken tvåfackskärl för villor och fritidshus. Aspekterna insamlingsresultat, miljö och service är avgörande för nyttan med insamlingssystemet och har därför markerats med grönt.

Tabell 9 För- och nackdelar med insamling i fyra stycken tvåfackskärl i villa och fritidshus

Fördelar	Nackdelar
Insamlingsresultat	
Sannolikt[7] hög källsorteringsgrad av förpackningar och returpapper	
Sannolikt[8] hög kvalitet på utsorterade förpackningar	
Miljö	
Förpackningar och returpapper kan lämnas löst vilket gör att behovet av plastpåsar blir lågt jämfört med olikfärgade påsar	Sidlastartömning innebär att felsortering inte upptäcks innan tömning av kärlet sker i bilen, vilket kan påverka lassens kvalitet
Felsortering vid sidlastartömning kan upptäckas genom att använda kamera för att övervaka tömningen av kärlet in i bilen, vilket gör att återkoppling kan ske till enskilda hushåll för förbättrad kvalitet	Många transporter med sopbil för att ombesörja insamlingen av samtliga fraktioner från villor och fritidshus, varje fastighet besöks 56 ggr/år vilket är det högsta antal gånger en fastighet besöks av jämförda alternativ
Service	
Hushåll behöver inte lagra utsorterade förpackningar och returpapper i bostaden	Det kan upplevas som många kärl att ha på fastigheten
Oemballerat avfall i separata fack/kärl är tydligt och pedagogiskt	Fyra kärl kan uppfattas som negativt ur användarperspektiv vid sortering av avfallet jämfört med färre kärl som ger en större överblickbarhet
Kunden slipper arbetet med att ”buda” för hämtning av vissa fraktioner	Fyra kärl kräver större utrymme på fastigheten[9]
	Fler tömningstillfällen med tömningsschema att hålla rätt på för hushållen, vilket kan uppfattas som negativt ur ett användarperspektiv
Arbetsmiljö	
Ingen manuell hantering av kärl vid tömning	
Sidlastartömning gör det lättare att undvika risker för personalen, då arbete utanför fordonet är begränsat	
Tekniska begränsningar	
Teknik för tömning av tvåfackskärl med sidlastare[10] har utvecklats och finns i drift på marknaden vilket gör att det går att fortsätta med insamling med sidlastare i regionen	Erfarenheter av insamling av förpackningar i tvåfackskärl med tvåfackad sidlastare saknas

[7] Begränsade erfarenheter från insamling av förpackningar med tvåfackssystem i andra kommuner.
[8] Begränsade erfarenheter från insamling av förpackningar med tvåfackssystem i andra kommuner.
[9] Fyra tvåfackskärl kräver en längd av 2,4 meter vid kärlen uppställda bredvid varandra och ett mellanrum mellan kärlen på 10 cm. Jämförelse kan göras med två fyrfackskärl som kräver en längd av 1,6 m.
[10] En lösning som möjliggör tömning av tvåfackskärl med sidlastare används i t.ex. Lycksele.

Fördelar	Nackdelar
Standardkärl med mellanvägg kan användas. Locken behöver dock vara av ”butterfly” modell	Detta alternativ medför fler tömningstillfällen än övriga alternativ, vilket betyder större risk för olyckor när sidlastaren stannar vid trafikerad väg för att tömma kärl
Enfackskärl vid t.ex. gemensamma insamlingsplatser eller små flerbostadshus kan delvis betjänas på samma turer som hämtning från enskilda fastigheter där samma fordonstyp används	
Tömning av kärlen kan ske med både sidlastande och baklastande fordon	
Insamling med tvåfacksbilar gör att fordonet kan fyllas mer effektivt jämfört med fyrfacksbilarna	
Ekonomi	
Tvåfackade sidlastare kan användas, vilket begränsar investeringarna (för entreprenören) jämfört med ett fyrfackssystem	Investeringar krävs i fyra kärl per fastighet
Högre prestation vid insamling med sidlastare än med baklastare	Fler hämtningar per år än i övriga alternativ med tömning av kärl
Ingen investering krävs i anläggning för sortering av olikfärgade påsar	

Insamlingsresultatet kan sannolikt, baserat på erfarenheter från andra kommuner, bli bra med hög källsorteringsgrad och hög kvalitet på insamlade fraktioner. Erfarenheterna från insamling av förpackningar med tvåfackssystem i andra kommuner är dock begränsade till försök, insamling av vissa fraktioner och i någon kommun sker insamling av samtliga fraktioner med hög anslutningsgrad. Erfarenheter av insamling av förpackningar i tvåfackskärl med tvåfackad sidlastare saknas.

Tvåfackssystemet innebär ur ett användarperspektiv fler kärl på tomten, fler tömningstillfällen att hålla rätt på och vid sortering kan fyra kärl för insamling ge en sämre överblickbarhet än fyrfackssystemet. Systemet innebär att hushållen inte behöver lagra utsorterade fraktioner i bostaden.

Kostnaderna för insamlingen från villor och fritidshus ökar jämfört med fyrfackssystemet till följd av ökade transporter eftersom varje fastighet har fyra kärl som inte kan tömmas av samma fordon, vilket medför att varje fastighet måste besökas 56 ggr/år. Kostnaderna begränsas genom att konventionella kärl med mellanvägg samt standardfordon kan användas. En lösning som möjliggör tömning av tvåfackskärl med sidlastare har tagits fram och används idag för insamling av mat- och restavfall i Lycksele. Erfarenheterna från tömning av tvåfackskärl med sidlastare är ännu begränsade. I standardutförande töms tvåfackskärl med baklastande insamlingsfordon.

3.2.3 Alternativ 3a: Tvåfackskärl (2 st) och budningstjänster

Alternativ 3a innebär att nuvarande insamlingssystem för villor och fritidshus ersätts med två stycken tvåfackskärl kombinerat med budning av tre förpackningsfraktioner och returpapper. Totalt besöks varje villa ca 52 ggr/år[11] av sopbilen/budningsbilen och den tömda volymen vid fastigheten blir 210 liter per vecka, vid insamling i 240 liters kärl.

Ett exempel på vilka fraktioner som skulle kunna samlas in med de olika tömningsintervallen i tvåfackskärlen är att matavfall och pappersförpackningar hämtas varannan vecka medan restavfall och plastförpackningar hämtas var fjärde vecka.

Budningen sker genom att de tre förpackningsfraktionerna och returpappret läggs i separata mindre behållare med en volym av ca 30 liter med lock. Behållarna ställs ut vid hämtstället för kärlen, töms manuellt och sedan ställs behållarna tillbaka på tömningsplatsen. Hämtningen sker efter avrop men är styrd till bestämda dagar. Tömningen sker genom att boxens innehåll manuellt töms över till kärl för respektive fraktion som finns uppställda i en mindre lastbil.

I Tabell 10 presenteras för- och nackdelar med hantering av matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper i tvåfackskärl kombinerat med budning av tre förpackningsfraktioner och returpapper för villor och fritidshus. Aspekterna insamlingsresultat, miljö och service är avgörande för nyttan med insamlingssystemet och har därför markerats med grönt.

Tabell 10 För- och nackdelar med insamling i två stycken tvåfackskärl tillsammans med budningstjänster för villa och fritidshus

Fördelar	Nackdelar
Insamlingsresultat	
Sannolikt[12] hög källsorteringsgrad av mat- och restavfall, plast- och pappersförpackningar.	Osäker källsorteringsgrad för fraktioner som behöver budas
Sannolikt[13] hög kvalitet på utsorterade förpackningar	
Miljö	
Felsortering vid sidlastartömning kan upptäckas genom att använda kamera för att övervaka tömningen av kärlet in i bilen, vilket gör att återkoppling kan ske till enskilda hushåll för förbättrad kvalitet	Sidlastartömning innebär att felsortering inte upptäcks innan tömning av kärlet sker i bilen, vilket kan påverka lassens kvalitet
Lätt att göra kvalitetskontroller av de oemballerade förpackningarna och returpappret som samlas in i behållarna som budas	Fler transporter med sopbil och lastbil för att ombesörja insamlingen av samtliga fraktioner jämfört med fyrfackssystemet och det optiska systemet, varje fastighet besöks 52 ggr/år
Förpackningar och returpapper kan lämnas löst vilket gör att behovet av plastpåsar blir lågt jämfört med olikfärgade påsar	Transporterna för fraktionerna med budning riskerar innebära ett liknande körmönster som för sopbilen vilket gör att ingen besparing i transportarbetet sker

[11] Kärl 1 töms varannan vecka, kärl 2 var fjärde vecka och budningsbilen besöker fastigheten var fjärde vecka vilket totalt ger att fastigheten besöks 52 ggr/år.
[12] Begränsade erfarenheter från insamling av förpackningar med tvåfackssystem i andra kommuner.
[13] Begränsade erfarenheter från insamling av förpackningar med tvåfackssystem i andra kommuner.

Fördelar	Nackdelar
Transporterna för fraktionerna som budas sker med mindre lastbil, vilket ger mindre utsläpp per körd kilometer jämfört med en sopbil	Budningstjänsterna riskerar innebära fler transporter till och från avlämningsplatsen för avfallet p.g.a. att färre hushåll kan betjänas på en dag jämfört med system med kärl men även att kärlen i lastbilen riskerar bli fulla efter relativt få hushåll
	Personbilstransporter till ÅVS riskerar fortsätta för fraktionerna som ska budas samtidigt som systemet innebär att lastbilen åker runt för insamling vid hushållen
Service	
Innebär endast två kärl på fastigheten jämfört med dagens system	Hushåll behöver lagra fraktionerna som hämtas genom budning i bostaden
Med två kärl blir det lättare för kunden att veta när tömningen ska ske jämfört med fyra stycken tvåfackskärl	Kunden måste själv ombesörja att ”buda” för hämtning av vissa fraktioner
Oemballerat avfall i separata fack eller behållarna är tydligt och pedagogiskt	Kan vara tungt för kunden att bära ut behållarna som budas inför tömning. Det kan vara begränsande för en del kunder att kunna använda systemet
	Alternativet innebär den lägsta tömda volymen av samtliga alternativ
Arbetsmiljö	
Ingen manuell hantering av tvåfackskärlen vid tömning	Tungt manuellt arbete med att lyfta, bära och tömma behållarna[14] som budas, vilket medför risk för skador på personalen
Sidlastartömning gör det lättare att undvika risker för personalen vid tömning av tvåfackskärlen, då arbete utanför fordonet är begränsat	Risk för stora mängder avfall[15] i behållarna som budas och som måste bäras och tömmas manuellt
	Tömning av de budade fraktionerna innebär arbete bakom bilen och kan innebära risker vid starkt trafikerade vägar och vägar med höga hastigheter
	Behållarna som budas riskerar vintertid att stå i vägen för plogning eller bli översnöade/överskottade
Tekniska begränsningar	
Teknik för tömning av tvåfackskärl med sidlastare har utvecklats och finns i drift på marknaden vilket gör att det går att fortsätta med insamling med sidlastare i regionen	Erfarenheter av insamling av förpackningar i tvåfackskärl med tvåfackad sidlastare saknas
Standardkärl med mellanvägg kan användas. Locken behöver dock vara av ”butterfly” modell	Volymen vid varje tömningstillfälle för tunga fraktioner som samlas in genom budning måste begränsas för att inte innebära för tunga lyft

[14] Framförallt behållarna innehållande glasförpackningar och returpapper som riskerar bli tunga
[15] De stora mängderna beror på att systemet kommer att nyttjas av samtliga villor och fritidshus och att fraktionerna uppstår kontinuerligt

Fördelar	Nackdelar
Enfackskärl vid t.ex. gemensamhetslösningar eller små flerbostadshus kan delvis betjänas på samma turer som hämtning från enskilda fastigheter för mat- och restavfall, plast- och pappersförpackningar	Utvecklingsbehov föreligger av behållare och fordon för budning av aktuella fraktioner. Samtliga steg behöver i detalj tänkas igenom och provas ut för att fungera så optimalt som möjligt
Tömning av kärlen kan ske med både sidlastande och baklastande fordon	Erfarenheter saknas av budningstjänster för tyngre förpackningsfraktioner och returpapper i stor skala
Insamling med tvåfacksbilar gör att fordonet kan fyllas mer effektivt jämfört med fyrfacksbilarna	Enfackskärl för glas- och metallförpackningar samt returpapper vid t.ex. gemensamhetslösningar eller små flerbostadshus kan inte betjänas på samma turer som hämtning från enskilda fastigheter
Ekonomi	
Tvåfackade fordon kan användas för tömning av tvåfackskärlen, vilket begränsar investeringarna (för entreprenören) jämfört med ett fyrfackssystem	Kostnaderna för insamling av de budade fraktioner blir höga p.g.a. att det är svårt att skapa en effektiv logistik
Investering krävs bara för två tvåfackskärl	Hantering och tömning av de budade fraktionerna blir kostsam eftersom de sammantagna arbetsmomenten är tidskrävande och ineffektiva
Kostnaden för investeringen i behållare för de budade fraktionerna är låg	
Insamlingen av de budade fraktionerna kan ske med en lastbil som är billigare vid inköp jämfört med en sopbil	
Högre prestation vid insamling med sidlastare än med baklastare	
Ingen investering krävs i anläggning för sortering av olikfärgade påsar	

Insamlingsresultatet kan sannolikt, baserat på erfarenheter från andra kommuner, bli bra med hög källsorteringsgrad och hög kvalitet på de insamlade fraktioner i tvåfackskärlen. Sannolikt blir kvaliteten för de budade fraktionerna också hög. För de budade fraktionerna är källsorteringsgraden dock mer osäker då systemet kan riskera upplevas för omständligt. Erfarenheter av insamling av förpackningar i tvåfackskärl med tvåfackad sidlastare saknas.

Upplägget med budning kan ur servicesynpunkt upplevas mindre användarvänligt med tunga lyft för kunden, att kunden behöver ”buda” för hämtning och att fraktionerna behöver lagras i bostaden i större utsträckning än för övriga analyserade system.

Erfarenheter saknas gällande budning av tyngre fraktioner i stor skala. Det tunga manuella arbetet innebär en dålig arbetsmiljö med risk för skador på personalen. Samtidigt är hanteringen kostsam p.g.a. sämre möjligheter till

god logistik och att de sammantagna arbetsmomenten bedöms vara tidskrävande och ineffektiva. Budningstjänsten riskerar innebära många transporter, vilket är negativt ur miljösynpunkt.

3.2.4 Alternativ 3b: Separata kärl för mat- och restavfall, tvåfackskärl (1 st) och budningstjänster

Alternativ 3b innebär att befintliga kärl för mat- och restavfall behålls initialt[16], ett tvåfackskärl (240 liter) tillkommer och kombineras med budning av tre förpackningsfraktioner och returpapper. Skillnaden jämfört med alternativ 3a är att matavfall och pappersförpackningar samlas in i de separata kärl som villor och fritidshus redan har idag (140 resp. 190 liter). Totalt besöks varje villa ca 52 ggr/år[17] av sopbilen och den tömda volymen vid fastigheten blir 255 liter per vecka.

I Tabell 11 presenteras för- och nackdelar med insamling av matavfall och pappersförpackningar i separata kärl; restavfall och plastförpackningar i ett tvåfackskärl och budning av glas- och metallförpackningar och returpapper som samlas in i mindre behållare (ca 30 liter). Aspekterna insamlingsresultat, miljö och service är avgörande för nyttan med insamlingssystemet och har därför markerats med grönt.

Tabell 11 För- och nackdelar med insamling i separata kärl för mat och restavfall, tvåfackskärl (1 st) tillsammans med budningstjänster för villa och fritidshus

Fördelar	Nackdelar
Insamlingsresultat	
Sannolikt[18] hög källsorteringsgrad av mat- och restavfall, plast- och pappersförpackningar.	Osäker källsorteringsgrad för fraktioner som behöver budas
Sannolikt[19] hög kvalitet på utsorterade förpackningar	
Miljö	
Felsortering vid sidlastartömning kan upptäckas genom att använda kamera för att övervaka tömningen av kärlet in i bilen, vilket gör att återkoppling kan ske till enskilda hushåll för förbättrad kvalitet	Sidlastartömning innebär att felsortering inte upptäcks innan tömning av kärlet sker i bilen, vilket kan påverka lassens kvalitet
Lätt att göra kvalitetskontroller av de oemballerade förpackningarna och returpappret som samlas in i behållarna som budas	Fler transporter med sopbil och lastbil för att ombesörja insamlingen av samtliga fraktioner jämfört med fyrfackssystemet och det optiska systemet, varje fastighet besöks 52 ggr/år
Förpackningar och returpapper kan lämnas löst vilket gör att behovet av plastpåsar blir lågt jämfört med olikfärgade påsar	Transporterna för fraktionerna med budning riskerar innebära ett liknande körmönster som för sopbilen vilket gör att ingen besparing i transportarbetet sker

[16] För abonnenter i Örnsköldsviks kommun som saknar matavfallskärl så tillkommer inköp av dessa
[17] De två separata kärlen töms varannan vecka, tvåfackskärlet var fjärde vecka och budningsbilen besöker fastigheten var fjärde vecka vilket totalt ger att fastigheten besöks 52 ggr/år.
[18] Begränsade erfarenheter från insamling av förpackningar med tvåfackssystem i andra kommuner.
[19] Begränsade erfarenheter från insamling av förpackningar med tvåfackssystem i andra kommuner.

Fördelar	Nackdelar
Transporterna för fraktionerna som budas sker med mindre lastbil, vilket ger mindre utsläpp per körd kilometer jämfört med en sopbil	Budningstjänsterna riskerar innebära fler transporter till och från avlämningsplatsen för avfallet p.g.a. att färre hushåll kan betjänas på en dag jämfört med system med kärl men även att kärlen i lastbilen riskerar bli fulla efter relativt få hushåll
	Personbilstransporter till ÅVS riskerar fortsätta för fraktionerna som ska budas samtidigt som systemet innebär att lastbilen åker runt för insamling vid hushållen
Service	
Två tömningstillfällen gör det lättare för kunden att veta när tömningen ska ske jämfört med fyra stycken tvåfackskärl	Innebär tre kärl på fastigheten (istället för två tvåfackskärl som i alt 3a)
Oemballerat avfall i separata fack eller behållarna är tydligt och pedagogiskt	Hushåll behöver lagra fraktionerna som hämtas genom budning i bostaden
	Kunden måste själv ombesörja att ”buda” för hämtning av vissa fraktioner
	Kan vara tungt för kunden att bära ut behållarna som budas inför tömning. Det kan vara begränsande för en del kunder att kunna använda systemet
Arbetsmiljö	
Ingen manuell hantering av tvåfackskärlen vid tömning	Tungt manuellt arbete med att bära och tömma behållarna[20] som budas, vilket medför risk för skador på personalen
Sidlastartömning gör det lättare att undvika risker för personalen vid tömning av tvåfackskärlen, då arbete utanför fordonet är begränsat	Risk för stora mängder avfall[21] i behållarna som budas och som måste bäras och tömmas manuellt
	Tömning av de budade fraktionerna kan innebära risker vid starkt trafikerade vägar och vägar med höga hastigheter
	Behållarna som budas riskerar vintertid att stå i vägen för plogning eller bli översnöade/överskottade
	Tömning av ett extra kärl jämfört med alternativet med två tvåfackskärl (alt 3a)
Tekniska begränsningar	
Teknik för tömning av tvåfackskärl med sidlastare[22] har utvecklats och finns i drift på marknaden vilket gör att det går att fortsätta med insamling med sidlastare i regionen	Erfarenheter av insamling av förpackningar i tvåfackskärl med tvåfackad sidlastare saknas

[20] Gäller framförallt behållarna innehållande glasförpackningar och returpapper,
[21] De stora mängderna beror på att systemet kommer att nyttjas av samtliga villor och fritidshus och att fraktionerna uppstår kontinuerligt
[22] En lösning som möjliggör tömning av tvåfackskärl med sidlastare används i t.ex. Lycksele.

Fördelar	Nackdelar
Enfackskärl och tvåfackskärl kan tömmas med samma sidlastande tvåfacksbil	Volymen vid varje tömningstillfälle för tunga fraktioner som samlas in genom budning måste begränsas för att inte innebära för tunga lyft
Standardkärl med mellanvägg kan användas för tvåfackskärlen. Locken behöver dock vara av ”butterfly” modell	Utvecklingsbehov föreligger av behållare och fordon för budning av aktuella fraktioner. Samtliga steg behöver i detalj tänkas igenom och provas ut för att fungera så optimalt som möjligt
Enfackskärl vid t.ex. gemensamhetslösningar eller små flerbostadshus kan delvis betjänas på samma turer som hämtning från enskilda fastigheter för mat- och restavfall, plast- och pappersförpackningar	Erfarenheter saknas av budningstjänster för tyngre förpackningsfraktioner och returpapper i stor skala
Tömning av kärlen kan ske med både sidlastande och baklastande fordon	Enfackskärl för glas- och metallförpackningar samt returpapper vid t.ex. gemensamhetslösningar eller små flerbostadshus kan inte betjänas på samma turer som hämtning från enskilda fastigheterna
Insamling med tvåfacksbilar gör att fordonet kan fyllas mer effektivt jämfört med fyrfacksbilarna	
Ekonomi	
Befintliga kärl för insamling av mat- och restavfall kan användas initialt, vilket gör att investeringar av kärl för de fraktionerna kan begränsas vid införandet	Kostnaderna för insamling av de budade fraktioner blir höga p.g.a. att det är svårt att skapa en effektiv logistik
Tvåfackade fordon kan användas för tömning av tvåfackskärlen, vilket begränsar investeringarna (för entreprenören) jämfört med ett fyrfackssystem	Hantering och tömning av de budade fraktionerna blir kostsam eftersom de sammantagna arbetsmomenten är tidskrävande och ineffektiva
Den initiala investeringen i kärl begränsas till ett tvåfackskärl och kompletterande matavfallskärl i Örnsköldsvik	Lägre prestation vid tömning av två separata kärl jämfört med ett tvåfackskärl
Kostnaden för investeringen i behållare för de budade fraktionerna är låg	
Insamlingen av de budade fraktionerna kan ske med en lastbil som är billigare vid inköp än en sopbil	
Högre prestation vid insamling med sidlastare än med baklastare	
Ingen investering krävs i anläggning för sortering av olikfärgade påsar	

I likhet med alternativ 3a så innebär alternativet sannolikt ett bra insamlingsresultat för insamlade fraktioner i de separata kärlen och i tvåfackskärlet medan källsorteringsgraden är mer osäker för fraktionerna som behöver budas. Upplägget kan vidare i likhet med alternativ 3a upplevas mindre användarvänligt för hushållen, innebära en dålig arbetsmiljö för

hämtningspersonalen samt att budningen innebär en kostsam hantering. Jämfört med alternativ 3a är skillnaden i huvudsak att befintliga mat- och restavfallskärl kan behållas vilket initialt innebär en lägre investeringskostnad, men som är av mindre betydelse över tid.

3.2.5 Alternativ 4: Olikfärgade påsar med separat kärl för matavfall och tvåfackskärl för glasförpackningar

Alternativ 4 innebär insamling i olikfärgade påsar för optisk sortering av restavfall, plast-, metall- och pappersförpackningar samt returpapper. Det separata kärlet för matavfall (140 liter) behålls och för abonnenter i Örnsköldsviks kommun som saknar matavfallskärl så tillkommer det. Färgade och ofärgade glasförpackningar samlas in i ett separat tvåfackskärl (240 liter) eftersom dessa fraktioner inte idag kan hanteras genom optisk sortering[23].

Befintliga restavfallskärl byts för majoriteten av hushållen mot större (370 liter), för att förpackningar och returpapper ska få plats. Tömning av kärlet för de olikfärgade påsarna och kärlet för matavfallet sker vid samma insamlingstur i en sidlastande tvåfacksbil. Totalt besöks varje villa 30 ggr/år[24] av sopbilen och den tömda volymen är 273 liter per vecka.

Den optiska sorteringen förutsätts ske i en anläggning som ägs av kommunerna.

Figur 8 **Köksskåp med källsorteringsutrustning för förpackningar och returpapper i olikfärgade påsar. Foto: Optibag AB**

I Tabell 12 presenteras för- och nackdelar med insamling i separat kärl för olikfärgade påsar av restavfall, plast-, metall- och pappersförpackningar samt returpapper; ett separat kärl för matavfall och ett tvåfackskärl för glasförpackningar. Aspekterna insamlingsresultat, miljö och service är avgörande för nyttan med insamlingssystemet och har därför markerats med grönt.

[23] Idag finns ingen färdig lösning för insamling av glas i det optiska systemet, utvecklingsarbete av påse för att samla in glas pågår

[24] Matavfallskärlet och kärlet för de olikfärgade påsarna töms varannan vecka och tvåfackskärlet för glasförpackningar töms ven gång i kvartalet, vilket betyder att varje villafastighet måste besökas totalt 30 ggr/år.

Tabell 12 För- och nackdelar med insamling i olikfärgade påsar för optisk sortering av restavfall, plast-, metall- och pappersförpackningar samt returpapper, separat behållare för matavfall och separat tvåfackskärl för glasförpackningar

Fördelar	Nackdelar
Insamlingsresultat	
Hög källsorteringsgrad på matavfall och sannolikt hög källsorteringsgrad på glasförpackningar som samlas in i separata kärl/fack	Lägre kvalitet på utsorterade förpackningar och returpapper i olikfärgade påsar än vid insamling i separata behållare/fack
Hög kvalitet på matavfall och sannolikt hög kvalitet på glasförpackningar som samlas in i separata kärl/fack	Risk för lägre källsorteringsgrad av förpackningar och returpapper i olikfärgade påsar än vid insamling i separata behållare/fack
Miljö	
Transportbehovet är begränsas till att varje fastighet besöks 30 ggr/år, vilket är det lägsta antal gånger en fastighet besöks av jämförda alternativ	Användning av plastpåsar i systemet innebär en miljöbelastning
Felsortering och lämnande av löst avfall i kärlet för olikfärgade påsar vid sidlastartömning kan delvis upptäckas genom att använda kamera för att övervaka tömningen av kärlet in i bilen, vilket gör att återkoppling delvis kan ske till enskilda hushåll för förbättrad kvalitet	Sidlastartömning innebär att felsortering inte upptäcks innan tömning av kärlet sker i bilen, vilket kan påverka lassens kvalitet. Insamling i olikfärgade påsar[25] försvårar också möjligheten till kvalitetskontroll
	Risk för att påsar går sönder vid insamling och eventuell omlastning vilket försvårar sortering och medför risk för förluster av material i sorteringsanläggningen
	Begränsad komprimering kan ge ett ökat transportbehov. Komprimeringen i fordonen måste begränsas för att minska risken för att påsar går sönder eller blir svåra att separera
	Sorteringsanläggningen kräver energi för driften, anläggningen behövs inte i övriga alternativ
Service	
Hushåll behöver inte lagra utsorterade förpackningar och returpapper i bostaden i större utsträckning	Allt avfall som läggs i kärlet för optisk sortering måste vara förpackat i plastpåse
Flexibelt volymutnyttjande i kärlet för fraktionerna som samlas in i de olikfärgade påsarna	Systemet kan upplevas otydligt då påsfärgerna behöver läras in och då utsorterat avfall är förpackat och inte synligt i behållarna
Vid behov kan antalet fraktioner utökas i framtiden, genom att komplettera med ytterligare påsfärger	Tillgång till de olikfärgade påsarna är avgörande för att systemet ska fungera
Alternativet med optisk sortering innebär den största tömda volymen av jämförda alternativ	Glasförpackningar kan inte hanteras i det optiska systemet utan insamling behöver ske i ett separat tvåfackskärl

[25] Möjlighet finns att ha mer genomskinliga påsar med mönster, där den optiska sorteringen istället för färg läser av ett mönster vilket kan underlätta kvalitetskontroller något

Fördelar	Nackdelar
Två tömningstillfällen gör det lättare för kunden att veta när tömningen ska ske jämfört med fyra stycken tvåfackskärl	Matavfall lämnas i ett separat kärl för att säkerställa kvaliteten, vilket innebär ett extra kärl på fasigheten för denna fraktion
Kunden slipper arbetet med att ”buda” för hämtning av vissa fraktioner	
Arbetsmiljö	
Ingen manuell hantering av kärl vid tömning	Distribution av påsar för flera fraktioner blir mer omfattande än för enbart en fraktion (matavfall)
Sidlastartömning gör det lättare att undvika risker för personalen, då arbete utanför fordonet är begränsat	
Tekniska begränsningar	
Vid insamling i olikfärgade påsar i samma kärl nyttjas kärlvolymen mer effektivt än om alla fraktioner samlas in i separata kärl/fack	Komprimeringen i fordonen måste begränsas för att minska risken för att påsar går sönder eller blir svåra att separera för fraktionen optisk sortering
Standardkärl och sidlastande standardfordon kan användas för tömning av separata kärl	Erfarenheter av insamling av förpackningar i tvåfackskärl med tvåfackad sidlastare saknas
Locken behöver dock vara av ”butterfly” modell för tvåfackskärlet	
Teknik för tömning av tvåfackskärl med sidlastare[26] har utvecklats och finns i drift på marknaden vilket gör att det går att fortsätta med insamling med sidlastare i regionen	
Enfackskärl vid t.ex. gemensamma insamlingsplatser eller små flerbostadshus kan betjänas på samma turer som hämtning från enskilda fastigheter	
Tömning av kärlen kan ske med både sidlastande och baklastande fordon	
Ekonomi	
Begränsat behov av investering i kärl[27] då fem av fraktionerna samlas in i samma kärl	Höga kostnader för plastpåsar

[26] En lösning som möjliggör tömning av tvåfackskärl med sidlastare används i t.ex. Lycksele.
[27] Initialt begränsas investeringskostnaden eftersom nuvarande matavfallskärl[27] kan behållas. För en del villor kan befintliga restavfallskärl användas även för förpackningar och returpapper. Investering i större kärl för de olikfärgade påsarna och som ersätter restavfallskärlet behövs dock för flertalet villor och fritidshus

Fördelar	Nackdelar
Begränsade investeringar för insamlingsentreprenören, som kan använda tvåfackade sidlastande fordon.	Idag finns ingen optisk sorteringsanläggning inom rimligt avstånd, utan kommunerna måste troligen själva investera i anläggningen
Högre prestation vid insamling med sidlastare än med baklastare	Ingen investering krävs i fyrfackskärl och fyrfacksbilar
Begränsade insamlingskostnader då fastigheterna besöks mer sällan än för övriga alternativ	

Insamlingsresultatet från fraktioner som samlas in i olikfärgade påsar uppvisar en lägre kvalitet än vid insamling i separata behållare/fack. Det finns också risk för en lägre källsorteringsgrad. Erfarenheterna i Sverige från insamling av förpackningar i olikfärgade påsar och optisk sortering är begränsade till anläggningen i Eskilstuna. Erfarenheter av insamling av förpackningar i tvåfackskärl med tvåfackad sidlastare saknas.

För villahushållen innebär insamling i olikfärgade påsar att avfall inte får läggas löst i kärlet utan allt avfall måste förpackas i särskilda påsar, vilket kan upplevas som opraktiskt.

Vid optisk sortering i flera fraktioner behövs en relativt stor tömd kärlvolym för merparten av abonnenterna när insamlingen av förpackningar ska ske fastighetsnära. En del hushåll kommer att kunna behålla den kärlstorlek som de har idag p.g.a. att hushållet är litet eller redan idag har valt ett relativt stort kärl. Sammantaget bedöms dock merparten av restavfallskärlen behöva bytas till större storlekar. Matavfallskärlen kommer kunna behållas, med komplettering för hushåll som saknar matavfallsinsamling i Örnsköldsvik. Glasförpackningar som idag inte kan samlas in i det optiska systemet kräver ett separat tvådelat kärl.

Kärlvolymen kan nyttjas mer effektivt vid insamling i olikfärgade påsar än om alla fraktioner samlas in i separata kärl/fack. Denna fördel kan vara viktig i riktigt trång bebyggelse med brist på ytor men är av mindre betydelse vid insamling från villor och fritidshus i Umeåregionen.

Vid optisk sortering är det viktigt att avfallet inte komprimeras för hårt då det kan göra att påsarna går sönder eller blir svåra att separera i den optiska sorteringen.

Ett införande av insamling i olikfärgade påsar för restavfall och metall-, pappers- och plastförpackningar samt returpapper från villor förutsätter att en sorteringsanläggning byggs i Umeåregionen. Med en central placering i regionen kan en gynnsam logistik skapas.

3.3 Komplementsystem

Insamling av förpackningar i olika typer av gemensamhetslösningar innefattas enligt gällande lagstiftning i begreppet fastighetsnära insamling och uppfyller

därmed kravet på fastighetsnära insamling. Med utgångspunkt från detta och kriterier enligt kapitel 3.1 har projektgruppen i samråd med Miljö & Avfallsbyrån bedömt att *insamling i separata kärl vid gemensamma insamlingsplatser för flera fastigheter* är ett lämpligt insamlingssystem för förpackningar och returpapper, där insamling med huvudsystemet inte bedöms kunna ske eller där fördelarna med komplementsystemet bedöms vara stora.

Insamling av fraktioner i separata kärl vid gemensamma insamlingsplatser för flera fastigheter kan ske genom ett samarbete mellan fastighetsägare som har ordnat en gemensam avfallslösning eller vara ett upplägg som kommunen förordat. Idag har kommunerna i Umeåregionen haft olika syn på gemensamma insamlingsplatser där Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs kommuner verkat för att styra insamling av avfall från fritidshus till gemensamma insamlingsplatser med separata kärl där det ansetts lämpligt, medan Örnsköldsviks kommun har infört gemensamma insamlingsplatser med separata kärl[28] där enskild hämtning inte kunnat införas. Inför val av inriktning för fritidshusens insamlingssystem bör erfarenheter utbytas mellan kommunerna.

En bedömning behöver göras gällande varje enskild fastighet om insamlingen av avfall ska ske genom huvudsystemet eller genom ett komplementsystem. Det går inte att säga generellt hur många hushåll det bör vara för att en gemensam insamlingsplats med separata kärl ska ordnas istället för att fastigheterna ska ha egna kärl, utan en bedömning behöver göras för varje enskild plats med hänsyn till platsens placering, fysiska möjligheter på platsen och logistik för insamlingsfordonen.

Där komplementsystemet bedöms vara aktuellt, bör hänsyn tas till logistiska förutsättningar och om tömning av komplementsystemet och huvudsystemet kan ske med samma fordon. Detta är av särskild betydelse för gemensamma insamlingsplatser på landsbygd och där tömningen innebär långa körsträckor. För att möjliggöra tömning med samma insamlingsfordon i komplementsystemet som i huvudsystemet kan kärlstorleken i komplementsystemet behöva begränsas.

Komplementsystem analyseras inte närmare i denna utredning.

[28] Eller krantömda behållare i Örnsköldsviks kommun

4 Omlastning vid FNI av förpackningar och returpapper

Avfall som samlas in från kommunerna i ett framtida FNI-system behöver, liksom idag, i allmänhet omlastas inför vidare transport till behandling eller återvinning. Ju fler fraktioner som ska samlas in desto större blir behovet av omlastning. Om omlastning behöver ske och i så fall var beror av flera olika faktorer där de viktigaste är:

- Logistik vid insamlingen, inklusive var insamlingsfordonen är stationerade, hur snabbt fordonen fylls under insamlingsturerna och var behandling/återvinning sker.
- Typ av insamlingssystem och insamlingsfordon.
- Antal fraktioner som samlas in.
- Vilket underlag som finns för omlastningsstationerna.

Kommunernas insamling av avfall i ett framtida FNI-system antas vara organiserad på samma sätt som nuvarande insamling av mat- och restavfall med gemensam entreprenad för Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs kommuner och med en separat entreprenad för Örnsköldsviks kommun. Insamlingen av mat- och restavfall, förpackningar och returpapper förutsätts ske samordnat, till skillnad från nuvarande hantering enligt kapitel 2.3.6 där insamlade fraktioner samlas in och transporteras till flera olika anläggningar för omlastning eller behandling. Kommunernas insamling antas i nedanstående resonemang liksom i dagsläget delvis vara organiserad i tvåskift med chaufförsbyte under turerna, vilket är särskilt viktigt för att skapa effektiva insamlingsturer på landsbygd och mindre tätorter.

I praktiken finns det ett flertal aspekter som behöver beaktas vid beslut om insamlingen ska ske genom skiftkörning eller inte. Skiftkörning enligt nuvarande modell bedöms vara fördelaktigt för logistiken både nu och i ett framtida FNI-system med samordnad insamling av flera fraktioner, utifrån regionens geografiska struktur och befolknings-/avfallsunderlag. Om kommunerna väljer att upphöra med skiftkörning så kan det eventuellt komma att påverka behovet av omlastningsstationer där risk finns att det kan behövas fler stationer än i dagsläget. Kostnadsberäkningar på omlastningsstationer för samtliga fraktioner i andra kommuner visar att det en anläggning kan kräva investeringar på i storleksordningen 10 Mkr beroende på förutsättningarna på platsen. Även driften blir svårare att utföra på ett rationellt sätt vid ett mindre underlag. Det finns även en risk att det begränsade underlag som det skulle kunna handla om gör att avfallet behöver lagras relativt länge för att transporten av avfallet till behandling/återvinning ska bli kostnadseffektiv, vilket kan innebära risk för lokal miljöpåverkan kring anläggningen och att avfallets kvalitet påverkas.

Producentorganisationerna antas ha en mottagningsanläggning för förpackningar i Umeå.

4.1 Antal och placering av omlastningsstationer

Vid samordnad insamling av flera fraktioner vid samma insamlingsturer bör samtliga fraktioner transporteras till samma anläggning, vilket är grundläggande för logistiken.

Generellt bedöms insamlingsturerna i ett framtida FNI-system ta lika lång tid som i dagsläget eller längre, främst beroende på typ av insamlingsfordon. På turer där flera fraktioner samlas in samtidigt kommer insamlingsfordonet sannolikt fyllas snabbare. På vissa turer i tätbebyggda områden i Umeå och Örnsköldsvik bedöms detta kunna leda till att entreprenören efter lossning av insamlat avfall hinner med ytterligare en tur på samma dag. Även på turer på landsbygd och mindre tätorter kommer insamlingsfordonet att fyllas snabbare men med hänsyn till de längre körsträckorna bedöms detta inte skapa tidsmässigt utrymme för ytterligare en tur.

För att omlastning ska kunna ske av samtliga insamlade fraktioner på samma anläggning med utformning enligt krav på exempelvis väderskyddad mottagning av förpackningar kommer betydande investeringar att behöva göras, varför det är fördelaktigt att omlasta på så få anläggningar som möjligt. Det bedöms inte finnas tillräckligt underlag för en kostnadseffektiv lokal omlastning i någon av de mindre kommunerna.

Mot denna bakgrund bedöms omlastning av samtliga insamlade fraktioner från Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs kommuner behöva ske på en anläggning i Umeå och av avfall från Örnsköldsvik på en anläggning i Örnsköldsvik. Det bedöms inte vara meningsfullt att omlasta på fler platser.

4.2 FNI-systemets betydelse för omlastningslösningen

Oavsett om den fastighetsnära insamlingen av förpackningar och returpapper sker i fyrfackskärl eller tvåfackskärl eller om vissa fraktioner samlas in i olikfärgade påsar för optisk sortering är det eftersträvansvärt att de fraktioner som samlas in samtidigt kan omlastas på samma anläggning i Umeå respektive Örnsköldsvik. Enligt uppgift från Vakin kommer det tidigast 2030 att kunna finnas omlastningsstation på Dåva i anslutning till förbränningsanläggningen. Till dess kommer mat- och restavfall omlastas på Dåva och övriga fraktioner avlämnas hos mottagare i Umeå.

Det kan även vara intressant att transportera vissa fraktioner direkt till producenternas mottagningsanläggning eller att transportera restavfall direkt till förbränningsanläggning utan omlastning. I så fall kan anpassningar behöva göras på den mottagande anläggningen så att samtliga fraktioner som samlas in med samma bil kan lämnas på anläggningen.

I alternativet med optisk sortering kommer de fraktioner som ska genomgå optisk sortering alltid att behöva transporteras till sorteringsanläggningen i Umeå där de olika fraktionerna måste omlastas innan vidaretransport till behandling, återvinning eller producenternas mottagningsanläggning. Det betyder exempelvis att insamlade fraktioner från Örnsköldsvik efter

omlastning måste transporteras till Umeå innan de kan transporteras vidare och att insamlat restavfall från Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs inte kan transporteras direkt till förbränning.

Vid hantering på omlastningsstationen behöver dessutom särskilt följande beaktas:

- Vid insamling med fyrfacksfordon bör fraktionerna om möjligt kunna lämnas i direkt anslutning till varandra på omlastningsstationen.
- Vid insamling i alternativ med budningstjänster behöver plats för uppställning och tömning av kärl med insamlade fraktioner från budningen ställas av och kunna tömmas med sopbil på omlastningsstationen.
- Vid insamling i olikfärgade påsar med optisk sortering behöver omlastningen ske på ett skonsamt sätt så att påsarna inte skadas eller blir smutsiga.

5 Kostnadsberäkningar

Översiktliga kostnadsberäkningar har genomförts för alternativ med FNI av förpackningar och returpapper. Beräkningarna inkluderar kostnader för insamling av mat- och restavfall, förpackningar och returpapper. Beräkningarna förutsätter kommunalt ansvar för insamling av förpackningar och avser fullt utbyggd FNI med 2023 års kostnadsläge. Enligt gällande lagstiftning får kommunerna ansvaret för insamling av förpackningar från 2024 och ersättning för kostnaderna för detta.

Resultaten av beräkningarna redovisas för Umeåregionen som helhet nedan. I Bilaga 2 och Bilaga 3 redovisas beräknade årskostnader respektive investeringar per kommun. Samtliga kostnader presenteras utan moms.

5.1 Generella beräkningsförutsättningar

Till grund för beräkningarna av kostnaderna ligger följande generella förutsättningar:

- Beräkningarna bygger på basfakta om kommunerna, såsom antal invånare, antal hushåll och prestation (antal tömda kärl per dag) vid nuvarande insamling.
- Administrativa kostnader för införande av FNI, såsom tillkommande kostnader för projektledning, planering och information har beräknats som en uppskattad engångskostnad på 100 kr/hushåll, baserat på erfarenheter från kommuner som har infört FNI, och har hanterats som en investering med avskrivningstid 10 år och internränta på 3 %[29].
- Anslutningsgraden till matavfallsinsamling och FNI är 100 %. Omfattningen av hemkompostering har inte beaktats i beräkningarna, eftersom det generellt inte påverkar insamlingskostnaderna i ett system med samordnad insamling av flera fraktioner.
- I samtliga alternativ antas insamling ske vid gemensamma insamlingsplatser med nuvarande omfattning. Detta avser främst fritidshus. Insamlingen från dessa gemensamma insamlingsplatser sker i separata kärl för respektive fraktion och samordnat med insamling från övriga villor och fritidshus, utom i alternativet med fyrfacksfordon där insamlingen från gemensamma insamlingsplatser förutsätts ske samordnat med insamlingen från flerbostadshus.
- Insamlade mängder vid FNI antas för respektive fraktion vara oberoende av typ av insamlingssystem. För insamling från villor och fritidshus antas mängderna ligga i nivå med mängderna vid insamling med fyrfackssystem i andra kommuner.

[29] Vald ränta i kalkylen bygger på SKR:s rekommenderade internränta (2,5 % för 2024), något uppräknad.

- Förbrukningen av papperspåsar för matavfall är 3 påsar/hushåll och vecka. Matavfallspåsarna kostar 0,50 kr/st[30].
- Insamlingskostnaden vid FNI beräknas baserat på erforderligt antal insamlingsfordon och chaufförer utifrån bedömda prestationstal (antal tömda kärl per dag). Prestationstalen har bedömts med utgångspunkt från prestation vid nuvarande insamling och nyckeltal från andra kommuner som samlar in avfall med olika typer av insamlingssystem utan vägning. Beräkningarna bygger på insamling i tvåskift men har förenklats genom att räkna med antal tömda kärl under en kortare med normallång arbetsdag (8 timmar), vilket har kompenserats med en längre avskrivningstid för fordonen (se nedan).
- Investeringar skrivs av enligt följande principer: Fordon skrivs av på 8 år, kärl på 10 år och komponenter i optisk sorteringsanläggning på 10-20 år. Avskrivningstiderna är valda utifrån vad som bedömts vara vedertaget. Internränta 3 %.
- Insamlingskostnaderna bygger på grundläggande nyckeltal för fordonskostnader (däck, verkstad/reservdelar, bränsle, skatt, försäkring och avskrivningar) och personalkostnader från kommuner med FNI i egen regi, inklusive arbetsledning. Arbetsledare motsvarande 10 % av antalet chaufförer har inkluderats i beräkningarna.
- Kärlkostnaderna har beräknats baserat på ungefärliga marknadspriser för kärl och montering, utkörning och taggning av nya kärl, återtagning av befintliga kärl och annan praktisk hantering i samband med systembytet.
- I beräkningarna har bortsetts från möjligheten att efter avskrivningstiden nyttja insamlingsfordon som reservfordon, samtidigt som kostnaden för reservfordon heller inte har beräknats särskilt.

Kostnaderna för omlastning av förpackningar och returpapper inför transport till återvinning, ÅVS:er som backup för FNI och för skrymmande förpackningar, behandling av mat- och restavfall samt löpande information har ej beräknats.

5.2 Systemspecifika beräkningsförutsättningar

Till grund för beräkningarna av kostnaderna för hanteringen av matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper ligger följande förutsättningar som är specifika för vissa av de analyserade alternativa systemen:

- I samtliga alternativ förutsätts enmansbemanning vid insamling på landsbygd. I alternativ med fyrfacksbilar förutsätts tvåmansbemanning vid insamling i tätort.
- I alternativ där befintliga behållare används initialt efter införande av nytt insamlingssystem inkluderar beräkningarna även

[30] Exempel från aktuella upphandlingar.

reinvesteringskostnad för dessa behållare, i syfte att underlätta jämförelsen mellan analyserade alternativ.

- I alternativ där vissa fraktioner (förpackningar av metall, färgat och ofärgat glas samt returpapper) samlas in genom budning förutsätts följande nyckeltal:
    - Varje hushåll nyttjar budningstjänsten 13 gånger/år.
    - Insamlingsfordonen betjänar 50 hämtställen/dag.
- I alternativet med optisk sortering förutsätts följande:
    - Påsförbrukningen beräknas uppgå till 5,5 påsar/hushåll och vecka för förpackningar av papper, plast och metall samt returpapper. Påsarna kostar 0,49 kr/st[31].
    - 20 % av villor och fritidshus kan behålla befintlig kärlvolym för restavfall (190 liter) medan 80 % av villor och fritidshus måste byta till större kärlvolym (370 liter) för att volymen ska räcka även för utsorterade förpackningar av papper, plast och metall samt returpapper.
    - I syfte att minska risken för att påsar går sönder vid insamlingen begränsas komprimeringen vid insamling. Detta antas vid insamling i tätort ge 20 % lägre prestation vid insamling. Begränsningen av komprimeringen antas inte inverka på prestationen vid insamling på landsbygd.
    - Optisk sortering sker i egen anläggning som är dimensionerad för 20 000 årston, vilket tillgodoser Umeåregionens behov. Vid sortering av beräknad mängd förpackningar och restavfall på 14 000 ton/år har sorteringskostnaden beräknats till 980 kr/ton baserat på en investering enligt prisindikation från leverantör i april 2023.
    - Avfall från Örnsköldsvik omlastas lokalt och transporteras till optisk sortering i Umeå till en kostnad av 175 kr/ton för omlastning och 230 kr/ton för transport.

[31] Exempel från aktuell upphandling.

5.3 Årskostnader

I Tabell 13 presenteras beräknade ungefärliga årskostnader avseende insamling av matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper i Umeåregionen. Kostnader för insamling från ett mindre antal hushåll som är anslutna till gemensamma insamlingsplatser ingår i samtliga alternativ. Kostnader för löpande administration, information, omlastning och återvinningsstationer som backup för FNI tillkommer.

Tabell 13 Ungefärliga årskostnader för kommunerna avseende insamling av matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper från *villor och fritidshus* i Umeåregionen, Mkr/år.

	Alternativ 1: FNI med fyrfackskärl (2 st)	**Alternativ 2:** FNI med tvåfackskärl (4 st)	**Alternativ 3a:** FNI med tvåfackskärl (2 st) för matavfall, restavfall och plast- och pappersförpackningar. Budningstjänster för övriga förpackningar och returpapper	**Alternativ 3b:** FNI med separata kärl (2 st) för matavfall och pappersförpackningar, tvåfackskärl för restavfall och plastförpackningar. Budningstjänster för övriga förpackningar och returpapper	**Alternativ 4:** FNI med olikfärgade påsar för pappers-, plast- och metallförpackningar; returpapper och restavfall för optisk sortering. Separat kärl för matavfall och tvåfackskärl för glasförpackningar
Administration vid införande av FNI	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Kärl	30,6	32,3	16,2	22,8	25,0
Kärl för budning	-	-	4,6	4,6	-
Påsar, inkl. distribution	4,5	4,5	4,5	4,5	16,0
Insamling i kärl	68,6	61,4	42,9	44,5	37,2
Insamling vid budning	-	-	45,5	45,5	-
Omlastning inför transport till optisk sortering[1]	-	-	-	-	0,8
Transport till optisk sortering[1]	-	-	-	-	1,1
Optisk sortering	-	-	-	-	13,9
Summa	**104,5**	**99,0**	**114,5**	**122,7**	**94,8**

1) Avser endast Örnsköldsvik.

Av Tabell 13 framgår att Alternativ 2 med fyra tvåfackskärl och Alternativ 4 med optisk sortering hamnar på ungefär samma kostnadsnivå. Alternativ 1 med två fyrfackskärl blir något dyrare än Alternativ 2 och 4. För Alternativ 1 och 2 blir kostnaderna för kärl och insamling högre medan Alternativ 4 medför kostnader

för färgade påsar och optisk sortering. I kostnaderna för Alternativ 4 ingår även kostnader för omlastning/transport inför optisk sortering avseende Örnsköldsvik.

I Alternativ 2 med fyra tvåfackskärl blir kärlkostnaden högre än i Alternativ 1 och 4. Insamlingskostnaden i Alternativ 2 blir, trots det stora antalet kärl, lägre än i Alternativ 1 vilket förklaras av automatisk tömning med sidlastare i Alternativ 2.

Alternativ 3a och 3b, som båda bygger på att vissa fraktioner hämtas genom budning på fasta turer, blir de mest kostsamma alternativen. Kärlkostnaderna blir visserligen relativt låga i båda alternativen men kostnaden för budning blir hög till följd av den orationella insamlingen med manuell hantering av behållarna. Om budningstjänsterna inte nyttjas fullt ut minskar budningskostnaden men den totala kostnaden för hanteringen riskerar ändå att överstiga kostnaderna för övriga alternativ. Dessa båda alternativ riskerar även att ge en mindre utsortering av förpackningar och returpapper, vilket riskerar att ge mer restavfall än övriga alternativ och därmed högre förbränningskostnader. Om hushållen istället väljer att lämna förpackningar och returpapper på ÅVS:er i högre utsträckning ökar kostnaderna för insamling via ÅVS.

Sammanlagt beräknas kostnaden för insamling av mat- och restavfall, förpackningar och returpapper från villor och fritidshus uppgå till ca 100 Mkr/år vid insamling i fyrfackskärl, fyra tvåfackskärl eller olikfärgade påsar för optisk sortering. Kostnaden för insamling i alternativen med budning av vissa fraktioner beräknas uppgå till ca 120 Mkr/år. I de alternativ där befintliga kärl delvis används initialt (Alternativ 3b och 4) beräknas årskostnaden initialt bli ca 13 Mkr/år lägre än beräknad årskostnad när samtliga kärl bytts ut.

En betydande del av beräknade kostnader avser förpackningar och kommer att ersättas av producenterna. För Alternativ 1, 2 och 4 avser ca 47 % av kostnaderna förpackningar, baserat på fördelningsnycklar enligt de kostnadsberäkningar som ligger till grund för Naturvårdsverkets ersättningsmodell. För Alternativ 3a och 3b avser drygt 50 % av kostnaderna förpackningar.

I Bilaga 2 presenteras beräknade årskostnader för respektive kommun. Sett till antalet villor och fritidshus ligger kostnaderna generellt på ungefär samma nivå i alla kommunerna, utom i Örnsköldsviks där kostnaderna är högre. Detta beror framförallt på kommunens stora yta och de långa körsträckorna vid insamling, vilket gör insamlingen kostsam. De skillnader som i övrigt finns mellan kommunernas kostnader är små och förklaras av exempelvis variationer i andelen hushåll på landsbygd och förekomst av gemensamma insamlingsplatser.

5.4 Investeringar och införandekostnader

I Tabell 14 presenteras beräknade investeringar i kärl och eventuell optisk sorteringsanläggning samt införandekostnader avseende projektledning, planering, information och övrig administration. Beräknade investeringar ligger till grund för årskostnaderna i kapitel 5.3.

Tabell 14 Ungefärliga investeringar i kärl vid införande av nytt insamlingssystem för matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper från *villor och fritidshus*, Mkr.[1]

	Alternativ 1: FNI med fyrfackskärl (2 st)	**Alternativ 2:** FNI med tvåfackskärl (4 st)	**Alternativ 3a:** FNI med tvåfackskärl (2 st) och budningstjänster	**Alternativ 3b:** FNI med separata kärl (2 st), tvåfackskärl (1 st) och budningstjänster	**Alternativ 4:** FNI med olikfärgade påsar, separat kärl för matavfall och tvåfackskärl för glasförpackningar
Införande	13	13	13	13	13
Kärl	261	275	138	195	213
Kärl för budning	-	-	39	39	-
Optisk sorteringsanläggning	-	-	-	-	84
Summa	**274**	**288**	**191**	**247**	**310**

1) Insamlingen utförs av entreprenörer, som även investerar i fordon.

Ett nytt insamlingssystem med fyrfackskärl för villor och fritidshus (Alternativ 1) innebär ett behov av investeringar i kärl på ca 260 Mkr, där hela investeringen sker initialt. Ett nytt insamlingssystem med fyra tvåfackskärl (Alternativ 2) innebär ett behov av investeringar i kärl på ca 275 Mkr initialt. Alternativ 3a med två tvåfackskärl är det alternativ som kräver minst investeringar i kärl på sammanlagt ca 180 Mkr. Alternativ 3b med separata kärl för matavfall och pappersförpackningar innebär en investering i kärl på ca 235 Mkr, varav ca 120 Mkr måste tas initialt och resten i takt med att befintliga kärl för matavfall och restavfall byts ut. Alternativ 4 med optisk sortering innebär en investering i kärl och optisk sorteringsanläggning på ca 310 Mkr, varav ca 190 Mkr måste tas initialt och resten i takt med att befintliga kärl för matavfall och 20 % av restavfallskärlen byts ut.

Införandekostnader avseende projektledning, planering, information och övrig administration vid införande av nytt insamlingssystem har uppskattats till i ca 100 kr/villa eller fritidshus. Detta innebär en investering vid införande av nytt insamlingssystem på ca 13 Mkr.

I Bilaga 3 presenteras beräknade investeringar för respektive kommun.

Härutöver tillkommer investeringar i omlastningsstationer. Hur stora dessa investeringar blir beror på lokala förutsättningar i respektive kommun, i vilken utsträckning omlastningen kan samordnas mellan kommuner och med andra avfallsflöden och om omlastningen kommer att utföras i egen regi eller av entreprenör. Investeringar i fordon har inte beräknats eftersom dessa investeringar görs av insamlingsentreprenören.

Oavsett vilket insamlingssystem som väljs kommer ÅVS:er att behövas som backup. Investeringar i detta system har inte beräknats.

6 Samlad bedömning

Vid utformning av ett insamlingssystem för avfall från hushåll är kommande lagkrav på kommunernas insamling av förpackningar grundläggande. Insamlingssystemet ska även ligga i linje med avfallsplanernas mål om bl.a. bättre sortering, god resurshushållning och strävan uppåt i avfallstrappan samt nationella etappmål om ökad återvinning och FN:s hållbarhetsmål enligt Agenda 2030. Flera förutsättningar och aspekter måste vägas in och de viktigaste av dessa är lokala förhållanden, den förväntade nyttan med insamlingssystemet (insamlingsresultat, miljö och service) samt systemets ekonomi. Övriga aspekter som analyserats i denna utredning är arbetsmiljö och tekniska begränsningar (inklusive flexibilitet och driftsäkerhet).

6.1 Förutsättningar för FNI i kommunerna

Förutsättningarna för FNI med de studerade insamlingsalternativen i Umeåregionen bedöms generellt vara goda. Baserat på de förutsättningar som beskrivs i utredningen bedöms det vara möjligt att införa en högre service vid insamling av förpackningar och returpapper för villor och fritidshus genom FNI i enlighet med kommande lagkrav istället för nuvarande insamlingssystem där hushållen är hänvisade till återvinningsstationer. I alla kommunerna finns ett väl utbyggt insamlingssystem för matavfall för villor och fritidshus.

Umeåregionen är i ett nationellt perspektiv stor till ytan men ändå väl sammanhållen geografiskt med två större orter (Umeå och Örnsköldsvik) som är centrala i nuvarande logistik vid insamling av avfall. Regionens stora yta gör att körsträckorna vid insamling av avfall på en del turer blir långa. Örnsköldsviks kommun är störst till ytan. För att öka förutsättningarna för en kostnadseffektiv insamling har kommunerna organiserat delar av insamlingen i tvåskift. Kommunerna Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs gör dessutom gemensamma upphandlingar av insamlingsentreprenör för att ytterligare bidra till en effektiv logistik.

Framkomligheten för insamlingsfordon och möjligheten att få plats med fler eller större kärl bedöms generellt vara god. Placeringen av kärl vid vägar med högre hastigheter kan dock på vissa turer innebär utmaningar. De långa körsträckorna innebär också att behovet av samordning mellan insamling från villor och fritidshus med insamling från lägenheter blir viktig för logistiken på vissa insamlingsturer, vilket särskilt gäller Örnsköldsviks kommun där lägenhetsbebyggelse är vanligt i vissa s.k. serviceorter. Det kan därför behöva göras anpassningar på vissa hämtställen eller insamlingsturer, såsom omlokalisering av hämtställen, anslutning till gemensam insamlingsplats, byte av behållartyp eller val av alternativt insamlingssystem.

För att skapa en effektiv logistik krävs omlastning av samtliga fraktioner på liknande sätt som för mat- och restavfall idag, vilket blir särskilt viktigt när insamling ska ske av flera fraktioner.

6.2 Nytta med FNI

FNI av förpackningar och returpapper från villor och fritidshus ger en högre servicenivå i enlighet med kommande lagkrav och kan därmed förväntas ge ett bättre **insamlingsresultat** än nuvarande hantering där merparten av hushållen förutsätts transportera förpackningar och returpapper till återvinningsstationer. FNI ligger därmed i linje med såväl avfallsplanernas mål som nationella etappmål om ökad återvinning. Erfarenheter från många kommuner som har infört fyrfackssystemet visar på ett bra insamlingsresultat med hög källsorteringsgrad och rena fraktioner. Ett lika bra insamlingsresultat bedöms även kunna uppnås med insamling i tvåfackskärl, även om erfarenheterna av insamling av förpackningar med detta system i dagsläget är begränsade. Vid insamling i olikfärgade påsar för optisk sortering bedöms det vara svårare att uppnå ett lika bra insamlingsresultat beroende på bl.a. förekomst av felsorterat avfall i påsarna, risk för att den optiska sorteringen försvåras av påsar som gått sönder eller blivit smutsiga i samband med omlastning eller komprimering i insamlingsfordonet och till följd av förekomst av oemballerat avfall.

Beträffande **service** bedöms dock fyrfackssystemet vara att föredra framför tvåfackssystemet, som innebär fyra kärl på varje fastighet med sammanlagt fler tömningar än fyrfackssystemet och det blir därför svårare för kunderna att hålla reda på när kärl ska ställas ut för tömning. Även alternativet med optisk sortering, där glasförpackningar samlas in i ett separat tvåfackskärl, bedöms ge hög servicenivå men innebär fler kärl på fastigheten än i ett fyrfackssystem och kräver att alla fraktioner emballeras i påsar.

Med hänsyn till aspekten **miljö** medför FNI visserligen ökade transporter av avfall med sopbil men samtidigt minskar hushållens transporter av förpackningar och returpapper med personbil till återvinningsstationer. Minst transportarbete krävs normalt vid insamling av få fraktioner men då försvåras eller omöjliggörs en god resurshushållning av delar av avfallet. Samtidigt visar studier (t.ex. Avfall Sverige rapport 2017:09) av sortering och avfallshantering att avfall som samlas in för återvinning i normalfallet kan bära ett ganska stort transportarbete utan att miljönyttan av sorteringen går förlorad. Insamling i två fyrfackskärl där fyra fraktioner hämtas samtidigt innebär ett mindre transportarbete än insamling i fyra tvåfackskärl där två fraktioner hämtas samtidigt. Insamling i olikfärgade påsar för optisk sortering innebär färre tömningstillfällen än insamling i fyrfackskärl men kräver samtidigt reducerad komprimering och att avfallet först transporteras till optisk sortering innan det kan transporteras vidare till behandling eller återvinning. Miljönyttan med insamlingssystem som bygger på optisk sortering begränsas av förbrukningen av plastpåsar.

6.3 Ekonomi och övriga aspekter

Genomförd analys av insamlingssystemens **ekonomi** visar att kostnaden för insamling av mat- och restavfall, förpackningar och returpapper från villor och fritidshus kan förväntas uppgå till ca 100 Mkr/år vid insamling i fyrfackskärl, fyra tvåfackskärl eller olikfärgade påsar för optisk sortering. Alternativet med fyrfacks- respektive tvåfackskärl har de högsta kostnaderna för kärl och insamling. I alternativet med insamling i olikfärgade påsar är kostnaderna för kärl och insamling lägre men i detta alternativ finns istället kostnader för påsar och optisk sortering.

De alternativ som bygger på insamling av vissa fraktioner genom budning blir mest kostsamma med en årskostnad ca 120 Mkr/år för insamlingen av mat- och restavfall, förpackningar och returpapper från villor och fritidshus. I de alternativ där befintliga kärl delvis används initialt (ett av alternativen med budning och alternativet med optisk sortering) beräknas årskostnaden initialt bli lägre för att sedan öka när samtliga kärl bytts ut.

De investeringar som kommer att krävas av kommunerna till följd av införande av nytt insamlingssystem avser administration i samband med införande (projektledning, planering, information m.m.), kärl och eventuell optisk sorteringsanläggning. I samtliga alternativ tillkommer entreprenörernas investeringar i fordon. De alternativ som bygger på insamling av vissa fraktioner genom budning innebär lägst investeringar på sammanlagt ca 200-250 Mkr, beroende på i vilken utsträckning befintliga kärl behålls. Av övriga alternativ innebär ett insamlingssystem med fyrfackskärl lägst investeringar på ca 275 Mkr. Alternativet med fyra tvåfackskärl innebär något högre investeringsbehov på ca 290 Mkr. Högst investeringsbehov har beräknats för alternativet med optisk sortering (310 Mkr), beroende på att kommunerna förutsätts uppföra en optisk sorteringsanläggning.

Beträffande **arbetsmiljö** kan konstateras att all avfallshantering innebär risker från arbetsmiljösynpunkt, exempelvis avseende manuell hantering av kärl och exponering för lukt och sporer. I detta avseende bedöms det finnas möjligheter till en sund och säker arbetsmiljö vid FNI med fyrfackskärl utrustade med s.k. fronthjul för att underlätta förflyttning, med tvåfackskärl som töms med sidlastare och med olikfärgade påsar för optisk sortering, även om fler och större kärl ska hanteras. Insamling av fler fraktioner vid fastigheten ökar dessutom riskerna vid tömning av kärl längs större trafikerade vägar med hög hastighet oavsett system.

Insamling med fyrfackssystem innebär hämtning med baklastare där chauffören måste hantera kärl manuellt bakom bilen där särskilda anpassningar av insamlingsfordonet vid insamling på vissa turer kan bli nödvändigt. Exempel på anpassning av bilen kan vara högerstyrning med i-/urstigning mot vägrenen, varningslampa på taket, förbättrad arbetsbelysning bakom bilen och användning av fjärrkontroll. Det kan även krävas anpassning på vissa hämtställen eller insamlingsturer, såsom omlokalisering av hämtställen, anslutning till gemensam insamlingsplats,

byte av behållartyp eller val av alternativt insamlingssystem. Insamling med tvåfackad sidlastare innebär visserligen mindre risker för chaufförен vid tömning men från trafiksäkerhetssynpunkt kvarstår risken för olyckor med andra trafikanter när insamlingsfordonet stannar längs en trafikerad väg och ett mer stillasittande arbete för chaufförен. Insamling av förpackningar och returpapper genom budning innebär manuell hantering av boxar med fraktioner i stor skala, vilket betyder risk för förslitningsskador. Vid insamling i olikfärgade påsar är manuell påsborttagning efter optisk sortering en särskild utmaning från arbetsmiljösynpunkt.

De studerade systemen har olika typer av **tekniska begränsningar**, såsom möjlighet till utökat antal fraktioner, möjlighet att nyttja andra typer av behållare och fordon samt driftsäkerhet hos de tekniska lösningar som används. Insamling i tvåfackskärl innebär användning av kärl och fordon av standardtyp och större möjlighet att erbjuda olika typer av kärlstorlekar och hämtningsfrekvenser än i fyrfackssystemet, samtidigt som tvåfackssystemet kräver ett större antal kärl än fyrfackssystemet för att samtliga åtta fraktioner ska kunna samlas in på fastigheten.

Vid insamling i fyrfackskärl är möjligheten att använda andra typer av fordon begränsad. Systemet ger dock möjlighet att tömma traditionella enfackskärl för fraktioner som samlas in i de nedre facken i insamlingsfordonet, vilket kan vara värdefullt på turer där det finns behov av att hämta avfall från både villor och lägenheter. Om mängderna förpackningar och returpapper förändras över tid kan hämtningsfrekvens eller kärlindelning behöva anpassas eller kompletterande behållare behövas.

Vid insamling i olikfärgade påsar för optisk sortering finns tekniska begränsningar såsom att allt avfall måste förpackas i plastpåsar, att glasförpackningar måste hanteras separat, att komprimeringen i insamlingsfordonen måste begränsas och att påsborttagning till stor del måste ske manuellt.

7 Förslag till systemlösning

Nedan lämnas ett förslag till utformning av systemlösning för insamling av mat- och restavfall, förpackningar och returpapper från villor och fritidshus i Umeåregionen samt rekommendationer kring processen innefattande:

- Typ av insamlingssystem
- Omlastning
- Beslutsprocess
- Fortsatta förberedelser för införande

De olika delarna av förslaget till systemlösning (typ av insamlingssystem och omlastning) presenteras samlade i textrutor.

7.1 Typ av insamlingssystem

7.1.1 Huvudsystem och komplementsystem

I utredningen har fem olika alternativ utvärderats. Två av alternativen bygger på att ett flertal fraktioner samlas in genom budning, som enligt analysen riskerar att bli mycket kostsamt och även innebär nackdelar med hänsyn till såväl användarperspektiv som arbetsmiljö. Övriga alternativ är ekonomiskt ganska likvärdiga men är olika med hänsyn till insamlingsresultat, miljö och användarperspektiv vilka är aspekter som tillsammans utgör nyttan med insamlingssystemet och därför bedöms vara avgörande vid valet av huvudsystem.

Det alternativ som bygger på optisk sortering rekommenderas inte, främst på grund av riskerna för låg kvalitet på insamlat avfall och förluster av avfall i hanteringen men även på grund av förbrukningen av plastpåsar och behovet av att uppföra en sorteringsanläggning för Umeåregionens räkning.

Vid valet mellan fyrfackssystem och tvåfackssystem med fyra kärl och sidlastare är aspekter som insamlingsresultat, logistik och användarperspektiv avgörande men även arbetsmiljö behöver beaktas särskilt. Fyrfackssystemet kan, baserat på uppföljning i många kommuner, förväntas ge ett mycket bra insamlingsresultat. Detta gäller troligtvis även tvåfackssystem men erfarenheterna är ännu begränsade. Tvåfackssystem innebär dock att varje fastighet måste förses med fyra kärl (jämfört med två kärl i fyrfackssystem), vilket kan uppfattas som negativt från användarperspektiv eftersom fler kärl kräver större utrymme på fastigheten och medför fler tömningstillfällen att hålla reda på.

Logistiskt betyder detta betydligt fler tömningar än i fyrfackssystem och att det krävs fler hämtställen för att fylla bilen. En fördel med tvåfackssystem är systemets flexibilitet när det gäller vilka fordonstyper som kan användas (både sid- och baklastare), att både kärlstorlek och hämtningsfrekvens lättare kan varieras och att även enfackskärl för samtliga fraktioner vid

exempelvis gemensamma insamlingsplatser eller flerbostadshus kan tömmas på samma turer som tvåfackskärl hos villor och fritidshus med enskild hämtning. Flexibiliteten begränsas dock av att kärlstorlek och hämtningsfrekvens måste vara lämpliga för båda fraktionerna i respektive kärl. Möjligheten att använda sidlastare innebär att chauffören normalt inte behöver gå ur bilen vid tömning, vilket innebär högre säkerhet för chauffören. I Umeåregionen bedöms placering av kärl längs vägar med hög hastighet vara relativt vanligt på vissa turer, där tvåfackssystem med hämtning med sidlastare kan vara fördelaktigt. Det stora antalet tömningar innebär dock samtidigt fler stopp på vägen, vilket medför risker ur trafiksäkerhetssynpunkt. Oavsett insamlingssystem bedöms åtgärder för ökad säkerhet för chauffören vid tömning och ökad trafiksäkerhet krävas på vissa fastigheter.

Mot denna bakgrund bedöms fyrfackssystemet sammantaget vara att föredra framför tvåfackssystemet. Vid behov kan huvudsystemet ersättas av komplementsystem för vissa fastigheter eller på vissa turer i syfte att skapa en säkrare tömning eller bättre logistik.

Kommunerna föreslås införa insamling av avfall i **fyrfackskärl som huvudsystem** för villor och fritidshus med enskild hämtning. Systemet bedöms även kunna tillämpas för små flerbostadshus.

Om tömning av kärl inte kan ske på ett säkert sätt, utrymmesbrist på fastigheten föreligger eller framkomligheten för fyrfacksfordon är begränsad föreslås **komplementsystem i form av separata kärl på gemensamma insamlingsplatser**.

7.1.2 Kärlindelning

I utredningen har konstaterats att valet av kärlindelning i fyrfackskärlen är av betydelse för insamlingsresultatet men även för logistik och service. Med kärlindelning menas vilket av de större facken i själva kärlen respektive insatsbehållarna som ska användas för respektive fraktion, där Kärl 1 förutsätts tömmas 26 gånger/år och Kärl 2 13 gånger/år. Vid val av kärlindelning behöver flera olika aspekter beaktas, exempelvis logistik, hushållens behov av kärlvolym, önskade styreffekter, avfallets egenskaper och hur fordonet är dimensionerat. I utredningen har inte ingått att belysa och föreslå kärlindelning men som ett tillägg till rekommendationen om val av huvudsystem lämnas ändå översiktliga principiella rekommendationer.

Kärlindelning i fyrfackskärlen föreslås väljas enligt följande principer:

- **Restavfall** i ett stort fack i Kärl 2 med tömning 13 gånger/år. Det kan övervägas om mellanväggen ska placeras så att detta fack får 40 % av volymen i kärlet.
- **Plastförpackningar** i ett stort fack i Kärl 2 med tömning 13 gånger/år.
- **Pappersförpackningar** i ett stort fack i Kärl 1 med tömning 26 gånger/år. Det kan övervägas om mellanväggen ska placeras så att detta fack får 60 % av volymen i kärlet.
- **Matavfall** i ett stort fack i Kärl 1 med tömning 26 gånger/år. Matavfall kan även samlas in i en insatsbehållare med volym 60 liter men detta bedöms öka risken för fastfrysning och för enskilda hushåll kan volymen riskera att bli för liten.
- **Färgade och ofärgade glasförpackningar, metallförpackningar** och **returpapper** i insatsbehållare. Glasfraktionerna bör samlas in i olika kärl med hänsyn till fackvolymen i insamlingsfordonen.
- För hushåll med särskilda behov bör **extrakärl och/eller extratömning** erbjudas.

7.1.3 Samordning med insamling från små flerbostadshus

I syfte att bidra till en effektiv logistik bör insamlingen av mat- och restavfall, förpackningar och returpapper från små flerbostadshus samordnas med insamlingen från villor och fritidshus med fyrfackskärl. Detta gäller särskilt på turer med längre körsträckor där det kan förekomma mindre tätorter, s.k. serviceorter, där det finns små flerbostadshus. Grundläggande för denna samordning är att de kärl som används för de små flerbostadshusen kan tömmas med fyrfacksbilarna, vilket kan innebära att befintliga kärl behöver bytas ut och att turer behöver anpassas.

Samordning med insamling från små flerbostadshus föreslås ske enligt följande:

- **Befintliga kärl för små flerbostadshus byts ut** och ersätts med fyrfackskärl, på motsvarande sätt som för villor och fritidshus.
- **Planering av turer** sker så att de fraktioner som kan tömmas med fyrfacksbilen, d.v.s. de som töms i de nedre facken i bilen (t.ex. mat- och restavfall eller plast- och pappersförpackningar) och som eventuellt hanteras i separat enfackskärl, hämtas på samma turer som avfall från villor och fritidshus.

7.1.4 Insamling med grön rutt

Inledningsvis bör konstateras att för en stor del av bebyggelsen kommer införandet av s.k. grön rutt inte ge några fördelar p.g.a. att fordonet ändå behöver ta samma väg tillbaka och att en rundslinga inte är möjligt. Det betyder vidare att grön rutt endast är intressant för den del av bebyggelsen där det genom grön rutt går att åstadkomma en förbättrad logistik. Exempel på sådan typ av bebyggelse kan vara:

- Villahämtning i tätort där det går att köra en rundslinga och där fordonet inte behöver ta samma väg tillbaka.
- Landsbygd där det går att köra en rundslinga och där fordonet inte behöver ta samma väg tillbaka.

Insamling med grön rutt är tillämpbart för samtliga alternativ som har analyserats i denna utredning, både för alternativ med sidlastartömning och baklastartömning. Vid högre hämtningsfrekvens ökar den potentiella nyttan med insamling med grön rutt.

Behovet av grön rutt är större för alternativ med sidlastartömning för att slippa köra tillbaka för automatisk tömning av kärl på andra sidan vägen.

I alternativ som innebär baklastartömning är det, till skillnad från vid sidlastartömning, möjligt för chauffören att hämta kärl från båda sidor av vägen för tömning i den utsträckning trafiksituationen medger det. Det gör att antalet hämtställen och turer där grön rutt får effekt på logistiken kan bli mindre vid bakastartömning. För de vägsträckor där grön rutt kan bidra till förbättrad logistik bör ställningstaganden göras angående säkerhet för både chaufförer och avfallslämnare. Om anledningen till att införa grön rutt är att chauffören inte ska behöva hämta kärl från båda sidor av vägen vid tömning, bör en bedömning göras om det i det enskilda fallet är lämpligt att avfallslämnaren drar kärlen över vägen inför tömning. Det är därför viktigt att vara medveten om att grön rutt *alltid* innebär att någon - avfallslämnare eller chaufför - förväntas korsa vägen.

En annan aspekt som bör beaktas inför eventuellt införande av grön rutt är risk för skymd sikt när många kärl ställs upp på samma sida av en väg. I ett villakvarter kan det innebära en försämrad överblick över gatumiljön, med ökad risk för olyckor. Kärl som placeras på andra sidan vägen utanför fastigheten riskerar också att utgöra ett hinder vid snöröjning.

Det bedöms vidare olämpligt att införa grön rutt för behållare som ska tömmas genom budning. Utplacering av sådana behållare riskerar vintertid att försvåras med hänsyn till snöröjning eller bli översnöade/överskottade. Behållarna kan också öka risken för olyckor eftersom behållarnas storlek kan göra dem svåra att upptäcka i tid. Vid grön rutt ökar riskerna eftersom ungefär hälften av behållarna behöver placeras på andra sidan vägen utanför fastigheten.

Insamling med fyrfackskärl, vilket är det huvudsystem som förordas i denna utredning, sker alltid med baklastare. Baklastartömning gör att chaufförен teoretiskt har möjlighet att hämta kärl för tömning från båda sidor av vägen. Chaufförен bör dock generellt undvika att korsa vägar för att hämta kärl, i synnerhet längs vägar med höga hastigheter eller mycket trafik. Ur arbetsmiljösynpunkt kan grön rutt minska riskerna för chaufförен men eftersom det innebär att avfallslämnaren tvingas korsa vägen med sina kärl kan grön rutt ändå vara olämpligt. På mindre kvarters-/villagator kan det i vissa fall bedömas vara säkert för chaufförен att hämta kärl för tömning från båda sidor om vägen och där blir det av den anledningen inte relevant med grön rutt för fyrfackssystemet.

Sammantaget bedöms generellt betydelsen av grön rutt för att minska transportarbetet vid insamling vara begränsad. Insamling med grön rutt kan bidra till en effektiv logistik vid tömning av fyrfackskärl efter vissa vägar och i viss typ av bebyggelse.

Grön rutt föreslås tillämpas där det ger logistiska fördelar och kan ske med tillfredsställande säkerhet för både chaufför och avfallslämnare.

7.1.5 FNI av andra fraktioner

Fyrfackssystemet är i grunden utformat för insamling av åtta olika fraktioner. Om krav skulle införas på FNI av flera fraktioner kan detta lösas med hjälp av fyrfackssystemet utan att komplettera med fler kärl. Beroende på mängd och typ av fraktioner kan tänkbara lösningar vara att använda s.k. påhängsboxar eller att frigöra något av facken i fyrfackskärlen för insamling av tillkommande fraktioner genom att exempelvis samla in returpapper vid ÅVS:er eller att samla in vissa förpackningsfraktioner blandat i ett och samma fack, vilket i så fall kräver att dispens söks och beviljas.

En fraktion som skulle kunna bli aktuellt att samla in i fyrfackssystemet är textil. Utifrån krav i EU:s avfallsdirektiv ska textilavfall samlas in separat från den 1 januari 2025. Regeringen har nu (maj 2023) föreslagit att textil samlas in separat i särskilda insamlingssystem och att kommunerna får ansvaret för insamlingen. Andra exempel på fraktioner som det kan finnas skäl att samla in genom FNI är olika typer av elavfall.

Om krav skulle införas på FNI av fler fraktioner och kommunerna önskar samla in dessa i fyrfackssystemet föreslås kommunerna välja lösningar enligt följande:

- Frigör fack i fyrfackskärlen genom att **avveckla FNI av returpapper**.
- Frigör fack i fyrfackskärlen genom att **samla in vissa fraktioner blandat** i samma fack, t.ex. färgade och ofärgade glasförpackningar, för eftersortering. Kräver i så fall dispens.
- Komplettera insamlingssystemet med **påhängsboxar** med två eller tre fack.
- **Beakta noga mängd och egenskaper samt kvalitetskrav** på de olika fraktionerna vid ställningstagande om vilken lösning som ska väljas för insamlingen.

7.2 Omlastning

Förutsättningarna för en effektiv omlastningslösning i ett framtida FNI-system har analyserats översiktligt i utredningen. Genom att antalet fraktioner som ska hämtas ökar så behöver omlastningslösningen anpassas för att kunna hantera de fraktioner som samlas in med hänsyn till gällande lagstiftning, logistik och ekonomi. En grundläggande logistisk förutsättning för ett framtida fyrfackssystem enligt förslaget i denna utredning bedöms vara att insamlingen utförs av en gemensamt upphandlad insamlingsentreprenad för Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs kommuner och med en separat entreprenad för Örnsköldsviks kommun. Beroende på hur turerna

läggs upp kan insamling med tvåskift bidra till att bilarna fylls även på turer med långa körsträckor, vilket är av betydelse för omlastningslösningen.

Med utgångspunkt från hur nuvarande insamling av mat- och restavfall är organiserad föreslås kommunerna i ett framtida FNI-system med fyrfackskärl omlasta avfall enligt följande:

- Samtliga fraktioner som samlas in med samma bil bör kunna **omlastas på samma anläggning** och om möjligt kunna lämnas i direkt anslutning till varandra på omlastningsstationen.
- Omlastning av avfall föreslås ske på **två anläggningar**. Avfall från Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs kommuner bör omlastas i Umeå och av avfall från Örnsköldsvik i Örnsköldsvik. Omlastning på fler platser rekommenderas inte.
- Där så är möjligt och kostnadseffektivt kan **vissa fraktioner transporteras direkt till producenternas mottagnings-anläggning eller restavfall direkt till förbränningsanläggning** utan omlastning. I så fall kan anpassningar behöva göras på den mottagande anläggningen så att samtliga fraktioner som samlas in med samma bil kan lämnas på anläggningen.

7.3 Beslutsprocess

Innan kommunerna fattar beslut om systemlösning för insamling av mat- och restavfall, förpackningar och returpapper från villor och fritidshus föreslås ett fördjupat utredningsarbete genomföras innefattande följande punkter, utöver vad som omfattades av denna utredning:

- Komplementsystem för vissa specifika fastigheter eller vissa turer med hänsyn till exempelvis utrymme för kärl och framkomlighet för fordon samt arbetsmiljö och trafiksäkerhet vid insamling. Det har i utredningen framkommit att det på vissa turer på landsbygd förekommer hämtställen där kärl är placerade vid trafikerade vägar med hög hastighet. Utredningen bör klarlägga omfattningen av denna typ av hämtställen och föreslå tänkbara åtgärder såsom omlokalisering, hänvisning till gemensamma insamlingsplatser för flera fastigheter eller tvåfackssystem med sidlastarhämtning på berörda turer.
- Behov av och förutsättningar för samordning av insamlingen från villor, fritidshus och små flerbostadshus i mindre orter (serviceorter) med insamlingen från större flerbostadshus i syfte att skapa en effektiv logistik. Utredningen bör klarlägga omfattningen av förekomsten av större flerbostadshus i serviceorter och föreslå tänkbara åtgärder såsom byte till mindre kärl eller fyrfackskärl eller planering av turer där vissa fraktioner från flerbostadshus hämtas med fyrfacksbil. I kommuner med stor geografisk yta, omfattande förekomst av större

flerbostadshus i serviceorter och långa körsträckor kan resultatet av utredningen påverka valet av huvudsystem. Indikationer finns om att det särskilt i Örnsköldsviks kommun är vanligt att större flerbostadshus förekommer i serviceorter.

Inför beslut om lösning för omlastning föreslås även en fördjupad utredning genomföras innefattande skiftkörning vid insamling:

- Skiftkörning är av betydelse för möjligheten att skapa en effektiv logistik vid insamling genom att fylla bilarna även på turer med långa körsträckor och är även av betydelse för behovet av omlastningsstationer. Det finns dock även andra aspekter på skiftkörning som behöver beaktas.

Kommunerna föreslås därefter fatta beslut om systemlösning så att nytt insamlingssystem kan vara på plats i kommunerna senast 1/1 2027, i enlighet med kommande krav på fastighetsnära insamling av förpackningar tillsammans med en lösning för omlastning.

7.4 Fortsatta förberedelser för införande

I det fortsatta arbetet är det viktigt att kommunerna bevakar Naturvårdsverkets pågående arbete med revidering av beslutade föreskrifter om ersättning till kommuner som samlar in förpackningar (NFS 2023:1) samt den vägledning som Naturvårdsverket och Avfall Sverige ger angående det kommunala insamlingsansvaret för förpackningar.

Härutöver kommer kommunerna att behöva genomföra ett fortsatt utredningsarbete inför införande av det nya insamlingssystemet innefattande bl.a. följande punkter:

- Lokalisering och utformning av omlastningsstationer för att uppfylla förväntade kvalitetskrav på insamlade fraktioner. Flera aspekter behöver beaktas, exempelvis lokala fysiska förutsättningar och trafiksituation samt risk för miljöpåverkan.
- Organisation för det nya insamlingssystemet i respektive kommun, inkl. resurser för införande.
- Detaljerade ekonomiska beräkningar som underlag för budget och planering för införande av systemet.
- Alternativ användning av överblivna kärl. Kärl som blir över vid bytet av insamlingssystem för villor och fritidshus kan delvis nyttjas för annan insamling, t.ex. gemensamma insamlingsplatser för villor och fritidshus eller FNI för lägenheter och verksamheter. Detta är särskilt viktigt att beakta för kommuner som relativt nyligen infört matavfallsinsamling. Matavfallskärlen bedöms komma att vara avskrivna under de närmaste åren.
- Taxekonstruktion, inklusive abonnemangsalternativ, nivåer och styreffekter.

Kommunerna kommer även att behöva ta fram en plan för införande av systemet innefattande exempelvis följande viktiga moment:

- Tidplan
- Organisation
- Fysisk planering avseende t.ex. gemensamma insamlingsplatser
- Genomförande av åtgärder för förbättrad arbetsmiljö och trafiksäkerhet vid insamling
- Genomförande av åtgärder för ökad samordning mellan insamling från villor och flerbostadshus
- Upphandling av kärl och utsättning/hemtagning av kärl
- Upphandling av insamling. Krav bör ställas på att entreprenören visar hur fordon och insamlingsrutiner är anpassade för en sund och säker arbetsmiljö och god trafiksäkerhet även där kärl är placerade vid trafikerade vägar med hög hastighet.
- Information
- Anpassning av kundsystem för nya tjänster etc
- Revidering av taxor, föreskrifter (inkl. tjänster och dispenser), avfallsplaner, handböcker för avfallsutrymmen och transportvägar m.m.

Kommunerna föreslås vidareutveckla samverkan i regionen i syfte att skapa förutsättningar för att införa och driva det nya insamlingssystemet på ett kostnadseffektivt sätt, vilket också har varit utgångspunkten vid genomförda kostnadsberäkningar i denna utredning. I annat fall riskerar kostnaderna för exempelvis projektledning och informationsinsatser att bli högre än nödvändigt och stordriftsfördelar och samordningsmöjligheter för entreprenörer/leverantörer begränsas, med följden att kostnader för insamling och kärl riskerar att bli högre än beräknat.

8 Referenser

Rapporten bygger till stor del på konsulternas erfarenheter från arbete med utredningar och andra projekt om insamling i många kommuner. Härutöver har följande källor nyttjats i denna rapport:

Skriftliga källor

Införande av system för fastighetsnära insamling av förpackningar och returpapper. Guide nr 6, Avfall Sverige 2016

Vad slänger hushållen i soppåsen? Nationell sammanställning av plockanalyser av hushållens mat- och restavfall. Avfall Sverige rapport 2016:28

Handbok för avfallsutrymmen. Råd och anvisningar för transport, förvaring och dimensionering av hushållsavfall. Avfall Sverige 2018

PM Förslag till ersättningsmodell för kommuner som samlar in förpackningar, Avfall Sverige och Svenskt Producentansvar 2022

PM Uppnådda resultat med fastighetsnära insamling av förpackningar, Avfall Sverige 2023

Naturvårdsverkets föreskrifter om ersättning till kommuner för insamling av förpackningar som omfattas av producentansvar, NFS 2023:1

Avfallsplan för Umeåregionen (Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln, Vännäs). Resurshushållning för ett cirkulärt samhälle

Avfallsplan för Örnsköldsvik

Avfallsföreskrifter och avfallstaxor för kommunerna

Övriga lokala uppgifter om ekonomi, abonnemang, avfallsmängder, information, plockanalyser, kundnöjdhet m.m.

Insamlingsstatistik för förpackningar och returpapper, FTI AB 2021.

Muntliga källor

Elisabeth Johansson, Vakin AB

Helena Johansson, Vakin AB

Inger Olofsson, Bjurholms och Vännäs kommuner

Eva Glaas, Robertsfors kommun

Åsa Möller, Miljö och Vatten i Örnsköldsvik AB (Miva)

Bilaga 1 Orientering om insamlingssystem

I denna bilaga görs en översiktlig presentation av de vanligaste systemen för fastighetsnära insamling (FNI) av mat- och restavfall, förpackningar och returpapper från hushåll i villor och fritidshus.

System för FNI från villor och fritidshus med enskild hämtning

Nedan beskrivs de vanligaste tekniska lösningarna för fastighetsnära insamling som används som huvudsystem för i första hand villor och fritidshus.

Fyrfackskärl

Insamling av matavfall, restavfall, förpackningar och returpapper i fyrfackskärl sker i ett 70-tal kommuner och har blivit allt vanligare på senare år. Lösningen är vanligast i villor och fritidshus och bygger oftast på två kärl med fyra fack vardera. Kärlen töms av ett insamlingsfordon med fyra fack.

De flesta kommuner och organisationer som har erfarenhet av denna form av insamling finns i södra Sverige men systemet används numera även i andra delar av landet. Den nordligaste kommunen som använder fyrfackssystemet är Härnösand och beslut har fattats att införa systemet i Skellefteå.

Figur 1 **Tömning av fyrfackskärl. Foto: Renhållningen Kristianstad**

Fyrfackskärlen utgörs vanligen av 370 liters kärl utrustade med mellanvägg och insatsbehållare med två mindre fack. Det finns även alternativ som bygger på 660 liters kärl som främst är avsedda för mindre lägenhetsfastigheter. Varje fastighet förses med två stycken fyrfackskärl, som ersätter befintliga kärl. Insatsbehållare finns med olika volymer och mellanväggens placering i sidled kan anpassas beroende på hur kommunen väljer att utforma systemet. Tömning sker vanligen enligt ett schema där det

ena kärlet töms varannan vecka och det andra kärlet var fjärde vecka. Hur kommunen väljer att disponera facken i kärlen varierar. För bättre arbetsmiljö används vanligen kärl med tre hjul för att minska risken för att tunga kärl behöver balanseras på två hjul. Fyrfackskärl kan kompletteras med särskilda påhängsbehållare för fler fraktioner, t.ex. lampor; batterier eller småelektronik, som hängs på kärlet inför tömning.

Figur 2 **Exempel på placering av fyrfackskärl vid fastighet. Foto: PWS AB**

Erfarenheter visar att insamlingssystem för förpackningar och returpapper med fyrfackskärl ger både rena fraktioner och ett högt utbyte[32]. Hög anslutningsgrad till och acceptans för FNI minskar mängden restavfall till förbränning. Undersökningar visar att valet av kärlindelning är av betydelse för insamlingsresultatet, där exempelvis allt fler kommuner samlar in restavfall i kärlet med lägre hämtningsfrekvens och mindre volym för restavfall för att styra mot ökad utsortering av förpackningar.

Kommuner som har valt detta system brukar lyfta fram systemets pedagogik och tydlighet med förvaring av avfallet oemballerat i separata fack i kärlen som bidragande orsaker till insamlingsresultaten. Kundnöjdheten är hög, men särskilt inledningsvis, innan kärlen är utställda, förekommer synpunkter på att kärlen är utrymmeskrävande. Fordonen är ungefär lika långa som traditionella treaxlade insamlingsfordon, men styr även på bakhjulen, vilket underlättar framkomlighet. Fyrfacksfordon kan kräva något större fri höjd vid tömning än traditionella insamlingsfordon. Till följd av fordonens högre vikt föreligger risk för högre axeltryck än vid insamling med traditionella insamlingsfordon.

[32] PM Uppnådda resultat med fastighetsnära insamling av förpackningar, Avfall Sverige 2023.

Tvåfackskärl

Insamling av avfall i tvåfackskärl förekommer i några kommuner för enbart mat- och restavfall samt som ett alternativt abonnemang i vissa kommuner som har infört fyrfackskärl. Kärlen töms vanligen med ett tvåfackat baklastande insamlingsfordon som är anpassat för tömning av tvåfackskärl. Teknik har även utvecklats för automatisk tömning av tvåfackskärl med sidlastare men erfarenheterna av denna lösning är ännu begränsade.

I ett system med insamling av flera fraktioner förses varje fastighet med upp till fyra stycken tvåfackskärl, som ersätter befintliga kärl. Kärlen kan ha volymen 240 eller 370 liter och är utrustade med mellanvägg. För voluminösa fraktioner som plast- och pappersförpackningar kan 370 liters kärl i vissa fall vara att föredra. Mellanväggens placering i sidled kan anpassas beroende på hur kommunen väljer att utforma systemet. För att ett tvåfackssystem ska uppfylla kommande lagkrav på separat insamling av samtliga fraktioner fastighetsnära krävs fyra stycken tvåfackskärl.

Insamling av förpackningar och returpapper i tvåfackssystem för samtliga fraktioner inklusive matavfall och restavfall tillämpas i dagsläget i fullskala i en kommun (Västervik), där fastighetsägarna erbjuds upp till fyra stycken 240 liters tvåfackskärl. Insamlingen i Västervik sker enligt ett särskilt tömningsschema där Kärl 1 för mat- och restavfall töms 26 gånger/år, Kärl 2 för pappersförpackningar och returpapper töms 13 gånger/år, Kärl 3 för plast- och metallförpackningar töms 10 gånger/år och Kärl 4 för glasförpackningar töms 3 gånger/år.

Figur 3 **Fyra stycken tvåfackskärl med fack för sammanlagt åtta fraktioner. Exempel från Västervik. Foto: Amalina Natur & Miljökonsult**

Lidköping är ett exempel på en kommun som har infört system med insamling av matavfall och restavfall respektive plastförpackningar och pappersförpackningar i tvåfackskärl. Insamling av matavfall och restavfall samt ett urval fraktioner av förpackningar i system med tvåfackskärl har även testats på försök i flera kommuner, däribland Karlstad samt några

kommuner i Göteborgstrakten (Lerum, Partille och Göteborg). I försöken har vanligen förutom mat- och restavfall, även plastförpackningar och pappersförpackningar samlats in. Exempel finns även på att returpapper på försök samlas in i ett tvåfackskärl i samma fraktion som pappersförpackningar för central eftersortering. Det finns även exempel på att metallförpackningar har samlats in i samma fraktion som plastförpackningar för central eftersortering men en sådan lösning uppfyller inte lagkravet på separat insamling utan kräver i så fall dispens.

Figur 4 **Tvåfackade 240 liters kärl med fack för olika fraktioner. Foto: Lidköpings kommun**

Eftersom erfarenheterna av insamling av flera fraktioner i tvåfackskärl i fullskala är mycket begränsade saknas underlag för att med säkerhet bedöma insamlingsresultatet men en bedömning är att insamlingsresultatet för de fraktioner som samlas in fastighetsnära bör bli jämförbart med insamling i fyrfackskärl. Vid utvärdering av försöket i Lidköping framkom att mängden restavfall till förbränning minskade kraftigt och att mängden i restavfallet av de fraktioner som samlas in fastighetsnära minskade med ungefär 50 %, vilket ligger i nivå med resultat från fyrfackssystem.

Kundundersökningar som genomförts i försöksområden visar på hög kundnöjdhet. I exempelvis Lidköping genomfördes ett försök innan insamlingssystemet infördes. Utvärderingen av försöket visade att hushållen som ingått i försöket var positiva och villiga att fortsätta samla in avfall på det sätt som testats under försöket. En stor andel av hushållen efterfrågade också möjlighet att få glas- och metallförpackningar hämtat fastighetsnära. Även vid försöket i Lerum, Partille och Göteborg efterfrågades möjlighet att få glasförpackningar hämtat fastighetsnära.

Bakgrunden till att kommuner inför insamling i tvåfackskärl är att detta är ett system som kan innebära begränsade investeringar och insamlingskostnader och erbjuder en relativt hög flexibilitet avseende hämtningsfrekvenser och behållarvolymer för olika fraktioner. Det stora antalet kärl som krävs om samtliga fraktioner ska samlas in vid fastigheten kan upplevas som en nackdel för kunden och innebär fler tömningar än exempelvis insamling med fyrfackskärl.

Olikfärgade påsar med optisk sortering

Vid insamling i olikfärgade påsar med optisk sortering sorterar hushållen avfallet i plastpåsar med en specifik färg för respektive fraktion. Påsarna läggs i samma kärl, som töms av en traditionell enfackad sopbil och transporteras till en sorteringsanläggning där avfallet sorteras maskinellt. Befintligt kärl kan i många fall behöva bytas till större volym för att samtliga fraktioner ska få plats. Avfallet matas in i anläggningen på transportband. Optisk avläsningsutrustning identifierar påsarnas färg och påsarna slås sedan av bandet och samlas i containrar för respektive fraktion. Påsarna öppnas därefter och plastpåsarna avskiljs.

Figur 5 **Transportband med olikfärgade påsar som sorteras efter färg med hjälp av optisk avläsning. Exempel från Eskilstuna. Foto: Optibag AB**

Tekniken med optisk sortering används som en del i insamlingssystemet för matavfall i ett 20-tal svenska kommuner. Några kommuner som tidigare har samlat in avfall i system med optisk sortering har valt att frångå systemet till följd av bl.a. bristande kvalitet på insamlat avfall eller lågt utbyte. Sammanställningar som Avfall Sverige har genomfört och erfarenheter från kommuner som har infört insamlingssystem av matavfall med optisk sortering visar på en lägre kvalitet på matavfallet än i papperspåsebaserade system med separat kärl för matavfall. En annan erfarenhet är att systemet kan vara mycket informationskrävande.

Till systemets mest utmärkande drag hör kravet på emballering av allt avfall i plastpåsar. Att lägga allt avfall i plastpåsar och dessutom i samma kärl försvårar även kvalitetssäkring av avfallet. En del kommuner menar att påsar av plast ger mindre tydliga signaler om vad som ska läggas i påsen.

Vid rötning av matavfall i plastpåsar är det viktigt att påsarna avlägsnas inför behandlingen för att inte orsaka problem vid behandlingen. Plastpåsar medför även ökad risk för synliga föroreningar, såsom plastfragment, i

biogödseln vilket är negativt vid användning på åkermark. Papperspåsar för matavfall vid optisk sortering är under utveckling men har hittills inte använts i full skala annat än på försök.

Kommuner som har valt att samla in avfall i system med optisk sortering brukar motivera valet med att systemet är enkelt att införa, inklusive att särskilda utrymmen och kärl inte krävs och att befintliga fordon och i många fall även körturer kan nyttjas. På senare år har beslut om stängning av flera optiska sorteringsanläggningar fattats, mot bakgrund av bl.a. ekonomiska aspekter, användning och förbrukning av plastpåsar samt förluster av utsorterat avfall i hanteringen.

Insamling av fler än två fraktioner i olikfärgade påsar för optisk sortering infördes för första gången i Sverige år 2011 i Eskilstuna kommun. Systemet har även införts i Strängnäs och Örebro kommuner, där Örebro har valt att hantera matavfallet i ett separat kärl. Sorteringen sker vid den enda svenska optiska sorteringsanläggningen för upp till sju fraktioner, vilken finns i Eskilstuna. Beslut har även införts om att samla in och sortera upp till åtta fraktioner i den optiska sorteringsanläggningen i Ljungby kommun.

Optisk sortering av flera fraktioner förekommer även i Norge men då för färre och delvis andra fraktioner än i Sverige. Att så få kommuner använder sig av detta system begränsar tillgången på drifterfarenheter och data, vilket gör det svårt att dra säkra slutsatser om systemet.

I Eskilstuna, som är den svenska kommun som har längst erfarenhet av systemet, sker optisk sortering i sju fraktioner: restavfall, matavfall, förpackningar av papper, plast och metall, returpapper och textil. Delar av avfallet eftersorteras också manuellt för att avskilja plastpåsar och eventuellt felsorterat avfall från vissa fraktioner. Glasförpackningar hanteras inte i systemet utan kräver ett separat insamlingssystem, t.ex. ÅVS:er.

I Eskilstuna tillämpas systemet endast i villabebyggelse. I lägenhetsbebyggelse sker insamling i separata behållare sedan många år. Erfarenheter från Eskilstuna visar att kvaliteten på utsorterade fraktioner i de olikfärgade påsarna från villahushållen är god, men att betydande mängder[33] förpackningar fortfarande lämnas vid ÅVS:erna eller läggs i påsen för restavfall. I Eskilstuna sker sorteringen i anläggningen genom en kombination av maskinell och manuell sortering. Kundnöjdheten bland villahushållen i Eskilstuna är hög. För hushåll där befintlig behållarvolym (190 liter) inte räcker för samtliga fraktioner kan behov av byte till större kärl föreligga. I annat fall kan dessa hushåll fortsätta att lämna avfall vid ÅVS:erna när kärlvolymen inte är tillräcklig. Oavsett om kärlvolymen är tillräcklig har glasförpackningar hittills samlats in via ÅVS:er eller annat separat insamlingssystem. I den optiska sorteringsanläggningen i Ljungby

[33] Mängden insamlade förpackningar och returpapper i påsen för restavfall från villahushåll i Eskilstuna enligt en plockanalys som gjordes 2011 efter att det nya insamlingssystemet infördes låg på ca 1,5 kg/hushåll och vecka, vilket kan jämföras med motsvarande mängd i kommuner med insamling vid återvinningsstationer på 1,7 kg/hushåll och vecka enligt Avfall Sverige Rapport 2016:28. Mer aktuella uppgifter saknas.

har försök även gjorts med insamling av glasförpackningar i särskilt anpassade påsar.

Vilken kvalitet och utsorteringsgrad som kan uppnås i lägenhetsbebyggelse vid insamling med optisk sortering av flera fraktioner är osäkert eftersom referenser från svenska kommuner i fullskala saknas men försök som gjorts i Eskilstuna indikerar att risken för bristande kvalitet på förpackningar och returpapper i olikfärgade påsar är högre från lägenheter än villor. Beträffande de utsorterade fraktionernas kvalitet kan även konstateras att avfall som är emballerat i påsar är svårare att kvalitetskontrollera än oemballerat avfall som läggs direkt i kärlet. Insamling av flera fraktioner i olikfärgade plastpåsar innebär ökad användning plast för tillverkning av påsar för samtliga utsorterade fraktioner.

I Norge förekommer optisk sortering i flera fraktioner i några kommuner. Tromsø är det enda exemplet där både matavfall och samtliga förpackningsfraktioner utom glas- och metallförpackningar samlas in genom optisk sortering. Totalt sorteras avfallet från Tromsø och Karlsøy kommuner i påsar med fem olika färger. Förpackningar av glas och metall samsorteras i en gemensam fraktion som samlas in vid ÅVS:er och separeras maskinellt. Vid jämförelse med Eskilstuna är Tromsø intressant därför att det liksom Eskilstuna är en större kommun med både villor och lägenheter. Tromsø kommun har dock, i motsats till Eskilstuna, valt att införa systemet i både villor och lägenheter. En annan viktig skillnad jämfört med Eskilstuna är den betydligt större behållarvolymen. För villahushåll är kärlvolymen 240 liter och tömning sker 1 gång i veckan (jämfört med 190 liters kärlvolym i Eskilstuna med tömning varannan vecka). Enligt det kommunala bolaget Remiks, som ansvarar för avfallshanteringen och driver den optiska sorteringsanläggningen, är denna kärlvolym nödvändig för att alla fraktioner ska få plats i kärlen. Kvaliteten på avfallet är tillräckligt hög för att bolaget ska få avsättning för utsorterade fraktioner. Enligt bolaget är hushållens kunskapsnivå och informationen om avfallshanteringen avgörande för resultatet och det är svårast att uppnå en hög kvalitet på avfall från hushåll i lägenheter, särskilt i områden med en stor andel studenter eller invandrare.

System för FNI från gemensamhetslösningar och flerbostadshus

Nedan beskrivs de vanligaste tekniska lösningarna för fastighetsnära insamling som används i vissa områden eller typer av bebyggelse och kan fungera som huvudsystem för flerbostadshus eller komplementsystem till huvudsystemet för villor och fritidshus.

Separata kärl

Insamling i separata kärl för respektive fraktion är den lösning som är vanligast för fastighets- eller kvartersnära insamling av förpackningar och returpapper. Insamling i separata kärl används främst i lägenhetsområden men förekommer även som komplementsystem i villa- och

fritidshusområden, vanligen genom ett samarbete mellan fastighetsägare som har ordnat en gemensam insamlingsplats. Kärlen töms vanligen med traditionella en- eller tvåfackade insamlingsfordon.

Figur 6 **Separata kärl i avfallsutrymme för mat- och restavfall och utsorterade förpackningar och returpapper. Exempel från Umeå. Foto: AB Bostaden i Umeå**

Vid insamling i separata kärl för lägenheter placeras kärlen för förpackningar och returpapper ofta i miljöhus tillsammans med kärl för restavfall och matavfall. Ett miljöhus i ett lägenhetsområde betjänar normalt 50-75 hushåll och placeras i anslutning till t.ex. ett gångstråk eller en parkeringsplats i området. Andra vanliga lösningar i lägenhetsområden är att placera kärl för förpackningar och returpapper i ett befintligt avfallsutrymme eller i någon form av sopskåp. Miljöhus i villaområden betjänar normalt ca 25 hushåll. I villaområden placeras miljöhuset ofta på en central plats i kvarteret eller vid exempelvis infarten till kvarteret.

Figur 7 **Miljöhus för mat- och restavfall, förpackningar och returpapper. Exempel på placering i lägenhetsområde i Västerås. Foto: Miljö & Avfallsbyrån**

Kommuner som har valt detta system för FNI brukar lyfta fram systemets pedagogik och tydlighet med förvaring av avfallet oemballerat i separata kärl som bidragande orsaker till insamlingsresultaten. Kundnöjdheten är vanligtvis hög. En allmän erfarenhet från detta system är att det är

utrymmeskrävande. Det kan konstateras att insamling av förpackningar och returpapper med separata kärl av bl.a. logistik- och utrymmesskäl inte lämpar sig för villabebyggelse med egen hämtning men erfarenheter visar att systemet fungerar bra i lägenhetsbebyggelse eller i villabebyggelse med gemensam hämtning som komplement till såväl traditionell insamling av restavfall och matavfall som till andra system för FNI av förpackningar och returpapper. Systemet kräver normalt inga särskilt anpassade kärl eller fordon. Hög anslutningsgrad till och acceptans för FNI minskar också behovet av ÅVS:er. Erfarenheter från olika kommuner visar att FNI av förpackningar och returpapper med separata kärl ger både rena fraktioner och en hög källsorteringsgrad. I Avfall Sveriges rapport 2017:19 presenteras erfarenheter från goda exempel på FNI av förpackningar och returpapper med separata kärl i Skåne. Nationella nyckeltal för renhet och utbyte saknas men data från några exempel presenteras i Avfall Sveriges PM från 2023 om uppnådda resultat med fastighetsnära insamling av förpackningar.

Underjordsbehållare

Underjordsbehållare används för såväl restavfall och matavfall som förpackningar och returpapper. Underjordsbehållare installeras ofta i tätbebyggda områden i syfte att skapa estetiskt tilltalande lösningar, bättre arbetsmiljö och en rationell insamling med effektivt utnyttjande av markyta. Insamling med underjordsbehållare är enligt leverantörer, entreprenörer och kommuner, ett av de snabbast växande insamlingssystemen i Sverige.

Behållarna finns i volym från några hundra liter upp till ca 5 m^3. Tömning av behållarna sker med komprimerande sopbil utrustad med kran. Moderna underjordsbehållare innebär ofta att hela behållarvolymen är under mark och att endast inkastet är synligt ovan mark.

Figur 8 **Inkast till underjordsbehållare (t.v.). Tömning av underjordsbehållare (t.h.). Foto: PWS AB (t.v.). San-Sac AB (t.h.)**

Flera leverantörer erbjuder delade underjordsbehållare för två fraktioner och speciella, täta, behållare för matavfall. Det utvecklas även lösningar där befintliga underjordsbehållare kan uppgraderas till delade. Tillval för underjordsbehållare kan vara t.ex. färganpassning av inkast och den del som i övrigt är ovan mark samt ljuddämpning för behållare för glas. Flera leverantörer erbjuder även underjordsbehållare med komprimering men denna lösning är än så länge vanligare i andra europeiska länder än Sverige.

Erfarenheter visar att det kan vara svårt att uppnå lika bra kvalitet på det sorterade avfallet, som vid insamling med separata kärl. En bidragande orsak till detta kan vara att insamling med underjordsbehållare innebär en högre grad av anonymitet och att avfallet i behållaren inte är synligt för avfallslämnaren. Tekniken har dock utvecklats för bättre sortering och möjligheter till kvalitetskontroll. Idag finns exempelvis inkast som förhindrar att större föremål läggs i behållaren och det har även utvecklats tekniska lösningar som underlättar okulärbesiktning av avfallet genom t.ex. inspektionsluckor. Tekniska lösningar för underjordsbehållare har tagits fram som möjliggör registrering av avfallslämning via kod eller nyckelbricka, vilket också utestänger obehöriga avfallslämnare.

Bilaga 2 Beräknade årskostnader per kommun

Redovisade årskostnader avser kommunernas beräknade kostnader för hantering av mat- och restavfall, förpackningar och returpapper från villor och fritidshus exklusive kostnader för löpande administration, löpande information, ÅVS:er som backup för FNI och för skrymmande förpackningar, omlastning av insamlade fraktioner samt transport och behandling av mat- och restavfall.

FNI med fyrfackskärl (2 st), Mkr/år

	Bjurholm	Nordmaling	Robertsfors	Umeå	Vindeln	Vännäs	Örnsköldsvik
Administration vid införande av FNI	0,02	0,05	0,05	0,3	0,04	0,04	0,25
Kärl	0,6	1,9	1,6	12,4	1,4	1,3	9,9
Påsar, inkl. distribution	0,1	0,2	0,3	2,0	0,2	0,2	1,5
Insamling i kärl	1,6	4,1	4,7	26,0	3,1	3,3	24,8
Summa	**2,4**	**6,3**	**6,7**	**40,7**	**4,8**	**4,8**	**36,4**

FNI med tvåfackskärl (4 st), Mkr/år

	Bjurholm	Nordmaling	Robertsfors	Umeå	Vindeln	Vännäs	Örnsköldsvik
Administration vid införande av FNI	0,02	0,05	0,05	0,3	0,04	0,04	0,3
Kärl	0,7	2,0	1,7	13,0	1,5	1,3	10,4
Påsar, inkl. distribution	0,1	0,2	0,3	2,0	0,2	0,2	1,5
Insamling i kärl	1,7	4,2	4,6	20,8	3,2	2,8	23,4
Summa	**2,4**	**6,5**	**6,6**	**36,1**	**4,9**	**4,4**	**35,5**

FNI med tvåfackskärl (2 st) och budningstjänster, Mkr/år

	Bjurholm	Nordmaling	Robertsfors	Umeå	Vindeln	Vännäs	Örnsköldsvik
Administration vid införande av FNI	0,02	0,05	0,05	0,3	0,04	0,04	0,3
Kärl	0,3	1,0	0,9	6,5	0,7	0,7	5,2
Kärl för budning	0,1	0,3	0,3	1,8	0,2	0,2	1,5
Påsar, inkl. distribution	0,1	0,2	0,3	2,0	0,2	0,2	1,5
Insamling i kärl	1,2	2,9	3,3	14,5	2,2	2,0	16,3
Insamling vid budning	0,9	2,5	2,5	19,9	1,9	2,3	15,1
Summa	**2,6**	**7,0**	**7,3**	**45,0**	**5,3**	**5,4**	**39,8**

FNI med separata kärl (2 st), tvåfackskärl (1 st) och budningstjänster, Mkr/år

	Bjurholm	Nordmaling	Robertsfors	Umeå	Vindeln	Vännäs	Örnsköldsvik
Administration vid införande av FNI	0,02	0,05	0,05	0,3	0,04	0,04	0,3
Kärl	0,5	1,4	1,2	9,2	1,1	0,9	7,3
Kärl för budning	0,1	0,3	0,3	1,8	0,2	0,2	1,5
Påsar, inkl. distribution	0,1	0,2	0,3	2,0	0,2	0,2	1,5
Insamling i kärl	1,2	3,0	3,3	15,3	2,3	2,0	16,8
Insamling vid budning	0,9	2,5	2,5	19,9	1,9	2,3	15,1
Summa	**2,8**	**7,5**	**7,7**	**48,5**	**5,7**	**5,8**	**42,5**

FNI med olikfärgade påsar, separat kärl för matavfall och tvåfackskärl för glas-förpackningar, Mkr/år

	Bjurholm	Nordmaling	Robertsfors	Umeå	Vindeln	Vännäs	Örnsköldsvik
Administration vid införande av FNI	0,02	0,05	0,05	0,31	0,04	0,04	0,25
Kärl	0,51	1,59	1,30	10,11	1,16	1,01	8,04
Påsar, inkl. distribution	0,3	0,9	0,9	7,1	0,7	0,8	5,4
Insamling i kärl	1,0	2,4	2,9	13,0	1,8	1,8	13,9
Omlastning inför transport till optisk sortering	-	-	-	-	-	-	0,8
Transport till optisk sortering	-	-	-	-	-	-	1,1
Optisk sortering	0,3	0,7	0,8	5,9	0,6	0,7	4,5
Summa	**2,1**	**5,6**	**5,9**	**36,4**	**4,3**	**4,3**	**33,9**

Kommentarer:

- **Administration, kundtjänst**: Kostnad för projektledning, information och övrig administration i samband med införande av nytt insamlingssystem.
- **Kärl**: Kapitalkostnad för investering i kärl för villor och fritidshus, inkl. montering, utsättning etc. Inkluderar även kapitalkostnad för investering i kärl för gemensamma insamlingsplatser med nuvarande omfattning samt reinvestering i befintliga kärl i alternativ där befintliga kärl delvis används.
- **Kärl för budning**: Kapitalkostnad för investering i boxar för budning av förpackningar av glas och metall samt returpapper.
- **Påsar, inkl distribution**: Avser papperspåsar för matavfall samt i alternativet med optisk sortering även plastpåsar för förpackningar av plast, papper och metall samt returpapper.
- **Insamling**: Fordons- och personalkostnader för insamling av mat- och restavfall, förpackningar och returpapper från villor och fritidshus.
- **Insamling vid budning**: Fordons- och personalkostnader för insamling av förpackningar av glas och metall samt returpapper från villor och fritidshus vid budning.

- **Omlastning inför transport till optisk sortering**: Omlastning inför transport av restavfall, förpackningar av plast, papper och metall samt returpapper från Örnsköldsvik till optisk sortering i Umeå.
- **Transport till optisk sortering**: Transport av restavfall, förpackningar av plast, papper och metall samt returpapper från Örnsköldsvik till optisk sortering i Umeå.
- **Optisk sortering**: Optisk sortering av restavfall, förpackningar av plast, papper och metall samt returpapper.

Bilaga 3 Beräknade investeringar per kommun

Redovisade investeringar avser kommunernas beräknade investeringar för kärl för mat- och restavfall, förpackningar och returpapper från villor och fritidshus samt kostnader för införande av nytt insamlingssystem. Investeringar avseende insamlingsfordon, omlastningsstationer och återvinningsstationer har ej beräknats.

FNI med fyrfackskärl (2 st), Mkr

	Bjurholm	Nordmaling	Robertsfors	Umeå	Vindeln	Vännäs	Örnsköldsvik
Införande	0,2	0,5	0,5	7,5	0,4	0,5	3,4
Kärl	5,7	17,4	14,6	111,0	12,8	11,3	88,5
Summa	**5,9**	**18,0**	**15,1**	**118,5**	**13,1**	**11,8**	**91,9**

FNI med tvåfackskärl (4 st), Mkr

	Bjurholm	Nordmaling	Robertsfors	Umeå	Vindeln	Vännäs	Örnsköldsvik
Införande	0,2	0,5	0,5	7,5	0,4	0,5	3,4
Kärl	6,0	18,4	15,4	117,0	13,4	11,8	93,2
Summa	**6,2**	**18,9**	**15,9**	**124,5**	**13,8**	**12,3**	**96,6**

FNI med tvåfackskärl (2 st) och budningstjänster, Mkr

	Bjurholm	Nordmaling	Robertsfors	Umeå	Vindeln	Vännäs	Örnsköldsvik
Införande	0,2	0,5	0,5	7,5	0,4	0,5	3,4
Kärl	3,0	9,2	8,0	58,5	6,7	6,1	46,8
Kärl för budning	0,9	2,6	2,6	16,2	1,9	1,9	13,2
Summa	**4,1**	**12,3**	**11,1**	**82,2**	**9,0**	**8,4**	**63,4**

FNI med separata kärl (2 st), tvåfackskärl (1 st) och budningstjänster, Mkr

	Bjurholm	Nordmaling	Robertsfors	Umeå	Vindeln	Vännäs	Örnsköldsvik
Införande	0,2	0,5	0,5	7,5	0,4	0,5	3,4
Kärl	4,2	13,0	10,9	82,7	9,5	8,4	65,9
Kärl för budning	0,9	2,6	2,6	16,2	1,9	1,9	13,2
Summa	**5,3**	**16,1**	**14,0**	**106,5**	**11,8**	**10,7**	**82,6**

FNI med olikfärgade påsar, separat kärl för matavfall och tvåfackskärl för glasförpackningar, Mkr

	Bjurholm	Nordmaling	Robertsfors	Umeå	Vindeln	Vännäs	Örnsköldsvik
Införande	0,2	0,5	0,5	7,5	0,4	0,5	3,4
Kärl	4,6	14,3	11,6	90,9	10,4	9,1	72,2
Sorteringsanläggning	-	-	-	84,3	-	-	-
Summa	**4,8**	**14,8**	**12,2**	**182,6**	**10,8**	**9,5**	**75,7**

Kommentarer:

- **Införande**: Investeringar i form av kostnader för projektledning, planering, information och övrig administration i samband med införande av nytt insamlingssystem.
- **Kärl**: Investering i kärl för villor och fritidshus, inkl. montering, utsättning etc. Inkluderar även investering i kärl för gemensamma insamlingsplatser med nuvarande omfattning samt reinvestering i befintliga kärl i alternativ där befintliga kärl delvis används.
- **Kärl för budning**: Investering i boxar för budning av förpackningar av glas och metall samt returpapper.
- **Sorteringsanläggning**: Investering i en optisk sorteringsanläggning i Umeå, inklusive mark- och anläggningsarbeten, byggnad, mottagningsficka, optisk sorteringsutrustning, maskiner och containrar samt manuellt eftersorteringssteg. Hur investeringen belastar kommunerna är beroende av organisationen bakom ägande och drift av anläggningen.

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-10-13

§ 171

Diarienr: KS-2025/00906

Revidering av föreskrifter om avfallshantering för Umeå kommun

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att anta förslaget till nya avfallsföreskrifter för Umeå kommun.

att föreskrifterna gäller från och med 2026-10-20.

Reservation
Lars Forsgren (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om återremiss och i andra hand avslag.

Ärendebeskrivning

I och med att producentansvarslagstiftningen ändrades 2024 förändrades också kommunernas ansvar för insamling av förpackningar från hushåll och samlokaliserade verksamheter som väljer kommunal insamling. Från 2027 ska insamlingen av förpackningar av papper, plast, metall och glas ske fastighetsnära.

Med utgångspunkt i ovanstående har Vakin påbörjat arbetet med att ställa om sin avfallshantering till fastighetsnära insamling.

Systemet finansieras av producenterna som ska ersätta kommunerna för kostnaderna utifrån en särskild ersättningsmodell, i huvudsak baserat på insamlad mängd, antal hushåll som är anslutna till fastighetsnära insamling och antal lättillgängliga insamlingsplatser (LIP). Även kvaliteten på insamlade förpackningar kan komma att påverka ersättningen.

Vakin har gjort en utredning baserad på:

- Insamlingsresultat, t.ex. insamlad mängd och kvalitet på utsorterade fraktioner

- Miljö, t.ex. möjlighet till kvalitetskontroll av insamlat avfall, transportbehov, behov av påsar för insamling, risk för förluster i hanteringen

- Service, t.ex. antal och storlek på kärl, tömningsfrekvens Arbetsmiljö, t.ex. behov av manuell tömning av kärl och behållare, säkerhet vid tömning, behov av lyft
- Tekniska begränsningar, t.ex. behov av särskilda fordon och behållare, flexibilitet avseende hämtningsfrekvens, behållartyper och antal fraktioner, framkomlighet för fordon, möjlighet att samla in avfall även från gemensamma insamlingsplatser och små flerbostadshus, erfarenheter av systemet i full skala, etablerbarhet.

- Ekonomi, t.ex. kostnadseffektivitet, investeringsbehov.

Ett pilottest har genomförts på Blåbärsvägen och Filgränd samt omvärldsbevakning av hur andra kommuner som redan infört fastighetsnära insamling och vilka lärdomar och erfarenheter de gjort.

I och med detta har en revidering av avfallsföreskrifterna varit nödvändig.

Förslaget har varit ute på samråd 5/5 till 30/6 och ungefär 150 synpunkter har kommit in. Vilka nämnder som yttrat sig samt vilka synpunkter som inkommit från allmänheten redovisas i samrådsredogörelsen.

Beslutsunderlag

- Förslaget till nya avfallsföreskrifter
- Samrådsredogörelse
- Tjänsteskrivelse inför styrelsebeslut Umeva 2403
- Rapport Vakin pilottest fastighetsnära insamling 2024
- Utredning insamling Umeå-regionen_2023-05-29 rev
- Bilaga 2 Omvärldsbevakning andra kommuners systemval.

Beredningsansvarig

Maria Eriksson, strategisk utveckling

Planeringsutskottets beslutsordning

Planeringsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-10-13

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till planeringsutskottets förslag.

Lars Forsgren (SD) – Återremiss, och i andra hand avslag. Motivering: Att utreda möjligheten att samordna insamlingsstationer i kommunen för att erbjuda kringliggande fastighetsägare servicen att använda insamlingsstationer på kommunkoncernens marker. Detta med syfte att undvika nyinvesteringar och tömningsavgifter från enskilda fastighetsägare men ändå klara de nya lagkraven. Eftersom detta blir en service endast för vissa i kommunmedborgare skall också en avgiftsmodell tas fram för att inte otillbörligt gynna vissa medborgare.

Propositionsordning som godkänns

Avslag mot bifall till att återremittera ärendet. Ordföranden finner att kommunstyrelsen avslår återremissyrkandet.

Bifall mot avslag till planeringsutskottets förslag. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla planeringsutskottets förslag.

Reservation

Lars Forsgren (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande om återremiss och i andra hand avslag.

Beslutet ska skickas till

Maria Eriksson
Helena Johansson, Vakin

Umeå kommun
Click here to enter text.

Protokollsutdrag
Click here to enter text.

§ 72

Diarienr: KS-2025/00906

Revidering av föreskrifter om avfallshantering för Umeå kommun

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att anta förslaget till nya avfallsföreskrifter för Umeå kommun.

att föreskrifterna gäller från och med 2026-10-20

Ärendebeskrivning

I och med att producentansvarslagstiftningen ändrades 2024 förändrades också kommunernas ansvar för insamling av förpackningar från hushåll och samlokaliserade verksamheter som väljer kommunal insamling. Från 2027 ska insamlingen av förpackningar av papper, plast, metall och glas ske fastighetsnära.

Med utgångspunkt i ovanstående har Vakin påbörjat arbetet med att ställa om sin avfallshantering till fastighetsnära insamling.

Systemet finansieras av producenterna som ska ersätta kommunerna för kostnaderna utifrån en särskild ersättningsmodell, i huvudsak baserat på insamlad mängd, antal hushåll som är anslutna till fastighetsnära insamling och antal lättillgängliga insamlingsplatser (LIP). Även kvaliteten på insamlade förpackningar kan komma att påverka ersättningen.

Vakin har gjort en utredning baserad på:

- Insamlingsresultat, t.ex. insamlad mängd och kvalitet på utsorterade fraktioner

- Miljö, t.ex. möjlighet till kvalitetskontroll av insamlat avfall, transportbehov, behov av påsar för insamling, risk för förluster i hanteringen

- Service, t.ex. antal och storlek på kärl, tömningsfrekvens Arbetsmiljö, t.ex. behov av manuell tömning av kärl och behållare, säkerhet vid tömning, behov av lyft
- Tekniska begränsningar, t.ex. behov av särskilda fordon och behållare, flexibilitet avseende hämtningsfrekvens, behållartyper och antal fraktioner, framkomlighet för fordon, möjlighet att samla in avfall även från gemensamma insamlingsplatser och små flerbostadshus, erfarenheter av systemet i full skala, etablerbarhet.

- Ekonomi, t.ex. kostnadseffektivitet, investeringsbehov.

Ett pilottest har genomförts på Blåbärsvägen och Filgränd samt omvärldsbevakning av hur andra kommuner som redan infört fastighetsnära insamling och vilka lärdomar och erfarenheter de gjort.

I och med detta har en revidering av avfallsföreskrifterna varit nödvändig.

Förslaget har varit ute på samråd 5/5 till 30/6 och ungefär 150 synpunkter har kommit in. Vilka nämnder som yttrat sig samt vilka synpunkter som inkommit från allmänheten redovisas i samrådsredogörelsen.

Beslutsunderlag

- Förslaget till nya avfallsföreskrifter
- Samrådsredogörelse
- Tjänsteskrivelse inför styrelsebeslut Umeva 2403
- Rapport Vakin pilottest fastighetsnära insamling 2024
- Utredning insamling Umeå-regionen_2023-05-29 rev
- Bilaga 2 Omvärldsbevakning andra kommuners systemval.

Beredningsansvarig

Maria Eriksson, strategisk utveckling

Beslutet ska skickas till

Maria Eriksson
Helena Johansson, Vakin

Umeå kommun
Click here to enter text.

Protokollsutdrag
Click here to enter text.

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-09-28

Kommunstyrelsens planeringsutskott

ÖN 1:96

Diarienr: KS-2026/00915

Detaljplan för Ön 1:96 m.fl. (broetapp)

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige antar detaljplanen för Ön 1:96 m.fl., broetapp, enligt 5 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).

Syfte
Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för infrastruktur i form av två gång- och cykelbroar samt förbindelse mellan dem på Norra Ön.

Ärendebeskrivning
Arbetet med att upprätta detaljplanen påbörjades av Umeå kommun, Detaljplanering 2024-03-19.

Detaljplanen ger förutsättningar för två nya gång- och cykelbroar över Umeälven, som förbinder Ön med omgivande stadsdelar, samt en gång- och cykelväg mellan dessa broar över Ön. De nya broarna ansluter till befintliga gång- och cykelstråk på Teg, vid Norra Obbolavägen, respektive Öbackaparken.

Kommunen bedömer att ett genomförande av planen kan antas innebära betydande miljöpåverkan. En strategisk miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning har därför genomförts. Genomförandet av detaljplanen kräver även tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken, vilket hanteras i en separat process.

Detaljplanen överensstämmer med intentionerna för nya gång- och cykelbroar i översiktsplan, Fördjupning för Ön, antagen 2008. Broarna och gång- och cykelkopplingen däremellan planläggs som en första etapp av planerad utveckling på Norra Ön.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2026/00915

Illustration av ny gång- och cykelförbindelse mellan Teg – Ön – Öbacka.

Samråd/Granskning

Länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten, berörda sakägare, kommunala och statliga instanser har haft möjlighet att framföra synpunkter på förslaget. Planen handläggs med utökat planförfarande och har varit föremål för samråd under tiden 2025-02-17 t.o.m. 2025-03-14 samt granskning under tiden 2026-02-20 till 2026-03-22. Samrådskrets, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Samrådsmöte hölls den 25/2 2025.

Av de synpunkter som har inkommit under granskningstiden har ett granskningsutlåtande upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Av utlåtandet framgår bl.a. att planhandlingarna har kompletterats med reglering och beskrivningar avseende skyddsåtgärder kring artskydd samt geoteknik och erosion.

Umeå kommun, Detaljplanering gör bedömningen utifrån omfattningen av genomförda revideringar efter granskningsskedet att förnyad granskning inte behöver ske.

Antagande av detaljplanen föreslås överlämnas till kommunfullmäktige med anledning av att broarna är ett viktigt projekt för kommunen och av stort allmänt intresse.

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2026/00915

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2026-09-28
Protokollsutdrag BN 2026-09-23, BN § 211 – godkänd plan
Antagandehandlingar

- Plankarta daterad maj 2026
- Planbeskrivning daterad maj 2026

Övriga handlingar

- Granskningsutlåtande daterat maj 2026
- Samrådsredogörelse daterad februari 2026
- Miljökonsekvensbeskrivning daterad juni 2026

Beredningsansvariga

Magdalena Blomquist, planarkitekt
Johanna Söderholm, planchef

Föredragande

Magdalena Blomquist, planarkitekt

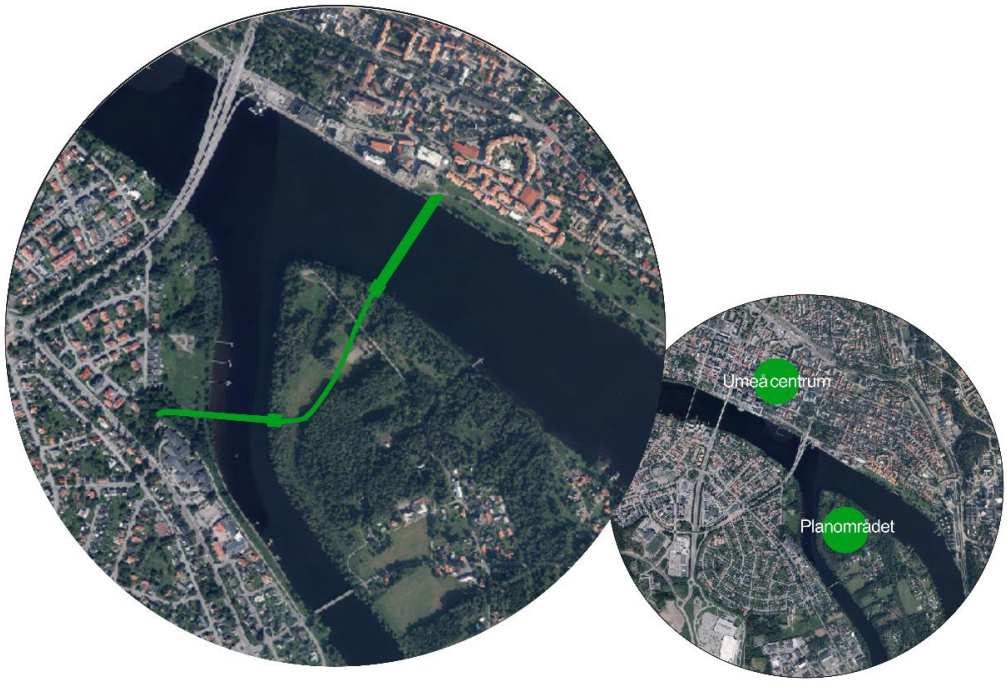
Kommunfullmäktiges beslut ska skickas till
detaljplanering@umea.se

Detaljplanering expedierar därefter beslutet till

- Sökande
- Sakägare som yttrat sig
- Länsstyrelsen

Detaljplan för fastigheten Ön 1:96 m.fl., broetapp

inom Ön i Umeå kommun, Västerbottens län

PLANBESKRIVNING

maj 2026

Aktnummer:	Diarienummer:
	BN-2024/00060

Gällande lagstiftning:	Planbesked:	Detaljplan påbörjad:	Antagen:	Laga kraft:
PBL 2010:900 BFS 2020:8	BN § 60 2024-03-19	2024-03-19		

Detaljplaneprocessen

Om detaljplaner

En detaljplan reglerar hur mark och vatten får användas och hur bebyggelse och byggnadsverk får se ut. Detaljplanen reglerar rättigheter och skyldigheter. Plankartan är bindande vid prövning av exempelvis bygglov. Planbeskrivningen beskriver detaljplanens syfte och hur plankartan ska tolkas.

Under arbetet med detaljplanen tar kommunen ställning till hur marken får användas, utifrån en avvägning av allmänna och enskilda intressen. En detaljplan kan handläggas med standardförfarande, begränsat standardförfarande, utökat förfarande eller samordnat förfarande.

Denna detaljplan handläggs med ett utökat förfarande, processen beskrivs nedan,

Figur 1.

PLAN-FÖRSLAG
KUNGÖRELSE
SAMRÅD
Bearbetning
GRANSKNING
Bearbetning
ANTAGANDE
LAGA KRAFT
Synpunkter
Synpunkter

Figur 1. Detaljplaneprocessen, utökat förfarande.

Utökat förfarande

Kungörelse

Vid utökat förfarande ska kommunen inför samrådet kungöra förslaget till detaljplan. Kungörelsen ska göras i en ortstidning och anslås på kommunens digitala anslagstavla.

Samråd

Samråd av planförslaget sker med länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten, kända sakägare och andra berörda. Syftet med samrådet är att samla in information och synpunkter, förankra förslaget och få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt. De skriftliga synpunkter som inkommit under samrådstiden redovisas och bemöts i en samrådsredogörelse. Därefter justeras förslaget utifrån inkomna synpunkter. Samrådstiden är minst tre veckor.

Granskning

Planförslaget ska därefter tillgängliggöras för granskning i minst tre veckor. Om detaljplanen antas medföra betydande miljöpåverkan gäller minst 30 dagar granskningstid tillsammans med miljökonsekvensbeskrivning. Granskningen är ytterligare ett tillfälle att lämna synpunkter på planförslaget.

Antagande

Detaljplanen antas genom ett politiskt beslut av Kommunfullmäktige.

Laga kraft

Om detaljplanen inte överklagas får beslutet att anta detaljplanen laga kraft, vilket innebär att detaljplanen får rättsverkan. Därefter kan genomförandet av detaljplanen påbörjas.

Innehållsförteckning

Beskrivning av detaljplanen 1
Planens syfte 1
Planens huvuddrag 2
Planförfarande 3
Planhandlingar 3
Planeringsunderlag 4
Upplysningar 4
Samrådskrets 5
Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden 6
Kommunala ställningstaganden 6
Miljökvalitetsnormer 10
Strandskydd 13
Undersökning av miljöpåverkan 15
Planförslaget 18
Mark- och vattenanvändning 19
Stads- och landskapsbild 20
Kulturmiljö 27
Naturmiljö 29
Geotekniska förhållanden 40
Social miljö 42
Kommunikationer 43
Teknisk försörjning 46
Hälsa och säkerhet 47
Genomförandefrågor 53
Organisatoriska frågor 53
Fastighetsrättsliga frågor 55
Tekniska frågor 60
Ekonomiska frågor 60

Medverkande 61
Källor 61
Bilaga 62
Planbestämmelser med lagstöd 62

Beskrivning av detaljplanen

Under detta avsnitt beskrivs detaljplanen mer översiktligt. Här redovisas detaljplanens huvuddrag såsom användning, lägesbestämning, huvudmannaskap och genomförandetid. Mer ingående information finns under rubriken "Planförslaget - *förutsättningar, förändringar och konsekvenser"* under berörd rubrik.

Planens syfte

Syftet med planen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för infrastruktur i form av två gång- och cykelbroar samt förbindelse mellan dem på Norra Ön.

Plandata

Stadsdel: Ön, Öbacka och Teg.

Planområdets area: 13 000 m^2. Se Figur 2.

Avstånd till Rådhustorget: 1 km.

Markägoförhållanden: Privat och kommunal ägo.

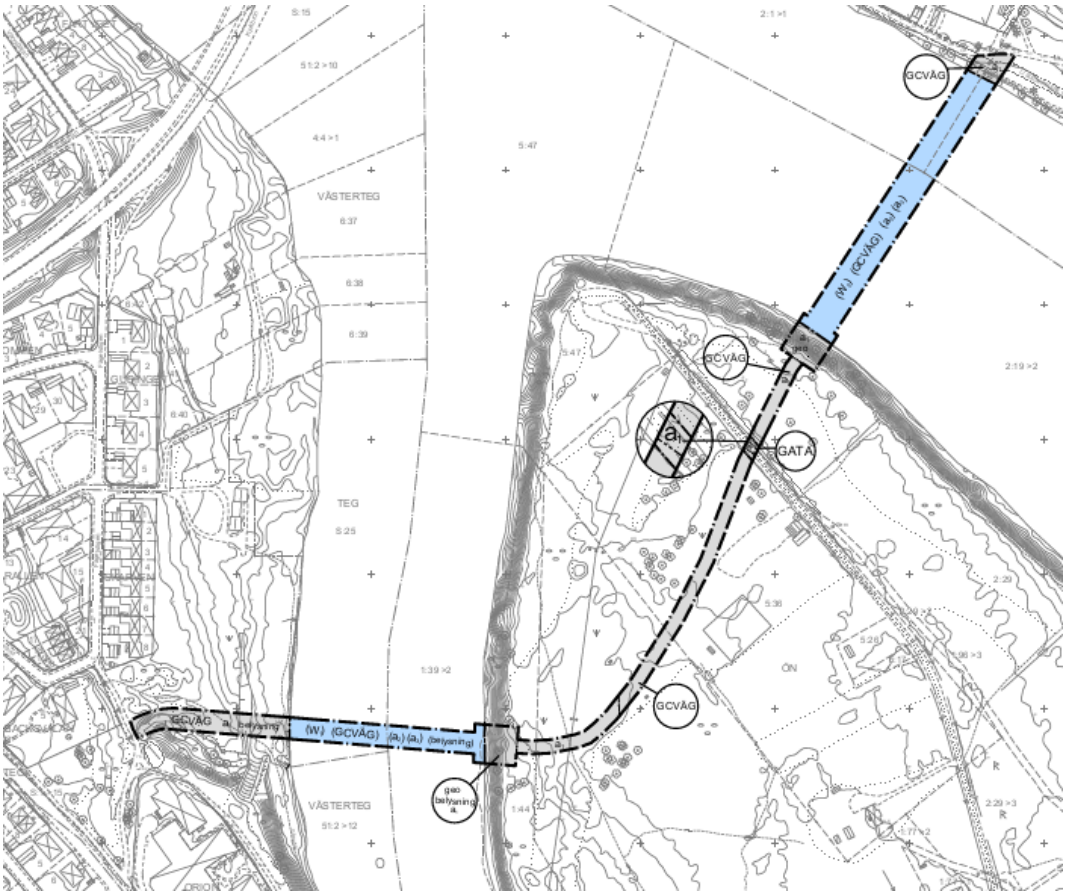
Vattenområden: Umeälven.

Figur 2 Avgränsning av planområde.

Planens huvuddrag

Detaljplanen ger förutsättningar för två nya gång- och cykelbroar över Umeälven, som förbinder Ön med omgivande stadsdelar, samt en gång- och cykelväg mellan dessa broar över Ön. De nya broarna ansluter till befintliga gång- och cykelstråk på Teg, vid Norra Obbolavägen, respektive Öbackaparken, se Figur 3.

Figur 3 Utdrag ur plankarta för detaljplan Ön 1:96 med flera (broetapp).

Kommunen bedömer att ett genomförande av planen kan antas innebära betydande miljöpåverkan. En strategisk miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning har därför genomförts.

Detaljplanens effekter och konsekvenser för miljön och människors hälsa sammanfattas i planbeskrivningen beskrivs mer utförligt i miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tillhörande planen. Genomförandet av detaljplanen kräver även tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken, vilket hanteras i en separat process.

Detaljplanen överensstämmer med intentionerna för nya gång- och cykelbroar i översiktsplan, fördjupning för Ön. Placeringen av bron över Lillån har justerats efter detaljplanens samråd och överensstämmer med placeringen i översiktsplanens markanvändningskarta. Placeringen anpassas till kulturmiljön kring byggnadsminnet

Tegsgården samt natur- och parkmiljön på platsen. Även bron över Storån följer föreslagen placering i översiktsplanen. Broarna och gång- och cykelkopplingen däremellan planläggs som en första etapp av planerad utveckling på Norra Ön.

Umeälven, både Lillån och Storån, omfattas av miljöbalkens strandskydds-bestämmelser. Strandskyddet gäller 100 m på varje sida om Lillån och Storån. Vid byggnation av broarna samt gång- och cykelväg kommer anläggningsarbeten ske inom strandskyddsområden. Strandskyddet upphävs inom planområdesgräns för detaljplanen **[a_1, (a_2), (a_3)]**.

Allmän platsmark

Planförslaget reglerar allmän platsmark, på Tegssidan, Öbacka samt över Ön och över älven, i form av gång- och cykelväg **[GCVÄG** och **(GCVÄG)]** och en mindre del som gata **[GATA]**. På Teg respektive Öbacka ansluter planområdet till befintlig allmän platsmark. För att broarna ska utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till naturvärden på platsen regleras att belysning ska anpassas för att skydda nattaktiva djur **[belysning och (belysning)]**. För att broarna ska utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till de geotekniska förhållandena på platsen och säkerhetsaspekter regleras genom utformningsbestämmelse för allmän plats för landfästen på Norra Ön att landfäste ska pålas **[geo]**.

Vattenområde

Då mellanstöden kommer stå i älven berör planen vattenområde. Detaljplanen reglerar området där broar får anläggas som vattenområde som får överbyggas med gång- och cykelbro **[($W_{1)}$]** för bron över Lillån och **[(W_2)]** för bron över Storån.

Planförfarande

Aktuell detaljplan handläggs med utökat planförfarande, enligt 5 kap. plan- och bygglagen, då ett genomförande av planen kan antas innebära betydande miljöpåverkan.

Planhandlingar

- Plankarta, maj 2026
- Planbeskrivning, maj 2026

Planeringsunderlag

- Inventering och bedömning av naturvärde Norra Ön, oktober 2017
- Översiktlig broutredning Norra Ön-Öbacka, november 2019.
- Gestaltningsprogram två bropar, december 2021
- PM bro över Lillån, juni 2025
- PM bro över Storån, juni 2025
- Erosions- och åtgärdsutredning Norra Ön, april 2022
- Inventering av naturvärdesträd och eftersök av fladdermusspår i hålträd, januari 2025
- Naturvärdesinventering av bottenmiljön vid Norra Ön, januari 2025
- Undersökning av betydande miljöpåverkan, januari 2025
- Miljökonsekvensbeskrivning broetapp, juni 2026
- Artskyddsutredning för nya bro- och vägförbindelser till norra Ön, januari 2026
- PM Geoteknisk utredning inför detaljplan nya GC-broar Ön, maj 2026
- Grundkarta, februari 2026
- Fastighetsförteckning, februari 2026

Upplysningar

Plankartan utgör själva detaljplanen, dess bestämmelser är juridiskt bindande enligt plan- och bygglagen (2010:900) och fungerar som ett skriftligt och visuellt avtal över hur marken får användas eller bebyggas. Detaljplanen utreder ansvarsfrågan för olika byggnationer och gemensamma anläggningar som avlopp och gator. Detaljplanen utreder också flera frågor som behöver lösas i ett sammanhang för att göra den nya mark- eller vattenanvändningen lämplig och hållbar över tid. Detaljplanen är därför styrande vid bygglovsprövning. Plankartan har tagits fram i Fokus Total 2023 och ”*BFS_2022_11_01_Bestammelsekatalog.xml*”

Planbeskrivningen är ett vägledande och förtydligande dokument till hur detaljplanen ska förstås genomföras och beskriver hur olika frågor eller förutsättningar har hanterats. Bilaga till planbeskrivningen redovisar sammanställning av planbestämmelser med motivering och lagstöd i tabellform.

Grundkartan är ett underlag för detaljplanearbetet som redovisar topografi och fastighetsförhållanden inom planområdet och dess närmaste omgivning.

Fastighetsförteckningen utgör kommunens bedömning av vilka som ingår i samrådskretsen. Därför anger fastighetsförteckningen vilka fastigheter, fastighetsägare och andra rättighetsinnehavare som berörs av planförslaget. Fastighetsförteckningen måste samordnas med grundkartan för att båda dokumenten ska redovisa samma uppdaterade fastighetsinformation. Under

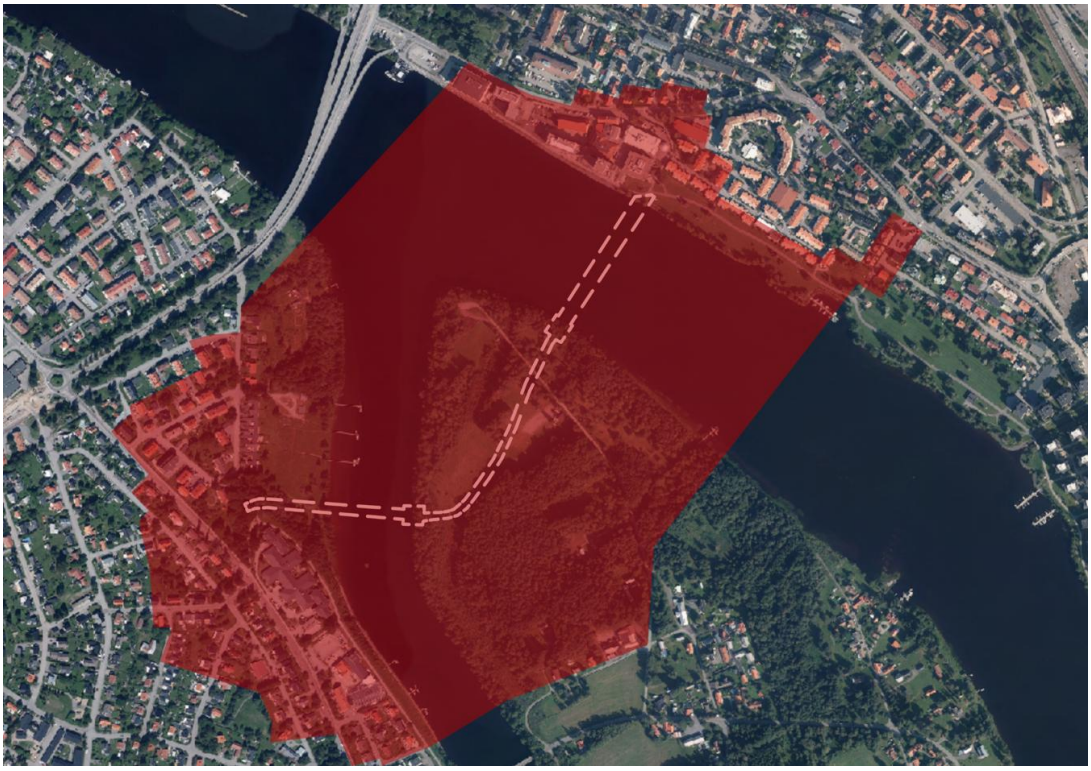
detaljplaneprocessen används fastighetsförteckningen som en adresslista för att skicka ut underrättelse om när planförslaget är på samråd eller granskning.

Genomförandet av detaljplanen kräver tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken. Parallellt med planprocessen pågår därför även en tillståndsprocess. Planprocessen och tillståndsprocessen har samma sakägarkrets och använder sig av samma fastighetsförteckning.

Samrådskrets

Detaljplanens samrådskrets består av närliggande fastighetsägare, rättighetsinnehavare, närboende och lokalhyresgäster som bedöms beröras direkt av ett genomförande av detaljplanen. I Figur 4 redovisas detaljplanens samrådskrets.

Under planprocessens gång blir fastighetsägare och andra rättighetsägare som bedöms ingå i samrådskretsen underrättade inför samråd och granskning. Endast de som lämnat synpunkter under samråd och granskning vars synpunkter *inte* blivit tillgodosedda blir underrättade om antagande.

Figur 4. Sakägarkrets i rött, planområdet i vit streckad linje.

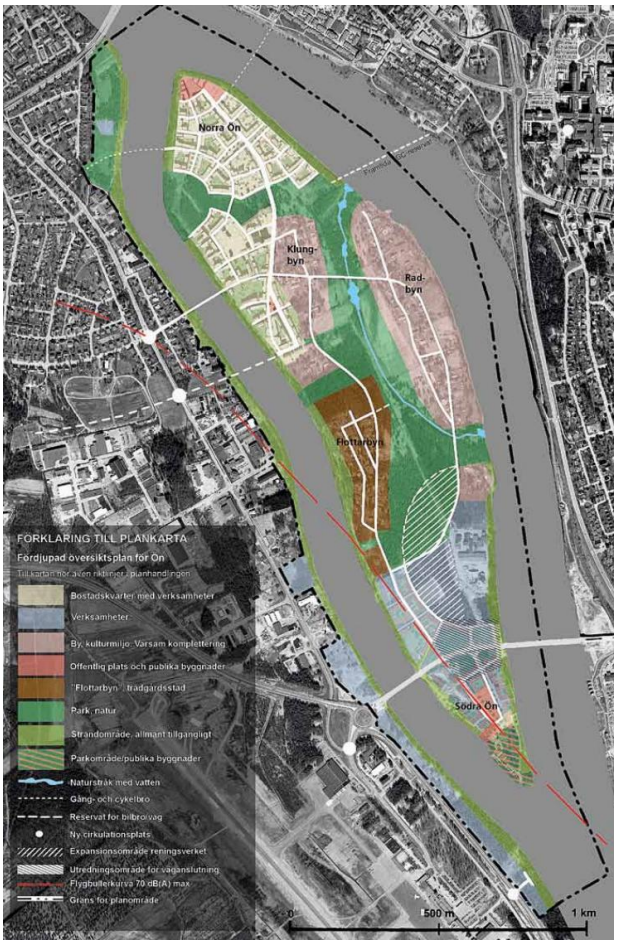
Förhållningssätt till tidigare ställningstaganden

Kommunala ställningstaganden

Översiktsplan, fördjupningar och tematiska tillägg

Planförslaget omfattas av den fördjupade översiktsplanen för Ön[1]. Inriktningen i FÖP:en är bland annat ”bilsnål planering”, vilket innebär att två nya gång- och cykelbroar föreslås med anslutning mot Öbacka och mot Teg. Broarnas läge avser att ge gång- och cykeltrafikanter en konkurrensfördel framför bilen.

I planförslaget har placeringen av bron mellan Teg och Ön justerats något i förhållande till översiktsplanens markanvändningskarta. Se Figur 5. I nuvarande planförslag placeras bron något längre söderut inom parkområdet på grund av anpassning till kulturmiljö, naturmiljö samt geotekniska förutsättningar.

Figur 5. Markanvändningskarta i FÖP Ön.

[1] *Fördjupad översiktsplan för Ön* (FÖP Ön), antagen av kommunfullmäktige 2008, aktualiserad 2024.

Planförslaget bedöms ligga i linje med den i FÖP Ön beslutade planeringsinriktningen för Norra Ön, samt länsstyrelsens granskningsyttrande.

Detaljplaner

Planområdet berör planlagda områden på Öbacka och Teg.

På Öbacka berör planområdet den befintliga detaljplanen, Förslag till ändring och utvidgning av stadsplan för Öbackaområdet (2480K-P67/1984). Se Figur 6. Området som omfattas är planlagt som allmän plats, park eller plantering samt vattenområde. Berörd del ersätts av nu aktuell detaljplan.

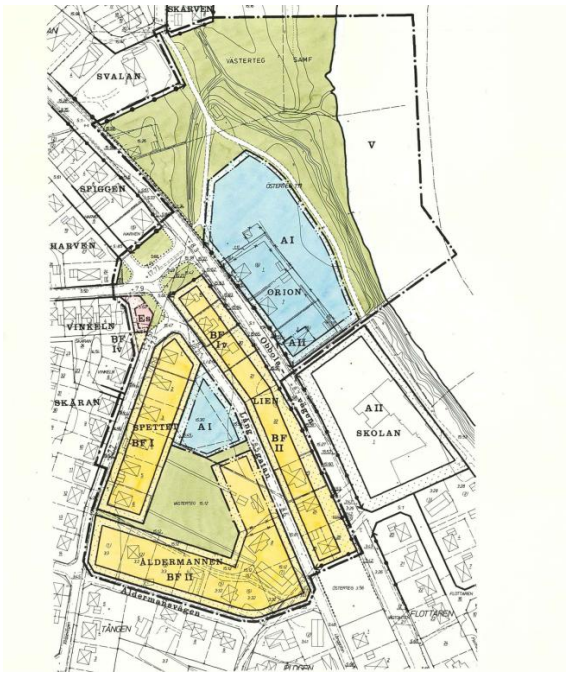
Figur 6. Förslag till ändring och utvidgning av stadsplan för Öbackaområdet (2480K-P67/1984).

På Öbacka omfattas också detaljplanen av Detaljplanen för fastigheten Laxen 31 m.fl. (Konstnärligt campus) (2480K-P09/37). Se Figur 7. Området som omfattas är planlagt som allmän plats, park samt öppet vattenområde där bryggor samt gång- och cykelbro kan bli aktuell. Berörd del ersätts av nu aktuell detaljplan.

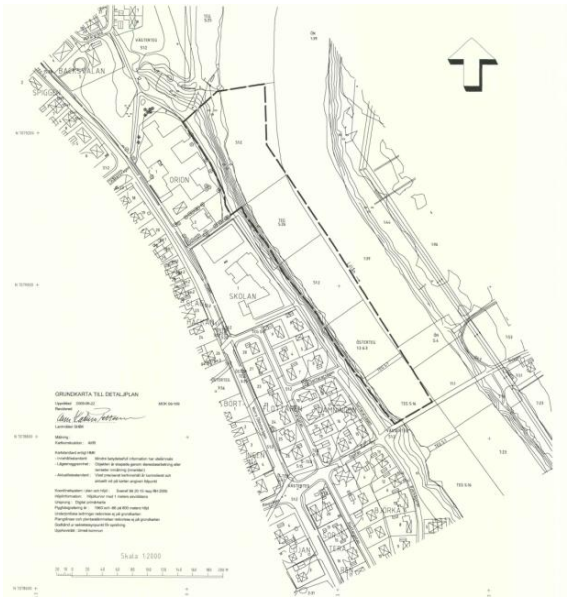

Figur 7. Detaljplanen för fastigheten Laxen 31 m.fl. (Konstnärligt campus) (2480K-P09/37).

På Teg omfattas detaljplanen av Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret Orion m.m. jämte kvarteren Spettet och Åldermannen m.m. (A2/13) samt Upphävande för delar av Stadsplan för kvarteret Orion jämte kvarteren Spettet och Åldermannen & Stadsplan för Tegs municipalsamhälle (2480K-P09/44). Se Figur 8 och Figur 9. Området som omfattas är planlagt som allmän plats, park eller plantering. Berörd del ersätts av nu aktuell detaljplan.

Figur 8. Förslag till ändring av stadsplan för kvarteret Orion m.m. jämte kvarteren Spettet och Åldermannen m.m. (A2/13).

Figur 9. Upphävande för delar av Stadsplan för kvarteret Orion jämte kvarteren Spettet och Åldermannen & Stadsplan för Tegs municipalsamhälle (2480K-P09/44).

Pågående planprocesser

På Ön pågår detaljplanen för Norra Ön (BN-2013/00345). Delar av nuvarande planområde ingick i samrådet för detaljplanen för Norra Ön. Detaljplanens övergripande syfte är att skapa planmässiga förutsättningar för att utveckla en ny stadsdel inom centrala Umeå. Den nya stadsdelen ges förutsättningar att utvecklas till en långsiktigt hållbar del av staden, med ett genomtänkt transportnät och bebyggelsestruktur som kan möta stadens växande efterfrågan på bostäder och service.

Planbesked

Byggnadsnämnden beslutade 2024-03-19 §60 att inleda planläggning för fastigheten Ön 1:96 m.fl. – broetapp.

Planbesked är ett kommunalt beslut som lämnas för att formellt meddela om att kommunen tänker inleda eller inte inleda planläggning. Planbeskedet är inte bindande och kan inte överklagas. Kommunen kan också inleda planläggning utan att planbesked lämnats.

Kommunala beslut i övrigt

Cykeltrafikprogram (2018). *Programmets mål är att öka andelen resor som görs med cykel samt att trafiksäkerheten för cyklister ska förbättras.*

Riksintressen

Planområdet berörs av område som är av riksintresse för yrkesfisket. Skälet till riksintresset är att Ume-/Vindelälven är ett viktigt lek- och uppväxtområde för fisk, samt att laxen vandrar i älven på väg till sina lekområden.

Enligt 3 kap. 5 § miljöbalken ska planeringen för användning av mark- och vattenområden säkerställa fiskesektorns tillgång till fångstområden och viktiga lek- och uppväxtområden för betydande arter.

Planförslaget bedöms sammantaget medföra små negativa konsekvenser för naturmiljön i vatten. Ett genomförande av planen leder till ingrepp i strandzoner med höga naturvärden vid landfästen och mellanstöd samt tillfälligt förhöjd grumling i och närmast nedströms arbetsområdet under byggskedet. Konsekvenserna bedöms dock vara lokala, kortvariga och övergående och på några års sikt bedöms planförslagets konsekvenser för naturmiljön, och därmed även riksintresset för yrkesfisket, i Umeälven bli obetydliga.

Planområdet ligger inom riksintresset Umeå Airports påverkansområde för flyghinder. Inom planområdet ska inga objekt överstiga en totalhöjd (markläge + objekt) om 59,4 m ö.h.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel, vars syfte är att komma till rätta med miljöpåverkan från mer diffusa utsläppskällor såsom trafik och jordbruk. En MKN kan anges som en halt eller ett värde (högsta tillåtna halt av ett ämne i luft, mark, eller vatten) men kan även beskrivas i ord. Normen ska avspegla den lägst godtagbara miljökvaliteten eller det önskade miljötillståndet, men tar vanligtvis sikte på hur mänsklig verksamhet ska utformas. Ett genomförande av en detaljplan får inte medföra att en norm överträds.

MKN kan ses som styrmedel för att på sikt nå miljökvalitetsmålen. Det finns idag MKN för olika föroreningar i utomhusluften (SFS 2010:477), olika parametrar i vattenförekomster (SFS 2004:660), olika parametrar i havsmiljön (SFS 2010:1341), olika kemiska föreningar i fisk- och musselvatten (SFS 2001:554) samt för omgivningsbuller (SFS 2004:675).

Miljökvalitetsnormer för utomhusluft

Eftersom planen syftar till att möjliggöra för en ny gång- och cykelkoppling bedöms tillkommande trafik i och med detaljplanens genomförande inte innebära betydande luftutsläpp som leder till att MKN riskerar att överskridas.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Vattenmyndigheterna har det övergripande ansvaret att se till att EU:s ramdirektiv för vatten (vattendirektivet) genomförs i Sverige. Grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten har delats in i vattenförekomster för vilka bedömning har skett vilken ekologisk, kemisk eller kvantitativ status som vattnet har och vilka krav som ställs för att kunna upprätthålla och förbättra denna status.

Beslutande MKN innebär kortfattat att alla ytvattenförekomster ska uppnå eller behålla hög eller god ekologisk status och god kemisk ytvattenstatus samt att alla grundvattenförekomster ska uppnå eller behålla god kvantitativ status och god kemisk grundvattenstatus (om inte undantag har meddelats). Yt- och grundvattenstatusen får generellt inte försämras.

Ett genomförande av en detaljplan får inte medföra att statusen försämras för någon av kvalitetsfaktorerna (ekologisk och kemisk).

Norra Ön är belägen inom vattenförekomsten (SE 708510–760630) som omfattar nedersta delen av älven, från Baggböle till mynningen i havet. Älven delar upp sig tillfälligt i Lillån respektive Storån när den passerar Ön. I förvaltningscykel 3 omfattar förekomsten både Storån och Lillån men i kommande förvaltningscykel 4 ska Lillån, som historiskt varit starkt påverkad av timmerflottning, urskiljas som en egen vattenförekomst. Klassningarna för cykel 4 är dock ännu inte tillgängliga vid

upprättandet av MKB (juni 2026), för detaljplanen, varför beskrivningar och bedömningar utgår från uppgifterna i förvaltningscykel 3.

Miljökvalitetsnorm för vattenförekomsten är satt till god ekologisk status med tidsfrist till 2033 samt till god kemisk ytvattenstatus med undantag i form av mindre stränga krav för de i landet överallt överskridande ämnena kvicksilver och polybromerade difenyletrar. En sammanställning av vattenförekomstens MKN och statusklassning ges i

Tabell 1.

Tabell 1. VISS statusklassificering av recipienten Umeälven enligt förvaltningscykel 3.

Vattenförekomst	Ekologisk status		Kemisk status	
	Status *(dagsläge)*	**MKN** *(framtida mål)*	**Status** *(dagsläge)*	**MKN** *(framtida mål)*
Umeälven SE 708510-760630	Måttlig ekologisk status	God ekologisk status 2033	Uppnår ej god kemisk ytvattenstatus	God kemisk ytvattenstatus med undantag

Idag uppnås inte miljökvalitetsnormen för ekologisk status som är klassad som måttlig för vattenförekomsten. Utslagsgivande är de hydromorfologiska parametrarna konnektivitet, hydrologisk regim och morfologiskt tillstånd. Dessa har idag måttlig status på grund av påverkan från vattenkraft, rätning och rensning av fåran för flottning samt ianspråktagande av mark i vattendragets svämplan och närområde för odling, bebyggelse eller annan verksamhet vilket har försämrat konnektiviteten mellan vattendragsfåra och strand. Denna påverkan gör i sin tur att även kvalitetsfaktorn fisk bedömts ha måttlig status då den negativa påverkan på vattendraget bedöms vara så stor att förutsättningar saknas för ett varierat och långsiktigt hållbart fiskbestånd.

Kemisk status är klassad som uppnår ej god då gränsvärdena överskrids för kvicksilver (Hg) och polybromerade difenyleterar (PBDE). Halter av Hg och PBDE överskrids i Sveriges samtliga vattenförekomster till följd av långväga atmosfärisk deposition.

Miljökvalitetsnorm för fisk- och musselvatten

Umeälven omfattas även av förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten. I Naturvårdsverkets förteckning över sådana vatten är nedre Umeälven upptaget som ett så kallat laxfiskvatten. Därmed omfattas älven av MKN som bland annat anger att halten uppslammade fasta substanser i vattnet inte får överstiga 25 mg/l.

Konsekvenser av planförslaget

Planförslaget påverkar vattenförekomsten genom anläggande av nya mellanstöd och landfästen samt erosionsskydd vilket påverkar bottensubstratet och innebär ytterligare ianspråktagande av mark i älvens närområde och svämplan. Arbeten kopplade till grundläggning av broarna kommer vidare att orsaka grumling vid spontning, pålning, schaktning och påförande av erosionsskydd. Även nederbörd på blottlagda ytor inom arbetsområdet samt eventuell bortledning av länsvatten från schakter kan temporärt under planens genomförandeskede bidra till förhöjd grumling.

Utförda spridningsberäkningar (SMHI, 2026) visar dock att haltökningen av suspenderat sediment i samband med anläggandet av broarna är begränsad och snabbt klingar av nedströms. Då grumlingen endast är kortvarig och övergående bedöms den inte påverka vattenkvaliteten på något sätt som försvårar uppnåendet av vattenförekomstens miljökvalitetsnormer. Den bedöms heller inte vara av sådan omfattning att den riskerar att påverka växt- och djurliv eller bottenmiljöerna nedströms märkbart.

Broarna bedöms inte heller riskera att försämra vattendragets hydromorfologiska status. Utförda nivå-, flödes- och strömningsberäkningar (SMHI, 2026) visar att broarnas dämningseffekt uppströms är marginell; cirka 1,5 cm i Lillån och 2,5 cm i Storån närmast uppströms broarna vid ett 100-årsflöde. Även broarnas påverkan på strömningshastigheten är marginell och lokal.

Förutsatt att god hänsyn tas i byggskedet och att arbeten i vatten förläggs under lämplig årstid bedöms störningarna kunna begränsas tillräckligt för att undvika någon mer betydande påverkan på fiskvandring. Planförslaget bedöms därmed kunna genomföras utan statusförsämring av vattendragets konnektivitet i upp- och nedströms riktning.

Planförslaget innebär tillkommande ingrepp i vattendragets närområde genom anläggande av landfästen med tillhörande erosionsskydd. Ingreppen är dock arealmässigt små och begränsas ytterligare av att svämplanets strukturer delvis kan bevaras under broarna.

Enligt uppgift i VISS uppgår andelen anlagda ytor och/eller aktivt brukad mark i nuläget till cirka 17 procent av älvens närområde. Intervallet för måttlig status, som råder idag, är 15–35 procent. De tillkommande ingreppen är därmed så arealmässigt små att de kumulativa effekterna av befintliga och tillkommande anläggningar inte riskerar leda till att den totala andelen påverkad mark inom älvens svämplan eller närområde blir så hög att statusklassningen försämras.

Mot bakgrund av ovanstående bedöms sammantaget att planförslaget medför obetydliga effekter på ytvattenkvaliteten i älven gentemot såväl nuläget som nollalternativet. Ett genomförande av planen bedöms också kunna ske utan att

möjligheterna att nå uppsatta MKN för vatten äventyras. Med planerade skyddsåtgärder och god tidsmässig anpassning av arbetena bedöms det även vara möjligt att begränsa halterna av suspenderat material till under 25 mg/l som är en MKN enligt fisk- och musselvattendirektivet.

Strandskydd

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga allmänhetens tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Strandskyddet gäller generellt vid alla kuster, sjöar och vattendrag och omfattar land- och vattenområden 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd.

I stort sett hela planområdet omfattas av strandskydd förutom en del av gång- och cykelvägen över Ön. För att möjliggöra ett genomförande av detaljplanen krävs ett upphävande av strandskyddet inom den del av planområdet som berörs. Om det föreligger särskilda skäl enligt 7 kap. 18 e § miljöbalken och intresset att ianspråkta området väger tyngre än strandskyddets syften, kan strandskyddet upphävas i samband med att detaljplanen får laga kraft.

Motiv till upphävande av strandskydd

Intresset att ta planområdet i anspråk bedöms väga tyngre än strandskyddets intressen. Planområdet ligger centralt i staden och det är angeläget för stadens utveckling att stärka kopplingen mellan de två sidorna av älven och Ön. De nya broarna leder till fler passager över älven, för gång- och cykeltrafik, vilket ökar tillgängligheten och rörligheten i staden och ger bättre förutsättningar att nyttja hållbara färdsätt. Det i sin tur kan leda till minskad påverkan av trafikbuller och förbättrad luftmiljö i centrala Umeå.

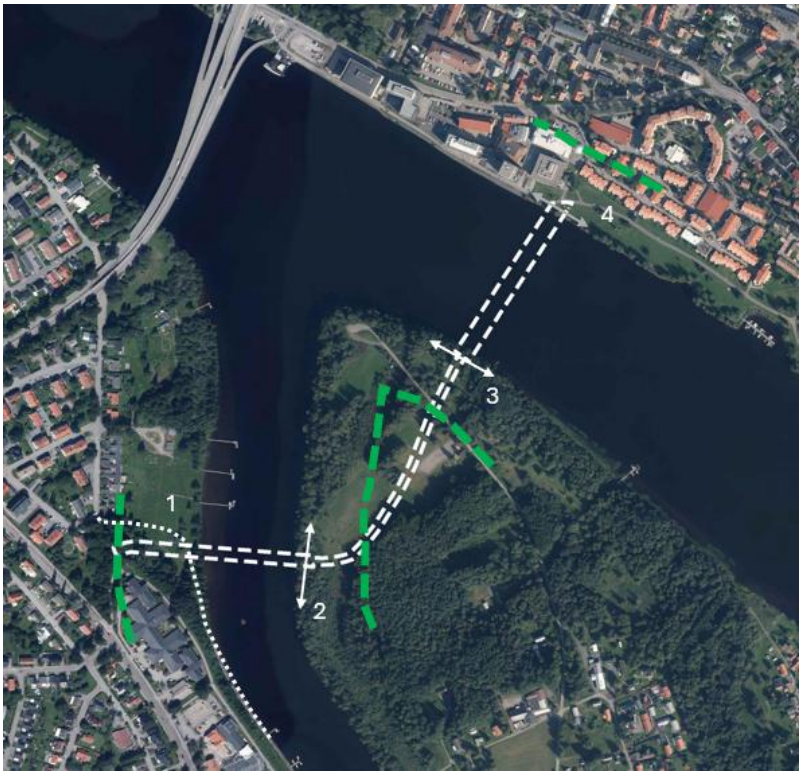
Särskilt skäl för upphävande av strandskydd

De särskilda skälen till att det aktuella området behöver tas i anspråk är att ny gång- och cykelförbindelse över älven utgör ett angeläget allmänt intresse (7 kap 18 e § punkt 5 MB) och att det är en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området (7 kap 18 e § punkt 3 MB). Alternativa placeringar av gång- och cykelkopplingar över älven har utretts. Den i detaljplanen föreslagna placeringen av broarna har bedömts som den mest lämpade både ur ett genomförandeperspektiv och att den gör mest nytta för gång- och cykeltrafiken i staden.

Fri passage längs älven

Planområdet är begränsat till det område som behövs för broarna och gång- och cykelväg dem emellan över Ön. Områdena närmast älven planläggs som allmän plats GCVÄG och blir en del av befintliga rekreativa gångstråk längs älven. På Tegssidan

kommer befintligt gångstråk utmed älven, nr 1 i Figur 10 nedan, fortsatt fungera som idag. Stränderna på Ön är i dag rätt så otillgängliga, eftersom de utgörs av branta slänter. Broarnas landfästen kommer att anläggas i befintlig marknivå, ovanför slänterna, vilket möjliggör passage under bron, nr 2 och 3 i kartbilden nedan. Landfästet i Öbackaparken, nr 4 i kartbilden, ansluter också till befintlig marknivå som ligger närmare älvens nivå men med ett öppet utrymme mellan landfästet och älven. Passage under bron i det här läget kommer inte att vara möjlig mer än för drift och underhåll av bron. Möjligheten att ta sig både över och under de nya broarna möjliggör fri passage längs älven och god tillgång till strandområdena.

Figur 10. Strandskyddets avgränsning, 100 m från strandlinjen, markerad med grön streckad linje. Strandskyddet upphävs för berörda delar inom planområdet. Vita markeringar och siffror symboliserar fria passager utmed stränderna.

Förenlighet med strandskyddets syfte

Föreslagen detaljplan bedöms vara förenlig med strandskyddets syften att stranden ska vara tillgänglig för allmänheten då marken närmast älven får markanvändningen allmän plats, gång- och cykelväg, och att det finns möjlighet till fria passager längs med strandområdena. Planen bedöms förenlig med strandskyddets syfte att bevara goda livsvillkor för växt- och djurliv genom att befintliga förhållanden endast i liten omfattning påverkas permanent och under byggskedet lokalt och kortvarigt.

Utifrån ovanstående avses strandskyddet upphävas inom område markerat med **[a_1, (a_2)** och **(a_3)]** i plankartan i samband med att detaljplanen får laga kraft.

Undersökning av miljöpåverkan

När en detaljplan upprättas eller ändras ska kommunen ta ställning till om dess genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Planförslaget ska genomgå en undersökning enligt 6 kap. miljöbalken och miljöbedömnings-förordningen (SFS 2017:966), där omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan ska identifieras. Om undersökningen resulterar i att en betydande miljöpåverkan kan antas ska planförslaget utredas i en miljökonsekvens-beskrivning (MKB). En MKB ska redovisa kommunens bedömning av den påverkan på miljön som planens genomförande kan få. Det som framkommer i en MKB ska integreras i planarbetet och handlingen ska samrådas i samband med planprocessen.

Undersökningen visar på att risk för betydande miljöpåverkan finns avseende intrång i värdefulla naturmiljöer, påverkan av fridlysta arter, påverkan på vattenförekomst och stabilitet.

Beslut om betydande miljöpåverkan togs 24 januari 2025.

Enligt kommunens bedömning kan detaljplanens genomförande antas innebära en betydande miljöpåverkan varför en MKB har upprättats. De delar som i undersökningen visar på viss påverkan har belysts och arbetats in i planbeskrivningen.

Länsstyrelsen har tagit del av beslutet och delar kommunens bedömning att planen kan innebära betydande miljöpåverkan.

Miljökonsekvensbeskrivning

Kommunen bedömer att ett genomförande av planen kan antas innebära betydande miljöpåverkan. En strategisk miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt 6 kap. miljöbalken, har därför genomförts.

Genomförandet av detaljplanen kräver tillstånd för vattenverksamhet och en tillstånds-MKB kommer därför även att uppföras. Detaljplanens MKB och tillstånds-MKB för vattenverksamheten samordnades i detaljplanens samrådsskede. Under samrådet för detaljplanen hänvisades därför till tillståndsprocessens samrådsunderlag, Underlag för avgränsningssamråd Norra Ön, Bjerking 2025-02-05, för beskrivning av även detaljplanens konsekvenser. Tillståndsprocessen är inne i ett kompletterande avgränsningssamråd för att kunna färdigställa en mer detaljerad tillstånds-MKB.

Detaljplanens konsekvenser beskrivs i en miljökonsekvensbeskrivning tillhörande planen, Miljökonsekvensbeskrivning, Detaljplan för Ön 1:96 med flera (broetapp). Miljökonsekvensbeskrivningen beskriver planförslaget och bedömer dess effekter och konsekvenser för miljön och människors hälsa.

Sammanfattning av miljökonsekvenser

Planförslaget berör förhållandevis små ytor och har som specifikt syfte att möjliggöra anläggandet av en ny gång- och cykelförbindelse över Umeälven mellan Teg och Öbacka, via Ön. Ett genomförande av planförslaget innebär därmed anläggande av två nya broar, en över Lillån och en över Storån, samt av en ny GC-väg över Norra Ön. De huvudsakliga miljökonsekvenserna av planen är kopplade till ingrepp i Öns värdefulla strandskogar, som utgör livsmiljö för ett flertal skyddade arter, direkta ingrepp och grumlingspåverkan av vattenmiljön i älven, förändrad landskapsbild, bättre förutsättningar för friluftsliv och rekreation samt buller under byggtiden.

Landskapsbilden påverkas genom att de nya broarna blir visuella landmärken längs älven vilket främst vid Lillån, där det lokala årummet är präglat av oexploaterade naturmiljöer, innebär negativ påverkan. Ökad tillgänglighet och tillgång till nya utblickar längs älven, mot Ön och över staden från de planerade broarna kan samtidigt bidra positivt till landskapsbilden.

För naturmiljön på land uppstår påtagliga negativa konsekvenser främst till följd av ingrepp i värdefulla strandskogar på Norra Ön. Både permanenta och temporära ingrepp påverkar vegetation och jordmån och leder till förlust av naturmiljöer, fragmentering, ändrat mikroklimat och ökad störning från ljud, ljus och mänsklig aktivitet. Ett flertal naturvärdesträd kommer att behöva fällas, men antalet kan eventuellt begränsas genom anpassningar under byggskedet. Då ingreppen endast berör en liten andel av Norra Öns lövskogsmiljöer bedöms dock att planen kan genomföras utan någon betydande försämring av Öns funktion som länk i den regionala ekologiska lövskogskorridoren längs Umeälven.

Negativa konsekvenser för växt- och djurliv i vatten uppkommer lokalt och temporärt till följd av muddring och fyllning i värdefulla strandzoner samt grumlingseffekter. Utförda spridningsberäkningar tyder dock på att grumlingen blir begränsad och snabbt klingar av nedströms. Dess effekter bedöms bli kortvariga och övergående. Planförslaget bedöms inte riskera att försämra vattenförekomstens statusklassning eller äventyra möjligheterna att nå gällande miljökvalitetsnormer för vatten.

För rekreation och friluftsliv innebär planförslaget påtagliga positiva konsekvenser genom att tillgängligheten till Ön, som utgör ett attraktivt område för närrekreation, förbättras avsevärt för många boende i centrala staden. Planen bidrar även till att nya attraktiva kopplingar tillskapas och binder samman älvens bägge sidor vilket ökar tillgängligheten i staden och skapar bättre förutsättningar för bland annat arbetspendlare och vardagsresor med hållbara färdsätt.

Planen innebär också ingrepp i livsmiljöer för flera skyddade arter bland annat mindre hackspett, vitryggig hackspett och ett flertal arter av fladdermöss. Flera av arterna bedöms i viss mån påverkas av planförslaget men med stöd av utförda artskyddsutredningar bedöms att det, förutsatt att god hänsyn tas i

genomförandeskedet, bör vara möjligt att genomföra planen utan att arterna påverkas i sådan omfattning eller på sådant sätt att artskyddsförbud utlöses. För att ytterligare minimera denna risk rekommenderas en rad skydds- och kompensationsåtgärder för mindre hackspett, vitryggig hackspett och fladdermöss. Skyddsåtgärderna handlar främst om att så långt möjligt spara och skydda skog och värdeträd inom temporärt nyttjade ytor i arbetsområdet. Kompensationsåtgärderna utgörs främst av kvalitetshöjande åtgärder i kvarvarande skogsområden på Ön samt åtgärder för att begränsa ljusföroreningar nattetid.

Under byggskedet kommer de närmast omgivande områdena att påverkas av förhöjda bullernivåer. Konsekvenserna begränsas dock betydligt genom att kommunen avser att etablera pålar för broarnas grundläggning genom borrning, i stället för traditionell slagning med pålkran. Även beträffande vibrationer förutsätts att konsekvenserna begränsas genom kravställning på entreprenadarbetena.

De geotekniska förhållandena i området innebär generellt en risk för ras och skred i älvbrinkarna i samband med uppförande av nya anläggningar. Förhållandet är dock väl känt och med erforderliga stabilitetshöjande åtgärder bedöms planförslaget kunna genomföras utan tillkommande risker för människors hälsa till följd av ras och skred. Inte heller risker kopplat till översvämning bedöms öka i någon beaktansvärd grad. Nedan ges en sammanställning av planförslagets konsekvenser, se Tabell 2.

Tabell 2. Planförslagets konsekvenser.

Miljöaspekt	**Kommentar**
Landskapsbild	Måttliga negativa konsekvenser genom ingrepp i det orörda, naturpräglade årummet i Lillån vid Teg och genom öppnandet av det skyddade landskapsrummet på Norra Ön.
Naturmiljö på land	Stora negativa konsekvenser främst knutet till ingrepp i strandskogar av högt naturvärde på Ön som utgör livsmiljö för skyddade och rödlistade arter. Med ambitiösa skyddsåtgärder i byggskedet för att minimera skador på värdefull skog och värdeträd finns eventuellt förutsättningar att minska de negativa konsekvenserna till måttliga.
Naturmiljö i vatten	Lokalt och kortsiktigt uppkommer tydliga negativa konsekvenser för vattenlevande flora och fauna genom muddring och påförande av stödfyllnad och erosionsskydd i strandzoner md höga naturvärden samt genom grumling. Effekterna är dock övergående och med planerade naturanpassningar bedöms likvärdiga naturvärden återkomma relativt snabbt. Sammantaget bedöms planen därmed innebära små negativa konsekvenser för naturmiljö i vatten.
Ytvatten	Kortsiktigt uppstår små negativa effekter genom förhöjd grumling men dessa är övergående och på sikt bedöms påverkan på vattenkvaliteten bli obetydlig. Ingen statusförsämring bedöms uppkomma och möjligheterna att nå uppsatta MKN för vatten bedöms inte äventyras.
Markmiljö och sediment	Obetydliga konsekvenser. I byggskedet berörs mark med förhöjda föroreningshalter föroreningsspridning bedöms kunna undvikas genom god masshantering. Arsenikhaltiga älvsediment kommer i viss mån spridas nedströms men halterna bedöms vara naturliga för platsen och inte orsaka försämrade förhållanden vid återsedimentering.
Rekreation och friluftsliv	Stora positiva konsekvenser genom tillgängliggörande av attraktiva närrekreationsområden för många boende i centrala Umeå och förbättrade möjligheter att färdas tvärs älven till fots och med cykel.
Boendemiljö avseende buller och vibrationer	Under byggskedet uppkommer buller och vibrationer främst vid pålning och spontning. Beräkningar visar dock att Naturvårdsverkets riktvärden för buller kan klaras med anpassade byggmetoder i kombination med skyddsåtgärder. Vibrationer kan orsaka viss störning men det förutsätts att kravställning i byggskedet begränsar effekterna. Sammantaget bedöms därmed de negativa konsekvenserna för boendemiljön till följd av buller och vibrationer bli små.

Risk och säkerhet	Viss risk för ras, skred, erosion och översvämning föreligger utmed älven. Förhållandena är dock väl kända och bedöms tekniskt hanterbara varför planen bedöms kunna genomföras utan negativa konsekvenser för risk och säkerhet.

Konsekvensskala för miljöbedömning med färgkodning

Stora positiva	Måttligt positiva	Små positiva	Inga/ obetydliga	Små negativa	Måttligt negativa	Stora negativa

Planförslaget

- förutsättningar, förändringar och konsekvenser

Under respektive rubrik i detta avsnitt beskrivs och motiveras planens utformning mot bakgrund av rådande planeringsförutsättningar. Först beskrivs förutsättningarna och därefter förändringar och konsekvenser till följd av detaljplanens genomförande.

Figur 11. Illustration av ny gång- och cykelförbindelse mellan Teg - Ön - Öbacka

Detaljplanen möjliggör för två nya gång- och cykelbroar över älven samt en gång- och cykelförbindelse dem emellan över Norra Ön, se Figur 11. Broarna förstärker den fysiska kopplingen mellan Umeås centrala stadsdelar, skapar gena stråk genom staden och ökar närheten till älven. De medverkar även till ökad rörelserikedom, att rörelse och aktivitet kan bli en naturlig del av vardagen och fritiden samt bidrar till att stärka en hållbar mobilitet där fotgängare och cyklister prioriteras.

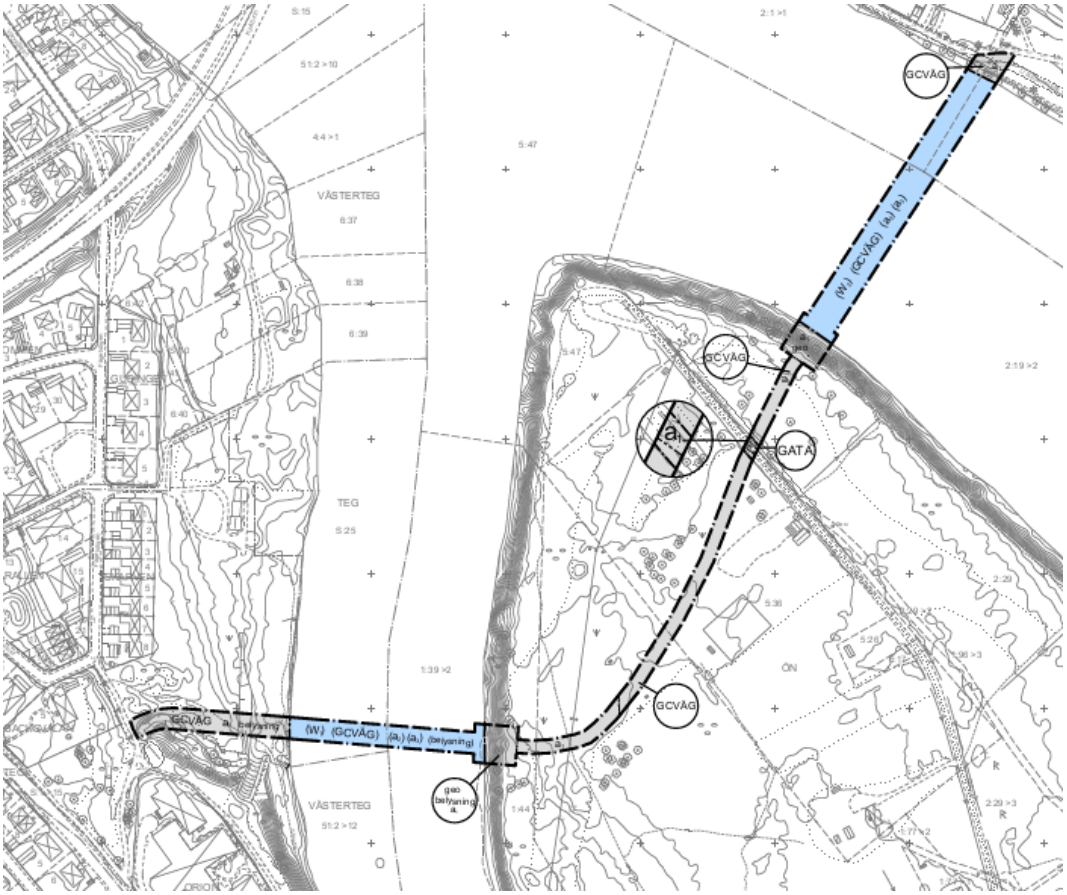
Mark- och vattenanvändning

Större delar av planområdet berör det som nu är natur- och parkmark. Mitt på Ön finns halvöppna naturmiljöer och strandlövskogar längs strandbrinkarna. Mitt på Ön korsar även planområdet en befintlig väg, Nabbvägen. På både Tegssidan och Öbackasidan ansluter planområdet till befintliga gång- och cykelbanor. På Tegssidan sluttar terrängen ner mot älven medan den på Öbackasidan är relativt flack. Strandbrinkarna på Ön sluttar brant ner mot älven. Planområdet omfattar även vattenområden i älven.

Förändringar och konsekvenser

Syftet med detaljplanen,**Fel! Hittar inte referenskälla.** är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för allmän plats gång- och cykelväg **[GCVÄG]** och en mindre del som gata **[GATA]**. Gång- och cykelvägen binder samman Teg med Öbacka via Ön. Gata planläggs enbart över befintlig gata (Nabbvägen) mitt på Ön för att möjliggöra fortsatt biltrafik på Nabbvägen.

Utsnitt ur plankartan visar planområdets avgränsning, *Figur 12*.

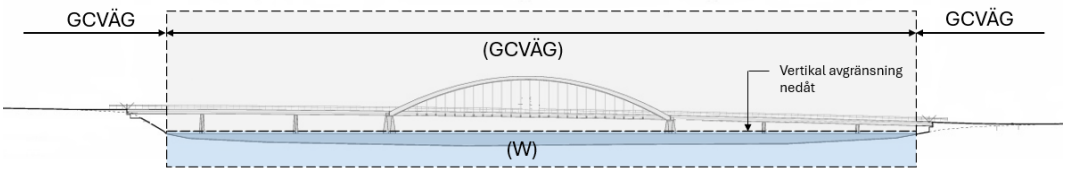

Figur 12. Avgränsning av planområdet.

Där gång- och cykelvägen går på bro över Storån regleras det i detaljplanen som allmän plats gång- och cykelväg som är avgränsad vertikalt nedåt till +0,6 meter över

angivet nollplan **[(GCVÄG)]**. Inom samma område är det reglerat som vattenområde som får överbyggas med bro. Inom området får även konstruktioner för brons funktion samt erosionsskydd anläggas. En farledsbredd på minst 80 meter ska finnas. Denna användning är avgränsad vertikalt uppåt till +0,6 meter över angivet nollplan **[(W_2)]**. Den vertikala avgränsningen innebär att användningen vattenområde gäller mellan nollplanet till +0,6 meter, vilket motsvarar medelvattennivån i älven, och användningen gång- och cykelväg är tillåten över +0,6 meter, se principskiss Figur 13.

Där gång- och cykelvägen går på bro över Lillån regleras det i detaljplanen allmän plats gång- och cykelväg som är avgränsad vertikalt nedåt till +0,6 meter över angivet nollplan **[(GCVÄG)]**. Inom samma område är det reglerat som vattenområde som får överbyggas med bro inklusive konstruktioner för brons funktion samt att erosionsskydd får anläggas. Denna användning är avgränsad vertikalt uppåt till +0,6 meter över angivet nollplan **[(W_1)]**. Den vertikala avgränsningen innebär att användningen vattenområde är tillåtet mellan nollplanet till +0,6 meter och användningen gång- och cykelväg är tillåtet över +0,6 meter.

Figur 13. Principskiss på reglering av broarna i detaljplanen.

Regleringen av broarna i detaljplanen, med vertikal avgränsning, syftar till att möjliggöra för gång- och cykelbroar över Lillån respektive Storån samtidigt som älvens karaktär och funktion av öppet vatten ska bibehållas under broarna.

För att minimera påverkan från belysning, på gång- och cykelvägar och broar, på nattaktiva djur regleras utformning av allmän plats med egenskapsbestämmelse **[belysning och (belysning)]**.

Stads- och landskapsbild

Området som berörs av planen är inte bebyggt idag. Sydvästra delen av planområdet omfattar en del av parkområde vid Tegs vård- och omsorgsboende. Planområdet ansluter i nordost till strandpromenaden vid Konstnärligt campus och Öbackaparken. Delen där planområdet går över Norra Ön består av skogbeklädda strandbrinkar samt halvöppna till öppna områden se Figur 14.

De planerade brolägena ligger i Lillån respektive Storån. Karaktärerna i årummet skiljer sig åt mellan Storån på Öns norra sida och Lillån på den västra. Kring Storån är landskapet öppet med en mer urban karaktär, anlagda stränder och bebyggelse som i delar som Konstnärligt campus och Öbacka närmar sig den norra älvstranden på

stadssidan. Lillån är mer intim och lummig med ett naturnära landskap med skogbeklädda älvbrinkar. Ösidan av Storån består även av en skogbeklädd älvbrink.

Viktiga vypunkter som kommer att påverkas av de nya broarna är framför allt längs norra älvstranden mellan Kyrkbron och Blå vägen en bit öster om Öbacka, från Kyrkbron i väster, från delar av södra älvstranden öster om Kyrkbron samt från strandnära delar av Norra Ön.

Figur 14. Planområdets läge vid Lillån respektive Storån.

Förändringar och konsekvenser

Parallellt med detaljplanen har en process kring utformningen av de nya gång- och cykelbroarna genomförts i form av broutredningar, gestaltningsprogram och utformnings-PM. Detaljplanen reglerar inte gestaltning eller utformning av broarna men processen har gett underlag för vad detaljplanen behöver ge utrymme och förutsättningar för.

De två tillkommande broarna utgör nya landmärken i älvlandskapet och blir ytterligare tillskott till tidigare generationer av broförbindelser med arkitektoniska uttryck från sina respektive tider med sina tekniska och funktionella villkor. Utgångspunkten för gestaltningen av de nya broarna är att hålla dem låga, med vilket menas att brobanorna ligger på en höjd som sömlöst ansluter till befintliga marknivåer för att ge god framkomlighet för gång och cykel. En annan utgångspunkt har varit att gestaltningen av broarna också ska vara underordnad de olika årummen och dess landskapsbild. Nedan beskrivs kortfattat den planerade utformningen för respektive bro.

Storån

Bron över Storån, se Figur 15–18 som ska utgöra förbindelse mellan Öbacka och nordöstra delen av Ön planeras bli en bågbro med dubbla bågar i svag lutning mot varandra. Den övergripande gestaltningsidén är en slank och kontinuerligt formad brobalk i stål med en flack lutning som landar på var sida så sömlöst som möjligt i övergången till anslutande mark och gc-vägar. Mitt i älven reser sig det höga bågspannet och markerar ett språng som kan ses på stora avstånd och markerar den viktiga nya stadskopplingen samtidigt som vattenspegeln visuellt frigörs.

Bron föreslås bestå av en bågbrodel i stål och anslutande stålbalkbroar från båda sidor om bågbron. Det bedöms behövas ca sex mellanstöd i betong som kommer att placeras i älven. Bron ansluter till land via landfästen som förstärks med erosionsskydd och eventuellt spont. Brobanan planeras bli genomgående 8 meter bred och ha en fri höjd på 3,5 meter, under bågarna på bron, för att drift och underhåll ska kunna utföras på ett rationellt sätt. Detaljplanen reglerar en farledsbredd på minst 80 meter under bågbron. Den seglingsfria höjden planeras bli minst 3,8 meter.

För att säkerställa brokonstruktionen kommer landfästen och mellanstöd att pålas till fast mark. Stabilitetshöjande åtgärder kommer att utföras i anslutning till landfästen där behov finns. Erosionsskydd anläggs i slänterna vid landfästena på Ön. Princip för anläggande av erosionsskydd kan ske enligt erosions- och åtgärdsutredning Tyréns (2022).

Figur 15. Illustration över möjlig utformning av bro över Storån. Källa: Rundquist och Bjerking.

Figur 16. Illustration över möjlig utformning av bro över Storån. Vy från Öbackaparken. Källa: Rundquist och Bjerking.

Figur 17. Illustration över möjlig utformning av bro över Storån. Vy från Ön mot Öbacka. Källa: Rundquist och Bjerking.

Figur 18. Illustration över möjlig utformning av bro över Storån. Vy mot Ön. Källa: Rundquist och Bjerking.

Bron över Storån planeras få en gestaltning som syftar till att skapa dynamik i det större älvrummet och samtidigt göra bron till ett tydligt landmärke i den lokala stadsbilden kring Öbackaparken och Norra Ön. Brons ingrepp i de längre utblickarna längs Storån och Umeälven bedöms bli begränsad då den berörda sträckan redan idag har en urban prägel där de längre utblickarna över älven delvis redan är påverkade av större broar för vägtrafik.

Lillån

Bron över Lillån, se Figur 14 och Figur 19–21, skapar förbindelse mellan Teg och västra delen av Ön. Gestaltningen av bron ska stärka den intima, lummiga känslan längs Lillån. Materialet, skalan och detaljerna anknyter till platsens historia genom referenser till timmerflottningen. Räcken, mellanstöd och brons undersida utformas för att upplevas på nära håll. Lillåbrons utformning är nyskapande, men stärker också

identiteten som älvsstad och värdesätter historien och igenkänningen. Lillåbron inspireras av kontrasterna mellan nytt och gammalt. Känslan av trä är betydelsefull och en mörk färgsättning stärker brons identitet.
Strandpromenaden är en viktig del av centrala Umeå, den ska vara upplevelserik, sammanhängande och tillgänglig. Bron får en rak linjeföring med ett högt läge över Lillån och dess branta stränder. Anslutningen till strandområdena på Ön och gång- och cykelvägen på Teg blir sömlös men det kommer också att vara möjligt att röra sig under bron på Tegssidan. Det höga läget möjliggör upplevelse av höjdskillnaden och den lummiga strandskogen.

Det bedöms bli tre mellanstöd i Lillån. Bron ansluter till landfäste på Teg i höjd med gc-bana i befintligt parkområde, ca 50 meter norr om Tegs vård- och omsorgsboende, via en ca 50 meter lång landbro. På Ö-sidan ansluter bron till landfäste i befintlig slänt ovan vattenlinjen.

Brobanan planeras bli genomgående 8 meter bred och ha en segelfri höjd på 3,6 meter. Höjden under landbron blir minst 3,5 meter i höjd med stigen utmed stranden. Parkområdet kring landfästet utformas för att bl.a. stärka och utveckla området kring den befintliga pulkabacken.

För att säkerställa brokonstruktionen utförs stabilitetshöjande åtgärder i de landfästen där behov finns. Strandnära slänter, där träd behöver fällas på grund av att arbeten för brobygget behöver utföras, stabilitetssäkras genom att erosionsskydd av kross- och naturstensmaterial anläggs. Princip för anläggande av erosionsskydd kan ske enligt erosions- och åtgärdsutredning Tyréns (2022).

Figur 19. Illustration över möjlig utformning av bro över Lillån. Teg till vänster i bild och Ön till höger. Källa: Rundquist och Bjerking.

Figur 20. Illustration över möjlig utformning av bro över Lillån. Vy från strandpromenaden på Teg, Ön till höger i bild. Källa: Rundquist och Bjerking.

Figur 21. Illustration över möjlig utformning av bro över Lillån. Vy mot Ön. Källa: Rundquist och Bjerking.

Över Lillån anläggs den nya bron på en relativt ostörd åsträcka, även om vissa befintliga anläggningar är väl synliga i landskapet. Här bedöms en ny åtta meter bred bro, huvudsakligen i stål och betong, tydligt påverka det lokala årummets rofyllda naturprägel. Bron får också en relativt lång sträckning över land i strandområdet på Tegsidan, inklusive ett landstående mellanstöd, som lokalt påverkar vyerna och upplevelsen av älvrummet påtagligt, främst från befintliga strandpromenader vid Teg. Sammantaget kan detta göra att det lokala årummet skiftar karaktär och i högre grad upplevs som en urban miljö. Räcken och belysningsstolpar i trä, som skisserats i det preliminära gestaltningsförslaget, och knyter an till Lillåns historik med

timmerflottning, bidrar dock i viss mån till att bron smälter bättre in i det omgivande landskapet och mildrar delvis dess inverkan på landskapsupplevelsen.

Gång- och cykelväg över Ön

På Norra Ön är den planerade GC-vägen mellan broarna förlagd i kanten av den öppna gräsmarken som en anpassning till den befintliga miljöns strukturer och naturvärden. Den färdiga vägen i sig bedöms därmed endast orsaka små ingrepp i den befintliga landskapsbilden på Norra Ön. Planens sammantagna påverkan på landskapsbilden innebär dock, trots de anpassningar som gjorts, en tydlig påverkan på de idag orörda lokala landskapsrummen inom Norra Ön. Detta bland annat genom att nya öppningar mot vattnet uppkommer där landfästena skapar luckor i den idag sammanhängande strandskogen.

De nya broarna med cykelväg kommer att öka tillgängligheten till Ön påtagligt. Därmed kommer också antalet gång- och cykelrörelser i området att öka vilket i sig kan påverka upplevelsen av det lokala landskapet. Belysningen på broarna kommer också att påverka landskapsbilden under dygnets mörka timmar, då delar av Ön blir synliga även kvällstid och ljusen kommer att synas väl över vattnet. Ön kommer att göra sig påmind från närliggande områden, och upplevas som en mer integrerad del i staden.

Planen innebär också att området kan upplevas av fler människor och att nya utblickar över älven och dess stränder skapas från Ön och de nya broarna, vilket kan upplevas som positivt av många.

Sammantaget bedöms att de föreslagna broarna medför måttliga negativa konsekvenser för landskapsbilden jämfört med nuläget, främst till följd av att bron över Lillån påverkar det lokala årummets lugna naturkaraktär.

Kulturmiljö

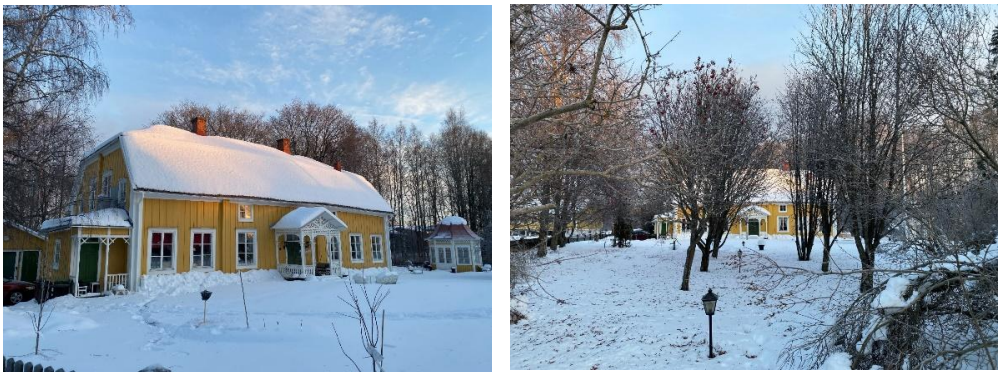
Planområdet ligger i anslutning till kulturmiljö av riksintresse, Centrala Umeå, i den del där gång- och cykelbron över Storån ansluter till Öbackaparken, se Figur 22.

Ny gång- och cykelbro över Lillån ansluter till befintlig gång- och cykelväg utmed stranden på Teg som ansluter till gång- och cykelstråk utmed Norra Obbolavägen på Tegssidan. I anslutning till den befintliga gång- och cykelvägen vid Norra Obbolavägen ligger Tegsgården, se Figur 22 och Figur 23.

Figur 22. Tegsgårdens läge, grön ringmarkering, samt gräns för kulturmiljö av riksintresse, streckad linje, i förhållande till planerade gång- och cykelbroar.

Tegsgården är en mindre herrgård uppförd 1825 för kommissionslantmätare Jonas Gustaf Stenberg. Herrgården har ett brutet valmat tak med tvåkupigt lertegel och skorstenar med vackert profilerade krön. Fasaden består av profilerad locklistpanel och synliga knutlådor. Fönstren är mittpostfönster med sex rutor. Byggnaden har också en rikt dekorerad förstukvist från 1894.

Figur 23. Tegsgården.

Inom parkområdet i anslutning till Tegsgården finns en jordkällare som har tillhört gården men den ligger inte längre inom samma fastighet och ingår inte i byggnadsminnet.

Förändringar och konsekvenser

Detaljplanen bedöms inte ha negativ påverkan på kulturmiljö av riksintresse, Centrala Umeå. Planförslaget bedöms i driftskedet heller inte påverka den befintliga kulturmiljön, byggnadsminnet Tegsgården. I byggskedet bedöms närliggande kulturlämningar kunna skyddas, så även jordkällaren. Inga betydande negativa konsekvenser för kulturmiljön bedöms därmed uppkomma.

Naturmiljö

Planen berör ett flertal naturmiljöer; strandlövskogar vid älvbrinkarna, halvöppna marker på centrala Ön och anlagd parkmark vid Öbacka. De berörda lövskogarna har bedömts med vissa naturvärden på Tegssidan och strandlövskogar med påtagliga till höga naturvärden längs stränderna på Norra Ön. Strandlövskogarna domineras av asp, rönn, sälg, björk, gråal och hägg med stor variation i ålder, grovstammiga träd och död ved i olika former. Strukturer som gynnar en stor artrikedom av framför allt insekter och fåglar.

Vid Öbacka berör planen anlagd parkmark utan nämnvärda naturvärden.

Figur 24. Kartan visar identifierade naturvärdesobjekt från en naturinventering (Enetjärn, 2017) och en fördjupad inventering av värdeträd (Tyréns, 2025). Även läget för jordkällare på Teg visas som ev. kan fungera som boplats för fladdermöss. Källa: MKB för detaljplan, Bjerking 2026.

I naturvärdesinventering, *Inventering och bedömning av naturvärden Norra Ön* (Enetjärn 2017), har naturvärden identifierats och klassats, se Figur 24. De högsta

värdena är knutna till strandskogarna i älvbrinkarna, där de nedre delarna tidvis översvämmas vid högvatten. Dessa skogar har lång skoglig kontinuitet och en hög grad av naturlighet, rikt inslag av grova träd och rik tillgång på död ved. En längre sammanhängande bård av strandskog utmed Öns nordvästsida, som sträcker sig förbi platsen för den planerade nya bron, har tagits upp som ett värdeobjekt av klass 2 (högt naturvärde). Även ett större aspdominerat skogsområde med inslag av grova lövträd beläget centralt på Norra Ön strax söder om planerad ny GC-väg har förts till värdeklass 2. Strandzonen på östsidan, mot Storån, har också värdefulla skogsmiljöer och har tagits upp som ett objekt av påtagligt naturvärde (klass 3).

En fördjupad inventering, från 2024, av värdeträd och deras potential som boplats för fladdermöss har också utförts inom de ytor som berörs av planförslaget (Tyréns, 2025, bifogad som bilaga 2). Vid denna inventering noterades ett stort antal naturvärdesträd av flera olika arter (se Figur 24), varav ett flertal utgjordes av hålträd. Några av håligheterna kan eventuellt nyttjas av enskilda fladdermusindivider som viloplats men bedömdes vara för små och grunda för att hysa några kolonier.

På fastlandssidan vid Teg finns också några mindre områden med lövdominerad skog, bland annat en liten bäckravin, som tagits upp som värdeobjekt av klass 4 (visst naturvärde). Vid den möjliga tillfarten till arbetsområdet, i förlängningen av Fiskegränd, finns en dubbelsidig björkallé som omfattas av biotopskydd. Inom Öbackaparken på älvens östra fastlandssida har ingen naturvärdesinventering utförts. Parken består här av klippta gräsmattor ner mot älven med inslag av solitärträd av främst björk men även andra, huvudsakligen yngre, planterade lövträd. Dessa ytor bedöms ha begränsade naturvärden.

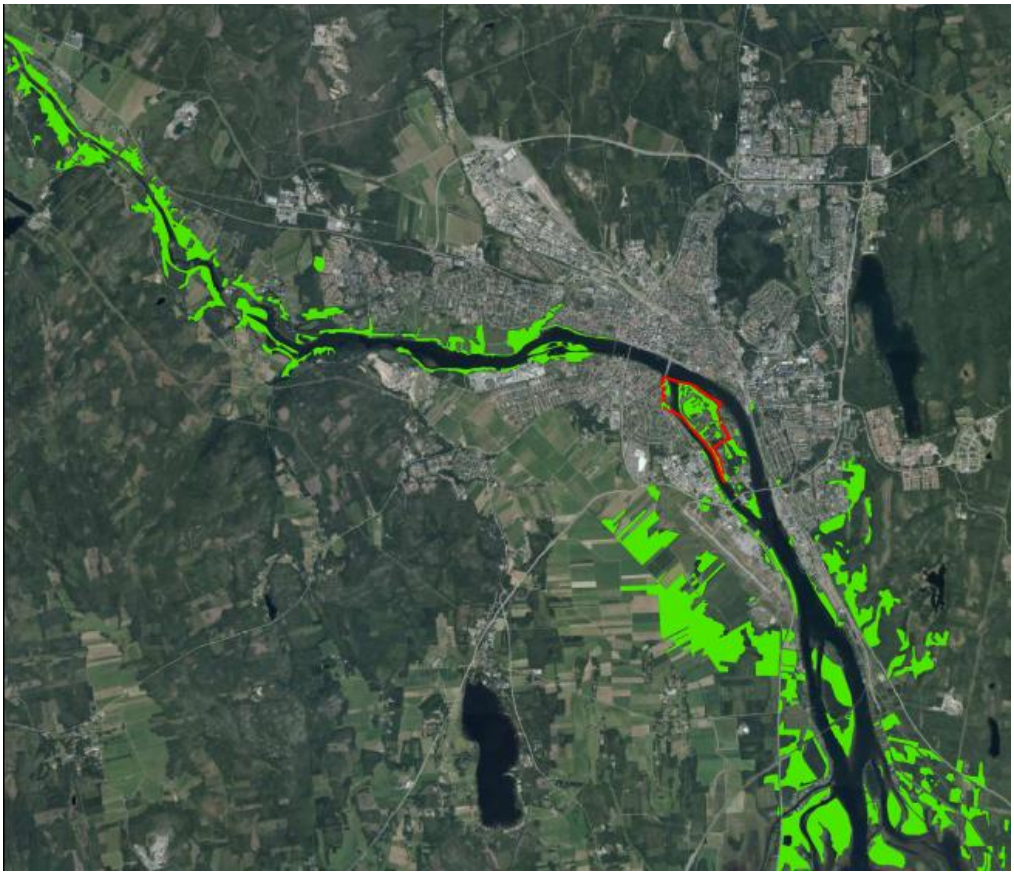
Naturmiljöerna på Norra Ön har en hög artrikedom och de älvnära lövskogarna tillhör till de biologiskt rikaste biotoperna inom Umeå kommun med en mångfald av svampar, tickor och insekter som i sin tur ger födoresurser åt fåglar och andra djur. Ett flertal skyddade eller rödlistade arter, liksom andra så kallade värdearter, som indikerar att miljön har höga naturvärden, förekommer knutet till de olika naturmiljöerna. Bland annat häckar flera rödlistade fågelarter i området, såsom grönsångare, rosenfink och mindre hackspett som alla är rödlistade i kategorin nära hotad (NT). Även den akut hotade vitryggiga hackspetten, som förekommer utmed nedre Umeälvens lövskogsmiljöer, har vid flera tillfällen observerats födosökande på Ön, dock utan att några häckningar noterats (Pelagia, 2026).

Flera fladdermusarter förekommer också i området och en inventering från 2023 ger tydliga indikationer på att en koloni av nordfladdermus sannolikt finns i ett hus på Norra Ön (Umeå kommun, 2023, bifogad som bilaga 4). Eventuellt har även brunlångöra eller någon av Myotisarterna vattenfladdermus, mustaschfladdermus och/eller tajgafladdermus fasta boplatser på Ön, men här saknas säkra dataunderlag. Även andra arter kan tillfälligt nyttja miljöerna på och kring Norra Ön. Vidare har utter noterats på Ön men tycks endast förekomma tillfälligt (Pelagia, 2026).

Bland kärlväxter förekommer de fridlysta arterna blåsippa och revlummer på Ön. Blåsippa har noterats i det större aspskogsbeståndet inom Norra Ön och revlummer,

som är mycket vanlig i frisk-fuktig skogsmark i norra Sverige, förekommer spridd på flera platser. Eventuellt finns även ett bestånd av finnros, som också är fridlyst, men det är inte bekräftat att det faktiskt rör sig om ett naturligt bestånd av denna art.

I ett vidare perspektiv utgör nedre Umeälvens strandnära lövskogsmiljöer en viktig regional ekologisk korridor och spridningsväg i landskapet. Korridorens ekologiska funktion är beroende av att likartade lövskogsmiljöer förekommer i tillräcklig omfattning och kvalitet utan för stora luckor samtidigt som tidigare exploateringar redan har försvagat kopplingen mellan älvdalens lövskogsmiljöer upp- och nedströms Umeå (se Figur 25**Fel! Hittar inte referenskälla.**). Kvarvarande lövskogar på Norra Ön utgör därmed en viktig länk i upprätthållandet av förbindelsen mellan större sammanhängande lövskogsmiljöer nordväst och sydost om staden.

Figur 25. Karta över lövskogsområden (grönt) längs Umeälvens dalgång och med inventeringsområdet från 2017 års naturvärdesinventering av Norra Ön markerat i rött. Bild från Inventering och bedömning av naturvärde Norra Ön, Enetjärn 2017.

Förändringar och konsekvenser

Ett genomförande av detaljplanen med anläggande av broar samt GC-väg innebär ingrepp i strandskog av naturvärdesklass 2 (högt värde) och 3 (påtagligt värde) på västra respektive östra sidan av Ön. Därutöver sker även små ingrepp i skogsmiljöer av värdeklass 4 (visst värde) på Ön samt på älvens västsida vid Teg.

Ingreppen gäller dels ytor som tas i anspråk permanent för anläggningarna, dels omkringliggande ytor som behöver nyttjas under byggskedet inom det arbetsområde som preliminärt har avgränsats och som även sträcker sig utanför planområdes-gränsen. Inom arbetsområdet kommer befintlig vegetation till största delen att påverkas kraftigt genom avverkning, röjning, utjämning av mark och anläggande av byggvägar. Delvis kan även den ytliga jordmånen komma att avlägsnas.

En uppskattning av de arealer naturmark med högre värden som berörs av planens genomförande redovisas i tabell 3, fördelat på naturvärdesobjekt av olika värdeklasser och uppdelat på permanenta och temporära ingrepp. I skogsmarker där befintliga naturvärden behöver mycket lång tid för att utvecklas bedöms de temporära ingreppen i praktiken orsaka lika stor negativ påverkan på naturmiljön som de permanenta. Detsamma gäller för avverkning av värdeträd som generellt har hög ålder.

Tabell 3. Uppskattad areal inom identifierade naturvärdesobjekt som berörs vid ett genomförande av planen uppdelat per värdeklass och i permanenta respektive tillfälliga ingrepp.

Bortfall av naturvärden	**Naturvärdesklass 2**	**Naturvärdesklass 3**	**Naturvärdesklass 4**
Permanent ingrepp (m^2)	450	600	700
Temporärt ingrepp (m^2)	5450	3100	3850
Total berörd areal (m^2)	5900	3700	4550

Även om de ytor som berörs arealmässigt är små sett till den totala arealen värdefulla naturmiljöer i området innebär de lokalt en betydande påverkan på Norra Öns värdefulla strandskogar genom att de skapar luckor i, och fragmenterar längre sammanhängande stråk av strandskog.

Detta leder i sin tur till ändrat mikroklimat och ökad störning i kvarvarande, angränsande skogspartier. Det tillkommer även en permanent ökad störning inom närliggande skogsområden i form av ljud, ljus och mänsklig närvaro. De på detta sätt påverkade ytornas kvalitet och ekologiska funktion som livsmiljöer kommer därmed i viss mån att försämras för många arter.

Beroende på hur väl arbetsområdet kan anpassas och hänsyn kan tas till enskilda träd bedöms vidare att mellan 30 och 40 identifierade naturvärdesträd behöver fällas inom arbetsområdet. Flertalet av dessa står inom strandskogsområdena på Öns västra och östra sida men även ett tiotal träd vid Teg kan beröras liksom enskilda solitärträd på Ön. Inom det preliminära arbetsområdet på Ön finns även två träddungar, en vid Nabbvägen och en mer centralt belägen) som tillsammans hyser ytterligare ett 15-tal värdeträd. Preliminärt bedöms det troligt att flertalet av dessa träd kan skyddas genom instängsling under byggtiden men det kan inte uteslutas att även dessa behöver fällas.

Värdeträden har en nyckelroll som kärnelement i de skogliga naturmiljöerna i området och har stor betydelse för upprätthållandet av biologisk mångfald. Träd med håligheter kan bland annat ha betydelse som viloplats för fladdermöss, även om hålen är för små för att hysa hela kolonier. Fällning av ett större antal värdeträd medför därmed lokalt stor negativ påverkan på naturmiljön.

Flera av träden i björkallén i förlängningen av Fiskegränd kommer sannolikt också att behöva beskäras kraftigt, eller fällas helt, för att skapa en tillfartsväg av tillräcklig bredd i byggskedet. Alléträden bedöms inte ha sådana värden att de utgör naturvärdesträd men ingrepp i allén kräver dispens från biotopskyddet.

Beträffande Norra Öns funktion som länk i den ekologiska lövskogskorridoren utmed Umeälven utgör passagen förbi Umeå tätort redan idag en svag länk i denna korridor till följd av tidigare exploateringar av strandskog i älvdalen, inklusive på Ön. Kvarvarande äldre strandskogar på Ön med hög grad av naturlighet har därmed kommit att utgöra en lokal värdekärna som fyller en mycket viktig funktion i upprätthållandet av en ekologisk förbindelselänk mellan större sammanhängande skogsarealer nordväst och sydost om staden.

Alla tillkommande ingrepp i Öns strandskogar som bidrar till att ytterligare försvaga denna länk kan tillsammans med tidigare exploateringar innebära att de kumulativa effekterna överskrider kritiska tröskelnivåer som kraftigt försvagar länken. I detta perspektiv är varje sådant ingrepp påtagligt negativt för naturmiljön och kan leda till isolering, successiv försvagning och i förlängningen till utdöenden av lokala artpopulationer.

I det aktuella fallet är ingreppen i Öns naturmiljöer arealmässigt begränsade och de planerade anläggningarna, broar och GC-väg för gående och cyklister, är till sin karaktär sådana att den ökade störning de orsakar i driftskedet är förhållandevis liten. Anläggande av broar och GC-väg enligt planförslaget bedöms därmed kunna genomföras utan att Öns nuvarande funktion som länk i den regionala ekologiska korridoren utmed Umeälven påverkas i någon mer betydande grad. Samtidigt innebär planförslaget att kvarvarande lövskogsmiljöer på Norra Ön blir än mer känsliga för fler framtida ingrepp som ytterligare spär på de kumulativa effekterna i detta avseende.

Sett till de samlade ingreppen i värdefulla naturmiljöer, vilka utgör del av livsmiljön för ett flertal skyddade eller rödlistade arter, och avverkningen av ett stort antal naturvärdesträd, bedöms planförslaget sammantaget innebära stora negativa konsekvenser för naturmiljön på land jämfört med såväl nuläget som nollalternativet. Om god och ambitiös hänsyn genomgående tas i byggskedet, i form av anpassningar för att så långt möjligt bevara naturvärdesträd och minimera ingrepp i naturvärdesbiotoper, kan konsekvenserna eventuellt begränsas till måttligt negativa.

Fridlysta arter

Fridlysningsbestämmelserna i 4–15 §§ artskyddsförordningen innebär förbud mot att genomföra vissa åtgärder som kan leda till att skyddade arter dödas, skadas eller försvinner från den plats där de förekommer. För de strikt skyddade arter som är upptagna i artskyddsförordningens bilaga 1 omfattar skyddet även arternas livsmiljöer och bevarandet av en kontinuerligt ekologisk funktion.

Skyddet gäller även inom detaljplanelagt område och kan inte upphävas inom ramen för planprocessen. För att genomföra åtgärder i strid mot förbudet krävs istället dispens från artskyddet. Dispens innebär ett undantag från förbudet och kan enbart medges om kriterierna i artskyddsförordningen är uppfyllda. Enligt gällande praxis ska förbuden bedömas strikt och det saknas utrymme att utöka undantagsmöjligheterna. Därmed är det angeläget att påverkan på skyddade arter så långt möjligt undviks så att dispenskrav inte utlöses.

En plan som medger åtgärder som strider mot artskyddet för någon art kan därmed inte genomföras såvida inte dispens erhålls. Om det inte bedöms föreligga möjligheter att erhålla dispens ska sådana planer inte antas och de kan komma att överprövas av Länsstyrelsen eller upphävas av Mark- och miljödomstolen. En MKB för en detaljplan ska därmed bedöma om planen är förenlig med artskyddsförordningen eller om den bedöms utlösa något av förbuden i artskyddsförordningens 4, 6, 7, 8 eller 9 §§.

Ett genomförande av det aktuella planförslaget för broetappen innebär att flera områden, särskilt lövskogsområden på Norra Ön, tas i anspråk permanent eller påverkas kraftigt i byggskedet. Dessa miljöer utgör livsmiljö för ett antal skyddade arter. Det gäller flera arter av fladdermöss, utter, vissa kärlväxtarter samt alla förekommande vilda fåglar. Med anledning av detta har kommunen under en följd av år låtit utföra ett antal inventeringar för att få god kunskap om förekommande skyddade arter på Ön.

Som ett underlag till det nu aktuella planförslaget för broetappen har även en artskyddsutredning (Pelagia, 2026) utförts i vilken detaljerade bedömningar görs av planens påverkan på i området förekommande skyddade arter. I utredningen förutsätts ett värsta scenario där i princip all naturmark inom det preliminärt skisserade arbetsområdet för byggskedet bedöms försvinna. I praktiken bedöms det dock troligt att dessa ingrepp i viss mån kan minskas genom god anpassning och hänsyn i byggskedet. Artskyddsutredningen bifogas MKB:n som bilaga 3. Nedan återges ett sammandrag av slutsatserna från artskyddsutredningen med vissa kompletterande bedömningar. För mer uttömmande beskrivningar hänvisas till bilagan.

Det ska även nämnas att kommunen inom ramen för detaljplanen för Ön 1:96 med flera – Norra Ön, BN-2013/00345 under 2025 har initierat ett 12:6-samråd med

länsstyrelsen. Det underlag som överlämnats inför detta samråd omfattar bl.a. en tidigare artskyddsutredning som belyser påverkan på skyddade arter vid utbyggnad av hela Norra Ön i enlighet med den detaljplanen.

Förändringar och konsekvenser

Planen innebär ingrepp i livsmiljöer för flera skyddade arter bland annat mindre hackspett, vitryggig hackspett och ett flertal arter av fladdermöss. Flera arter bedöms i viss mån påverkas av planförslaget men med stöd av utförd artskyddsutredning bedöms att planförslaget bör kunna genomföras utan att artskyddsförbud utlöses om planerade skyddsåtgärder genomförs och god hänsyn tas i byggskedet.

För att ytterligare minimera denna risk rekommenderas en rad skyddsåtgärder för mindre hackspett, vitryggig hackspett och fladdermöss. Skyddsåtgärderna handlar främst om att så långt möjligt spara och skydda skog och värdeträd inom temporärt nyttjade ytor i arbetsområdet. Kompensationsåtgärderna utgörs främst av kvalitetshöjande åtgärder i kvarvarande skogsområden på Ön samt åtgärder för att begränsa ljusföroreningar nattetid. Det finns flera anpassningar som är tänkbara för att minska ljusföroreningarnas effekt på fladdermöss. Ej upplysta passager vid strandkanten under brobanan kan minska risken för spridningsbarriärer. Ljusspridningen kan också begränsas genom att lyktorna riktas ned mot marken, rörelseutlöst gatubelysning samt lyktor med rött sken, då denna del av ljusspektrumet är mindre synligt för fladdermöss. Generellt bör frågan om ljusförorening ses ur ett större perspektiv vid planering då det är verkningsslöst om åtgärder för att minska på ljusspridning görs på en punkt som omges av annan gatubelysning och privata upplysta fastigheter. För att minimera påverkan från belysning, på gång- och cykelvägar och broar, på nattaktiva djur regleras utformning av allmän plats med egenskapsbestämmelse: belysning ska anpassas för att skydda nattaktiva djur **[belysning och (belysning)]**.

Flera av de föreslagna skyddsåtgärderna kommer att utföras i genomförande- och driftskedet och preciseras i tillstånds-MKB och hanteras i tillstånd för vattenverksamhet. Skyddsåtgärderna kommer att beskrivas i den skötselplan, för bl.a. återplantering, som kommunen avser att upprätta.

Fåglar

Planförslaget påverkar fåglar främst till följd av den avverkning av lövskogsbestånd som kommer att ske vid landfästena, inom arbetsområdena på Ön och på älvens västsida vid Teg. Förutsatt att avverkning och röjning görs utanför fåglarnas häckningstid bedöms det för många vanliga fågelarter, som enligt gällande rödlista har livskraftiga bestånd i landet, som uppenbart att ingreppen inte påverkar upprätthållandet av en tillfredsställande populationsnivå och därmed inte aktualiserar behovet av artskyddsdispens.

Mot bakgrund av ovanstående har artskyddsutredningen avgränsats till att belysa planförslagets påverkan på de så kallade prioriterade fågelarter som noterats häcka

eller tillfälligt uppträda på Ön. För nio av dessa arter, som endast uppträder tillfälligt på Ön, bedöms planförslaget inte medföra någon påverkan på arternas livsmiljöer. För ytterligare nio arter bedöms att planförslaget visserligen påverkar häckningsrevir men att påverkansbilden är så begränsad och arterna så pass allmänna i området att risken för påverkan av betydelse på populationsnivå kan uteslutas. För åtta naturvårsintressanta arter, som i första hand anses kunna bli påverkade av planen, kommenteras påverkan på varje enskild art mer ingående i miljökonsekvens-beskrivningen. Sammanfattningsvis bedöms planföslaget kunna genomföras utan att artskyddsförbud utlöses om planerade skyddsåtgärder genomförs och god hänsyn tas i byggskedet. I miljökonsekvensbeskrivningen (Bjerking, 2026) återges ett sammandrag av slutsatserna från artskyddsutredningen med vissa kompletterande bedömningar.

Fladdermöss

Under senare år har ett flertal inventeringar och andra undersökningar av fladdermöss utförts på Ön och inom Umeå kommun i stort. Totalt är tio arter av fladdermöss kända från kommunen. Sedan år 2000 har också sju fladdermusarter noterats från Ön.

Beträffande påverkan på fladdermössens boplatser bedöms planen sannolikt inte vara av sådan karaktär att det riskerar att utlösa förbud enligt artskydds-förordningen. I övre delen av bäckravinen vid Teg finns en äldre jordkällare nära planerat landfäste som utgör en potentiell boplats för fladdermöss. Denna ligger just utanför det preliminärt avgränsade arbetsområdet och kommer att utsättas för störningar under byggskedet men kommer att bevaras och skyddas genom avspärrning.

Beträffande födosöksmiljöer bedöms planen för broetappen medföra viss negativ påverkan men värdeförlusterna bedöms vara begränsade sett till både areal och funktion och det bedöms finnas kvar gott om miljöer med god kvalitet i närområdet som bidrar till upprätthållandet av KEF (kontinuerlig ekologisk funktion) för berörda arter av fladdermöss. Mot bakgrund av ovanstående bedöms sammantaget att planförslaget bör kunna genomföras utan att krav på artskyddsdispens för fladdermöss aktualiseras.

Bedömningen förutsätter att planerade skyddsåtgärder efterlevs både i byggskedet och i utformningen av de permanenta anläggningarna. Bland annat är det viktigt att minimera arealen strandskogar och andra skogsmiljöer, samt antalet värdeträd, som avverkas i arbetsområdet vilket ska säkerställas genom den rutin för trädfällning som ska upprättas inför byggskedet. Även att belysningen på broar och längs GC-vägen anpassas för att bli så skonsam som möjligt för i första hand fladdermöss är angeläget, vilket planförslaget har en bestämmelse om **[belysning].**

Grönstruktur och rekreation

Planområdet berör ett befintligt parkområde vid Lillån på Teg samt del av Öbackaparken på stadssidan, se Figur 26. Norra delen av Ön är inte planlagd men ingår i pågående planering för utvecklingen på Norra Ön. På Norra Ön kan man röra sig längs strandremsorna på upptrampade stigar. Alla områden utmed älven är viktiga ur rekreationssynpunkt.

Parkområdet på Teg är kuperat och består av öppna områden, kolonilotter och lövskogsdungar. Utmed stranden finns ett gångstråk med bänkar, bryggor och på den övre nivån går ett gång- och cykelstråk. En av slänterna är belyst och nyttjas flitigt som pulkabacke under vintern.

Öbackaparken sträcker sig utmed älvstranden på stadssidan från Konstnärligt campus ner till Djupbäcken. Öbackaparken är en samlande park för stadsdelen, de öppna gräsytorna med utsikt över älven är populära vistelseytor och den är en viktig del av de gröna parkerna som löper längs med älven. Genom Öbackaparken sträcker sig strandpromenaden, ett välfrekventerat gång- och cykelstråk.

Figur 26. Planområdets läge markerat på ortofoto.

Norra Ön består av varierande öppen mark, skogspartier och dungar, ledningsgata samt strandskogar.

Förändringar och konsekvenser

Planområdet är begränsat till det område som behövs för planerade gång- och cykelbroar samt gång- och cykelväg mellan broarna över Ön. Landfästen placeras och planeras genomföras med så litet intrång i befintlig miljö som möjligt. Landfästets placering på Tegssidan anpassas så att det går att passera under bron genom

parkområdet. Landfästet placeras också på avstånd så att nyttjandet av pulkabacken kommer att kunna fortgå när broarna färdigställts. Anslutningar till befintliga gång- och cykelstråk görs i befintliga nivåer för att minimera behovet av markmodellering genom att göra övergången till befintlig mark sömlös. Gång- och cykelvägen över Ön placeras för att minimera intrång i befintliga skogspartier och dungar.

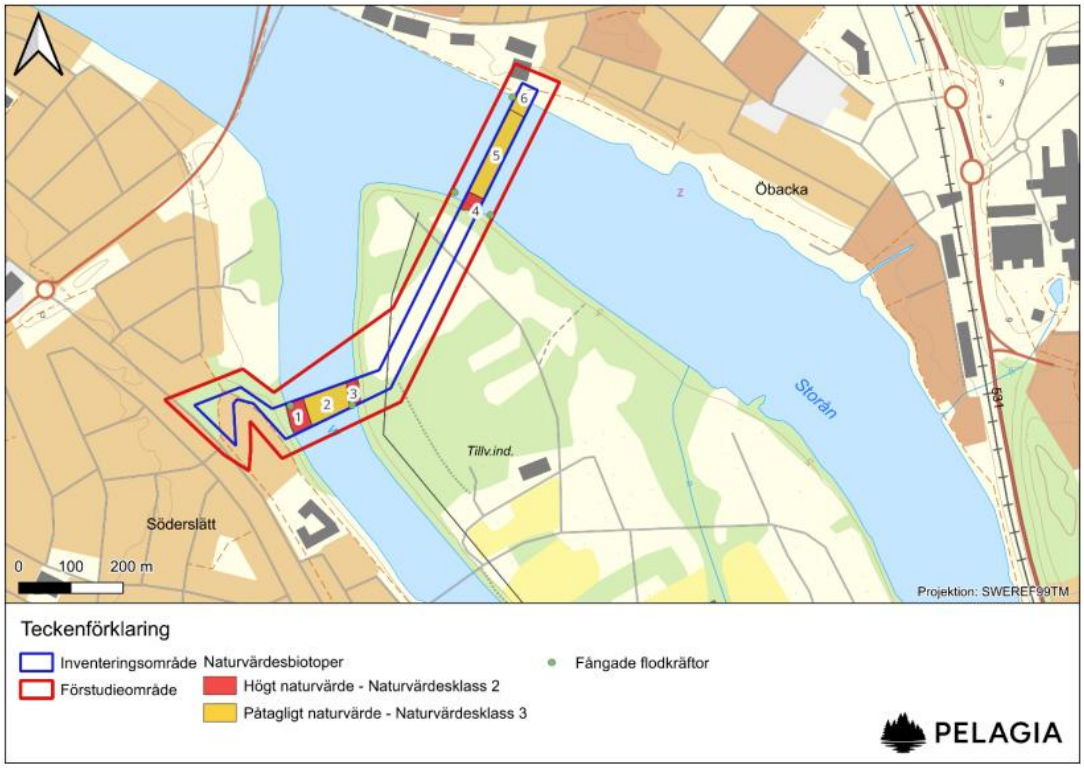
Ett genomförande av detaljplanen kommer påverka rekreation och friluftsliv under byggskedet med byggarbetsplatser och tillfälliga körvägar som hindrar tillgången till vattenområdena i anslutning till den planerade placeringen av broar.

När gång- och cykelbroarna är färdigställda bedöms de sammantaget innebära stora positiva konsekvenser för rekreation och friluftsliv, genom ett högattraktivt rekreationsstråk i tilltalande naturmiljöer vid älven i direkt anslutning till många människor som leder till att öka tillgängligheten till grönområdena i staden och ger fler möjlighet att nyttja dem.

Naturmiljö i vatten

Vattenmiljöerna i Lillån och Storån har höga naturvärden. Under 2024 utfördes en inventering av strand- och vattenmiljön på platserna för de då aktuella brolägena med det huvudsakliga syftet att identifiera eventuell förekomst av bottenlevande arter med särskild betydelse för biologisk mångfald. För Storån är samma broläge fortsatt aktuellt medan broläget för Lillån har förskjutits något mot norr, främst på Tegsidan. Bottenstrukturen bedöms dock vara likartad vid det nya och det gamla läget för bro över Lillån och inventeringsresultaten bedöms därmed vara representativa även för det nya läget.

Enligt utförd naturvärdesinventering (NVI) av bottenmiljön (Pelagia 2025) består botten i älven av en mosaik av nedbrutet organiskt material, grus, sand och lera. Bottnen är över stora delar mjuk med tydliga tecken på erosion från stark strömning som förändrar botten kontinuerligt. Även stora mängder med stockar har identifierats på botten och kan tänkas härröra från flottningstiden. Vid inventeringen bedömdes att de strandnära zonerna på båda sidor av Lillån och på Öns norrsida mot Storån har höga naturvärden medan de centrala delarna av åfårorna bedömdes ha påtagliga värden (se Figur 27).

Figur 27. Samtliga naturvärdesbiotoper med högre eller visst naturvärde (Klass 1–4).

Bland annat noterades flodkräfta, som är akut hotad, i de strandnära zonerna både på fastlandssidan och vid Ön i både Lillån och Storån. I övrigt växer flotagräs (sårbar) partivis inom alla delsträckor av bottnarna. Även lake finns på den berörda sträckan av älven och utmed Öns strandnära områden noterades också en obestämd art av nejonöga.

Förändringar och konsekvenser

Planförslaget innebär lokala ingrepp i strandzoner av naturvärdesklass 2 (högt naturvärde) där de nya landfästena med tillhörande erosionsskydd planeras. Ingreppen består dels i direkt ianspråktagande av bottenytor, dels påverkan genom muddringsarbeten på intilliggande ytor för att möjliggöra angöring med prånar i byggskedet. Inom de berörda ytorna kommer vattenvegetation och bottenlevande fauna att försvinna. Mindre bottenytor av värdeklass 3 (påtagligt värde) tas också i anspråk där fundament till mellanstöd och omgivande erosionsskydd ska anläggas.

De berörda ytorna har höga värden men är små till ytan. De ytor som endast påverkas tillfälligt, liksom ytor där erosionsskydd läggs ut, bedöms också relativt snabbt kunna återfå liknande förhållanden och värden som idag. Många bottenlevande arter är till exempel snabba att återkolonisera ytor genom individer som driftar med strömmen från områden längre uppströms. Mellanstöd, landfästen och erosionsskydd kan lokalt även bidra till en mer variabel vattenmiljö genom

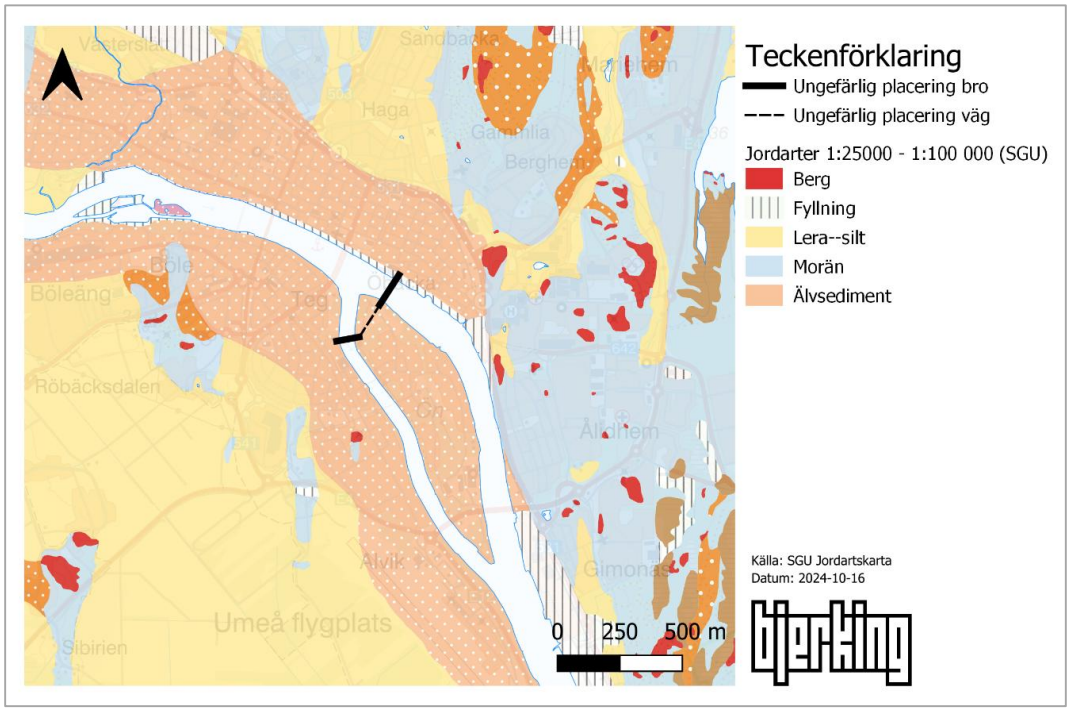
tillkomst av strukturer som bidrar till ökad variation av bottenmiljöer och strömförhållanden.

I byggskedet kommer även grumling att uppstå lokalt och temporärt, genom uppvirvling av sediment. Grumlande moment bedöms i första hand vara schaktarbeten på älvbottnen inför anläggande av brofundament samt lokala muddringsarbeten i strandzonerna vid planerade landfästen. Det förutsätts att grumlande arbeten utförs innanför tätspont eller i kombination med andra grumlingsminimerande åtgärder, såsom siltgardiner. Vidare förutsätts att grumlande arbeten anpassas i tid för att minimera störning på vandrande fisk.

Sammantaget bedöms planförslaget medföra små negativa konsekvenser för naturmiljön i vatten. Detta främst genom direkta ingrepp i strandzoner med höga naturvärden vid landfästen och mellanstöd samt genom tillfälligt förhöjd grumling i och närmast nedströms arbetsområdet. Konsekvenserna bedöms dock vara lokala, kortvariga och övergående och på några års sikt bedöms planförslagets konsekvenser för naturmiljön i Umeälven bli obetydliga.

Geotekniska förhållanden

De ytliga jordarterna inom undersökt område utgörs av älvsediment i form av sand, med undantag för kajen vid Öbacka som utgörs av fyllning, se Figur 28.

Figur 28. Översiktlig karta med jordarter enligt SGU. De planerade broarnas läge samt mellanliggande väg visas i kartan.

Topografin varierar inom området. Enligt sonderingar utförda av Tyréns (2022) och LejonGEO (2024) är den generella topografin att markhöjder på fastlandet och på norra delen av ön ligger på ca +7 - +8 och ansluter till älven vid -3, en höjdskillnad på ca 10 m. Slänternas lutning varierar mellan 7˚ - 38˚.

Samtliga områden aktuellt för landfästena karakteriseras av ytliga friktionsjordar (sand/sandig silt) som överlagrar mäktiga lager av sulfidsilt, vilken lokalt övergår till lerig sulfidsilt. Morän återfinns på större djup (mellan 9–25 m). Sulfidjorden uppvisar låg hållfasthet och varierande dräneringsförhållanden.

Grundvattennivån är generellt ytlig och återfinns i eller strax ovan sulfidsiltens övre nivå. På Öbacka förekommer två akvifärer med något högre trycknivå på djupet, nära bergytan.

Förändringar och konsekvenser

Planförslaget innebär att landfästen för broarna föreslås anläggas i befintlig marknivå inom parkområde på Östteg, på Norra Ön vid Lillån och Storån samt i parkområde vid Öbacka. Landfästen kommer att pålas ner till fast mark.

För brofäste på Östteg uppfylls kraven på stabilitet gott och väl eftersom området endast sluttar svagt mot älven. För landfästena på Ön behövs erosionsskydd och på östra sidan även viss avschaktning av släntkrön för att marginalerna ska vara tillräckliga. För landfästet på Öbacka uppfylls kraven på stabilitet. För mer detaljerad beskrivning se avsnitt *Hälsa och säkerhet, Risk för ras, skred och erosion*.

Grundvatten

Grundvattenmagasin finns i de geologiska enheter som har en vattenförande förmåga. Grundvattenmagasin kan klassificeras som undre, övre, öppet och slutet beroende på vilka förhållanden som gäller i ett område, och förhållanden är i sin tur beroende av geologin.

Ett övre grundvattenmagasin har identifierats i fyllningen och det översta sandlagret (Bjerking, 2024a). Grundvattenmagasinet har kontakt med det öppna atmosfärstrycket och förhållandena är därmed öppna. Baserat på resultat från utförda funktionstest konstateras att det övre grundvattenmagasinet på Ön samt Tegsidan och Öbackasidan är torrt. Det vatten som infiltrerar genom fyllningen avrinner direkt till älven vid strandkanterna. Magasinet bedöms till stora delar av året vara torrt. Vid stora nederbördsmängder kan magasinet fyllas upp temporärt innan det avrinner till älven.

Det finns ett undre grundvattenmagasin i friktionsjorden som överlagras av ett tätande lager lera. Det undre magasinet har slutna förhållanden med övertryck vilket innebär att grundvattentrycket är högre än grundvattennivån. Det undre magasinet

bedöms inte ha någon hydraulisk kontakt med det övre magasinet, eftersom det finns ett tjockt täckande lerlager som skiljer dem åt.

Förändringar och konsekvenser
Planerad byggnation bedöms inte påverka det övre grundvattenmagasinet negativt.

Grundläggning av broarna som utförs genom att pålar slås eller borras ner i fast mark innebär att det tätande lerlagret, som avskiljer det undre grundvattenmagasinet från det övre, kommer penetreras. Eftersom det tätande lera-siltlagret har så pass stor mäktighet, upp emot 27 meter, bedöms lera-siltlagret sluta tätt runt pålarna och återställa egenskapen av ett tätande lager. Det bedöms således inte finnas någon risk att pålningsarbetet skulle orsaka en permanent påverkan på grundvattennivåerna. Det bedöms heller inte finnas någon risk för hydraulisk bottenupptryckning vid schaktarbeten kopplat till landfästena i och med de mäktiga lera-siltlagren.

Social miljö

Barnperspektiv

Barn och unga under 18 år utgör en femtedel av Sveriges befolkning. De har inte rösträtt, inte körkort och är beroende av vuxnas engagemang och arbete för att deras livsvillkor ska bli så bra som möjligt. Hur vi planerar, utformar och förvaltar den byggda miljön har stor betydelse för barns och ungas livsmiljöer. Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen svensk lag. Det ökar behovet av fokus på arbetet med barns rättigheter i fysisk planering och stadsutveckling. Enligt barnkonventionen är barn självständiga individer och de ska ges möjlighet att medverka och få sina behov tillgodosedda i den fysiska planeringen. Barns möjlighet till aktiviteter som främjar lek och rörelse och närhet till naturmiljöer har också stor betydelse. Att miljöer och lämpliga ytor är tillgängliga, upplevs trygga och är av god kvalitet främjar barns utveckling och är viktiga komponenter för barns uppväxt.

Förändringar och konsekvenser
Planförslaget innebär att det skapas en ny gång- och cykelkoppling över Ön. Detta innebär att barn och unga har större möjlighet att röra sig självständigt och trafiksäkert mellan Teg, Ön och Öbacka.

I genomförandeskedet är det viktigt att säkerställa att gång- och cykelvägen över Ön blir utförd och belyst på ett sådant sätt så att vägen upplevs som en trygg plats.

Tillgänglighet, trygghet och jämställdhet

Att känna sig trygg och kunna röra sig fritt är en demokratisk rättighet för alla människor. Alla ytor ska göras tillgängliga, trygga och användbara för alla grupper av

människor så långt det är möjligt, inom rimliga kostnader. Hinder för tillgänglighet kan, beroende på vem du är, finnas i allt från den fysiska miljön till platsens upplevda trygghet. Det är viktigt att identifiera aspekter som kan skada tillgängligheten för vissa för att skapa rum för så många som möjligt.

Höjdskillnaden inom planområdet är stor. Lillån kännetecknas av branta slänter ner mot älven. Även på östra sidan av Ön, mot Storån, är slänten brant, medan höjdskillnaden mellan marknivå och vattennivån inte är lika stor på Öbackasidan. På Ön, mellan de planerade landfästena, är marken dock relativt plan.

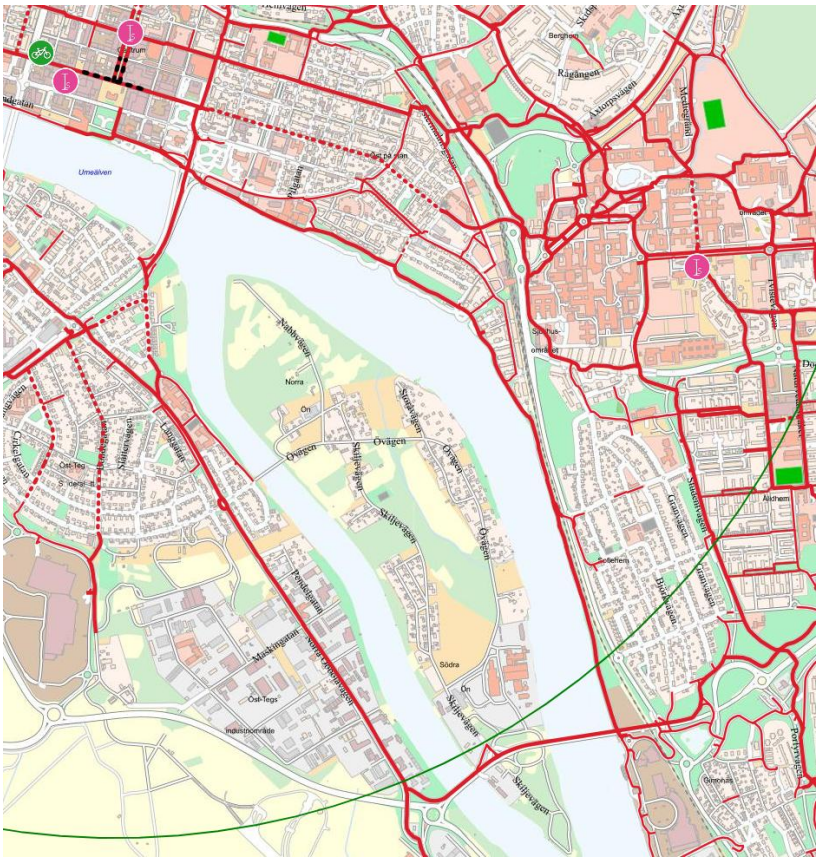
Förändringar och konsekvenser
De två nya gång- och cykelbroarna kommer utföras tillgängliga och följa de riktlinjer som finns för lutningar på broar och gång- och cykelvägar.

På bron över Storån kommer att ha en flack lutning för att ta upp den höjdskillnad som finns mellan Ön och Öbacka. Bron över Lillån kommer utföras mer plan då höjdskillnaderna är liten mellan de båda landfästena.

Kommunikationer

Gång- och cykeltrafik

Nedan visas ett utsnitt över gång- och cykelvägnätet i planområdets närhet, se Figur 29. Det finns idag ingen gång- och cykelkoppling över norra delen av Ön. Närmaste gång- och cykelkoppling över älven är Kyrkbron, norr om planområdet, och i söder över Kolbäcksbron.

Figur 29. Gång- och cykelvägnätet i närområdet idag. Tjockt rött streck: huvudvägnät. Smalt rött streck: lokalnät

Förändringar och konsekvenser

Planförslaget innebär att två nya gång- och cykelbroar anläggs mellan Ön och Teg respektive Konstnärligt campus och Öbacka. Mellan broarna anläggs en ny gång- och cykelväg på Ön, se Figur 30. Detaljplanen möjliggör även för att ansluta till befintliga gång- och cykelvägar på Teg och på Öbacka. På Teg ansluter bron över Lillån, genom en ny anslutning, till huvudvägnät för gång- och cykel längs med Norra Obbolavägen. På Öbacka ansluter bron över Storån till huvudvägnät för cykel som finns längs strandpromenaden.

Figur 30. Illustration av de nya gång- och cykelbroarna samt gång- och cykelväg över Ön.

Planförslaget innebär att det skapas en genare koppling där Umeås södra delar (Teg och Söderslätt) kopplas samman med de nordöstra delarna (Öst på stan/universitetsområdet/sjukhusområdet).

Kollektivtrafik

Det finns ingen kollektivtrafik inom eller i anslutning till planområdet.

Förändringar och konsekvenser
Ingen förändring eller konsekvens.

Fordonstrafik

Planområdet omfattar enbart del av Nabbvägen på Ön, vilken är en lågtrafikerad väg för fordonstrafik. I övrigt berörs inga vägar för fordonstrafik.

Förändringar och konsekvenser
Den nya gång- och cykelvägen på Ön kommer korsa Nabbvägen. Övergången ses över i genomförandeskedet. I övrigt ingen förändring eller konsekvens.

Teknisk försörjning

Dagvatten

Dagvatten är regn- och smältvatten som tillfälligt avrinner på markytan från vägar och andra hårdgjorda ytor. Under naturliga förhållanden infiltreras större delen av vattnet i marken, innan det når vattendrag. Dagvatten kan föra med sig föroreningar som olja, tungmetaller och näringsämnen till vattendrag och sjöar, vilket kan påverka vattenkvaliteten negativt. Dagvatten från planområdet avvattnas till Umeälven.

Det har inte identifierats något markavvattningsföretag inom detaljplaneområdet.

Förändringar och konsekvenser

Under byggskedet kan nederbörd på blottlagda ytor inom arbetsområdet samt eventuell bortledning av länsvatten från schakter temporärt bidra till förhöjd grumling. Utförda spridningsberäkningar (SMHI, 2026) visar dock att haltökningen av suspenderat sediment i samband med anläggandet av broarna är begränsad och snabbt klingar av nedströms. Då grumlingen dessutom endast är kortvarig och övergående bedöms den inte påverka vattenkvaliteten på något sätt som försvårar uppnåendet av vattenförekomstens miljökvalitetsnormer. Den bedöms heller inte vara av sådan omfattning att den riskerar att påverka växt- och djurliv eller bottenmiljöerna nedströms märkbart.

Snöhantering

Befintliga gång- och cykelvägar som angränsar till planområdet snöröjs av kommunen.

Förändringar och konsekvenser

Nya gång- och cykelbroar samt gång- och cykelvägar inom planområdet kommer att snöröjas av kommunen.

El, värme, fiber och tele

Det finns ett antal ledningar i planområdets närhet. Umeå energi har en ledningsrätt i planområdets norra del, se mer nedan under Genomförandefrågor.

Förändringar och konsekvenser

En fjärrvärmeledning planeras förläggas i broarna samt i gång- och cykelväg på Ön. Ledningssamordning behöver ske för all ledningsinfrastruktur och bör göras under projekteringen och beakta planerad utveckling av Norra Ön så att tillräckligt utrymme för allmänna ledningar säkerställs.

Hälsa och säkerhet

Detaljplanen får inte leda till störningar som kan innebära olägenheter för människors hälsa (vilket definieras i 9 kap. 3§ miljöbalken). Med olägenhet för människors hälsa avses en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan ha en menlig inverkan på hälsan och inte är tillfällig. Även de störningar som i första hand påverkar välbefinnandet kan vara olägenheter för människors hälsa, exempelvis buller. Bedömningen av om en störning inverkar menligt på hälsan beror på hur människor i allmänhet uppfattar situationen. För att störningen ska omfattas av miljöbalkens bestämmelse krävs att den har en viss varaktighet, antingen genom att den pågår under en sammanhängande tid eller att den återkommer, regelbundet eller oregelbundet.

Den negativa påverkan som kan uppstå på grund av detaljplanen bedöms vara acceptabel utifrån ett allmänt och kommunalt samhällsbyggnadsperspektiv. Kommunen gör bedömningen att planens genomförande inte leder till sådan skada som beskrivs i 14 kap. plan- och bygglagen.

Buller och vibrationer

Planområdet omges av urbana miljöer främst i form av bostadskvarter och grönytor och ett stort antal boende kan potentiellt påverkas av bullrande arbeten vid genomförandet av planförslaget. Detta gäller de mest strandnära kvarteren inom Teg på älvens västsida, i Centrum och Öbacka samt bostäder på de norra och mellersta delarna av Ön.

Enligt Umeå kommuns bullerkartläggning är dessa områden i viss mån redan idag bullerutsatta, främst genom vägbuller närmast mer trafikerade leder och huvudgator. På Norra Ön är däremot bullernivåerna generellt låga. Även inom älvens strandzoner vid Teg och Öbacka är bullernivåerna generellt låga. Det gäller även strandsidan av Tegs vård- och omsorgsboende medan bullernivåerna intill fasaden mot Norra Obbolavägen är högre.

Förändringar och konsekvenser

I samband med byggandet av broarna kommer närboende att påverkas av buller. I Sverige regleras bullerhantering av flera lagar och förordningar för att skydda människors hälsa och miljön. Naturvårdsverket har satt upp riktvärden för buller från byggplatser. Dessa riktvärden varierar beroende på tid på dygnet och typ av område.

Under byggtiden kommer omgivande områden att påverkas av förhöjda bullernivåer från maskiner, transporter, packning, pålning och spontning. Även markvibrationer kan tidvis förekomma. Till de mest bullrande arbetena hör pålning och installation av spont som ger upphov till de mest omfattande störningarna. Med tanke på arbetenas centrala läge i staden har kommunen i detta fall bedömt att slagning av pålar innebär

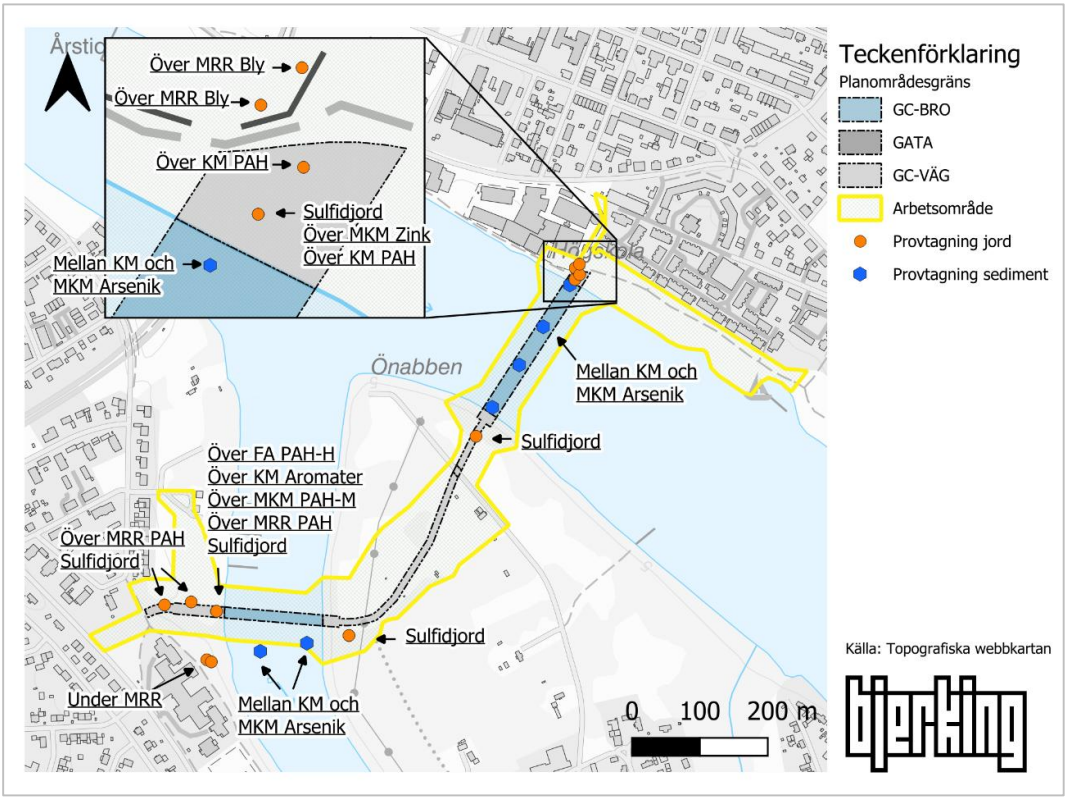
orimligt stora bullerstörningar och istället är avsikten att installera pålarna genom borrning, vilket innebär väsentligt minskade bullerstörningar.

En beräkning av bullernivåer vid anläggning av pålar genom borrning har utförts som ett underlag till planarbetet (Bjerking, 2026). Den totala tiden för anläggandet av broarna bedöms uppgå till mellan två och tre år. Pålningsarbeten bedöms ske återkommande vid ett antal tillfällen under denna tid, men endast under kortare perioder. Beträffande vibrationer kan dessa i viss mån variera beroende på slutligt val av teknik vid utförandet av olika arbetsmoment under byggskedet. Genomförda undersökningar och utredningar visar att det finns rimliga och tillgängliga metoder och skyddsåtgärder som kan säkerställa att ett genomförande av planen är möjligt. Mot bakgrund av ovanstående bedöms sammantaget att genomförandet av planen innebär små negativa konsekvenser för människors boendemiljö med avseende på buller och vibrationer.

Det buller som kan förväntas i driftskede, dvs när broar och gc-väg är färdigbyggda, är enbart kopplade till driftfordon så som väghållningsfordon, vilka uppehåller sig och utför arbete under en tidsbegränsad period och bedöms därför inte utgöra en störning som kräver åtgärder.

Förorenad mark och vatten

De ytliga jordarterna inom undersökt område består av älvsediment i form av sand, med undantag för kajen på fastlandet på Öbacka som utgörs av fyllning. Jorddjupet varierar mellan 8 och 50 meter (SGU, 2025). I älvsedimenten finns naturligt förekommande sulfidhaltiga sand- och siltlager med försurningsrisk (Tyréns, 2021; LejonGeo, 2024; Bjerking, 2025; Tyréns, 2025), Figur 31. Sulfidjord har även påträffats på flera platser på Norra Ön, Öbacka samt på Teg.

Figur 31. Kartillustration av resultat från utförda undersökningar av föroreningar i jord och bottensediment samt identifierade förekomster av sulfidjord.

Förändringar och konsekvenser

Planens genomförande innebär att jordmassor kommer att grävas upp på land, i strandkant och på älvbottnen för att möjliggöra grundläggning av landfästen och mellanstöd. Därmed kommer sannolikt massor med förhöjda föroreningshalter att behöva hanteras vilket kan innebära risk för spridning av föroreningar.

För att undvika detta avser kommunen att i byggskedet ställa krav att alla uppschaktade massor ska provtas och att massor med föroreningshalter över gällande riktvärden för den aktuella markanvändningen ska hanteras enligt gällande regelverk. Massor där halter av förorenade ämnen ligger under riktvärdena för den aktuella markanvändningen kommer så långt möjligt att återanvändas inom planområdet medan övriga massor ska köras till deponi eller användas på andra platser med erforderliga restriktioner.

Mot bakgrund av detta bedöms att schaktarbetena kan genomföras utan att någon mer betydande spridning av föroreningar uppkommer. Lokalt kan planförslaget i någon mån även medföra positiva effekter på jordens föroreningshalt genom att befintliga föroreningar avlägsnas. Förändringarna av jordens föroreningsstatus bedöms dock bli marginella.

I samband med schaktarbeten i älven inför anläggandet av mellanstöd uppkommer viss spridning av sediment som enligt utförda prover har förhöjda arsenikhalter.

Eftersom halterna sannolikt utgör naturliga bakgrundshalter bedöms dock arsenikhalten i älvens bottensediment vara likartad även inom de nedströms belägna bottnar där återsedimentering sker. Därmed bedöms att ett genomförande av planförslaget endast orsakar obetydliga förändringar jämfört med nuläget vad avser föroreningssituationen i sediment.

Sammantaget bedöms planförslaget medföra obetydliga effekter avseende föroreningsgrad i jord och sediment förutsatt att massor med förhöjda föroreningshalter hanteras korrekt enligt ovan och att massor som tillförs området utgörs av rena massor.

Risk för ras, skred och erosion

Erosion i älvar är i grunden en naturlig process där vatten strömmar och nöter bort material från älvbotten och älvkanterna. Umeälven har ett varierande vattenflöde beroende på årstid och nederbörd, vilket påverkar erosionen. Under vårfloden ökar vattenflödet kraftigt, vilket kan leda till ökad erosion längs älvkanterna. Erosion bidrar till transport av sediment nedströms, vilket kan påverka vattenkvaliteten och ekosystemen i älven.

Totalstabiliteten i slänterna bibehålls förutsatt att ingen erosion sker i strandlinjen. Erosion i släntfot innebär en ökad risk för släntskred/ras varför det är viktigt att älven vid planerade anläggningar blir eller förblir erosionsskyddad. På övriga delar i närområdet är det också viktigt att den växtlighet som finns i slänten bibehålls alternativt att framschaktade slänter erosionsskyddas eller att återplanering utförs. Skulle tecken på erosion uppkomma i närområdet eller under byggtiden ska åtgärder vidtas, så som erosionsskydd samt återställande av eroderade massor och växtlighet.

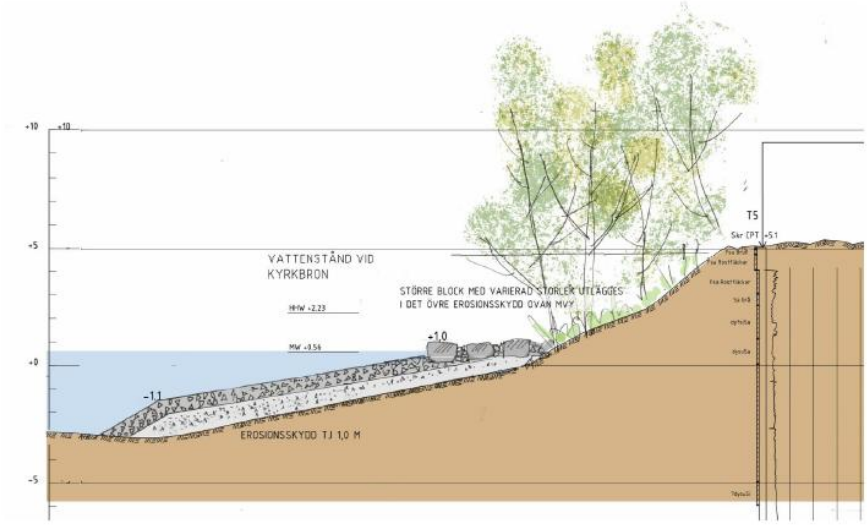
Förändringar och konsekvenser

Utförda stabilitets- och erosionsutredningar av markförutsättningarna visar att Öns branta strandkanter står i sin naturliga rasvinkel vilket innebär att en ökad belastning på dessa kan orsaka ras och skred.

Anläggande av landfästen innebär en tillkommande last i älvbrinkarna på Ön, som står i sin naturliga rasvinkel, vilket kan medföra risk för ras och skred. Frågan är dock väl utredd och från ett geotekniskt perspektiv bedöms det tekniskt möjligt att vidta erforderliga stabilitetshöjande åtgärder vid grundläggning av broarna och genom etablering av erosionsskydd.

För landfästet på Ön vid Lillån rekommenderas att strandlinjen vid landfästet ska erosionsskyddas. Lämplig utbredning är 7-10 meter åt varje håll kring området för brofästet och kan förslagsvis utformas enligt Figur 32. Dimensionering av erosionsskyddets utformning i detalj med exempelvis krävd stenstorlek är beroende av vattenhastigheten i älven samt islaster och görs i detaljprojekteringen. Vegetationen mellan erosionsskydd och närmaste brostöd eller avschaktad yta ska så

långt det är möjligt bibehållas, i annat fall behöver dessa ytor erosionsskyddas på annat sätt.

Figur 32. Förslagsskiss på erosionsskydd

För landfästena på Ön vid Storån behövs erosionsskydd och på östra sidan samt även viss avschaktning av släntkrön för att marginalerna ska vara tillräckliga. Avlastningen och erosionsskyddet bör utföras längs hela sträckan som arbetsområdet är planerat för och som minst 10 m ut från var sida om brofästet. Vegetationen mellan erosionsskydd och närmaste brostöd eller avschaktad yta ska så långt det är möjligt bibehållas, i annat fall behöver dessa ytor erosionsskyddas på annat sätt. Det rekommenderas även att portryckssituationen följs upp under byggtiden så att inte själva pålningsarbetet riskerar att påverka stabiliteten i slänten.

Vid den aktuella platsen för landfästet för bron över Storån på Öbackasidan är slänten flack. Här har stabilitetshöjande åtgärder också redan vidtagits och erosionsskydd är etablerat. För landfästet på Öbacka uppfylls kraven på stabilitet men även här bör uppföljning av portryck utföras under byggtiden för att inte riskera att påverka stabiliteten i samband med pålningsarbetet.

För brofäste på Östteg uppfylls kraven på stabilitet gott och väl eftersom området endast sluttar svagt mot älven. Marginalerna är så stora att inte heller en portryckshöjning av pålningsarbetet kan påverka stabiliteten i detta område. Enligt utredningen finns heller inga befintliga byggnader eller anläggningar i sådan närhet att de kan påverkas av grundläggningsarbetet. En vägbank genom området kan uppföras upp till nivå +7,0 utan att stabiliteten mot älven riskeras. Även byggvägar kan utföras i detta område utan att stabiliteten riskeras. Eventuella upplag bör placeras norr om det planerade broläget och minst 20 meter från strandlinjen.

Sammanfattningsvis är rekommendationerna för att säkerställa stabiliteten vid ett genomförande av planen att erosionsskydd ska anläggas vid landfästena på Norra

Ön, avlastning i form av avschaktning av krönet ska utföras vid landfästet på östra sidan av Ön, vegetation i slänter bör bevaras eller återställas för att motverka erosion, portryck och grundvattenförhållanden bör kontrolleras under byggskedet, särskilt vid pålningsarbeten samt att fyllningar och bankkonstruktioner ska dimensioneras med hänsyn till sättningar i de mjuka jordlagren.

I de beräkningar, och rekommendationer till följd av dessa, som är gjorda i stabilitets- och erosionsutredningar förutsätts landfästena grundläggas på pålar. Då det blir en förutsättning för ett genomförande av planen regleras i planbestämmelse **[geo]** att landfäste ska pålas. Under förutsättning att nämnda stabilitetshöjande åtgärder vidtas bedöms planförslaget kunna genomföras utan ökad risk för människors hälsa och säkerhet med avseende på olyckor till följd av ras eller skred.

Översvämning

Marken ovanför strandbrinkarna på Ön är så pass högt belägen att ingen risk för översvämning föreligger. På Tegssidan löper en stig nära strandkanten, i den låglänta parkmarken, som enligt utförda flödesberäkningar HQ100 (SMHI, 2026) ligger under nivån för högsta högvatten vid ett 100-årsflöde i älven. Denna kan därmed komma att översvämmas i nuläget.

Förändringar och konsekvenser

Beräkningar visar att den dämning som de nya broarna ger upphov till är mycket marginell. Vattennivåerna strax uppströms de nya broarna förväntas öka marginellt – med cirka 1,5 cm i Lillån och 2,5 cm i Storån vid ett 100-årsflöde. Denna höjning bedöms inte medföra någon betydande förändring jämfört med dagens förhållanden (SMHI, 2026).

Vid modellering av framtida högvattenföringar enligt klimatscenarier för år 2100, indikerar resultaten minskade flöden och lägre vattennivåer. Detta till följd av att klimatförändringarna i norra Sverige bedöms leda till en mindre markant vårflod i samband med snösmältning och då havsvattenståndet, som påverkar älvens vattennivå vid Ön, förväntas stiga mindre än landhöjningen i Umeåtrakten.

Mot bakgrund av detta bedöms planförslaget endast medföra obetydliga konsekvenser vad avser risker för människors hälsa och säkerhet kopplat till översvämning.

Räddningstjänst

Idag har räddningstjänsten åtkomst till Ön via Öbron samt anslutning vid Kolbäcksleden.

Förändringar och konsekvenser
De nya gång- och cykelbroarna samt dess anslutningar planeras utformas så att service- och snöröjningsfordon kan trafikera broarna. Det innebär att även räddningstjänst (ej brandbilar) och ambulans kan ta sig fram vid en eventuell insats på broarna.

Genomförandefrågor

Under detta avsnitt redovisas de organisatoriska, tekniska, ekonomiska och fastighetsrättsliga åtgärder som behövs för att detaljplanen ska kunna genomföras på ett samordnat och ändamålsenligt sätt. Även konsekvenserna av dessa åtgärder redovisas.

Organisatoriska frågor

Tidplan

Målsättningen är att detaljplanen ska antas hösten 2026. Den preliminära tidplanen baseras på att inga större förändringar sker under planprocessen.

Genomförandet kan påbörjas tidigast 2027. Tidpunkten för detta baseras på förutsättningen att beslutet att anta detaljplanen inte överklagas. Vid ett överklagande kan tidpunkten för detaljplanens laga kraft förskjutas.

Exploateringen kommer inledas med projektering och framtagande av nödvändiga förarbeten, tillstånd m.m.

Genomförandetid

Genomförandetiden är fem år från den dag planen får laga kraft.

En detaljplan får enligt 4 kap. 39 § plan- och bygglagen (2010:900) inte ersättas, ändras eller upphävas före genomförandetidens utgång om någon fastighetsägare som berörs motsätter sig det. Undantag kan göras om det behövs en ny detaljplan på grund av nya förhållanden av stor allmän vikt som inte har kunnat förutses vid den ursprungliga planläggningen. Undantag kan även ges för införande av bestämmelser om fastighetsindelning eller vissa rättigheter (exempelvis servitut). Om planen ersätts, ändras eller upphävs under genomförandetiden kan berörda fastighetsägare ha rätt till ersättning av kommunen.

Under genomförandetiden har fastighetsägare en garanterad byggrätt i enlighet med detaljplanen. Efter genomförandetidens utgång kan kommunen ändra eller upphäva detaljplanen utan att fastighetsägare får någon ersättning för byggrätt som inte kan

utnyttjas. I övrigt ligger detaljplanen fast och fortsätter gälla till dess att den ersätts, ändras eller upphävs.

Avtal

Planavtal
Planavtal har tecknats mellan sökande och Umeå kommun, Detaljplanering, 2024-09-17. Avtalet syftar till att reglera kostnader för arbetet med att upprätta denna detaljplan.

Exploateringsavtal
Ett exploateringsavtal beskriver bl.a. hur kostnaderna som uppstår när en detaljplan genomförs ska fördelas mellan kommunen och övriga exploatörer inom området. Den planerade stadsutvecklingen på Ön innebär omfattande ut- och ombyggnad av allmänna anläggningar och därmed stora investeringskostnader. Utvecklingen av Ön beskrivs i den fördjupade översiktsplanen, Fördjupning för Ön.

Projektet Norra Ön består av två detaljplaner som handläggs parallellt. Två gång- och cykelbroar samt en gång- och cykelkoppling över Ön planläggs i denna detaljplan (BN-2024/00060, *Ön 1:96, broetapp*) medan övrig planerad bebyggelse planläggs i detaljplan för Norra Ön (BN-2013/00345, *Ön 1:96 m.fl Norra Ön*). Umeå kommun avser inte att teckna exploateringsavtal för denna plan som avser broetappen.

Investeringarna i allmänna anläggningar inom Norra Ön (både BN-2024/00060, *Ön 1:96, broetapp* och BN-2013/00345, *Ön 1:96 m.fl. Norra Ön*) möjliggör även för andra fastighetsägare inom planområdet Norra Ön samt fastighetsägare i byarna på Ön att utveckla sina fastigheter. De fastighetsägare som nyttjar denna utvecklingsmöjlighet bör därför också bära en skälig del av kostnaderna för utbyggnad av de allmänna anläggningarna genom att medfinansiera investeringarna. Medfinansiering görs genom att en exploateringsersättning erläggs.

Exploateringen på Ön kommer att ske succesivt genom en etappvis utbyggnad under en längre tidsperiod. Det innebär att medfinansiering genom exploateringsersättning kan utgöra betalning för redan utförda åtgärder såväl som förskottering av åtgärder som ska utföras längre fram i tid. Finansiering av de broar som planläggs i denna detaljplan kan komma att ingå i exploateringsersättning. Ett särskilt dokument för exploateringsersättning, dels inom planområdet Norra Ön (BN-2013/00345, *Ön 1:96 m.fl Norra Ön*) dels för övriga Ön, ska upprättas.

Huvudmannaskap

Huvudmannaskap för allmän plats
Kommunen är huvudman för allmän plats inom planområdet. Kommunen ansvarar för utbyggnad och drift av allmän plats.

Fastighetsrättsliga frågor

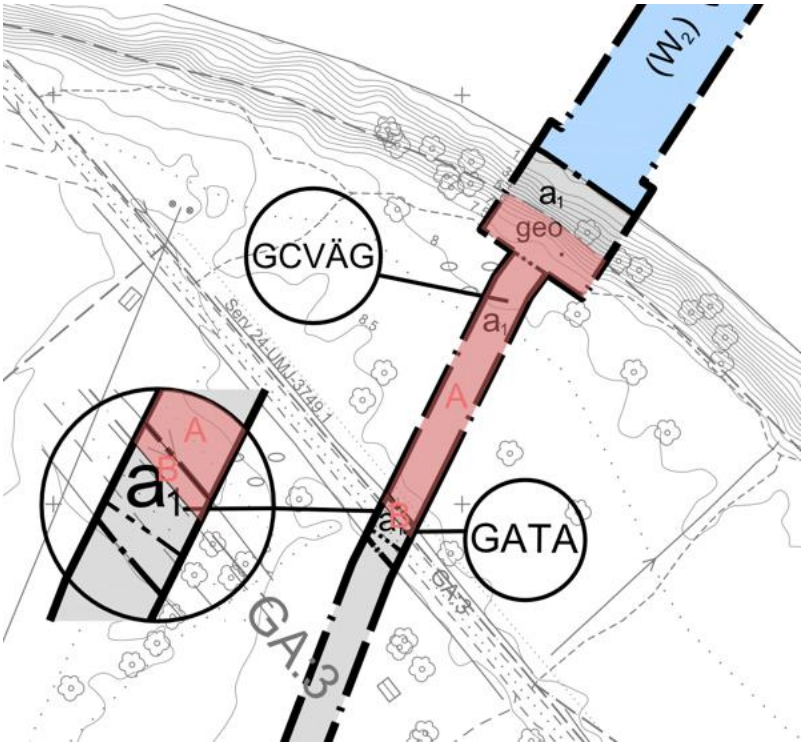
Fastighetsbildning

Detaljplanen medför att delar av befintliga privatägda fastigheter kan överföras till en kommunägd fastighet. För mark utlagd som allmän platsmark gäller att kommunen har en ovillkorlig rätt och en ovillkorlig skyldighet att lösa in marken på fastighetsägarens begäran. Det innebär att kommunen har rätt att lösa in mark för allmänna platser som kommunen ska vara huvudman för enligt detaljplanen. Markåtkomst och inlösen av mark kommer att ske enligt Fastighetsbildningslagen genom lantmäteriförrättning. Ersättning för den mark som överförs till kommunen bestäms enligt Expropriationslagen.

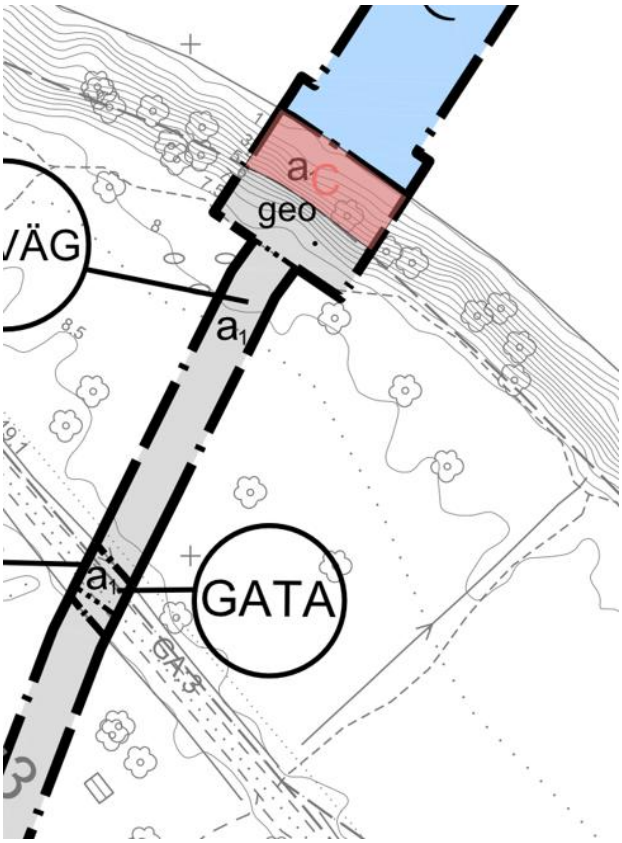
Fastighetsbildning sker efter ansökan om lantmäteriförrättning. Ansökan inlämnas till Umeå kommun, Lantmäterimyndigheten. Umeå kommun, Mark och exploatering, ansvarar för att ansöka om samt bekosta förrättningen.

Fastighet	Förändringar och konsekvenser
Ön 2:29	Markområde A planläggs som allmän platsmark **[GCVÄG]** och markområde B planläggs som allmän platsmark **[GATA].** Markområdena överförs till kommunägd fastighet. Se Figur 33.
Ön 2:19	Markområde C som avser landfäste planläggs som allmän platsmark **[GCVÄG].** Se Figur 34. Rättighet för landfäste samt gång- och cykelbro över Storån kommer att belasta fastigheten Ön 2:19. Se Figur 35.
Umeå 2:1 (kommunägd)	Del av fastighet planläggs som allmän platsmark **[GCVÄG]** och vattenområde **[W_2]**.
Umeå 8:11 (kommunägd)	Del av fastighet planläggs som allmän platsmark **[GCVÄG]** och vattenområde **[W_2]**.
Ön 5:36 (kommunägd)	Del av fastighet planläggs som allmän platsmark **[GCVÄG]** och **[GATA]**.
Ön 1:96 (kommunägd)	Del av fastighet planläggs som allmän platsmark **[GCVÄG].**

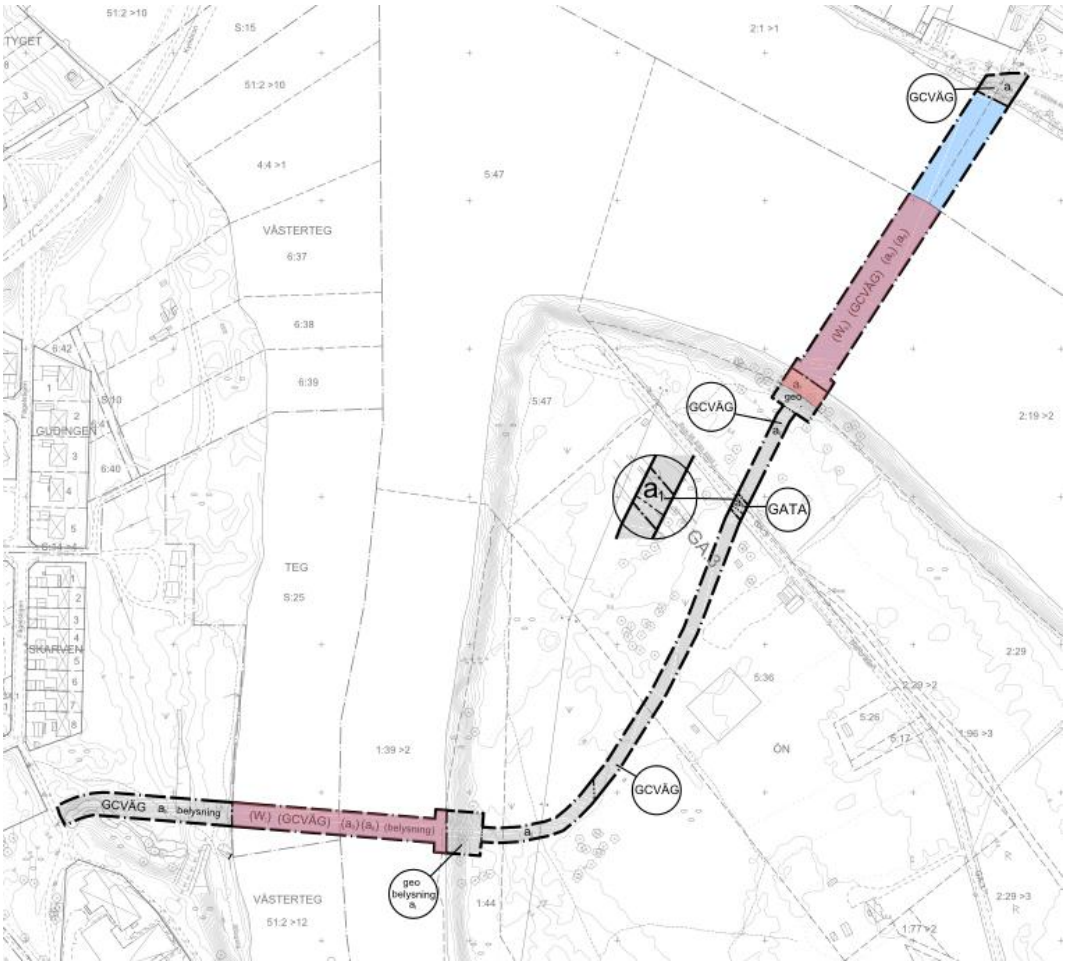
Ön 1:44 (kommunägd)	Del av fastighet planläggs som allmän platsmark **[GCVÄG]** och vattenområde **[W_1].**
Ön 1:39	Del av fastigheten planläggs som allmän platsmark **[GCVÄG]** och vattenområde **[W_1]**. Rättighet för gång- och cykelbro över Lillån kommer att säkerställas med servitut och belasta fastigheten Ön 1:39. Se Figur 35.
Teg s:25	Del av Teg s:25 kommer att planläggas som allmän platsmark **[GCVÄG]** och vattenområde **[W_1]**. Rättighet för gång- och cykelbro över Lillån kommer att säkerställas med servitut och belasta Teg s:25. Se Figur 35.

Figur 33. Marköverföringar Ön 2:29.

Figur 34. Marköverföringar Ön 2:19.

Figur 35. Rättighet för gång- och cykelbro på Ön 1:39, Teg s:25, Ön 1:44 (sydväst) och Ön 2:19 (nordöst). Se röda markeringar.

Gemensamhetsanläggningar

En gemensamhetsanläggning bildas genom prövning och beslut i en så kallad anläggningsförrättning av lantmäterimyndigheten. Det kan bli aktuellt när det finns gemensamma behov hos flera fastigheter som behöver lösas i ett gemensamt sammanhang, exempelvis tillfartsvägar, avloppsledningar etcetera.

Inom planområdet finns gemensamhetsanläggning GA:3 (Nabbvägen). Detaljplanen reglerar att del av Nabbvägen planläggs med allmän plats GATA med kommunalt huvudmannaskap, detta för att Nabbvägen fortsättningsvis ska kunna nyttjas för biltrafik. Konsekvenserna för förvaltande vägförening är att kommunen har väghållaransvar för den bit av vägen där gång- och cykelväg korsar Nabbvägen.

Vid en eventuell framtida omprövning av gemensamhetsanläggningen prövas bland annat frågor om gemensamhetsanläggningens utformning och placering. Initiativrätt till att ansöka om sådan lantmäteriförrättning har exempelvis kommunen och berörda fastighetsägare.

Servitut

Servitut är en rätt för ägaren av en fastighet att på ett visst bestämt sätt använda en annan fastighet (rättigheten är kopplat till fastigheten och inte person). Det kan till exempel röra sig om rätten att ta väg eller nyttja en brunn på annans fastighet. Det finns två typer av servitut, officialservitut och avtalsservitut. Ett officialservitut bildas eller upphävs genom lantmäteriförrättning, efter ansökan och prövning. Servitutet redovisas i fastighetsregistret och är knutet till fastigheten och gäller oavsett vem som äger den. Bildandet av officialservitut bekostas i huvudregel av sökanden. Officialservitut gäller för all framtid till det upphävs av Lantmäterimyndigheten efter ansökan och prövning.

Ett avtalsservitut bildas genom avtal mellan berörda fastighetsägare. Avtalet måste innehålla vissa moment som framgår av jordabalken. Servitutet gäller tills vidare om inte annat har överenskommits. Ett avtalsservitut kan skrivas in i fastighetsregistret. Inskrivning sker genom en skriftlig ansökan till Fastighetsinskrivningen.

Planområdet berör befintligt servitut, officialservitut. Umeå kommun har tecknat nya servitut för rättighet att anlägga och ha de nya gång- och cykelbroarna.

Ledningsrätter

Ledningsrätt är en servitutsliknande rättighet att använda någon annans mark för ledningsändamål. Ledningsrätt kan upplåtas för ledningar för allmänna ändamål såsom vatten och avlopp, data och telekommunikationsledningar. Ledningsrätt kan endast inrättas av lantmäterimyndigheten. Ledningsrätt gäller för all framtid eller tills den upphävs av Lantmäterimyndigheten efter ansökan och prövning. Vid bildande och upphävande kan det bli aktuellt med ersättning som bestäms i lantmäteriförrättningen.

De fastigheter som berörs är Umeå 2:1 och Umeå 8:11 ledningsrätten omfattar en starkströmsledning som ägs av Umeå energi.

Ledningsrätt	**Konsekvenser och åtgärder**
2480K-2018/88.1	Ledningsrätten kan vara kvar.

I detta fall, där den befintliga ledningen ska vara kvar i befintligt läge inom detaljplanen, säkras det i detaljplanen genom att området planläggs som allmän platsmark **[GC-VÄG]**. Ledningen och behov av ev flytt/justering av läge ska hanteras i projekteringen av broarna i dialog med Umeå Energi.

Tekniska frågor

Tekniska åtgärder

Detaljplanens syfte är att möjliggöra anläggandet av två gång- och cykelbroar samt en gång- och cykelväg mellan dem.

Behov av ytterligare utredningar eller tillstånd

Den planerade bron utgör tillståndspliktig vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken och ska därför prövas genom en tillståndsansökan i mark- och miljödomstolen. Anläggande av bro inklusive tekniska konstruktioner förutsätter miljödom. Tillståndsansökan planeras att lämnas in till mark- och miljödomstolen under 2026. Umeå kommun ansvarar för att lämna in tillståndsansökan.

Inför exploatering kommer särskilda utredningar och tillstånd att krävas, exempelvis detaljerad projektering av broarna och gång- och cykelvägen.

Ekonomiska frågor

Ekonomiska konsekvenser för privata fastighetsägare inom planområdet

Detaljplanen medför att mark behöver överföras från privatägd fastighet till en kommunägd fastighet, se *Fastighetsrättsliga frågor*. Ersättning för markinlösen utgörs av ekonomisk ersättning. Ersättning sker genom värdering i lantmäteriförrättning.

Detaljplanen medför också att kommunen behöver rättighet att använda annan fastighet, i detta fall tre privatägda fastigheter i älven, se *Fastighetsrättsliga frågor*. Servitutsavtal har tecknats. Ersättningsfrågan hanteras i tillstånd för vattenverksamhet.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Genomförandet av detaljplanen medför kostnader för Umeå kommun.

Kommunens exploateringsbudget får kostnader för:

- Framtagande av detaljplan med tillhörande utredningar
- Inlösen av mark samt ersättning för rättigheter
- Projektering och utbyggnad av allmän plats, d.v.s. gång- och cykelbroar samt gång- och cykelväg inom och i anslutning till planområdet
- Lantmäteriförrättningar

Kommunens investeringsbudget får kostnader för:

- Projektering och utbyggnad av allmän plats, d.v.s. gång- och cykelbroar samt gång- och cykelväg inom och i anslutning till planområdet

Kommunens driftsbudget får kostnader för:

- Drift och underhåll av allmän plats såsom snöröjning, löpande underhåll, reparationer m.m.

Ekonomiska konsekvenser för övriga berörda

Om befintliga ledningar behöver flyttas eller om ledningsnätet behöver kompletteras kan kostnader uppstå för berörda ledningsbolag.

Umeå energi får kostnader för utbyggnad av ledningsnät för el och fjärrvärme.

Planavgift

Planavgift regleras i ett särskilt planavtal.

Medverkande

Deltagande kommunala verksamheter:

Detaljplanering

Gator och parker

Lantmäteri

Mark och exploatering

Miljö- och hälsoskydd

Deltagande kommunala bolag:

Umeå Energi AB

Vatten och avfalls kompetens i norr AB (VAKIN)

Källor

Fotografier: Umeå kommun, om inte annat anges
Ortofoton: Lantmäteriet, om inte annat anges
Kartor och illustrationer: Umeå kommun, om inte annat anges

Bilaga

Planbestämmelser med lagstöd

Eftersom varje reglering ska ha stöd i detaljplanens syfte ställs krav på att stödet ska motiveras i planbeskrivningen. Motiv till planbestämmelser redovisas nedan i Tabell 4.

Detaljplanens syfte

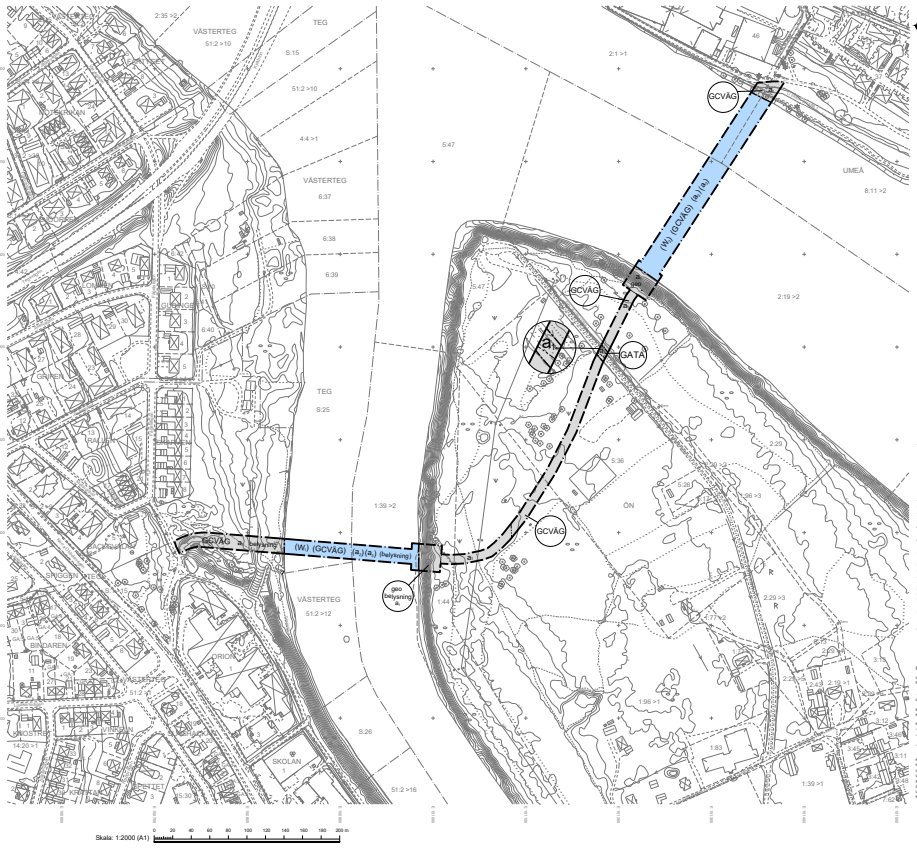
Syftet med planen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för infrastruktur i form av två gång- och cykelbroar samt förbindelse mellan dem på Norra Ön.

Tabell 4. Redovisning av planbestämmelser med motivering och lagstöd.

Planbestämmelse	Motivering	Lagstöd
Allmän plats		
GATA	En liten del av befintlig väg, Nabbvägen, planläggs som gata för att möjliggöra fortsatt biltrafik på Nabbvägen.	2 kap. 3 § 1 PBL, 2 kap. 6 § 6 PBL
GCVÄG	Ny gång- och cykelväg med syfte att binda samman Teg med Öbacka via Ön. Bestämmelsen reglerar både anslutningar mellan de nya broarna och befintliga gång- och cykelvägar samt en ny gång- och cykelkoppling över Norra Ön mellan broarna.	2 kap. 3 § 1 PBL
(GCVÄG)	Ny gång- och cykelväg över Storån och Lillån. Regleringen möjliggör för ny allmän gång- och cykelbro. Bron är tänkt att byggas över och med mellanstöd i älven och bestämmelsen hänger ihop med regleringen av vattenområdet W_1 och W_2. Användningen är vertikalt avgränsad nedåt till +0,6 meter över angivet nollplan. Regleringen i detaljplanen med vertikal avgränsning syftar till att möjliggöra för nya broar samtidigt som användningen av öppet vatten för älven kvarstår.	2 kap. 3 § 1 PBL
Vattenområde		
(W_1)	Där gång- och cykelvägen går på bro över Lillån regleras vattenområde som får överbyggas	2 kap 3 § 3 PBL

	med gång- och cykelbro. Inom vattenområdet får även konstruktioner för brons funktion samt erosionsskydd anläggas. Användningen avgränsas vertikalt uppåt till +0,6 meter över angivet nollplan. Regleringen i detaljplanen med vertikal avgränsning syftar till att möjliggöra för nya broar samtidigt som användningen av öppet vatten för älven kvarstår.	
(W_2)	Där gång- och cykelvägen går på bro över Storån regleras vattenområde som får överbyggas med gång- och cykelbro. Inom vattenområdet får även konstruktioner för brons funktion samt erosionsskydd anläggas med en minsta farledsbredd på minst 80 meter. Användningen avgränsas vertikalt uppåt till +0,6 meter över angivet nollplan. Regleringen i detaljplanen med vertikal avgränsning syftar till att möjliggöra för nya broar samtidigt som användningen av öppet vatten för älven kvarstår.	2 kap 3 § 3 PBL
Egenskapsbestämmelse för allmän plats		
a_1	Strandskyddet är upphävt Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra för att markområden inom 100 meter från Lillån respektive Storån kan ianspråktas för gång- och cykelvägar.	2 kap. 3 § 1 PBL
(a_2)	Strandskyddet är upphävt. Avgränsad vertikalt nedåt till +0,6 meter över angivet nollplan. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra för att allmän plats i form av gång- och cykelbroar ska kunna åstadkommas, inom 100 meter från strandlinjen, över Lillån.	2 kap. 3 § 1 PBL
(belysning)	Belysning ska anpassas för att skydda nattaktiva djur. Kring Lillån förekommer fladdermöss som är fridlysta. Fladdermössen är nattaktiva och känsliga för ljusstörningar. För att minska påverkan från belysning på och kring gång- och cykelbron över Lillån behöver belysningen anpassas för att skydda fladdermössen. Regleras med utformningsbestämmelse av	2 kap. 6 § 1 PBL

	allmän plats som gäller gång- och cykelbro över Lillån. Bestämmelsen avgränsad vertikalt nedåt till +0,6 meter över angivet nollplan.	
belysning	Belysning ska anpassas för att skydda nattaktiva djur. Kring Lillån förekommer fladdermöss som är fridlysta. Fladdermössen är nattaktiva och känsliga för ljusstörningar. För att minska påverkan från belysning på och kring gång- och cykelbron över Lillån behöver belysningen anpassas för att skydda fladdermössen. Regleras med utformningsbestämmelse av allmän plats som gäller gång- och cykelväg på var sida av Lillån.	2 kap. 6 § 1 PBL
geo	Landfäste ska pålas. För att landfästen ska utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till de geotekniska förhållandena på platsen och säkerhetsaspekter regleras genom utformningsbestämmelse för allmän plats för landfästen på Norra Ön att de ska pålas.	2 kap. 5 § 5 PBL
Egenskapsbestämmelse för vattenområde		
(a_3)	Strandskyddet är upphävt. Avgränsad vertikalt uppåt till +0,6 meter över angivet nollplan. Syftet med bestämmelsen är att möjliggöra för att konstruktioner för gång- och cykelbrons funktion samt erosionsskydd ska kunna utföras inom 100 meter från Lillåns strandlinje.	2 kap. 3 § 1 PBL

PLANBESTÄMMELSER

Följande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten.

GRÄNSBETECKNINGAR

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmän plats

GATA	Gata
GCVÄG	Gång- och cykelväg
(GCVÄG)	Gång- och cykelväg. Avgränsad vertikalt nedåt till +0.6 meter över angivet nollplan

Vattenområde

(W)	Vattenområde som får överbyggas med bro. Inom området får konstruktioner för bropa funktion samt ersosionsskydd anläggas. Avgränsad vertikalt uppåt till +0.6 meter över angivet nollplan
(W$_1$)	Vattenområde som får överbyggas med bro. Inom området får konstruktioner för bropa funktion samt ersosionsskydd anläggas med en minsta farledsbredd på minst 80 meter. Avgränsad vertikalt uppåt till +0.6 meter över angivet nollplan

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR ALLMÄN PLATS

Upphävande av strandskydd

a	Strandskyddet är upphävt.
(a,)	Strandskyddet är upphävt. Avgränsad vertikalt nedåt till +0.6 meter över angivet nollplan

Utformning av allmän plats

geo	Landfästa ska pålas
belysning	Belysning ska anpassas för att skydda nattaktiva djur
(belysning)	Belysning ska anpassas för att skydda nattaktiva djur. Avgränsad vertikalt nedåt till +0.6 meter över angivet nollplan

EGENSKAPSBESTÄMMELSER FÖR VATTENOMRÅDE

Upphävande av strandskydd

(a,)	Strandskyddet är upphävt. Avgränsad vertikalt uppåt till +0.6 meter över angivet nollplan

GENOMFÖRANDETID

Genomförandetiden är 5 år över hela planområdet och börjar gälla fr.o.m. laga kraft

TECKENFÖRKLARING

GRUNDKARTA TILL DETALJPLAN

Översiktsbild

Antagandehandling
Till planen hör:
- Planbeskrivning

Beslut
Antagen:
Laga kraft:
Vidimeras:

Detaljplan för fastigheten
Ön 1:96 m.fl. Broetapp
inom Ön i Umeå kommun, Västerbottens län
Umeå kommun, Detaljplanering, maj 2026

UMEÅ KOMMUN
BN-2024/00060

UMEÅ KOMMUN

Samrådsredogörelse

Diarienummer: BN-2024/00060

Detaljplan för fastigheten
Ön 1:96 m.fl - broetapp
inom Ön i Umeå kommun, Västerbottens län

Ett förslag till detaljplan för fastigheterna Ön 1:96 m.fl. har upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Syftet med planen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för infrastruktur i form av två gång- och cykelbroar samt förbindelse mellan dem på norra Ön.

Planen handläggs med utökat planförfarande och har varit föremål för samråd under tiden 2025-02-17 t.o.m. 2025-03-14. Samrådskrets, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Nedan görs en sammanfattning av inkomna synpunkter, vilka kan begäras ut i sin helhet.

LÄNSSTYRELSEN

Yttrandet redovisas i sin helhet.

Beskrivning av ärendet
Detaljplanen har överlämnats till Länsstyrelsen för samråd i enlighet med 5 kap. 11 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Detaljplanen handläggs med utökat förfarande.

Syftet med detaljplanen
Syftet med planen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för infrastruktur i form av två gång- och cykelbroar samt förbindelse mellan dem på norra Ön.

Detaljplanens överensstämmelse med översiktsplanen
Länsstyrelsen bedömer att detaljplanen överensstämmer med översiktsplanen.

Länsstyrelsens synpunkter - prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL
Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till ingripandegrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden att ett antagande av detaljplanen inte kommer att prövas. Bedömningen förutsätter att de synpunkter som framgår nedan inarbetas i detaljplanen.

Umeå kommun
Postadress: 901 84 Umeå
Besöksadress: Skolgatan 31A
Telefon: 090-16 10 00 (växel)
Webbplats: www.umea.se/kommun

Detaljplanering
Telefon: 090-16 64 90
Mejladress: detaljplanering@umea.se
Webbplats: www.umea.se/detaljplanering

Riksintressen
Riksintresset för yrkesfiske, Umeälven, bedöms inte påverkas negativt av planens genomförande. Riksintresseutpekandet omfattar Umeälven på grund av att denna används av olika fiskarter för att vandra till och från lek och uppväxtområden. Uppförande av broar kommer inte att långsiktigt påverka vandringsmöjligheterna, även om störningar kan antas uppstå under byggskedet.

Miljökvalitetsnormer
Miljökvalitetsnormer för vatten
Hydrologin i vattenförekomsten påverkas främst av vattenkraften, men morfologi och sidledes konnektivitet är påverkad av stadens hårdgjorda ytor inom älvens närområde och de utfyllnader som utgör stora delar av älvens stränder.

För att nå miljökvalitetsnormen behöver detta förbättras, inte stadigt försämras vilket är trenden idag. Det behövs en helhetssyn på hur älven genom Umeå påverkas av exploateringar då det är den kumulativa påverkan på vattenförekomsten som ska bedömas. Strandmiljöerna (både strand och älvens grunda områden) och skuggande trädbårder har försvunnit i flera av vattenförekomstens delar genom staden. Exempel på detta är stranden mellan Konstnärligt campus och Väven samt området vid VAKIN på Ön.

I planbeskrivningen konstateras att förekomsten av sulfid/sulfatjord samt ytavrinning vid anläggningsarbeten kan belasta älven med föroreningar och sedimenttransport och riskera möjligheten att följa MKN vatten. Det konstateras också att påverkan på MKN kommer att hanteras i kommande MKB. Även frågan om risk för påverkan på bottenmiljön och risk för erosion och sedimenttransport ska utredas i kommande MKB. Länsstyrelsen bedömer att kommunen har identifierat viktiga vattenfrågor och att dessa ska utredas vidare inför beslut om genomförande. Länsstyrelsen kan inte lämna ytterligare synpunkter i nuläget utan väntar in kommande MKB för att kunna göra mer detaljerade bedömningar.

Strandskydd
Strandskyddet gäller även i vattenområdet. Broarna måste därför utformas så att det är möjligt att även fortsättningsvis nyttja vattnet för friluftsliv, med exempelvis kanot och båt. Eventuella konsekvenser för detta bör beskrivas i planbeskrivningen, likaså hur broarna ska utformas och vilken segelfri höjd som planeras. Länsstyrelsen delar kommunens motivering till upphävande av strandskyddet.

Geotekniska frågor – risk för ras, skred och erosion
Länsstyrelsen har mottagit yttrande från Statens Geotekniska Institut. Detta bifogas i sin helhet. Länsstyrelsen delar de synpunkter som där framgår.

Övriga frågor

Naturvärden

På platsen för detaljplanen finns områden med höga och påtagliga naturvärden och lövskogen i området som helhet fyller en viktig ekologisk funktion för konnektivitet och biologisk mångfald längs Umeälven. Detaljplanen innebär att delar av dessa områden påverkas/försvinner och konsekvenserna av det ska beskrivas tydligt i MKB:n. Kommunen behöver därefter motivera lokaliseringen och varför en sådan påverkan kan accepteras samt motivera lämpligheten för det intrång i dessa miljöer som detaljplanen kommer att innebära.

Kommunen behöver beskriva hur mycket (arealen) lövskogsmiljö/ strandskogsmiljö samt vilka identifierade värden (död ved, naturvärdesträd, äldre träd) som förväntas försvinna resp. påverkas av detaljplanen. I beskrivningen ska det också framgå hur stor andel av Norra Öns lövskogsmiljö/strandskogsmiljö som detta motsvarar.

En specifik artskyddsutredning tas fram för planen. Påverkan på fridlysta arter såsom fladdermöss och fågelarter ska där beskrivas och bedömas. Vitryggig hackspett har diskuterats i omgångar vid detaljplaner vid Ön. Området ligger inom ett potentiellt revir samt inom värdetrakt för vitryggig hackspett så det är viktigt att denna art utreds och bedöms utifrån artskyddsförordningen. Hur nyttjar arten området? Vad innebär ianspråktagandet av marken för arten? Kumulativa effekter? Vilka utredningar har utförts hittills?

Även kumulativa effekter behöver utredas i MKB:n. Det pågår ett flertal andra planarbeten som innebär påverkan på strandskogar/lövskogar på ön och det har tidigare också utförts arbeten på Ön (erosionsskydd vid avloppsreningsverket tex) som behöver vägas in i den kumulativa utredningen.

Erosionsskydd

Erosionsskydd i strandkant och vid brostöd bör utformas så att de så långt som möjligt fungerar som livsmiljöer för växter och djur. Exponerad sprängsten eller annat likartat grovt substrat i strandkant och älvbotten bör undvikas eftersom det inte fungerar som habitat för växter, insekter, musslor mm. Naturvärdesinventeringen som Pelagia gjort stödjer det resonemanget.

Räddningstjänst

Planbeskrivningen bör uppdateras med ett avsnitt om åtkomst för räddningstjänst och ambulans vid en eventuell insats på broarna. Det bör framgå hur/om dessa kommer kunna köra på och/eller parkera nära brofästen på en/båda sidor älven.

Arkeologi

I den arkeologiska utredning som utförts i området har det inte påträffats några fornlämningar. Anläggandet av GC-vägen kommer därför inte att innebära några ytterligare arkeologiska undersökningar.

Buller
Enligt den översiktliga bullerutredningen är det 18 fastigheter som är bullerpåverkade under projekttiden. De mest bullerpåverkande aktiviteterna torde vara pålning och eventuell spontning, så det vore bra med en översiktlig skattning av omfattningen av dessa aktiviteter och vilka förebyggande åtgärder som kan vidtas. Enligt planhandlingarna är projekttiden fem år för de två broarna. Om möjligt bör det i MKB framgå hur broarna planeras att byggas, avseende tidsaspekten. Kommer kommunen att färdigställa den ena bron först och sedan påbörja det andra broprojektet eller sker detta parallellt?

Kommentar

Miljökonsekvensbeskrivningen redovisar en beskrivning hur älven, genom Umeå, kumulativt påverkas av exploatering. Redovisningen kommer särskilt att fokusera på kumulativa effekter på strandlövskogar, älvens morfologi och sidledes konnektivitet. Påverkan på MKN vatten i form av föroreningar och sedimenttransport redovisas i MKB liksom frågan om risk för påverkan på bottenmiljön.

Planbeskrivningen kompletteras med att det även fortsättningsvis kommer vara möjligt att nyttja vattnet för friluftsliv, med exempelvis kanot och båt. Detaljplanen reglerar inte hur broarna ska utformas eller den segelfria höjden.

Konsekvenserna av ett genomförande av detaljplanen för de områden med höga och påtagliga naturvärden och lövskogen i området, som fyller en viktig ekologisk funktion för konnektivitet och biologisk mångfald längs Umeälven, kommer tydligt att beskrivas i MKB:n. I den beskrivningen kommer det att framgå hur mycket (arealen) lövskogsmiljö/ strandskogsmiljö samt vilka identifierade värden (död ved, naturvärdesträd, äldre träd) som förväntas försvinna resp. påverkas av detaljplanen. I beskrivningen ska det också framgå hur stor andel av Norra Öns lövskogsmiljö/strandskogsmiljö som detta motsvarar.

En specifik artskyddsutredning tas fram för planen i vilken påverkan på fridlysta arter såsom fladdermöss och fågelarter beskrivs och bedöms. Kumulativa effekter på naturvärden av andra pågående planer och projekt på Ön kommer också att beskrivas.

Detaljplanen reglerar inte hur erosionsskydd kommer att utformas men planbeskrivningen kommer att kompletteras med en redogörelse för hur ett sådant erosionsskydd skulle kunna se ut. Planbeskrivningen uppdateras

också med ett avsnitt om åtkomst för räddningstjänst och ambulans vid en eventuell insats på broarna.

MKB kompletteras, med hänvisning till buller under byggskedet, hur broarna planeras att byggas, avseende tidsaspekten samt en översiktlig skattning av omfattningen av dessa aktiviteter och vilka förebyggande åtgärder som kan vidtas. Miljöeffekter som uppstår under anläggningsarbeten för bron regleras i huvudsak inom den parallella processen för tillstånd vattenverksamhet. Generellt regleras just byggbuller av Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggplatser, NFS 2004:15.

Geotekniska frågor – risk för ras, skred och erosion kommenteras nedan under yttrande från Statens geotekniska institut.

STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT (bilaga till länsstyrelsens yttrande)

Statens geotekniska institut (SGI) har beretts möjlighet att yttra sig över rubricerad detaljplan. SGI:s yttrande avser geotekniska säkerhetsfrågor såsom ras, skred, erosion och geotekniska frågeställningar kopplade till översvämning. Grundläggnings- och miljötekniska frågor, såsom hantering av radon, ingår inte i vår granskning.

Underlag:
1. Plankarta, februari 2025.
2. Planbeskrivning, februari 2025.
3. PM Geoteknik, Tyréns, 2016-12-19, rev. 2021-10-22.
4. Markteknisk undersökningsrapport geoteknik (MUR/Geo), Tyréns, 2016-12-19, rev. 2021-10- 22.
5. Erosions- och åtgärdsutredning, Tyréns, 2022-04-20.
6. Översiktlig broutredning, ÅF, november 2019.

SGI:s synpunkter
Enligt 2 kap 5 § PBL ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bland annat människors hälsa och säkerhet samt med hänsyn till risken för olyckor, översvämning och erosion.

SGI har tidigare lämnat synpunkter på ett detaljplaneförslag (samrådshandling) daterat januari 2021. SGI:s yttrande är daterat 2021-02-08 med dnr 5.1-2101-0004. Aktuellt planförslag ingick då som en del i det tidigare planförslaget.

I det tidigare yttrandet framförde SGI att stabiliteten för brofästena behöver utredas och redovisas. I reviderad version av [3] har kompletterande stabilitetsberäkningar utförts för brofästena till de två gc-broarna som ingår i aktuellt planförslag. Det saknas dock redovisning av fält- och laboratorieundersökningar på landsidorna (sektion M-M och O-O), så stabilitetsberäkningarna för dessa brofästen kan betraktas som översiktliga. SGI anser

att det geotekniska underlaget och utredningen av stabiliteten för samtliga brofästen behöver uppfylla som lägst detaljerad utredningsnivå enligt SGI Vägledning 8.

Läget för den västra bron över Lillån har ändrats sedan det tidigare planförslaget, vilket innebär att beräkningen i sektion M-M är inaktuell. SGI anser att en revidering behöver göras.
I beräkningssektionerna L-L, N-N och O-O har beräkningar gjorts för enbart befintliga förhållanden och i sektion M-M endast för planerade förhållanden. SGI anser att stabiliteten behöver redovisas för befintliga och planerade förhållanden. I [3] kapitel 6.4.4 anges att stabilitetshöjande åtgärder behövs för brostöden, exempel ges på förstärkningsåtgärder såsom avlastning med lättfyllning eller stödkonstruktioner som t.ex. bankpålning. Vidare anges att lämpliga åtgärder är något som måste säkerställas vid detaljprojekteringen av vägarna/broarna. SGI anser att en genomförbar lösning behöver redovisas i planskedet och att det behöver införas bestämmelser i plankartan som säkerställer att åtgärder utförs. SGI kan dock inte utläsa att det finns bestämmelser i plankartan.

I [5] bedöms att bottenytan vid landfästena och brostöden behöver erosionsskyddas. I bestämmelserna W 1 o c h W 2 a n g e s att ”...erosionsskydd får anläggas…”. SGI rekommenderar länsstyrelsen att bedöma om detta är en tillräckligt tydlig bestämmelse som säkerställer att erosionsskydd utförs.

I [3] och [5] framgår att stabilitetshöjande och erosionssäkrande åtgärder behöver utföras på vardera sidan om brostöden på Ön. Det har ännu inte klarlagts om sådana åtgärder även krävs på landsidorna av de båda broarna, men SGI anser att det behöver utredas. Om ett initialt ras eller skred inträffar vid sidan av ett brofäste kan det medföra risk för sidogripande sekundärskred som når in i planområdet (påverkar gc-vägen). SGI anser att förstärkningsåtgärder därför behöver utföras vid sidorna av brofästena i samband med planens genomförande. Planområdets nuvarande gränser och bestämmelser säkerställer dock inte att sådana åtgärder utförs. SGI rekommenderar kommunen och länsstyrelsen att bedöma om planområdet behöver utökas och/eller bestämmelser införas för att säkerställa åtgärder som gör att sidostabiliteten blir tillfredsställande.

I [3] kapitel 5 anges att bestämning av valda värden har viktats mot resultaten från direkta skjuvförsök och att utvärdering av CPT-sondering med hänsyn till sulfidjord ger erfarenhetsmässigt för låga värden inom utredningsområdet. I [4] förefaller dock korrigerade värden från CPT-utvärdering med hänsyn till sulfid överensstämma relativt väl med resultaten från direkta skjuvförsök. SGI anser att denna bedömning bör ses över och att ett förtydligande bör införas i [3] som underbygger den gjorda bedömningen.

De geotekniska handlingarna bör kompletteras med grafiska sammanställningar av härledda värden för skjuvhållfasthet kring brostöden. Redovisningen bör förtydligas så att det framgår om de lokala förhållandena kring

brostöden avviker från (eller överensstämmer med) det generella medelvärdet för skjuvhållfasthet inom utredningsområdet som helhet.

Kommentar

De geotekniska utredningarna kompletteras så att stabiliteten kan redovisas både för befintliga och planerade förhållanden i samtliga aktuella sektioner.

Det geotekniska underlaget och utredningen av stabiliteten för samtliga brofästen kompletteras till att uppfylla som lägst detaljerad utredningsnivå enligt SGI Vägledning 8.

Bedömningen i kap 5 förtydligas och de geotekniska handlingarna kompletteras med grafiska sammanställningar.

Kommunen anser att regleringen enligt W1 och W2 är tillräckliga bestämmelser för att säkerställa att erosionsskydd utförs. Planområdet anpassas till att omfatta de markområden som krävs för förstärkning kring brofästena.

SKANOVA

Skanova har inget att erinra mot detaljplanen. Skanovas teleanläggningar/rättigheter berörs inte/påverkas inte av rubricerat planförslag.

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarsmakten lämnar inget yttrande i ärendet.

LANTMÄTERI

Lantmäterimyndigheten har inga synpunkter gällande samrådshandlingarna i ovan rubricerat ärende.

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

Planbeskrivningen
Anläggandet av bron medför negativa konsekvenser för värdefulla naturmiljöer och skyddade arter som ska utredas vidare i MKB:n. Planbeskrivningen behöver då kompletteras med skyddsåtgärder både inom och utanför planområdet för att minska de negativa konsekvenserna för naturmiljöer och säkerställa en gynnsam lokal populationsutveckling för berörda skyddade arter.

Vid cykelvägen på Tegssidan ligger en jordkällare som både har ett kulturellt och värde som ett potentiell vinterkvarter för fladdermöss.

För att säkerställa brokonstruktionen kan det behöva utföras stabilitetshöjande åtgärder vid broarnas landfästen. Förtydliga om åtgärder för att höja stabiliteten av strandbrinken kommer ske inom detaljplaneområdet,

alternativt utöka detaljplaneområdet eftersom stabilitetsåtgärderna innebär varaktig ändring av nuvarande markförhållandena.

Under arbetet med detaljplanen för att skapa förutsättningar för bostäder och verksamheter på norra Ön föreslogs det i dagvattenutredningen att avleda dagvattnet via ledningar vid brofästena. Detta för att minska påverkan på strandmiljöerna. Om detta fortfarande är aktuellt bör broplanen kompletteras angående detta.

Samrådsunderlaget
I MKB bör det redovisas påverkan av brobygget och anläggning av GC-stråk på en jordkällare på Teg. Källaren har mycket höga värden som potentiell övervintringsplats för fladdermöss eftersom den är ostörd och troligtvis håller en temperatur över noll grad under vintern. Det finns inget skräp i källaren och massor med springor av olika bredd och djup som passar som gömslen för fladdermöss.

Enligt tidigare yttranden från Länsstyrelsen gällande ärenden i Umeälvslandskapet bör det den kumulativa påverkan som broarna har på sidledes konnektivitet och svämplaner utredas som ingår i bedömningen om broarnas påverkan på den ekologiska statusen vattenförekomsten.

Umeälven och dess stränder med strandlövskogar är en viktig spridningskorridor för artspridningen längs älven. I MKB:n behöver broarnas kumulativa påverkan på artspridningen längs älvdalen beaktas. Observera att belysta broar kan vara stora barriärer för nattaktiva djur. Belysningen behöver anpassas för att minska barriäreffekten.

Utreda i MKB:n hur störda naturmiljöerna efter anläggningen av broarna kan återställas. Frågan gäller förutom återställningen av arbetsområdet främst naturmiljön vid och i anslutning till brofästena där en återställning av naturmiljön vid strandbrinkarna förväntas begränsa fragmenteringen av naturmiljöerna längs ån, gestaltas för att skapa trygghet för gående och cyklister på bron samt minska erosionsrisk vid brofästen.

Kommentar

Konsekvenser för värdefulla naturmiljöer och skyddade arter kommer att utredas vidare i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB). Jordkällaren på Tegssidan påverkas inte av planförslaget men eventuell påverkan under byggskedet utreds i MKB. För övriga kompletteringar av MKB se kommentar till Länsstyrelsens yttrande.

Planhandlingarna kommer att kompletteras med förtydliganden kring de stabilitetsåtgärder som krävs för ett genomförande av planen och planområdet ska omfatta de markområden som berörs av erosions- och stabilitetsåtgärder.

Den dagvattenlösning som föreslås i detaljplanen för Norra Ön bedöms kunna genomföras men aktualiseras först när projektet ska genomföras.

TEKNISKA NÄMNDEN/GATOR OCH PARKER

Trafik och gata
Viktigt att säkerställa att frihöjden under broarna där gång- och cykelstråk ska passera inte understiger 3,50 meter så att vinterväghållning kan utföras.

Drift och underhåll
Inga synpunkter

Park och natur
Det är viktigt att man i fortsatt arbete i planprocessen och parallella arbetet med broarna tydliggör vikten av att brobygget med avseende på montering, upplagsytor, byggtrafik etc tar hänsyn till och skyddar befintlig natur, vegetation och parkytor.

Gator och parkers samlade yttrande
Viktigt att säkerställa frihöjden under broarna och att hänsyn tas till befintlig miljö vid byggandet av broarna.

Kommentar

Detaljplanen reglerar inte hur broarna ska utformas eller den fria höjden över land och vatten. Dessa detaljer fastställs i kommande projektering som tas fram av gator och parker och beslutas av tekniska nämnden.

MKB:n kompletteras med ett avgränsat arbetsområde för montering, upplagsytor, byggtrafik etc. Arbetsområdet påverkas endast under anläggningsskedet för planerad cykelväg och broar.

Tillfällig och permanent påverkan av miljöeffekter som kan uppstå under anläggning och drift av broarna regleras även av mark- och miljödomstolen, inom parallell process för ansökan om tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken.

BRAND- OCH RÄDDNINGSNÄMNDEN/BRANDFÖRSVAR

Brandförsvaret har inga synpunkter på planförslaget.

UMEÅ ENERGI AB

Fjärrvärmeledningar:
Inget att erinra

Elledningar:

Umeå Energi Elnät har behov och planerar att förlägga Elledningar i broarna och gång- och cykelväg på Ön.

Bredbandsledningar:
Broar bör vara konstruerade för att kunna hantera ett 110 rör för Fiberledningar.

Kommentar

Detaljplanen reglerar inte broarnas konstruktion. Den fastställs i kommande projektering och prövas av mark- och miljödomstolen efter ansökan om tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken.

VAKIN, UMEÅ VATTEN OCH AVFALL AB

Avfall och återvinning
Som det ser ut i dagsläget så är det ingenting som påverkar sophämtningen och därför har Vakin Hushållsavfall inga synpunkter.

Vatten och avlopp
Inom planområdet förekommer VA-ledningar både på Ön och vid strandkanten vid brofästena. Bifogar en karta som visar vart dessa ligger. Om VA-ledningar behöver flyttas bekostas detta av exploateringsprojektet. Ledningssamordning behöver ske för alla medium och bör göras under planprocessen och synkas med de andra etapper för utbyggnad av norra Ön så att tillräckligt utrymme för allmänna ledningar säkerställs.

I övrigt inget att erinra.

Kommentar

Planbeskrivningen kompletteras med beskrivning av behov av ledningssamordning.

VÄSTERBOTTENS MUSEUM AB

Historik och beskrivning
Ön präglas av ett flackt landskap och är i huvudsak uppbyggd av finkornigt älvssediment i form av sand. Merparten av norra delen av Ön består av åkermark, igenväxande åkermark liksom skog som aldrig odlats upp. Öns ursprung som jordbruksby har medfört en bebyggelsestruktur som ur kulturhistorisk synpunkt är värdefull. Landskapet på Norra ön har hållits öppet fram till 1950-talet. Under andra hälften av 1900-talet har landskapet successivt växt igen på det som tidigare var ängs- och åkermark.

Nuvarande kulturvärden och skydd
Föreslagen bro vid Lillån ansluter till Tegsgården, Backsvalan 5. Ett byggnadsminne i en parkliknande miljö. Beskrivning av Tegsgården ges i Umeå kommuns *Byggnadsordningen för Teg*, antagen av byggnadsnämnden 2006-11-20: ”Tegsgården, mindre herrgård uppförs 1825 för kommissionslantmätare Jonas Gustaf Stenberg. Brutet valmat tak med tvåkupigt

lertegel och skorsstenar med vackert profilerade krön. Profilerad locklistpanel med synliga knutlådor. Sexrutors mittpostfönster. Rikt dekorerad förstukvist från 1894. Tidigare flankerad av två långa flygelbyggnader”

Föreslagen bro över Storån ansluter till Konstnärligt campus som är upptagen i *Byggnadsordning Öst på stan* med byggnaderna Arkitekthögskolan, Bildmuseet och Konsthögskolan. I förhållningssätt för området beskrivs det att Promenadstråket utmed älven utvecklas och ges ett attraktivt innehåll. Nämnda bebyggelse ligger inom ett riksintresse för kulturmiljön: Umeå centrum.

Planförslagets placering av bro över Storån följer föreslagen placering i översiktsplanen. Broar liksom gång- och cykelväg förhåller sig till Översiktsplanens beskrivning av utvecklingen på norra Ön liksom ställningstaganden i Fördjupning av Ön från 2008. Ett pågående detaljplanearbete genomförs för Norra Ön 1:96. Här har museet tidigare yttrat sig 2021.

Kulturhistoriska värden i bebyggelsen på Ön-Teg finns beskrivna i en inventering med bevarandeförslag som Västerbottens museum utfört på uppdrag av Umeå kommun 1997. I rapporten framhålls främst den gamla jordbruksbebyggelsen, vilken är lokaliserad till två områden – Radbyn och Klungbyn - samt resterande bebyggelse efter flottningen. Planområdet gränsar till Klungbyn och Radbyn, som är viktiga kulturmiljöer enligt *Kulturhistorisk bebyggelseinventering Del 1 – Umeå tätort* (1997) och *Fördjupad översiktsplan för Ön* (2008).

En arkeologisk utredning på fastigheterna Ön 1:44, 1:96 m fl har genomförts av Västerbottens museum 2020 på uppdrag av Umeå kommun. Inom fastigheten 2:29 finns en Övrig kulturhistorisk lämning, rester av en Husgrund. Se: Sandén, E. 2020. Arkeologisk utredning på fastigheterna Ön 1:44, 1:96 m fl, Umeå kommun och socken, Västerbottens län, 2019. Rapport Västerbottens Museum, uppdragsverksamheten dnr 468/19.

Museets synpunkter
Västerbottens museum anser att det är positivt att tillgången till älvlandskapets vackra vyer tillgängliggörs för fler än bara de boende på Ön. Vi ser med fördel på att gestaltning av grönstrukturer för den norra spetsen utvecklas vidare. Att den norra spetsen, på grund av sitt visuella läge i stadsbilden planläggs för att komma alla Umeås invånare till godo. Det är positivt att grönstrukturen efter strandkanten stärks genom planförslaget. Gestaltningsförslagen för broarna bedöms inte påverka landskapsbilden negativt i påtaglig grad. Bron över Lillån avseende skala och utformning smälter in i den befintliga miljön. Däremot kan broarna över Storån påverka landskapsbilden från kyrkbron mer påtagligt. Placeringen av bron över Lillån är anpassad till byggnadsminnet Tegsgården, vilket är positivt. Det är viktigt att utreda eventuella påverkan på byggnadsminnet under byggskedet.

Västerbottens museum har tidigare yttrat oss angående ÖN 1.96, 2021 och 2007. I båda yttrandena har Västerbottens museum uttryckt en oro för hur nya planförslag för Norra ön skulle påverka områdets kulturhistoriska och landskapsmässiga värden. Se följande citat:

”Utifrån beaktande av Öns centrala läge och synlighet i staden menar vi att planens genomförande innebär en sådan stor påverkan på hela Umeås stadsbild och siluett att konsekvensen av förändringarna bör genomlysas”. Yttrande angående Ön 1:96 mfl, detaljplaneförslag 2021-02-26

”Exempel på viktiga verktyg som i högre utsträckning kunnat nyttjas i planarbetet för att på ett varsammare vis anpassa mötet mellan det agrara och det urbana är grönstråk med både öppen mark och skogsridåer samt den mötande nya bebyggelsens placering, höjd, skala och karaktär. Positivt är att historiska stråk och rörelsescheman delvis har tillvaratagits i förslaget” Yttrande angående Ön 1:96 mfl, detaljplaneförslag 2021-02-26

”Den höga stadsmässiga bebyggelsen liksom utformningen av ett ”boulevard-stråk” känns främmande på Ön och får svårt att möta den lantliga miljön strax intill. Förslaget förutsätter även rivning av flera av de gamla gårdarna vilket är olyckligt. Den nya bebyggelsen bör begränsas och anpassas mer hänsynsfullt mot den gamla.” Samrådsyttrande inför Fördjupad översiktsplan för ÖN, 2007-12-13

Förslag på åtgärder
Eventuell påverkan på byggnadsminnet under byggskedet behöver utredas. I samband med fortsatt detaljplanläggning för området vore det positivt att se över grönstrukturer och hur dessa tillgängliggörs.

Kommentar

Detaljplanen bedöms inte ha negativ påverkan på kulturmiljö av riksintresse, Centrala Umeå. Planförslaget bedöms i driftskedet heller inte påverka den befintliga kulturmiljön, byggnadsminnet Tegsgården. I byggskedet bedöms närliggande kulturlämningar kunna skyddas. Inga betydande negativa konsekvenser för kulturmiljön bedöms därmed uppkomma.
Ett genomförande av detaljplanen kommer att innebära att fler får tillgång till de gröna miljöerna utmed älven.

POSTNORD

Post ska kunna delas ut miljövänligt, kostnadseffektivt och med hänsyn till arbetsmiljön för chaufförer och brevbärare. För att det ska kunna genomföras i praktiken behöver utdelningen standardiseras.
Vid nybyggnation av villor och radhus placeras postlådan i en lådsamling vid infarten till området. I flerfamiljshus ska man ta emot sin post i en fastighetsbox i anslutning till entrén. Färdvägen till postanordningen ska vara öppen och farbar året runt för valt fordon.

Kontakta PostNord i god tid på utdelningsforbattringar@postnord.com för dialog gällande godkännande av postmottagning i samband med nybyggnation eller annan förändring gällande befintlig alt ny infrastruktur.

En placering som inte är godkänd leder till att posten inte börjar delas ut till adressen.

Kommentar

Planförslaget innehåller inga nya bostäder som behöver utdelning av post. Däremot kan de nya gång- och cykelbroarna bidra till att post kan delas ut på ett miljövänligt och kostnadseffektivt sätt.

ÖHNS VÄGSAMFÄLLIGHET

Som ombud för Öhns Vägsamfällighet får jag lämna yttrande som avser både avgränsningssamrådet för gång- och cykelbroarna vid Norra Ön samt detaljplanen Ön 1:96 m.fl. - broetapp. Öhns Vägsamfällighet förvaltar vägnätet på Ön, gemensamhetsanläggningen Umeå Ön ga:3

Allmänt om broarna
I det som kallas driftsskedet, tiden efter att broarna färdigställts, har broarna en marginell påverkan på vägarna på Ön genom en viss tillkommande gång- och cykeltrafik på vägnätet. Broarna kan också innebära att de som idag reser till och från Ön med bil istället tar cykel, vilket har en positiv inverkan på trafikmiljön. Samfälligheten är därför positivt inställd till de nya broarna. Bilden är dock inte odelat positiv på grund av den stora påverkan som uppkommer under byggskedet.

Påverkan under byggskedet
Till Ön är transportmöjligheterna av naturen begränsade och transporter måste antingen ske via Ö-bron eller Kolbäcksbron. I rapporten beskrivs kommande arbeten och konsekvenser under byggskedet inom ett alltför begränsat geografiskt område. Av underlaget kan inte utläsas vilken omfattning av transporter av massor, material och arbetsfordon som kommer att bli aktuell trots att detta är en högst betydande del av projektet.

Transporter via Kolbäcksbron ser samfälligheten som helt uteslutet, eftersom detta skulle medföra tunga transporter genom villaområden på små vägar (Övägen och/eller Skiljevägen) som inte alls är dimensionerade eller lämpliga för detta. Det har också i planarbetet för Norra Ön konstaterats att även byggtrafik till Norra Ön förutsätter en ny bilbro som ansluter till Norra Obbolavägen. Vägsamfälligheten kan inte gå med på några byggtransporter från Kolbäcksbron via dessa vägar.

Det enda alternativet är därför transporter över Ö-bron där en kortare delsträcka av Övägen samt hela Nabbvägen nyttjas. För dessa delsträckor kan nämnas följande.

Ö-bron är smal och betjänar både fordonstrafik och gång- och cykeltrafik. Säkerheten för oskyddade trafikanter behöver vara väl tillgodosedd när bron används för byggtrafik. I övrigt har bron enligt en rapport från Trafikverket och ÅF, Åtgärdsplan och driftanmärkningar för konstruktion: *40-355-1 2016-09-14*, fått ett antal anmärkningar som kan ha betydelse för möjligheten till tunga transporter. Den allvarligaste och dyraste anmärkningen är vittring på betongpelare i skvalpzon som enligt rapporten behövde åtgärdas innan år 2019 till en (då) beräknad kostnad på 600 000 kr. Detta har ännu inte skett. Det har också konstaterats spjälkning i betongen på flera platser, dragsprickor och urlakning. Rapporten, liksom bron, har nu ytterligare nästan nio år på nacken och förnyade undersökningar av Ö-brons förutsättningar att klara tunga transporter behöver utföras för att säkerställa att den går att använda för ändamålet. Då Ö-bron är avgörande för åtkomst till vägnätet på Ön får bron inte skadas av transporterna och bron måste alltid vara tillgänglig för all trafik. En förnyad besiktning av bron samt åtgärder för att säkerställa att den inte skadas av transporterna är nödvändig.

Väl över på Ön kan Övägen i den sträcka som är aktuell förväntas ha rätt god bärighet, men detta måste ändå bekräftas genom undersökningar av vägen, både under planeringen fram till detaljplan och tillståndsprövning men också genom en besiktning innan några transporter faktiskt påbörjas.

Vidare norrut har Nabbvägen idag en väsentligt sämre standard. Mer ingående underhålls- eller renoveringsarbeten har inte utförts eftersom den sedan länge ”när som helst” ska rivas för exploateringen av Norra Ön. Tidigare verksamhet på Brukshundsklubben har nu också flyttat. Transporterna till och från arbetsområdet för broarna och gång- och cykelvägen kommer att vara både många och tunga. Nabbvägen kommer inte att hålla för det. Även om transporterna till nöds skulle kunna ta sig fram skulle vägen därefter vara helt förstörd.

Fastighetsrättsliga konsekvenser idag och framöver
Efter kommunens stegvisa inköp av mark samt flytten av Brukshundsklubbens verksamhet betjänar vägen främst skogsmark och igenväxande åkermark som tillhör antingen kommunen eller kommunägda AB Bostaden i Umeå.

Om en lantmäteriförrättning skulle utföras utifrån dagens förhållanden skulle vägen förmodligen inte vara en väg av betydelse för så många att den skulle ingå i det vägnät som utgör Ön ga:3. För en sådan omprövning krävs ingen detaljplan, utan var och en som är berörd skulle i princip kunna ansöka om omprövning direkt. En omprövning är för övrigt redan påkallad genom kommunens antagande av detaljplanen för Södra Ön, där delar av ga:3 planlagts som kommunal gata. I det fallet har en interimslösning genom avtal kommit på plats i väntan på en formell omprövning. Även Kolbäcksbrons tillkomst har förändrat trafikmönstren väsentligt.

Vägsamfälligheten har övervägt att begära en omprövning av gemensamhetsanläggningen med anledning av de redan inträffade förändringarna på Norra Ön i kombination med den sedan tidigare antagna detaljplanen för Södra Ön och bygget av Kolbäcksbron, men har hittills avvaktat med anledning av de ytterligare förändringar som aviserats. Nu tillkommer ytterligare en förändring att beakta.

Gemensamhetsanläggningen har aldrig utformats eller prövats för att utgöra anslutning för gång- och cykeltrafik till Norra Ön. Användning av Nabbvägen för byggtransporterna på kort sikt och gång- och cykeltrafik för allmänt nyttjande på lång sikt borde därför förutsätta att kommunen övertar Nabbvägen och därefter på eget ansvar utför transporter och efterföljande reparationer av vägen för att broarna efter uppförandet ska kunna vara åtkomliga åtminstone för gång- och cykeltrafik året om.

Samfälligheten anser att det är anmärkningsvärt att Nabbvägens skick och konsekvenserna av tung trafik på denna inte har uppmärksammats i planeringen. Det beror förmodligen på att inga kontakter med samfällighetens styrelse har förekommit för att diskutera förutsättningarna för att använda Öns vägar för projektet. Styrelsen har vid åtskilliga tillfällen kontaktat kommunen för att en dialog ska kunna föras kring alla planer som berör vägnätet och beklagar nu att det är först i samband med det breda allmänna samrådet som samfälligheten får del av planerna och ges tillfälle att lämna synpunkter.

Detaljplanefrågor
Vad som anförts ovan har främst betydelse för avgränsningssamrådet inför miljöprövningen, men behöver förstås också i relevanta delar beaktas även i detaljplanearbetet. Mera PBL-kopplade synpunkter lämnas härefter.

I planbeskrivningen anges att detaljplanen inte medför behov av omprövning av gemensamhetsanläggningen Ön ga:3. Hade denna detaljplan varit det enda som påverkar gemensamhetsanläggningen hade detta kanske varit rimligt. Som framförts ovan bedömer dock samfälligheten att det redan idag har skett sådana förändringar som innebär att Nabbvägen inte längre bör ingå i Ön ga:3, utan bör vara en väg som ägs och förvaltas av ägarna till fastigheterna på Norra Ön, d.v.s. kommunen och AB Bostaden i Umeå.

Det bör förtydligas varför en farledsbredd har angetts för bron över Storån men inte för Lillån. En hel del båttrafik går idag på Lillån. Att detaljplanen anger markanvändningen med vertikala begränsningar uppåt och nedåt gör den mera svårläst. Det borde i såväl detaljplan som miljöprövning tydliggöras vilken segelfri höjd som broarna ska åstadkomma. Detta finns i detaljplanen för Kolbäcksbron och bör finnas även i denna plan.

Masshantering inom projektet
Om det i samband med anläggningsarbetena för broarna och gång- och cykelvägen skulle uppkomma ett överskott av massor förordar samfälligheten

att någon uttransport av dessa inte sker förrän det är säkerställt att de inte behövs för några andra ändamål på Ön. Sådana transporter är inte miljömässigt motiverade.

Massorna bör på ett enkelt sätt kunna anordnas så att det på en lämplig plats byggs upp en mountainbikebana likt den som finns på Nydala. Det borde också vara enkelt att åstadkomma en kulle som är lämplig för vinterlek för barn och ungdomar och som kanske också kan utgöra en attraktiv älvsnära utsiktspunkt mot staden.

Om den stora exploateringen av Norra Ön blir verklighet är en senare fråga och fram till dess måste man med enkla medel kunna göra det mesta av marken på Norra Ön för de som är barn och ungdomar idag.

Kommentar

Inom kommunen regleras användningen av mark- och vattenområden genom detaljplanering. Detaljplanen sätter ramarna för efterkommande prövning av tillstånd (för tex bro) samt bygglov. Detaljplanen ska inte vara mer detaljerad än vad som krävs för att uppnå syftet med planen och för nu aktuell detaljplan finns ingen ambition att reglera broarnas utformning eller höjd.

Broarna utgör vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken och anläggningarnas utformning och miljöpåverkan prövas därför av mark- och miljödomstolen, parallellt med nu pågående planprocess. Domstolen kan inte lämna tillstånd i strid mot en detaljplan och det är därför viktigt att planen inte föregår prövningen eller blir så detaljerad att den utgöra ett hinder för val av bästa möjliga teknik vid tidpunkten för tillståndsprövning.

För detaljplanen krävs ingen omprövning av Ga:3, men under anläggandet av broarna behöver transporter till och från arbetsområdet ordnas. Arbetsområdet på Ön kommer att nås via del av Övägen och Nabbvägen. Dessa vägar har enskilt huvudmannaskap och ingår i dagsläget delvis i gemensamhetsanläggningen ga:3 som förvaltas av Öhns vägsamfällighet, i vilken kommunen redan ingår som delägare. Då kommunen troligtvis behöver nyttja dessa vägar mer än sitt andelstal under byggskedet kan det bli aktuellt att teckna en särskild överenskommelse om detta. Inför genomförandet behöver fördjupad dialog mellan kommunen och vägsamfälligheten föras.

Regleringen av broarna i detaljplanen syftar till att möjliggöra för gång- och cykelbroar över Lillån respektive Storån samtidigt som älvens karaktär och funktion av öppet vatten ska kunna bibehållas under broarna.

Planhandlingarna kompletteras med en generell beskrivning av planens genomförande och konsekvenser för befintliga vägar som kan beröras. Frågan kring huvudmannaskap för Nabbvägen förtydligas.

BALTICGRUPPEN

Balticgruppen AB är positiva till detaljplanen som möjliggör brokoppling mellan staden och kommande utveckling på ön. Detta bidrar till en förbättrad tillgänglighet och naturligt flöde till och från ön, samt mellan östra delen av centrala stan och Tegs östra delar. Planförslaget stärker också möjligheterna för invånare att välja hållbara färdsätt.

Planförslaget medger lågt liggande broar vilket grundar sig på de gestaltningsprinciper som är framtagna inom ramen för detaljplan. Detta för att mildra den visuella, negativa påverkan som högre broar kan ha på siktlinjer och stads- och landskapsbilden. Den flacka lutningen av broformen såväl som broars anslutning till befintliga marknivåer nära strandkanten bidrar till att upplevelsen av älven som barriär minskar och känslan i stället blir att människor upplever att de kan röra sig fritt i älvrummet. Detta gestaltningskoncept önskar Balticgruppen också präglar utformningen på gång- och cykelstråk längsmed norra älvsstranden, som sträcker sig från Konstnärligt campus till Centrumfyrkanten.

En konsekvens av detaljplanens genomförande är att stora flöden kommer att förekomma på den bro över Storån som ansluter till Konstnärligt campus. I egenskap av fastighetsägare för Laxen 48 vill Balticgruppen lyfta fram vikten av höga gestaltningsgrepp på de verksamheter som finns längsmed den norra älvsstranden, såväl vid strandkanten som på älven (inom den kommunala fastigheten Umeå 2:1:s enskilda vattenområde).

En annan konsekvens av detaljplanens genomförande är en eventuell begränsning av nuvarande båttrafik på älven. I detaljplanen är det stort fokus på flöden på land. Hur avser kommunen att framtidssäkra trafik till och från småbåtshamnar intill centrala stan? Hur arbetar kommunen för att inte begränsa tillgänglighet till och från staden via älven?

Balticgruppen anser att det allmänna stråket längst med den norra älvsstranden ska hålla samma höga gestaltningsnivå som finns beskrivet i rubricerad detaljplan. Det höga gestaltningsgreppet bör beaktas för verksamheter som finns såväl vid sidan om, som på älven. Därtill anser Balticgruppen att tillgänglighet för småbåtstrafik ska beaktas för att inte begränsa tillgänglighet till centrala stan via älven.

Kommentar

Tanken är inte att detaljplanen ska reglera broarnas utformning eller höjd. Detta för att inte planen ska utgöra ett hinder vid kommande projektering eller i det långsiktiga perspektivet om andra behov kring broarnas funktion eller utformning skulle uppstå.

Detaljplanen för de nya gång- och cykelbroarna är avgränsad till broarna, inklusive brofästen, samt en gång- och cykelväg över Ön. På den norra sidan ansluter planområdet till befintligt parkområde och strandpromenaden vid Konstnärligt campus. Gestaltning av broar samt anslutande parkområden tas fram i kommande projekteringsskede.

CAMPUS X

Vi är mycket positiva till den planerade broförbindelsen från Teg via Ön till Umeälvens norra strand. De två broarna kommer att sammanbinda stadsdelarna på norra och södra sidan älven via den planerade bebyggelsen på norra Ön med ett stråk för gående och cyklister. Stråket är en viktig del i den infrastruktur som behövs för Umeås fortsatta utveckling genom hållbar tillväxt.

Planillustration
Det saknas planillustration i de egentliga planhandlingarna. För förståelsen av planförslaget bör en enkel illustration av broarna, deras höjder och angöringar mot befintligt GC-nät läggas till i planhandlingarna.

Vertikala avgränsningar i planbestämmelserna
Vi tycker att planbestämmelserna om vertikala avgränsningar av GC-vägar och broar är svåra att förstå. Kanske de kan förtydligas i en enkel planillustration.

Mindre utvidgning av planområdet vid Konstnärligt Campus
Arkitekthögskolan nyttjar ytan närmast söder om Arkitekthögskolan bl a för att ställa ut elevarbeten. Dessutom finns där en cykelparkering med tak. Vi föreslår att området tas med i aktuellt detaljplaneärende och planläggs som kvartersmark att ingå i Laxen 46. Det skulle överensstämma väl med hur marken faktiskt nyttjas idag.

Såvitt vi förstår kommer GC-banan öster om Konstnärligt Campus att flyttas något österut på ett avsnitt, blå markering i bilden nedan. Där bör stråket med bestämmelsen "x1" i gällande detaljplan kunna smalnas av något.

Kommentar

Planbeskrivningen kompletteras med en planillustration samt en tydligare förklaring kring de vertikala avgränsningarna i plankartan.

Befintligt parkområde kring det norra brofästet är allmän plats, park, idag och kommunen bedömer att ytan kan behövas för genomförandet av de planerade broarna. Kommunen avser därför inte inkludera ytan i den här detaljplan med syfte att planläggas som kvartersmark.

SXK (SVENSKA KRYSSARKLUBBEN) BOTTENVIKSKRETSENS HAMN- & FARLEDSKOMMITTE

SXK (Svenska Kryssarklubben) har tagit del av detaljplanen och har följande synpunkter rörande broarnas påverkan på framkomligheten längs Umeälven. I planen har vi svårt att finna de planerade broarnas segelfria höjder vilket gör bedömningen av älvens tillgänglighet svårbedömd. Älvens segelfria höjd är sedan tidigare kraftigt begränsad av Obbolabron (10 m), järnvägsbroarna (10 resp. 9 m), Kolbäcksbroarna (Lillån 3,6 m, Storån 9 m), Övägens bro över Lillån (? m) och av Kyrkbron (3,8 m). Det medför att idag är Storåns segelfria höjd fram till Kyrkbron 9 m och att Lillåns segelfria höjd fram till Kyrkbron torde vara 3,6 m. Hur säkrar man att man inte ytterligare begränsar höjderna och avskär staden från havet, dvs att de nya broarnas höjder inte ytterligare begränsar fria höjden upp till Kyrkbron? Hur säkrar man att brobyggena inte minskar leddjupet för båttrafik längs älven? SXK är kritisk till att ytterligare begränsa den fria höjden upp till Kyrkbron och motsätter sig därför nya brobyggnationer som försämrar framkomligheten på Umeälven.

I planen (sid 46 och 47) står: "Ny gång- och cykelväg över Lillån. Avgränsad vertikal nedåt till + 5 meter över angivet nollplan. 4 kap. 5 § PBL

(GCVÄG2).” Lillån har idag en bro som begränsar till 3,6 m segelfri höjd! ”Ny gång- och cykelväg över Storån. Avgränsad vertikal nedåt till + 2 meter över angivet nollplan. 4 kap. 5 § PBL." Storån har idag en bro som begränsar till 9 m segelfri höjd! Är möjligen å-namnen förväxlade? Obs att angivna segelfria höjder är med marginal för t ex högt vattenstånd. Verkliga höjderna är högre (minst 0,5 m) mätt från normalvattenstånd. www.transportstyrelsen.se/TSFS/TSFS%202019_12k.pdf

Svenska Kryssarklubben är en rikstäckande organisation från 1924, med syftet att på ett hållbart sätt främja fritids- och långfärder till sjöss, friluftsliv, samt värna och sprida kunskap om natur- och kulturmiljön längs våra kuster, i våra skärgårdar och sjöar. Med cirka 40.000 medlemmar är vi en av landets och världens största båtorganisationer. Vi uppfyller därmed kriterierna i 16 kap. 13 § miljöbalken på sådan ideell förening som får överklaga beslut enligt 13 kap. 12 § 1 pkt plan- och bygglagen.

Kommentar

Syftet med detaljplanen är att reglera och fastställa en lämplig användning av mark- och vattenområden, dvs att ange var en bro kan vara lämplig att anlägga. Brons mer detaljerade utformning kommer att regleras av Mark- och miljödomstolen inom den parallellt pågående ansökan om tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken. Mark- och miljödomstolen har då till uppgift att avgöra hur bron ska utformas i förhållande till övriga allmänna och enskilda intressen.

Planbeskrivningen kompletteras med en planillustration, över ett möjligt utförande av broarna, samt en tydligare förklaring kring de vertikala avgränsningarna i plankartan.

VÄSTERBOTTENS ORNITOLOGISKA FÖRENING, VOF

Yttrande från VOF rörande planer på gång och cykelbroar till norra delen av Ön över Lillån och Storån, Ume älv.

Av nedanstående artlista framgår att under de tre senaste åren har åtta sparsamt – sällsynt förekommande samt fyra mer talrikt förekommande, rödlistade, fågelarter i Västerbotten noterats med häckningskriterium på norra Ön inom det område som i Artportalen benämns ”Brukshundsklubben, Ön, Umeå” (se karta nedan).

Sommargyllingen är en av Sveriges mest sällsynta häckfåglar, med en stam i vårt land som beräknas omfatta 120 par (alla i Sydsverige, främst i Skåne). Arten är känd för sina höga och specifika miljökrav avseende de lövskogsområden som den bebor.

Av de uppräknade arterna är den mindre hackspetten den som mest påtagligt skulle drabbas av byggnationer av gång- och cykelvägar till och från

norra Ön. Arten lever främst i den gråalsdominerade strandskogen på norra Ön. Där har arten en känd förekomst sedan cirka 50 år.

Västerbottens Ornitologiska Förening avråder således till byggnationer av de planerade gång- och cykelbroarna på norra Ön på grund av i denna inlaga angivna uppgifter.

Nedan karta och artlista och detaljerade uppgifter hämtade från Artportalen, sökning ”Rödlistade arter, Brukshundsklubben, Ön, Umeå 2022 – 2025

Fynd i Artportalen, sökning ”Rödlistade arter, Brukshundsklubben, Ön, Umeå 2022 – 2025” utförd 14.3 2025. Endast arter med häckningskriterier är med på listan i denna inlaga.

Den stora cirkeln, med en grön och röd, fylld, cirkel i mitten avser sökområdet ”Ön, Brukshundsklubben, Umeå” på Artportalen.

Artlista:
Drillsnäppa: Ett ex 21.6 2024.
Mindre hackspett: En hanne besöker bebott 23.6 2023. En hanne permanent revir 11.4 - 16.5 2024.
Ärtsångare: En sjungande hanne 21.6 2024.
Grönsångare: Max 3 sjungande hannar 14 - 30.6 2022. En sjungande hanne 25.5 - 6.6 2023.
Talltita: En sjungande hanne 20.3 2023.
Sommargylling: En sjungande, adult hanne på Ön, öster och nordost om Brukshundklubben i östra strandskogen 14 – 15.6 2022. Arten är en stor raritet i Västerbotten.
Rosenfink: En sjungande hanne 20.5 2023. Två sjungande hannar 30.5 2023. Ett par i lämplig häckningsbiotop 31.5 2024.
Gulsparv: 2 sjungande hannar 16.4 2023. En sjungande hanne 31.5 2024.

Dessutom finns åtskilliga fynd under häckningstid inom området av mer talrikt förekommande, rödlistade arter, såsom björktrast, rödvingetrast, svartvit flugsnappare och grönfink.

Kommentar

En specifik artskyddsutredning tas fram för planen i vilken påverkan på fridlysta arter såsom fladdermöss och fågelarter beskrivs och bedöms. Artskyddsfrågan kommer också att hanteras inom ramen för den miljökonsekvensbeskrivning som görs för både detaljplanen och tillståndsprövningen för vattenverksamhet.

YTTRANDE 1

Har man tagit hänsyn till "segelhöjd" under broarna så att båtar kan komma till och ifrån Umeå centrum? Om man vill att Umeå ska vara en "sjöstad" bör detta tas i beaktande gällande utformningen av broarna.

Kommentar

Gång- och cykelbroarnas höjd över vattenytan regleras inte i detaljplanen. Detta för att inte planen ska utgöra ett hinder vid kommande projektering eller i det långsiktiga perspektivet om andra behov kring broarnas funktion eller utformning skulle uppstå.
I det arbete kring broarnas gestaltning och utformning, som sker parallellt med detaljplanen, har man utgått från samma segelfria höjd som Kyrkbron har. Detaljutformningen av broarna kommer slutligt att regleras inom parallell process för ansökan om tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken.

YTTRANDE 2

För det första så måste jag säga att broarna är väldigt fina, särskilt den som går över Lillån och ska påminna om flottningsepoken. Däremot så har jag synpunkter på broarnas ”räcken” där jag tycker det verkar som att dom ska vara glasförsedda, likadant som t.ex. Kolbäcksbron. För det första så är sådana glas under stora delar av året väldigt smutsiga och förfulande, om man inte ska tvätta dom med jämna mellanrum vilket kommer att öka underhållskostnaderna. För det andra så hindrar det snöröjningen när det inte går att bli av med snön för snöröjarna, vilket bör betyda att det blir en fördyring. Så mitt förslag är att använda typ ett vanligt metallräcke med öppningar istället. Ytterligare ett problem skulle kunna vara risk för skadegörelse och att glasen slås sönder och dom lär ju kosta en del att reparera?

Kommentar

Detaljplanen kommer inte att reglera vilka material broarna ska byggas av. Samtidigt med detaljplanen pågår en designprocess kring broarnas utformning. I det designförslag som hittills tagits fram har man inte föreslagit räcken i glas.

YTTRANDE 3

Trevligt att broarna äntligen byggs! Ser rätt bra ut – men nog kan väl även bron över Storån byggas i trä, som matchar Konstnärligt campus? Och lite, lite högre bör den nog vara för att möjliggöra båtrafik – varje meter har betydelse.

Kommentar

Detaljplanen kommer inte att reglera vilka material broarna ska byggas av eller broarnas höjd över vattenytan. I det arbete kring broarnas gestaltning och utformning, som sker parallellt med detaljplanen, har man utgått från samma segelfria höjd som Kyrkbron har.

YTTRANDE 4

Tydlig separering mellan cykel och gångväg, ej bara ett streck eller dyligt.

Kommentar

Detaljplanen reglerar inte broarnas utformning i detalj. Hur de olika trafikslagen ska skiljas åt på bron hanteras i detaljprojekteringen.

YTTRANDE 5

Jag tycker man har tänkt dåligt på höjden på broarna med tanke på fritidsbåtstrafiken på älven, speciellt på Storån där man nu begränsar höjden på fritidsbåtar som kan passera. Jag vet att höjden är begränsad på grund av kyrkbron men tycker inte det är anledning till att hindra trafik ända upp till den. Jag tycker även att bron över Lillån verkar vara lite väl låg. På den sidan begränsas höjden av de befintliga broarna men på illustrationen så verkar den vara lägre än de broarna. Ser även problem med hur nära brostöden är mellan varandra på bron över Lillån. Enligt illustrationen så är det otydligt om en fritidsbåt tar sig mellan brostöden. Sammanfattningsvis så menar jag att Umeå kommun inte har lagt tillräcklig tanke på fritidsbåtstrafiken utefter älven, ett ämne som är väldigt dåligt uppmärksammat av Umeå kommun.

Kommentar

Detaljplanen kommer inte att reglera broarnas höjd över vattenytan. Detta för att inte planen ska utgöra ett hinder vid kommande projektering eller i det långsiktiga perspektivet om andra behov kring broarnas funktion eller utformning skulle uppstå.

De nya gång- och cykelbroarna kommer att ha en viktig funktion för de hållbara färdsätten och rekreation centralt i Umeå och därför är tillgängligheten över broarna en viktig förutsättning för utformningen. Det innebär bl.a. att man jobbar med flacka lutningar och anslutningar i befintliga marknivåer. I det arbete kring broarnas gestaltning och utformning, som sker parallellt med detaljplanen, har man utgått från samma segelfria höjd som Kyrkbron har.

Planhandlingarna kommer att kompletteras med tydligare illustrationer som bättre beskriver broarnas skala.

YTTRANDE 6

Jag lämnade synpunkter när den fördjupade översiktsplanen för Ön skulle tas fram och dessa gäller fortfarande. När det gäller brobygge: Se till att brofästet på Tegssidan lirar med "Västbergsbacken" bakom sjukhemmet och inte förstör förutsättningar för barn och vuxna att åka pulka och skrana. Allmänt: Se till att bevara så mycket som möjligt av naturmiljön längs strandbrinkarna på Teg och Ön. Tillgänglighet är en av flera aspekter. Natur- och rekreationsvärdet blir aldrig större än det är nu, innan utbyggnad.

Kommentar

Placeringen av brofästet på Tegssidan ska utformas så att det inte inkräktar på pulkabacken. Däremot kan det komma att finnas avspärrningar i närområdet under byggtiden. Utgångspunkten i brofästenas placering och utformning är att de ska göra så litet intrång som möjligt i de befintliga naturmiljöerna. Detsamma gäller för placering och utformning av gång- och cykelvägen över Ön.

YTTRANDE 7

Vi tycker att den segelfria höjden på alla framtida broar bör vara minst 6 meter vid medelvattenstånd. Vi har tidigare planer på att ev kunna lägga till med vårt fartyg r/v Botnica utanför Curiosum / Konstnärligt campus men det kommer inte att gå om broarna blir för låga.

Kommentar

Detaljplanen kommer inte att reglera broarnas höjd över vattenytan. Detta för att inte planen ska utgöra ett hinder vid kommande projektering eller i det långsiktiga perspektivet om andra behov kring broarnas funktion eller utformning skulle uppstå.

I det arbete kring broarnas gestaltning och utformning, som sker parallellt med detaljplanen, har man utgått från samma segelfria höjd som Kyrkbron har.

YTTRANDE 8

Umeå kommun ska uppenbarligen inte bygga broar, lex Lundabron. Sluta slösa med massa pengar!

Kommentar

De två broarna är en viktig del i den infrastruktur som behövs för att Umeås fortsatta utveckling ska kunna ske hållbart. Broarna kommer att

sammanbinda stadsdelarna på norra och södra sidan älven via den planerade bebyggelsen på norra Ön.

Broarna är viktiga för utvecklingen av den nya stadsdelen på Ön, men också värdefulla för hela Umeå. Nya broar skapar nya genvägar/förbindelser i staden, vilket innebär att avstånden mellan målpunkter krymper och gör det enklare för många Umeåbor att ta del av stadens utbud. Broarna gör att tillgängligheten ökar och nya stråk skapas. Det blir både enklare och mer attraktivt att gå och cykla än att använda bilen.

YTTRANDE 9

Jag har synpunkter på bron mellan konstnärligt campus och ön. Här har Umeå stad en möjlighet att få ett nytt kännetecken genom en bro som sticker ut konstnärligt samt får en belysning som förstärker brons uttryck under den mörka årstiden. Den bro som ska byggas längre fram mellan ön och Öbacka strand bör få samma utformning som vid konstnärligt campus. Sticker broarna ut kommer många att tycka att broarna är vackra/häftiga dvs de som bor i Umeå tycker broarna berör dem. Broar som sticker ut d v s inte ser ut som alla andra gör att de blir fotograferade och bilderna kommer spridas runt om i Sverige och världen. Det gäller att förstärka Umeå stads varumärke.

Kommentar

Detaljplanen kommer inte att reglera utformning eller belysning av broarna. Parallellt med detaljplanen pågår ett arbete kring broarnas gestaltning och utformning som sedan kommer att ligga till grund för kommande tillståndsansökan och projektering.

YTTRANDE 10

Förslaget bör i dess nuvarande form stå i uppenbar kontrast till Umeå kommuns, EUs och FNs miljömål om klimatneutralitet till 2045? Förslaget bör i allmänhetens intresse förtydliga dess koldioxidavtryck i form av CO2e och hur det kan genomföras och samtidigt möta miljömålet. Om detta inte kan uppnås bör planen rivas upp.

Kommentar

De två broarna är en viktig del i den infrastruktur som behövs för att Umeås fortsatta utveckling ska kunna ske hållbart. Broarna kommer att sammanbinda stadsdelarna på norra och södra sidan älven via den planerade bebyggelsen på norra Ön. Nya broar skapar nya genvägar/förbindelser i staden, vilket innebär att avstånden mellan målpunkter krymper och gör det enklare för många Umeåbor att ta del av stadens utbud. Broarna gör att tillgängligheten ökar och nya stråk skapas. Det blir både enklare och mer attraktivt att gå och cykla än att använda bilen.

YTTRANDE 11

Idag är Fågelstigen hårt belastad av gång och cykeltrafik. Trafiken från gång och cykeltrafikanter är inte anordnat på ett samlat sätt utan sker som varje trafikant önskar på Fågelstigen.

Det utgör i hög grad en risk för att olyckor kan inträffa för dessa trafikanter då de är mycket svåra att upptäcka för fastighetsägare (fordonsägare) på Fågelstigen. Under vintertid ökar risken ytterligare för att olyckor kan inträffa genom att man periodvis inte kan mötas två bilar på vägen pga av snömassorna som bildas på Fågelstigen. Idag tar inte gång och cykeltrafikanter hänsyn till att bilar inte kan mötas på vägen utan genar/korsar som de önskar mellan de mötande bilarna.

Genom den nya bron är det högst sannolikt att gång och cykeltrafiken ytterligare ökas på Fågelstigen. Därav vore det önskvärt anvisa hur gång och cykeltrafikanter ska färdas säkert på Fågelstigen på ett samlat och strukturerat sätt för att förhindra att olyckor inträffar mellan de olika trafikanterna.

Kommentar

Den planerade gång- och cykelbron över Lillån planeras ansluta till befintlig gång- och cykelbana vid Tegs äldrecenter med koppling till befintlig gång- och cykelväg utmed Norra Obbolavägen. Utifrån var de större målpunkterna finns lokaliserade så bedöms ökningen på Fågelstigen bli relativt liten. Idag samsas cyklister på samma yta som bilar på Fågelstigen. Låga fordonsflöden gör att det bedöms vara en lämplig lösning.
Gatuutrymmet längs Fågelstigen är bara 10 meter brett vilket är för smalt för att anlägga en separat gång- och cykelväg.

YTTRANDE 12

Jag tänker att det begränsar användningen av Umeälven som en möjlig transportväg för framtida tunga och skrymmande transporter om bron över Storån byggs med lägre seglingsfri höjd än kyrkbron. Det finns exempelvis 3 båtar som används som populära restauranger längs umeälvens norra strand. Med en låg bro mellan ön och norrsidan hindras alla möjligheter till liknande nya eller kompletterande inslag. Älven har i alla tider tjänat som en transportled för Umeåborna. Stäng inte den möjligheten för framtida invånare.

Kommentar

Detaljplanen kommer inte att reglera broarnas höjd över vattenytan. Detta för att inte planen ska utgöra ett hinder vid kommande projektering eller i det långsiktiga perspektivet om andra behov kring broarnas funktion eller utformning skulle uppstå. I det arbete kring broarnas gestaltning och utformning, som sker parallellt med detaljplanen, har man utgått från samma segelfria höjd som Kyrkbron har.

YTTRANDE 13

I samrådshandlingarna hittar jag inget om broarnas segelfria höjd. Eftersom en bro begränsar framkomligheten på vatten så bör väl även broarnas höjd finnas med i samråd och tillståndsansökan? Kanske broarnas höjder finns nämnda i de underliggande dokument som refereras till i detaljplanen?

Älven är sedan tidigare kraftigt begränsad av Obbolabron (10 m), båda järnvägsbroarna/Kolbäcksbroarna (3,6 m resp 9 m) och av Kyrkbron (3,8 m). Hur säkrar man att man inte ytterligare begränsar höjderna och avskär staden från havet? Dvs att de nya broarnas höjder inte ytterligare begränsar fria höjden upp till Kyrkbron.

Obs att dom angivna segelfria höjderna är med marginal för t ex högt vattenstånd. Verkliga höjderna är högre (minst 0,5 m) mätt från normalvattenstånd. www.transportstyrelsen.se/TSFS/TSFS%202019_12k.pdf

Kommentar

Detaljplanen kommer inte att reglera broarnas höjd över vattenytan. Detta för att inte planen ska utgöra ett hinder vid kommande projektering eller i det långsiktiga perspektivet om andra behov kring broarnas funktion eller utformning skulle uppstå. I det arbete kring broarnas gestaltning och utformning, som sker parallellt med detaljplanen, har man utgått från samma segelfria höjd som Kyrkbron har.

YTTRANDE 14

Hur höga blir broarna? Tycker de ser låga ut på bilderna men hoppas jag har fel. Jag tycker att det är viktigt att båtar också kan trafikera älven.

Kommentar

Detaljplanen kommer inte att reglera broarnas höjd över vattenytan. Detta för att inte planen ska utgöra ett hinder vid kommande projektering eller i det långsiktiga perspektivet om andra behov kring broarnas funktion eller utformning skulle uppstå. I det arbete kring broarnas gestaltning och utformning, som sker parallellt med detaljplanen, har man utgått från samma segelfria höjd som Kyrkbron har.

YTTRANDE 15

Önskar separata tydligt markerade gångväg respektive cykelväg och med generös bredd. GC-väg vid nya Carlslundskolan bra exempel.

Kommentar

Detaljplanen reglerar inte bredden på gång- och cykelbroarna. De nya gång- och cykelbroarna planeras med en minsta bredd av 8 meter vilket ger gott om utrymme för både gående och cyklister. Broarna kommer att få en

separering mellan fotgängare och cyklister likt gång- och cykelvägen vid Carlslundsskolan men med ännu mer utrymme för respektive trafikslag.

YTTRANDE 16

Vi är positivt inställda till byggnationerna & broarna men vi är lite fundersamma angående byggnationernas påverkan på erosion längs med vår fastighet. Varför har man inte kontrollerat båda sidorna av ön? Hur kommer strandskoningen & brobyggnationen som ska göras uppströms påverka vår fastighet? Vi ska egentligen göra en strandskoning på vår fastighet, men efter att ha läst Tyrens utredning, känner vi oss tveksamma då vi uppenbart kom få ett förändrat flöde i älven? Frågan vi ställer oss är om kommunen kommer ta några kostnader för strandskoning på vår fastighet? Varför har vi inte fått dokumentation utskickat pappersvägen som berörd fastighet? Varför anses vi inte vara berörd fastighet då byggnationerna kommer påverka älvens cirkulations flöde? Är det en miss ifrån kommunens sida att man inte kontrollerat båda sidorna på ön?

Kommentar

I den erosions- och stabilitetsutredning som är gjord, i vilken man har föreslagit stabilitetsåtgärder längs stränderna, har båda sidorna av Ön utretts, men omfattar endast det områden som berörs av detaljplanen för norra Ön. Den detaljplan som nu varit på samråd omfattar bara de två norra gång- och cykelbroarna samt en sammanbindande gång- och cykelväg dem emellan över norra delen av Ön. De nya broarna bedöms inte påverka förutsättningarna för er fastighet och därför har ni inte heller fått utskicket.

YTTRANDE 17

The idea of a bridge is appealing—it would provide pedestrians with a way to cross and access the island. However, is a steel-and-concrete structure, with its particular aesthetic, truly in harmony with the buildings along the river? Could we instead envision a bridge that offers more than just passage? From an aesthetic and environmental perspective, shouldn’t the design be as refined and sensitive as possible? Rather than large, intrusive pillars in the water, could it be lighter, more delicate, and integrated into the landscape with greater care? This may well be the last bridge built across the river—shouldn’t it be one that fosters harmony, respects nature, and even contributes to the ecological health of the river? Could it be designed to enhance water quality and promote wildlife, recognizing that we must design for more than just humans? These are crucial questions that the current generic bridge design fails to address. Yes, new bridges can be valuable, but the continuation of so-called “sustainable” real estate projects must be critically examined.

This island might be the last remaining green space in Umeå’s center. In major cities worldwide, the importance of preserving such spaces is widely recognized—shouldn’t we cherish this one rather than risk scarring it forever with irreversible development? Instead

of more real estate, could we rewild the island, enhancing it for both Umeå's residents and the surrounding ecosystem? This is a question that must be asked. If you'd like to discuss this further, you can reach me by email. Many students and teachers from the Umeå School of Architecture share these concerns and question the continued reliance on outdated urban planning strategies.
P.S. There is an architecture school right here in Umeå—why not collaborate with them?

Kommentar

The two bridges are an important part of the infrastructure needed for Umeå's continued sustainable development. The bridges will connect the districts on the northern and southern sides of the river via the planned development on northern Ön. The detailed plan will not regulate the design or lighting of the bridges. Parallel to the detailed plan, work is ongoing regarding the design and appearance of the bridges, which will then form the basis for future project planning.

YTTRANDE 18

Jag bor precis där bron över Storån (kanske) ska byggas. Vill bara uttrycka min oro att min uteplats och balkong kommer att vara obrukbara under ett par år pga. tunga maskiner och byggdamm. Hade önskat att bron byggdes närmare stan, kanske i höjd med bildmuseet/arkitekthögskolan.

Kommentar

Gång- och cykelbrons placering över Storån följer placeringen i översiktsplanen och har valts både ur perspektivet att den ska vara till nytta för många men också utifrån praktisk genomförbarhet och möjligheten att ansluta till befintlig trafikstruktur. Ett genomförande av detaljplanen och konsekvenser också under byggskedet kommer att tydligare beskrivas i miljökonsekvensbeskrivningen som biläggs detaljplanen i granskningsskedet och den parallella ansökan om tillstånd för vattenverksamhet.

YTTRANDE 19

Först och främst: Kul med detta broprojekt, det kommer att bli riktigt bra då det är klart.

Positivt att pulkabacken Västerbergsbacken skyddas och blir mer lättåtkomlig för fler barn kommande generationer på båda sidor av älven. Förhoppningsvis kan området runt backen ner mot älven på sikt förädlas med grillplats, vindskydd och kanske även en badbrygga på sommaren. Som närboende kommer vi såklart att bli störda under byggtiden av buller från pålning och materialtransporter, men här litar jag på att detta kommer att planeras på bästa sätt för att minimera påverkan. Ett förslag är här att så långt det är möjligt nyttja ytorna på Ön för materiallagring samt övriga behov byggprojektet har (bodar etc.) då detta skapar minst påverkan för boende i området. De största farhågorna jag har är det relativt stora

arbetsområde som markerats ut på kartan i parken mellan Tegs äldreboende och Tegsgårdens herrgård. Vårt önskemål är här att en långsiktig plan för parkmiljön och eventuella nya gång/cykelvägar kring byggnadsminnet tas fram samt att en inventering och bevarandeplan för matkällaren som tidigare hörde till fastigheten inkluderas.

Kommentar

Detaljplanen är avgränsad till att omfatta bara det område som krävs för gång- och cykelbroarna, deras brofästen, anslutningar till befintliga gång- och cykelstråk på Teg respektive Öbackasidan samt gång- och cykelväg över norra Ön – d.v.s. den långsiktiga markanvändningen. Detaljplanen reglerar inte tillfällig markanvändning under byggskedet. Detaljplanens konsekvenser beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen tillhörande planen.

Parallellt med detaljplanen söks tillstånd för vattenverksamheten, enligt 11 kap miljöbalken. Det tillståndet är avgränsat att omfatta hela det område som påverkas av broarna på kort, medellång och lång sikt. Med kort sikt avses normalt miljöeffekter som uppstår under anläggningsskedet. Med medellång sikt tittar man på miljöeffekter som kan uppstå under brons drifttid och på lång sikt de miljöeffekter som riskerar att kvarstå även efter avveckling. Detta innebär att arbetsområdet som påverkas av miljöeffekter under anläggningsskedet av bron kommer att ingå i den kommande miljökonsekvensbeskrivningen för vattenverksamhet.

YTTRANDE 20

Svårt att som vanlig medborgare förstå hur stort detta projekt är. Förstå vad det får för konsekvenser för älven, miljön, och naturen i stort. Svårt att ha nån uppfattning redan nu. Men vis från tidigare brobyggen (här och i Skellefteå tex.) måste det ju vara fullkomligt, fullkomligt säkert att klara bygget i tid för att få EU-pengarna, för att man över huvudtaget ska starta.

Kommentar

Syftet med detaljplanen är att skapa förutsättningar för nya gång- och cykelbroar då planen reglerar hur kommunens mark och vatten får användas. Konsekvenser för älven, miljön, och naturen i stort kommer att redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen tillhörande detaljplanen.

Ett genomförande av planen kräver också att tillstånd om vattenverksamhet erhållits. Detaljplanen ger förutsättningar för möjligheten att ta del av beviljat Stadsmiljöavtal, för medfinansiering av genomförandet. Definitivt beslut om byggstart har inte fattats av kommunen i dagsläget.

YTTRANDE 21

Det är nu tredje gången jag lämnar in synpunkter gällande detaljplaner för Ön i Umeå. Vid de två andra detaljplanerna har ingen från berörd avdelning

på Kommunen bemödat sig att svara på frågor eller synpunkter som lämnats. Har inga större förhoppningar att det sker denna gång heller. Samrådsförfarandet är bara ett spel för galleriet som man brukar säga när allt egentligen är bestämt på förhand.

Denna detaljplan gällande två GC-broar saknar helt grund in något aktuellt behov för oss som bor på Ön. Det finns behovsmässigt ingen anledning av dessa broar så länge exploateringen av norra Ön är ett reellt beslutat och godkänt projekt. Det är lång ifrån säkert att norra Ön överhuvudtaget blir av. Lägg resurser och pengar där det finns ett faktiskt behov. Om alla miljoner som utredningar kostat i stället satsats på nuvarande bron över Lillån hade den både varit ny, bred och trafiksäker. Vi är i mycket större behov av en trafiksäker GC-bro över Lillån för alla de oskyddade trafikanter som behöver samsas med dubbelriktad trafik på den smala befintliga bron. Det finns ingen bro eller plats i Umeå Kommun som så osäker för oskyddade gång och cykelåkare som just bron över Lillån. Här åker lastbilar med gods, hjullastare med fulla grusskopor, bilar, cyklister, motionärer och små skolbarn huller om buller med stora risker för personskador utan att Ni med planeringsmonopol gör något. Ni ansvariga säger att Lillåbron är godkänd gällande dåtidens regler men faktum är att den snarast är livsfarlig! Jag förutsätter att ansvarige om det nu finns någon ställer sig upp när ett skolbarn blir skadat och tar på sig ansvaret. Jag och många på Ön vill och tycker det är mycket viktigare att nuvarande bro över Lillån åtgärdas snarast än att orimligt mycket resurser och skattepengar läggs på två helt omotiverade skrytbroar till projekt. Bron från Ön (mitten av planerat bostadsområde) till norra sidan förkortar avståndet till centrum från 2000 m till 1200 m. Endast 800 m kortare väg än idag, till vilken kostnad och nytta? Broar är inte billiga! Lundabron, Västra länken bron och Karlsgårdsbron i Skellefteå är tre skrämmande exempel. Bron från Ön till Tegssidan, vem är den till för? Om nya bil bron byggs och nuvarande bron över Lillån omvandlas till GC-bro vad behövs ytterligare en GCbro till? Två GC-broar på ett avstånd om 400 m, det måste vara feltänkt! Bron hamnar nära äldreboendet på Teg. Visst ingår det i planerna och budgeten att åldringarna får mer personal som kan ta dem ut på bron till Ön? Kanske det är därför det ska byggas en bro!? Det kanske är förklaringen. Läget för bron kommer väldigt nära Vestbergs pulkbacke. Den får inte förstöras av broplanerna utan att i så fall ersättas med annan motsvarande backe. Sluta slänga skattepengar på broar, utredningar och annat innan ni vet att projektet norra Ön är genomförbart.

Kommentar

Synpunkter som lämnas i samråd sammanställs och bemöts i en samrådsredogörelse. Samrådsredogörelsen offentliggörs till detaljplanens granskningsskede, som är nästa tillfälle att lämna synpunkter, på det justerade planförslaget. Projektet Norra Ön är ett stort projekt som av olika anledningar innehållit flera delprocesser som resulterat i att parallella planärenden slagits ihop respektive brutits ur det stora detaljplaneärendet. Det är olyckligt om det skapat förvirring.

De två nya broarna är en viktig del i den infrastruktur som behövs för Umeås fortsatta utveckling ska kunna ske hållbart. Broarna kommer att sammanbinda stadsdelarna på norra och södra sidan älven via den planerade bebyggelsen på norra Ön och bli en värdefull genväg för fotgängare och cyklister till stora målpunkter i staden. Pulkabacken kommer att vara kvar även i framtiden.

Ändringar efter samråd

Planhandlingarna ändras på följande punkter:

Plankartan

- Planområdet justeras efter justerat läge för gång- och cykelbro över Lillån.
- Regleringen av vertikal avgränsning av gång- och cykelbroar samt vattenområde justeras och förtydligas

Planbeskrivningen

- Resultatet från miljökonsekvensbeskrivningen arbetas in i planbeskrivningen.
- Beskrivningar revideras och förtydligas utifrån inkomna synpunkter och nya underlag.

Detaljplanering, Umeå kommun februari 2026

UMEÅ KOMMUN

Utlåtande

Diarienummer: BN-2024/00060

Detaljplan för fastigheten
Ön 1:96 m.fl. - broetapp
inom Ön i Umeå kommun, Västerbottens län

Ett förslag till detaljplan för fastigheten Ön 1:96 m.fl. - broetapp har upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Syftet med planen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för infrastruktur i form av två gång- och cykelbroar samt förbindelse mellan dem på norra Ön.

Samråd och granskning

Planen handläggs med utökat planförfarande och har varit föremål för samråd under tiden 2025-02-17 t.o.m. 2025-03-14 samt granskning under tiden 2026-02-20 till 2026-03-22. Samrådskrets, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Följande skriftliga synpunkter har inkommit under granskningen:

LÄNSSTYRELSEN

Har inkommit med ett yttrande, 2026-03-20, som redovisas i sin helhet nedan. Därefter inkom ett kompletterande granskningsyttrande, 2026-04-28, som också det redovisas i sin helhet nedan.

Granskningsyttrande 2026-03-20;

Beskrivning av ärendet
Detaljplanen har överlämnats till Länsstyrelsen för granskning i enlighet med 5 kap. 20 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Detaljplanen handläggs med utökat förfarande.
Enligt 5 kap. 22 § PBL ska Länsstyrelsen under granskningstiden yttra sig över planförslaget, om planförslaget enligt Länsstyrelsens bedömning innebär att någon av överprövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL inte följs eller tillgodoses.

Syftet med detaljplanen
Syftet med planen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för infrastruktur i form av två gång- och cykelbroar samt förbindelse mellan dem på norra Ön.

Detaljplanens överensstämmelse med översiktsplanen

Umeå kommun
Postadress: 901 84 Umeå
Besöksadress: Skolgatan 31A
Telefon: 090-16 10 00 (växel)
Webbplats: www.umea.se/kommun

Detaljplanering
Telefon: 090-16 64 90
Mejladress: detaljplanering@umea.se
Webbplats: www.umea.se/detaljplanering

Länsstyrelsen bedömer att detaljplaneförslaget överensstämmer med översiktsplanen enligt 4 kap. 33 § p.5 PBL.

Länsstyrelsens synpunkter - prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL
Länsstyrelsen bedömer, med hänsyn till prövningsgrunderna i 11 kap. 10 § PBL och nu kända förhållanden, att ett antagande av detaljplanen inte kommer att prövas. Geotekniska förutsättningar är dock inte ännu bedömda, se avsnitt Geoteknik nedan.

Miljökvalitetsnormer
Närområdet kring vattenförekomsten är påverkat av bebyggelse och vägar till ca 40 %. Detta ger en preliminär klassificering av vattenförekomstens hydromorfologi som motsvarar otillfredsställande status. Bedömningen baseras på en nationell GIS-analys av digitaliserade satellitdata över markanvändning i kombination med en fördjupad analys av flygfoton av området. Dessutom är Lillåns fåra och stränder kraftigt påverkad av flottningsverksamhet eftersom i stort sett hela sträckan utnyttjades som skiljeställe för timmer. Rester av denna verksamhet finns kvar i form av strandskoningar, brofästen och andra strukturer. Denna påverkan är i nuläget inte inräknad i bedömningen, vilket gör att graden av hydromorfologisk påverkan sannolikt är underskattad. En försämring i hydromorfologin riskerar även att försämra biologiska kvalitetsfaktorer genom att livsmiljöer för djur och växter ytterligare begränsas eller försämras. Det gör därmed att övergripande ekologisk status riskerar att försämras i vattenförekomsten.

Dessa uppgifter är ännu inte kvalitetssäkrade och kan komma att korrigeras fram till samrådet om åtgärdsprogram, förvaltningsplan och miljökvalitetsnormer för vatten för perioden 2028-2033 som inleds 1 november 2026. Ytterligare påverkan kan innebära en försämring av status för de morfologiska kvalitetsfaktorerna för Lillån.

Geoteknik
För de geotekniska förutsättningarna kan länsstyrelsen i nuläget inte lämna något yttrande. Länsstyrelsen har begärt in yttrande från Statens Geotekniska Institut (SGI) avseende de geotekniska förutsättningarna i området. SGI har meddelat att de ej har möjlighet att lämna yttrande inom önskad tid, men att ett yttrande kommer att upprättas. När detta mottagits av länsstyrelsen kommer slutsatserna i yttrandet att kommuniceras med kommunen.

Övriga frågor

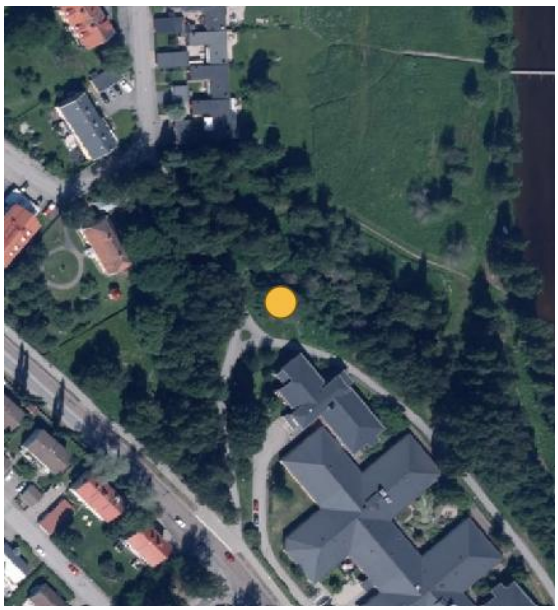
Kulturmiljö
Planbeskrivningen har uppmärksammat att byggnadsminnet Tegsgården från 1825 (som är skyddat enligt kulturmiljölagen) är beläget strax intill planområdet.

Beskrivningen har dock inte uppmärksammat att det finns en jordkällare i anslutning till landfästet på brons södra del. Jordkällaren har hört till byggnadsminnet Tegsgården, men ligger inte längre inom den fastigheten. På laga skifteskartan från 1876-77 finns två byggnader utritade nära denna yta (se markering av platsen nedan), möjligen kan en av dessa vara jordkällaren. Status och det kulturhistoriska värdet på jordkällaren är dock oklart i dagsläget.

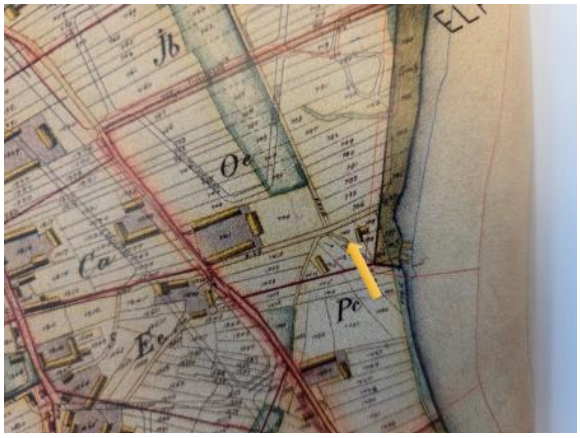
Vad gäller Öns nordvästra del så berör planen inte några lagskyddade kulturhistoriska värden eller andra kulturvärden av större betydelse.

Jordkällaren till vänster i tät vegetation.

Ungefärlig gul inprickning av jordkällaren på kartan. Tegsgården till vänster om den gula pricken.

Tegsgården under Oe, den gula pilen markerar ungefärlig placering av jordkällaren.

Naturmiljö

Naturmiljö allmänt

Planförslaget har bedömts innebära stora negativa konsekvenser på naturmiljön. På grund av områdets värden kommer flera anpassningar vara nödvändiga vid byggnationen tex. anpassad belysning, tidsreglering för när avverkningar kan genomföras, minskad yta för arbetsområde, faunadepåer, grumlingsförebyggande åtgärder, anpassad utformning av erosionsskydd/brofästen etc. Flera av dessa kan hanteras i tillståndsprövningen för vattenverksamheten som löper parallellt med planprocessen.

I MKB:n uppges: *”samtidigt innebär planförslaget att kvarvarande lövskogsmiljöer på norra Ön blir än mer känsliga för fler framtida ingrepp som ytterligare spär på de kumulativa effekterna i detta avseende”.* Fler exploateringar planeras på Ön, varpå det är viktigt att kommunen är medveten om att planförslaget i sin nuvarande form minskar marginalerna för annan exploatering i närområdet. Att anpassa utformningen och arbeten för denna åtgärd så att påverkan minimeras på naturmiljö och arter bör således vara av stort intresse för kommunen.

Generellt biotopskydd:

Biotopskyddsdispens har i MKB:n bedömts behövas för en allé vid Fiskegränd, om en arbetsväg behövs där. Detta omnämns inte i planbeskrivningen men behöver fångas upp av kommunen så att en dispens söks i god tid innan eventuellt utförande.

Artskyddsförordningen

- Det kan krävas en artskyddsdispens för fladdermöss.

Motivering: Precis som kommunen själva har bedömt för den andra planen på Ön (Norra ön bebyggelse) så ska påverkan på viloträd för fladdermöss ses som en förbjuden åtgärd och därmed hanteras med artskyddsdispens. Om det träd där spår från fladdermöss har dokumenterats behöver tas ned

eller att trädets funktion som viloplats påverkas negativt, krävs således en artskyddsdispens.
Skyddsåtgärder som måste utföras för att minimera påverkan på fladdermöss är för övrigt: jordkällaren på Teg ska skyddas under arbetets gång, belysning ska anpassas och regleras på broar och GC-väg. Det bör övervägas att införa reglering av belysning redan i planbestämmelserna.

- Ett minskat arbetsområde är nödvändigt för att minimera påverkan på vitryggig hackspett.

Motivering: 2 ha av det 20 ha värdefulla lövskogshabitatet på Norra Ön uppges i underlagen vara föremål för avverkning. Vad en sådan förlust av habitat kan innebära för vitryggig hackspett är inte helt lätt att avgöra. Gränsdragningen mellan en tillåten åtgärd till en otillåten åtgärd är inte skarp, varpå målet måste vara att hålla ned påverkan till ett minimum. Länsstyrelsen anser att det planerade markanspråket ligger i gränslandet och att det därmed inte är uppenbart att påverkan blir så liten att förbuden i artskyddsförordningen inte utlöses. Däremot ser Länsstyrelsen att det finns möjligheter att minska ned arbetsområdet och därmed spara betydligt mer av värdefulla lövskogshabitat än vad som nu är planerat. Genom att anpassa arbetsområdet till det absolut nödvändigaste finns det enligt Länsstyrelsens mening möjlighet att begränsa habitatförlusten så att förutsättningarna att kunna utföra planförslaget utan föregående artskyddsdispens ökar avsevärt.

- För övriga fågelarter, djur och växter ser länsstyrelsen ingen överhängande risk att förbuden i artskyddsförordningen utlöses. Dock krävs försiktighetsåtgärder och hänsyn vid utförandet.

Vidare bör kommunen vara medveten om att flera av slutsatserna från artskyddsutredningen (tex. för mindre hackspett) baserar sig på att arealen livsmiljö inte minskar lokalt på norra Ön i övrigt. Huruvida förbuden i artskyddsförordningen utlöses kan därmed förändras beroende på hur andra planer och exploateringar hanteras i närområdet.

Kompletterande granskningsyttrande 2026-04-28;

Länsstyrelsen har 2026-03-20 lämnat granskningsyttrande för rubricerad detaljplan. Vid detta datum saknades yttrande från Statens Geotekniska Institut. Yttrandet har sedermera inkommit och med anledning av vad som där framförs lämnas detta kompletterande granskningsyttrande.

Prövningsgrunder enligt 11 kap. 10 § PBL
Yttrandet från SGI lyfter ett antal brister i detaljplanen gällande de geotekniska förutsättningarna för detaljplanens genomförande. Ett antagande av detaljplanen i dess nuvarande utformning kommer att prövas.

Geoteknik

SGI´s yttrande bifogas detta. Länsstyrelsen har tillsammans med kommunen haft digitalt möte med SGI. Länsstyrelsens slutsats är att kommunen behöver utreda och redogöra för följande: Redovisning av befintliga samt planerade förhållanden behövs för samtliga brofästen. Markens lämplighet ska vara prövad och det ska framgå med vilket underlag som prövningen har gjorts. När detta underlag finns tillgängligt behöver ett extra samråd ske med Länsstyrelsen gällande de geotekniska frågorna.

STATENS GEOLOGISKA INSTITUT, SGI

(yttrandet utgör bilaga till Länsstyrelsens kompletterande granskningsyttrande)

Statens geotekniska institut (SGI) har beretts möjlighet att yttra sig över rubricerad detaljplan. SGI:s yttrande avser geotekniska säkerhetsfrågor såsom ras, skred, erosion och geotekniska frågeställningar kopplade till översvämning. Grundläggnings- och miljötekniska frågor, såsom hantering av radon, ingår inte i vår granskning.

Underlag:

1. Plankarta. Umeå kommun, daterad februari 2026.
2. Planbeskrivning. Umeå kommun, daterad februari 2026.
3. Erosions- och åtgärdsutredning. Upprättad av Tyréns, daterad 2022-04-20.
4. Översiktlig broutredning Norra Ön-Åbackas. Upprättad av ÅF, daterad november 2019.
5. PM – Bro över Lillån. Upprättad av Bjerking & Rundquist, daterad 2025-06-13.
6. PM – Bro över Storån. Upprättad av Bjerking & Rundquist, daterad 2025-06-13.
7. Samrådsredogörelse. Umeå kommun, daterad februari 2026.
8. PM/Geoteknik – Stabilitet vid västra landfästet för ny GC-bro Östteg-Norra Ön. Upprättad av Tyréns, daterad 2025-12-15.
9. Geoteknisk stabilitetsutredning, Norra Ön, Umeå. Upprättad av Tyréns, daterad 2021-10-22.
10. MUR (Markteknisk undersökningsrapport)/Geoteknik, stabilitetsutredning Norra ön. Upprät-tad av Tyréns AB, daterad 2021-10-22.
11. MUR (Markteknisk undersökningsrapport)/Geoteknik, GC-bro Östteg. Upprättad av Tyréns, daterad 2026-01-23.
12. Markteknisk Undersöksöknings Rapport (MUR), Broetapp Norra Ön. Upprättad av LejonGEO, daterad 2024-08-15.

SGI:s synpunkter

SGI har under samrådsskedet yttrat sig, (2025-03-12 och dnr 4.3.1-2502-0294) och då framfört att:

A. Det saknas redovisning av fält- och laboratorieundersökningar på landsidorna, så stabilitetsberäkningarna för dessa brofästen kan betraktas som

översiktliga. Utredningen av stabiliteten för samtliga brofästen behöver uppfylla som lägst detaljerad utredningsnivå.

B. Läget för västra bron över Lillån har ändrats och beräkningen för denna behöver revideras.
C. Stabiliteten behöver redovisas för befintliga och planerade förhållanden.
D. Stabilitetshöjande åtgärder behövs för brostöden. En genomförbar lösning behöver redovisas i planskedet och det behöver införas bestämmelser i plankarta som säkerställer att åtgärder utförs.
E. Bottenytan vid landfästen och brostöd behöver erosionssäkras. I bestämmelserna i plankartan anges att ”…erosionsskydd får anläggas…”. SGI överlät till länsstyrelsen att avgöra om bestämmelsen är tillräckligt tydlig och säkerställer att erosionsskyddet utförs.
F. Det behöver utredas om stabilitetshöjande och erosionssäkrande åtgärder behöver utföras på landsidorna av de båda broarna.
G. Kommunen och länsstyrelsen rekommenderades att bedöma om planområdet behöver utökas och/eller bestämmelser införas som säkerställer att sidostabiliteten blir tillfredsställande.
H. Bedömning av odränerad skjuvhållfasthet bör ses över och motiveringen förtydligas.
I. De geotekniska handlingarna bör kompletteras med grafiska sammanställningar av härledda värden för skjuvhållfasthet kring brostöden. Det bör även förtydligas hur de lokala förhållandena vid brostöden förhåller sig i relation till det generella medelvärdet för skjuvhållfasthet inom utredningsområdet som helhet.

I samrådsredogörelsen [7] framgår att de geotekniska utredningarna ska ha kompletterats. I planhandlingarna ingår inga geotekniska utredningar eller marktekniska utredningsrapporter men [8], [9], [10], [11] och [12] har skickats till SGI efter förfrågan. SGI anser inte att kommunen visat i planhandlingarna att marken är lämplig för planerad markanvändning.

I de geotekniska handlingarna som SGI fått efter förfrågan kan vi inte se att tidigare synpunkter hanterats bortsett från det västra landfästet där kommunen kompletterat med [11] och [8], där undersökningar och beräkningar utförts i planerat broläge. Här har beräkningar utförts för befintliga och planerade förhållanden och det finns en grafisk sammanställning av den odränerade skjuvhållfastheten. För övriga brofästen kan vi inte se att de geotekniska handlingarna har reviderats och därmed kvarstår synpunkt A, C, D, H och I för dessa. Även synpunkt F kvarstår vad gäller norra broläget för bron över Storån.

Vad gäller synpunkt H har valet av odränerad skjuvhållfasthet motiverats i [8] men kvarstår i [9].

Vad gäller synpunkt G så noterar vi att planområdet vid västra brofästet vid Lillån är ca 16 m brett. Vägbanken i stabilitetsberäkningen i [8] är ca 20 m.

Vi överlåter till kommunen och länsstyrelsen att avgöra om planområdet behöver utökas.

Vi noterar att [5] inte visar samma broläge som i plankartan [1] och att [8] och [11] inte listas i de geotekniska underlagen.

För att underlätta för kommunen i det fortsatta planarbetet anser SGI att kommunen bör upprätta en markteknisk undersökningsrapport och en PM Geoteknik för aktuell detaljplan. Detta skulle öka tydligheten och underlätta vid kommande lovgivning.

Sammanfattning
Tidigare framförda synpunkter kvarstår delvis och planen bör därför justeras inför antagande.

Extra samråd gällande geotekniska frågor

Ett extra samråd, angående geotekniska frågor, hölls mellan Länsstyrelsen, Statens geologiska institut och kommunen den 29 maj 2026.

Vid det extra samrådet framkom att de kompletterande utredningar kring geoteknik och stabilitetsåtgärder som kommunen låtit göra svarar upp mot de kompletteringar och förtydliganden som SGI efterfrågat. Därmed såg Länsstyrelsen heller inte några behov av ytterligare kompletteringar eller tillägg till sitt yttrande.

Kommentar

Prövningsgrunder
Kommunen noterar att det ska inledas ett arbete kring åtgärdsprogram, förvaltningsplan och miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten för perioden 2028–2033 som kan komma att påverka framtida klassificering av vattenförekomsten. Det föranleder dock ingen förändring i de bedömningar gällande MKN för vatten som nu är gjorda inom ramen för planprocessen. Kortsiktigt uppstår små negativa effekter genom förhöjd grumling men dessa är övergående och på sikt bedöms påverkan på vattenkvaliteten bli obetydlig. Ingen statusförsämring bedöms uppkomma och möjligheterna att nå uppsatta MKN för vatten bedöms inte äventyras. Planförslagets påverkan beskrivs i planbeskrivning och till planen tillhörande miljökonsekvensbeskrivning.

För att öka tydligheten när det gäller de geotekniska förhållandena och underlätta för kommande processer har kommunen låtit upprätta en markteknisk undersökningsrapport och en PM Geoteknik för detaljplanen i enlighet med SGI:s rekommendation. Planbeskrivningen kompletteras och förtydligas med slutsatser och rekommendationer från PM Geoteknik. För att säkerställa att byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till risken för erosion införs i detaljplanen

utformningsbestämmelse för allmän plats för landfästen på norra Ön att landfäste ska pålas.

Övrigt
Kommunen känner väl till den jordkällare som tidigare tillhört Tegsgården och som nu ligger inom parkområdet på Tegssidan. Jordkällaren berörs dock inte av planområdet och bedömningen är att jordkällaren inte kommer att påverkas av ett genomförande av planen och att den fortsatt kommer att finnas kvar. Planbeskrivningen kompletteras med en beskrivning av jordkällaren och den bedömda påverkan. Jordkällaren kommer att skyddas under byggtiden.

I plankartan införs en egenskapsbestämmelse för allmän plats med betydelsen att belysning ska anpassas för att skydda nattaktiva djur. Ev. artskyddsdispens kommer att hanteras inom ramen för genomförandeprocessen.

Arbetsområdets utbredning regleras inte i detaljplanen utan avgränsningen av arbetsområden utreds i tillståndsansökan för vattenverksamhet. Här är kommunens ambition att arbetsområdets utbredning ska vara så litet som möjligt för att så få befintliga träd ska påverkas. Artskyddsfrågan för fladdermöss kommer att hanteras samlat i tillståndsansökan för både planområdet för bron och GC-stråk samt arbetsområdet. Här ingår försiktighetsåtgärder och hänsyn som planeras under genomförandet av planen som på en översiktlig nivå beskrivs i planbeskrivning och plan-MKB och mer detaljerat i tillståndsansökan och tillstånds-MKB för att hanteras i tillståndsprövning för vattenverksamhet som löper parallellt med planprocessen.

Planbeskrivningen uppdateras med en beskrivning om att biotopskyddsdispens kan behövas för en allé vid Fiskegränd, om den påverkas av arbetsväg, så att dispens söks i god tid innan eventuellt utförande.

TRAFIKVERKET

Trafikverket har granskat remisshandlingarna och har inget att erinra mot att ärendet prövas positivt.

SWEDAVIA

Nuvarande planförslag bedöms inte innebära någon negativ påverkan på Umeå Airport.

Swedavia önskar dock att framföra följande:
Planområdet är inom riksintresset Umeå Airports påverkansområde för flyghinder och detta bör framgå av planbeskrivningen. På platsen ska inga objekt överstiga en totalhöjd (markläge + objekt) om 59,4 m ö.h.

Utöver ovan har Swedavia inga övriga synpunkter i denna granskning.

Kommentar

Planbeskrivningen kompletteras med en beskrivning om att planen ligger inom påverkansområde för flyghinder.

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarsmakten lämnar inget svar i ärendet.

VATTENFALL

Vattenfall Vattenkraft AB, nedan Vattenfall, hänvisar till tidigare ingivet samrådsyttrande daterat den 30 maj 2025 och ingivet samrådsyttrande till det kompletterande avgränsningssamrådet för vattenverksamhet KS-2024/00842 och av Vattenfall däri framförda aspekter rörande broarnas utformning daterat den 18 mars 2026.

Då Vattenfall inte fick samrådsremissen för detaljplanen i tid gavs bolaget möjlighet att yttra sig i efterhand och noterar att yttrandet inte finns upptaget i samrådsredogörelsen till detaljplanen. Bolaget anser att yttrandet borde ha tagits med i samrådsredogörelsen med bemötande från kommunen. Till granskningsredogörelsen bör tidigare yttrande och aktuellt yttrande bemötas.

Vattenfall ser positivt på att Umeå kommun delvis justerat broarnas utformning med avseende på antal brostöd, även om detaljplanen inte reglerar broarnas utformning i detalj. Vattenfall anser att de av bolaget framförda aspekterna rörande broarnas utformning bör beaktas i det fortsatta arbetet med planeringen och genomförandet av broarna. Bolaget saknar uppgift om vilka riskbedömningar som har gjorts kopplat till risk för ökad iskravning och proppbildning samt hur detta inverkar på erosionsrisken i aktuell del av älven. Vattenfall anser att denna risk bör beaktas vid slutlig utformning av broarna.

Vattenfalls samrådsyttrande daterat 30 maj 2025

Inledningsvis får Vattenfall framhålla att bolaget inte har något att erinra mot tillåtligheten av uppförandet av broarna.

Kommunen behöver i sitt fortsatta arbete utreda om brokonstruktionerna kommer att ha en dämmande funktion som påverkar nivån på nedströmsvattenytan vid Stornorrfors kraftverk. Det kommer i så fall att föranleda produktionsbortfall i Vattenfalls verksamhet vid kraftverket. Omfattningen av ett eventuellt produktionsbortfall och storleken på ett framtida intäktsbortfall behöver således utredas och redovisas i ansökan. Vattenfall

förutsätter att kommunen kompenserar Vattenfall vid eventuellt produktionsbortfall.
Vattenfall noterar härutöver att det är relativt många brostöd i den föreslagna bron över Lillån, vilket i sig skulle kunna medföra en större risk för dämning än vid en konstruktion med färre brostöd. Vattenfall utgår ifrån att de överväganden som gjorts ifråga om de valda konstruktionerna kommer att redovisas inom ramen för den kommande MKB:n. Om de valda konstruktionerna, utöver den dämning som brostöden medför, innebär en förhöjd risk för iskravning eller igensättning förutsätts att detta beaktas vid beräkning av anläggningens dämmande effekt.

När det gäller åtgärdernas utförande under byggskedet vill Vattenfall för god ordnings skull erinra om att planeringen bör ske med beaktande av risken för högflödessituationer.

Vattenfall emotser en fortsatt underhandskontakt med projektet och bistår gärna vid en bedömning av eventuell påverkan på Vattenfalls verksamhet i Stornorrfors.

Kommentar

Vattenfall yttrade sig under samrådet och skickade sitt yttrande till Kommunstyrelsen, KS-2024/00842, och därmed registrerades inte yttrandet i byggnadsnämndens detaljplaneärende, BN-2024/00060. Yttrandet har i efterhand registrerats även i planärendet och tas nu med i utlåtandet för detaljplanen, se rubriken *Vattenfalls samrådsyttrande daterat 30 maj 2025* ovan.

Detaljplanen reglerar ingen detaljutformning av broarna såsom antalet brostöd eller konstruktion. Alla de frågorna, liksom risk för iskravning och proppbildning, hanteras i kommande tillståndsprövning och detaljprojektering. Kommunen kommer ha en fortsatt dialog med Vattenfall i de kommande processerna.

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker planförslaget med reservation för följande synpunkter:

Anläggandet av broarna medför stora negativa konsekvenser för värdefulla naturmiljöer som riskerar att förbuden i artskyddskyddsförordningen utlöses och att det krävs dispens för fridlysta arter som berörs.

Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) och planbeskrivningen behöver därför tydligare visa vilka konkreta skyddsåtgärder som behöver vidtas för att förbuden i artskyddsförordningen inte ska aktualiseras för fladdermöss och vitryggig hackspett.

Artskyddsutredningen bör fokusera på konsekvenserna av broetableringen för arter och deras livsmiljöer ur ett artskyddsperspektiv samt vad konsekvenserna bedöms bli om en viss skyddsåtgärd vidtas eller inte. I artskyddsutredningen bör fokus ligga på förslag på åtgärder, medan det i MKB:n och i planbeskrivningen bör förtydligas vilka konkreta skyddsåtgärder som faktiskt ska vidtas. Argumentationen behöver vara tydligt underbyggd med fakta och vad konsekvensen kan bli om rätt typ av skyddsåtgärder vidtas, alternativt uteblir.

Om MKB:n och planbeskrivningen inte blir tillräckligt tydliga i det här skedet kan krav på kompletteringar komma från prövande myndighet i senare skede med risk för ännu mer förseningar. Om underlaget är bristfälligt innebär det att planbeskrivning och MKB inte tillräckligt tydligt visar varför artskyddsdispens inte behövs och risken ökar för att förbuden i artskyddsförordningen aktualiseras.

I bilagd Miljökonsekvensbeskrivning för *Detaljplanen Ön 1:96 med flera (broetapp) Granskningsversion* finns specifika kommentarer om var i dokumentet förtydliganden är nödvändiga.

Bakgrund
Planens syfte är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för infrastruktur i form av två gång- och cykelbroar samt förbindelse mellan dem på norra Ön. Genomförandet av detaljplanen kräver tillstånd för vattenverksamhet enlig 11 kap miljöbalken.

På norra Ön pågår ett detaljplanearbete (BN-2013/00345) för att skapa förutsättningar att utveckla en ny stadsdel. För att delfinansiera broprojekten med bidrag från statliga stadsmiljöavtal har broplanen lösts ut från detaljplanen för norra Ön för att skynda på tillståndsprocessen för broprojektet.

I samrådsskedet framförde miljö- och hälsoskyddsnämnden följande synpunkter:

- Planbeskrivningen behöver kompletteras med skyddsåtgärder både inom och utanför planområdet för att minska negativa konsekvenser för naturmiljöer och säkerställa en gynnsam lokal populationsutveckling för berörda skyddade arter.
- Vid cykelvägen på Tegssidan ligger en jordkällare som både har ett kulturellt och värde som ett potentiell vinterkvarter för fladdermöss.
- För att säkerställa brokonstruktionen kan det behöva utföras stabilitetshöjande åtgärder vid broarnas landfästen. Förtydliga om åtgärder för att höja stabiliteten av strandbrinken kommer ske inom detaljplaneområdet, alternativt utöka detaljplaneområdet eftersom stabilitetsåtgärderna innebär varaktig ändring av nuvarande markförhållandena.
- Under arbetet med detaljplanen för att skapa förutsättningar för bostäder och verksamheter på norra Ön föreslogs det i dagvattenutredningen att avleda dagvattnet via ledningar vid brofästena. Detta för att minska

påverkan på strandmiljöerna. Om detta fortfarande är aktuellt bör broplanen kompletteras angående detta.

Samtliga synpunkter från nämnden i samrådsskedet har beaktats i granskningshandlingarna förutom den första punkten.

Kommentar

MKB och planbeskrivning kompletteras kring vilka konkreta skyddsåtgärder som planeras vidtas för att inte förbuden i artskyddsförordningen inte ska aktualiseras.

LANTMÄTERI

Planfrågor som berör Lantmäterimyndighetens kommande arbete Lantmäteriets arbetsuppgifter, efter det att detaljplanen har vunnit laga kraft, är att med stöd av detaljplanen avstycka föreslagna tomtplatser och inrätta/omforma/utöka gemensamhetsanläggningar för vägar och hamnar.

Vid genomgång granskningshandlingar (daterade februari 2026) har följande noterats:

För plangenomförandet viktiga frågor där planen måste förbättras
Planbeskrivning
Det står att planområdet berör befintliga servitut, i Genomförandebeskrivningen. Men det är inte angivet vilka och hur de påverkas, detta måste redogöras.

Plankartan
Kan inte hitta vad fastigheten heter på Tegsidan där bron ska ansluta, måste anges.

För plangenomförandet viktiga frågor där planen bör förbättras
Planbeskrivning
Det är väldigt svårt att förstå i de gamla befintliga planerna var broarna kommer ansluta till land, det bör ritas ut i de gamla planerna.
Det står angivet på många platser om Storån och Lillån men namnen är inte utsatta i någon karta. Dessa namn behöver även placeras ut i detaljplanekartan.

Det står inget hur snöhanteringen skall lösas för den del som är planlagd som gata.

Röda markeringar syns inte på figur 33.

Det är väldigt oklart hur stora kostnaderna kommer bli för fastighetsägarna på Ön genom den så kallade exploateringsersättningen. Sedan behöver det

även preciseras vilka dessa ”fastighetsägare på Ön” är och vilka ”fastighetsägarna i byarna på Ön” är.

Det bör framgå att gemensamhetsanläggningen bör omprövas så att det inte längre ska vara gemensamhetsanläggning i den del som planläggs som gata.

Kommentar

Planbeskrivningen kompletteras i genomförandebeskrivningen med vilka servitut som berörs av planen och hur de påverkas.
Fastighetsnamnet, för fastigheten där bron ansluter på Tegssidan, finns angivet på plankartan i den del av fastigheten som ligger i älven.
Vilka delar av gällande planer som berörs av planförslaget beskrivs i text.
Markeringar på figur 33 justeras.

Den fördjupade översiktsplanen, Fördjupning för Ön, beskriver utvecklingen av ny bebyggelse på Ön. De två gång- och cykelbroarna samt gång- och cykelkopplingen över Ön som planläggs i denna detaljplan (BN-2024/00060, *Ön 1:96, broetapp*) är ett steg i en etappvis utbyggnad av Ön i enlighet med Fördjupning för Ön. Även pågående detaljplan för Norra Ön (BN-2013/00345) är ett steg i utbyggnaden.

Övriga fastighetsägare/exploatörer som genom planläggning kan komma att utveckla Ön har nytta av allmänna anläggningar som planläggs i ovanstående detaljplaner. Finansiering av de broar som planläggs i denna detaljplan (BN-2024/00060) kan således komma att ingå i exploateringsersättning vilket regleras i exploateringsavtal med berörd exploatör.

Ett särskilt dokument för exploateringsersättning på Ön, med fastställda principer och nivåer för ersättning kommer att upprättas i samband med detaljplanen för Norra Ön (BN-2013/00345).

Grundprincipen när det gäller allmän plats, gata, med kommunalt huvudmannaskap är att fastighetsägare/ga eller kommun kan ta initiativ till inlösen. Syftet med planläggningen innebär att det är kommunen som ska sköta den korsningen vid Nabbvägen.

Kommunen uppfattar det inte som praktiskt att ompröva ga:3 idag eftersom omprövning ändå kommer ske i samband med planläggningen av norra Ön. Där planeras vägnätet och huvudmannaskapet också på ett annat sätt.

BRAND- OCH RÄDDNINGSNÄMNDEN/BRANDFÖRSVAR

Brandförsvaret inget att erinra.

UMEÅ ENERGI AB

För fjärrvärmeledningar och bredbandsledningar inget att erinra.

För elledningar (Elnät AB):
Inom planområdet förekommer regionnätsluftledning samt regionnätskabel. Luftledning finns på Ön och passerar tilltänkt yta för väg mellan broarna. Regionnätskabel återfinns vid brofästet på stadssidan. Se nedan för karta som visar vart dessa ligger. Om luftledning eller kablar behöver flyttas eller justeras bekostas detta av exploateringsprojektet. Detta kräver en ledningssamordning.

Kommentar

Luftledning bedöms inte beröras av exploateringen utöver anpassningar vid arbete under och i närheten av den. Påverkan på och hantering av regionnätskabel studeras vidare i detaljprojektering, i samråd med Umeå Energi. Eventuella åtgärder förorsakade av exploateringsprojektet bekostas av detsamma.

VÄSTERBOTTENS MUSEUM AB

Västerbottens museum konstaterar att det reviderade förslaget innebär en ändrad placering av bron över Lillån samt av gång- och cykelvägen på Tegssidan. Den föreslagna sträckningen ligger i direkt anslutning till byggnadsminnet Tegsgården.

Tegsgården, uppförd 1825 och byggnadsminnesförklarad 1969, har höga kulturhistoriska värden som omfattar såväl huvudbyggnaden som dess

parkliknande miljö. Den nya sträckningen riskerar att medföra en påtaglig påverkan på byggnadsminnet och dess närmiljö, både genom intrång i parkmiljön och genom anläggningsarbeten av väg och bro. Föreslagen placering av väg och bro riskerar även att försvåra förståelsen av platsens historiska karaktär och sambandet mellan byggnaden och dess omgivning (t ex jordkällaren) och övriga spår.

Museet anser därför att lokaliseringen bör omprövas och att placeringen bör återgå till det förslag som redovisades i plankartan inför samrådet. Broförbindelsen och dess anslutningar bör i stället utredas med utgångspunkt i att undvika intrång i byggnadsminnets direkta närmiljö.

Förslag på åtgärder
Västerbottens museum bedömer att planförslaget, i den del som avser brosträckningen vid Tegsgården, innebär en negativ påverkan på byggnadsminnet och dess omgivning. Museet förordar därför att sträckningen ses över och att alternativa lösningar prövas.

En konsekvensanalys av det nya förslagets påverkan på byggnadsminnets kulturvärden bör genomföras inom ramen för planarbetet.

Kommentar

Broförbindelsen över Lillån föreslås få en placering som, på Tegssidan landar i befintligt parkområde, främst på grund av de svåra geotekniska förhållandena i det alternativ som föreslogs i samrådet. En annan viktig fördel med den placering som nu föreslås är att den bättre kopplar till befintliga gång- och cykelstråk i parkområdet och längs Norra Obbolavägen.

Kommunen bedömer att planförslaget inte kommer att påverka byggnadsminnet Tegsgården negativt. Parkområdet, som är allmän plats, intill Tegsgården kommer att bestå och så även jordkällaren så det sambandet förändras inte. Under byggtiden kommer åtgärder att vidtas för att inte byggnadsminnet ska påverkas.

NATURSKYDDSFÖRENINGEN UMEÅ MED OMNEJD, NATURSKYDDSFÖRENINGEN VÄSTERBOTTEN

Föreningens övergripande inställning till exploatering av Ön
Föreningen är i grunden positivt inställd till utveckling av gång- och cykelvägar i Umeå stad samt tillgängliggöranden av rekreationsområden i och i närheten av staden. Vi menar dock när det kommer till Ön, mitt i Umeälven i centrala Umeå, att det är en för Sverige nästan unik stadsnära naturmiljö som rätt förvaltad skulle kunna bli en stor attraktionskraft för staden och dess invånare. Med en försiktig förvaltning skulle Ön kunna tillgängliggöras för umebornas rekreation samtidigt som naturvärdena bibehålls och till och med ökas, något som omöjliggörs med de planer kommunen har för att exploatera Ön.

Vidare menar vi att det är ett bakvänt förfarande att först anlägga en GC-väg på Norra Ön, innan den större detaljplanen för bebyggelse av Norra ön är granskad och antagen. I broutredningen hänvisar man till tillgängliggörande av rekreationsvärden och förbindelser till den tänkta bebyggelsen. Den planerade exploateringen genom bebyggelse kommer till stor del förstöra just de rekreationsvärden som motiverar brobygget.

Som vi ser det kommer den större detaljplanen för bebyggelse på Norra Ön att hamna i strid med artskyddsförordningen och därför potentiellt aldrig kunna genomföras. Motiven för att påbörja brobyggen till Ön innan den detaljplanen är antagen anser vi därför är svårmotiverat, inte minst utifrån de konstaterade naturvärden som finns där.

Sist men inte minst, det finns redan tre broar till ön. Om man på allvar vill tillgängliggöra Öns rekreationsvärden utan att samtidigt förstöra naturvärdena skulle dessa broar kunna uppdateras och knytas samman tydligare för gång och cykeltrafikanter, eventuellt ihop med anläggandet av en bro enbart från centrum-sidan med minimala markanspråk i jämförelse med de broar som i den aktuella remissen planeras. Nedan följer vårt yttrande om de mer specifika frågor som broutredningen väcker.

Vårt yttrande i sammanfattning

Nedan följer vårt yttrande över broutredningen i granskningsfasen. Vi lyfter där fram och kommenterar frågor som rör artskydd och markförhållanden. Det för oss in i resonemang om frågor som rör fragmentering och isolering av arters livsmiljöer, konnektivitet, kumulativa effekter kompensation åtgärder samt tillägg till vad som redan framkommit om hur detta förhåller sig rättspraxis i artskyddsfrågor. Vi lyfter specifikt några arter med särskilt högt skyddsvärde och visar hur även små ingrepp kan vara av stor betydelse i redan fragmenterade områden.

Sammantaget är vår bedömning att det aktuella brobygget kan komma att hamna i strid med artskyddsfrågor och därför är svårgenomförd i sin nuvarande form. Åtgärden kan också behöva belysas gentemot naturrestaureringsförordningens krav som i sig betonar behovet av att bevara och öka andelen gröna områden i stadsmiljöer och nå god miljöstatus samt gynnsam bevarandestatus för livsmiljötyper som omfattas av habitatdirektivet. För att undvika det bör broarna byggas på så vis att naturvärdena inte äventyras. Vår förståelse är att det innebär att broarna måsta anläggas så att i princip ingen skog behöver avverkas och erosionsskydd inte heller anläggas. Att ett fåtal naturvärdesträd skulle avverkas vid anläggningen torde vara försumbart i sammanhanget så länge detta kompenseras. Detta skulle naturligtvis innebära ett stort avsteg från nuvarande tekniska detaljer i planbeskrivningen. Om brobygget rent tekniskt kan omformas och utföras på det viset är inte vår sak att uttala oss om.

Det är också av vikt att vattnets kvalitet och risk för försämring beaktas, något som regleras i vattendirektivet.

Kommentar

Kommunen har beviljats stadsmiljöavtal för medfinansiering av gång- och cykelbroarna till Ön som har en begränsning i tid. De aktuella broarna planläggs därför i en egen detaljplan, för att kommunen ska hinna ta del av stadsmiljöavtalet, då detaljplanen för norra Ön innehåller en rad osäkerheter. De nya gång- och cykelbroarna kommer att bli viktiga för Umeå både ur ett rekreativt och socialt perspektiv samt kunna bidra till ökad framkomlighet för de hållbara färdsätten.

Kommunens bedömning är att broarna kan genomföras utan att naturvärden på platsen långsiktigt äventyras. MKB och planbeskrivning har kompletterats med förslag till skyddsåtgärder, bl.a. med att trädfällningar och avverkningar utförs utanför fåglarnas häckningstid och tider för migration och yngelkolonier av fladdermöss. Påverkade strandskogar ska återplanteras. I tillståndsansökan för vattenverksamhet ingår ytterligare skyddsåtgärder under genomförandet av planen/byggfasen för att klara artskyddet.

VÄSTERBOTTENS ORNITOLOGISKA FÖRENING (VOF)

Härmed avges remissyttrande från Västerbottens ornitologiska förening (VOF) gällande förslaget till ny detaljplan för broförbindelser till Ön (Ön 1:96 m.fl.). VOF har tagit del av utsänt underlag och fokuserar i detta yttrande på de aspekter rörande fågelskydd och biologisk mångfald som inte i tillräcklig grad belyses eller preciseras i de befintliga utredningarna.

1. Artskyddsutredningen avseende vitryggig hackspett (vitryggen)

Underlaget tar särskilt upp frågan om befintliga lövskogar på ön är tillräckligt stora för att utgöra ett eget revir för vitryggen. Å ena sidan kommer man fram till att Ön tycks ”utgöra ett gränsfall till att vara del av ett fullgott revir för vitryggen”. Men man påpekar också att ” Dock ska det kanske inte dras för stora växlar på resultaten; häckningsförsök har under senare år bevisligen gjorts även i områden som inte hamnar i kategorin med högsta habitatvärde.”

VOF vill i sammanhanget hänvisa till två nyare studier (Ettwein et al., 2025; Ettwein et. al, 2026) om storleken på vitryggens behov av lämpliga biotoper, både för häckning och resten av året. Dessa båda studier pekar på att revirstorlek under häckningstid kan antas vara så lite som ca 20–50 ha men under övrig tid på året mycket större. Utifrån dessa källor och utredningens egna slutsatser så finns det därmed anledning att inte utesluta att vitryggen finner Ön lämplig som habitat för häckning. Mot bakgrund av att vitryggen är i behov av betydligt större områden med lämplig biotop i form av lövskog utanför häckningstid under större delen av året så finns det givetvis

också anledning att totalt sett värna dessa miljöer i det aktuella området, även om vitryggen skulle häcka i närheten i stället.

2. Förtydligat skydd under häckningstid (EU-dom C-784/23)

Underlaget nämner att avverkning bör ske utanför häckningstid. VOF vill dock understryka betydelsen av det nya förhandsavgörandet från EU-domstolen (mål C-784/23) från augusti 2025.

- **Kvalifikationsgräns:** Enligt den senaste tolkningen från Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen omfattas avverkning av förbudet mot störning om skogen innehåller cirka **tio häckande fågelpar per hektar**. Med tanke på de höga naturvärdena i strandskogarna på Ön är det högst sannolikt att denna täthet uppnås.
- **VOF kräver:** Att kommunen genomför en specifik inventering för att fastställa par-tätheten per hektar i de berörda lövskogspartierna för att säkerställa att förbudet i artskyddsförordningen inte överträds genom "avsiktlig störning".

3. Standardiserad uppföljning och metodik

Underlaget föreslår uppföljning men preciserar inte metodvalet.

- **Metodkrav:** BirdLife Sverige betonar att inventeringar måste utföras under lämpliga tider på året för att relevanta arter ska upptäckas med stor sannolikhet.
- **VOF kräver:** Att all uppföljning av skyddsvärda fåglar sker enligt Naturvårdsverkets **"Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda fåglar"**. För de arter som identifierats på Ön, såsom hackspettar och rovfåglar, bör specifika metoder som "Förenklad revirkartering" (metod 3.6) användas för att mäta huruvida bevarandemålen uppnås.

4. Ekologisk kompensation enligt BirdLife Sveriges riktlinjer

Även om underlaget nämner att konsekvenserna kan minskas genom kompensation, saknas en tydlig tillämpning av BirdLife Sveriges principer.

- **Trestegshierarkin:** BirdLife Sverige anser att ekologisk kompensation ska följa tre steg: undvika, minimera och sist kompensera. Kompensation får aldrig vara en förevändning för exploatering av områden som annars inte hade tillåtits.
- **VOF kräver:** Om skada på strandskogens ekologiska funktion bedöms som oundviklig, ska kompensation ske genom **restaurering eller skydd av likvärdig livsmiljö** i närområdet. Detta bör inkludera

skapande av nya boplatser såsom holkar för hålbyggare i urbana miljöer där naturliga hålträd går förlorade.

5. Störningsskydd vid drönaranvändning, belysning, kanalisering av besökare

Underlaget berör ljusstörningar, men saknar riktlinjer för drönare som ofta används vid inspektion och byggnation av broar. Det behöver planeras med hänsyn till fågelskydd genom kanalisering av besökare.

- **Drönarpolicy:** Fåglar störs uppenbart av drönare, särskilt under häckningstid. BirdLife Sveriges inställning är att drönare ska undvikas i känsliga fågelmiljöer såsom strandängar och skogsområden med skyddsvärda arter.
- **VOF kräver:** Ett uttryckligt förbud mot drönaranvändning inom arbetsområdet under perioden mars–augusti för att skydda häckande fåglar. Vidare bör belysningen på broarna utformas så att den inte bara minimerar spilljus utan även undviker att fungera som en **barriär för fågelsträck** nattetid, i linje med BirdLife Sveriges riktlinjer för urban miljö.

6. Datatransparens och rapportering

För att säkerställa att beslutsunderlaget är korrekt och tillgängligt krävs noggrann rapportering.

- **Artportalen:** BirdLife Sverige förväntar sig att alla naturvårdsintressanta observationer rapporteras till Artportalen.
- **VOF kräver:** Som ett villkor för projektet ska samtliga inventeringsdata från konsultutredningar laddas upp i Artportalen. Information om särskilt känsliga arter (t.ex. vitryggig hackspett eller sommargylling) ska hanteras med vederbörlig sekretess genom dolda observationer för att undvika otillbörlig störning från besökare.

Sammanfattningsvis anser Västerbottens ornitologiska förening att föreslagen exploatering innebär så stora ingrepp i unika strandmiljöer att kraven på försiktighetsmått, metodval och kompensation måste skärpas avsevärt för att projektet ska kunna anses förenligt med modern artskyddspraxis.

Kommentar

Miljökonsekvensbeskrivningen har kompletterats med förslag till skyddsåtgärder, bl.a. med att trädfällningar och avverkningar utförs utanför fåglarnas häckningstid och tider för migration och yngelkolonier av fladdermöss. Detta innebär att avverkning ska ske främst under vintertiden mellan den 15 okt - 1 mars. Skyddsåtgärder för att minska påverkan under genomförandet/byggfasen hanteras i tillståndsansökan för

vattenverksamhet. Nödvändiga avverkningar av enstaka träd inom arbetsområdet som av tvingande skäl måste ske utanför den tiden krävs en specifik utredning huruvida trädet används av för häckande fåglar eller som viloplats för fladdermöss.

Kommunen ställer alltid krav på att intressanta arter som observeras vid natur- och riktade artinventeringar ska inrapporteras till artportalen av inventeringsansvarig.

Skyddsåtgärderna i MKB har kompletterats med att under perioden mellan mars - augusti inte får användas drönare för inspektion av broar eller arbetsområdet. Akut nödvändiga drönarinsatser genomföras helst mitt på dagen mellan 11 - 16.

BIRDLIFE SVERIGE

BirdLife Sverige lämnar här nedan synpunkter med anledning av planförslaget med preliminärt syfte att inom området skapa planmässiga förutsättningar för infrastruktur i form av två gång- och cykelbroar samt förbindelse mellan dem på norra Ön. Föreningen ser aktuell detaljplan som en del i en framtida exploatering av Ön som sannolikt kommer att aktualisera artskyddsförordningens förbudsregler med anledning av förekomst av mindre hackspett och vitryggig hackspett m.fl. För mer detaljerade synpunkter i detta hänseende hänvisas till yttranden från Västerbottens Ornitologiska Förening (VOF) och Naturskyddsföreningen i Umeå.

Bakgrund

Umeå kommun planerar att utveckla en stadsdel på norra delen av Ön. Utvecklingen innebär att delar av naturmiljöerna som finns på Ön idag ersätts av bebyggelse, vilket påverkar många arters livsmiljö. Stora delar av befintlig strandlövskog kommer behöva tas ner för att möjliggöra stabilitets- och erosionsåtgärder. Utgångspunkten är att majoriteten av strandskogarna ska återställas för att på sikt återskapa naturvärden, medan vissa delar iordningsställs som parkmark. Umeå kommun föreslår att avsätta områden på Ön till naturområden i syfte att säkerställa en gynnsam populationsutveckling för de fridlysta arter som riskerar att påverkas negativt av bebyggelseutvecklingen. Kommunen gör bedömningen att den planerade bebyggelseutvecklingen, tillsammans med de områden som föreslås att bevaras, har anpassats i tillräcklig omfattning för att artskyddsförordningens förbud inte ska aktualiseras för majoriteten av förekommande arter.

BirdLife Sveriges bedömning och ståndpunkter

För att avgöra om exploateringen riskerar att utlösa förbuden i artskyddsförordningen behöver en bedömning göras avseende hur såväl mindre som vitryggig hackspett nyttjar norra Ön, hur arterna påverkas av borttagandet av livsmiljöer och om det finns skyddsåtgärder som kan vidtas för att påverkan inte ska uppstå. I bedömningen behöver även ställning tas till om

störningen saknar betydelse för att återupprätta arterna på en tillfredsställande nivå. Norra Ön ligger inom en utpekad värdetrakt för vitryggig hackspett, vilket medför att lövskogar med betydande livsmiljövärden bör gynnas för att främja artens bevarande. Av hittills redovisade planer framgår att ungefär 20 hektar lövskogsmiljöer på norra Ön försvinner i och med den planerade exploateringen.

Enligt Mark- och miljööverdomstolens avgörande i mål P 10706-21 måste utredningen för en detaljplan utesluta risken för otillåten störning av skyddade arter. Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) upphävde den för målet aktuella detaljplanen med hänvisning till att Stockholms stad inte i tillräcklig omfattning hade utrett den mindre hackspettens status och överlevnadsmöjligheter. På mycket liknande sätt upphävdes en detaljplan i Härryda kommun i mål P 1715-23. Dessa domar påvisar att förväntad störning som kommer av föreliggande detaljplan kräver dispens från artskyddsförordningen.

P 1715-23: ”Domstolen noterar därtill att planen, utöver den naturmark som sparats i planområdets nordvästra del, inte säkerställer några andra av de i artskyddsutredningen föreslagna åtgärderna för att minimera påverkan på arterna. Vidare är det genom utredningen inte klarlagt i vilken omfattning det behövs och finns förutsättningar att meddela eventuella dispenser från förbuden i artskyddsförordningen (jfr 14 § artskyddsförordningen)… Mark- och miljööverdomstolen bedömer, med utgångspunkt i den enligt detaljplanen medgivna markanvändningen samt vad som genom utredningen framkommit om naturvärdena och skyddade arter inom eller i anslutning till området, att förhållandena är sådana att ett genomförande av planen kan antas medföra betydande miljökonsekvenser i form av påverkan på skyddade arter.”

P 10706-21: ”Det finns i och för sig inte något formellt krav på att eventuellt behövliga dispenser ska ha inhämtats innan beslut om detaljplan fattas. Om frågan om skyddade arter tas upp först sedan övriga prövningar slutförts finns det dock en risk att någon verklig prövning av förutsättningarna för undantag från skyddet inte kommer till stånd (se rättsfallet RÅ 2005 ref. 44). Regelsystemet måste anses förutsätta att den information som krävs i dessa avseenden ska finnas tillgänglig i ett ärende om detaljplan, genom en miljökonsekvensbeskrivning eller, om det är tillräckligt, genom utredning i enklare form. Ett bristfälligt beslutsunderlag kan vara skäl för att ett beslut att anta en detaljplan inte kan godtas (se bl.a. rättsfallet MÖD 2014:4).”

BirdLife Sverige menar att negativ påverkan på Öns ekologiska funktion för mindre respektive vitryggig hackspett står i strid med artskyddsförordningen och det lagstiftade skydd som EU-domstolen fastställt i de förenade målen C-473/19 och C-474/19 Skydda skogen. Artskyddsförordningen införlivar fågeldirektivet i svensk miljölagstiftning och tolkningen ska således ytterst ske utifrån EU-domstolens praxis. I Skydda skogen poängterades att stor vikt ska läggas på vilken skada som den planerade verksamheten utgör

för den aktuella livsmiljön och för kontinuerlig ekologisk funktion (KEF) för berörda arter. KEF ska upprätthållas inom ett enskilt område, även om risk för försämrad bevarandestatus saknas ur ett större (regionalt/nationellt) perspektiv. Detta är också fastslaget bland annat genom Mark- och miljööverdomstolens dom i mål M 3276-20.

Landets mark- och miljödomstolar konstaterar i allt större utsträckning att hänsyn måste tas till kumulativa effekter, eftersom EU-domstolen i de Skydda skogen fastslog kravet att myndighets- och domstolsbeslut måste inbegripa landskapsperspektivet. Detta blir särskilt tydligt då exploateringar sammantaget berör stora landskapsavsnitt och därmed väsentligt förändrar mängden befintligt habitat av särskilda slag/kvaliteter. Enligt gällande rättspraxis måste alla fågelarter vars populationsnivå bedöms vara otillfredsställande föreskrivas sådan hänsyn som krävs för att populationen, liksom dess KEF, kan återupprättas. Bedömningen av hur en fågelarts population kan återupprättas till en tillfredsställande nivå behöver kunna styrkas och motiveras utifrån aktuella underlag och bästa möjliga vetenskapliga kunskap från fall till fall.

Det saknas vetenskapligt stöd för att planerad habitatförlust och störning kan kompenseras med de åtgärder som kommunen har föreslagit. Härvid bör påtalas att Mark- och miljööverdomstolen tydligt slagit fast att skyddsåtgärder måste vara konstaterat effektiva och verksamma senast vid tidpunkten för exploateringens genomförande. BirdLife Sverige anser inte att de föreslagna åtgärderna kan anses utgöra en sådan försiktighetsåtgärd som säkerställer att kvaliteten på de för mindre och vitryggig hackspett tillgängliga livsmiljöerna kan bibehållas.

BirdLife Sverige menar, utifrån ovanstående konstateranden, att Umeå kommun måste söka vederbörlig artskyddsdispens för de verksamheter som påverkar aktuellt revir för mindre hackspett samt vidtar nödvändiga kompensationsåtgärder för att bibehålla KEF för såväl mindre som vitryggig hackspett i området.

Avverkning under häckningstid

BirdLife Sverige vill avslutningsvis uppmärksamma om EU-domstolens förhandsavgörande i mål C-784/23 Voore Mets, av vilket framgår att såväl gallring som avverkning av skog med rikt fågelliv ska vara förbjuden under fåglarnas häckningstid. Domen fastställer vidare kravet på medlemsstaterna att bevara och återställa tillräckligt varierande och stora livsmiljöer för att bibehålla och återställa fågelpopulationer på/till tillfredsställande nivåer (se punkt 51).

Voore Mets har nu börjat implementeras i Sverige, t.ex. av Mark- och miljödomstolen i Umeå i mål M 383-25: *”När det kan konstateras att det finns cirka tio häckande fågelpar per hektar i en skog som ska avverkas, innebär kalhuggning och gallring under fåglarnas häcknings- och uppfödningsperiod att risken godtas för att fåglar dödas eller att deras bon eller ägg*

förstörs eller skadas vilket inte är tillåtet enligt fågeldirektivet. I den mån den störning som avverkningen medför har en betydande inverkan på målet att bibehålla populationen av de berörda fågelarterna på en tillfredsställande nivå, eller att återställa populationen till en sådan nivå är åtgärden även otillåten på den grunden (p. 60). Domstolen slog även fast att det, i enlighet med försiktighetsprincipen, kan vara motiverat att utgå från att ett visst antal häckande fågelpar förekommer utifrån skogens typ och ålder samt på det förhållandet att ett antal exemplar identifierats vid en kontroll på de berörda skiftena (p. 61).
Mark- och miljödomstolen konstaterar att det utifrån vad som framkommit om skogens värden som livsmiljö för fåglar och de fågelförekomster som kunnat konstateras vid inventering framstår som att ett relativt stort antal fågelpar kommer att häcka inom de områden som SFV avser att kalhugga. Domstolen bedömer att en avverkning inom häckningsperioden därmed innebär ett medvetet risktagande för att ej ännu flygfärdiga fågelungar dödas eller att fåglars bon och ägg förstörs eller skadas vid en avverkning. Därutöver kan en avverkning anses innebära en avsiktlig störning av häckande individer av tretåig hackspett, även långt utanför det anmälda området. En sådan störning saknar inte betydelse för att återupprätta populationen till en tillfredställande nivå. Avverkning inom häckningsperioden i de båda anmälda skogsområdena är därmed förbjudet enligt 4 § artskyddsförordningen. Det krävs därmed en artskyddsdispens för att utföra den anmälda avverkningen inom fåglars häckningsperiod, som generellt kan sägas vara från 1 april till 31 juli."

Även Mark- och miljööverdomstolen har uttalat sig med anledning av Voore Mets, t.ex. i mål M 4743-23: *"Bristen på utredning innebär att det inte heller är möjligt att bedöma huruvida avverkningen riskerar att förstöra eller skada fåglars bon eller ägg (4 § första stycket 2 artskyddsförordningen)."* I mål M 4039-24 konstaterade MÖD att den anmälda avverkningen stred mot samma förbud, eftersom bolaget inte hade redovisat underlag avseende boträd eller häckningsmiljöer, och att det därmed inte var möjligt för domstolen att föreskriva om försiktighetsåtgärder.

Kommentar

Det här samrådet omfattar planområdet som tas i anspråk för anläggandet av broarna och GS-stråket, inte detaljplanen för bebyggelse som Birdlife Sverigen hänvisar till i sin bakgrundsbeskrivning.

Som ett underlag till det nu aktuella planförslaget för broetappen har även en artskyddsutredning (Pelagia, 2026) utförts i vilken detaljerade bedömningar görs av planens påverkan på i området förekommande skyddade arter. I utredningen förutsätts ett värsta scenario där i princip all naturmark inom det preliminärt skisserade arbetsområdet för byggskedet bedöms försvinna. I praktiken bedöms det dock troligt att dessa ingrepp i viss mån kan minskas genom god anpassning och hänsyn i byggskedet. Anläggandet av broarna och GC-stråket max 0.79 ha skog istället för 20 ha skog. För att

säkerställa en kontinuerligt ekologisk funktion har det genomförts en habitatanalys för vitryggig hackspett.

I både detaljplanen och tillståndsansökan har det redovisats skyddsåtgärder för att minska påverkan av skyddade arter så att artskyddet inte utlösas, bland annat att trädfällningar och avverkningar utförs utanför fåglarnas häckningstid och tider för migration och yngelkolonier av fladdermöss. För nödvändiga avverkningar av enstaka träd inom arbetsområdet som av tvingande skäl måste ske utanför den tiden krävs en specifik utredning huruvida trädet används av för häckande fåglar eller som viloplats för fladdermöss.

Sammantaget bedöms, med stöd av utförd artskyddsutredning, att planförslaget bör kunna genomföras utan att artskyddsförbud utlöses om planerade skyddsåtgärder genomförs och god hänsyn tas i byggskedet.

POSTNORD

PostNord har i uppdrag att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten vilket bland annat innebär att det är PostNord som ska godkänna placeringen och standarden på postmottagningsfunktionen. I denna roll representerar PostNord samtliga postoperatörer som är verksamma i det aktuella området.

Post ska kunna delas ut miljövänligt, kostnadseffektivt och med hänsyn till arbetsmiljön för chaufförer och brevbärare. För att det ska kunna genomföras i praktiken behöver utdelningen standardiseras.

Vid nybyggnation av villor och radhus placeras postlådan i en lådsamling vid infarten till området. I flerfamiljshus ska man ta emot sin post i en fastighetsbox i anslutning till entrén. Färdvägen till postanordningen ska vara öppen och farbar året runt för valt fordon, samt ges möjlighet att vända.

Kontakta PostNord i god tid på utdelningsforbattringar@postnord.com för dialog gällande godkännande av postmottagning i samband med nybyggnation eller annan förändring gällande befintlig alt ny infrastruktur.
En placering som inte är godkänd leder till att posten inte börjar delas ut till adressen.

Kommentar

Planförslaget medför inte nya bostäder. Däremot kan de nya gång- och cykelbroarna komma att underlätta för posttjänsten då det skapas fler passager över älven och fler kopplingar till Ön.

SXK (SVENSKA KRYSSARKLUBBEN) BOTTENVIKSKRETSENS HAMN- & FARLEDSKOMMITTE

Angående Detaljplan för fastigheterna Ön 1:96 m.fl. (broetapp) inom Ön i Umeå kommun, Västerbottens län SXK (Svenska Kryssarklubben) har tidigare avgett synpunkter rörande broarnas påverkan på den segelfria höjden, längs Umeälven. Då Lillåns segelfria höjd redan är begränsad till ca 3,6 m så lämnar vi den därhän.

Älvens segelfria höjd i farleden från havet via Storån och till Kyrkbron är sedan tidigare begränsad till 9 m av Obbolabron, järnvägsbron över Stor-Sandskär och Kolbäcksbron/E4. Från Kyrkbron reduceras höjden till endast 3,8 m. Bland inkomna yttranden så framförs, förutom i vårt, i ytterligare åtta yttranden oro för ytterligare begränsningar av framkomligheten. Oron för ytterligare höjdbegränsningar i älven är alltså utbredd. Trots att de flesta aspekter avhandlats så nämns väldigt lite om framkomligheten på älven.

Till exempel nämns i ”Planbeskrivning Ön 1:96…”, under Fri passage längs älven (s 15) endast passage på land, inget om framkomligheten på älven. I ”Planbeskrivning Ön 1:96…” nämns på sid. 22 en vertikal begränsning upp till +0,6 m över angivet nollplan (över RH2000). Både i text och i illustrationer har man utgått från 3,8 m segelfri höjd! Brobanornas lutningar/backar och landanslutningar utgår från denna höjd. Hur en brohöjd som INTE ytterligare begränsar framkomligheten på älven skulle påverka brolutningar, landanslutningar, omgivningar och nödvändiga landområden, framför allt på Öbackaområdet, ser vi inte vara belyst.
I kommentarer till yttrandena påminns om att ”detaljplanen kommer inte att reglera broarnas höjd över vattenytan”. Trots detta påstående gör vi bedömningen att bestämmelserna i detaljplanen endast villkorar att brokonstruktionen inte ska finnas under vattenytan. Och att man genom att endast nämna 3,8 m höjd, och konsekvenser av den, redan i detaljplanen begränsat den fria höjden. Vi finner det utmärkt att ni på detta sätt uttryckligen förbjudit en vägbank.

Men vi yrkar att ni förutom de föreslagna bestämmelsetexterna även ska införa: ”Därtill får fri höjd under brospannet inte begränsas till mindre än vad Kolbäcksbron idag begränsar den höjden till”. Obs att segelfria höjder ska ha marginal för t ex högt vattenstånd. Verkliga höjderna är högre (minst 0,5 m) mätt från normalvattenstånd. www.transportstyrelsen.se TSFS 2019:12.

Svenska Kryssarklubben är en rikstäckande organisation från 1924, med syftet att på ett hållbart sätt främja fritids- och långfärder till sjöss, friluftsliv, samt värna och sprida kunskap om natur- och kulturmiljön längs våra kuster, i våra skärgårdar och sjöar.

Kommentar

Broarnas segelfria höjd regleras inte i detaljplanen, varken för bron över Lillån eller Storån. I Storån regleras dock en minsta flarledsbredd till minst 80 meter.

I utformningen av broarna, en process som pågår parallellt med planen, har man utgått från förutsättningarna att broarna ska ha en flack lutning för att de ska vara tillgängliga och bekväma för gång- och cykeltrafik. En annan förutsättning är också att broarna ska landa i befintliga marknivåer både på Ön och på fastlandet. Detta för att undvika omfattande markmodellering samt påverkan på befintliga miljöer och rekreationsstråk. Man har dock utgått från en minsta segelfri höjd på 3,8 meter på Storån men för utformningen i stort så har funktionen för gång- och cykeltrafiken varit prioriterad och vägledande.

YTTRANDE 1

Fantastisk utveckling av staden!

YTTRANDE 2

Vad jag kan se framgår det inte någonstans av planutredningen hur förslaget ska kunna genomföras inom kommunens klimatmål?
Det känns aningen osannolikt att mängden armerad betong och stålrör som kan antas behövas för brokonstruktionen kan falla inom kommunens ramar för beslutade klimatmål. Förslaget bör för rimlighetens och transparensens skull kompletteras av en livscykelanalys för klimatpåverkan för att visa på hur det ska klara klimatmålen.
Ett vanligt argument som tycks återkommande i kommunens planeringsretorik är att det bygger bort bilberoende. Detta skulle i så fall behöva bevisas i utredningen att det faktiskt är gynnsamt ut ett utsläppsperspektiv med en rimlig beräkning. I nuläget står invånare i de centrala delarna av Umeå för betydligt större utsläpp än boende på landsbygden enligt kommunens egna klimatrapport vilket ju säger emot denna logik.
Det tycks inte heller finnas några tankar kring hur centralisering och förtätning ska väga upp för minskade möjligheter och intresse för att bedriva jordbruk i kommunen (när normen blir att alla ska bo i centrum och alla bostäder byggs centralt).

Kommentar

Livscykelanalys ingår som del i projekterings - och byggskedet. Vidare ställs skall-krav för armeringsstål och betong som ej får överskridas. Efterlevnad av dessa ska styrkas genom EPD:er för verifiering. Även för konstruktionsstål ska EPD/Mijlövarudeklaration redovisas, men där finns än så länge inga aktuella värden från Trafikverket.

YTTRANDE 3

Det ser på plankartan ut som att brofästet/gång- och cykelvägen på Tegssidan passerar nedre delen av "Västbergsbacken", den enda rejäla och mycket uppskattade bob- och pulkabacken i området. Se till att bron/gång- och cykelvägen inte saboterar möjligheterna att fullfölja åk med pulka längst ner i backen.

Kommentar

Anslutningen av bron över Lillån på Tegssidan är tänkt att utformas som en landbro just för att inte påverka pulkabackens funktion. Landbron kommer att gå högt över den nedre marknivån, minst 3,5 meter, så att det fortfarande kommer att vara möjligt att åka pulka och gå under bron utan problem. Bilden nedan är en illustration av hur bron kan tänkas utformas.

Illustration från toppen av pulkabacken.

YTTRANDE 4

Brons placering mot Teg har på kort tid ändrats från att ansluta till toppen av pulkabacken Västbergsbacken till att nu gå 50 m norrut - och de anslutande cykelvägarna mot Norra Obbolavägen har i underlaget ritats in att gå i direkt anslutning till tomtgräns mot fastigheten Backsvalan 5. Detta är en placering av cykelväg vi kraftigt motsätter oss - oavsett brons placering. Fastigheten skulle i så fall då ha vägar/cykelvägar i direkt anslutning i alla riktningar och den nya gång/cykelvägen skulle passera bara några meter från husets sociala ytor i söder såsom uteplats och lusthus. I broutredningen som presenterats (med anslutning ovanför Vestbergsbacken) föreslås att cykelvägen genom parken skall dras ungefär i mitten av denna. Vårt önskemål är att så mycket av träden som möjligt kan få stå kvar i denna lummiga parkmiljö (rikt fågelliv med bla. hackspett) och att cykelvägen mot Norra Obbolavägen planeras in med hänsyn till boende i fastigheten och därmed dras så långt söderut som det är möjligt. Det finns idag en upptrampad stig genom parken och rimligen placerar man cykelvägen i närheten av denna. Som riktlinje är att eventuella nya cykelvägar ej dras

närmare huset än 35 meter. Skulle en cykelväg dras i allt för nära anslutning mot tomtgräns kommer vi behöva bygga ett tätt buller-/insynsskydd likt andra fastigheter i området gjort. Alternativ till detta är en hög och tät vintergrön häck av tuja eller gran.

Kommentar

Den exakta utformningen av gång- och cykelvägens placering i det befintliga parkområdet är inte fastlagd och regleras inte heller i planen. Ambitionen är att kunna spara så många som möjligt av de befintliga träden inom parkområdet.

YTTRANDE 5

En detaljplan bör väl ha ett motiv, syfte och allmänt intresse. ÖN 1:96 som detaljplan saknar allt detta som en enskild detaljplan. Sett som ett enskilt projekt, hur motiverar kommunen att så mycket skattepengar läggs på nya cykelbroar när det redan finns en cykelbro 400 meter norr om föreslaget läge? Är det för trångt på befintlig cykelbro? Vem kommer att använda broarna? Var är motivet att anlägga ytterligare en cykelbroar? Svaret är att det inte finns ett motiv, syfte eller allmänt intresse med fler broar när det redan finns en. Om det inte finns ett formellt motiv, syfte eller allmänt intresse då följer man inte PBL och då ska ingen detaljplan genomföras. Motsätter mig att dessa broar planläggs då det inte finns ett motiv, syfte eller allmänt intresse.

Kommentar

Syftet med planen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för infrastruktur i form av två gång- och cykelbroar samt förbindelse mellan dem på norra Ön. Eftersom älven är en barriär mellan stadens olika delar är det av stort allmänt intresse att skapa fler passager över den och blir allt mer angeläget i en växande stad. Planförslaget har också stöd i översiktsplanen.

YTTRANDE 6

Jag motsätter mig starkt att bron över Lillån byggs i den nya föreslagna positionen. Underlaget är bristfälligt och bifogar många andra placeringar och utredningar än den som nu egentligen föreslås. Illustrationer är heller inte uppdaterade. Den nya positionen plöjer, åtta meter bred, rakt in i en fågelrik skogsdunge, och av vissa bilder att döma har man planerat fortsätta sträckningen rakt fram genom ytterligare ett mindre skogsområde i parken mellan Tegsgården och Tegs äldre center - istället för att ansluta till befintlig cykelväg. Nämnda park är i nuläget ängsmark. Som boende skulle jag dessutom påverkas rejält av att få cykelväg på en tredje (!) tomtsida, och jag tror jag talar för även möjliga framtida ägare av byggnadsminnet, när jag menar att det är den enda privata sidan av huset som därmed (för-) störs. Istället för att kunna ge passerande en vy över huset på lämpligt avstånd, kommer sannolikt konsekvensen bli att en tråkig - både för husägare och passerande - tät häck behöver planteras som insynsskydd. Synpunkt

angående Gestaltningsprogram två bropar Sida 7 Analys av rörelser och målpunkter. Man förefaller underskattat vilket flöde som torde riktas mot Avion-området, och där en rak och smidig väg riktas mot köpcentrets baksida, och lämpligast nås via gamla bron (Ögatan-Övägen) eller den kommande kombinerade bil och cykelbron över Lillån i sydligare läge (mellan Flottargatan och Lamellgatan).

Kommentar

Den exakta utformningen av gång- och cykelvägens placering i det befintliga parkområdet är inte fastlagd och regleras inte heller i planen. Ambitionen är att kunna spara så många som möjligt av de befintliga träden inom parkområdet.
Ett av syftena med broarna är att utöka gång- och cykelvägnätet och överbrygga barriären, som älven utgör, centralt i Umeå och att främja de hållbara färdsätten.

YTTRANDE 7[1]

Synpunkter på kompletterande avgränsningssamråd samt detaljplan från fastighetsägarna Skarven 6

Först vill vi påtala att den ”nya” placeringen av bron över Lillån med anslutning på Tegssidan cirka 50 meter längre norrut **inte alls blir bra.** Alla tidigare tydliga argument för den ursprungliga placeringen, faller platt med den ”nya” placeringen.

- Den flacka älvbrinken vid den ”nya” placeringen av brofästet över Lillån på Tegssidan, innebär att antingen bron ska gå på brostöd långt in över land eller att man ska fylla ut med extremt stora mängder massor. Oavsett byggnadssätt kommer synintrycket att bli visuellt störande och ett stort fysiskt ingrepp på parkområdet och den befintliga källbacken, samt bäckravinen.
- Om nu bron skulle placeras strax uppströms källbacken, hur ska det då vara möjligt att kunna fortsätta använda backen till just källåkning. En källe fortsätter en lång bit på snön, trots att backen har planat ut. Det snöar som bekant dåligt under broar.
- Bäckravinen som i så fall till stor del måste fyllas igen, innebär en förlust av mångfalden av växt- och djurliv. Där vi bor ser vi bland annat ofta fladdermöss över ängen som med säkerhet har delar av sitt tillhåll i anslutning till bäckravinen. Dessutom hörs ofta den Mindre Hackspetten trumma från bäckravinen, lock/revir-läten från Rosensångare, Busksångare samt Stenknäck. Vi kan inte se att det är någon inventering gjord vid bäckravinen vid Östteg beträffande fladdermöss. Inventering av fåglar i området är gjord i begränsad omfattning. En inventering speciellt med sikte på fladdermöss, känns absolut angeläget med hänsyn till artens skyddsvärde.

[1] Yttrande som inkom i Avgränsningssamråd tillhörande tillståndsärende för Vattenverksamhet (KS-2024/00842) men som även bedöms höra till planärendet. Infördes i utlåtandet inför antagande av planen.

- ”Översiktsplan Umeå Kommun” sidan 42 talar om: ”*…Därtill utgör älvslandskapet den allra viktigaste naturmiljön med riktig vildmark nära staden. Dessa ”gröna motorvägar” kopplas till stadens parker och följande utpekade viktiga stråk; älvstråket…*” I figuren på samma sida talas även om vikten av gångavstånd mindre än 250 meter till bland annat pulkabacke.
- I dokumentet ”Fördjupning för Ön” beskrivs på sidan 23: ” *Älvnära lövskogar har stort värde för den biologiska mångfalden i älvslandskapet och utgör viktiga spridningskorridorer för många arter. Skogarna är viktiga för att bevara artrikedom av fåglar som t ex den rödlistade mindre hackspetten som bl a häckar inom planområdet*” Detta förstärker argumentet att spara bäckravinen med dess lövskog och biologiska mångfald.
- Under 7.3 skriver ni: *”…det sydligare läget bedömdes vara byggnadsteknisk mycket svårt att genomföra då älvbrinken på platsen är mycket hög och brant*.” Under 11.3.2 skriver ni: *”Anläggning av brofästet innebär en extra last på älvbrinken på Ön, som står i sin naturliga rasvinkel*”…”*erforderliga stabiliseringsåtgärder kan genomföras, genom anläggning av erosionsskydd, avlastning av släntkrön och/eller stödfyllning…*” Mig veterligen är älvbrinkarna väldigt lika både i höjd och vinkel. Därför borde åtgärderna på Ö-sidan av älven vara möjliga även på Tegs-sidan. Med detta sagt finner jag argumentet för byggnadsteknik som försumbart.
- Att flytta brofästet 50 meter mot norr, innebär ett ännu större intrång och förfulning i anslutning till den drygt hundraåriga kulturbyggnaden Tegsgården. Dessutom riskerar den flerhundraåriga jordkällaren att komma i sämre läge eller kanske helt måsta rivas.
- Argumentet för buller på Tegs Vård- och Omsorgsboende borde inte få styra placeringen av bron som ska finnas kvar i minst 100 år. Dessutom bör den närmast berörda huskroppen kunna ”sättas på paus” under byggtiden.
- Vi upplever att ingenjörsfirman Bjerking AB saknar lokal förankring och inte fullt ut förstått värdet av tidigare framförda synpunkter vid föregående avgränsningssamråd.
- Ett förslag till en alternativ placering skulle kunna vara att låta bron landa vid cykelbanan mellan Östtegsskolan och Tegs Vård- och Omsorgsboende. Med denna placering av bron får skolbarnen en nära och säker färdväg till skolskogen på Ön. Dessutom är spännvidden mellan fastland och Ön något mindre på detta ställe.

Vi vill att ni till detta även uppmärksammar våra tidigare inskickade kommentarer vid samrådet i mars 2025. Nej – Gör om hela processen och återgå till den tidigare placeringen av brofästet vid nocken av kälkbacken.

- Vi vill att ni återkopplar till oss vad beslutet blir efter att detta avgränsningssamråd är slutfört och beslut är taget av myndigheten.
- Vi vill också att ni anger på vilket sätt som vi närboende och kommunmedborgare kan överklaga eventuellt beslut av brofästets placering på Tegssidan.

Kommentar

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för infrastruktur i form av två gång- och cykelbroar samt förbindelse mellan dem på norra Ön. Eftersom älven är en barriär mellan stadens olika delar är det av stort allmänt intresse att skapa fler passager över den och blir allt mer angeläget i en växande stad. Planförslaget har också stöd i översiktsplanen. Anslutningen av bron över Lillån på Tegssidan är tänkt att utformas som en landbro just för att inte påverka pulkabackens funktion. Landbron kommer att gå högt över den nedre marknivån, minst 3,5 meter, så att det fortfarande kommer att vara möjligt att åka pulka och gå under bron utan problem. Den exakta utformningen av gång- och cykelvägens placering i det befintliga parkområdet är inte fastlagd och regleras inte heller i planen. Ambitionen är att kunna spara så många som möjligt av de befintliga träden inom parkområdet. Bedömningen är också att brofästets placering på Tegssidan inte påverkar Tegsgården eller jordkällaren.

Ändringar efter granskning

Planhandlingarna ändras på följande punkter:
Plankartan

- en utformningsbestämmelse för allmän plats införs för att belysning ska anpassas för att skydda nattaktiva djur
- en utformningsbestämmelse för allmän plats för landfästen på norra Ön att landfäste ska pålas

Planbeskrivningen

- kompletteras med en beskrivning påverkansområde för flyghinder
- kompletteras med en beskrivning av jordkällaren och den bedömda påverkan
- MKB och planbeskrivning kompletteras kring vilka konkreta skyddsåtgärder som planeras vidtas
- kompletteras med slutsatser och rekommendationer från PM Geoteknik

Övrigt

- Utlåtandet kompletteras med Vattenfalls samrådsyttrande.
- Utlåtandet kompletteras inför antagande med ett yttrande som inkom i Avgränsningssamråd tillhörande tillståndsärende för Vattenverksamhet (KS-2024/00842) men som även bedöms höra till planärendet.

SAMMANFATTNING

Byggnadsnämnden föreslås godkänna detaljplanen och lämnar över den till kommunfullmäktige för antagande.

Detaljplanering, Umeå kommun, maj 2026

Miljökonsekvensbeskrivning

Detaljplan för Ön 1:96 med flera (broetapp)

Antagandesversion

Umeå kommun

240797-Umeå-Generalkonsult broar Norra Ön | 2026-06-12

Miljökonsekvensbeskrivning

Uppdragsnamn
240797-Umeå-Generalkonsult broar Norra Ön Stockholm

Uppdragsgivare
Umeå Kommun
Anna Löfqvist

Konsult: Bjerking
Uppdragsledare och MKB-redaktör: David Reuterskiöld

Datum 2025-09-15

Senast rev. datum 2026-06-12

Medverkande:
Emelie Stengård, MKB-handläggare, hydrogeolog
Ludvig Almqvist, MKB-handläggare, hydrogeolog
Susanna Gunnarsdotter, Specialiststöd förorenad mark
Jan Pons Dreifeldt, Specialiststöd buller & vibrationer
Joakim Wallgren, Specialiststöd geoteknik
Kristoffer Osnes, Specialiststöd brokonstruktion
Maria Hedman, Specialiststöd, landskapsbild

Bjerking AB · Box 1351, 751 43 Uppsala · Box 9251, 102 73 Stockholm · Växel: 010-211 80 00 · bjerking.se
Org.nr 556375-5478 F-skattebevis

Sammanfattning

Umeå kommun utarbetar en detaljplan benämnd *Detaljplan för Ön 1:96 med flera (broetapp)* som ska skapa planmässiga förutsättningar för en ny gång- och cykelförbindelse över Umeälven mellan Teg och Öbacka, via norra Ön. Planen möjliggör anläggande av broar över Lillån och Storån samt av en ny GC-väg över norra Ön. Denna rapport utgör en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av planförslaget och bedömer dess effekter och konsekvenser för miljön och människors hälsa. På Ön förekommer ett antal fridlysta arter och MKB:n belyser även om planförslaget riskerar att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen.

Broarnas tekniska och gestaltningsmässiga utformning är inte fullt klarlagda men preliminära förslag på huvudsaklig utformning har tagits fram. Landfästen och mellanstöd kommer att utföras i betong och att grundläggas med stålrörspålar som borras ner till fast underlag. Erosionsskydd av stenmaterial läggs kring mellanstöd och landfästen. Bron över Lillån anläggs strax norr om Tegs vård- och omsorgsboende medan bron över Storån anläggs i höjd med Arkitekthögskolan vid Öbacka. I genomförandeskedet kommer ett arbetsområde, som är betydligt större än planområdet, att behöva nyttjas tillfälligt.

Markerna inom och närmast intill planområdet utgörs på norra Ön främst av naturmark och vid Teg och Öbacka i huvudsak av parkmiljöer. Naturvärdena är höga, främst i strandskogarna på Ön. Merparten av planområdet omfattas av strandskydd och den berörda sträckan av Umeälven utgör ett riksintresse för yrkesfisket. Umeälvens mynning, cirka 5 km nedströms Ön, utgör ett Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet. I kommunens översiktsplanering är norra Ön utpekad som ett större område för stadsutveckling.

Inför och under arbetet med detaljplanen har alternativstudier utförts i form av alternativa lokaliseringar för, och utformningar av, broarna. För bron över Lillån har ett sydligare läge för landfästet vid Teg studerats men valts bort på grund av geotekniskt svåra förutsättningar och platsbrist i byggskedet. För bron över Storån har tre olika lägen studerats med alternativa varianter avseende anslutningar mot land och teknisk standard.

Planförslagets miljökonsekvenser jämförs både mot nuläget och ett nollalternativ som motsvarar förmodad utveckling i området om planen inte antas. I detta fall har nollalternativet bedömts innebära att nuvarande förhållanden i huvudsak består, åtminstone på kort och medellång sikt.

Landskapsbilden påverkas genom tillkomsten av nya gång- och cykelbroar som påverkar vyerna över älven med störst konsekvenser för det lokala, relativt orörda årummet vid Lillån. För naturmiljön på land uppstår påtagliga negativa konsekvenser främst till följd av ingrepp i värdefulla strandskogar på norra Ön och förlust av ett större antal värdeträd. Kvarvarande naturmark förlorar också i kvalitet genom fragmentering, ändrat mikroklimat och ökad störning. Då ingreppen endast berör en liten del av norra Öns lövskogar bedöms dock planen kunna genomföras utan betydande försämring av Öns funktion som länk i den regionala ekologiska lövskogskorridoren längs Umeälven. Även växt- och djurlivet i vatten påverkas negativt till följd av ingrepp i värdefulla strandzoner, muddring i strandzoner och grumlingseffekter. Grumlingen blir dock begränsad och klingar snabbt av nedströms. Dess effekter bedöms också bli kortvariga och övergående. Planförslaget bedöms därmed inte riskera att försämra vattenförekomstens statusklassning eller äventyra möjligheterna att nå gällande miljökvalitetsnormer för vatten.

Planen innebär också ingrepp i livsmiljöer för flera skyddade arter bland annat mindre hackspett, vitryggig hackspett och ett flertal arter av fladdermöss. Flera arter bedöms i viss mån påverkas av planförslaget men med stöd av utförd artskyddsutredning bedöms att planförslaget bör kunna genomföras utan att artskyddsförbud utlöses om planerade skyddsåtgärder genomförs och god hänsyn tas i byggskedet.

För rekreation och friluftsliv innebär planförslaget påtagliga positiva konsekvenser genom att tillgängligheten till Ön, som utgör ett attraktivt område för närrekreation, förbättras avsevärt för många boende i centrala staden. Planen bidrar även till att nya attraktiva kopplingar tillskapas och binder samman älvens bägge sidor vilket ökar tillgängligheten i staden och skapar bättre förutsättningar för bland annat arbetspendlare och vardagsresor med hållbara färdsätt.

Under byggskedet påverkas närliggande boendemiljöer av byggbuller. Då kommunen avser att etablera pålar till broarnas grundläggning genom borrning blir dock bullerstörningarna förhållandevis små. Även markvibrationer kan uppstå i byggskedet men de förutsätts bli begränsade genom kravställning på byggarbetenas utförande. Risker kopplade till ras och skred förekommer men är väl kända. De bedöms kunna hanteras genom lämpliga stabiliserande åtgärder så att planförslaget kan genomföras utan ökade risker för människors hälsa och säkerhet. Inte heller risker kopplat till översvämning bedöms öka i någon beaktansvärd grad till följd av planförslaget. Nedan ges en sammanfattning av planförslagets miljökonsekvenser i tabellform.

Miljöaspekt	**Kommentar**
Landskapsbild	Måttliga negativa konsekvenser genom ingrepp i det orörda, naturpräglade årummet i Lillån vid Teg och genom öppnandet av det skyddade landskapsrummet på norra Ön.
Naturmiljö på land	Stora negativa konsekvenser främst knutet till ingrepp i strandskogar av högt naturvärde på Ön som utgör livsmiljö för skyddade och rödlistade arter. Med ambitiösa skyddsåtgärder i byggskedet för att minimera skador på värdefull skog och värdeträd finns eventuellt förutsättningar att minska de negativa konsekvenserna till måttliga.
Naturmiljö i vatten	Lokalt och kortsiktigt uppkommer tydliga negativa konsekvenser för vattenlevande flora och fauna genom muddring och påförande av stödfyllnad och erosionsskydd i strandzoner md höga naturvärden samt genom grumling. Effekterna är dock övergående och med planerade naturanpassningar bedöms likvärdiga naturvärden återkomma relativt snabbt. Sammantaget bedöms planen därmed innebära små negativa konsekvenser för naturmiljö i vatten.
Ytvatten	Kortsiktigt uppstår små negativa effekter genom förhöjd grumling men dessa är övergående och på sikt bedöms påverkan på vattenkvaliteten bli obetydlig. Ingen statusförsämring bedöms uppkomma och möjligheterna att nå uppsatta MKN för vatten bedöms inte äventyras.
Markmiljö och sediment	Obetydliga konsekvenser. I byggskedet berörs mark med förhöjda föroreningshalter föroreningsspridning bedöms kunna undvikas genom god masshantering. Arsenikhaltiga älvsediment kommer i viss mån spridas nedströms men halterna bedöms vara naturliga för platsen och inte orsaka försämrade förhållanden vid återsedimentering.
Rekreation och friluftsliv	Stora positiva konsekvenser genom tillgängliggörande av attraktiva närrekreationsområden för många boende i centrala Umeå och förbättrade möjligheter att färdas tvärs älven till fots och med cykel.
Boendemiljö avseende buller och vibrationer	Under byggskedet uppkommer buller och vibrationer främst vid pålning och spontning. Beräkningar visar dock att Naturvårdsverkets riktvärden för buller kan klaras med anpassade byggmetoder i kombination med skyddsåtgärder. Vibrationer kan orsaka viss störning men det förutsätts att kravställning i byggskedet begränsar effekterna. Sammantaget bedöms därmed de negativa konsekvenserna för boendemiljön till följd av buller och vibrationer bli små.
Risk och säkerhet	Viss risk för ras, skred, erosion och översvämning föreligger utmed älven. Förhållandena är dock väl kända och bedöms tekniskt hanterbara varför planen bedöms kunna genomföras utan negativa konsekvenser för risk och säkerhet.

Innehåll

Sammanfattning **3**

1 Inledning **7**

1.1 Bakgrund 7

1.2 Miljöbedömning och MKB 8

2 Avgränsningar och metodik **8**

2.1 Detaljeringsgrad 8

2.2 Geografisk avgränsning 9

2.3 Tidsmässig avgränsning 9

2.4 Avgränsning av miljöaspekter 9

2.5 Bedömningsmetod 11

3 Planförslaget i korthet **13**

3.1 Planens syfte 13

3.2 Nya broar 14

3.3 Gång-och cykelväg 16

3.4 Arbetsområde under byggtiden 16

3.5 Skyddsåtgärder och miljöanpassning 17

4 Nuvarande förhållanden **18**

4.1 Markanvändning 18

4.2 Fysisk planering 18

4.3 Strandskydd 21

4.4 Riksintressen 21

5 Nollalternativet **23**

5.1 Framtida markanvändning 23

5.2 Klimatförändring 23

5.3 Effekter och konsekvenser av nollalternativet 24

6 Studerade alternativ **25**

6.1 Bro över Lillån 25

6.2 Bro över Storån 26

7 Planens miljökonsekvenser **29**

7.1 Landskapsbild....29
7.2 Naturmiljö på land....31
7.3 Naturmiljö i vatten....35
7.4 Skyddade arter....38
7.5 Ytvatten....51
7.6 Markmiljö och sediment....53
7.7 Rekreation och friluftsliv....55
7.8 Boendemiljö avseende buller och vibrationer....56
7.9 Risk och säkerhet....60

8 Samlad bedömning....62
8.1 Miljömål....64

9 Förslag till uppföljning....65

10 Referenser....66

Bilagor

Bilaga 1: Inventering och bedömning av naturvärde – Norra Ön (Enetjärn, 2017)

Bilaga 2: Norra ön broetapp inventering av naturvärdesträd och eftersök av fladdermusspår i Hålträd (Tyréns, 2025)

Bilaga 3: Artskyddsutredning för nya bro- och vägförbindelser till norra Ön (Pelagia, 2026)

Bilaga 4: Inventering av fladdermöss på norra Ön (Umeå kommun, 2023)

Bilaga 5: Naturvärdesinventering av bottenmiljön vid norra Ön (Pelagia, 2025)

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Umeå kommun utarbetar en detaljplan benämnd Detaljplan för Ön 1:96 med flera (broetapp) som möjliggör en ny förbindelse över Umeälven mellan Teg och Öbacka, via norra Ön. Förbindelsen omfattar två nya gång- och cykelbroar, en över Lillån mellan Teg och norra Ön samt en över Storån mellan Ön och Öbacka. Vidare ingår en ny gång- och cykelväg (GC-väg) över norra delen av Ön mellan de båda broarna (se figur 1). Den östra bron, över Storån, ansluter till fastlandet i Öbackaparken nära Arkitekthögskolan medan den västra bron, över Lillån, ansluter till fastlandet strax norr om Tegs Vård- och omsorgsboende.

Figur 1. Karta över planområdets läge i centrala Umeå mellan Teg och Öbackaparken samt över norra Ön.

Anläggandet av nya gång- och cykelbroar till och från Ön innebär arbete i älvens vattenområde i sådan omfattning att det kräver tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kapitlet miljöbalken. Detta kan inte erhållas inom ramen för detaljplaneprocessen utan kommunen kommer att ansöka om tillstånd hos Mark- och miljödomstolen i en separat process som sker delvis parallellt med planprocessen.

1.2 Miljöbedömning och MKB

Umeå kommun har bedömt att ett genomförande av detaljplanen (Detaljplan för Ön 1:96 med flera (broetapp) kan antas medföra betydande miljöpåverkan (Umeå kommun, 2024). Därmed ska en miljöbedömning av planen göras vars övergripande syfte är att integrera miljöaspekter i planarbetet så att en hållbar utveckling främjas. Ytterligare ett viktigt syfte med miljöbedömningen är att ge allmänhet, organisationer, myndigheter och andra intressenter möjlighet att påverka planens utformning.

Miljöbedömningen omfattar dels en process, miljöbedömningsprocessen, dels framtagandet av en produkt, en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av planförslaget. Miljöbedömningsprocessen innebär att miljöbedömaren följer planarbetet på nära håll, flaggar för troliga effekter och konsekvenser av olika vägval och utformningar och bidrar med förslag till åtgärder för att undvika eller minimera negativ påverkan och skapa mervärden för miljö, hälsa och hållbar utveckling. MKB:n är det dokument som beskriver det slutliga planförslagets effekter och konsekvenser för miljön och människors hälsa. Detta dokument utgör en MKB till Detaljplan för Ön 1:96 med flera (broetapp).

2 Avgränsningar och metodik

2.1 Detaljeringsgrad

Omfattningen och detaljeringsgraden på bedömningarna och analyserna i en MKB ska anpassas till vad som är rimligt med hänsyn till den aktuella planens innehåll och detaljeringsgrad. Då denna MKB gäller en detaljplan för ett mindre område belyser MKB:n planens konsekvenser på en förhållandevis detaljerad och lokal nivå.

Den övergripande kommunala planeringens mer generella konsekvenser för miljön i ett vidare perspektiv, som bäst belyses i miljöbedömningen av kommunens översiktsplan och dess fördjupningar, behandlas därmed inte i denna MKB. Ett undantag görs avseende den regionala ekologiska lövskogskorridoren längs nedre Umeälven. Eftersom de ytor som berörs av den aktuella detaljplanen ingår i en viktig länk för denna korridor belyser MKB:n detaljplanens konsekvenser för lövskogskorridorens ekologiska funktion i ett mer övergripande sammanhang.

Vid avgränsning av innehållet i en MKB ska det, enligt Miljöbalken, även beaktas att vissa frågor bättre kan bedömas i samband med prövningen av andra planer och program, eller i tillståndsprövningen av verksamheter och åtgärder.

Beträffande konsekvenser kopplat till annan pågående detaljplanering av norra Ön, som sker inom ramen för detaljplanen Ön 1:96 med flera – Norra Ön BN-2013/00345, hänvisas till den MKB som upprättats till samrådsversionen av den detaljplanen.

Gällande tillståndsprövning kommer de arbeten i vatten som behövs för anläggandet av broarna att kräva tillstånd till vattenverksamhet enligt miljöbalkens 11:e kapitel, vilket kommunen avser att söka hos Mark- och miljödomstolen. Vissa av de effekter och konsekvenser som specifikt kan kopplas till den aktuella vattenverksamheten kommer därför att belysas mer detaljerat i den MKB som ska ingå i ansökningshandlingarna om tillstånd till vattenverksamhet.

2.2 Geografisk avgränsning

Det geografiska område som beaktas i miljökonsekvensbeskrivningen omfattar såväl själva planområdet som de angränsande områden där påverkan av betydelse bedöms kunna uppstå till följd av planens genomförande, det så kallade influensområdet. Eftersom influensområdets gränser varierar för olika miljöaspekter har inget exakt geografiskt influensområde definierats på karta. Istället framgår av konsekvensbeskrivningarna inom vilka områden konsekvenser bedöms uppstå för respektive miljöaspekt.

2.3 Tidsmässig avgränsning

En MKB ska beakta effekter som uppstår på såväl kort som medellång och lång sikt. Hur långt in i framtiden bedömningar bör sträcka sig och kan ske med rimligt god förutsägbarhet varierar beroende på bland annat planens genomförandetid, annan pågående planering, exploateringstryck, återhämtningstider för tillfälligt påverkade naturmiljöer samt andra förändringsprocesser. Genomförandetiden för den aktuella detaljplanen är satt till fem år efter att planen vunnit laga kraft, vilket bedöms kunna ske under 2026. Planen kan därmed antas vara fullt genomförd i början av 2030-talet.

Då planens genomförande i detta fall är tydligt kopplad till en större anläggningsentreprenad som kan förväntas börja inom några år och sedan pågå under 2–3 års tid kan många effekter naturligt knytas antingen till byggskedet, då konsekvenserna ofta är som störst men i många fall endast kortvariga och övergående, eller till driftskedet som kännetecknas av mer begränsade, men ofta långvariga eller permanenta, konsekvenser.

Något specifikt horisontår för hur långt in i framtiden som konsekvensbeskrivningarna i MKB:n sträcker sig har inte identifierats. Tyngdpunkten i analyserna ligger dock på de närmaste 10–15 åren, som kan sägas motsvara tidsintervallet för effekter på kort och medellång sikt, då det bedöms vara möjligt att göra bedömningar med förhållandevis god säkerhet. Därutöver görs mer övergripande bedömningar på lång sikt, bland annat kopplat till klimatförändringar, där tidshorisonten kan variera mellan olika miljöaspekter.

2.4 Avgränsning av miljöaspekter

En MKB ska avgränsas så att den endast belyser de miljöaspekter som bedöms kunna påverkas i betydande grad till följd av planens genomförande eller som bedöms motiverade att belysa med hänsyn till allmänhetens intresse. I tabell 1 presenteras de miljöaspekter som belyses i MKB:n tillsammans med en kort motivering. Urvalet baseras på kommunens undersökning av om detaljplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan och de synpunkter som inkommit i samband med avgränsningssamrådet.

I tabellen listas även en rad miljöaspekter som nämns i miljöbalken men som inte bedömts relevanta att behandla i denna MKB tillsammans med en kort motivering om varför.

Tabell 1. Miljöaspekter som behandlas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Miljöaspekt	Behandlas i MKB:n	Motivering
Landskapsbild	Ja	Broarna kommer att utgöra nya landmärken som påverkar landskapsbilden längs Umeälven och karaktären på de lokala årummen i Lillån och Storån vilka delvis är känsliga för den aktuella typen av påverkan.
Naturmiljö och biologisk mångfald	Ja	Planförslaget påverkar ett flertal områden inom och i direkt anslutning till planområdet som har höga naturvärden. Öns lövskogar utgör även en viktig länk i den regionala ekologiska korridoren av lövskog utmed nedre Umeälven.
Skyddade arter	Ja	I området finns flera fridlysta arter varför MKB:n belyser planens påverkan på dessa samt huruvida risk föreligger att konflikter med artskyddsbestämmelserna kan påverka möjligheterna att genomföra planen.
Ytvatten och MKN för vatten	Ja	Anläggandet av broar enligt planförslaget leder temporärt till grumling av älvens vatten vilket kan påverka vattenkvaliteten. Broar och landfästen påverkar även älvens hydromorfologi vilket i sin tur kan påverka älvens statusklassning och möjligheterna att nå gällande miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten.
Markmiljö och sediment	Ja	Planförslaget innebär markarbeten i jord och sediment där föroreningar samt sulfidhaltigjord påträffats.
Rekreation och friluftsliv	Ja	Planförslaget förbättrar tillgängligheten till norra Ön som utgör ett attraktivt närrekreationsområde för många boende i centrala Umeå.
Buller i boendemiljö	Ja	Ett stort antal bostäder i närområdet, inklusive vård- och omsorgsboendeäldreboende och skola, kommer att påverkas av buller i samband med anläggningsarbetena.
Risk och säkerhet	Ja	Delar av planområdet, främst i älvbrinkarna, präglas av geotekniska förhållanden som medför risk för ras, skred och erosion.
Kulturmiljö	Nej	De åtgärder som planförslaget möjliggör bedöms inte ha sådan karaktär att de påverkar riksintresset för kulturmiljö knutet till Umeå centrum eller kulturmiljön vid Tegsgården som utgör ett byggnadsminne. I byggskedet bedöms närliggande kulturlämningar kunna skyddas. Inga betydande negativa konsekvenser för kulturmiljön bedöms därmed uppkomma.
Grundvatten	Nej	Inom planområdet finns ett mäktigt ler- och siltlager vilket underlagras av grövre jord som rymmer ett undre stängt grundvattenmagasin. Aktuella schaktarbeten bedöms dock inte medföra risk för hydraulisk upptryckning. Pålning för landfästen och mellanstöd kommer att genomtränga ler- och siltlagret men detta är så mäktigt att pålningen inte bedöms orsaka kontakt mellan akvifererna. Därmed bedöms inga betydande effekter uppkomma med avseende på grundvatten.
Luft	Nej	Planförslaget bedöms inte påverka luftkvalitén i någon omfattning av betydelse. MKN för luft riskerar inte att överskridas.

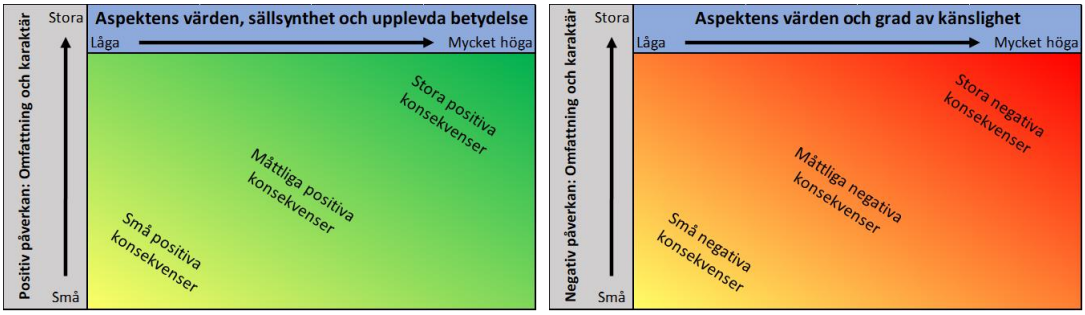
2.5 Bedömningsmetod

I MKB:n beskrivs planförslagets huvudsakliga påverkan på varje miljöaspekt och vilka effekter och konsekvenser denna påverkan förväntas medföra. I enlighet med miljöbalken beaktar bedömningarna både direkta, indirekta och kumulativa konsekvenser (se faktaruta) som uppstår på kort, medellång eller lång sikt. Både tillfälliga och bestående samt positiva och negativa konsekvenser bedöms och redovisas. Varje aspekt kan påverkas på flera olika sätt och i vissa fall kan både positiva och negativa effekter och konsekvenser uppkomma för samma aspekt. För varje aspekt avslutas beskrivningarna med en sammanvägd konsekvensbedömning i en sjugradig skala, från stora positiva till stora negativa, enligt tabell 2 nedan.

Tabell 2. Konsekvensskala för miljöbedömning med färgkodning.

Stora positiva	Måttligt positiva	Små positiva	Inga/ obetydliga	Små negativa	Måttligt negativa	Stora negativa

Planförslagets konsekvenser bedöms både gentemot nuläget och nollalternativet. Konsekvensbedömningarna görs med stöd av Bjerkings bedömningsmodell. Denna består av diagram där de berörda miljöaspekternas värden/upplevda betydelse, sällsynthet och känslighet graderas på x-axeln och omfattningen och karaktären av den påverkan som följer av planens genomförande, och som kan vara såväl negativ som positiv, graderas på y-axeln (se figur 2).

Figur 2. Illustration av Bjerkings modell för bedömning av positiva (vänster) och negativa (höger) effekter och konsekvenser där de berörda miljöaspekternas värden/upplevda betydelse, sällsynthet och känslighet viktas mot förmodad omfattning och karaktär på den påverkan som följer av planens genomförande.

Bedömningarna av karaktär och omfattning av den påverkan som uppkommer görs i sin tur genom en sammanvägning av effekternas och konsekvensernas omfattning, karaktär och beständighet med stöd av de parametrar som redovisas i figur 3.

Positiv påverkan: Omfattning och karaktär	Stora	Förbättring av kvalitet/funktion	Kvantitativ omfattning	Effektens varaktighet
		Stor	Stor	Permanent
		Påtaglig	Medelstor	Långsiktig
		Måttlig	Måttlig	Medellång
	Små	Marginell	Liten	Kortsiktig

Negativ påverkan: Omfattning och karaktär	Stora	Försämring av kvalitet/funktion	Kvantitativ omfattning	Effektens varaktighet
		Total	Stor	Permanent
		Påtaglig	Medelstor	Långsiktig
		Begränsad	Måttlig	Medellång
	Små	Marginell	Liten	Kortsiktig

Figur 3. Stödparametrar vid bedömningar av karaktär och omfattning av den påverkan som följer av planens genomförande i Bjerkings modell för bedömning av effekter och konsekvenser i miljökonsekvensbeskrivningar.

Generellt leder kvantitativt stora och varaktiga effekter som i hög grad påverkar miljöaspektens funktion och kvalitet till stora konsekvenser medan kvantitativt små eller endast kortvariga förändringar som får begränsad påverkan på aspektens funktion och kvalitet till små konsekvenser. Värderingen är oundvikligen i viss mån subjektiv men görs av sakkunnig personal med god kunskap om den aktuella miljöaspekten och stäms av inom konsultgruppen för att säkerställa väl avvägda bedömningar.

Direkta, indirekta och kumulativa effekter

I miljöbalken sägs att en miljökonsekvensbeskrivning ska belysa konsekvenser som uppstår till följd av såväl direkta, som indirekta och kumulativa effekter.

Direkta effekter är, som namnet antyder, effekter som sker som en direkt följd av att en plan genomförs, till exempel förlust av naturmiljöer som tas i anspråk för bebyggelse.

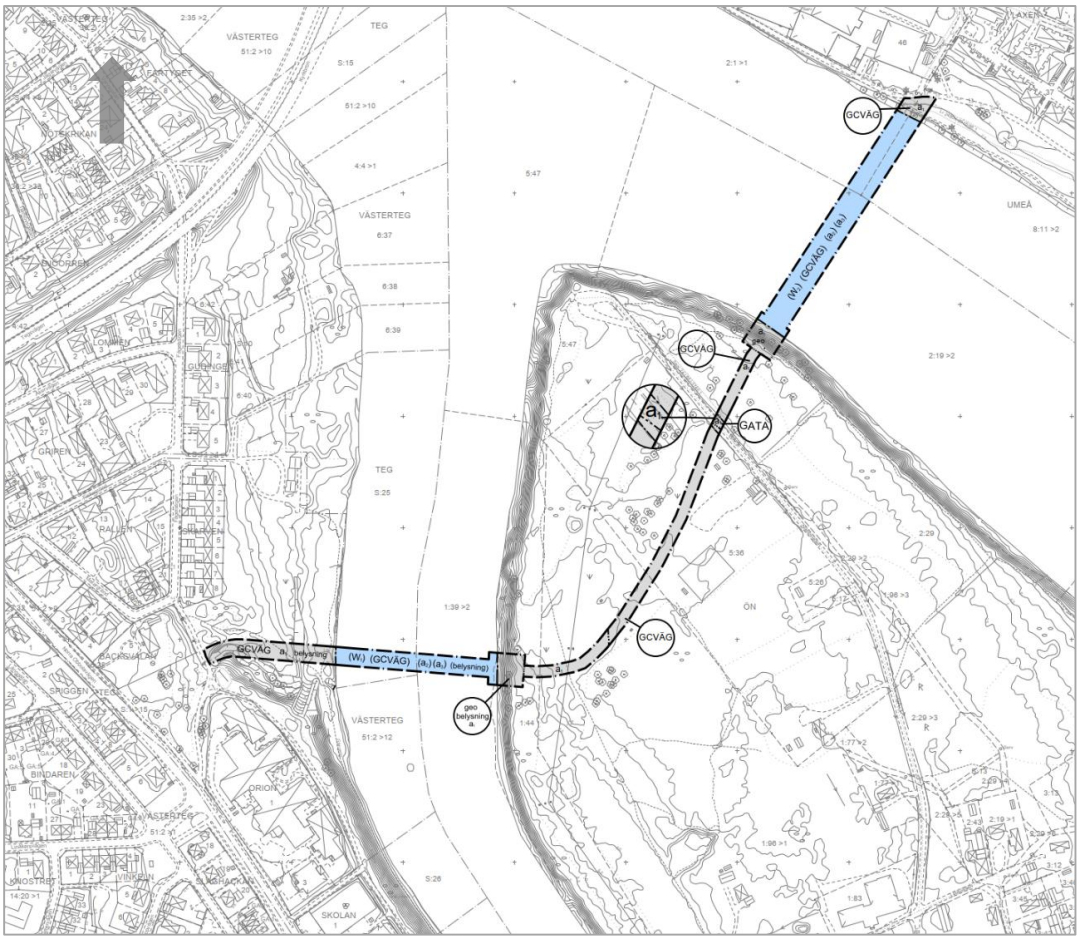
Indirekta effekter är effekter som sannolikt kan förväntas ske som en följd av att en plan genomförs men som annars inte hade skett. Till exempel om anläggande av en ny väg tillgängliggör ett obebyggt område som därför på sikt kan förväntas bli exploaterat med verksamheter eller bostäder.

Med **kumulativa effekter** menas effekter från flera olika påverkanskällor. Det kan gälla såväl befintlig påverkan från existerande verksamheter som tillkommande effekter till följd av beslutade men ännu ej genomförda planer eller verksamheter.

3 Planförslaget i korthet

3.1 Planens syfte

Syftet med Detaljplan för Ön 1:96 med flera (broetapp) är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för infrastruktur i form av två gång- och cykelbroar samt förbindelse mellan dem på norra Ön. Planområdet omfattar de ytor i älven och dess strandzoner där broarna ska anläggas samt det stråk över norra Ön där ny GC-väg planeras. Broarna planläggs som vattenområde som får överbyggas med bro. Anslutningar med landfästen samt stråket över Ön planläggs som allmän plats GC-VÄG (Umeå kommun, 2026-06-02), se figur 4.

Figur 4. Utsnitt av planförslagets plankarta, antagandeversion (Umeå kommun, 2026-06-02).

Det nu aktuella planförslaget var tidigare en ingående del i den större detaljplanen för Ön 1:96 – Norra Ön, BN-2013/00345 (se även avsnitt 4.2.2.2) men kommunen har under processens gång valt att bryta ut anläggandet av broarna i en egen detaljplan. Orsaken är att tidsplanen för den större detaljplanen har förskjutits i väntan på kompletterande underlagsutredningar. Samtidigt har kommunen beviljats stadsmiljöavtal om statlig delfinansiering för tillskapandet av gång- och cykelkopplingar till norra Ön. Det statliga stödet är dock villkorat med att åtgärden genomförs senast 2029 vilket kräver att åtgärden har stöd i en detaljplan som vunnit laga kraft.

3.2 Nya broar

3.2.1 Utformning

Broarnas tekniska och gestaltningsmässiga utformning är ännu inte fullt klarlagda. Preliminära förslag till utformning och gestaltning har dock tagits fram för att möjliggöra bedömning av praktisk genomförbarhet. Fundamenten till mellanstöden, och troligen även till landfästena, utförs i betong och grundläggs med stålrörspålar som borras ner till fast underlag. Pålarna, särskilt pålar till stöd närmast farleden i Storån, behöver sannolikt dragförankras för att stå emot islaster. Vidare kommer erosionsskydd att anläggs kring mellanstöd och landfästen. Vid behov utförs även andra stabilitetshöjande åtgärder kring landfästena för att motverka risk för jordskred i älvbrinkarna.

3.2.2 Bro över Lillån

Landfästet på Tegsidan förläggs cirka 50 meter norr om Tegs vård- och omsorgsboende, där älvbrinken är relativt flack, och ansluts till befintligt gång- och cykelvägnät (se figur 4). På Ön anläggs landfästet i befintlig strandbrink. Bron kommer att utföras med som mest fem brospann och fyra mellanstöd varav tre i vattnet i Lillån, och det fjärde på land i ådalen på Tegsidan (se figur 5). Brobanan planeras bli cirka 8 meter bred och brons totala bredd blir cirka 10 meter. Segelfri höjd, det vill säga det fria avståndet mellan vattenytan vid medelvattenstånd och brons lägsta punkt, under brons centrala del i Lillån planeras till 3,6 meter.

Figur 5.Illustration av preliminärt förslag till utformning av bro över Lillån. Överst: Vy från Lillån mot ny bro i norr. Nederst: Vy över brodäck med räcken och stolpar i trä. Källa: (Bjerking & Rundquist, 2025-12-18). Observera att slutlig utformning av bron inte är bestämd och kan komma att skilja sig från illustrationerna.

Fri passage under bron ska säkerställas utmed stranden på Tegsidan där befintligt strandstråk och parkområde fortsatt blir tillgängligt efter att bron anlagts. Överbyggnaden utförs med ett brodäck av betongplattor som vilar på stålbalkar. Broräcken och eventuellt belysningsstolpar är

tänkta att helt eller delvis utföras i trä som en gestaltningsmässig anpassning till platsens historik med timmerflottning.

3.2.3 Bro över Storån

Bron över Storån anläggs mellan norra Ön och Öbackaparken där landfästet ansluts till Strandpromenaden i höjd med Arkitekthögskolan (se figur 4). Bron är planerad att utföras med en central bågbrodel som ansluter till balkbroar i stål eller betong. Bron kommer att utföras med upp till sju spann där bågbrodelen har en spännvidd på knappt 90 meter och spann för anslutande balkbroar varierar mellan cirka 20 – 30 meter. Inklusive landfästena får bron som mest åtta stöd, varav maximalt sex mellanstöd i vattnet i Storån (se figur 6). Brobanan planeras bli cirka 8 meter bred och brons totala bredd blir cirka 10 meter. Segelfri höjd planeras till 3,8 meter under brons centrala del.

Figur 6. Illustration av preliminärt förslag till utformning av bro över Storån. Överst: Vy från Ön mot Öbacka . Nederst: Vy från Öbacka strandpromenad. Källa: (Bjerking & Rundquist, 2025-02-28). Observera att slutlig utformning av bron inte är bestämd och kan komma att skilja sig från illustrationerna.

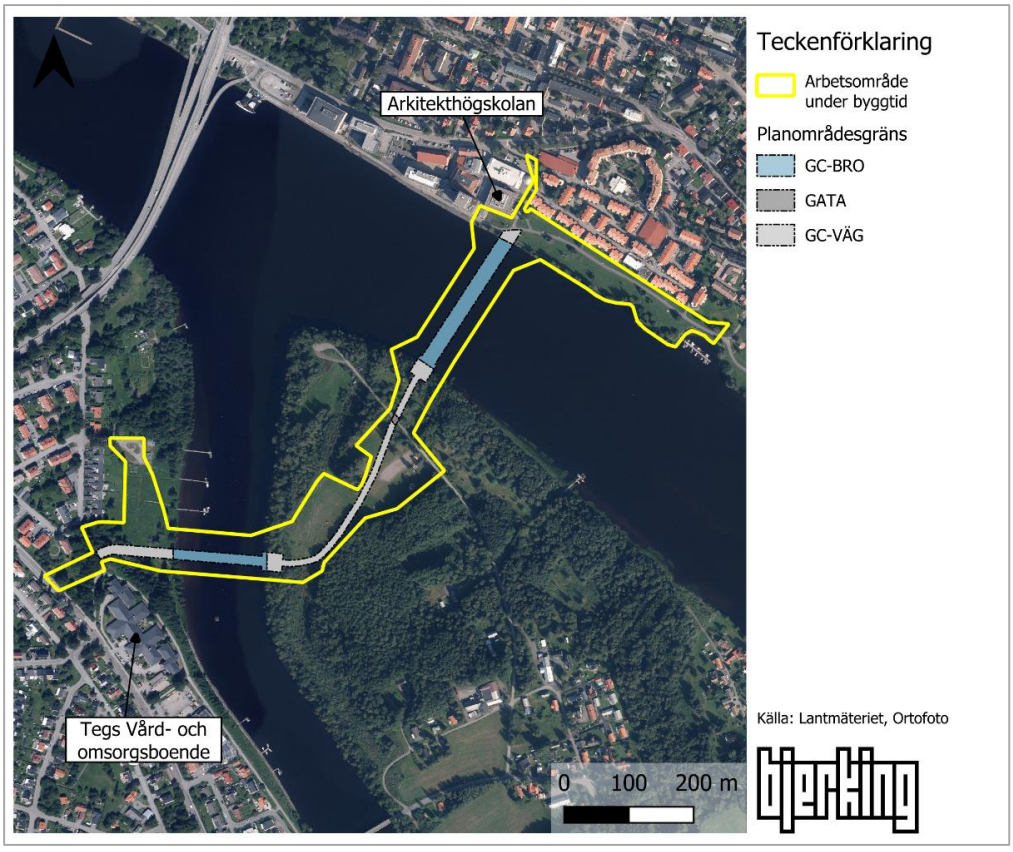
3.3 Gång-och cykelväg

En GC-väg anläggs mellan Teg och Öbacka, via de två broarna och över norra delen av Ön. GC-vägens bredd blir cirka 5 meter på Ön och 8 meter över broarna. Vägen förses på hela sträckan med belysning för att skapa god sikt och säkerhet samt för att främja den upplevda tryggheten.

3.4 Arbetsområde under byggtiden

Detaljplaneområdet omfattar endast de ytor som upptas av de färdiga anläggningarna, det vill säga broarna med tillhörande landfästen samt den nya GC-vägen över norra Ön. Under anläggningsskedet behöver därutöver även delar av de närliggande ytorna nyttjas tillfälligt som arbetsområde, vilket är en förutsättning för att planen ska kunna genomföras. En karta över de ytor som preliminärt bedöms behöva ingå i arbetsområdet framgår av figur 7.

De landområden som berörs av tillfälliga arbeten kommer till största delen att påverkas under byggskedet genom röjning av befintlig vegetation, markberedning, byggvägar, upplagsytor med mera. Vid och nedom landfästena på Ön kommer även permanenta stabilitetshöjande åtgärder i form av stödfyllnad och erosionsskydd att behöva anläggas inom arbetsområdet såväl inom som utanför detaljplaneområdet. Efter byggskedet kommer de ytor som endast nyttjas tillfälligt att återställas till ett likartat utseende som idag.

Figur 7. Preliminärt uppskattat arbetsområde under byggtiden i förhållande till planområdesgränsen.

3.5 Skyddsåtgärder och miljöanpassning

För att miljöanpassa planförslaget, främja en hållbar utveckling och minimera negativa konsekvenser avser Umeå kommun att utföra en rad skyddsåtgärder varav de viktigaste listas nedan.

- Grumlingsminimerande åtgärder ska vidtas vid arbeten i vatten. Anläggande av mellanstöd i vatten görs innanför tätspont.
- Arbeten närmast vattendragens strandkanter utförs innanför länsar för att fånga upp eventuellt spill eller läckage av olja och andra flytande föroreningar.
- Grumlande arbeten anpassas i tid för att minimera störning på vandrande fisk.
- Ett kontrollprogram för byggskedet ska upprättas som säkerställer regelbunden kontroll av renat länsvatten innan detta släpps till recipient.
- Uppschaktade jordmassor ska provtas och massor med föroreningshalter över gällande riktvärden för den aktuella markanvändningen ska transporteras bort och hanteras enligt gällande regelverk.
- Avverkning av värdeträd och värdefull skog inom arbetsområdet ska endast ske i nödvändig omfattning och en rutin för att säkerställa detta ska upprättas inför byggskedet. Lämpliga skyddsåtgärder tas fram för träd som avses sparas inom och i anslutning till arbetsområdet.
- För att undvika störning på fåglars häckning samt på fladdermöss under koloni- och migrationsperioder ska skogsavverkning och vegetationsröjningar i arbetsområdet utföras mellan 1:a oktober och 1:a april
- För att minimera störning på fladdermöss och andra nattaktiva djur ska ingen belysning kopplat till entreprenadarbetena förekomma i arbetsområdet utanför arbetstid under perioden 1 april till 1 oktober.
- Befintlig äldre jordkällare omedelbart intill arbetsområdet vid Teg ska skyddas genom avspärrning i byggskedet
- Erosionsskydd ska naturanpassas för att främja deras funktion som livsmiljö för växter och djur.
- Efter byggskedet ska ny strandlövskog återetableras inom tillfälligt nyttjade ytor där skog avverkats. En skötselplan för återplantering ska tas fram.
- De mest bullrande arbetsmomenten i byggskedet förläggs till dagtid (mellan 07 och 19) på vardagar. Vissa undantag kan dock förekomma inom ramen för Naturvårdsverkets allmänna råd.
- I driftskedet kommer belysningen till GC-vägen att anpassas, i enlighet med bestämmelse i detaljplan, i syfte att minimera ljusstörningar för nattaktiva djur.

Utöver de ovan nämnda åtgärderna ges i kapitlet om planens miljökonsekvenser i vissa fall rekommendationer om ytterligare åtgärder för att undvika, minimera eller kompensera för negativ påverkan på specifika miljöaspekter eller arter.

4 Nuvarande förhållanden

4.1 Markanvändning

Markerna inom och närmast intill planområdet upptas idag huvudsakligen av naturmark. På norra Ön finns en bård av lövskog i de strandnära delarna medan den centrala delen utgörs av före detta odlingsmark som nu är obrukad och under pågående igenväxning. Här korsar planområdet också en mindre lokalväg (Nabbvägen).

På Tegsidan utgörs marken i och i anslutning till planområdet av en blandning av lövskogspartier och öppen parkmark med funktion för rekreation, bad, båtbryggor, odlingslotter med mera. Här finns även en mindre bäckravin. På älvens östsida, vid Öbacka, utgörs berörda ytor främst av parkmark med inslag av träd samt av befintlig gång- och cykelväg. Naturvärdena är på flera platser höga, särskilt i strandskogarna utmed älvbrinkarna på Ön.

Idag finns förbindelser mellan Ön och fastlandet dels via E4, som passerar över älven via Öns södra spets med en trafikplats för av- och påfarter till Ön. Därutöver finns en äldre bro (Öbron) för blandtrafik till Ön över Lillån i förlängningen av Ögatan.

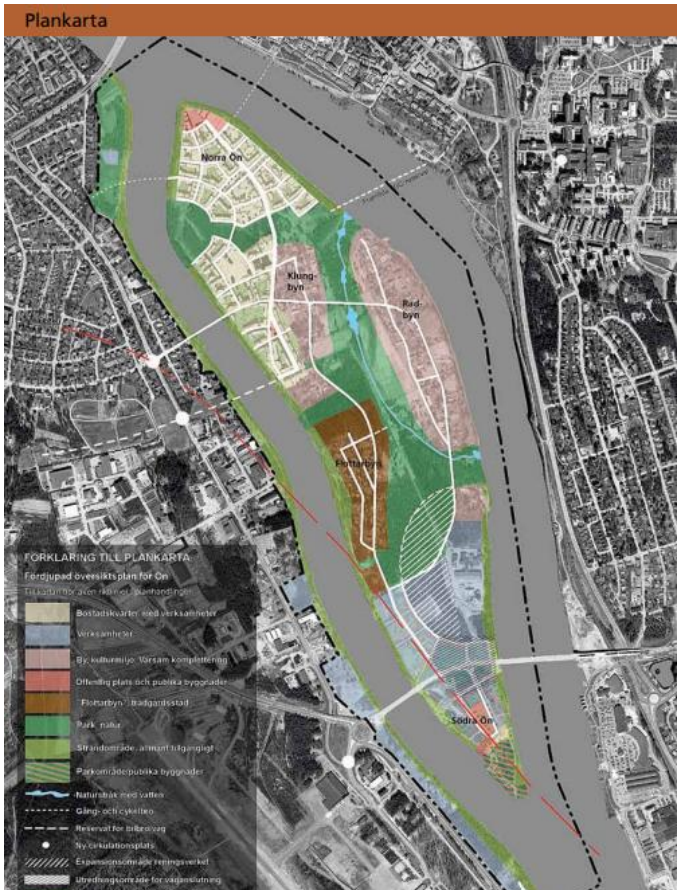
4.2 Fysisk planering

4.2.1 Översiktsplanering

Ön är i kommunens översiktsplanering utpekad som ett större område för stadsutveckling. Enligt den fördjupade översiktsplan för området, som antogs 2008, och förklarades aktuell 2016, är målet att etappvis under en 15–20-årsperiod skapa en ny hållbar stadsdel på Ön (se figur 8).

Den fördjupade översiktsplanen uttrycker höga ambitioner avseende miljöanpassning och hållbar utveckling. Samtidigt förespråkas omfattande exploatering av norra Ön med tät stadsbebyggelse av kvartersstruktur och upp till fem våningar höga hus. Totalt planeras här för 2500–3000 lägenheter och 5000–6000 boende.

Stora delar av Öns strandområden ska enligt planen också till-

Figur 8. Plankarta från gällande fördjupad översiktsplan för Ön som antogs 2008 och som anges som aktuell på kommunens hemsida.

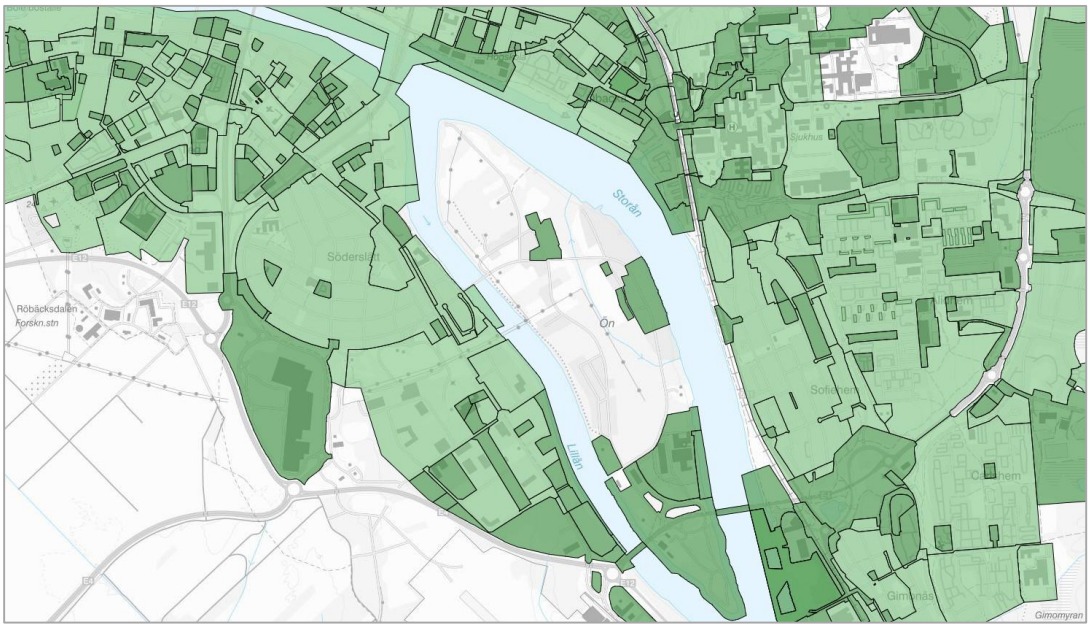
gängliggöras genom anläggande av promenadstråk, cykelvägar och strandpromenader.

Den fördjupade översiktsplanen inrymmer även flera nya broförbindelser med Ön. Bland annat omnämns två broar för gång- och cykeltrafik i ungefär samma lägen som i nuvarande förslag till detaljplan. Därutöver förespråkar den fördjupade översiktsplanen anläggande av ytterligare en gång- och cykelbro över Storån i höjd med Ankargränd och en ny bro för biltrafik över Lillån söder om den befintliga Öbron (se figur 8).

4.2.2 Detaljplanering

4.2.2.1 Gällande planer

Det aktuella planförslaget för broetappen ligger i centrala Umeå och de närliggande områdena väster och öster om Umeälven utgörs av urbana områden som till största delen omfattas av gällande detaljplaner vilka i allt väsentligt är utbyggda (se figur 9).

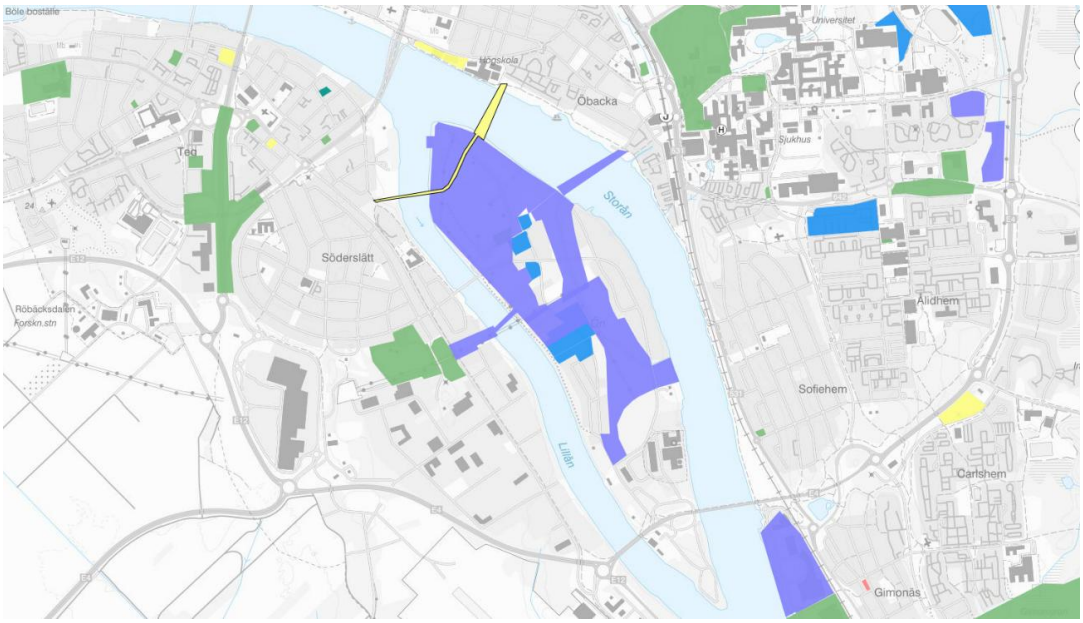

Figur 9. Utdrag (2025-12-31) över kommunens karta över gällande detaljplaner. Planer antagna före år 2000 markeras med ljusgrön och nyare planer med mörkgrön ton.

Inom norra delen av Ön finns ännu inga gällande detaljplaner, undantaget mindre ytor kring Lillåvägen och Storåvägen för vilka detaljplaner antogs under 2012/2013. Även dessa planer är idag i huvudsak utbyggda. Däremot pågår detaljplaneläggning av norra Ön (se nedan).

4.2.2.2 Pågående planer

I enlighet med den fördjupade översiktsplanen för Ön pågår för närvarande omfattande detaljplanering av stora delar av Ön (se figur 10).

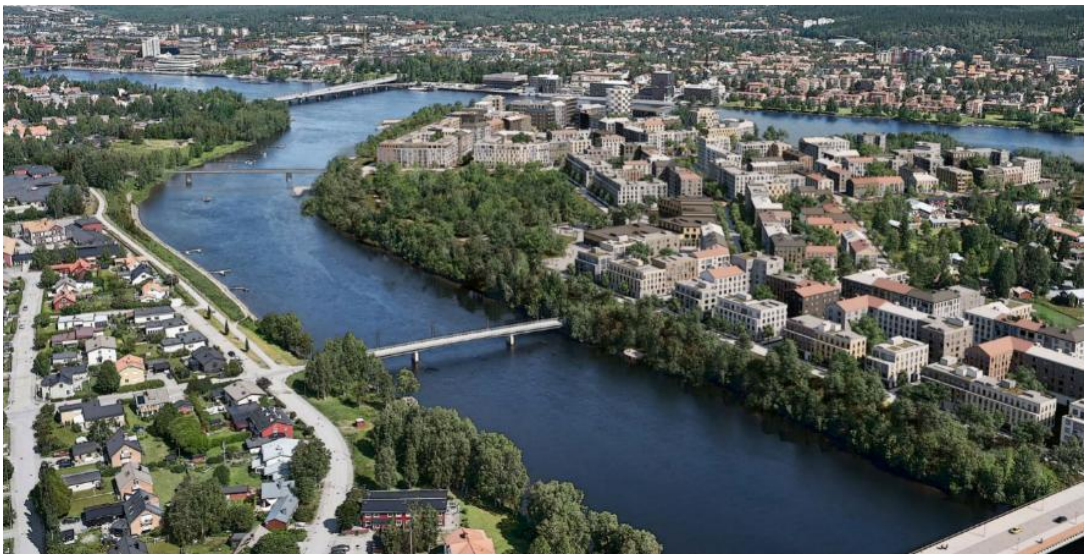
Figur 10. Utsnitt (2026-04-21) från kommunens karta över pågående detaljplaner. Färgkodning anger aktuellt planskede enligt följande: Grönt: Planbesked, lila: samråd, gult: granskning, blått: vilande. Den nu aktuella planen för broetappen är markerad med svart ytterlinje. Övriga lilatonade ytor inom Ön ingår i detaljplanen Ön 1:96 med flera – Norra Ön, BN-2013/00345.

För norra delen av Ön sker arbetet inom ramen för detaljplanen Ön 1:96 med flera – Norra Ön, BN-2013/00345. Syftet med denna plan, som var föremål för samråd under 2021, är bland annat att skapa planmässiga förutsättningar för en ny stadsdel med plats för cirka 2 800 nya bostäder med inslag av verksamheter (se figur 11).

Figur 11. Plankarta (t.v.) samt illustrationskarta (t.h.) från samrådsversionen av detaljplan för Ön 1:96 m.fl. – Norra Ön, BN-2013/00345.

I likhet med vad som anges i den fördjupade översiktsplanen är förslaget att stadsdelen ska utformas med blandad bebyggelse i kvartersstruktur. Bostäder tillkommer främst som lägenheter i flerfamiljshus (se figur 12).

Figur 12. Visualisering av bebyggelseutveckling från samrådsversionen av detaljplan Ön 1:96 m.fl. – Norra Ön, BN-2013/00345. Bron centralt i bild är den befintliga Öbron. Den större bron i bildens nederkant illustrerar en i planförslaget föreslagen ny bilbro och den mindre bron längre norrut anger ungefärligt läge för ny gång- och cykelbro vid Teg.

De båda broar som planläggs i den nu aktuella detaljplanen för Ön 1:96 med flera (broetapp) var tidigare en ingående del i den större detaljplanen för Norra Ön och då planerade lägen för dem framgår också av figurerna.

4.3 Strandskydd

Med undantag för de delar av GC-vägen på Ön som ligger mer än 100 meter från vattenbrynet omfattas hela planområdet i nuläget av strandskydd enligt miljöbalken. För att möjliggöra detaljplanens genomförande innehåller planförslaget bestämmelser om att strandskyddet ska upphävas inom berörda delar av planområdet. Som särskilda skäl för upphävandet anges i planförslaget att området behöver tas i anspråk för en ny gång- och cykelförbindelse över älven vilket bedöms utgöra ett angeläget allmänt intresse samt att de aktuella anläggningarna för sin funktion måste ligga vid vattnet och att behovet inte kan tillgodoses utanför området.

Vidare anges att planområdet ligger centralt och är viktigt för att stärka kopplingen mellan stadens sidor och Ön. De nya gång- och cykelbroarna förbättrar tillgängligheten, främjar hållbara färdsätt och bidrar till bättre miljö i centrala Umeå.

4.4 Riksintressen

4.4.1 Yrkesfiske

Ume- och Vindelälven är ett av fyra vattendrag med högst produktion av laxsmolt i landet och älvarna är upptagna som ett riksintresse för yrkesfisket i form av lek- och rekryteringsområde samt vandringsväg för lax. Utpekandet innebär att de berörda vattnen skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra yrkesfiskets bedrivande.

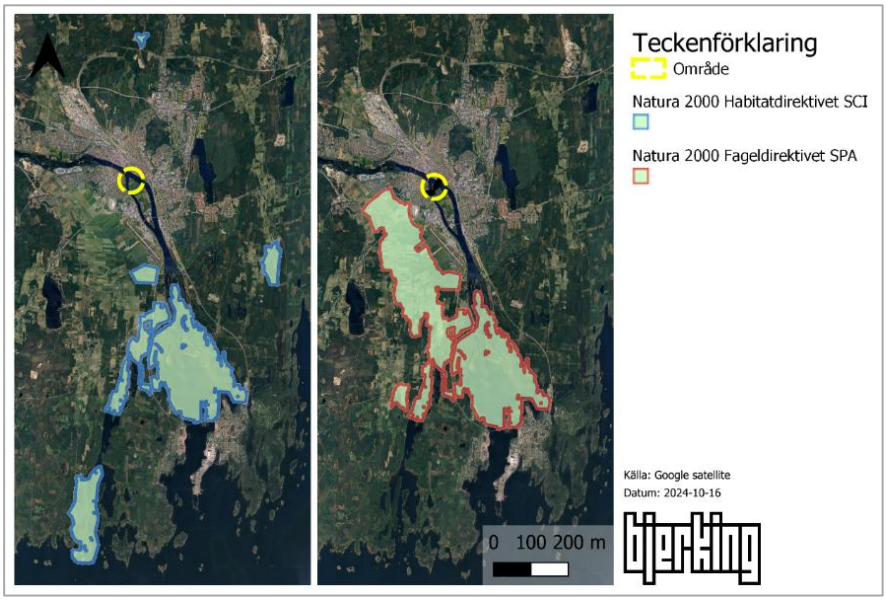
Beträffande Umeälvens nedre del är det funktionen som vandringsväg som är det viktiga att beakta då lekområdena i huvudsak är koncentrerade till snabbt strömmande vattendragssträckor med sten- och grusbottnar längre uppströms i vattensystemet.

4.4.2 Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden inom Europeiska unionen (EU) som har etablerats för att bevara och skydda hotade arter och naturtyper av europeiskt intresse. Syftet med Natura 2000 är att säkerställa biologisk mångfald genom att skydda de mest värdefulla och hotade arterna och deras livsmiljöer i EU. Nätverket omfattar både terrestra och marina områden och är det största nätverket av skyddade områden i världen.

Natura 2000-områden är skyddade enligt fågeldirektivet (SPA, special protection area) och/eller enligt art- och habitatdirektivet (SCI – site of community interest). Dessa direktiv beskrivs nedan. Direktivens skydd har implementerats i svensk lag genom miljöbalkens 7:e kapitel. Enligt Miljöbalken 7 kap. 28 a § krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Kravet gäller även åtgärder som vidtas utanför själva Natura 2000-området och tillstånd får endast medges om de livsmiljöer som området avser att skydda inte kan skadas och de arter som ska skyddas inte utsätts för störningar som kan försvåra deras bevarande.

Deltaområdet kring Umeälvens mynning, cirka 5 km nedströms Ön, utgör ett Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet benämnt Umeälvens delta. Samma område ingår även i ett Natura 2000-område enligt fågeldirektivet, som utöver själva deltat även omfattar en större yta med lövskogsdominerade låglänta slättområden på älvens västsida. Detta område benämns Umeälvens delta och slättområden (se figur 13). Omkring 25 km uppströms Ön mynnar Vindelälven i Umeälven. Vindelälven är en av Sveriges fyra oreglerade nationalälvar och utgör också ett Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet.

Figur 13. Natura 2000-områdena ”Umeälvens delta” (skyddat enligt art- och habitatdirektivet) respektive ”Umeälvens delta och slätter” (skyddat enligt fågeldirektivet). Platsen för det aktuella planområdet är ungefärligt markerat med gul cirkel.

5 Nollalternativet

Nollalternativet är en beskrivning av den förmodade utvecklingen i och intill planområdet om den aktuella planen inte antas. Nollalternativet innebär också att andra förändringar i området som kan förutses kopplat till genomförandet av gällande planer, tillståndsgivna verksamheter och andra beslutade åtgärder genomförs, liksom att klimatet successivt förändras enligt gällande prognoser (Naturvårdsverket, 2024). Även Umeås vision om 200 000 invånare samt de utvecklingsriktlinjer som ges i den gällande översiktsplanen med tillhörande fördjupningar för de centrala stadsdelarna och Ön beaktas. I detta fall beskriver nollalternativet förmodat utseende i området cirka 10–15 år fram i tiden (det vill säga till omkring 2035 – 2040).

5.1 Framtida markanvändning

Med avseende på framtida markanvändning innebär nollalternativet att förslaget till detaljplan för Ön 1:96 med flera (broetapp) inte genomförs. Därmed anläggs inga gång- och cykelbroar över Storån och Lillån på de aktuella platserna. GC-vägen över Ön anläggs inte heller. De äldre detaljplaner som finns antagna för området (se figur 9) är i allt väsentligt redan utbyggda och bedöms inte innebära några större nyexploateringar inom ytorna närmast planerade landfästen vid Teg eller Öbacka.

På norra Ön förespråkar den fördjupade översiktsplanen för Ön anläggande av en ny stadsdel med tät flervåningsbebyggelse i kvartersstruktur. Denna inriktning preciseras också i det pågående detaljplaneärendet Ön 1:96 med flera – Norra Ön, BN-2013/00345 som var på samråd 2021. Denna detaljplan är dock inte antagen varför det inte är säkert att den kommer att genomföras och den utgör därmed inte heller en del av nollalternativet till den nu aktuella planen för broetappen.

Vid nollalternativet uteblir således större fysiska ingrepp i skogar och andra naturmiljöer på norra Ön och vid Teg och de idag rådande förhållandena inom dessa områden bedöms i huvudsak bestå på kort och medellång sikt (10–15 år). Inga stabilitetshöjande åtgärder eller erosionsskydd kommer heller att anläggas i slänterna ner mot älven vid de platser som pekas ut i planförslagen och landskapsbilden utmed Storån och Lillån förblir i huvudsak lik dagens.

5.2 Klimatförändring

Klimatet bedöms fortsätta att bli varmare i ungefärlig enlighet med SMHI:s scenarier för RCP 4,5 (medelhögt utsläppsscenario). Jämfört med referensperioden 1971–2000 innebär detta en ökning av årsmedeltemperaturen i Umeåtrakten på 2,5 – 3,5 grader för perioden 2041–2070 och 3,5 – 4,5 grader för perioden 2071–2100 (SMHI, 2025).

Klimatförändringen påverkar även vattenföringen i Umeälven. Vid naturliga förhållanden skulle förändringarna generellt inneburit ökad medelvattenföring men minskade flödestoppar till följd av mindre markant snösmältning på våren. När effekterna av regleringen i vattensystemets befintliga kraftverksdammar viktas in ändras dock bilden så att även toppflödena förmodas öka (SMHI, 2025). En sammanställning av hur flödena bedöms förändras procentuellt jämfört med referensperioden 1971 till 2000 framgår av tabell 3.

Tabell 3. Av SMHI prognosticerade framtida flödesförändringar vid olika flödessituationer i nedre Umeälven till följd av klimatförändringen vid en fortsatt global uppvärmning enligt ett medelhögt scenario (RCP4,5). Förändringen anges i procent och redovisas uppdelat på oreglerade förhållanden och vid beaktande av befintliga regleringar.

	Oreglerat scenario		Nuvarande regleringar	
Tidsperiod	**2041–2070**	**2070–2100**	**2041–2070**	**2070–2100**
Medelvattenföring	8 %	10,4 %	7,9 %	10,3 %
2-årsflöde	-9,4 %	-12,3 %	2,3 %	3,1 %
50-årsflöde	-5,2 %	-6,8 %	4,2 %	5,8 %

5.3 Effekter och konsekvenser av nollalternativet

Då inga broar och ingen GC-väg anläggs uppkommer det vid nollalternativet ingen lokal förändring av landskapsbilden. Inga ingrepp sker heller i de berörda områdenas naturmiljöer och ingen grumling eller annan påverkan på bottnar och vattenmiljöer i älven tillkommer. Störningar på norra Öns naturmiljöer i form av ljud, ljus och mänsklig närvaro förblir låg även om viss mindre ökning från dagens nivåer kan förmodas ske på sikt till följd av den allmänna utvecklingen. Inga konflikter med artskydd bedöms uppkomma.

Vattenkvaliteten i älven påverkas fortsatt av befintliga utsläpp från punktkällor och diffusa utsläpp men ingen tillkommande grumling eller annan påverkan på vattenkvaliteten sker kopplat till anläggandet av broarna. För markmiljö och sediment på älvbottnen fortsätter de nuvarande förhållandena att råda i oförändrat skick.

Eftersom inga nya gång- och cykelkopplingar skapas över älven eller mellan fastlandet och Ön uteblir vid nollalternativet också de fördelar som broarna skulle medfört för gång- och cykeltrafikanter och för hållbart resande. Tillgängligheten till norra Öns attraktiva rekreationsområden förblir begränsad för boende i centrala Umeå och det höga bilberoendet för resor till och från Ön består. Även broarnas bidrag till förbättrade förutsättningar för hållbara färdsätt tvärs älven och mellan olika målpunkter i staden uteblir och förutsättningarna att tillgodose stadens växande efterfrågan på bostäder med lågt bilberoende försämras.

Boendemiljöerna intill planområdet kommer likt idag fortsatt att vara utsatta för buller från trafik och andra befintliga bullerkällor samt tillfälliga störningar i samband med olika byggprojekt, dock inte från byggnation av cykelbroar i nu aktuella lägen.

I takt med uppvärmningen av klimatet kommer högvattenföringen i älven att öka i ungefärlig enlighet med SMHI:s prognoser vid bibehållna regleringar av vattensystemet. De ökade flödestopparna innebär en ökad risk för översvämning av låglänta områden nära älven och kan påverka riskbilden för ras och skred i älvbrinkarna. Lokalt vid de nu aktuella landfästena, där nuvarande park- och naturmark behålls, bedöms dock förhållandet inte få några betydande konsekvenser från ett säkerhetsperspektiv.

6 Studerade alternativ

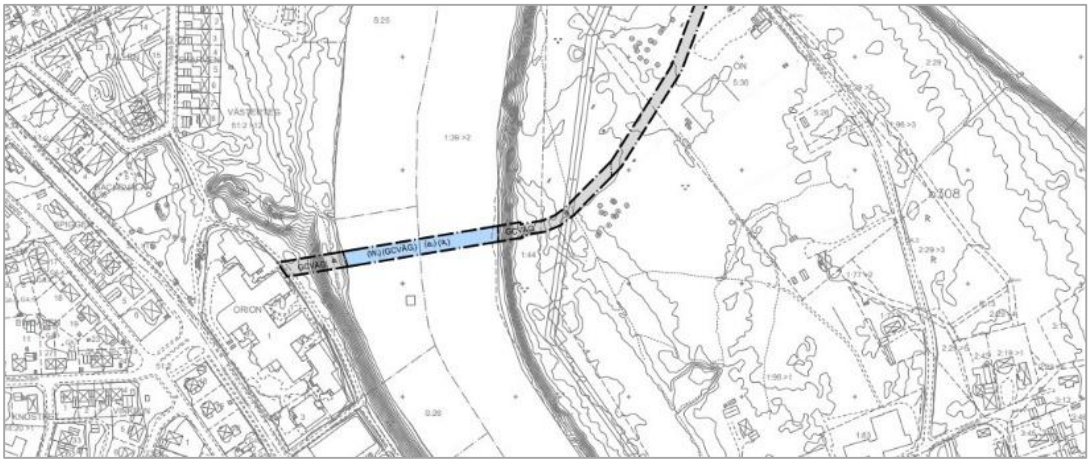
6.1 Bro över Lillån

6.1.1 Alternativ lokalisering av landfäste vid Teg

Den nu valda lokaliseringen av bron över Lillån, så som den presenteras i avsnitt 3.2, sammanfaller i stort med det läge som pekas ut i den fördjupade översiktsplanen för Ön och med det läge som presenterades i samrådsversionen av detaljplanen för Ön 1:96 m.fl. – Norra Ön, BN-2013/00345.

Inför samrådsversionen av den nu aktuella detaljplanen, Ön 1:96 med flera (broetapp), studerades och presenterades ett alternativt läge där landfästet på Teg var placerat ett 50-tal meter längre söderut, i höjd med Tegs vård- och omsorgsboende (se figur 14). Fördelar med detta alternativ ansågs vara att konflikt med pulkabacken kunde undvikas och att det gav mindre påverkan på landskapsbilden i ådalen liksom på natur- och kulturmiljön genom att ingrepp i befintlig bäckravin i högre grad kunde undvikas.

Alternativet valdes dock bort främst då det bedömdes vara byggtekniskt mycket svårt att genomföra. Utöver att älvbrinken på platsen är hög och brant, visade geotekniska förutsättningar att området är olämpligt för byggnation med avseende på risk för ras och skred. Detta i kombination med praktiska begränsningar av arbetsutrymmet, gjorde utförandet betydligt mer komplicerat. Till nackdel för alternativet talade även att det bedömdes innebära risk för skada på Tegs vård- och omsorgsboende, som inte är pålgrundlagt ner till fast underlag, och att det skulle medföra större bullerstörningar för boende på vård- och omsorgsboendet jämfört med det nu valda, mer nordligt placerade läget.

Figur 14. Utdrag från plankarta till samrådsversionen av detaljplan för Ön 1:96 med flera (broetapp) som visar en alternativ lokalisering av bron över Lillån, med sydligare placering av landfästet vid Teg, som var aktuell vid plansamrådet.

6.1.2 Andra alternativa lokaliseringar

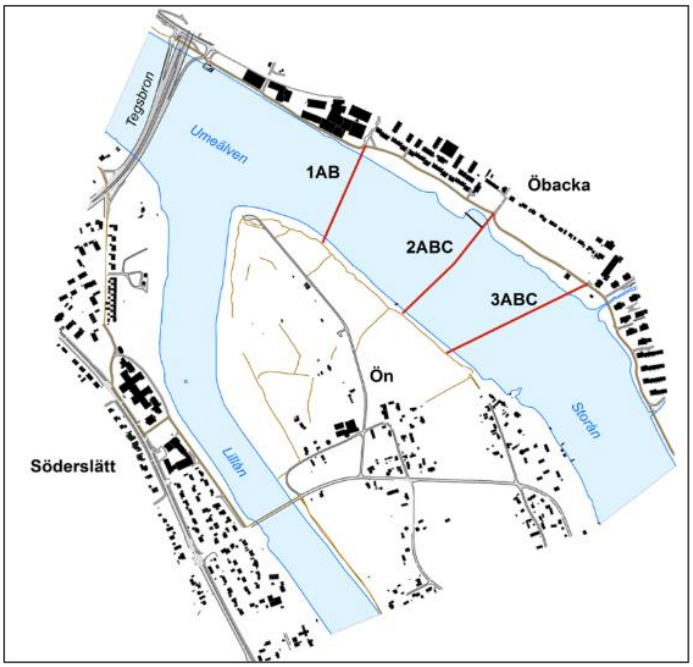
Andra alternativa placeringar av en gång- och cykelbro över Lillån såväl norr som söder om det nu aktuella läget har tidigare studerats och avfärdats då de bedömts hamna för nära befintliga

kopplingar över älven (Kyrkbron respektive Öbron) och därmed inte skulle få samma gynnsamma effekt för gång- och cykeltrafiken.

6.2 Bro över Storån

Under 2019 gjordes en studie om alternativa lokaliseringar av en ny bro över Storån vilka presenteras nedan. Som framgår av figur 15 omfattade studien tre geografiskt olika lägen (1–3) där det för varje läge även studerades två till tre alternativa varianter (ABC) med avseende på anslutningar mot land och befintliga vägnät och med olika teknisk standard. Vissa alternativ var anpassade enbart för gång- och cykeltrafik medan andra, i läge 2 och 3, även skulle möjliggöra fordonstrafik i form av räddningsfordon och kollektivtrafik (ÅF, 2019). Alternativen utvärderades översiktligt med avseende på utformning och teknisk genomförbarhet, kostnad samt omgivningspåverkan på landskapsbild, boende och behovet av utfyllnad i älven.

Påverkan på naturmiljöer bedömdes i detta skede inte men har i det fortsatta arbetet bedömts vara förhållandevis likvärdig mellan alternativen vad avser påverkan på värdefull strandskog på Ön och på vattenmiljön i Storån. Därmed har valet av läge i huvudsak baserats på andra frågor kopplat till funktion, genomförbarhet, nytta och kostnader. Nedan beskrivs respektive alternativ med motiveringar till gjorda val.

Figur 15. Alternativa brolägen i Storån. Utdrag ur Översiktlig broutredning Norra Ön-Öbacka, (ÅF, 2019).

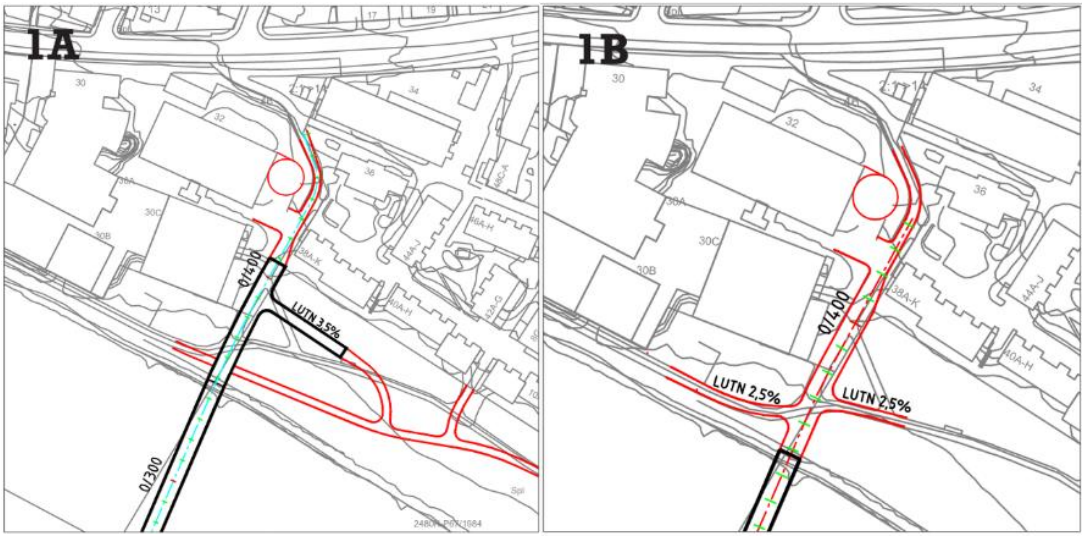
6.2.1 Läge 1 alternativ A och B

Läge 1 för bro över Storån var beläget mellan Öns nordligaste del och området öster om konstnärligt campus (se figur 16) och motsvarar i huvudsak det valda läget i förslaget till detaljplan för broetappen. Motiv till beslutet var att läge 1 innebar kortast brolängd och lägst anläggningskostnad. Läge 1 innebar även färre mellanstöd, mindre ingrepp i älven och mindre omfattande pål-

ningsarbeten vilket begränsar negativ påverkan i form av bland annat buller och grumling. I studien ingick två varianter (A och B) av läge 1 med olika lokalisering och utformning på Öbackasidan.

I alternativ 1A hade bron en högre höjd närmast Öbacka och passerade över strandpromenaden, som på en delsträcka flyttades till en lägre nivå närmare älvstranden. Landfästet för bron låg i detta alternativ cirka 70 meter in på fastlandet. På grund av nivåskillnaden krävdes även anläggande av en 150 meter lång anslutningsramp mellan strandpromenaden och bron (se figur 16), vilket bidrog till att alternativet valdes bort. Rampen begränsade också sikten ut över vattnet från Öbackasidan och bedömdes som något mer kostsam.

I alternativ 1B, som motsvarar det valda alternativet, låg bron på en lägre nivå närmast Öbacka med landfästet i direkt anslutning till strandpromenaden. Genom att höja strandpromenaden närmast intill bron på en upp till 2 meter hög bank kunde denna anslutas direkt till bron. Därmed bibehölls god och gen framkomlighet för gång- och cykeltrafik, vilket stärkte tillgängligheten och funktionaliteten i det lokala trafiknätet samtidigt som intrången i Öbackaparken begränsades.

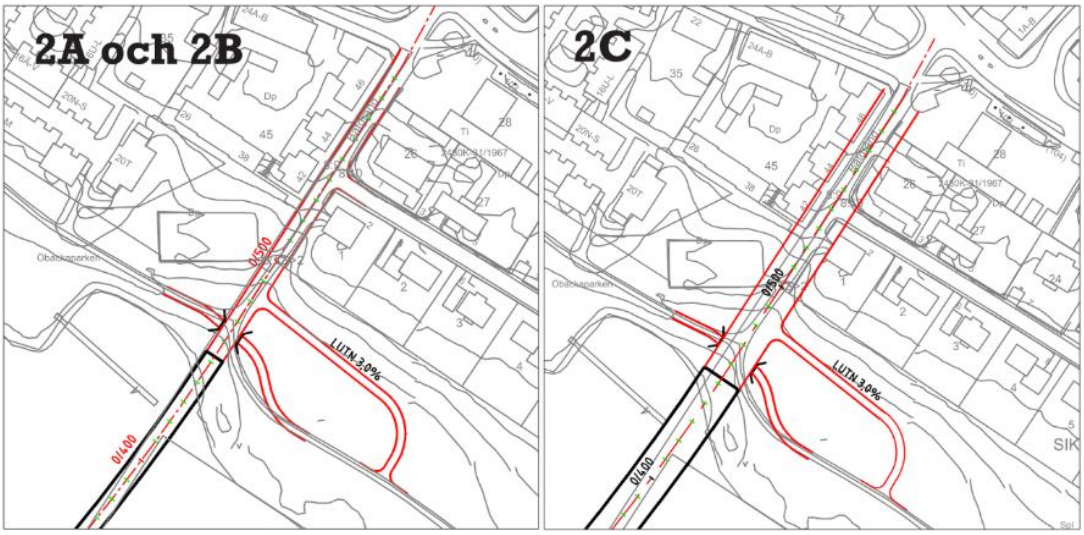
Figur 16. Studerade alternativ bro över Storån läge 1A och 1B. Utdrag ur Översiktlig broutredning Norra Ön-Öbacka (ÅF, 2019).

6.2.2 Läge 2 alternativ A, B och C

För läge 2 mellan Ön och Öbacka i höjd med Båtgränd fanns tre förslag på broalternativ (se figur 17).

2A. Gång- och cykelbro, 8 m bred, dimensionerad för servicefordon (max 12 ton),
2B. Gång- och cykelbro 8 m bred, dimensionerad för utryckningsfordon (max 32 ton)
2C. Bro för gång-, cykel- och kollektivtrafik, 18 m bred, dimensionerad för full trafiklast.

Alternativ 2 valdes bort med anledning av att det förutom i ingrepp i parken även bedömdes innebära oacceptabelt stora intrång i småbåtshamn och boendemiljöer.

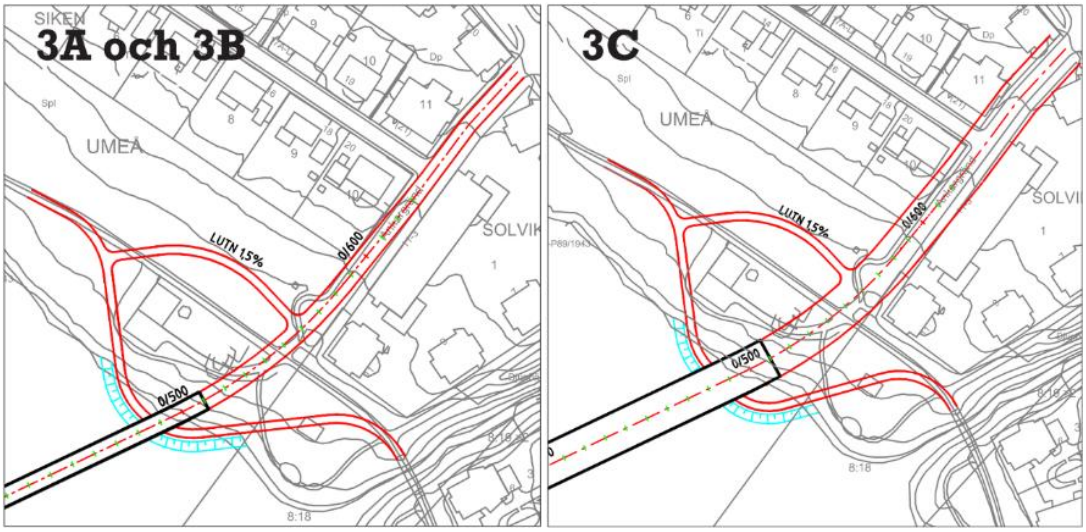

Figur 17. Studerade alternativ bro över Storån läge 2A, 2B och 2C. Utdrag ur Översiktlig broutredning Norra Ön-Öbacka (ÅF, 2019).

6.2.3 Läge 3 alternativ A, B och C

För broläge 3 i höjd med Ankargränd studerades tre varianter (se figur 18)

3A. Gång- och cykelbro, 8 m bred, dimensionerad för servicefordon (max 12 ton),
3B. Gång- och cykelbro 8 m bred, dimensionerad för utryckningsfordon (max 32 ton)
3C. Bro för gång-, cykel- och kollektivtrafik, 18 m bred, dimensionerad för full trafiklast.

Figur 18. Studerade alternativ bro över Storån läge 3A, 3B och 3C. Utdrag ur Översiktlig broutredning Norra Ön-Öbacka (ÅF, 2019).

En bro i läge 3 prioriterades bort i den nu aktuella detaljplanen för broetappen eftersom den bedömdes ge mindre nytta för genomfartstrafik tvärs älven än det valda läget. Mot alternativet talade även att det innebar den längsta brolängden (upp till 360 m) samt att det krävde anläggande av en bank i älvens vattenområde vid landfästet på Öbackasidan. Variant 3C gav därutöver även stora intrång i boendemiljöer.

7 Planens miljökonsekvenser

I följande avsnitt beskrivs de effekter och konsekvenser som ett genomförande av planförslaget bedöms leda till för de miljöaspekter som belyses i MKB:n. För varje aspekt ges först en inledande beskrivning av rådande förhållanden och värden följt av konsekvensanalyserna. I några fall ges även förslag på skyddsåtgärder eller anpassningar av planförslaget för att minimera negativa effekter och främja en hållbar utveckling. Konsekvenserna beskrivs i huvudsak gentemot nuläget vilket i detta fall i allt väsentligt även bedöms motsvara konsekvenserna gentemot nollalternativet. Avslutningsvis ges för varje miljöaspekt en sammanvägd bedömning av konsekvenserna i den bedömningsskala som redovisas i avsnitt 1.2.

7.1 Landskapsbild

7.1.1 Rådande förhållanden

I ett mer översiktligt landskapsperspektiv präglas landskapsbilden utmed det aktuella avsnittet av älvdalen av den breda lugnflytande älven med huvudsakligen bebyggda strandzoner men även med ett rikt inslag av grönska och träd. Siktlinjerna längs älven bryts redan idag av ett flertal broar; såväl gång- och cykelbroar som broar för fordonstrafik.

Från både västra och östra älvstranden utgör Ön ett distinkt inslag i utblickarna över älven där främst norra delen av Ön lokalt vid Konstnärligt campus och Öbackaparken, samt från Teg, bidrar med vyer av orörd natur med lövskogsklädda stränder.

Från Tegsidan domineras upplevelsen av det lokala årummet vid planerat broläge av naturvyer och lugn atmosfär om än med inslag av mänsklig närvaro bland annat i form av befintliga båtbryggor, GC-väg samt av silhuetterna av Kyrkbron och Öbron längre upp- respektive nedströms (se figur 19). Här bedöms den lokala landskapsbilden vara förhållandevis känslig för förändring som ökar platsens urbana karaktär.

Figur 19. Landskapsupplevelsen av det lokala årummet kring Lillån vid Teg domineras idag av rofylldhet och orörd natur med endast små ingrepp i form av båtbryggor, GC-väg och stenskoningar.

Landskapet utmed Storån kännetecknas i högre grad av stadsmässiga vyer där storskaliga byggnadskomplex, hårdgjorda ytor och öppen parkmiljö är en mer närvarande del av landskapsupplevelsen. Här bedöms årummet i mindre grad vara känsligt för förändring i form av tillkommande broförbindelser över älven.

På norra delen av Ön domineras landskapet av skog, med inslag av igenväxande före detta odlingsytor som bildar lokala landskapsrum. Det är ett mer eller mindre sammanhängande naturområde och kan ses som ett naturligt landskapsobjekt. En luftburen kraftledning går längs västra sidan av Öns norra del. I övrigt är strandzonerna på norra Ön i allt väsentligt oexploaterade och upptas av en sammanhängande bård av varierande bredd med lövdominerad strandskog.

7.1.2 Konsekvenser av planförslaget

Planens genomförande innebär att två nya broar tillkommer över älven. Broarna utgörs av relativt smäckra gång- och cykelbroar men är i bredd snarlika medelstora bilbroar och kommer att utgöra markanta nya landmärken som påverkar landskapsbilden lokalt från älvens stränder och delar av Ön.

Över Lillån anläggs den nya bron på en relativt ostörd åsträcka, även om vissa befintliga anläggningar är väl synliga i landskapsvyn. Här bedöms att en ny åtta meter bred bro, huvudsakligen i stål och betong, inverkar tydligt negativt på det lokala årummets rofyllda naturprägel. Bron får också en relativt lång sträckning över land i älvdalen på Tegsidan, inklusive ett landstående brofundament, som lokalt påverkar vyerna och upplevelsen av älvdalen påtagligt, främst från befintliga strandpromenader vid Teg. Sammantaget kan detta göra att det lokala årummet skiftar karaktär och i högre grad upplevs som en urban miljö. Räcken och belysningsstolpar i trä, som skisserats i det preliminära gestaltningsförslaget, och knyter an till Lillåns historik med timmerflottning, bidrar dock i viss mån till att bron smälter bättre in i det omgivande landskapet och mildrar delvis dess inverkan på landskapsupplevelsen.

Bron över Storån planeras få en gestaltning som syftar till att skapa dynamik i det större älvrummet och samtidigt göra bron till ett tydligt landmärke i den lokala stadsbilden kring Öbackaparken och norra Ön. Brons ingrepp i de längre utblickarna längs Storån och Umeälven bedöms bli begränsat då den berörda sträckan redan idag har en urban prägel där de längre utblickarna över älven delvis redan är påverkade av större broar för vägtrafik.

På norra Ön är den planerade GC-vägen mellan broarna förlagd i kanten av den öppna gräsmarken som en anpassning till den befintliga miljöns strukturer och naturvärden. Den färdiga vägen i sig bedöms därmed endast orsaka små ingrepp i den befintliga landskapsbilden på norra Ön. Planens sammantagna påverkan på landskapsbilden innebär dock, trots de anpassningar som gjorts, en tydlig påverkan på de idag orörda lokala landskapsrummen inom norra Ön. Detta bland annat genom att nya öppningar mot vattnet uppkommer där landfästena skapar luckor i den idag sammanhängande bården av strandskog.

Vidare kommer de nya broarna med mellanliggande cykelväg att öka tillgängligheten till Ön påtagligt. Därmed kommer också antalet gång- och cykelrörelser i området att öka markant vilket i sig kan påverka upplevelsen av det lokala landskapet. Belysningen på broarna kommer också att påverka landskapsbilden väsentligt under dygnets mörka timmar, då delar av Ön blir synliga

även kvällstid och ljusen kommer att synas väl över vattnet. Ön kommer att göra sig påmind från närliggande områden, och upplevas som en mer integrerad del i staden.

Samtidigt innebär planen att området kan upplevas av betydligt fler människor och att nya utblickar över älven och dess stränder skapas från Ön och de nya broarna, vilket kan upplevas som positivt av många.

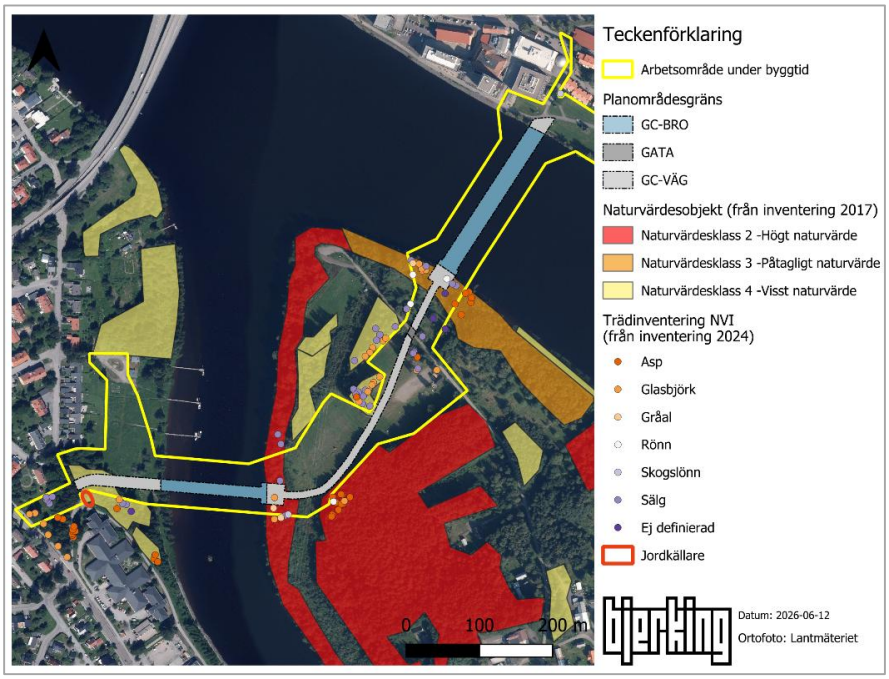
Sammantaget bedöms att de föreslagna broarna medför måttliga negativa konsekvenser för landskapsbilden jämfört med nuläget, främst till följd av att bron över Lillån oundvikligen får en negativ påverkan på det lokala årummets lugna naturkaraktär. Även jämfört med nollalternativet, som åtminstone på kort och medellång sikt innebär att nuläget i huvudsak består, bedöms planförslaget medföra måttliga negativa konsekvenser för landskapsbilden.

7.2 Naturmiljö på land

I detta avsnitt beskrivs rådande förhållanden och konsekvenser för naturmiljö och biologisk mångfald på land i ett generellt perspektiv. Specifika beskrivningar avseende skyddade eller rödlistade arter finns i avsnitt 7.4.

7.2.1 Rådande förhållanden

Norra delen av Ön är glest bebyggd och domineras av skog med inslag av tidigare odlingsmarker som slutat brukas under senare tid och nu befinner sig i varierande stadier av igenväxning. Stora delar av området hyser höga naturvärden. Vid en naturvärdesinventering från 2017 (Enetjärn, 2017, även bifogad som bilaga 1) bedömdes att stora delar av norra Öns naturmiljöer utgör naturvärdesobjekt av högt, påtagligt eller visst naturvärde (se figur 20).

Figur 20. Stora delar av norra Ön har värdefulla naturmiljöer. Kartan visar identifierade naturvärdesobjekt från en naturvärdesinventering (Enetjärn, 2017) och en fördjupad inventering av värdeträd (Tyréns, 2025). Även läget för en jordkällare vid Teg visas som ev. kan fungera som boplats för fladdermöss.

De högsta värdena är knutna till strandskogarna i älvbrinkarna, där de nedre delarna tidvis översvämmas vid högvatten. Dessa skogar har lång skoglig kontinuitet och en hög grad av naturlighet, rikt inslag av grova träd och rik tillgång på död ved. En längre sammanhängande bård av strandskog utmed Öns nordvästsida, som sträcker sig förbi platsen för den planerade nya bron, har tagits upp som ett värdeobjekt av klass 2 (högt naturvärde). Även ett större aspdominerat skogsområde med inslag av grova lövträd beläget centralt på norra Ön strax söder om planerad ny GC-väg har förts till värdeklass 2. Strandzonen på östsidan, mot Storån, har också värdefulla skogsmiljöer och har tagits upp som ett objekt av påtagligt naturvärde (klass 3).

En fördjupad inventering, från 2024, av värdeträd och deras potential som boplats för fladdermöss har också utförts inom de ytor som berörs av planförslaget (Tyréns, 2025, bifogad som bilaga 2). Vid denna inventering noterades ett stort antal värdeträd av flera olika arter (se figur 20), varav ett flertal utgjordes av hålträd. Några av håligheterna kan eventuellt nyttjas av enskilda fladdermusindivider som viloplats men bedömdes vara för små och grunda för att hysa några kolonier.

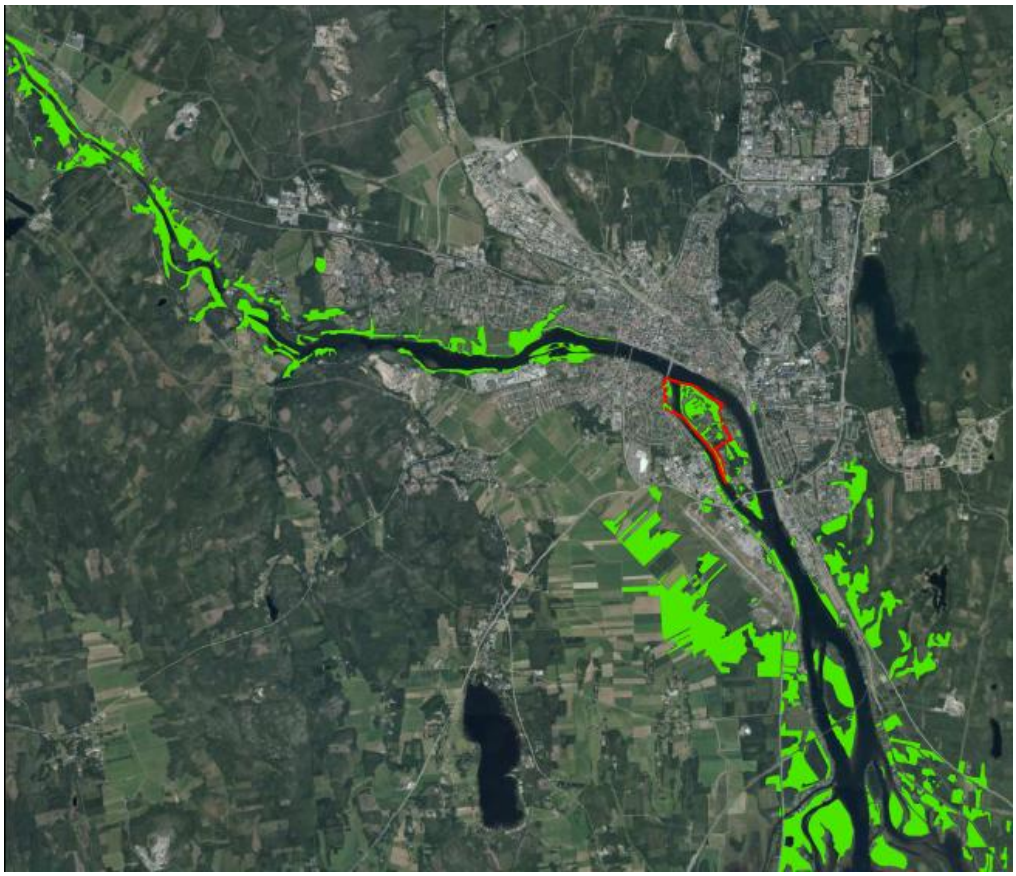
På fastlandssidan vid Teg finns också några mindre områden med lövdominerad skog, bland annat en liten bäckravin, som tagits upp som värdeobjekt av klass 4 (visst naturvärde). Vid den möjliga tillfarten till arbetsområdet, i förlängningen av Fiskegränd, finns en dubbelsidig björkallé som omfattas av biotopskydd. Inom Öbackaparken på älvens östra fastlandssida har ingen naturvärdesinventering utförts. Parken består här av klippta gräsmattor ner mot älven med inslag av solitärträd av främst björk men även andra, huvudsakligen yngre, planterade lövträd. Dessa ytor bedöms ha begränsade naturvärden.

Naturmiljöerna på norra Ön har en hög artrikedom och de älvnära lövskogarna tillhör till de biologiskt rikaste biotoperna inom Umeå kommun med en mångfald av svampar, tickor och insekter som i sin tur ger födoresurser åt fåglar och andra djur. Ett flertal skyddade eller rödlistade arter, liksom andra så kallade värdearter, som indikerar att miljön har höga naturvärden, förekommer knutet till de olika naturmiljöerna. Bland annat häckar flera rödlistade fågelarter i området, såsom grönsångare, rosenfink och mindre hackspett som alla är rödlistade i kategorin nära hotad (NT). Även den akut hotade vitryggiga hackspetten, som förekommer utmed nedre Umeälvens lövskogsmiljöer, har vid flera tillfällen observerats födosökande på Ön, dock utan att några häckningar noterats (Pelagia, 2026).

Flera fladdermusarter förekommer också i området och en inventering från 2023 ger tydliga indikationer på att en koloni av nordfladdermus sannolikt finns i ett hus på norra Ön (Umeå kommun, 2023, bifogad som bilaga 4). Eventuellt har även brunlångöra eller någon av Myotisarterna vattenfladdermus, mustaschfladdermus och/eller tajgafladdermus fasta boplatser på Ön, men här saknas säkra dataunderlag. Även andra arter kan tillfälligt nyttja miljöerna på och kring norra Ön. Vidare har utter noterats på Ön men tycks endast förekomma tillfälligt (Pelagia, 2026).

Bland kärlväxter förekommer de fridlysta arterna blåsippa och revlummer på Ön. Blåsippa har noterats i det större aspskogsbeståndet inom norra Ön och revlummer, som är mycket vanlig i frisk-fuktig skogsmark i norra Sverige, förekommer spridd på flera platser. Eventuellt finns även ett bestånd av finnros, som också är fridlyst, men det är inte bekräftat att det faktiskt rör sig om ett naturligt bestånd av denna art.

I ett vidare perspektiv utgör nedre Umeälvens strandnära lövskogsmiljöer en viktig regional ekologisk korridor och spridningsväg i landskapet. Korridorens ekologiska funktion är beroende av att likartade lövskogsmiljöer förekommer i tillräcklig omfattning och kvalitet utan för stora luckor samtidigt som tidigare exploateringar redan har försvagat kopplingen mellan älvdalens lövskogsmiljöer upp- och nedströms Umeå (se figur 21). Kvarvarande lövskogar på norra Ön utgör därmed en viktig länk i upprätthållandet av förbindelsen mellan större sammanhängande lövskogsmiljöer nordväst och sydost om staden.

Figur 21. Karta över lövskogsområden (grönt) längs Umeälvens dalgång och med inventeringsområdet från 2017 års naturvärdesinventering av norra Ön markerat i rött. Bild från (Enetjärn, 2017).

7.2.1 Konsekvenser av planförslaget

Ett genomförande av detaljplanen med anläggande av broar samt GC-väg innebär ingrepp i strandskog av naturvärdesklass 2 (högt värde) och 3 (påtagligt värde) på västra respektive östra sidan av Ön. Därutöver sker även små ingrepp i skogsmiljöer av värdeklass 4 (visst värde) på Ön samt på älvens västsida vid Teg.

Ingreppen gäller dels ytor som tas i anspråk permanent för anläggningarna, dels omkringliggande ytor som behöver nyttjas under byggskedet inom det arbetsområde som preliminärt har avgränsats och som även sträcker sig utanför planområdesgränsen. Inom arbetsområdet kom-

mer befintlig vegetation till största delen att påverkas kraftigt genom avverkning, röjning, utjämning av mark och anläggande av byggvägar. Delvis kan även den ytliga jordmånen komma att avlägsnas.

En uppskattning av de arealer naturmark med högre värden som berörs av planens genomförande redovisas i tabell 4, fördelat på naturvärdesobjekt av olika värdeklasser och uppdelat på permanenta och temporära ingrepp. I skogsmarker där befintliga naturvärden behöver mycket lång tid för att utvecklas bedöms de temporära ingreppen i praktiken orsaka lika stor negativ påverkan på naturmiljön som de permanenta. Detsamma gäller för avverkning av värdeträd som generellt har hög ålder.

Tabell 4. Uppskattad areal inom identifierade naturvärdesobjekt som berörs vid ett genomförande av planen uppdelat per värdeklass och i permanenta respektive tillfälliga ingrepp.

Bortfall av naturvärden	Naturvärdesklass 2	Naturvärdesklass 3	Naturvärdesklass 4
Permanent ingrepp (m^2)	450	600	1000
Temporärt ingrepp (m^2)	2600	2200	1050
Total berörd areal (m^2)	**3050**	**2800**	**2050**

Även om de ytor som berörs arealmässigt är små sett till den totala arealen värdefulla naturmiljöer i området innebär de lokalt en betydande påverkan på norra Öns värdefulla strandskogar genom att de skapar luckor i, och fragmenterar längre sammanhängande stråk av strandskog.

Detta leder i sin tur till ändrat mikroklimat och ökad störning i kvarvarande, angränsande skogspartier. Det tillkommer även en permanent ökad störning inom närliggande skogsområden i form av ljud, ljus och mänsklig närvaro. De på detta sätt påverkade ytornas kvalitet och ekologiska funktion som livsmiljöer kommer därmed i viss mån att försämras för många arter.

Beroende på hur väl arbetsområdet kan anpassas och hänsyn kan tas till enskilda träd bedöms vidare att mellan 30 och 40 identifierade naturvärdesträd behöver fällas inom arbetsområdet. Flertalet av dessa står inom strandskogsområdena på Öns västra och östra sida men även ett tiotal träd vid Teg kan beröras liksom enskilda solitärträd på Ön. Inom det preliminära arbetsområdet på Ön finns även två träddungar, en vid Nabbvägen och en mer centralt belägen) som tillsammans hyser ytterligare ett 15-tal värdeträd. Preliminärt bedöms det troligt att flertalet av dessa träd kan skyddas genom instängsling under byggtiden men det kan inte uteslutas att även dessa behöver fällas.

Värdeträden har en nyckelroll som kärnelement i de skogliga naturmiljöerna i området och har stor betydelse för upprätthållandet av biologisk mångfald. Träd med håligheter kan bland annat ha betydelse som viloplats för fladdermöss, även om hålen är för små för att hysa hela kolonier. Fällning av ett större antal värdeträd medför därmed lokalt stor negativ påverkan på naturmiljön.

Flera av träden i björkallén i förlängningen av Fiskegränd kommer sannolikt också att behöva beskäras kraftigt, eller fällas helt, för att skapa en tillfartsväg av tillräcklig bredd i byggskedet. Alléträden bedöms inte ha sådana värden att de utgör naturvärdesträd men ingrepp i allén kräver dispens från biotopskyddet.

Beträffande norra Öns funktion som länk i den ekologiska lövskogskorridoren utmed Umeälven utgör passagen förbi Umeå tätort redan idag en svag länk i denna korridor till följd av tidigare exploateringar av strandskog i älvdalen, inklusive på Ön. Kvarvarande äldre strandskogar på

Ön med hög grad av naturlighet har därmed kommit att utgöra en lokal värdekärna som fyller en mycket viktig funktion i upprätthållandet av en ekologisk förbindelselänk mellan större sammanhängande skogsarealer nordväst och sydost om staden.

Alla tillkommande ingrepp i Öns strandskogar som bidrar till att ytterligare försvaga denna länk kan tillsammans med tidigare exploateringar innebära att de kumulativa effekterna överskrider kritiska tröskelnivåer som kraftigt försvagar länken. I detta perspektiv är varje sådant ingrepp påtagligt negativt för naturmiljön och kan leda till isolering, successiv försvagning och i förlängningen till utdöenden av lokala artpopulationer.

I det aktuella fallet är ingreppen i Öns naturmiljöer arealmässigt begränsade och de planerade anläggningarna, broar och GC-väg för gående och cyklister, är till sin karaktär sådana att den ökade störning de orsakar i driftskedet är förhållandevis liten. Anläggande av broar och GC-väg enligt planförslaget bedöms därmed kunna genomföras utan att Öns nuvarande funktion som länk i den regionala ekologiska korridoren utmed Umeälven påverkas i någon mer betydande grad. Samtidigt innebär planförslaget att kvarvarande lövskogsmiljöer på norra Ön blir än mer känsliga för fler framtida ingrepp som ytterligare spär på de kumulativa effekterna i detta avseende.

Sett till de samlade ingreppen i värdefulla naturmiljöer, vilka utgör del av livsmiljön för ett flertal skyddade eller rödlistade arter, och avverkningen av ett stort antal naturvärdesträd, bedöms planförslaget sammantaget innebära stora negativa konsekvenser för naturmiljön på land jämfört med såväl nuläget som nollalternativet. Om god och ambitiös hänsyn genomgående tas i byggskedet, i form av anpassningar för att så långt möjligt bevara naturvärdesträd och minimera ingrepp i naturvärdesbiotoper, kan konsekvenserna eventuellt begränsas till måttligt negativa.

7.3 Naturmiljö i vatten

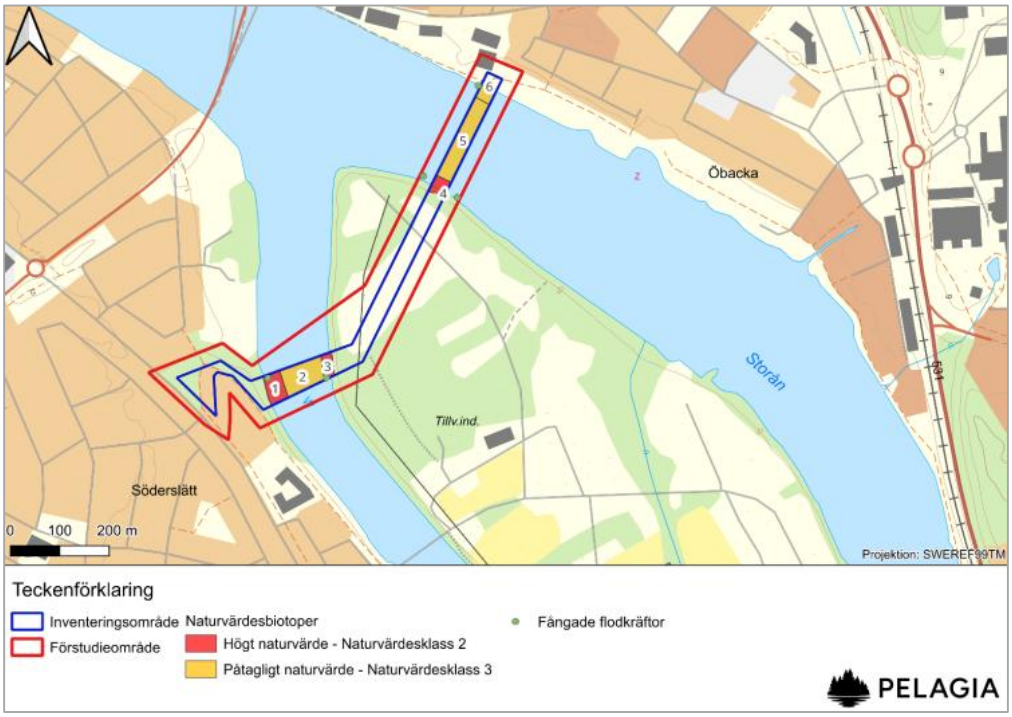
I detta avsnitt beskrivs rådande förhållanden och konsekvenser för naturmiljö och biologisk mångfald i vatten i ett generellt perspektiv. Specifika beskrivningar avseende skyddade eller rödlistade arter finns i avsnitt 7.4.

7.3.1 Rådande förhållanden

Vattenmiljöerna i Lillån och Storån har höga naturvärden. Under 2024 utfördes en inventering av strand- och vattenmiljön på platserna för de då aktuella brolägena med det huvudsakliga syftet att identifiera eventuell förekomst av bottenlevande arter med särskild betydelse för biologisk mångfald (Pelagia, 2025). För Storån är samma broläge fortsatt aktuellt medan broläget för Lillån har förskjutits något mot norr, främst på Tegsidan. Bottenstrukturen bedöms dock vara likartad vid det nya och det gamla läget för bro över Lillån och inventeringsresultaten bedöms därmed vara representativa även för det nya läget (Pelagia, 2025).

Vid inventeringen bedömdes att de strandnära zonerna på båda sidor av Lillån och på Öns norrsida mot Storån har höga naturvärden medan de centrala delarna av åfårorna bedömdes ha påtagliga värden (se figur 22).

Bland annat noterades flodkräfta, som är akut hotad (CR), i de strandnära zonerna både på fastlandssidan och vid Ön i både Lillån och Storån. I övrigt växer flotagräs (sårbar, VU) partivis inom alla delsträckor av bottnarna. Även lake (NT) finns på den berörda sträckan av älven och utmed Öns strandnära områden noterades också en obestämd art av nejonöga.

Figur 22. En inventering av undervattensmiljön 2024 visar att de berörda ytorna i älven har höga eller påtagliga naturvärden. Bild från (Pelagia, 2025).

7.3.2 Konsekvenser av planförslaget

Planförslaget innebär lokala ingrepp i strandzoner av naturvärdesklass 2 (högt naturvärde) där de nya landfästena med tillhörande erosionsskydd planeras. Ingreppen består dels i direkt ianspråktagande av bottenytor, dels påverkan genom muddringsarbeten på intilliggande ytor för att möjliggöra angöring med pråmar i byggskedet. Inom de berörda ytorna kommer vattenvegetation och bottenlevande fauna att försvinna. Mindre bottenytor av värdeklass 3 (påtagligt värde) tas också i anspråk där fundament till mellanstöd och omgivande erosionsskydd ska anläggas.

De berörda ytorna har höga värden men är små till ytan. De ytor som endast påverkas tillfälligt, liksom ytor där erosionsskydd läggs ut, bedöms också relativt snabbt kunna återfå liknande förhållanden och värden som idag. Många bottenlevande arter är till exempel snabba att återkolonisera ytor genom individer som driftar med strömmen från områden längre uppströms. Mellanstöd, landfästen och erosionsskydd kan lokalt även bidra till en mer variabel vattenmiljö genom tillkomst av strukturer som bidrar till ökad variation av bottenmiljöer och strömförhållanden.

I byggskedet kommer även grumling att uppstå lokalt och temporärt, genom uppvirvling av sediment. Grumlande moment bedöms i första hand vara schaktarbeten på älvbottnen inför anläggande av brofundament samt lokala muddringsarbeten i strandzonerna vid planerade landfästen. Det förutsätts att grumlande arbeten utförs innanför tätspont eller i kombination med andra grumlingsminimerande åtgärder, såsom siltgardiner. Vidare förutsätts att grumlande arbeten anpassas i tid för att minimera störning på vandrande fisk.

De grumlande partiklarna kommer att transporteras nedströms i älven. SMHI har i en underlagsutredning utfört modellberäkningar av hur koncentrationen av suspenderat material i vattnet kan påverkas vid schaktarbeten för anläggande av mellanstöd och hur långt nedströms sedimentet kan transporteras (SMHI, 2026). Beräkningarna har antagit att arbetena utförs inom tätspont men med ett spill till vattnet motsvarande 4 % av det uppgrävda materialet. Beräkningen baseras vidare på att bottenmaterialet överst huvudsakligen utgörs av grus och sten och därunder av sand och silt. Bedömningen grundas på resultat från en tidigare studie cirka 7 km uppströms och på att finare sediment från högre upp i avrinningsområdet till stor del sedimenterar i uppströms belägna kraftverksdammar.

Resultaten visar att den tillkommande grumlingen av sand- och siltpartiklar närmast nedströms arbetena genomgående ligger under 10 mg/l suspenderat sediment (SMHI, 2026). Närmast platserna för de grumlande arbetena bedöms detta ändå innebära en märkbar förhöjning av älvens naturliga halter som generellt är låga på den aktuella sträckan. Grumlingen klingar sedan successivt av nedströms. Enligt SMHI:s beräkningar återsedimenterar sand inom någon km från Ön medan silt beroende på flödessituationen kan transporteras drygt en mil nedströms och därmed i någon mån nå älvens mynningsområde. Halterna av suspenderat material från anläggningsarbetena minskar dock till obetydliga nivåer inom några kilometer från brolägena.

Vid återsedimentering kan grumlande partiklar orsaka negativ påverkan på älvens växt- och djurliv genom att de lägger sig på vattenväxters bladytor och försämrar dessas förmåga till fotosyntes med nedsatt vitalitet som följd. Djurlivet kan påverkas negativt bland annat genom att sediment täcker fiskrom, vars syretillförsel då hämmas, och förändrar mikrohabitatet för bottenlevande fauna. Då grumlingen blir förhållandevis begränsad bedöms den endast medföra små och lokala konsekvenser för älvens växt- och djurliv. Effekterna bedöms också bli kortvariga. Inom Natura 2000-området Umeälvens delta och slätter, som delvis även är skyddat som naturreservat, bedöms påverkan från grumling bli försumbar och inte riskera att orsaka någon betydande påverkan på de värden som Natura 2000-utpekandet avser att bevara.

Mot bakgrund av ovanstående bedöms planförslaget sammantaget medföra små negativa konsekvenser för naturmiljön i vatten. Detta främst genom direkta ingrepp i strandzoner med höga naturvärden vid landfästen och mellanstöd samt genom tillfälligt förhöjd grumling i och närmast nedströms arbetsområdet. Konsekvenserna bedöms dock vara lokala, kortvariga och övergående och på några års sikt bedöms planförslagets konsekvenser för naturmiljön i Umeälven bli obetydliga. Bedömningarna gäller både jämfört med nuläget och nollalternativet.

7.4 Skyddade arter

Artskyddet i fridlysningsbestämmelserna i 4–15 §§ artskyddsförordningen innebär förbud mot att genomföra vissa åtgärder som kan leda till att skyddade arter dödas, skadas eller försvinner från den plats där de förekommer. För de strikt skyddade arter som är upptagna i artskyddsförordningens bilaga 1 omfattar skyddet även arternas livsmiljöer.

Skyddet gäller även inom detaljplanelagt område och kan inte upphävas inom ramen för planprocessen. För att genomföra åtgärder i strid mot förbudet krävs istället dispens från artskyddet. Dispens innebär ett undantag från förbudet och kan enbart medges om kriterierna i artskyddsförordningen är uppfyllda. Enligt gällande praxis ska förbuden bedömas strikt och det saknas utrymme att utöka undantagsmöjligheterna. Därmed är det angeläget att påverkan på skyddade arter så långt möjligt undviks så att dispenskrav inte utlöses.

En plan som medger åtgärder som strider mot artskyddet för någon art kan därmed inte genomföras såvida inte dispens erhålls. Om det inte bedöms föreligga möjligheter att erhålla dispens ska sådana planer inte antas och de kan komma att överprövas av Länsstyrelsen eller upphävas av Mark- och miljödomstolen. En MKB för en detaljplan ska därmed bedöma om planen är förenlig med artskyddsförordningen eller om den bedöms utlösa något av förbuden i artskyddsförordningens 4, 6, 7, 8 eller 9 §§.

Ett genomförande av det aktuella planförslaget för broetappen innebär att flera områden, särskilt lövskogsområden på norra Ön, tas i anspråk permanent eller påverkas kraftigt i byggskedet. Dessa miljöer utgör livsmiljö för ett antal skyddade arter. Det gäller flera arter av fladdermöss, utter, vissa kärlväxtarter samt alla förekommande vilda fåglar. Med anledning av detta har kommunen under en följd av år låtit utföra ett antal inventeringar för att få god kunskap om förekommande skyddade arter på Ön.

Som ett underlag till det nu aktuella planförslaget för broetappen har även en artskyddsutredning (Pelagia, 2026) utförts i vilken detaljerade bedömningar görs av planens påverkan på i området förekommande skyddade arter. I utredningen förutsätts ett värsta scenario där i princip all naturmark inom det preliminärt skisserade arbetsområdet för byggskedet bedöms försvinna. I praktiken bedöms det dock troligt att dessa ingrepp i viss mån kan minskas genom god anpassning och hänsyn i byggskedet. Artskyddsutredningen bifogas MKB:n som bilaga 3. Nedan återges ett sammandrag av slutsatserna från artskyddsutredningen med vissa kompletterande bedömningar. För mer uttömmande beskrivningar hänvisas till bilagan.

Det ska även nämnas att kommunen inom ramen för detaljplanen för Ön 1:96 med flera – Norra Ön, BN-2013/00345 under 2025 har initierat ett 12:6-samråd med länsstyrelsen. Det underlag som överlämnats inför detta samråd omfattar bl.a. en tidigare artskyddsutredning som belyser påverkan på skyddade arter vid utbyggnad av hela norra Ön i enlighet med den detaljplanen.

7.4.1 Fåglar

Alla vilda fåglar i Sverige omfattas av fridlysning enligt artskyddsförordningen 4 §. Enligt denna är det förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,

2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,

3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och

4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningsperiod, om störningen har väsentlig betydelse med hänsyn till fågeldirektivets syfte att

a) bibehålla populationerna av fågelarterna på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, med beaktande även av ekonomiska krav eller rekreationsbehov, eller

b) anpassa populationerna av arterna till den nivå som anges i a).

Avsiktlighet omfattar i sammanhanget även åtgärder som egentligen har ett annat syfte men där verksamhetsutövaren förstår att en förutsägbar konsekvens av deras genomförande blir att vilda fåglar påverkas i strid med artskyddet, till exempel att en skyddad art sannolikt störs i strid med punkt 4 ovan.

Enligt Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket bör en tillfredsställande populationsnivå för en fågelart tolkas som en nivå som innebär att arten långsiktigt kan finnas kvar inom sitt naturliga utbredningsområde där även bedömningen av lokala förekomster och regional status behöver beaktas i förhållande till förekomsten på nationell nivå (Skogsstyrelsen & Naturvårdsverket, 2024).

7.4.1.1 Allmän påverkan på fåglar

Planförslaget påverkar fåglar främst till följd av den avverkning av lövskogsbestånd som kommer att ske vid landfästena, inom arbetsområdet på Ön och på älvens västsida vid Teg. Förutsatt att avverkning och röjning görs utanför fåglarnas häckningstid bedöms det för många vanliga fågelarter, som enligt gällande rödlista har livskraftiga bestånd i landet, som uppenbart att ingreppen inte påverkar upprätthållandet av en tillfredsställande populationsnivå och därmed inte aktualiserar behovet av artskyddsdispens.

7.4.1.2 Prioriterade fågelarter

Mot bakgrund av ovanstående har artskyddsutredningen avgränsats till att belysa planförslagets påverkan på de så kallade prioriterade fågelarter som noterats häcka eller tillfälligt uppträda på Ön. Med prioriterade fågelarter avses arter som är rödlistade, listade i bilaga 1 till fågeldirektivet eller har minskat med 50 procent eller mer sedan 1980. Totalt beskrivs i artskyddsutredningen påverkan på 28 sådana fågelarter.

Sedan artskyddsutredningen skrevs har en ny rödlista antagits där vissa av dessa arter avförts från rödlistan och nu betraktas som livskraftiga. En uppdaterad lista över kvarvarande rödlistade arter framgår av tabell 5. För nio av arterna, som endast uppträder tillfälligt på Ön, bedöms ingen påverkan av betydelse uppkomma. Samma bedömning görs för tornseglare, som häckar på Ön, men inte i de miljöer som berörs av de ansökta åtgärderna.

För ytterligare fem rödlistade arter bedöms att anläggande av broar och GC-väg på norra Ön visserligen påverkar häckningsrevir men att påverkansbilden är så begränsad och arterna så allmänna i området att risken för påverkan av betydelse på populationsnivå kan uteslutas. Detta gäller björktrast, drillsnäppa, grönfink, gulsparv och rödvingetrast. Även för kattuggla, som häckar på Ön, bedöms påverkan bli obetydlig och begränsad till eventuella födosöksområden.

För resterande sju naturvårsintressanta arter, som i första hand anses kunna bli påverkade av de planerade åtgärderna, kommenteras påverkan på varje enskild art nedan.

Tabell 5. Prioriterade fågelarter som häckar eller uppträder tillfälligt på Ön och som belyses i utförd artskyddsutredning. Kategori (kat.) anger vilken kategori av prioriterade fågelarter respektive art tillhör. För rödlistade arter anges rödlistekategori (NT: Nära hotad, VU: Sårbar, EN: starkt hotad eller CR: akut hotad). B1: arter upptagna i bilaga 1 till Fågeldirektivet. Ö: Övriga naturvårdsintressanta arter.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kat. 2025	Status	Påverkan på livsmiljö
Björktrast	*Turdus pilaris*	NT	Häckande	Markanspråk inom häckningsrevir på norra Ön
Busksångare	*Acrocephalus dumetorum*	NT	Häckande (1 år)	Markanspråk inom häckningsrevir på Östteg
Drillsnäppa	*Actitis hypoleucos*	NT	Häckande	Markanspråk och störningseffekter vid häckningsrevir på norra Ön
Gråspett	*Picus canus*	B1	Tillfällig	Nej
Grönfink	*Chloris chloris*	VU	Häckande	Markanspråk inom häckningsrevir på norra Ön
Grönsångare	*Phylloscopus sibilatrix*	NT	Häckande	Markanspråk inom häckningsrevir på norra Ön
Gulsparv	*Emberiza citrinella*	NT	Häckande	Markanspråk inom häckningsrevir
Kattuggla	*Strix aluco*	Ö	Häckande	Sannolikt obetydlig påverkan på eventuella födosöksområden.
Lundsångare	*Phylloscopus trochiloides*	VU	Tillfällig	Nej
Mindre flugsnappare	*Ficedula parva*	B1	Häckande	Markanspråk inom häckningsrevir på norra Ön
Mindre hackspett	*Dryobates minor*	NT	Häckande	Markanspråk inom häckningsrevir på norra Ön/Östteg
Rosenfink	*Carpodacus erythrinus*	NT	Häckande	Markanspråk inom häckningsrevir på norra Ön och Östteg
Rödvingetrast	*Turdus iliacus*	NT	Häckande	Markanspråk inom häckningsrevir på norra Ön och Östteg
Sommargylling	*Oriolus oriolus*	EN	Tillfällig	Nej
Stare	*Sturnus vulgaris*	VU	Tillfällig	Nej
Stenknäck	*Coccothraustes coccothraustes*	Ö	Häckande	Markanspråk inom häckningsrevir på norra Ön och Östteg
Storspov	*Numenius arquata*	EN	Häckande	Nej
Sävsparv	*Emberiza schoeniclus*	LC	Tillfällig	Nej
Tornseglare	*Apus apus*	VU	Häckande	Nej
Tretåig hackspett	*Picoides tridactyles*	NT	Tillfällig	Nej
Törnskata	*Lanius collurio*	B1	Tillfällig	Nej
Vitryggig hackspett	*Dendrocopos leucotos*		Tillfällig	Små förluster av lämpliga livsmiljöer inom potentiella revir (sommar och/eller vinter).

7.4.1.3 Busksångare

Sen invandrare från Finland vars svenska utbredning är koncentrerad till landets östra delar, från Norrbotten till Västmanland-Södermanland-Gotland. Den svenska populationen bedöms endast uppgå till cirka 100–200 par men tycks stabil på denna nivå. Arten är etablerad i Umeå kommun där den främst förekommer på kustlokaler och öar längs Umeälvens dalgång. 2024 häckade ett par av arten i en lövdunge vid Teg som kan komma att beröras vid anläggandet av broar enligt planförslaget. Under 2025 har ingen häckning av arten noterats på platsen. Eftersom busksångare är ovanlig regionalt och nationellt skulle förlusten av ett revir kunna anses vara betydande i förhållande till den totala populationen i landet. Det bedöms dock i nuläget inte råda brist på häckningsbiotoper för arten som ofta endast häckar enstaka år på en och samma plats. Sammantaget bedöms den störning planförslaget medför för busksångaren sakna betydelse för artens populationsutveckling. Planförslaget bedöms därmed inte riskera att utlösa behov av artskyddsdispens med avseende på denna art.

7.4.1.4 Mindre flugsnappare

Mindre flugsnappare trivs i äldre, tät, ogallrad blandskog och de strandskogar där ingrepp planeras utgör lämpliga habitat för arten. 2017 fanns ett revir som omfattade stora delar av Ön och arten har häckat återkommande på Ön, dock inte se senaste åren. Arten är så pass ovanlig i Västerbotten att negativ påverkan på enskilda revir kan anses påverka populationen lokalt och regionalt. I detta fall är dock påverkan så pass begränsad att förutsättningarna för framtida häckningar på Ön inte bedöms påverkas på något betydande sätt. Planförslaget bedöms därmed inte riskera att utlösa behov av artskyddsdispens med avseende på mindre flugsnappare.

7.4.1.5 Rosenfink

Rosenfink har hävdat revir på Ön vissa år i sen tid och 2024 rapporterades sjungande rosenfink nordväst om brukshundsklubbens tidigare område. Sjungande rosenfink har även noterats 2018 och 2023 i samma skogsbestånd på Teg där även busksångare noterats och som kan komma att påverkas av planförslaget. Både på Ön och vid Teg finns lämpliga habitat för rosenfink som är knuten till halvöppna, buskrika betes- och odlingsmarker omgivna av buskage och lövträd. Häckningsmiljöer för enstaka par kan försvinna vid ett genomförande av planen men det torde fortsatt finnas relativt gott om lämpliga biotoper på Ön och vid Teg för arten. Rosenfinkens populationsutveckling förefaller heller inte vara negativ lokalt och den tycks relativt frikopplad från tillgång på häckningsbiotoper. Därmed bedöms att planförslaget bör kunna genomföras utan någon påverkan av betydelse för möjligheterna att återupprätta en tillfredsställande populationsnivå för Rosenfink. Det finns även goda möjligheter att på relativt kort tid kunna återetablera för arten lämpliga buskmarker inom eller i närheten av arbetsområdet på Ön och vid Teg vilket kommunen också har för avsikt att göra och beskriva i den skötselplan för återplantering som ska upprättas. Mot bakgrund av detta bedöms planförslaget inte riskera att utlösa behov av artskyddsdispens med avseende på rosenfink.

7.4.1.6 Stenknäck

Stenknäck är inte rödlistad i Sverige och har nationellt en ökande trend. Populationen i Västerbotten, som utgör nordgräns för arten, är dock liten och de flesta häckningarna av arten är knutna till Umeälvens nedre lopp. Arten har också haft ett revir på Ön vissa år under senare tid och förekomsten av arten här får i ett lokalt perspektiv ses som mycket skyddsvärd. Stenknäck

har även observerats några gånger vid Östteg. Planförslaget kan medföra små intrång i lämpliga livsmiljöer för arten. På Ön kan bland annat brynzoner med hägg, som är ett viktigt trädslag för arten, påverkas. Ingreppen är dock så begränsade att enskilda revir inte bedöms påverkas på ett avgörande sätt och därmed inte heller artens lokala population. Sammantaget bedöms planförslaget därmed inte riskera att utlösa behov av artskyddsdispens med avseende på stenknäck.

Även för denna art finns möjligheter att på relativt kort tid återskapa gynnsamma livsmiljöer på norra Ön och inom parkområdet vid Teg genom anläggande av brynzoner med bärande träd och buskar. Kommunen avser också att göra detta och kommer att beskriva åtgärderna i den skötselplan för återplantering som ska upprättas.

7.4.1.7 Grönsångare

Grönsångare lever i högstammig löv- och blandskog och ibland även i granskog och häckar årligen med något eller några par på norra Ön. Planens markanspråk påverkar endast grönsångarens häckningsbiotoper i begränsad utsträckning och arten bedöms fortsatt kunna häcka på Ön även om planförslaget genomförs. Det bedöms inte föreligga någon risk för påverkan av betydelse för upprätthållande av artens lokala, regionala eller nationella population. Mot bakgrund av detta bedöms planförslaget inte riskera att utlösa behov av artskyddsdispens med avseende på grönsångare.

7.4.1.8 Mindre hackspett

Mindre hackspett lever i löv- och blandskog med förekomst av äldre lövträd. Den svenska stammen uppskattades till cirka 4 200 par 2018. Arten har en starkt minskande trend i landet som helhet och minskningstakten mellan 2012–2021 uppgick till 56 procent. Den västerbottniska populationen uppskattades 2012 till cirka 220 par. Länets tätaste stam hittas längs Umeälvens nedre dalgång som utgör ett kärnområde för arten i länet. Vid återkommande inventeringar under 2000-talet har 22–25 revir identifierats mellan Holmsund och Norrfors. Ett fast revir finns på norra Ön med årliga häckningsförsök sedan 2004. Senast under 2023 noterades en lyckad häckning i strandskogen just öster om Öns norra spets. Under 2025, och även under vårvintern 2026, har trummande mindre hackspett rapporterats från norra Ön. Arten är lokaltrogen och en individ som häckat i ett område lever vanligen kvar i detta resten av sitt liv.

I nuläget finns ungefär 20 ha goda livsmiljöer för mindre hackspett på norra Ön. Sett strikt till artens habitatkrav borde detta inte räcka till ett funktionellt häckningsrevir och eventuellt omfattar reviret även ett större hemområde längs älven. Observationer av mindre hackspett har även gjorts på Tegsidan vilket kan vara fåglar från reviret på norra Ön.

I ett värsta scenario där all skogsmark inom arbetsområdet avverkas frångår cirka 0,6 hektar goda livsmiljöer för arten på norra Ön, samt 0,2 hektar potentiella födosöksområden på Tegsidan. Detta motsvarar cirka 2 % av ett sommarrevir och betydligt mindre av ett vinterrevir. Därtill kan arten bli störd under byggskedet och i viss mån även driftskedet genom ökad mänsklig närvaro. Effekterna av störningar i driftskedet är svåra att kvantifiera och beror delvis på hur intensivt bron och den nya GC-vägen kommer att nyttjas. I artskyddsutredningen konstateras dock att den liknande exploatering som skett vid anläggandet av Lundabron inte givit upphov till någon stark reaktion för det häckande paret kring Bölesholmarna, som rapporterats därifrån även under innevarande häckningssäsong.

Då endast en mindre areal livsmiljöer tas i anspråk bedöms det mest sannolika vara att revirets funktionalitet inte påverkas i sådan grad att den mindre hackspetten överger området. Sannolikt kommer inte heller gång- och cykeltrafiken över Ön i driftskedet bli så omfattande att det får någon mer betydande påverkan på arten. Reviret bedöms dock vara känsligt för kumulativa effekter från andra exploateringar och eventuella ytterligare markanspråk på Ön.

Med tanke på att mindre hackspett är knuten till en bristmiljö i form av lövskog med inslag av äldre lövträd och har tämligen stora revir kan varje revir i de lämpliga miljöer som återfinns i älvlandskapet vara betydelsefulla för artens population. Samtidigt finns ett mycket gott underlag som visar att det återstår ett flertal revir av mindre hackspett i nedre älvlandskapet och i motsats till den nationella trenden har den lokala trenden för arten varit stabil under en längre period.

Sammantaget bedöms risken som liten för att planförslaget, som innebär förhållandevis begränsade ingrepp i ett revir som sannolikt kommer att finnas kvar, ska orsaka påverkan av betydelse för upprätthållandet av en tillfredsställande populationsnivå för mindre hackspett.

7.4.1.9 Vitryggig hackspett

Vitryggig hackspett är en av de mest sällsynta häckfågelarterna i Sverige. 2023 bestod den kända svenska stammen av cirka 20 par varav många var knutna till nedre delen av större älvdalar i norra Sverige. Arten har i nuläget fasta revir utmed Umeälven inom några kilometer såväl upp- som nedströms Ön. Inga häckningar är emellertid kända från Ön som inte heller ingått i något känt revir. Under våren 2017 återfanns en ensam hanne på Ön vid tre tillfällen, varav ett då arten genomförde revirhävdande trumningar och två tillfällen då arten noterades födosöka.

Därefter har riktade inventeringar av arten utförts på Ön med 4–6 besök årligen under häckningstid mellan 2018 – 2023 utan att den påträffats. Sedan 2017 har dock individer av vitryggig hackspett observerats på Ön vid enskilda andra tillfällen och det bedöms möjligt att individer från närliggande revir ibland födosöker på Ön. Det finns också flera för arten lämpliga födosöksträd (naturvärdesträd) inom arbetsområdet.

Umeå kommun har under 2023 utfört en habitatsanalys för att identifiera de ytor som har bäst potential för vitryggen kring Umeå och nedre Umeälven. Analysen har pekat ut två skilda värdekärnor; ett kring Umeälvsdeltat med förlängning upp till södra Ön och ett inom lövskogarna längs Umeälven mellan Baggböle och Sörfors. De befintliga lövskogarna på norra Ön föll i analysen ut inom den högsta resp. nästa högsta värdeklassen.

Ett fullgott revir för vitryggen beskrivs grovt som minst 150 ha lämplig livsmiljö inom ett 500 hektar stort område (Naturvårdsverket, 2017). Arealen lämplig lövskog på Ön (cirka 20 hektar) är således för liten för att utgöra ett eget revir men i habitatanalysen anges Ön ligga på gränsen till att kunna utgöra en ingående del i ett sådant revir.

Vitryggig hackspett är så pass hotad och fåtalig att påverkan även på enskilda par och på artens födosöksområden inom kända revir bör betraktas som hot mot populationen på nationell nivå. Efter de anpassningar som gjorts för att minimera arbetsområdet innebär planförslaget att som mest 0,8 hektar lämpliga livsmiljöer för vitryggig hackspett försvinner. Denna siffra inkluderar ingrepp utanför vattenområdet i form av markanspråk vid landfästen och för ny GC-väg samt nödvändig avverkning och röjning inom arbetsområdet. Även ingreppen i bäckravinen vid Teg är medräknade. Sammanlagt utgör dessa skogspartier cirka en procent av arealen lövskog som krävs i ett typiskt häckningsrevir och en betydligt mindre andel av ett övervintringsrevir.

Exploateringen kan ses som ett exempel på en småskalig reduktion av artens livsmiljöer som vid övergripande markplanering och markanvändning bör undvikas så att det kan ske en fortsatt positiv utveckling och ökning av lämpliga livsmiljöer för den lokala populationen av vitryggig hackspett kring Umeå.

Detta betyder dock inte att varje ingrepp i lämplig lövskog på ett väsentligt sätt försvårar möjligheterna att återupprätta arten till en tillfredsställande populationsnivå. Då exploateringen i föreliggande fall planeras i ett område där arten inte häckar eller har uppehållit sig varaktigt och endast omfattar en mycket liten andel av de livsmiljöer som krävs för ett funktionellt revir bedöms ett genomförande av planförslaget inte utgöra en avsiktlig störning enligt artskyddsförordningen 4 § p. 4.

7.4.2 Fladdermöss

Samtliga arter av fladdermöss i Sverige är fridlysta enligt Artskyddsförordningen 4a §.

Enligt denna är det förbjudet att:

1. *avsiktligt fånga eller döda djur,*
2. *avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödnings-, övervintrings- och flyttningsperioder,*
3. *avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och*
4. *skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser.*

Förbudet gäller enligt vägledande praxis från EU-domstolen på individnivå oavsett om arten har gynnsam bevarandestatus eller inte (Skydda skogen, 2021). Förbudets koppling till avsiktlighet är enligt Naturvårdsverket uppfyllt även för åtgärder som inte har som syfte att skada en art men där den som utför åtgärden förstår den förutsebara konsekvensen av sitt handlande och ändå genomför den. Därmed omfattas även exploateringsföretag som kan förväntas stå i strid med förbuden (Skogsstyrelsen & Naturvårdsverket, 2024).

Bestämmelsen i punkt 4 syftar till att skydda den ekologiska funktionen hos fortplantningsområden och viloplatser. De fridlysta djurens fortplantningsområden och viloplatser har därmed inte ett självständigt skydd, utan det är deras funktion som fortplantningsområde respektive viloplatser, det vill säga deras kontinuerliga ekologiska funktion (KEF), som skyddas (Skogsstyrelsen & Naturvårdsverket, 2024). Förbudet mot att orsaka skada på miljöns KEF gäller även åtgärder som orsakar gradvisa försämringar över tid, till exempel genom försämrat skydd, kvalitetsförlust, ökade störningar med mera.

En avgörande fråga vid bedömning av om en plan riskerar att stå i konflikt med skyddet enligt artskyddsförordningen 4a § är därmed huruvida dess genomförande påverkar upprätthållandet av KEF för de skyddade arterna på platsen.

7.4.2.1 Förekomst, status och ekologi

Under senare år har ett flertal inventeringar och andra undersökningar av fladdermöss utförts på Ön och inom Umeå kommun i stort (Ecocom, 2016) (Umeå kommun, 2023). Totalt är tio arter av fladdermöss kända från kommunen. Sedan år 2000 har också sju fladdermusarter noterats från Ön (se tabell 6).

Två av dessa arter, gråskimlig fladdermus och större brunfladdermus, förefaller endast nyttja miljöerna på Ön mer tillfälligt. Antalet observationer av dessa arter är fåtaliga och de har troligen

inte fasta boplatser på Ön. Ön tycks inte heller ha någon mer central betydelse för dem i samband med migrationsperioder. Planförslaget bedöms därmed inte orsaka sådan påverkan på dessa arter att förbuden i artskyddsförordningen riskerar att aktualiseras. För övriga arter sammanfattas artskyddsutredningens bedömningar av planförslagets påverkan nedan.

Den i särklass vanligaste fladdermusarten på Ön är nordfladdermus och 2023 gjordes observationer som tyder på att en koloni av arten finns i ett hus på norra Ön. Nordfladdermus är den överlägset vanligaste fladdermusarten i norra Sverige och den art med störst utbredning i landet. Under sommaren bildar arten yngelkolonier i olika byggnader. För övervintring nyttjas byggnader, grottor, klippskrevor och blockfält. Nordfladdermusen är sedan 2020 rödlistad som Nära hotad (NT) då en populationsminskning skett i södra Sverige. Det är ovisst om arten även minskat i norr och artens bevarandestatus i boreal biogeografisk region bedömdes vara gynnsam under perioden 2013–2018 (ArtDatabanken, 2019).

Tabell 6. Fladdermusarter som noterats på Ön vid utförda inventeringar och som belyses i utförd artskyddsutredning. Kolumn RL anger rödlistekategori enligt rödlista 2025 (NT: Nära hotad, VU: Sårbar, EN: starkt hotad eller CR: akut hotad).

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	RL	Status	Påverkan på livsmiljö
Brunlångöra	*Plecotus auritus*	NT	Potentiell koloni i planområdets närhet	Mindre förlust av födosöksmiljöer i bryn och skog. Potentiellt ökad ljusförorening
Gråskimlig fladdermus	*Vespertilio murinus*		Tillfällig under migrationsperioden	Obetydlig påverkan
Mustasch-/ tajgafladdermus	*Myotis mystacinus/ brandtii*		Potentiell koloni i planområdets närhet	Mindre förlust av födosöksmiljöer i bryn och skog. Potentiellt ökad ljusförorening
Nordfladdermus	*Eptesicus nilssonii*	NT	Sannolik koloni i byggnad på norra Ön nära planområdet.	Obetydlig påverkan
Större brunfladdermus	*Nyctalus noctula*		Tillfällig under migrationsperioden	Obetydlig påverkan
Trollpipistrell	*Pipistrellus nathusii*		Tillfällig under migrationsperioden	Obetydlig påverkan
Vattenfladdermus	*Myotis daubentonii*		Potentiell koloni i planområdets närhet	Mindre förlust av födosöksmiljöer i bryn och skog. Potentiellt ökad ljusförorening

Möjligen har också trollpipistrell, brunlångöra och/eller någon av Myotisarterna vattenfladdermus, mustaschfladdermus och tajgafladdermus fasta boplatser på Ön. Detta är dock mer osäkert. Brunlångöra är rödlistad som Nära hotad (NT) men är relativt vanlig i södra Sverige. I Västerbottens län, som utgör nordgräns för arten, är den dock sällsynt. Arten har noterats vid några tidigare tillfällen på Ön och under 2023 noterades den på norra Ön under reproduktionsperioden vilket tyder på att arten har en fast boplats på Ön (Grellmann, 2025)

Vattenfladdermus har regelbundet noterats från Ön vid utförda inventeringar, liksom antingen tajga- eller mustaschfladdermus vilka är svåra att skilja åt på ljudinspelningar. Vatten- och taigafladdermus är de vanligaste Myotisarterna i Västerbotten men även mustaschfladdermus förekommer. Arternas regionala och lokala populationstrender är i princip okända men alla arterna bedömdes ha gynnsam bevarandestatus i boreal biogeografisk region under perioden 2013–2018 enligt Sveriges rapportering till EU (ArtDatabanken, 2019).

Även trollpipistrell har under 2025 noterats på Ön under kolonitid vilket antyder en fast boplats i närområdet och troligen på Ön (Grellmann, 2025). Trollpipistrell är relativt vanlig upp till Dalälven och förekommer även spritt längs Norrlandskusten upp till södra Norrbotten. Den svenska populationen är ökande och arten är klassad som livskraftig. Den förekommer i alla typer av glesare skogar, trädbärande beteshagar, kantzoner och bryn ofta i närheten av vatten. Före 2025 har endast ett fåtal observationer gjorts.

7.4.2.2 Konsekvenser och förenlighet med artskyddet

Beträffande påverkan på fladdermössens boplatser bedöms planen sannolikt inte medföra någon påverkan av betydelse. Den byggnad där nordfladdermus sannolikt har en koloni påverkas inte. Resultaten från den värdeträdsinventering som utförts under 2025 visar också att det sannolikt inte förekommer några hålträd med potential hysa en fladdermuskoloni inom det område där planen kan medföra direkt påverkan. Möjligen kan enskilda träd med mindre håligheter, som potentiellt kan nyttjas tillfälligt av enstaka individer för dagvila, komma att tas bort. I övre delen av bäckravinen vid Teg finns en äldre jordkällare nära planerat landfäste som utgör en potentiell boplats för fladdermöss. Denna ligger just utanför det preliminärt avgränsade arbetsområdet och kommer att utsättas för störningar under byggskedet men kommer att bevaras och skyddas genom avspärrning.

I övrigt medför planen allmänna ingrepp i fladdermössens livsmiljöer på norra Ön genom avverkningar av strandskog och andra skogsytor. Avverkningarna innebär lokalt att gynnsamma födosöksmiljöer försvinner eller tappar i kvalitet. Det leder också till ökad fragmentering av skogsmiljön vilket kan skapa barriäreffekter särskilt för mer ljuskänsliga fladdermusarter och begränsa dessas nyttjande av kvarvarande skogsområden. Inte minst de mest ljusskygga fladdermusarterna, som i högre grad födosöker i mörka skogspartier, kan missgynnas av att skogen öppnas upp.

Beroende på hur gatubelysningen av broarna och GC-vägen utformas kan denna också i varierande grad fungera som en störande ljusbarriär för fladdermössens rörelser längs älven, främst för de mer ljuskänsliga arterna brunlångöra och tajgafladdermus. Tillsammans med redan befintliga barriäreffekter från belysning på befintliga broar och strandzoner kan de planerade broarna eventuellt även leda till kumulativa effekter som sammantaget kan få en större barriäreffekt för fladdermössens rörelser längs älven och minska tillgången till lämpliga födosöksplatser.

Artskyddsförordningen skyddar i första hand fladdermössens fortplantningsområden och viloplatser men även påverkan på arternas födosöksmiljöer kan behöva viktas in i bedömningen av om områdets kontinuerliga ekologiska funktion för fladdermöss upprätthålls. I detta fall bedöms planens påverkan på boplatser sannolikt inte vara av sådan karaktär att det riskerar att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen.

Beträffande födosöksmiljöer bedöms planen för broetappen medföra viss negativ påverkan men värdeförlusterna bedöms vara begränsade sett till både areal och funktion och det bedöms finnas kvar gott om miljöer med god kvalitet i närområdet som bidrar till upprätthållandet av KEF för berörda arter av fladdermöss. Mot bakgrund av hittillsvarande resultat från utförda inventeringar bedöms det också tveksamt om norra Ön kan anses vara ett sådant viktigt eller kritiskt födosöksområde som avses i EUROBATS-avtalet.

Mot bakgrund av ovanstående bedöms sammantaget att planförslaget bör kunna genomföras utan att krav på artskyddsdispens för fladdermöss aktualiseras.

Bedömningen förutsätter att planerade skyddsåtgärder efterlevs både i byggskedet och i utformningen av de permanenta anläggningarna. Bland annat är det viktigt att minimera arealen strandskogar och andra skogsmiljöer, samt antalet värdeträd, som avverkas i arbetsområdet vilket ska säkerställas genom den rutin för trädfällning som ska upprättas inför byggskedet. Även att belysningen på broar och längs GC-vägen anpassas för att bli så skonsam som möjligt för fladdermöss är angeläget, vilket planförslaget har en bestämmelse om. Detta kan till exempel ske genom val av armaturer som ger god avskärmning av ljuset, lägre ljusintensitet, varmare färgtemperatur och genom att säsongsvis dämpa, eller helt stänga av, belysningen under delar av dygnet. Mörka passager under broarna vid älvbrinkarna bör också eftersträvas för att minska barriäreffekten och underlätta fladdermössens rörelser längs brynzonerna utmed älven. Främst i strandbrinkarna på Ön bedöms detta vara möjligt utan större konflikt med trygghetsaspekter.

7.4.3 Utter

7.4.3.1 Förekomst, status och ekologi

Utter är, liksom fladdermöss, skyddad enligt artskyddsförordningen 4a §. Utterpopulationen i Sverige har sedan några decennier börjat återhämta sig efter en kraftig nedgång under senare delen av 1900-talet och arten är klassad som livskraftig på 2025 års rödlista. Uttern har i nuläget troligtvis också en livskraftig situation med gynnsam bevarandestatus i Västerbottens län.

Det finns flera sentida observationer av utter kring Umeälven i närheten av Ön, främst kring Broparken, där det också vistas mycket människor. Ett fåtal observationer från Ön visar också att uttrar emellanåt rör sig längs dess stränder. Strandkanter och brinkar av det slag som finns längs delar av Ön bedöms även generellt kunna utgöra lämpliga platser för uttergryt.

7.4.3.2 Konsekvenser och förenlighet med artskyddet

Planförslaget innebär viss påverkan på för uttern potentiella livsmiljöer genom att mindre delar av älvens strandzoner på norra Ön samt vid Teg och Öbackaparken tas i anspråk för brofundament och att skogen här röjs bort. Merparten av strandbrinkarna lämnas dock orörda och uttrar kommer fortsatt att kunna röra sig obehindrat längs älven på de landremsor som bildas under de nya broarna. Då det endast är fråga om gång- och cykelbroar tillkommer heller ingen risk att uttrar trafikdödas.

Kortvarigt under byggskedet kan störningarna vara sådana att uttrar undviker de berörda arbetsområdena. Mot bakgrund av att uttrar i nuläget endast nyttjar de aktuella platserna i liten grad bedöms detta inte få någon märkbar betydelse för området ekologiska funktion för utter. I driftskedet bedöms den störning som gång- och cykeltrafiken medför inte vara så omfattande att den påverkar uttrarnas rörelser utmed älvens strandzoner. Det är också troligt att de nya brofundamenten kan komma att nyttjas som revirmarkeringsplatser av uttrar, särskilt om strandpassagerna under bron förses med strategiskt placerade större stenar eller block vilket är att rekommendera. Sammantaget bedöms planförslaget inte påverka utter eller dess livsmiljöer i sådan grad att förbud enligt artskyddsförordningen aktualiseras.

7.4.4 Blåsippa

7.4.4.1 Förekomst, status och ekologi

Blåsippa är i Västerbottens län fridlyst enligt artskyddsförordningen 8 § vilket innebär förbud mot att plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada exemplar av växterna, och att ta bort eller skada frön eller andra delar.

Blåsippa växer i skuggig eller halvskuggig skogsmark med näringsrik och väldränerad jordmån såsom ädellövskog, ängsgranskogar och liknande. Fröna sprids med myror och skotten växer ut från en flerårig jordstam. Enskilda individer kan bli mycket gamla under gynnsamma omständigheter.

Blåsippans utbredning omfattar södra halvan av Sverige med spridda fynd längs Norrlandskusten. Flera fynd är gjorda i strandnära lövskogar längs Umeälven. Det finns äldre inrapporterade fynd av blåsippa från Ön utan exakt fyndplats. Under 2023 noterades arten i södra delen av det större aspskogsbestånd som finns centralt på norra Ön.

7.4.4.2 Konsekvenser och förenlighet med artskyddet

Förekomsterna i aspskogsbeståndet på norra Ön berörs inte av planförslaget och arten bedöms inte heller påverkas i byggskedet. Ingen konflikt med artskyddet bedöms därmed råda.

7.4.5 Finnros

7.4.5.1 Förekomst, status och ekologi

Finnos är fridlyst enligt artskyddsförordningen 8 § och är en art av vildros som endast är känd från ett fåtal lokaler i norra Sverige och är rödlistad som sårbar (VU). Därutöver har förvildade exemplar från trädgårdsodling hittats på några platser i landets norra delar. Enligt Artfakta utgörs artens optimala miljö av glesa skogar med ytligt och rörligt grundvatten. I Västerbotten var finnros tills nyligen endast känd från Skelleftetrakten. Under 2023 påträffades dock tolv plantor, som potentiellt kan vara finnros, i den större aspskog som finns på norra Ön (Artportalen). Säker bestämning av fyndet har dock ännu inte gjorts och det kan eventuellt röra sig om trädgårdsrymlingar.

7.4.5.2 Konsekvenser och förenlighet med artskyddet

Växtplatsen inom aspskogen är inte närmare preciserad. Den aktuella aspskogen ligger utanför själva plangränsen och ligger ej inom ytor som tas i anspråk permanent. Det bedöms även finnas goda möjligheter att inför byggskedet detaljanpassa arbetsområdet så att ingreppen i aspskogen ytterligare minimeras eller undviks helt. Mer exakt läge för det eventuella beståndet av finnros kommer att mätas in i kommande skeden och det bedöms vara möjligt att bevara dess växtplats i samband med åtgärdernas genomförande. Arten bedöms också klara, och sannolikt gynnas av, ett visst ökat ljusinsläpp som kan uppkomma från eventuell röjning i närliggande områden. Mot bakgrund av detta bedöms planförslaget kunna genomföras utan konflikt med artskyddet. Skulle arten vid uppföljande inventeringar påträffas på platser som kräver att enskilda plantor behöver avlägsnas finns också goda möjligheter till kompensationsåtgärder genom att flytta dessa, alternativt etablera nya plantor via sticklingar eller frön från samma bestånd på lämpliga närliggande platser.

7.4.6 Revlummer

7.4.6.1 Förekomst, status och ekologi

Revlummer är fridlyst enligt artskyddsförordningen 9 § vilket innebär förbud mot att gräva eller dra upp exemplar av växter med rötterna. Lummerarter som grupp har otillfredsställande bevarandestatus i boreal biogeografisk region (ArtDatabanken, 2019). Arten revlummer är dock mycket vanlig i frisk-fuktig skogsmark i norra Sverige och är en livskraftig art utan utpekade hot. Revlummer har rapporterats från fem olika platser på Ön, bland annat från strandskogen längs Öns nordöstra del.

7.4.6.2 Konsekvenser och förenlighet med artskyddet

Fyndplatsen i strandskogen på nordöstra Ön ligger inom det arbetsområde som preliminärt bedömts kan behövas i samband med anläggandet av broar samt GC-väg enligt planförslaget. I viss mån bör det finnas möjlighet att detaljanpassa arbetsområdet och utförandet så att ingrepp i bestånd av revlummer undviks eller minimeras. Eventuellt kommer dock något mindre bestånd, eller delar av ett bestånd, av revlummer att försvinna vid ett genomförande av planförslaget. Antalet plantor eller kloner som berörs är dock begränsat samtidigt som arten även förekommer på flera andra närliggande platser på Ön som inte påverkas. Planförslaget bedöms därmed inte påverka artens bevarandestatus i området och därmed inte vara i konflikt med artskyddet.

7.4.7 Lax

7.4.7.1 Förekomst, status och ekologi

Lax, som är upptagen som nära hotad på 2025 års rödlista, vandrar upp genom Umeälven, via laxtrappan i Norrfors, och vidare till Vindelälven som utgör en av Sveriges fyra oreglerade nationalälvar. Laxen är inte strikt skyddad varhelst den förekommer men är upptagen i art- och habitatdirektivets bilaga 2 som en art av sådant unionsintresse att särskilda skyddsområden (natura 2000-områden) behöver utses för den. Vindelälven är upptagen som ett Natura 2000-område där lax är en av de utpekade bevarandearterna (Länsstyrelsen Västerbotten, 2019). Åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka bevarandearter i ett Natura 2000-område kräver tillstånd även om de utförs utanför Natura 2000-området och tillstånd får endast medges om åtgärderna inte orsakar störning som försvårar bevarandet av arten i fråga.

7.4.7.2 Konsekvenser och förenlighet med gällande skydd

Vindelälvens laxstam är av mycket stort värde i ett europeiskt perspektiv och vid genomförande av åtgärder i älven är det mycket viktigt att laxens redan idag begränsade möjligheter att vandra i älven inte försämras.

Anläggandet av två broar enligt planförslaget innebär att det tillkommer ett flertal nya mellanstöd både i Storån och i Lillån. Under byggskedet kommer grumling att uppstå temporärt och lokalt vilket teoretiskt kan störa fiskars vandring. Genom att fundamenten anläggs innanför tätspont kommer grumlingen generellt att bli begränsad. Vidare etableras inte alla mellanstöd samtidigt varför grumlingen inte vid någon enskild tid bedöms bli så omfattande och spridd i älven att lax eller andra vandrande fiskarter undviker att passera brolägena. I driftskedet bedöms ingen påverkan ske på lax eller andra fiskarter i älven. Sammantaget bedöms att planförslaget inte orsakar sådan betydande påverkan på lax att åtgärderna kan antas komma i konflikt med skyddet

av lax knutet till Vindelälvens Natura 2000-område. Anläggandet av mellanstöd samt landfästen med tillhörande stödfyllnad och erosionsskydd bedöms inte heller påverka några lekområden för lax då utförda inventeringar inte påvisat några sådana på berörda bottenytor.

7.4.8 Flodkräfta

7.4.8.1 Förekomst, status och ekologi

Vid den inventering av bottenmiljöer som gjordes under 2024 noterades flodkräfta på de strandnära delarna på båda sidor av Lillån och Storån. Flodkräftan är liksom lax, upptagen i artskyddsförordningens bilaga 5 som reglerar fångst, handel och förvaltningsåtgärder. Dessa bestämmelser är dock inte av relevans i sammanhanget och flodkräfta omfattas i övrigt inte av något formellt skydd. Däremot är arten rödlistad i kategorin akut hotad (CR) till följd av kräftpest som sprids via signalkräftor. Norrlandsälvarna har länge varit en frizon för flodkräftan men under senare år har utbrott av kräftpest förekommit på flera håll till följd av olagliga utsättningar av signalkräfta. Även nedre Umeälven har drabbats av kräftpest 2011 respektive 2013.

7.4.8.2 Konsekvenser och hänsynsåtgärder

De planerade åtgärderna kommer lokalt att innebära direkta fysiska ingrepp på bottnar där flodkräfta förekommer vilket kan leda till att ett antal enskilda individer dödas. Skadan i detta avseende bedöms generellt bli liten. Honor med rom är normalt stationära men kräftorna bedöms ha god möjlighet att drifta undan från de direkt påverkade ytorna när störningar till följd av arbeten i vatten påbörjas.

Flodkräfta vill ha ett fast bottensubstratet och trivs inte på mjuka dybottnar varför igenslamning av bottnar till följd av grumling generellt kan anses negativt för arten. Mer omfattande sedimentackumulation, som kan orsaka låga syrekoncentrationer, kan också tvinga kräftor upp på land där de är mer utsatta för predation. Enligt en studie (Karlsson, 2020) är det tänkbart att negativ påverkan på större kräftdjur till följd av grumling är knuten just till deras reproduktionsfas och tidiga livsstadier samt till ökad predationsrisk i samband med skalömsningen. I detta fall bedöms dock grumlingen vid anläggande av de planerade broarna inte bli så omfattande att igenslamning av bottnar kan förmodas medföra någon betydande negativ påverkan på de lokala bestånden av flodkräfta i älven. I ett längre perspektiv bedöms också negativ påverkan till följd av frångående ytor av lämpliga bottnar som marginell och obetydlig.

Det bedöms dock som viktigt att arbeten i vatten inom planområdet föregås av samråd med Länsstyrelsen och Umeå kommun avseende behovet av åtgärder för att undvika risk för spridning av kräftpest. Eventuellt kan det till exempel vara motiverat att rengöra arbetsmaskiner och annan utrustning.

7.5 Ytvatten

7.5.1 Rådande förhållanden

7.5.1.1 MKN för vatten

Norra Ön är belägen inom vattenförekomsten (SE 708510–760630) som omfattar nedersta delen av älven, från Baggböle till mynningen i havet. Älven delar upp sig tillfälligt i Lillån respektive Storån när den passerar Ön. I förvaltningscykel 3 omfattar förekomsten både Storån och Lillån men i kommande förvaltningscykel 4 ska Lillån, som historiskt varit starkt påverkad av timmerflottning, urskiljas som en egen vattenförekomst. Klassningarna för cykel 4 är dock ännu inte tillgänglig vid upprättandet av denna MKB varför beskrivningar och bedömningar utgår från uppgifterna i förvaltningscykel 3 .

Miljökvalitetsnorm för vattenförekomsten är satt till god ekologisk status med tidsfrist till 2033 samt till god kemisk ytvattenstatus med undantag i form av mindre stränga krav för de i landet överallt överskridande ämnena kvicksilver och polybromerade difenyletrar (Länsstyrelsen, 2026). En sammanställning av vattenförekomstens MKN och statusklassning ges i tabell 7.

Tabell 7. VISS statusklassificering av recipienten Umeälven enligt förvaltningscykel 3.

Vattenförekomst	Ekologisk status		Kemisk status	
	Status *(dagsläge)*	**MKN** *(framtida mål)*	**Status** *(dagsläge)*	**MKN** *(framtida mål)*
Umeälven SE 708510–760630	Måttlig ekologisk status	God ekologisk status 2033	Uppnår ej god kemisk ytvattenstatus	God kemisk ytvattenstatus med undantag

Idag uppnås inte miljökvalitetsnormen för ekologisk status som är klassad som måttlig för vattenförekomsten. Utslagsgivande är de hydromorfologiska parametrarna konnektivitet, hydrologisk regim och morfologiskt tillstånd. Dessa har idag måttlig status på grund av påverkan från vattenkraft, rätning och rensning av fåran för flottning samt ianspråktagande av mark i vattendragets svämplan och närområde för odling, bebyggelse eller annan verksamhet vilket har försämrat förbindelsen mellan vattendragsfåra och strand. Denna påverkan gör i sin tur att även kvalitetsfaktorn fisk bedömts ha måttlig status då den negativa påverkan på vattendraget bedöms vara så stor att förutsättningar saknas för ett varierat och långsiktigt hållbart fisksamhälle.

Kemisk status är klassad som uppnår ej god då gränsvärdena överskrids för kvicksilver (Hg) och polybromerade difenyleterar (PBDE). Halter av Hg och PBDE överskrids i Sveriges samtliga vattenförekomster till följd av långväga atmosfärisk deposition.

7.5.1.2 MKN för fisk- och musselvatten

Umeälven omfattas även av förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten. I Naturvårdsverkets förteckning över sådana vatten är nedre Umeälven upptaget som ett så kallat laxfiskvatten. Därmed omfattas älven av MKN som bland annat anger att halten uppslammade fasta substanser i vattnet inte får överstiga 25 mg/l (Sveriges Riksdag, 2025).

7.5.2 Konsekvenser av planförslaget

Planförslaget påverkar vattenförekomsten genom anläggande av nya landfästen och mellanstöd samt erosionsskydd vilket påverkar bottensubstratet och innebär ytterligare ianspråktagande av mark i älvens närområde och svämplan. Arbeten kopplat till grundläggning av broarna kommer vidare att orsaka grumling vid spontning, pålning, schaktning och påförande av erosionsskydd. Även nederbörd på blottlagda ytor inom arbetsområdet samt eventuell bortledning av länsvatten från schakter kan temporärt under planens genomförandeskede bidra till förhöjd grumling.

Utförda spridningsberäkningar (SMHI, 2026) visar dock att haltökningen av suspenderat sediment i samband med anläggandet av broarna är begränsad och snabbt klingar av nedströms. Då grumlingen dessutom endast är kortvarig och övergående bedöms den inte påverka vattenkvaliteten på något sätt som försvårar uppnåendet av vattenförekomstens miljökvalitetsnormer. Den bedöms heller inte vara av sådan omfattning att den riskerar att påverka växt- och djurliv eller bottenmiljöerna nedströms märkbart.

Broarna bedöms inte heller riskera att försämra vattendragets hydromorfologiska status. Utförda nivå-, flödes- och strömningsberäkningar (SMHI, 2026) visar att broarnas dämningseffekt uppströms är marginell; cirka 1,5 cm i Lillån och 2,5 cm i Storån närmast uppströms broarna vid ett 100-årsflöde. Även broarnas påverkan på strömningshastigheten är marginell och lokal.

Förutsatt att god hänsyn tas i byggskedet och att arbeten i vatten förläggs under lämplig årstid bedöms störningarna kunna begränsas tillräckligt för att undvika någon mer betydande påverkan på fiskvandring. Planförslaget bedöms därmed kunna genomföras utan statusförsämring av vattendragets konnektivitet i upp– och nedströms riktning.

Planförslaget innebär tillkommande ingrepp i vattendragets närområde genom anläggande av landfästen med tillhörande erosionsskydd. Ingreppen är dock arealmässigt små och begränsas ytterligare av att svämplanets strukturer delvis kan bevaras under broarna.

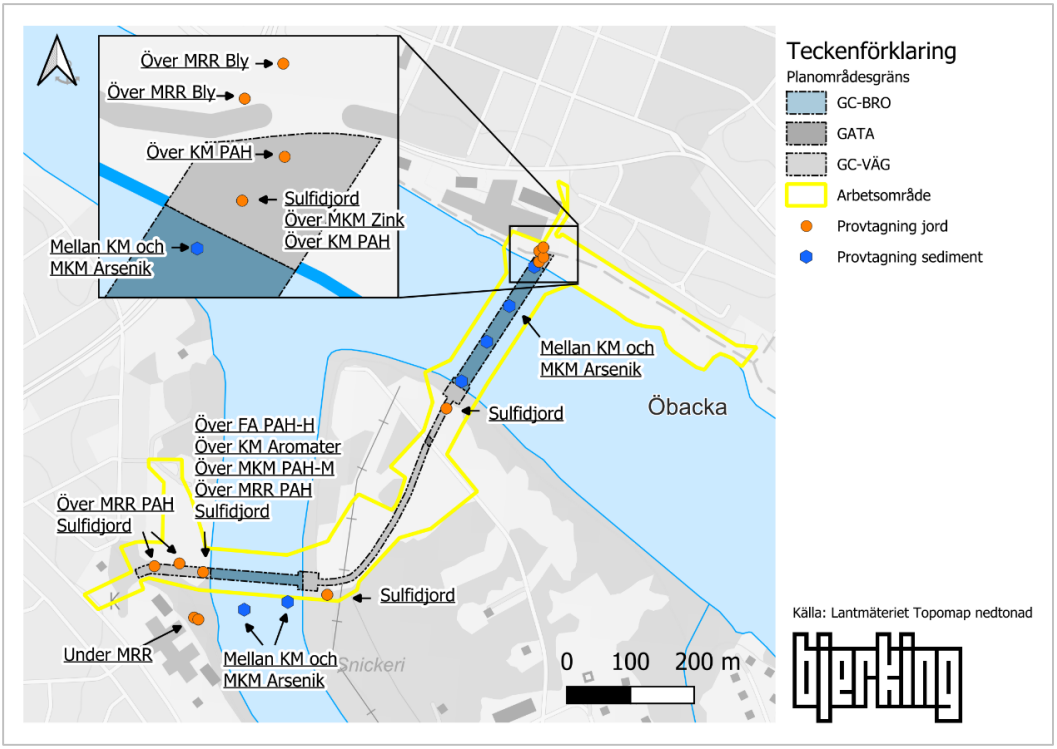
Enligt uppgift i VISS uppgår andelen anlagda ytor och/eller aktivt brukad mark i nuläget till cirka 17 procent av älvens närområde. Intervallet för måttlig status, som råder idag, är 15–35 procent. De tillkommande ingreppen är därmed så arealmässigt små att de kumulativa effekterna av befintliga och tillkommande anläggningar inte riskerar leda till att den totala andelen påverkad mark inom älvens svämplan eller närområde blir så hög att statusklassningen försämras.

Mot bakgrund av ovanstående bedöms sammantaget att planförslaget medför obetydliga effekter på ytvattenkvaliteten i älven gentemot såväl nuläget som nollalternativet. Ett genomförande av planen bedöms också kunna ske utan att möjligheterna att nå uppsatta MKN för vatten äventyras. Med planerade skyddsåtgärder och god tidsmässig anpassning av arbetena bedöms det även vara möjligt att begränsa halterna av suspenderat material till under 25 mg/l som är en MKN enligt fisk- och musselvattendirektivet.

7.6 Markmiljö och sediment

7.6.1 Rådande förhållanden

De ytliga jordarterna inom undersökt område utgörs av älvsediment i form av sand, med undantag för kajen på fastlandet på Öbackasidan (öster om Ön) som utgörs av fyllning. Jorddjupet varierar mellan 8 och 50 meter (SGU, 2025). I älvsedimenten finns naturligt förekommande sulfidhaltiga sand- och siltlager med försurningsrisk (Tyréns, 2021; LejonGeo, 2024; Bjerking, 2025; Tyréns, 2025), figur 23. Sulfidjord har även påträffats på flera platser på norra Ön, Öbackasidan samt Tegsidan.

Figur 23. Kartillustration av resultat från utförda undersökningar av föroreningar i jord och bottensediment samt identifierade förekomster av sulfidjord.

När sulfidjord utsätts för syre till följd av schaktning oxideras sulfiden till sulfat vilket leder till att pH sänks. I de sura förhållandena som skapas frigörs metaller och svavel från jordens mineraler. Detta kan leda till förhöjda metallhalter som vid hantering av schaktmassor och via nederbörd kan spridas och orsaka förorening. Ämnena som urlakas ur den sura jorden kan få negativ inverkan på vattenkvaliteten i vattendrag och påverka vattenlevande organismer negativt.

Vid planerat landfäste på Tegsidan har förhöjda halter av aromater och polycykliska aromatiska kolväten (PAH:er) noterats i de ytliga jordlagren. PAH-H (PAH:er med hög molekylvikt) har uppmätts i halter överskridande riktvärdet för farligt avfall (FA) och PAH-M (PAH:er med medelhög molekylvikt) i halter över riktvärdet för mindre känslig markanvändning (MKM). Vidare har aromater i halter överskridande riktvärdet för känslig markanvändning (KM) påträffats i en provpunkt (Bjerking, 2025).

Aromater är organiska ämnen som innehåller minst en bensenring och de har flera dokumenterade negativa hälsoeffekter. PAH:er utgör en undergrupp av aromater som har minst två sammanfogade bensenringar. PAH:er finns i bland annat oljor, stenkol och kreosot. De kan även bildas vid ofullständig förbränning av organiskt material.

Vid planerat landfäste på Öbackasidan har provtagning visat på halter av zink, över Naturvårdsverkets riktvärde för MKM. Tungmetallerna kadmium och bly har noterats i halter över riktvärdet för mindre än ringa risk (MRR) (Bjerking, 2025). Vidare har halter av PAH-H uppmätts över riktvärdet för KM.

De sedimentprovtagningar som gjorts i älven visar på förhöjda halter av arsenik som ligger över riktvärdet för ”Interim Sediment Quality Guidelines (ISQG)” men underskridande halten för ”Probable effect level” (PEL)) (Bjerking, 2025).

ISQG innebär att halter över denna koncentrationsgräns medför 25 procents sannolikhet att vattenlevande organismer påverkas medan PEL innebär 50 procents sannolikhet för påverkan. Förhöjda arsenikhalter är vanligt förekommande i Sverige, framför allt i leror, varför dessa halter kan anses utgöra naturliga bakgrundshalter. Som jämförelse kan nämnas att de uppmätta halterna motsvarar riktvärden för jord mellan KM och MKM.

7.6.2 Konsekvenser av planförslaget

Planens genomförande innebär att jordmassor kommer att grävas upp på land, i strandkant och på älvbottnen för att möjliggöra grundläggning av landfästen och mellanstöd. Därmed kommer sannolikt massor med förhöjda föroreningshalter att behöva hanteras vilket kan innebära risk för spridning av föroreningar.

För att undvika detta avser kommunen att i byggskedet ställa krav att alla uppschaktade massor ska provtas och att massor med föroreningshalter över gällande riktvärden för den aktuella markanvändningen ska hanteras enligt gällande regelverk. Massor där halter av förorenade ämnen ligger under riktvärdena för den aktuella markanvändningen kommer så långt möjligt att återanvändas inom planområdet medan övriga massor ska köras till deponi eller användas på andra platser med erforderliga restriktioner.

Mot bakgrund av detta bedöms att schaktarbetena kan genomföras utan att någon mer betydande spridning av föroreningar uppkommer. Lokalt kan planförslaget i någon mån även medföra positiva effekter på jordens föroreningshalt genom att befintliga föroreningar avlägsnas. Förändringarna av jordens föroreningsstatus bedöms dock bli marginella.

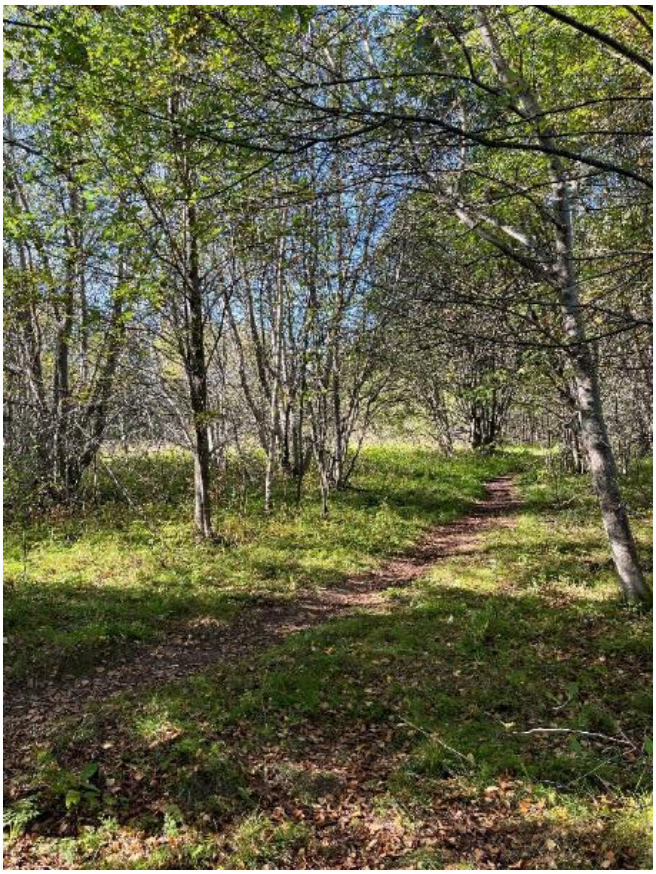
I samband med schaktarbeten i älven inför anläggandet av mellanstöd uppkommer viss spridning av sediment som enligt utförda prover har förhöjda arsenikhalter. Eftersom halterna sannolikt utgör naturliga bakgrundshalter bedöms dock arsenikhalten i älvens bottensediment vara likartad även inom de nedströms belägna bottnar där återsedimentering sker. Därmed bedöms att ett genomförande av planförslaget endast orsakar obetydliga förändringar jämfört med nuläget vad avser föroreningssituationen i sediment.

Sammantaget bedöms planförslaget medföra obetydliga effekter avseende föroreningsgrad i jord och sediment förutsatt att massor med förhöjda föroreningshalter hanteras korrekt enligt ovan och att massor som tillförs området utgörs av rena massor. Bedömningen gäller både gentemot nuläget och nollalternativet.

7.7 Rekreation och friluftsliv

7.7.1 Rådande förhållanden

De befintliga grönområdena inom och i anslutning till planområdet erbjuder idag goda möjligheter till rekreation, särskilt för närboende och för verksamheten vid skolan på Östteg. I de älvnära grönområdena vid Teg finns odlingslotter, parkområden med upptrampade stigar och ytor för spontana aktiviteter, båtbryggor samt strandstråk längs vattnet. Även vid planerat landfäste vid Öbacka finns öppna parkmiljöer, ytor för lek och aktiviteter samt ett strandstråk utmed älven.

Figur 24. Inom Norra Öns grönområden finns flera gångstigar som erbjuder goda möjligheter till närrekreation

Öns naturmiljöer utgör en viktig lokal resurs för upplevelser av ro, avskildhet och naturupplevelser i nära anslutning till stadsmiljön. I nuläget är dock tillgängligheten till norra Ön begränsad för många boende i staden eftersom den enda befintliga förbindelsen över Storån är Kolbäcksbron i södra delen av Ön. Även för boende i stadens centrala delar på älvens västsida kräver en promenad på norra Ön en tydlig omväg via Öbron som ligger cirka 500 meter söder om planerad ny bro över Lillån.

Flera mindre, upptrampade gångstigar återfinns inom de befintliga grönområdena på Ön och dessa används frekvent av närboende (se figur 24). Den etablerade promenadslingan ”Hälsans stig” passerar östra delen av Teg, över den befintliga Öbron och fortsätter söderut längs Öns västra strand.

Fritidsfiske med handredskap är tillåtet kring Ön och utgör ett uppskattat inslag i det lokala friluftslivet. Idag kan fritidsbåtar med en maxhöjd upp till cirka 10 meter passera från älvens mynning, under Kolbäcksbron och via Storån upp till Kyrkbron som har en segelfri höjd på cirka 3,8 meter. I Lillån kan båtar med en höjd på upp till cirka 3,6 meter passera under Öbron.

7.7.2 Konsekvenser av planförslaget

Planens genomförande bedöms medföra betydande positiva effekter för friluftsliv och rekreation genom att tillgängligheten till Ön som närrekreationsområde och plats för friluftsliv förbättras påtagligt för ett stort antal boende i centrala Umeå. De nya broarna ökar även möjligheterna att

promenera och motionera i flera alternativa rundor. Samtidigt kan de nya broarna i viss mån inverka negativt på befintliga rekreativa värden i parkmiljöerna vid Teg och Öbacka genom påverkan på vyer och tillkomst av landfästen och mellanstöd. Under byggskedet kan även befintliga odlingslotter och andra grönytor komma att påverkas. Dessa effekter bedöms dock överlag bli relativt begränsade och områden som påverkats tillfälligt i byggskedet bedöms efter återställning kunna återfå likartad funktion och kvalitet som idag.

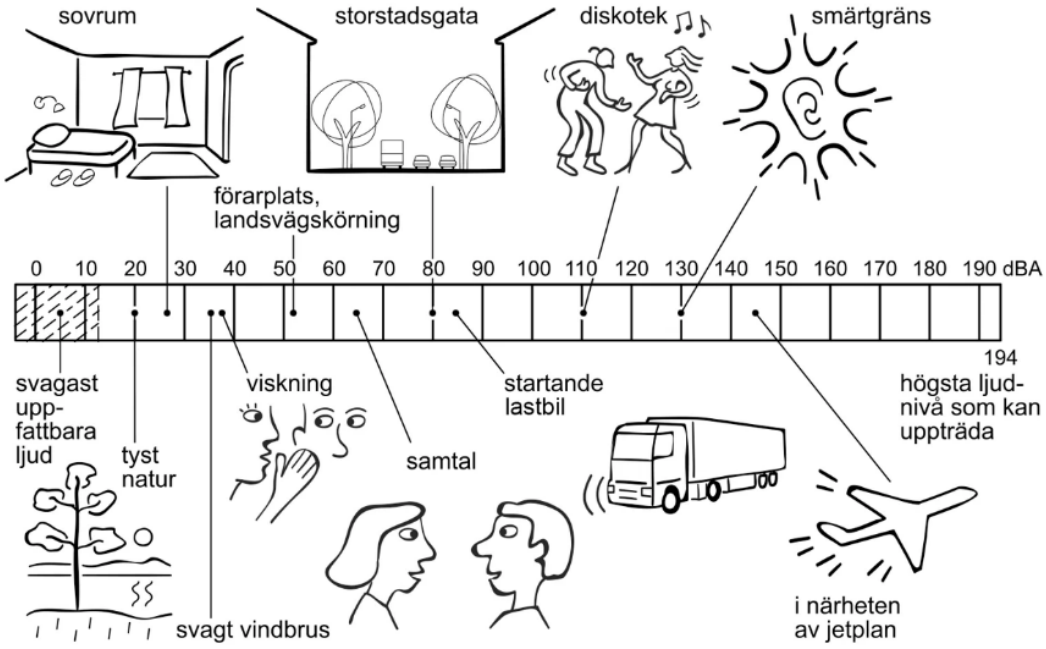
Under anläggningsarbetena kommer tillgängligheten temporärt att begränsas i anslutning till broarnas landfästen och där gångvägen anläggs på Ön. Framkomligheten på befintliga vägar och mer trafikerade gångbanor kommer så långt möjligt att upprätthållas även under byggskedet men tillfällig avstängning och/eller omledning kan i vissa fall bli aktuellt. Olägenheter till följd av detta bedöms dock bli små och relativt kortvariga.

Jämfört med såväl nuläget som nollalternativet bedöms planförslaget sammantaget innebära stora positiva konsekvenser för rekreation och friluftsliv, genom tillkomst av ett högattraktivt rekreationsstråk i tilltalande naturmiljöer vid älven i direkt anslutning till många människor.

7.8 Boendemiljö avseende buller och vibrationer

7.8.1 Rådande förhållanden

Buller brukar beskrivas som oönskat ljud och mäts i decibel (dB) eller decibel-A (dBA) som är en form av filtrerat mätvärde anpassat för att passa det mänskliga örats känslighet. För att beskriva ljudet under en viss tidsperiod används vanligen ekvivalent eller maximal ljudnivå där ekvivalent ljudnivå utgör en typ av anpassat medelvärde (Boverket, 2025). En ungefärlig uppfattning av hur olika bullernivåer (mätt i dBA) i omgivningen upplevs, presenteras i figur 25.

Figur 25. Illustration av hur olika bullernivåer (mätt i dBA) i omgivningen upplevs. Bild från Boverkets hemsida. Illustration: Kiran Maini Gerhardsson.

Planområdet omges av urbana miljöer främst i form av bostadskvarter och grönytor och ett stort antal boende kan potentiellt påverkas av bullrande arbeten vid genomförandet av planförslaget. Detta gäller de mest strandnära kvarteren inom Teg/Östteg på älvens västsida, i Centrum och Öst på stan på älvens östra sida samt bostäder på de norra och mellersta delarna av Ön.

Enligt Umeå kommuns bullerkartläggning (Umeå Kommun , 2016) är dessa områden i viss mån redan idag bullerutsatta, främst genom vägbuller närmast mer trafikerade leder och huvudgator (se figur 26). På norra Ön är däremot bullernivåerna generellt låga. Ekvivalent bullernivå ligger här till stor del under 45 dBA, dock med något högre nivåer (45–50 dBA) närmast norra spetsen dit buller från Kyrkbron i viss mån fortplantar sig över vattnet. Även inom älvens strandzoner vid Teg och Öbacka är bullernivåerna generellt låga och ligger till stor del under 45 dBA. Det gäller även strandsidan av Tegs vård- och omsorgsboende medan bullernivåerna intill fasaden mot Norra Obbolavägen är högre.

Figur 26. Bullerkartläggning av vägbuller (dygnsmedelvärden) enligt Umeå kommuns bullerkarta.

Naturvårdsverket har tagit fram allmänna råd om buller från byggplatser (Naturvårdsverket, 2004) som syftar till att ge vägledning om skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått vad gäller bullerstörningar från byggverksamhet. Råden innehåller riktvärden för bullernivåer, angivna som ekvivalent eller maximal ljudnivå, som inte bör överskridas utomhus respektive inomhus för bostäder samt vård- och undervisningslokaler vid olika tider på dygnet (se tabell 8).

Tabell 8. Riktvärden för buller från byggplatser angivna som ekvivalent ljudnivå i dBA.

Område	Helgfri måndag–fredag		Lördag, söndag och helgdag		Samtliga dagar
	Dag 07–19	Kväll 19–22	Dag 07–19	Kväll 19–22	Natt 22–07
Bostäder för permanent boende och fritidshus					
Utomhus	60 dBA	50 dBA	50 dBA	45 dBA	45 dBA
Inomhus	45 dBA	35 dBA	35 dBA	30 dBA	30 dBA
Vårdlokaler					
Utomhus	60 dBA	50 dBA	50 dBA	45 dBA	45 dBA
Inomhus	45 dBA	35 dBA	35 dBA	30 dBA	30 dBA
Undervisningslokaler					
Utomhus	60 dBA	-	-	-	-
Inomhus	40 dBA	-	-	-	-
Arbetslokaler för tyst verksamhet[1]					
Utomhus	70 dBA	-	-	-	-
Inomhus	45 dBA	-	-	-	-

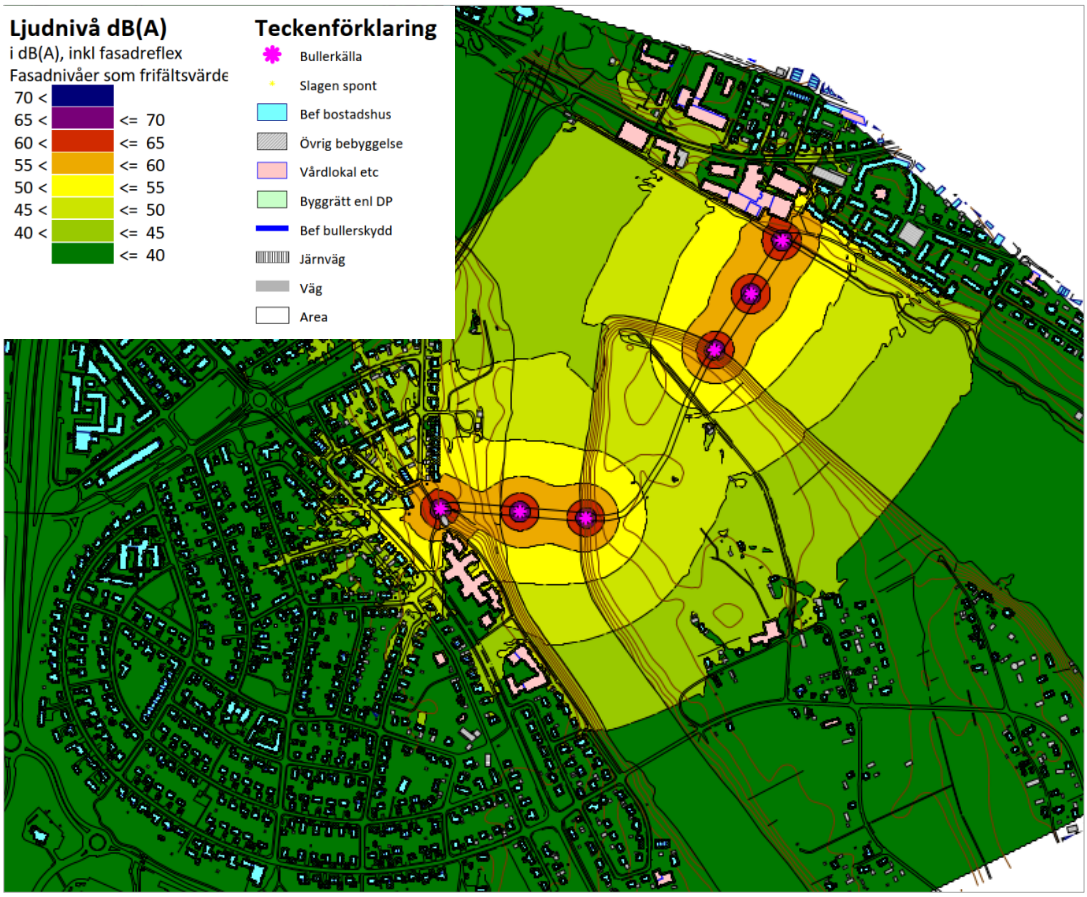
7.8.2 Konsekvenser av planförslaget

Under byggtiden kommer omgivande områden att påverkas av förhöjda bullernivåer från maskiner, transporter, packning, pålning och spontning. Även markvibrationer kan tidvis förekomma. Till de mest bullrande arbetena hör neddrivning av pålar för broarnas grundläggning samt installation av tillfällig spont runt schakter. Dessa arbetsmoment sker återkommande vid ett antal tillfällen under den två till tre år långa byggtiden, men endast under kortare perioder.

I MKB:n till detaljplanens samråds- och granskningsversioner bedömdes att Naturvårdsverkets riktvärden för byggbuller vid bostäder delvis kunde komma att överskridas i samband med de mest bullrande arbetena. Under våren 2026 har kommunen genomfört fortsatta utredningar av möjligheterna att genom anpassade byggmetoder och skyddsåtgärder begränsa bullerstörningarna ytterligare. Dessa studier har visat att det finns tekniskt möjliga och ekonomiskt rimliga lösningar för att överallt klara riktvärdet på 60 dBA som ekvivalentvärde för buller vid bostäder, skolor och vårdinrättningar (se figur 27). Kommunen avser därmed att kravställa detta i upphandlingen av en totalentreprenör som ska detaljprojektera och anlägga broarna.

Exempel på anpassningar för att klara riktvärdena är att pålar för broarnas grundläggning borras ner istället för att pålas på traditionellt sätt. Borrningen kan också utföras med olika teknik där vissa alternativ bullrar mindre än andra. Beträffande tillfällig spont kan denna vibreras ner i mark istället för att pålas vilket också innebär betydligt lägre bullernivåer. Tillfälliga avskärmningar runt bullerkällorna kan dämpa bullret ytterligare.

[1] Med arbetslokaler menas lokaler för ej bullrande verksamhet med krav på stadigvarande koncentration eller behov att kunna föra samtal obesvärat, exempelvis kontor.

Figur 27. Bullerutbredning vid de mest bullrande arbetsmomenten (neddrivning av pålar för brons grundläggning) i ett scenario med anpassade byggmetoder i kombination med skyddsavskärmning. Redovisade bullernivåer avser ekvivalentvärde och visar att naturvårdsverkets riktvärden klaras vid bostäder, skolor och vårdinrättningar.

Förutom arbeten med sättning av pålar kan byggskedet innebära allmänt förhöjda bullernivåer jämfört med normala förhållanden i området. Dock bedöms även dessa kunna begränsas så att riktvärdena i de allmänna råden inte överskrids. För boende närmast större befintliga trafikleder kan dock i viss mån det kombinerade bullret från trafik och byggnadsarbeten skapa kumulativa effekter som sammantaget medför en ökning av det upplevda bullret i boendemiljön.

Beträffande vibrationer kan dessa i viss mån variera beroende på slutligt val av teknik vid utförandet av olika arbetsmoment under byggskedet. Kommunen kommer att ställa krav på begränsning av vibrationer så att störningarna hålls på en rimlig nivå och att ingen risk för skador på byggnader eller anläggningar uppkommer.

Mot bakgrund av ovanstående bedöms sammantaget att genomförandet av planen under en begränsad tid innebär små negativa konsekvenser för människors boendemiljö med avseende på buller och vibrationer. Bedömningen gäller såväl jämfört med nuläget som nollalternativet.

7.9 Risk och säkerhet

7.9.1 Rådande förhållanden

Risk är ett brett begrepp som kan tolkas olika beroende på sammanhang och perspektiv. I vardagliga sammanhang associeras risk ofta med sannolikheten för att allvarliga eller livshotande händelser ska inträffa. Inom ramen för riskanalyser definieras risk vanligtvis som en kombination av två komponenter: sannolikhet, det vill säga hur troligt det är att en viss händelse inträffar, och konsekvens, alltså hur allvarliga följder händelsen kan få.

Ras och skred

Utförda stabilitets- och erosionsutredningar av markförutsättningarna (Tyréns, 2021) (Tyréns, 2022) visar att Öns branta strandkanter står i sin naturliga rasvinkel vilket innebär att en ökad belastning på dessa kan orsaka ras och skred. För området vid landfästet för bron över Lillån vid Teg, där slänten mot älven är relativt flack, visar en kompletterande stabilitetsutredning från december 2025 (Tyréns, 2025; Tyréns, 2025) på stabila jordlager med goda marginaler mot ras och skred även vid uppförande av vägbank och med hänsyn till byggtrafik. Vid den aktuella platsen för landfästet för bron över Storån på Öbackasidan är slänten flack. Här har stabilitetshöjande åtgärder också redan vidtagits och erosionsskydd är etablerat (Tyréns, 2022).

Översvämning

Marken ovan strandbrinkarna på Ön är så pass högt belägen att ingen risk för översvämning föreligger. På Tegsidan löper en stig nära strandkanten vid brinkens fot som enligt utförda flödesberäkningar HQ100 (SMHI, 2026) ligger under nivån för högsta högvatten vid ett 100-årsflöde i älven. Denna kan därmed komma att översvämmas i nuläget.

7.9.2 Konsekvenser av planförslaget

Ras och skred

Anläggande av landfästen innebär en tillkommande last i älvbrinkarna på Ön, som står i sin naturliga rasvinkel, vilket kan medföra risk för ras och skred. Frågan är dock väl utredd från geotekniskt perspektiv och det bedöms tekniskt möjligt att vidta erforderliga stabilitetshöjande åtgärder vid grundläggning av broarna och genom etablering av erosionsskydd.

Vid det aktuella läget på Tegsidan, cirka 50 meter norr om Tegs vård- och omsorgsboende, visar en kompletterande stabilitetsutredning från december 2025 (Tyréns, 2025) att erforderliga stabilitetskrav är väl uppfyllda vilket förklaras av att älven på denna plats har en relativt flack slänt mot ån. De grundläggningsarbeten som krävs bedöms i utredningen inte medföra någon risk för stabiliteten. Enligt utredningen finns heller inga befintliga byggnader eller anläggningar i sådan närhet att de kan påverkas av grundläggningsarbetet.

Preliminärt planeras bron över Lillån att utföras med ett mellanstöd på land på Tegsidan för att begränsa behovet av en större vägbank i ådalen. Utredningen visar dock att betryggande stabilitet föreligger även om detta stöd skulle ersättas med uppbyggnad av en vägbank i slänten, från landfästet ner mot älven, där överytan på banken ligger på nivån +7,0 och banken avslutas minst 4 meter från strandkanten. Eventuellt anläggande av en vägbank bedöms däremot medföra sättningar i marken till följd av lastökningen.

Utredningen (Tyréns, 2025) visar även på tillfredsställande stabilitet för byggvägar, inklusive last från byggtrafik, längs älvstranden vid Teg och att upplag under byggarbetet kan ske norr om planerat landfäste förutsatt att de placeras minst 20 meter från strandlinjen. Även vid planerat landfäste på Öbackasidan bedöms stabiliteten vara tillfredsställande (Tyréns, 2022).

Mot bakgrund av ovanstående bedöms planförslaget kunna genomföras utan ökad risk för människors hälsa och säkerhet med avseende på olyckor till följd av ras eller skred. Därmed bedöms planförslaget inte medföra några negativa konsekvenser i detta sammanhang jämfört med nuläget eller nollalternativet.

Översvämning

Beräkningar visar att den dämning som de nya broarna ger upphov till är mycket marginell. Vattennivåerna strax uppströms de nya broarna förväntas öka marginellt – med cirka 0,86 cm i Lillån och 2,5 cm i Storån vid ett 100-årsflöde. Denna höjning bedöms inte medföra någon betydande förändring i översvämningsutbredningen jämfört med dagens förhållanden (SMHI, 2026). Vid modellering av framtida högvattenföringar enligt klimatscenarierna RCP4.5 (median) och RCP8.5 (hög) för år 2100, indikerar resultaten minskade flöden och lägre vattennivåer. Detta till följd av att klimatförändringarna i norra Sverige bedöms leda till en mindre markant vårflod i samband med snösmältning och då havsvattenståndet, som påverkar älvens vattennivå vid Ön, förväntas stiga mindre än landhöjningen i Umeåtrakten.

Mot bakgrund av detta bedöms planförslaget endast medföra obetydliga konsekvenser jämfört med såväl nuläget som nollalternativet vad avser risker för människors hälsa och säkerhet kopplat till översvämning.

8 Samlad bedömning

Planförslaget berör förhållandevis små ytor och har som specifikt syfte att möjliggöra anläggandet av en ny gång- och cykelförbindelse över Umeälven mellan Teg och Öbacka, via Ön. Ett genomförande av planförslaget innebär därmed anläggande av två nya broar, en över Lillån och en över Storån, samt av en ny GC-väg över norra Ön. De huvudsakliga miljökonsekvenserna av planen är kopplade till ingrepp i Öns värdefulla strandskogar, som utgör livsmiljö för ett flertal skyddade arter, direkta ingrepp och grumlingspåverkan av vattenmiljön i älven, förändrad landskapsbild, bättre förutsättningar för friluftsliv och rekreation samt buller under byggtiden.

Landskapsbilden påverkas genom att de nya broarna blir visuella landmärken längs älven vilket främst vid Lillån, där det lokala årummet är präglat av oexploaterade naturmiljöer, innebär negativ påverkan. Ökad tillgänglighet och tillgång till nya utblickar längs älven, mot Ön och över staden från de planerade broarna kan samtidigt bidra positivt till landskapsbilden.

För naturmiljön på land uppstår påtagliga negativa konsekvenser främst till följd av ingrepp i värdefulla strandskogar på norra Ön. Både permanenta och temporära ingrepp påverkar vegetation och jordmån och leder till förlust av naturmiljöer, fragmentering, ändrat mikroklimat och ökad störning från ljud, ljus och mänsklig aktivitet. Ett flertal värdeträd kommer att behöva fällas, men antalet kan eventuellt begränsas genom anpassningar under byggskedet. Då ingreppen endast berör en liten andel av norra Öns lövskogsmiljöer bedöms dock att planen kan genomföras utan någon betydande försämring av Öns funktion som länk i den regionala ekologiska lövskogskorridoren längs Umeälven.

Negativa konsekvenser för växt- och djurliv i vatten uppkommer lokalt och temporärt till följd av muddring och fyllning i värdefulla strandzoner samt grumlingseffekter. Utförda spridningsberäkningar tyder dock på att grumlingen blir begränsad och snabbt klingar av nedströms. Dess effekter bedöms bli kortvariga och övergående. Planförslaget bedöms inte riskera att försämra vattenförekomstens statusklassning eller äventyra möjligheterna att nå gällande miljökvalitetsnormer för vatten.

För rekreation och friluftsliv innebär planförslaget påtagliga positiva konsekvenser genom att tillgängligheten till Ön, som utgör ett attraktivt område för närrekreation, förbättras avsevärt för många boende i centrala staden. Planen bidrar även till att nya attraktiva kopplingar tillskapas och binder samman älvens bägge sidor vilket ökar tillgängligheten i staden och skapar bättre förutsättningar för bland annat arbetspendlare och vardagsresor med hållbara färdsätt.

Planen innebär också ingrepp i livsmiljöer för flera skyddade arter bland annat mindre hackspett, vitryggig hackspett och ett flertal arter av fladdermöss. Flera av arterna bedöms i viss mån påverkas av planförslaget men med stöd av utförda artskyddsutredningar bedöms att det, förutsatt att god hänsyn tas i genomförandeskedet, bör vara möjligt att genomföra planen utan att arterna påverkas i sådan omfattning eller på sådant sätt att artskyddsförbud utlöses. För att ytterligare minimera denna risk rekommenderas en rad skydds- och kompensationsåtgärder för mindre hackspett, vitryggig hackspett och fladdermöss. Skyddsåtgärderna handlar främst om att så långt möjligt spara och skydda skog och värdeträd inom temporärt nyttjade ytor i arbetsområdet. Kompensationsåtgärderna utgörs främst av kvalitetshöjande åtgärder i kvarvarande skogsområden på Ön samt åtgärder för att begränsa ljusföroreningar nattetid.

Under byggskedet kommer de närmast omgivande områdena att påverkas av förhöjda bullernivåer. Konsekvenserna begränsas dock betydligt genom att kommunen avser att etablera pålar för broarnas grundläggning genom borrning, istället för traditionell slagning med pålkran. Även beträffande vibrationer förutsätts att konsekvenserna begränsas genom kravställning på entreprenadarbetena.

De geotekniska förhållandena i området innebär generellt en risk för ras och skred i älvbrinkarna i samband med uppförande av nya anläggningar. Förhållandet är dock väl känt och med erforderliga stabilitetshöjande åtgärder bedöms planförslaget kunna genomföras utan tillkommande risker för människors hälsa till följd av ras och skred. Inte heller risker kopplat till översvämning bedöms öka i någon beaktansvärd grad. I tabell 9 ges en sammanställning av planförslagets konsekvenser.

Tabell 9. Sammanställning av planförslagets konsekvenser för behandlade miljöaspekter.

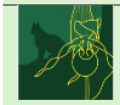
Miljöaspekt	**Kommentar**
Landskapsbild	Måttliga negativa konsekvenser genom ingrepp i det orörda, naturpräglade årummet i Lillån vid Teg och genom öppnandet av det skyddade landskapsrummet på norra Ön.
Naturmiljö på land	Stora negativa konsekvenser främst knutet till ingrepp i strandskogar av högt naturvärde på Ön som utgör livsmiljö för skyddade och rödlistade arter. Med ambitiösa skyddsåtgärder i byggskedet för att minimera skador på värdefull skog och värdeträd finns eventuellt förutsättningar att minska de negativa konsekvenserna till måttliga.
Naturmiljö i vatten	Lokalt och kortsiktigt uppkommer tydliga negativa konsekvenser för vattenlevande flora och fauna genom muddring och påförande av stödfyllnad och erosionsskydd i strandzoner md höga naturvärden samt genom grumling. Effekterna är dock övergående och med planerade naturanpassningar bedöms likvärdiga naturvärden återkomma relativt snabbt. Sammantaget bedöms planen därmed innebära små negativa konsekvenser för naturmiljö i vatten.
Ytvatten	Kortsiktigt uppstår små negativa effekter genom förhöjd grumling men dessa är övergående och på sikt bedöms påverkan på vattenkvaliteten bli obetydlig. Ingen statusförsämring bedöms uppkomma och möjligheterna att nå uppsatta MKN för vatten bedöms inte äventyras.
Markmiljö och sediment	Obetydliga konsekvenser. I byggskedet berörs mark med förhöjda föroreningshalter föroreningsspridning bedöms kunna undvikas genom god masshantering. Arsenikhaltiga älvsediment kommer i viss mån spridas nedströms men halterna bedöms vara naturliga för platsen och inte orsaka försämrade förhållanden vid återsedimentering.
Rekreation och friluftsliv	Stora positiva konsekvenser genom tillgängliggörande av attraktiva närrekreationsområden för många boende i centrala Umeå och förbättrade möjligheter att färdas tvärs älven till fots och med cykel.
Boendemiljö avseende buller och vibrationer	Under byggskedet uppkommer buller och vibrationer främst vid pålning och spontning. Beräkningar visar dock att Naturvårdsverkets riktvärden för buller kan klaras med anpassade byggmetoder i kombination med skyddsåtgärder. Vibrationer kan orsaka viss störning men det förutsätts att kravställning i byggskedet begränsar effekterna. Sammantaget bedöms därmed de negativa konsekvenserna för boendemiljön till följd av buller och vibrationer bli små.
Risk och säkerhet	Viss risk för ras, skred, erosion och översvämning föreligger utmed älven. Förhållandena är dock väl kända och bedöms tekniskt hanterbara varför planen bedöms kunna genomföras utan negativa konsekvenser för risk och säkerhet.

8.1 Miljömål

Riksdagen har beslutat om ett miljömålssystem som innehåller ett övergripande generationsmål och 16 miljökvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Miljömålen är en grundläggande utgångspunkt för miljöarbetet i Sverige och ska beaktas vid all samhällsplanering.

I tabell 10 bedöms hur det aktuella planförslaget förhåller sig till de sex miljömål som bedöms vara relevanta i sammanhanget, det vill säga målen *giftfri miljö, levande sjöar och vattendrag, grundvatten av god kvalitet, levande skogar, god bebyggd miljö* samt *ett rikt växt- och djurliv*.

Tabell 10. Planförslagets påverkan på möjligheterna att nå relevanta nationella miljökvalitetsmål.

Miljömål		Planförslagets bidrag till måluppfyllelse
	Giftfri miljö	Planförslaget bedöms inte motverka miljömålet. Förhöjda halter av föroreningar förekommer i området men dessa bedöms kunna hanteras utan att ökad spridning till miljön sker i någon betydande grad.
	Levande sjöar och vattendrag	Planförslaget medför endast lokala, kortvariga och övergående effekter på vattenkvalitet samt växt och djurliv i älven och äventyrar inte möjligheterna att nå gällande MKN för vatten. Det bedöms därmed inte motverka uppfyllandet av miljömålet.
	Grundvatten av god kvalitet	Schaktarbeten och pålning för grundläggning av brofundament bedöms kunna ske utan att den undre akvifer som finns i djupare jordlager under älven påverkas negativt. Planförslaget bedöms därmed inte motverka målet.
	Levande skogar	Planförslaget motverkar i viss mån målet genom att skog av högt värde behöver avverkas och intilliggande skogsytor påverkas negativt genom fragmentering och störning. Ett flertal värdeträd avverkas också.
	God bebyggd miljö	Planen möjliggör en ny förbindelse över älven som är till nytta för alla umeåbor och gynnar hållbara färdsätt i centrala Umeå. Detta ger förutsättningar för minskad biltrafik och minskade utsläpp. Planförslaget främjar därmed miljömålet.
	Ett rikt växt- och djurliv	Målet motverkas i viss mån genom ingrepp i livsmiljöer för flera skyddade eller rödlistade arter. Konsekvenserna är dock begränsade och åtgärderna bedöms kunna ske utan att aktualisera förbud enligt artskyddsförordningen. De kan också delvis minskas genom god hänsyn eller lämpliga kompensationsåtgärder.

9 Förslag till uppföljning

För att följa upp och övervaka den betydande miljöpåverkan som detaljplanen bedöms kunna medföra rekommenderas nedan angivna åtgärder. Eftersom det kan vara svårt att i förväg föreslå exakt hur uppföljning och övervakning bäst utförs kan anpassningar behöva göras i senare skeden.

- Uppföljande inventeringar bör utföras inom två år efter att planen genomförts av:
  - antal naturvärdesträd och areal strandskog som avverkas respektive bevaras inom arbetsområdet
  - ett urval av de skyddade eller rödlistade arter som förekommer i området, i första hand mindre hackspett, vitryggig hackspett och fladdermöss.
- Undersökning vid ett antal tillfällen av nyttjandegraden av den nya cykelförbindelsen.

Mer detaljerade kontroll- och uppföljningsåtgärder kopplade till arbeten i vatten under byggskedet kommer också att tas fram i det kontrollprogram för verksamhetsutövarens egenkontroll som upprättas och fastställs i samband med den tillståndsprövning av vattenverksamhet som måste föregå dessa arbeten.

10 Referenser

ArtDatabanken. (2019). *Sveriges arter och naturtyper i EU:s art- och habitatdirektiv.*

Bjerking & Rundquist. (2025-02-28). *PM - BRO ÖVER STORÅN.*

Bjerking & Rundquist. (2025-12-18). *BRO NORRA ÖN - UMEÅ Skisser Lillån.*

Bjerking. (2025). *PM Miljöteknisk markundersökning - Broetapp Norra Ön, Umeå.*

Boverket. (den 30 09 2025). *Beskrivning av ljud och buller*. Hämtat från Boverket: https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/planeringsfragor/information-om-buller-och-goda-ljudmiljoer/beskrivning-av-ljud-och-buller/

Ecocom. (2016). *Inventering av fladdermöss på Ön, Umeå.*

Enetjärn. (2017). *Inventering och bedömning av naturvärde - Norra Ön.*

Ettwein, e. a. (2025). Seasonal variation in home-range size of the White-backed woodpecker. *Journal of Ornithology 166*, 435-445.

Grellmann, D. (den 26 09 2025). Ekolog. (Bjerking, Intervjuare)

Karlsson, M. K. (2020). *Kunskapssammanställning om effekter på fisk och skaldjur av mudddring och dumpning i akvatiska miljöer. En syntes av grumlingens dos och varaktighet. Aqua reports 2020:1. Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för akvatiska resurser, Drottningholm L.* SLU.

LejonGeo. (2024). *Markteknisk Undersöknings Rapport (MUR)- Broetapp Norra Ön, Umeå kommun.*

Länsstyrelsen. (den 07 04 2026). *VISS*. Hämtat från Umeälven: https://viss.lansstyrelsen.se/Waters.aspx?waterMSCD=WA47861386

Länsstyrelsen Västerbotten. (2019). *Bevarandeplan för Natura 2000-området Vindelälven.*

Naturvårdsverket. (2004). *Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggplatser .*

Naturvårdsverket. (2017). *Åtgärdsprogram för vitryggig hackspett 2017 - 2021. Rapport 6770.* Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket. (den 03 09 2024). *Miljöbedömningar enligt 6 kap. miljöbalken*. Hämtat från Nuläge och framskrivet nuläge inom strategisk miljöbedömning: https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/strategisk-miljobedomning/nulage-och-framskrivet-nulage/

Pelagia. (2025). *Naturvärdesinventering av bottenmiljön vid norra Ön, Umeå kommun 2024.*

Pelagia. (2026). *Artskyddsutredning för nya bro- och vägförbindelser till norra Ön, Umeå kommun.*

SGU. (den 08 09 2025). *Kartvisare jorddjup*. Hämtat från https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-jorddjup.html

Skogsstyrelsen & Naturvårdsverket. (2024). *Gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket. Version 2.1.*

Skydda skogen, Förenade mål C-473/19 och C-474/19 ECLI:EU:C:2021:166 (EU-domstolen den 21 03 2021).

SMHI. (den 02 10 2025). *Klimatscenariotjänsten*. Hämtat från SMHI: https://www.smhi.se/klimat/framtidens-klimat/klimatscenariotjansten/klimatscenariotjansten/met/vasterbottens_lan/medeltemperatur/rcp45/2071-2100/year/anom

SMHI. (2026). *Underlag till broutredning i Umeälven vid Ön.*

Sveriges Riksdag. (den 11 09 2025). Hämtat från Förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2001554-om-miljokvalitetsnormer-for_sfs-2001-554/

Tyréns. (2021). *Geoteknisk stabilitetsutredning norra Ön, Umeå.*

Tyréns. (2021). *MUR - Stabilitetsutredning norra Ön.*

Tyréns. (2022). *Erosions- och åtgärdsutredning, norra Ön, Umeå.*

Tyréns. (2025). *MUR (Markteknisk undersökningsrapport)/ Geoteknik, GC-BRO ÖSTTEG.*

Tyréns. (2025). *Norra ön broetapp inventering av naturvärdesträd och eftersök av fladdermusspår i hålträd.*

Tyréns. (2025). *PM Geoteknik - STABILITET VID VÄSTRA LANDFÄSTET FÖR NY GC-BRO ÖSTTEG-NORRA ÖN.*

Umeå Kommun . (2016). Hämtat från Bullerkartläggning 2016: https://kartor1.umea.se/karta/Miljo/Buller/Bullerkarta2016

Umeå kommun. (2023). *Inventering av fladdermöss på norra Ön, Umeå kommun 2023.*

Umeå kommun. (2024). *Undersökning av betydande miljöpåverkan, broplan - Detaljplan, Ön 1:96 m.fl (broetapp).*

Umeå kommun. (2026-06-02). *Plankarta Ön 1.96 broetapp antagandeversion.*

ÅF. (2019). *Översiktlig broutrdning Norra Ön-Öbacka.*

Umeå kommun
Byggnadsnämnden

Protokollsutdrag
2026-09-23

§ 211

Ön 1:96

Diarienr: BN-2024/00060

Detaljplan för Ön 1:96 med flera (broetapp)

Beslut

1. **Byggnadsnämnden godkänner detaljplanen för Ön 1:96 med flera, broetapp.**

2. **Byggnadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att anta detaljplanen för Ön 1:96 med flera, broetapp, enligt 5 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).**

Syfte

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för infrastruktur i form av två gång- och cykelbroar samt förbindelse mellan dem på Norra Ön.

Ärendebeskrivning

Arbetet med att upprätta detaljplanen påbörjades av Umeå kommun, Detaljplanering den 19 mars 2024.

Detaljplanen ger förutsättningar för två nya gång- och cykelbroar över Umeälven, som förbinder Ön med omgivande stadsdelar, samt en gång- och cykelväg mellan dessa broar över Ön. De nya broarna ansluter till befintliga gång- och cykelstråk på Teg, vid Norra Obbolavägen, respektive Öbackaparken.

Kommunen bedömer att ett genomförande av planen kan antas innebära betydande miljöpåverkan. En strategisk miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning har därför genomförts. Genomförandet av detaljplanen kräver även tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken, vilket hanteras i en separat process.

Umeå kommun
Byggnadsnämnden

Protokollsutdrag
2026-09-23

Detaljplanen överensstämmer med intentionerna för nya gång- och cykelbroar i översiktsplan, Fördjupning för Ön, antagen 2008. Broarna och gång- och cykelkopplingen däremellan planläggs som en första etapp av planerad utveckling på Norra Ön.

Illustration av ny gång- och cykelförbindelse mellan Teg – Ön – Öbacka.

Samråd/Granskning

Länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten, berörda sakägare, kommunala och statliga instanser har haft möjlighet att framföra synpunkter på förslaget. Planen handläggs med utökat planförfarande och har varit föremål för samråd under tiden 17 februari – 14 mars 2025 samt granskning under tiden 20 februari – 22 mars 2026. Samrådskrets, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Samrådsmöte hölls den 25 februari 2025.

Av de synpunkter som har inkommit under granskningstiden har ett granskningsutlåtande upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Av utlåtandet framgår bl.a. att planhandlingarna har kompletterats med

reglering och beskrivningar avseende skyddsåtgärder kring artskydd samt geoteknik och erosion.

Umeå kommun, Detaljplanering gör bedömningen utifrån omfattningen av genomförda revideringar efter granskningsskedet att förnyad granskning inte behöver ske.

Antagande av detaljplanen föreslås överlämnas till kommunfullmäktige med anledning av att broarna är ett viktigt projekt för kommunen och av stort allmänt intresse.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, daterad 2026-06-24
Antagandehandlingar

- Plankarta, daterad maj 2026
- Planbeskrivning, daterad maj 2026

Övriga handlingar

- Granskningsutlåtande, daterat maj 2026
- Samrådsredogörelse, daterad februari 2026
- Miljökonsekvensbeskrivning, daterad juni 2026

Beredningsansvariga

Magdalena Blomquist, planarkitekt
Johanna Söderholm, planchef

Föredragande

Magdalena Blomquist, planarkitekt

Beslutsordning

Ordföranden finner att byggnadsnämnden beslutar i enlighet med tjänsteskrivelsens förslag till beslut.

Beslutet med handlingar ska skickas till
Kommunfullmäktige, Umeå kommun

Kommunfullmäktiges beslut ska skickas till
detaljplanering@umea.se

Umeå kommun
Byggnadsnämnden

Protokollsutdrag
2026-09-23

Detaljplanering expedierar därefter beslutet till

- Sökande
- Sakägare som yttrat sig
- Länsstyrelsen

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-10-13

§ 172

ÖN 1:96
Diarienr: KS-2026/00915

Antagande: Detaljplan för Ön 1:96 m.fl. (broetapp)

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar

att anta detaljplanen för Ön 1:96 m.fl., broetapp, enligt 5 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).

Reservation
Lars Forsgren (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget avslagsyrkande.

Syfte
Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för infrastruktur i form av två gång- och cykelbroar samt förbindelse mellan dem på Norra Ön.

Ärendebeskrivning
Arbetet med att upprätta detaljplanen påbörjades av Umeå kommun, Detaljplanering 2024-03-19.

Detaljplanen ger förutsättningar för två nya gång- och cykelbroar över Umeälven, som förbinder Ön med omgivande stadsdelar, samt en gång- och cykelväg mellan dessa broar över Ön. De nya broarna ansluter till befintliga gång- och cykelstråk på Teg, vid Norra Obbolavägen, respektive Öbackaparken.

Kommunen bedömer att ett genomförande av planen kan antas innebära betydande miljöpåverkan. En strategisk miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning har därför genomförts. Genomförandet av detaljplanen kräver även tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken, vilket hanteras i en separat process.

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsen 2026-10-13

Detaljplanen överensstämmer med intentionerna för nya gång- och cykelbroar i översiktsplan, Fördjupning för Ön, antagen 2008. Broarna och gång- och cykelkopplingen däremellan planläggs som en första etapp av planerad utveckling på Norra Ön.

Illustration av ny gång- och cykelförbindelse mellan Teg – Ön – Öbacka.

Samråd/Granskning

Länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten, berörda sakägare, kommunala och statliga instanser har haft möjlighet att framföra synpunkter på förslaget.
Planen handläggs med utökat planförfarande och har varit föremål för samråd under tiden 2025-02-17 t.o.m. 2025-03-14 samt granskning under tiden 2026-02-20 till 2026-03-22. Samrådskrets, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Samrådsmöte hölls den 25/2 2025.

Av de synpunkter som har inkommit under granskningstiden har ett granskningsutlåtande upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Av utlåtandet framgår bl.a. att planhandlingarna har kompletterats med reglering och beskrivningar avseende skyddsåtgärder kring artskydd samt geoteknik och erosion.

Umeå kommun | **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsen | 2026-10-13

Umeå kommun, Detaljplanering gör bedömningen utifrån omfattningen av genomförda revideringar efter granskningsskedet att förnyad granskning inte behöver ske.

Antagande av detaljplanen föreslås överlämnas till kommunfullmäktige med anledning av att broarna är ett viktigt projekt för kommunen och av stort allmänt intresse.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2026-09-28
Protokollsutdrag BN 2026-09-23, BN § 211 – godkänd plan
Antagandehandlingar

- Plankarta daterad maj 2026
- Planbeskrivning daterad maj 2026

Övriga handlingar

- Granskningsutlåtande daterat maj 2026
- Samrådsredogörelse daterad februari 2026
- Miljökonsekvensbeskrivning daterad juni 2026

Beredningsansvariga

Magdalena Blomquist, planarkitekt
Johanna Söderholm, planchef

Föredragande

Magdalena Blomquist, planarkitekt

Planeringsutskottets beslutsordning

Planeringsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till planeringsutskottets förslag.

Lars Forsgren (SD) – Avslag till planeringsutskottets förslag.

Propositionsordning som godkänns

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsen 2026-10-13

Bifall mot avslag till planeringsutskottets förslag. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla planeringsutskottets förslag.

Reservation
Lars Forsgren (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget avslagsyrkande.

Kommunfullmäktiges beslut ska skickas till
detaljplanering@umea.se

Detaljplanering expedierar därefter beslutet till

- Sökande
- Sakägare som yttrat sig
- Länsstyrelsen

Justerares sign: Utdraget bestyrks:

Umeå kommun
Kommunstyrelsens planeringsutskott

Protokollsutdrag
2026-10-06

§ 82

ÖN 1:96

Diarienr: KS-2026/00915

Antagande: Detaljplan för Ön 1:96 m.fl. (broetapp)

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att anta detaljplanen för Ön 1:96 m.fl., broetapp, enligt 5 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900).

Syfte

Syftet med detaljplanen är att inom området skapa planmässiga förutsättningar för infrastruktur i form av två gång- och cykelbroar samt förbindelse mellan dem på Norra Ön.

Ärendebeskrivning

Arbetet med att upprätta detaljplanen påbörjades av Umeå kommun, Detaljplanering 2024-03-19.

Detaljplanen ger förutsättningar för två nya gång- och cykelbroar över Umeälven, som förbinder Ön med omgivande stadsdelar, samt en gång- och cykelväg mellan dessa broar över Ön. De nya broarna ansluter till befintliga gång- och cykelstråk på Teg, vid Norra Obbolavägen, respektive Öbackaparken.

Kommunen bedömer att ett genomförande av planen kan antas innebära betydande miljöpåverkan. En strategisk miljöbedömning med miljökonsekvensbeskrivning har därför genomförts. Genomförandet av detaljplanen kräver även tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken, vilket hanteras i en separat process.

Detaljplanen överensstämmer med intentionerna för nya gång- och cykelbroar i översiktsplan, Fördjupning för Ön, antagen 2008. Broarna och gång- och cykelkopplingen däremellan planläggs som en första etapp av planerad utveckling på Norra Ön.

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsens planeringsutskott 2026-10-06

Illustration av ny gång- och cykelförbindelse mellan Teg – Ön – Öbacka.

Samråd/Granskning

Länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten, berörda sakägare, kommunala och statliga instanser har haft möjlighet att framföra synpunkter på förslaget.
Planen handläggs med utökat planförfarande och har varit föremål för samråd under tiden 2025-02-17 t.o.m. 2025-03-14 samt granskning under tiden 2026-02-20 till 2026-03-22. Samrådskrets, statliga och kommunala instanser, föreningar m.fl. har getts möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

Samrådsmöte hölls den 25/2 2025.

Av de synpunkter som har inkommit under granskningstiden har ett granskningsutlåtande upprättats av Umeå kommun, Detaljplanering. Av utlåtandet framgår bl.a. att planhandlingarna har kompletterats med reglering och beskrivningar avseende skyddsåtgärder kring artskydd samt geoteknik och erosion.

Umeå kommun, Detaljplanering gör bedömningen utifrån omfattningen av genomförda revideringar efter granskningsskedet att förnyad granskning inte behöver ske.

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsens planeringsutskott 2026-10-06

Antagande av detaljplanen föreslås överlämnas till kommunfullmäktige med anledning av att broarna är ett viktigt projekt för kommunen och av stort allmänt intresse.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2026-09-28
Protokollsutdrag BN 2026-09-23, BN § 211 – godkänd plan
Antagandehandlingar

- Plankarta daterad maj 2026
- Planbeskrivning daterad maj 2026

Övriga handlingar

- Granskningsutlåtande daterat maj 2026
- Samrådsredogörelse daterad februari 2026
- Miljökonsekvensbeskrivning daterad juni 2026

Beredningsansvariga

Magdalena Blomquist, planarkitekt
Johanna Söderholm, planchef

Föredragande

Magdalena Blomquist, planarkitekt

Planeringsutskottets beslutsordning

Planeringsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunfullmäktiges beslut ska skickas till
detaljplanering@umea.se

Detaljplanering expedierar därefter beslutet till

- Sökande
- Sakägare som yttrat sig
- Länsstyrelsen

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-10-08

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diarienr: KS-2025/01035

Tillägg: Kommunalråd 4 i ”Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda”

Förslag till beslut
Arvodeskommittén föreslår kommunstyrelsen och kommunfullmäktige besluta:

att lägga till kommunalråd 4 till Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda.

Ärendebeskrivning
Kommunfullmäktige fastställde i juni 2026 en riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda (KF 2026-06-15 §142) som ska gälla för mandatperioden 2026–2030.

Tillägg i riktlinjen föreslås enligt nedan med anledning av inrättandet av ett kommunalråd 4.

Sida	Rubrik på avsnitt	Tillägg understrukna
s. 5	1.5 Begrepp och definitioner Kommunalråd	Ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande i kommunstyrelsen samt kommunalråd 4.
s. 16	Bilaga 1. Uppdrag med helt årsarvode och begränsat årsarvode på 0,4 eller mer av referensbeloppet	Ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande i kommunstyrelsen samt kommunalråd 4 benämns kommunalråd.
s. 16	Bilaga 1. Tabell Nämnd/styrelse Uppdrag Omfattning av referensbelopp	 Kommunstyrelsen Kommunalråd 4 1,10
s. 20	Bilaga 2. Helt årsarvode, Tabell Uppdrag Omfattning av referensbelopp Belopp	 Kommunalråd 4 1,10 1,1 x 1 092 012 = 1 201 213 kr

Tjänsteskrivelse

Dnr: KS-2025/01035

Beslutsunderlag

Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda_Fastställd i KF 2026-06-15

Beredningsansvariga

Lina Renfors

Beslutet ska skickas till

Anna Sandgren, SLK HR, Lön och pension
Carina Nilsson, SLK HR, Lön och pension
Linda Thelberg, SLK HR
Stefan Larsson, SLK HR

Elin Pietroni
Stadsdirektör

Lina Renfors
Koordinator, styrning och samordning

UMEÅ KOMMUN

Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda

Beslutad av:
Kommunfullmäktige

Diarienummer:
KS-2025/01035

Datum, paragraf för beslut:
2026-06-15, § 142

Dokumentet styr:
Förtroendevalda i Umeå kommun

Dokumenttyp:
Riktlinje

Giltighetstid:
2027–2030

Dokumentansvarig:
Arvodeskommittén

Innehåll

1. Inledning 4
1.1 Syfte 4
1.2 Lagar och andra krav 4
1.3 Omfattning och avgränsning 4
1.4 Giltighetstid 4
1.5 Begrepp och definitioner 5
2. Allmänna bestämmelser/regler 6
2.1 Förtroendevalda i kommunen 6
2.2 Förtroendevalda i kommunens bolag 6
2.3 Övriga som är utsedda av Umeå kommun 6
2.4 Belopp 6
3. Arvoden 7
3.1 Årsarvode 7
3.2 Arvode för sammanträde och förrättning 8
4. Ersättningar 9
4.1 Ersättning för resekostnader 10
4.2 Ersättning för förlorad arbetsinkomst 10
4.3 Ersättning för förlorad föräldrapenning 11
4.4 Ersättning för förlorad semesterförmån 11
4.5 Ersättning för förlorad pensionsförmån 11
4.6 Särskilda arbetsförhållanden 11
4.7 Ersättning för beredskap 12
5. Avgång och frånvaro årsarvoderade 12
5.1 Avgång under mandatperioden 12
5.2 Ledighet och frånvaro 13
6. Pension och försäkringar 13
6.1 Pensionsbestämmelser 13
6.2 Försäkringar 14
7. Rapportering och utbetalning 14
7.1 Utbetalning 14
7.2 Felaktigt utbetalda arvoden/ersättningar 15
8. Ansvar och roller 15
8.1 Kommunfullmäktige 15
8.2 Arvodeskommittén 15
8.3 Kommunstyrelsen 15

Bilaga 1. Förteckning över uppdrag där den förtroendevalde får årsarvode 16

Bilaga 2. Uppräkning av arvoden och ersättningar för förtroendevalda år 2027 20

1. Inledning

1.1 Syfte

Syftet med riktlinjen är att fastställa vilka arvoden och ersättningar som ska utgå till förtroendevalda i kommunen och hantering därav.

Riktlinjen utgör en rekommendation till kommunens bolag om vilka arvoden och ersättningar som ska utgå till förtroendevalda i bolagen.

1.2 Lagar och andra krav

Lagar

I Kommunallag (2017:725) 4 kap. 12–18 §§ regleras de ekonomiska förmånerna för förtroendevalda.

Aktiebolagslag (2005:551) 8 kap § 23 a fastställer att bolagsstämman ska besluta om arvoden och annan ersättning för styrelseuppdrag till var och en av styrelseledamöterna.

Relaterade styrdokument i Umeå kommun

- Bestämmelser om omställningsstöd, pension och efterlevandeskydd för förtroendevalda, OPF-KR 26[1]
- Policy för omställning, pension och familjeskydd för styrelseledamöter i Kommunala aktiebolag
- Bilersättningsavtal (BIA)

1.3 Omfattning och avgränsning

Styrdokumentet riktar sig till förtroendevalda i kommunen samt i tillämpliga delar även ledamöter, lekmannarevisorer och suppleanter i kommunens hel- och delägda bolag (efter beslut av bolagsstämma).

1.4 Giltighetstid

Riktlinjen gäller för mandatperioden 2027–2030.

[1] Gäller för förtroendevalda invalda efter valet 2014

Bilaga 2; Uppräkning av arvoden och ersättningar för förtroendevalda år 20XX uppdateras varje kalenderår i enligt med bestämmelser i riktlinjen. En ny version av riktlinjen med uppdaterad bilaga publiceras på kommunens webbplats.

1.5 Begrepp och definitioner

Nedan begrepp används i riktlinjen med följande betydelse.

Arvode	Arvode är ekonomisk kompensation till en förtroendevald för arbete och ansvar som följer av det politiska uppdraget. Arvodets storlek är ett uttryck för uppdragets bedömda omfattning och ska inte uppfattas som arbetstid. Det kan inte likställas med lön som utgår vid en anställning.
Referensbelopp	Fast belopp från vilken uträkning av arvoden utgår. Anges i bilaga 2, räknas upp årligen.
Årsarvode	Arvode för ett uppdrag med ett fast årsbelopp. Utgår från ett grundarvode och uppdragets storlek avgör hur stor del av grundarvodet den förtroendevalde är berättigad till. Årsarvodet utbetalas månadsvis.
Timarvode	Arvode för sammanträde och förrättning som utgår per timme som uppdraget utförs.
Grundarvode	Arvode som utgår till alla timarvoderade för första timmen för påbörjat sammanträde/förrättning.
Ersättning	Ekonomisk ersättning för kostnader som den förtroendevalda har haft med anledning av sitt förtroendeuppdrag.
Sammanträde	Sammanträde i fullmäktige, fullmäktigeberedning, styrelse, nämnd eller utskott där protokollföringsskyldighet föreligger enligt kommunallagen eller där protokoll förs i huvudsaklig överensstämmelse med kommunallagens bestämmelse.
Förrättning	Ett uppdrag eller en aktivitet utanför vanliga sammanträden som en förtroendevald politiker behöver utföra som en del av sitt politiska uppdrag.
Kommunalråd	Ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande i kommunstyrelsen
Kommun-revisionen	Förtroendevalda med ansvar för oberoende granskning av kommunens verksamhet och ekonomi för att säkerställa att den sköts korrekt, effektivt och enligt kommunfullmäktiges beslut. Utses av kommunfullmäktige.
Lekmanna-revisor	Förtroendevald som granskar om ett kommunalt bolag sköts ändamålsenligt, drivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt samt har tillräcklig intern kontroll.
Kommunkoncern	Kommunens styrelser och nämnder samt hel- och delägda bolag

2. Allmänna bestämmelser/regler

2.1 Förtroendevalda i kommunen

Riktlinjen gäller för förtroendevalda som avses i 4 kap § 1 kommunallagen. Det vill säga ledamöter och ersättare i; kommunfullmäktige, fullmäktigeberedningar, kommunstyrelsen, nämnder samt revisionen.

Rätten till arvode respektive ersättning upphör när förtroendeuppdraget upphör.

2.2 Förtroendevalda i kommunens bolag

Kommunfullmäktige rekommenderar respektive bolagsstämma att besluta om att följa denna riktlinje för mandatperioden 2027–2030. Riktlinjen gäller då i tillämpliga delar för ledamöter och ersättare i bolagsstyrelser samt lekmannarevisorer.

Arvodet för ordförande och vice ordförande i bolagsstyrelser samt lekmannarevisorer i bolagen beräknas utifrån uppdragets omfattning. Varje bolag har max två lekmannarevisorer som reviderar, se bilaga 2.

Arvodet betalas ut av bolaget.

2.3 Övriga som är utsedda av Umeå kommun

Arvoden för personer som utses av kommunen till föreningar, stiftelser och andra sammanslutningar omfattas av föreningens/stiftelsens/sammanslutningens eventuella regler för arvoden och ersättningar. Arvodet betalas ut av föreningen/stiftelsen/sammanslutningen.

Personer som uppbär förtroendeuppdrag inom kommunkoncernen som utförs inom ramen för den egna anställningen i kommunen eller bolaget har inte rätt till arvode.

2.4 Belopp

Belopp för arvoden anges i *Bilaga 2*; *Uppräkning av arvoden och ersättningar för förtroendevalda år 20XX*.

Beloppen räknas upp årligen med samma procentsats som den genomsnittliga löneökningen i kommunen föregående år.

Utgångspunkten för uppräkningen är de belopp som anges i föregående års bilaga 2. Uppräkningen sker från och med den 1 januari.

3. Arvoden

Arvode kan utgå i form av:

1. Årsarvode som är ett fast arvode som betalas ut månatligen. Uppdraget kan variera i omfattning, vilket styr årsarvodets storlek.
2. Arvode för sammanträde och förrättning som utgår för enskilda tillfällen.

3.1 Årsarvode

Uppgifter som ingår i ett årsarvode:

- Rutinmässigt följa förvaltningens arbete
- Genomgång av ärenden med sekreterare, föredragande eller annan anställd med anledning av sammanträdet, besiktning, förrättning eller dyl
- Möten och överläggningar med lokala råd, samrådsorgan, andra nämnds/utskottspresidier
- Planeringsmöten
- Studiebesök eller annan likvärdig förrättning som sker inom uppdraget

Årsarvodet är funktionsrelaterat och ändras om den förtroendevalde får annan funktion.

Helt årsarvode

Uppdrag som ger rätt till helt årsarvode framgår av bilaga 1. Det rör sig om kommunalråd samt vissa nämndsordföranden.

I helt årsarvode ingår all tjänstgöring som är förenad med uppdraget samt eventuella tilläggsuppdrag inom ramen för kommunkoncernen.

Uppdrag som utförs för annan huvudman medför inga avdrag på arvodet. Det gäller också uppdrag där den helarvoderade utsetts av kommunen.

Begränsat årsarvode

Uppdrag som ger rätt till ett begränsat årsarvode framgår av bilaga 1. Här anges också omfattning av uppdraget.

I det begränsade årsarvodet ingår sammanträde i egen nämnd/utskott, justering av protokoll samt allt arbete som hänger samman med uppdraget.

Den som har ett begränsat årsarvode kan inneha andra uppdrag som ger rätt till arvoden och ersättningar. Det kan vara deltagande i andra sammanträden än det

egna huvuduppdraget (nämnd, utskott etcetera).

Om uppdraget kombineras med andra uppdrag inom kommunkoncernen kan omfattningen inte överstiga 1,0 av referensbeloppet.[2]

Årsarvode för gruppledare

Gruppledare för parti som har ledamot i kommunfullmäktige har rätt till ett begränsat årsarvode enligt bilaga 1.

Gruppledararvodet ska täcka allt arbete som har anknytning till gruppledarens verksamhet, exempelvis deltagande i beredning av budget, möten med kommunfullmäktiges presidium med mera.

Årsarvode för kommunfullmäktiges presidium

Ordförande, 1:e vice ordförande och 2:e vice ordförande i kommunfullmäktige har rätt till ett begränsat årsarvode enligt bilaga 1. Årsarvodet inkluderar all tjänstgöring som är förenad med uppdraget förutom sammanträden med kommunfullmäktige, här utgår sammanträdesarvode.

Kommunrevisionen

Kommunrevisionens ledamöter har rätt till ett begränsat årsarvode enligt bilaga 1 samt arvode för sammanträde/förrättning.

3.2 Arvode för sammanträde och förrättning

Ledamöter och ersättare får arvode och ersättning för sammanträden och förrättningar. Vilka sammanträden och förrättningar som är arvodesberättigade framgår nedan.

Presidier i styrelse, nämnder och utskott får inget sammanträdesarvode för sitt huvuduppdrag då det ingår i deras årsarvode.

Arvodes- och ersättningsberättigade sammanträden och förrättningar

Tjänstgörande ledamöter, närvarande ersättare och övriga förtroendevalda som getts närvarorätt får arvode och ersättning för sammanträden och förrättningar som framgår av nedan.

[2] Undantag är ordförande, vice ordförande eller annan utsedd ledamot i individ- och familjenämnden när de får beredskapsersättning i enlighet med avsnitt 4.7 nedan, vilket kan medföra att det totala arvodet överstiger 1,0 av referensbeloppet.

a) Sammanträden med kommunfullmäktige, fullmäktigeberedning och fullmäktiges utskott, kommunstyrelsen, övriga nämnder, nämndutskott och revisorernas sammanträden
b) sammanträden med utredningskommittéer, projektgrupper och arbetsgrupper
c) protokollsjustering
d) konferens, informationsmöten, studiebesök, uppdrag som kontaktperson studieresa, kurs eller liknande som rör kommunal angelägenhet och som har ett direkt samband med det kommunala förtroendeuppdraget,
e) förhandling eller förberedelse inför förhandling med personalorganisation eller annan motpart
f) överläggningar med företrädare för annat kommunalt organ än det den förtroendevalde själv tillhör
g) sammankomst med kommunalt samrådsorgan/ intressentsammansatt organ
h) överläggning med verksamhetsområdeschef eller annan anställd vid det kommunala organ den förtroendevalde själv tillhör
i) presidiemöte i fullmäktige, nämnd eller utskott.
j) besiktning eller inspektion
k) överläggning med utomstående myndighet eller organisation
l) fullgörande av granskningsuppgift inom ramen för ett revisionsuppdrag.

Några andra sammanträden eller förrättningar än de som anges ovan berättigar inte till ersättning.

Arvodets utformning

Arvodet räknas per timme, där första timmen utges i form av ett grundarvode och därefter som timarvode. Grundarvodet är tredubbelt timarvodet.

Arvode för del av timme, förutom första timmen, utges för varje påbörjad halvtimme med hälften av timarvodet. Sammanträdes- och förrättningsarvode ges för max 8 timmar per dag. I sammanträdesarvodet är partigruppsmöten invägt.

Grundarvode och timarvode framgår av *Bilaga 2;* U*ppräkning av arvoden och ersättningar för förtroendevalda för år 20XX*.

4. Ersättningar

Ersättningar utgår för vissa kostnader som den förtroendevalda haft med anledning av uppdraget.

4.1 Ersättning för resekostnader

Förtroendevalda har rätt till ersättning för resekostnad. Det gäller när avståndet från den förtroendevaldes fasta bostad eller arbetsplats till sammanträdesplatsen/förrättningsplatsen överstiger 10 km (enkel väg). Vid nyttjande av färdtjänst gäller samma regler och avstånd som ovan.

Vid resa med bil utges bilersättning med belopp som följer det kommunala reseavtalets bestämmelser. Det förutsätts att samåkning sker i görligaste mån. Om den förtroendevalde har rätt till bilersättning, utgår även ersättning för parkeringskostnader.

Den förtroendevalde ansvarar för att rapportera sina verkliga resekostnader till varje sammanträde.

Ersättning för resekostnader, parkeringskostnader och traktamente vid sammanträde eller förrättning utanför kommunen utges enligt de grunder som fastställts för kommunens arbetstagare i det kommunala reseavtalet; Bilersättningsavtal (BIA).

4.2 Ersättning för förlorad arbetsinkomst

Förtroendevalda som får arvode för sammanträde eller förrättning (enligt avsnitt 2.2) har rätt till ersättning för styrkt inkomstbortfall.

För förtroendevalda med begränsade årsarvoden upp till 0,4 av referensbeloppet utgår ersättning för förlorad arbetsinkomst med ett högsta antal timmar per år, se bilaga 1.

Den förtroendevalde måste själv begära ersättning för den förlorade arbetsinkomsten. Begäran om ersättning ska göras senast inom ett år från dagen för sammanträde eller motsvarande.

Begäran om inkomstbortfall ska göras på den blankett som kommunen tillhandahåller via kommunens hemsida och intranät. Den som är sjukskriven, föräldraledig eller arbetslös lämnar i stället en kopia av uppgift på det belopp som skulle ha utbetalats av Försäkringskassan eller arbetslöshetskassan.

Ersättningen för förlorad arbetsinkomst grundar sig på inlämnat intyg från den förtroendevaldes arbetsgivare om hur stort löneavdrag som görs för frånvaro på grund av förtroendeuppdrag hos kommunen. Avdraget beräknas per timme och för en månadsavlönad anges timavdraget beräknat utifrån en 30-dagarsmånad.

Förtroendevald som kan visa att en arbetsinkomst förlorats men inte till vilket belopp till exempel jordbrukare eller egen företagare har rätt till en schablonersättning beräknad på

kalenderdagsberäknade sjukpenning som Försäkringskassan skulle ha utbetalt på 80-procentsnivån, multiplicerad med 1,25.

Ersättning för restid inom kommunen utges för max 3 timmar per sammanträde.

Förtroendevald kan få ersättning för förlorad arbetsinkomst för heldag även om sammanträdet eller förrättningen varar kortare tid. Det gäller förtroendevalda som på grund av arbetets art inte har möjlighet att återgå till arbetet under pågående arbetsdag.

Förtroendevalda som är helt årsarvoderade eller har ett begränsat årsarvode på 0,4 eller mer av referensbeloppet

Ersättning för förlorad arbetsinkomst kan utges till förtroendevald som har ett begränsat årsarvode på totalt 0,4 eller mer av referensbeloppet, under förutsättning att det uppdrag den förtroendevalde ansöker om förlorad arbetsersättning för har en arvodering som understiger 0,4.

4.3 Ersättning för förlorad föräldrapenning

Förtroendevald som överlåter föräldrapenning till medförälder för att delta i ett arvoderat politiskt uppdrag har rätt till ersättning motsvarande den föräldrapenning som annars skulle ha utgått om den förtroendevalde inte fullgjort det politiska uppdraget.

4.4 Ersättning för förlorad semesterförmån

Förtroendevald som tar tjänstledigt från sin ordinarie sysselsättning har rätt till ersättning för styrkt förlorad semesterförmån, maximalt 12 procent på utbetald ersättning för förlorad arbetsinkomst. Anmälan/ansökan ska göras senast inom två år från datum för sammanträdet eller förrättningen.

4.5 Ersättning för förlorad pensionsförmån

För förtroendevald med begränsat årsarvode upp till 0,4 av referensbeloppet regleras detta i *Bestämmelser om omställningsstöd och pension för förtroendevalda* (OPF-KR).

4.6 Särskilda arbetsförhållanden

Förtroendevald som arbetar obekväm arbetstid och som har schemalagt arbetspass natt före/efter sammanträde eller förrättning kan få ersättning för förlorad arbetsinkomst inklusive semesterersättning och pensionsförmåner motsvarande två arbetspass med max 8 timmar per pass för att medge vila. Deltagande i sammankomster som inte direkt har med kommunalt

sammanträde att göra, till exempel allmänna partimöten och inläsning av handlingar berättigar inte till ledighet.

Förtroendevalda som är helt årsarvoderade eller har ett begränsat årsarvode på 0,4 eller mer av referensbeloppet

Särskilda arbetsförhållanden tillämpas inte för förtroendevalda som är helt årsarvoderade eller har ett begränsat årsarvode på 0,4 eller mer av referensbeloppet.

4.7 Ersättning för beredskap

En beredskapsersättning utgår till ordförande och vice ordförande i individ- och familjenämnden för den tid de är i beredskap[3] för akuta beslutsärenden. Ersättningen utgår utöver ordinarie årsarvode.

Beredskapen kan delegeras till annan särskilt förordnad ordinarie ledamot i Individ- och familjenämnden. Den ledamot som nämnden delegerar till har förutom beredskapsersättning också rätt till förrättningsarvode och förlorad arbetsinkomst för överläggningar och beslutsfattande som sker under beredskapsperioden.[4]

Belopp anges i *Bilaga 2*; *Uppräkning av arvoden och ersättningar för förtroendevalda för år 20XX.*

5. Avgång och frånvaro årsarvoderade

5.1 Avgång under mandatperioden

Avgår förtroendevald med årsarvode under mandatperioden fördelas arvodet mellan denne och den som inträder i dennes ställe i förhållande till den tid var och en av dem innehaft uppdraget.

Tidpunkt för avslut är datum då kommunfullmäktige beslutade om den förtroendevaldas avsägelse, om inte annat datum anges i kommunfullmäktiges beslut. Tidpunkt för ersättarens tillträde är datum då kommunfullmäktige beslutade om fyllnadsval, om inte annat datum anges i kommunfullmäktiges beslut. Förtroendevald som avslutar sitt uppdrag under mandatperioden kan därmed bli återbetalningsskyldig beroende på när i månaden avsägelsen gäller.

[3] Vilka arbetsuppgifter som ingår i beredskapen beslutas av individ- och familjenämnden.
[4] Vilka regler som gäller för förrättningar/överläggningar under beredskapen beslutas av individ- och familjenämnden.

5.2 Ledighet och frånvaro

För förtroendevalda som har årsarvode gäller nedan bestämmelser avseende, föräldraledighet, sjukdom och ledigheter för studier.

Föräldraledighet

Förtroendevalda med årsarvode har rätt att vara föräldralediga på heltid från sitt förtroendeuppdrag. Under föräldraledigheten görs avdrag på arvodet för motsvarande tid. Deltidsledighet beviljas ej.

Den förtroendevalda ansvarar för att anmäla sin föräldraledighet minst tre månader i förväg. Nämnden utser enligt reglementet, ersättare för ordförande och vice ordförande.

Sjukfrånvaro

Om en förtroendevald med årsarvode på grund av en längre tids sjukdom förhindras att fullgöra sitt uppdrag ska frånvaro av enskild förtroendevald anmälas. Avdrag på arvodet ska göras för motsvarande tid. Den förtroendevalda ansvarar för att rapportera om reducerat arvode. Den förtroendevalde ska även göra en anmälan till Försäkringskassan.

Partiell sjukfrånvaro påverkar inte arvodet.

Vid längre sjukfrånvaro utser kommunstyrelsen ersättare för ordförande och vice ordförande i styrelser och nämnder.

Ledighet vid studier

Förtroendevald med årsarvode har rätt att vara ledig från sitt förtroendeuppdrag för studier högst sex månader under en mandatperiod. Vid ledighet för studier upphör rätten till arvode under motsvarande period.

Vid ledighet för studier utser kommunstyrelsen ersättare för ordförande och vice ordförande i styrelser och nämnder.

6. Pension och försäkringar

Förtroendevalda omfattas av särskilda pensions- och försäkringsbestämmelser.

6.1 Pensionsbestämmelser

Villkoren för Omställningsstöd och pension för förtroendevalda (OPF) för kommuner och regioner (KL) beslutas av respektive kommun och region och är inte kollektivavtal tecknade av Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Förtroendevalda i Umeå kommun invalda efter 2014 omfattas av ”Bestämmelser om omställningsstöd, pension och efterlevandeskydd för förtroendevalda, OPF-KR 26”. Se kommunens särskilt fastställda pensionsbestämmelser ”Bestämmelser om omställningsstöd, pension och efterlevandeskydd för förtroendevalda, OPF-KR 26”.

Bestämmelser om omställningsstöd och pension för förtroendevalda i kommunens bolag

Förtroendevalda i kommunens bolag omfattas av samma bestämmelser som förtroendevalda i kommunen. Bolagen rapporterar in till kommunen intjänad pension för de förtroendevalda och kommunen samordnar och betalar ut pension enligt gällande bestämmelser.

För att tydliggöra hur gällande bestämmelser ska tillämpas för bolagen finns en särskild utarbetad policy ”Policy för omställning, pension och familjeskydd för styrelseledamöter i Kommunala aktiebolag”.

6.2 Försäkringar

Förtroendevalda med årsarvode omfattas av tjänstegrupplivförsäkringen GL-F och arbetsskadeförsäkringen Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA-KL).

Grupplivförsäkringar GL-F

GL-F är en särskild grupplivförsäkring för förtroendevalda som avser att skapa trygghet för efterlevande vid eventuellt dödsfall. Försäkringen omfattar den förtroendevalda som har ett årsarvode som motsvarar minst 0,2 procent av referensbeloppet.

Trygghetsförsäkring vid arbetsskada TFA-KL

För förtroendevalda i kommunen finns särskilda försäkringsvillkor vid arbetsskada, TFA-KL. Försäkringen gäller om en förtroendevald skadas eller blir sjuk på grund av sitt politiska uppdrag. Försäkringen gäller oavsett arvodesnivå.

7. Rapportering och utbetalning

7.1 Utbetalning

Årsarvodet utbetalas med en tolftedel per månad innevarande månad. Sammanträdes-/förrättningsarvoden utbetalas påföljande månad.

Arvoden och ersättningar till förtroendevalda i kommunens bolag betalas av respektive bolag.

7.2 Felaktigt utbetalda arvoden/ersättningar

Förtroendevald har en skyldighet att kontrollera sina arvodes- och ersättningsutbetalningar. Om fel uppmärksammas, ska detta, av den förtroendevalde omgående rapporteras. Eventuella felaktigheter korrigeras så snart som möjligt enligt rutin.

8. Ansvar och roller

8.1 Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar om riktlinjer för arvoden och ersättningar inför varje mandatperiod.

8.2 Arvodeskommittén

Arvodeskommittén utgörs av kommunfullmäktiges presidium och kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott. Ordförande är kommunfullmäktiges ordförande och vice ordförande är kommunfullmäktiges 1:e vice ordförande.

Arvodeskommittén har rollen som lokal pensionsmyndighet.

Kommittén ansvarar för att:

- lägga fram förslag till kommunfullmäktige gällande riktlinjer för arvoden och ersättningar samt pensionsbestämmelser
- säkerställa en enhetlig, rättssäker och transparent hantering av frågor som rör de förtroendevaldas pensionsrätt, familjeskydd och eventuella omställning
- besluta om tolkningar av antagna regler och riktlinjer

Arvodeskommittén sammanträder minst två gånger årligen. Ordförandeberedning ska genomföras innan arvodeskommittén sammanträder.

8.3 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar om mindre justeringar av arvodesreglerna, som inte är av principiell art. Justeringar anmäls till kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen ansvarar för tillämpning och process för tolkning av riktlinjen.

Bilaga 1. Förteckning över uppdrag där den förtroendevalde får årsarvode

I bilagan fastställs omfattning av respektive uppdrag i kommunfullmäktige, kommunstyrelse och kommunens nämnder/utskott där innehavaren får årsarvode. Beskrivningen är uppdelad i två tabeller:

- En för förtroendevalda med helt årsarvode och de med begränsat årsarvode på 0,4 eller mer av referensbeloppet
- En för förtroendevalda med begränsat årsarvode upp till 0,4 av referensbeloppet

Uppdelningen görs eftersom andra bestämmelser för ersättningar och frånvaro gäller för de som har ett begränsat årsarvode på upp till 0,4 av referensbeloppet.

Uppdrag med helt årsarvode och begränsat årsarvode på 0,4 eller mer av referensbeloppet

Ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande i kommunstyrelsen benämns kommunalråd. De är de enda förtroendevalda i kommunkoncernen vars uppdrag kan överstiga 1,0 av referensbeloppet.

Övriga förtroendevalda benämns utifrån nedan tabell. Om uppdraget kombineras med annat uppdrag inom kommunkoncernen kan omfattningen aldrig överstiga 1,0 av referensbeloppet.[5]

Nämnd/styrelse	Uppdrag	Omfattning av referensbelopp
Kommunstyrelsen	Kommunalråd 1	1,25
	Kommunalråd 2	1,10
	Kommunalråd 3	1,10
Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott	ledamot	0,7
Kommunstyrelsens planeringsutskott	ordförande	0,4
	vice ordförande	0,4
	ledamot	0,4
Kommunstyrelsens hållbarhetsutskott	ordförande	0,6
Byggnadsnämnden	ordförande	0,8

[5] Undantag är ordförande, vice ordförande eller annan utsedd ledamot i individ- och familjenämnden när de får beredskapsersättning i enlighet med avsnitt 4.7 ovan, vilket kan medföra att det totala arvodet överstiger 1,0 av referensbeloppet.

	vice ordförande	0,5
För- och grundskolenämnden	ordförande	1,0
	vice ordförande	0,5
Gymnasie-och vuxenutbildningsnämnden	ordförande	1,0
	vice ordförande	0,5
Individ- och familjenämnden	ordförande	1,0
	vice ordförande	0,5
Personalnämnden	ordförande	0,4
Tekniska nämnden	ordförande	1,0
	vice ordförande	0,5
Äldrenämnden	ordförande	1,0
	vice ordförande	0,5

Uppdrag med begränsat årsarvode upp till 0,4 av referensbeloppet

För ordförande och vice ordförande med uppdrag som berättigar upp till 0,4 av referensbeloppet utgår ersättning för förlorad arbetsinkomst. Ett högsta antal timmar per år för respektive uppdrag specificeras i tabellen nedan.

Nämnd	Uppdrag	Omfattning av referens-belopp	Förlorad arbetsinkomst (max timmar/år)
Kommunfullmäktige	ordförande	0,3	510
	1:e vice ordförande	0,2	340
	2:e vice ordförande	0,15	255
Kommunfullmäktige	gruppledare*	0,15	255
Kommunfullmäktiges Jämställdhetsutskott	ordförande	0,2	340
	vice ordförande	0,1	170
Kommunstyrelsens hållbarhetsutskott	vice ordförande	0,3	510
	ledamot	0,1	170
Fritidsnämnden	ordförande	0,3	510
	vice ordförande	0,2	340
Kulturnämnden	ordförande	0,3	510
	vice ordförande	0,2	340
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	ordförande	0,3	510
	vice ordförande	0,2	340

Personalnämnden	vice ordförande	0,25	425
Valnämnden	ordförande	0,15	255
	vice ordförande	0,1	170
Gemensam nämnd Brand- och räddningsnämnden	ordförande	0,1	170
	vice ordförande	0,05	85
Gemensam nämnd IT-kapacitetsnämnden	ordförande	0,1	170
	vice ordförande	0,05	85
Gemensam nämnd PA-nämnden	ordförande	0,1	170
	vice ordförande	0,05	85
Gemensam nämnd Överförmyndarnämnden	ordförande	0,3	510
	vice ordförande	0,15	255

*Gäller för parti som har ledamot i kommunfullmäktige, dock inte om partiet har en annan ledamot som får 0,7 eller mer av referensbeloppet som fast arvodering.

Kommunrevisionen

För uppdrag i kommunrevisionen utgår sammanträdes-/förrättningsarvode samt ett fast årsarvode.

Kommunrevisionen	Uppdrag	Omfattning av referensbelopp
Kommunrevisionen	ordförande	0,04
	vice ordförande	0,025
	ledamot	0,015

Uppdrag i kommunens bolag

Styrelse	Uppdrag	Omfattning av referens-belopp	Förlorad arbetsinkomst (max timmar/år)
Umeå Kommunföretag AB (UKF)	ledamot	0,1	170
AB Bostaden (med dotterbolag)	ordförande	0,5	-
	vice ordförande	0,25	425
Umeå Energi AB (med dotterbolag)	ordförande	0,5	-
	vice ordförande	0,25	425
Umeå Vatten- och Avfallskompetens i Norr AB (Vakin) inkl. Umeva *	ordförande	0,5	-
Umeå vatten och avfall AB (Umeva)	vice ordförande	0,25	425

Umeå Parkerings AB (Upab)	ordförande	0,25	425
	vice ordförande	0,15	255
Umeå Deponi och avfallscenter AB	ordförande	0,25	425
	vice ordförande	0,15	255
Infrastruktur i Umeå AB (Inab)	ordförande	0,25	425
	vice ordförande	0,15	255
Umeå Hamn AB	ordförande	0,25	425
	vice ordförande	0,15	255
Visit Umeå AB	ordförande	0,15	255
	vice ordförande	0,1	170

*Vice ordförande i Vakin utses av Vindeln alt. Nordmaling.

Bilaga 2. Uppräkning av arvoden och ersättningar för förtroendevalda år 2027

Inledning

I bilagan fastställs belopp för arvoden och ersättningar för det aktuella året. Samtliga belopp räknas upp årligen varpå bilagan byts ut.

Metod för uppräkning

Beloppen räknas upp den 1 januari varje år med samma procentsats som den genomsnittliga löneökningen i kommunen föregående år (2027).

Referensbelopp

Referensbeloppet är: 1 092 012 kr

Helt årsarvode

Helt årsarvode uträknas utifrån den omfattning av uppdraget som anges i bilaga 1. Nedan är exempel på beräkning för förtroendevalda som har helt årsarvode.

Uppdrag	Omfattning av referensbelopp	Belopp
Kommunalråd 1	1,25	1,25 x 1 092 012 =1 365 015 kr
Kommunalråd 2	1,1	1,1 x 1 092 012 = 1 201 213 kr
Kommunalråd 3	1,1	1,1 x 1 092 012 = 1 201 213 kr
Övriga förtroendevalda med helt årsarvode	1,0	1,0 x 1 092 012 = 1 092 012 kr

Begränsat årsarvode

Begränsat årsarvode räknas utifrån den omfattning av uppdraget som anges i bilaga 1. Nedan är exempel på beräkning för förtroendevalda som har begränsat årsarvode.

Uppdrag, exempel	Omfattning av referensbelopp	Belopp
Vice ordförande, Tekniska nämnden	0,5	0,5 x 1 092 012 = 546 006 kr
Ledamot, Planeringsutskottet KS	0,4	0,4 x 1 092 012 = 436 805 kr
Ordförande, Kulturnämnden	0,3	0,3 x 1 092 012 = 327 604 kr

Belopp 2027

Arvode till kommunrevisionen

För uppdrag i kommunrevisionen utgår sammanträdes-/förrättningsarvode samt ett fast årsarvode enligt nedan. (2027)

Uppdrag	Omfattning av referensbelopp	Belopp, exempel
Ordförande	0,04	0,04 x 1 092 012 = 43 680 kr
Vice ordförande	0,025	0,025 x 1 092 012 = 27 300 kr
Ledamot	0,015	0,015 x 1 092 012 = 16 380 kr

Arvode för sammanträde och förrättning

Timarvode**:** 276 kronor (2027)

Grundarvode**:** utgör tredubbelt timarvode

Samman-trädestid (timmar)	Grund-arvode	Timarvode	Totalt (kr)
1	3 x 276		828
2	3 x 276	1 x 276	1 104
3	3 x 276	2 x 276	1 380
4	3 x 276	3 x 276	1 656
5	3 x 276	4 x 276	1 932
6	3 x 276	5 x 276	2 208
7	3 x 276	6 x 276	2 484
8	3 x 276	7 x 276	2 760

Ersättning för beredskap

Ersättning i form av ett arvode per vecka/dag utgår till ordförande eller vice ordförande i Individ- och familjenämnden när dessa har beredskap[6] för beslut i akuta ärenden.

Nämnden kan delegera ansvaret till annan ledamot i nämnden. Den ledamot som nämnden delegerar till har förutom arvode per vecka/dag också rätt till förrättningsarvode och förlorad arbetsinkomst för överläggningar och beslutsfattande som sker under beredskapsperioden.[7]

[6] Vilka arbetsuppgifter som ingår i beredskapen beslutas av individ- och familjenämnden.
[7] Vilka regler som gäller för förrättningar/överläggningar under beredskapen beslutas av individ och familjenämnden.

Exempel på beräkning anges nedan.

Beredskap IFN	Omfattning av referensbelopp	Belopp, exempel
Ordförande, vice ordförande	0,0014/vecka	0,0014 x 1 092 012 kr = 1 529 kr/vecka
Ledamot (när nämnden delegerar)	eller 0,0002/dag	0,0002 x 1 092 012 kr = 218 kr/dag

Ersättning för förlorad arbetsinkomst

Ersättningen för förlorad arbetsinkomst uppgår till högst 2 732 kronor per dag. Nedan finns exempel på beräkning av årsarvode och maximal ersättning för förlorad arbetsinkomst.

Uppdrag, exempel	Omfattning begränsat årsarvode	Max antal timmar	Max ersättning
Ordförande	0,3	0,3 x 1 700 = 510	510 x 341,50* kr = 174 165 kr
Vice ordförande	0,2	0,2 x 1 700 = 340	340 x 341,50* kr = 116 110 kr

* 2 732 kr/8 timmar =341,50 kr/timme

Ersättning till lekmannarevisorer

Arvodet är beräknat utifrån revisionsuppdragets storlek och att varje bolag har max två revisorer som reviderar koncernen.

Bolag	Ersättning per revisor (kr)
Umeå Energi AB *	19 000
AB Bostaden*	19 000
Umeå Kommunföretag AB	19 000
Vatten- och Avfallskompetens i Norr AB (Vakin, inklusive Umeva)*	10 000
Umeå Hamn AB*	10 000
Infrastruktur i Umeå AB (Inab)*	10 000
Umeå Parkerings AB (Upab)	5 000
Umeå Deponi och avfallscenter AB	5 000
Västerbottens museum AB	5 000
Nolia AB	5 000
Väven AB	5 000
Visit Umeå AB	5 000

*inklusive dotterbolag

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-10-13

§ 174

Diarienr: KS-2025/01035

Tillägg: Kommunalråd 4 i ”Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda”

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att lägga till kommunalråd 4 till Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda.

Reservation
Lars Forsgren (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget avslagsyrkande.

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget avslagsyrkande.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige fastställde i juni 2026 en riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda (KF 2026-06-15 §142) som ska gälla för mandatperioden 2026–2030.

Tillägg i riktlinjen föreslås enligt nedan med anledning av inrättandet av ett kommunalråd 4.

Sida	Rubrik på avsnitt	Tillägg understrukna
s. 5	1.5 Begrepp och definitioner Kommunalråd	Ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande i kommunstyrelsen samt kommunalråd 4.
s. 16	Bilaga 1. Uppdrag med helt årsarvode och begränsat årsarvode på 0,4 eller mer av referensbeloppet	Ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande i kommunstyrelsen samt kommunalråd 4 benämns kommunalråd.
s. 16	Bilaga 1. Tabell Nämnd/styrelse	Kommunstyrelsen

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsen 2026-10-13

	Uppdrag Omfattning av referensbelopp	Kommunalråd 4 1,10
s. 20	Bilaga 2. Helt årsarvode, Tabell Uppdrag Omfattning av referensbelopp Belopp	 Kommunalråd 4 1,10 1,1 x 1 092 012 = 1 201 213 kr

Beslutsunderlag

Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda_Fastställd i KF 2026-06-15

Beredningsansvariga

Lina Renfors

Arvodeskommitténs beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till att lägga till kommunalråd 4 till Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda.

Bore Sköld (V) och **Jan-Olov Carlsson (C)** – Avslag till att lägga till kommunalråd 4 till Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda.

Propositionsordning som godkänns

Bifall mot avslag till att lägga till kommunalråd 4 till Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda. Ordföranden finner att arvodeskommittén bifaller förslaget.

Reservation

Bore Sköld (V) och Jan-Olov Carlsson (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget avslagsyrkande.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till arvodeskommitténs förslag.

Lars Forsgren (SD) och **Bore Sköld (V)** – Avslag till arvodeskommitténs förslag.

Propositionsordning som godkänns
Bifall mot avslag till arvodeskommitténs förslag. Ordföranden finner att kommunstyrelsen beslutar att bifalla arvodeskommitténs förslag.

Reservation
Lars Forsgren (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget avslagsyrkande.

Bore Sköld (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget avslagsyrkande.

Beslutet ska skickas till

Anna Sandgren, SLK HR, Lön och pension
Carina Nilsson, SLK HR, Lön och pension
Linda Thelberg, SLK HR
Stefan Larsson, SLK HR

Umeå kommun
Click here to enter text.

Protokollsutdrag
Click here to enter text.

§ 328

Diarienr: KS-2025/01035

Tillägg: Kommunalråd 4 i ”Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda”

Förslag till beslut

Arvodeskommittén föreslår kommunstyrelsen och kommunfullmäktige besluta:

att lägga till kommunalråd 4 till Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda.

Reservation
Bore Sköld (V) och Jan-Olov Carlsson (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget avslagsyrkande.

Ärendebeskrivning

Kommunfullmäktige fastställde i juni 2026 en riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda (KF 2026-06-15 §142) som ska gälla för mandatperioden 2026–2030.

Tillägg i riktlinjen föreslås enligt nedan med anledning av inrättandet av ett kommunalråd 4.

Sida	Rubrik på avsnitt	Tillägg understrukna
s. 5	1.5 Begrepp och definitioner Kommunalråd	Ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande i kommunstyrelsen samt kommunalråd 4.
s. 16	Bilaga 1. Uppdrag med helt årsarvode och begränsat årsarvode på 0,4 eller mer av referensbeloppet	Ordförande, 1:e och 2:e vice ordförande i kommunstyrelsen samt kommunalråd 4 benämns kommunalråd.
s. 16	Bilaga 1. Tabell Nämnd/styrelse Uppdrag Omfattning av referensbelopp	 Kommunstyrelsen Kommunalråd 4 1,10

Justerares sign: Utdraget bestyrks:

Umeå kommun
Click here to enter text.

Protokollsutdrag
Click here to enter text.

s. 20	Bilaga 2. Helt årsarvode, Tabell Uppdrag Omfattning av referensbelopp Belopp	 Kommunalråd 4 1,10 1,1 x 1 092 012 = 1 201 213 kr

Beslutsunderlag

Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda_Fastställd i KF 2026-06-15

Beredningsansvariga

Lina Renfors

Arvodeskommitténs beslutsordning

Yrkanden

Hans Lindberg (S) – Bifall till att lägga till kommunalråd 4 till Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda.

Bore Sköld (V) och **Jan-Olov Carlsson (C)** – Avslag till att lägga till kommunalråd 4 till Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda.

Propositionsordning som godkänns

Bifall mot avslag till att lägga till kommunalråd 4 till Riktlinje för arvoden och ersättningar för förtroendevalda. Ordföranden finner att arvodeskommittén bifaller förslaget.

Reservation

Bore Sköld (V) och Jan-Olov Carlsson (V) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget avslagsyrkande.

Beslutet ska skickas till

Anna Sandgren, SLK HR, Lön och pension
Carina Nilsson, SLK HR, Lön och pension
Linda Thelberg, SLK HR
Stefan Larsson, SLK HR

Umeå kommun
Click here to enter text.

Protokollsutdrag
Click here to enter text.

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-10-01

Kommunstyrelsens
näringslivs- och arbetsutskott

Diarienr: KS-2026/00173

Redovisning av motioner under beredning, delrapport 2 - 2026

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar

att lägga rapporten till handlingarna

Ärendebeskrivning
I enlighet med kommunfullmäktiges arbetsordning ska en sammanställning av motioner under beredning redovisas till kommunfullmäktige två gånger per år, vid sammanträdet i april och oktober.

En sammanställning har gjorts som visar att det finns 28 anmälda motioner som inte har slutbehandlats av kommunfullmäktige, 1 har anmälts under 2024, 9 har anmälts under 2025 och 18 under 2026.

Beslutsunderlag
Delrapport 2 - 2026

Beredningsansvariga
Sofia Gustafsson

Beslutet ska skickas till
-

Elin Pietroni
Stadsdirektör

Sofia Gustafsson
Nämndsekreterare

2026-09-28

UMEÅ KOMMUN

Sammanställning av motioner som är under beredning.

Delrapport 2 – 2026

Ärendenr	Anmäldes i KF	Motion angående	Beredningsläge
KS-2024/00893	2024-10-28	Motion 15/2024: Gör ett omtag i belysningsfrågan; Mattias Larsson (C)	Återremitterad i KF. TN har yttrat sig.
KS-2025/00343	2025-03-31	Motion 12/2025: Förtjänstgåvor och uppvaktningar även för personer i daglig verksamhet; Liv Zetterberg (V) och Linda Lotare (V).	IFN har yttrat sig.
KS-2025/00705	2025-08-25	Motion 21/2025: Det behövs fler ställplatser för husvagnar och husbilar i Umeå; Anders Ågren (M), Mattias Larsson (C), Hanna Lundin Jernberg (L), Veronica Kerr (KD)	TN har yttrat sig. KS ska yttra sig.
KS-2025/00729	2025-08-25	Motion 24/2025: Testa innan du köper – välfärdsteknik för en tryggare vardag; Veronica Kerr (KD)	IFN, ÄN och KN har yttrat sig. KS ska yttra sig.
KS-2025/00798	2025-09-25	Motion 30/2025: Transparens och kvalitetssäkring i äldreomsorgen, Veronica Kerr (KD)	ÄN har yttrat sig. KS ska yttra sig.
KS-2025/00855	2025-09-25	Motion 35/2025: Testpilot för självkörande taxitjänster i Umeå; Anders Norqvist (L)	TN har yttrat sig. KS ska yttra sig
KS-2025/00999	2025-11-24	Motion 37/2025: Inför avgiftsfria resor till och från LSS-fritids; Liv Zetterberg (V) och Linda Lotare (V)	IFN har yttrat sig. KS ska yttra sig.
KS-2025/01083	2025-12-15	Motion 43/2025: Stärk spelbranschen och den kreativa infrastrukturen i Umeå – för tillväxt, innovation och nya jobb; Veronica Kerr (KD) och Anders Sellström (KD)	KS ska yttra sig
KS-2025/01148	2025-12-15	Motion 44/2025: Inför tjänstegarantier för myndighetsutövning inom Umeå kommun; Anders Ågren (M), Mattias Larsson (C), Hanna Lundin Jernberg (L) och Veronica Kerr (KD)	KS ska yttra sig

KS-2025/01155	2025-12-15	Motion 47/2025: Rätt till servicetoalett; Maria Lindvall (-)(L)	TN och BN har yttrat sig.
KS-2026/00186	2026-01-26	Motion 2/2026: Stärk tryggheten inom äldreomsorgen – låt äldre välja vem som ska hjälpa dem; Anders Ågren (M)	ÄN, IFN och JUSK har yttrat sig.
KS-2026/00187	2026-02-23	Motion 3/2026: Förbättra arbetet med att Umeå ska växa tryggt och säkert; Joline Göttfert (M)	FN, KN, TN och JUSK har yttrat sig, KS ska yttra sig.
KS-2026/00204	2026-02-23	Motion 4/2026: Utred hållbara former för samhällsbetalda resor; Ellen Ström (V) och Tobias Holmbom(V)	TN och FGN har yttra sig. KS ska yttra sig.
KS-2026/00266	2026-03-30	Motion 6/2026: Åtgärder mot rasism i Umeås skolor; Tobias Holmbom (V) och Ellen Ström (V)	FGN, GVN och JUSK ska yttra sig
KS-2026/00267	2026-03-30	Motion 7/2026: Hög tid för Umeå kommun att lämna Fairtrade City; Lena Andersson (M)	MHN har yttrat sig.
KS-2026/00268	2026-03-30	Motion 8/2026: Dags att förkorta arbetstiden! Bore Sköld (V) och Lennart Arvidsson (V)	PN ska yttra sig
KS-2026/00330	2026-03-30	Motion 10/2026: Anställ läkare inom den kommunala hälso- och sjukvården; Elmer Eriksson (M)	ÄN har yttra sig.
KS-2026/00378	2026-04-27	Motion 11/2026: Umeå kommun behöver styra sin AI innan implementering; Patrik Brännberg (AP), Marika Atlegrim (AP), Katarina Norlund (AP)	TN har yttrat sig.
KS-2026/00413	2026-04-27	Motion 12/2026: Samordnat stöd för elever med NPF i Umeå kommun; Anna-Karin Sjölander (C)	GVN har yttrat sig, FGN och IFN ska yttra sig.
KS-2026/00448	2026-04-27	Motion 13/2026: Dags att bygga en evenemangsarena i Umeå värd namnet; Hanna Lundin Jernberg (L)	FN och JUSK har yttrat sig.
KS-2026/0052	2026-05-25	Motion 14/2026: Inrätta förskolesocionomer i Umeå kommun; Hanna Lundin Jernberg (L)	IFN och FGN ska yttra sig

KS-2026/00593	2026-06-15	Motion 15/2026: Tydliggörande av rätten att lämna protokollsanteckning; Davis Kaza (AP), Maja Westling Palmberg (C)	KS ska yttra sig
KS-2026/00693	2026-09-28	Motion 16/2026: Inkludera svenskt teckenspråk i kommunens minoritetsarbete; Hanna Lundin Jernberg (L)	KS ska yttra sig
KS-2026/00737	2026-09-28	Motion 17/2026: Inför vänskapsbänkar i Umeå kommun; Hanna Lundin Jernberg (L)	KS ska yttra sig.
KS-2026/00842	2026-09-28	Motion 18/2026: Stoppa den tunga genomfartstrafiken genom Röbäck; Mattias Larsson (C)	KS ska yttra sig
KS-2026/00863	2026-09-28	Motion 19/2026: Umeå behöver fler frilufts och naturreservat; Lasse Brännström (MP) och Lennart Frostensjö	KS ska yttra sig
KS-2026/00884	2026-09-28	Motion 20/2026: Förbättra röstningen i Umeå kommun under val; Joline Göttfert (M)	VN ska yttra sig
KS-2026/00885	2026-09-28	Motion 21/2026: Mobil förtidsröstning – rösta på Bokbussen; Maria Lindvall (-) (L)	VN och KN ska yttra sig

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-10-13

§ 175

Diarienr: KS-2026/00173

Redovisning av motioner under beredning 2026

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

att lägga rapporten till handlingarna.

Ärendebeskrivning

I enlighet med kommunfullmäktiges arbetsordning ska en sammanställning av motioner under beredning redovisas till kommunfullmäktige två gånger per år, vid sammanträdet i april och oktober.

En sammanställning har gjorts som visar att det finns 28 anmälda motioner som inte har slutbehandlats av kommunfullmäktige, 1 har anmälts under 2024, 9 har anmälts under 2025 och 18 under 2026.

Beslutsunderlag

Delrapport 2 - 2026

Beredningsansvariga

Sofia Gustafsson

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Kommunstyrelsen beslutar enligt näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Beslutet ska skickas till

-

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-10-13

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Umeå kommun **Protokollsutdrag**
Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2026-10-06

§ 325

Diarienr: KS-2026/00173

Redovisning av motioner under beredning 2026

Förslag till beslut
Kommunfullmäktige beslutar

att lägga rapporten till handlingarna.

Ärendebeskrivning
I enlighet med kommunfullmäktiges arbetsordning ska en sammanställning av motioner under beredning redovisas till kommunfullmäktige två gånger per år, vid sammanträdet i april och oktober.

En sammanställning har gjorts som visar att det finns 28 anmälda motioner som inte har slutbehandlats av kommunfullmäktige, 1 har anmälts under 2024, 9 har anmälts under 2025 och 18 under 2026.

Beslutsunderlag
Delrapport 2 - 2026

Beredningsansvariga
Sofia Gustafsson

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning
Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Beslutet ska skickas till
-